

180 GODINA

VINKOVACKE BOLNICE

180 GODINA VINKOVAČKE BOLNICE

180 GODINA

VINKOVACKE BOLNICE

Vinkovci, rujan 2011.

Nakladnik:

Opća bolnica Vinkovci

Ogranak Matice hrvatske u Vinkovcima

Za nakladnika:

Krunoslav Šporčić

Uredničko vijeće:

Marija Jurković

Marko Landeka

Krunoslav Šporčić

Dražen Švagelj

Marija Terzić

Urednici:

Marija Jurković

Marko Landeka

Organizacijski odbor:

Martin Božić

Marija Jurković

Lana Komšić

Marko Landeka

Krunoslav Šporčić

Dražen Švagelj

Marija Terzić

Vladimirka Vidić

Zdenko Zagorc

Sadržaj

RIJEČ UREDNIŠTVA	7
PREDGOVOR.....	9
Marko Landeka, POVIJEST VINKOVAČKE BOLNICE OD 1831. DO 1945. GODINE	13
Josip Dolanski, ZDRAVSTVO U VINKOVIMA POSLIJE 1945. GODINE	41
Josip Dolanski, MOJ DOLAZAK NA STAŽ	61
Vlado Maroslavac, MEDICINSKI CENTAR OD 1982. do 1990.....	65
Josip Dolanski, MEDICINSKI CENTAR VINKOVCI U NOVIM UVJETIMA – POSLIJE SLOBODNIH IZBORA 1990. GODINE.....	73
Dražen Švagelj, ZDRAVSTVO VINKOVACA U DOMOVINSKOM RATU	89
Josip Dolanski, RAD MEDICINSKIH SLUŽBI u 1992. GODINI	99
Dražen Švagelj, Martin Božić ORGANIZACIJA RADA VINKOVAČKE BOLNICE U DOMOVINSKOM RATU	109
Dražen Švagelj; Krinoslav Šarić, POGINULI OD POSLJEDICA RATNIH ZBIVANJA TIJEKOM DOMOVINSKOG RATA EVIDENTIRANI NA ODJELU ZA PATOLOGIJU MEDICINSKOG CENTRA VINKOVCI (od 2. svibnja 1991. do 15. svibnja 1992.)	117
Josip Dolanski, MOBILNE KIRURŠKE EKIPE	129
Josip Dolanski, RATNA BOLNICA U ŽUPANJI.....	131
Mladen Karlić, HITNA MEDICINSKA POMOĆ MEDICINSKOG CENTRA VINKOVCI U DOMOVINSKOM RATU	133
Josip Dolanski, ŽRTVE RATA U BOLNICI	135
Josip Dolanski; Zdenko Zagorc, OBNOVA RAZRUŠENE BOLNICE	137
Zdenko Zagorc, BOLNIČKI DIMNJAK	147
Martin Božić, MEDICINSKA DJELATNOST OPĆE BOLNICE VINKOVCI OD 1994. DO 2011. GODINE	151
Krunoslav Šporčić, HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR PODRUŽNICA VINKOVCI-ŽUPANJA.....	159
Ester Radičević, DJELA MIOSRĐA SESTARA SV. KRIŽA U VINKOVAČKOJ BOLNICI 1895. - 1949.	163
Vladimirka Vidić; Srebrenka Takšić; Blaženka Hruškar; Ivana Lovaković, SESTRINSTVO U VINKOVAČKOJ BOLNICI	173
Josip Dolanski; Josip Kiš, ODJEL ZA OPĆU KIRURGIJU S TRAUMATOLOGIJOM.....	189
Branko Potočić; Zdravko Faletar; Željko Teklić,ODJEL ZA UNUTARNJE BOLESTI	201
Božo Gugić, ODSJEK ZA PULMOLOGIJU	209

Branko Potočić, ODSJEK ZA HEMODIJALIZU.....	215
Vesna Filipović, ODSJEK ZA DERMATOLOGIJU I VENEROLOGIJU	221
Ivan Vorgić, ODJEL ZA ŽENSKE BOLESTI I PORODNIŠTVO	223
Tereza Krmek; Marija Jurković, ODJEL ZA DJEĆJE BOLESTI.....	229
Slavko Smital; Krunoslav Šporčić, ODJEL ZA ANESTEZOLOGIJU, REANIMATOLOGIJU I INTENZIVNO LIJEČENJE	241
Ljiljana Čengić, ODJEL ZA ŽIVČANE BOLESTI	255
Nikola Drobnjak, ODJEL ZA DUŠEVNE BOLESTI.....	259
Željko Mišetić, ODJEL ZA ZARAZNE BOLESTI.....	269
Dragica Periškić, ODJEL ZA BOLESTI UHA, GRLA I NOSA.....	273
Vesna Čorluka, ODJEL ZA OČNE BOLESTI.....	279
Stjepan Troha, ODJEL ZA ORTOPEDIJU	283
Ivan Pripužić, ODJEL ZA UROLOGIJU.....	287
Željka Kolak, ODJEL ZA FIZIKALNU MEDICINU I REHABILITACIJU.....	291
Dragica Matić, ODJEL ZA RADIOLOGIJU.....	295
Dražen Švagelj, ODJEL ZA PATOLOGIJU I CITOLOGIJU	301
Marija Bekavac, ODJEL ZA TRANSFUZIJSKU MEDICINU.....	311
Višnja Jureša, ODJEL ZA MEDICINSKU BIOKEMIJU	325
Ljubica Slišković, ODJEL BOLNIČKE LIJEKARNE	339
Zdenko Zagorc, SLUŽBA ZA USLUŽNO-TEHNIČKE DJELATNOSTI.....	355
Katica Dragun, SLUŽBA ZA EKONOMSKE POSLOVE	369
Bertović Tomislav, SLUŽBA ZA PRAVNE, KADROVSKE I OPĆE POSLOVE	373
Marija Terzić, STRUČNA KNJIŽNICA OPĆE BOLNICE VINKOVCI.....	377
Marija Jurković; Ljubica Slišković, ISTAKNUTI VINKOVAČKI LIJEĆNICI, STOMATOLOZI I FARMACEUTI	381
 POPIS DOKTORA MEDICINE, DOKTORA STOMATOLOGIJE, MAGISTARA FARMACIJE, DIPL. ING. MEDICINSKE BIOKEMIJE I DIPL. ING. KEMIJE U MEDICINSKOM CENTRU U VINKOVCIMA I OPĆOJ BOLNICI U VINKOVCIMA OD 1. 1. 1959. GODINE DO 30. 6. 2011. GODINE	399

RIJEČ UREDNIŠTVA

Ovo je prva monografija o vinkovačkoj Bolnici nastala za 180 godina njezina postojanja. Memoriju jednoga naroda čuvaju njegovi spomenici i to je bio najveći razlog pisanja ove knjige koja bi trebala rasvijetliti dugu i izuzetno bogatu tradiciju vinkovačkoga zdravstva.

Istraživanjem povijesti vinkovačke bolnice, našli smo kako je arhivska građa i literatura iz nekih vremenskih perioda vrlo obilna, raznovrsna i detaljna, dok je o nekim drugima povijest gotovo „nijema“. Razlog tomu su višestoljetna turbulentna zbivanja na ovim prostorima: ratovi su u svojim vihorima odnosili sve, pa i medicinsku dokumentaciju. Sve je manje živućih svjedoka i nekih recentnih događanja, a sjećanja neminovno blijede.

U ovoj knjizi pokušali smo prikazati 180-godišnji kontinuitet naše Bolnice, nastojeći ne izostaviti niti jednog relevantnog pojedinca ili događaj. Još snažnije željeli smo zabilježiti sadašnji trenutak ove stare i ugledne ustanove. Imajući na umu činjenice o posebnostima svake medicinske discipline i različitim literarnim afinitetima brojnih autora, ipak smo nastojali strukturirano prikazati svaki odjel: njegovo osnivanje, ljudi koji se prije na njemu radili, razvoj struke, djelovanje za vrijeme Domovinskog rata, obnovu, sadašnje mogućnosti, aktualne zaposlenike i moguće pravce razvoja.

Svjesni smo činjenice da će budući autori neke slične knjige doći do podataka koji će se možda razlikovati od ovih naših, ali se nadamo da će im ona poslužiti barem onoliko koliko su nama poslužile knjiga dr. Frica Špicera o gradnji nove bolnice i rukopis dr. Stjepana Metzgera o povijesti zdravstva u vinkovačkom kraju.

Zahvaljujemo svima koji su nam pomogli svojim sjećanjima, privatnim fotografijama, sugestijama i podrškom. Nadasve, hvala svima koji su za vrijeme ovih 180 godina radili na dobrobiti pacijenata i općenito svih ljudi ovog kraja.

UREDNIŠTVO

PREDGOVOR

Krunoslav Šporčić dr. med.,
anesteziolog,
spec. intenzivne medicine,
ravnatelj Opće bolnice
Vinkovci

Ove godine, kada slavimo 180 godina postojanja i neprekidnog rada naše bolnice, ne možemo ne osjećati ponos, zahvalnost i obvezu. Ponos zbog toga što radimo u bolnici s tako dugom i bogatom poviješću, bolnici koja je rasla i razvijala se zajedno s našim gradom, stopila se i postala dio njega dijeleći sve dobro i

loše kao i naši Vinkovci. Mala regimentna bolnica postala je gradska bolnica, te je zajedno s našim gradom proživjela Prvi i Drugi svjetski rat, promjene država i državnih uređenja, da bi prošla i najteža iskušenja koja su naš grad i naša Bolnica prolazili u Domovinskom ratu - ratu koji je iznjedrio ono najbolje u gradu i Bolnici, a to su domoljublje, hrabrost, poštjenje i čovječnost.

Zahvalnost svima onima, znamim i neznanima, koji su svojim radom, trudom i požrtvovnošću doprinijeli napretku, rastu i razvoju bolnice, svima onima koji su često radili u nemogućim uvjetima, ali nisu ni u jednom trenutku prekinuli svoje poslanje, a to su pomoći i izlječenje onima kojima je to potrebno. Treba se sjetiti i svih onih koji nisu neposredno radili u bolnici, ali su kroz svoj rad doprinijeli tome da bolnica postane ono što je danas. Svima njima jedno veliko hvala.

Obvezu da nastavimo raditi na napretku i razvoju medicinske djelatnosti u našoj ustanovi, da sve ono dobro što su nam naši prethodnici ostavili sačuvamo, a poboljšamo ono što nije bilo dobro i od naše Bolnice stvorimo malu, učinkovitu, modernu zdravstvenu ustanovu sposobnu nositi se sa svim izazovima koje ovo vrijeme u kojem živimo, kao i budućnost, stavljaju pred nas.

Na kraju bih se želio zahvaliti svima koji su na bilo koji način doprinijeli nastanku ove monografije, a posebice urednicima, autorima priloga i autoru fotografije. Svima onima koji su svojim sjećanjima, uspomenama, te starim fotografijama kao prilogu ove monografije, doprinijeli da se dijelovi naše prošlosti sačuvaju od zaborava i zabilježe za budućnost.

Ravnatelj Bolnice:
Krunoslav Šporčić, dr. med.

POVIJEST VINKOVAČKE BOLNICE OD 1831. DO 1945. GODINE

Vinkovačka je bolnica, prema dostupnim izvorima, druga bolnica nastala u Hrvatskoj u 19. stoljeću. Prva je bolnica otvorena 1804. godine u Zagrebu za 32 bolesnika, potom je 1831. godine otvorena vinkovačka bolnica s 12 kreveta. U Zagrebu je 1846. otvorena druga (zagrebačka) bolnica s 12 kreveta koju su vodile sestre sv. Vinka Paulskog (kraj samostana u Frankopanskoj ulici), a još su otvorene bolnice u: Rijeci (1835.), Varaždinu (1839.), Karlovcu (1844.), Novoj Gradiški (1848.) i drugdje.¹ Nije stoga slučajno da su u vinkovačkoj bolnici vršene prve obdukcije u Hrvatskoj, da je bila treća bolnica u Hrvatskoj koja je otvorila antituberkulozni dispanzer i da je prednjačila u još nekim zdravstvenim segmentima.

O organizaciji zdravstvene službe u Vinkovcima tijekom 18. i 19. stoljeća do sada je napisano malo radova, premda se

o toj problematici može naći dovoljno relevantnih podataka u sačuvanoj dokumentaciji Brodske pukovnije, Vinkovačke satnije,² Državnom arhivu u Vukovaru - Arhivskom sabirnom centru u Vinkovcima i vinkovačkom Gradskom muzeju. Vinkovci su od polovice 18. stoljeća bili sjedište Brodske pukovnije koja je obuhvaćala područje od Mitrovice na istoku do Sibinja na zapadu, te od rijeke Save na jugu do tridesetak kilometara na sjever. Rijeka Sava bila je granica prema nemirnoj turskoj granici, a ratovi s Turskom bili su česti, napose u 18. stoljeću. Osim ratova, bile su česte i epidemije raznih bolesti (ljudi i životinja), pa je Austrija vrlo rigorozno kontrolirala prolaz ljudi i robe iz Turske i u Tursku, a sve je to tražilo i organiziranu zdravstvenu i veterinarsku službu. Za vrijeme Vojne granice Sava je uvijek bila organizirani vojni i sanitarni kor-

¹ Branko Vitale, Četiri stoljeća javnog zdravstva i biomedicine u Hrvatskoj, Zagreb, 2007.

² Oba arhivska fonda nalaze se u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu (u daljnjem tekstu HDA).

don. U tzv. satnijskim (kompanijskim) zapovidima vrlo često se po selima putu obznanjuje da je u Makedoniji, Srbiji ili Bugarskoj (tada Tursko carstvo) izbila kuga, kolera ili neka stočna epidemija i zabranjuje se transport ljudi i trgovina stokom iz tih krajeva.

Organizacija i uređenje zdravstvene (i veterinarske) službe u Vinkovcima i na području cijele Brodske pukovnije, prema sačuvanim dokumentima, počinje u drugoj polovici 18. stoljeća. Doktor Stjepan Metzger u svom rukopisu³ spominje kako je car Josip II., kad je posjetio Vinkovce 1786. godine pripremajući se za rat protiv Turske, dao poticaj za izgradnju pukovnijske bolnice⁴ u Vinkovcima. Iz nekoliko bolničkih računa između 1781. i 1785. godine, o dolasku invalidnih graničara, može se naslutiti da je u Vinkovcima postojala zdravstvena ustanova ili barem pojačana skrb za ra-

njene i bolesne graničare vojnike, a za vrijeme ratova protiv Napoleona (1807.) spominje se ratna bolnica u Nuštru.⁵

Zdravstvenu službu tijekom 18. stoljeća, a dijelom i početkom 19., vršili su kirurzi, ranarnici, vidari, felceri,⁶ kako ih sve dokumenti zovu, koji su za svoj rad i život sami skupljali dobrovoljne priloge od imućnijih obitelji i časnika.⁷ Na području Brodske pukovnije u drugoj polovici 18. stoljeća bila su četiri ranarnika.⁸ Liječnici su bolesne vojnike („marodije“⁹) liječili besplatno - liječnik ih je primao utorkom, a po lijek su dolazili drugi dan. Kako su vojnici bili nemarni i nisu dolazili po lijekove, ili nisu vjerovali lijekovima, Babogredska je satnija 1828. godine naredila „da svaki soldat marodia mora drugi dan k felceru po medicin odlaziti.“ Cijepljenje djece protiv crnih boginja („kozača“) vršilo se u Vojnoj granici od 1805. godine, ali su seljaci bili

³ Autograf se nalazi u vinkovačkom Gradskom muzeju i ima naslov: Dr. Stjepan Mecger: Nekoliko bilježaka o razvoju zdravstva u vinkovačkom kraju. Metzger se služio dokumentima koje je sam pronašao i koje je skupio Matto Medvedović; a koji će, zajedno s Metzgerovim autografom, biti korišteni u ovom radu. Metzgerov je rukopis nacrt rada koji je pripremao, vjerojatno, za objavljivanje jer je teško čitak, pun bilježaka u tekstu i na marginama, precrtanih riječi i rečenica, nedorećenih i nepovezanih cjelina, ali je dobar i zapravo za sada, uz spomenute Medvedovićeve dokumente, važan izvor podataka o povijesti vinkovačkog zdravstva i gradnji prve i druge vinkovačke bolnice.

⁴ Regimentsspital.

⁵ S. Mecger, isto.

⁶ Njem. Feldscher = vojni vidar, ranarnik.

⁷ Slično su živjeli i učitelji, napose u provincijalu. Tijekom 19. stoljeća u vojnograničarskim seoskim općinama postojao je školski fond iz kojeg su plaćani učitelji, pa je njihov status bio puno bolji i sigurniji negoli onih u provincijalu koji su još u 19. stoljeću imali problema oko naplate svoga učiteljskog rada.

⁸ Krinoslav Tkalac, Babogredska kompanija u sastavu brodske graničarske regimente, Županja 1970., str. 98.

⁹ Franc. maraud = bolestan, nesposoban za marširanje; drugo značenje: vojnik koji toboga zbog bolesti zaostaje za trupom, a u stvari pljačka u pozadini.

nepovjerljivi prema toj novotariji i na-
stojali su to izbjegići, a satnije su izbjegva-
vanje strogog kažnjavale (najčešće bat-
nanjem krvaca). Kuće u kojima bi se
pojavile boginje morale su izvjesiti na
zid natpis na kojem je pisalo: „U ovoj
kući jesu naravske kožjače“.¹⁰ Satnijski
liječnici, da bi spriječili pojavu bolesti,
vodili su skrb i o higijeni u kućama, pri-
premanju hrane, klanju stoke, čistoći
odjeće, itd. Stambeni prostori su se mora-
li svaki dan zračiti jedan sat, a vršeno
je i raskuživanje stanova i odjeće. Sve te
radnje kontrolirao je tzv. „policijski od-
red“ koji je svaki dan obilazio po nekoliko
kuća u selu i nadzirao izvršenje na-
redbi. Ratni invalidi mogli su se liječiti u
topicama („ilidža“) u Daruvaru, a reu-
maticari u Topuskom. Dozvole je izda-
vala pukovnija na prijedlog liječnika, a
po povratku s liječenja, invalidi su dobi-
vali novčanu potporu. U jednoj satnij-
skoj zapovijedi u Babinoj Gredi se kaže:
„Oni koji su zbog pridobiti rana prid duš-
maninom a žele u ilidžu neka se javе
kod felčera na pregled... i da ih popi-
še.“¹¹

Česte pojave zaraznih bolesti, napose
boginja, liječnici su pokušavali suzbijati,
a izvješća o broju oboljelih, izlječenih i
umrlih redovito su slana pukovnijskom
zapovjedništvu u Vinkovcima. Velika
epidemija boginja pojavila početkom

prosinca 1829. godine: registrirana je
najprije u Nijemcima 25. siječnja 1830.
godine na djeci,¹² a zatim se proširila na
sve satnije, napose na sikirevačku. Pu-
kovnijski je liječnik smatrao kako je za-
raza prenijeta iz provincijala. Prema po-
datku iz travnja 1830. godine oboljelih
je bilo 509; 333 osobe su ozdravile, a 40
je umrlo. Epidemija se i dalje rapidno ši-
rila i broj oboljelih naglo povećavao, što
se vidi iz izvješća pukovnijskog liječnika
od 11. svibnja o izvoru, razvoju i širenju
boginja u kojem piše da je do 9. svibnja
zaraženih bilo 770, od čega je cijepljeno
590, a necijepljeno 180 bolesnih. Saču-
vana su izvješća do mjeseca kolovoza
iste godine, pa je epidemija vjerojatno
tada suzbijena. U Vinkovcima je obolje-
lih bilo 45; umrlo je 5 osoba, a epidemi-
ja je trajala do rujna iste godine.¹³

U Ivankovu je 1836. godine zabilježena
velika epidemija kolere (srđobolje) koja
je, prema sačuvanim izvješćima, trajala
od lipnja do prosinca. Od ove opake bo-
lesti oboljelo je u Ivankovu 675 ljudi, a
prema zadnjem sačuvanom izvješću pu-
kovnijskog liječnika za razdoblje od 25.
do 27. prosinca umrle su 333 osobe,¹⁴
što je bio velik demografski gubitak za
Ivankovo koje je tada imalo nešto više
od 2000 stanovnika.

¹⁰ HDA; Vinkovačka satnija, kut. 468.

¹¹ Isto.

¹² HDA, Ivankovačka satnija, kut. 421, Rapport
von 25. XII. Bis 27. XII. 1836. über Brechruhr
kranken.

¹⁰ Tkac, cit. dj., str. 97.

¹¹ Isto, str. 100.

U prvoj polovici 19. stoljeća zabilježeni su satnijski (kompanijski) liječnici: 1822. u Vinkovcima Wiekenl,¹⁵ 1829. u Nijemcima Jakob Vlašić i u Cerni Kury, 1831. u Vinkovcima pukovnijski liječnik Nikerl i niži liječnik Josip Laurić, 1841. „Unter- und Tierarzt“¹⁶ Prokop Anthony u Podvinju, 1842. Johann Lavall u Ivankovu, 1846. „magister chirurgiae et farma- ciae“ Franz Schwarzinger u Andrijevcima i drugi. Prema prezimenima može se zaključiti da se prvi put javljaju liječnici koji nisu stranci.

Sve su ovo bili preduvjeti da generalat u Petrovaradinu i pukovnijska vlast počnu razmišljati o gradnji bolnice u Vinkovcima kao pukovnijskom sjedištu, mjestu gdje je od 1763. godine postojala muška škola, od 1792. godine gimnazija, oko 1810. ženska škola, te se u naselju nalazilo mnoštvo aktivnih i umirovljenih časnika, učitelja i profesora, a česti ratovi, epidemije i socijalni uvjeti producirali su zdravstvene probleme.

Godine 1820. poslan je iz Petrovaradina dopis¹⁷ u kojem piše kako bi trebalo os-

novati fond za gradnju vojne bolnice na Granici, koji bi se financirao doprinosima graničarskih općina i posebno trgovaca i obrtnika.¹⁸ Iste su godine satnije uputile pozive za skupljanje dobrovoljnih priloga za gradnju bolnice u Vinkovcima, ali je odziv bio slab ili skoro nikakav. Većina satnija je odgovarala da ljudi nemaju novaca i da je teško prikupiti novčane priloge. Vjerojatno je izvršen pritisak, kako se popularno kaže, odzgo i godine 1829. počeli su pritjecati prvi novčani prilozi. Po selima (satnijama) ljudi su davali priloge u naturi¹⁹ i nešto manje u novcu. Svećenstvo Brodske pukovnije skupilo je među svojim članovima kao dobrovoljni prilog 50 fl. i 4 novčića²⁰ konvencionalne vrijednosti.²¹ U Vinkovcima su se dobrovoljni prilozi skupljali za Novu godinu i na proslavi rođendana „njegova veličanstva“ 1829. godine.²² Iz sačuvanog popisa darovate-

---

ski Muzej Vinkovci; u dalnjem tekstu: Dokumenti.

¹⁸ Dokumenti; u izvorniku piše: ...besonders aber den Handelsleute und Professionisten.“; Dokumenti...

¹⁹ Isto; sačuvani su popisi darovatelja, a prilozi su u pravilu kokoš, ječam, zob (što se prodavalо); novac, koji je rijetko davan, iznosio je po osobi do desetak novčića bečke vrijednosti (npr. 6 kr. W.W.).

²⁰ Isto; „50 fl. i 4 xr. Con. Müntz“, tj. konvencionalne vrijednosti.

²¹ U nastavku teksta koristit ćemo kratice: konv. vr. = konvencionalna vrijednost i beč. vr.= bečka vrijednost.

²² Dokumenti. „...theils am Neujahr Tage theils zur Verherlichung des Geburtfestes S(ei-

¹⁵ Isto, Vinkovačka satnija, kut. 463; u popisu kuća koje imaju vatrogasne rezervice nalazi se i kuća spomenutog doktora, kućni broj 449 (ostali su: gimnaziski prof. Matija Krm-potić k. br. 190, ravnatelj gimnazije Sabljak k. br. 217 i udovica natporučnika Šokčevića Elizabeta majka bana J. Šokčevića k. br. 202)

¹⁶ Liječnik i veterinar.

¹⁷ Historijski dokumenti bolnice u Vinkovcima. Pronašao i sakupio Mato Medvedović, Grad-

lja,²³ za koje se u dokumentu kaže da su građani,²⁴ jasno je kako su to trgovci i obrtnici od kojih se najviše i očekivalo, a koji će se nešto kasnije žaliti na velika davanja za gradnju bolnice.²⁵ Vinkovčki su obrtnici skupili 105 fr. i 30 novčića bećke vrijednosti,²⁶ što je pozamšna svota u odnosu na količinu novaca koju su dali časnici, učitelji i gimnazijalni profesori godinu dana kasnije, kad se skupilo 42 fr. beć. vr.²⁷

nejen Majestät...“ Usput spomenimo da je za Novu godinu skupljeno 15 fr., a za rođenjan njegovu veličanstva 90 fr. 30 xr.

²³ Isto; priloge su dali: apotekari Grünenwald i Domac, kožar Johan Albrecht, trgovaci Josip Margetić i Ivan Stanislav Popović, arandator Đuro Margetić, baćvar Jakov Rogić, pekar Anton Treyer, sedlar Joseph Strenzel, zidar Anton Pozman, urar Franz Thaller, kramar (piljar) Joseph Stelly, ugostitelji Michael Scheibl i Johan Stellwag, poštari Mihajlo Feretić, kramar Atanasije Urica, krojač Ivan Veselinović, trgovac Đuro Petrović i gostoničar Jacob Boel.

²⁴ Dokumenti; „...Winkovczer Bürgern...“

²⁵ Obrtnici su morali izdvajati ¼ prihoda iz tzv. cehovske ladice („Ladengeld“), neke vrste zajedničkog fonda, pa su stoga 1836. godine uputili žalbu glavnom zapovedništvu na ovako veliko novčano opterećenje.

²⁶ Isto; u izvornik piše: „105 fr. i 30 xr. W. W.“, tj. Wiener Wert (bećke vrijednosti).

²⁷ Dokumenti; prilog su dali: general bojnik v. Nestor, pukovnik v. Seidel, natporučnik v. Rajković, satnik Steher, bojnik građevinski direktor Mihajlović, satnik zamjenik građevinskog direktora Zoczek, bojnik v. Abramović, satnik Awedig, udovica generala gospoda Ćivić, satnik pukovnijski liječnik dr. Nikerl, pukovnik Rheinbach, zastavnik Peićević, satnik sudac Baumruker, bojnik Monly, zapovednik

Iste godine u svim satnijama (bez štaba pukovnije) skupljeno je 43 f. i 5 novč. beć. vr. Najviše je dala sikirevačka satnija, a u drenovačkoj i njemačkoj satniji nije sakupljeno ništa.²⁸ Babogredska je satnija 1830. godine uputila dopis u kojem piše kako će općina izraditi 13000 opeka i dovesti ih u Vinkovce, a dokument su potpisale starješine sela pred nazočnim časnicima. Podvinjski seljaci, siromašni su brđani koji nemaju dovoljno ni tegleće marve, kako piše u dopisu, pa će nasjeći 50 hvati drva, prodati ih u Brodu, a zaradu dati za gradnju bolnice. Općine Vinkovačke satnije (Vinkovci, Mirkovci, Jankovci, Laze, Slakovci, Otok i Privlaka) skupile su u prosincu 1830. godine još 200 fr. beć. vr.

Nakon 10 godina prikupljanja (dobrovoljnih) priloga za bolnički fond, u prosincu 1830. godine poslano je izvješće glavnom zapovedništvu i svim satnija-

Bongratz, satnik Komić, natporučnik Ferić, bojnik Sonnemanns, nadučitelj Kuss, učitelj Vukovac, satnik sudac Bayer, poručnik Gnedt, poručnik Urm, opat Pavić, kapelan Đukić, kapelan Janković, bojnik Balić, satnik sudac v. Grössing, direktor šuma Vavroš, profesor Brunner, profesor Heinz, profesor Sebastijanović, profesor Matskassy, profesor Enk, profesor Maniak i profesor Bolthauer.

²⁸ 1. (satnija) Podvinje 4 f., 2. Trnjani 3f., 3. Garčin 45 novč., 4. Andrijevc 4 f. i 50 novč., 5. Sikirevci 14 f. i 35 novč., 6. Babina Greda 5 f. i 50 novč., 7. Ivankovo 2 f., 8. Cerna 4 f. i 45 novč., 9. Vinkovci (misli se na satniju) 2 f. i 35 novč., 10. Nijemci ništa, 11. Županja 40 novč. i 12 Drenovci ništa.

Rei. So. C. Growth 2 - - - - 1.
Panting Compagnie - - - 2.
Wimborne an S. Jbr. 83.

Eduard členové jaro
holnice 8. II. 1871.

Hannover
Delle

◆ Pronašao i sakupio ◆
MATO MEDVEĐOVIĆ

Vidant & Green Apple Cider - Pekel
- Honeydew
- Electrolyte
- Guava

GRADSKI MUZEJ
VINKOVCI

W.C. Fox - Dingley
Massachusetts

Yerkymer *23*
January 1944

proslovič se možn
přijmí vlastnosti
středového pojistov
svých střed

E.P.
4073-
2994. 831.

Tafel 3.

Spuren der ersten provisorischen Tiefal mit
Eisbären gezeichnet.

(Rechts jenseit) Längsrichtung offen; gewölkter
im Localitäten- und gen. Sichtbar.
Die Eisbildung ist gegenwärtig abgeschlossen.
Der Grund war nicht verfestigt und die
Seite des Abhangs im Steilgrat zwischen den
Felskuppen einigermaßen steinig, aber der
Gestein selbst war nicht, der P. - Der Abhang des
Längsgrates war ebenso wie im Osten - grünlich und
bewaldet. Einige Stellen waren freie Felsen unter
einem Gras, sonst unverholztes Langgrünland
unter feldgrünen Bächen und Gras.
Bei der Eisbildung gab es große Eisschollen
gefallen und freie eisfreie Segmente von
unbestimmter Menge. - 2.

Die Correspondenz führte das Ballermann
zu publicacionen, aber so geringe Lagen, dass
dieselbe nicht aufdruckt, und sollte am Planen
der Ausgabe der ersten Bände bestimmt werden.
Doch die Ausgabe verzögerte sich, und schließlich mit
dem 1. Januar 1848 erschien die erste Ausgabe mit
den ersten 12 Bänden.

~~Elasmodon~~ *Scutellites* und *Cyathula* abgrenzen

Faksimil dokumenta o otvaranju bolnice iz 1831. godine

ma kako je sakupljeno 1407 fr. i 52/8 novč. konv. vr. i da se traži pogodna kuća za bolnicu.²⁹

Prema jednom dopisu iz Petrovaradina iz srpnja 1831. godine na prijedlog štapske liječničke direkcije³⁰ odobreno je uređenje (etabriranje) privremene bolnice za smještaj 12 bolesnika i jednog bolničara, dok se ne nađe ili ne napravi nova zgrada bolnice. Privremena je bolnica bila smještena u dvorištu zatvora (iza današnjeg Muzeja), imala je tri sobe, kuhinju i depozitorium (prostor za odlaganje stvari), a sve odvojeno od zatvora. Vinkovački zatvor (Štokhaus)³¹ i uz njega stan za tamničara (protoza), prema jednom sačuvanom računu, sagrađeni su 1808. godine.³² Za adaptaciju bolnice korišten je rad graničara (tzv. rabota ili robota), a gotovinom je plaćeno 15 fr. i 37/8 novč. konv. vr. Bolnica je bila opremljena najnužnijim bolničkim instrumentarijem, opremom za smještaj i njegu bolesnika; određen je liječnik i pomoćno osoblje - o čemu se govori u jednom dokumentu, o kojemu će još biti govora.

Vinkovačka je bolnica nastajala bez iskustva u vođenju i održavanju bolnice. Isto tako, nisu postojali zakoni ili propisi koji bi određivali način osnivanja bolni-

ce, tijela uprave i načina vođenja pa je zatražena pomoć iz Mitrovice, gdje je od 1826. godine postojala bolnica izgrađena prvenstveno za potrebe Petrovaradinske pukovnije. Odgovor iz Mitrovice slavnoj Vinkovačkoj satniji stigao je 5. rujna 1831. godine,³³ tri dana prije proglašenja početka rada bolnice (dopis nije uzročno povezan s početkom rada). U dopisu stoji da se u nadzorni odbor bolnice³⁴ biraju tri predstavnika iz reda građanskog i dvojica iz graničarskog staleža. Nadzorni odbor dužan je o svemu izvještavati satniju, voditi brigu o zgradama i opremi bolnice te knjižiti ulazne novčane iznose inventara. Nadalje se naglašava kako je za liječnika potrebno osigurati stan u zgradama bolnice, a njegova bi se supruga brinula za kuhinju i rublje bolesnika. Glavnom liječniku uvijek treba pomagati oženjeni po činu mlađi (niži) liječnik³⁵ kojeg će dodjeliti satnija. Bolničar je niži časnik i brine o redu u bolnici. Mitrovička je bolnica imala vrt uz bolnicu iz kojeg dobivaju povrće za kuhinjske potrebe, a imaju još četiri jutra zemlje koja se obrađuje općinskim radovima i daje u zakup.

Prvoga rujna 1831. godine³⁶ poslan je svim satnijama dopis u kojem se izjavljava o opskrbljenoosti bolnice svom

²⁹ Dokumenti, V 6252/4358 iz 1830.

³⁰ Isto; u izvorniku stoji: Feldstabsärztlichen Direction.

³¹ Stockhaus (njem.) – zatvor, tamnica.

³² Dokumenti, Mauerer Auszügel.

³³ Dokumenti, V6348/2332 od 5. rujna 1831.

³⁴ Sve se to odnosi na mitrovičku bolnicu, a preporučuje se i u vinkovačkoj.

³⁵ Isto, „verheurather Unterarzt.“

³⁶ Dokumenti, br. V 4073/2899 iz 1831.

opremom,³⁷ o smještaju u zatvorskom dvorištu³⁸ i tko će voditi brigu o pacijentima i bolnici. Za privremenog nadziratelja imenovan je bivši policijski poslužitelj³⁹ Strenzel, a njegova supruga brinula je o hrani i rublju. Liječnik je bio Josip Laurić⁴⁰ kojeg je plaćala vinkovačka satnija, a za bolničara tjedno je određivan jedan ordonans od straže.⁴¹ Rukovoditelj bolnice bio je pukovnijski liječnik Johann Nikerl,⁴² pa možemo reći da je on bio prvi ravnatelj vinkovačke bolnice. U bolnicu su mogli doći samo oni koji su unaprijed osigurali troškove liječenja, a bolnica je imala kapacitet za najviše 12 bolesnika. Bilo je zabranjeno primati pacijente koji su bolovali od koleri i oni su morali ostati u kućnoj njezi.

Pukovnijski liječnik Nikerl, viši liječnik⁴³ Fiker i mlađi liječnik Laurić uputili su 8.

³⁷ Isto; „mit allen Requisiten versehen“, Dokumenti...

³⁸ Isto; „Das provisorische Spital ist, wie bekannt, einstweil im Hinetergebäude des Stockhauses“, Dokumenti...

³⁹ Polizeydienyer.

⁴⁰ Isto; „Unterarzt Lauritsch“. Spomenimo da je njegova supruga Terezija Laurić (rođ. Schwarz) bila, vjerojatno, druga učiteljica vinkovačke Djevojačke škole (prva je bila Eleonora Posavec). Rodila se u Osijeku 1790., a kao vinkovačka učiteljica spominje se prvi put 1815. godine. Radila je do 1842., kad je umrla.

⁴¹ Isto; Ordonans ili ordonanc je vojnik dodijeljen štabu za prenošenje službenih naredbi i vršenje sitnijih uredskih poslova.

⁴² Umro 22. lipnja 1837. godine.

⁴³ Dokumenti; Oberarzt.

rujna 1831. godine dopis⁴⁴ trećem cehu⁴⁵ i svim satnjama Brodske pukovnije, koji počinje ovim riječima: „Danas je otvorena provizorna bolnica. Otvorena je svakom koji pati (od neke bolesti), ako prostor to dopušta.“⁴⁶ Ovaj se datum može uzeti kao početak rada tada skromne vinkovačke bolnice. U nastavku dopisa određena su pravila o radu bolnice, primanju bolesnika, troškovima liječenja, itd. Svaki se bolesnik morao prijaviti satniku Stehru i predati mu rublje, odijelo i živežne namirnice, o čemu je dobivao potvrdu. Bolesnice je njegovala nadzirateljeva supruga, a u poslu su joj pomagale žene koje je određivala satnija o svom trošku.⁴⁷ Plaću liječnika osiguravali su cehovi (obrtnici), a nadziratelja bolnice plaćale su satnije koje su bile dužne plaćati godišnje 5 for. konv. vr., što je iznosilo 60 for. za 12 satnija. Posjet bolesnicima bio je dopu-

⁴⁴ Isto, V 4074/2994 iz 1831.

⁴⁵ U Vojnoj granici cehovi su bili podijeljeni u šest strukovnih odjela, pa su u treći odjel (ovdje 3. ceh) spadali: krvnari, remenari i čizmarji, kakvih je u Vinkovcima bilo najviše.

⁴⁶ Dokumenti, „Heute ist das provisorische Spital ins Leben getreten. Es steht jedem Leidende offen; soweit die Localitat es gestattet;

⁴⁷ Isto, „... wo sie aber nicht aus langen kann, müssen Weiber a Conto der Gemeinde Arbeit Commandirt werden.“ Zapravo se radilo o tzv. rabotili roboti; svaka je graničarska kuća morala godišnje odraditi besplatno određeni broj dana za državne potrebe (gradnja putova, mostova, pečenje opeke i sl.), a to se nazivalo rabota ili robota (tlaka, kuluk).

šten samo liječnicima, a hrana se pre-davala bolničkom nadziratelju, kojeg je liječnik upućivao i određivao što je potrebno pojedinom pacijentu. Liječnici su dijetu propisivali prema imovnim mogućnostima svakog bolesnika. Vanjski bolesnici (misli se na one izvan Vojne granice) mogli su biti primljeni samo uz pukovnijsko odobrenje.

U jednom, pomalo dramatičnom, dopisu glavnem zapovjedništvu od 8. listopada 1831. godine⁴⁸ uprava bolnice postavlja niz pitanja o poteškoćama s kojima se susreće u svome radu. Bolnicu je, kako se ističe, lako obećati, ali teško bez novaca izvesti. Ova je započela s radom i treba je postaviti na čvrste noge kako cijeli trud ne bi propao. Već na početku navode da sedlar Strenzel nije zbog odugovlačenja isporučio duševe (slamarice) i jastuke. Bolnička uprava traži zamjenu slamarice (slamnjače) madracima od konjske dlake jer su, navodno, elastičniji i lakši za pranje od vunenih i onih od kravljе dlake, a teže preuzimaju zarazne materije (vjerojatno je to praktično provjereno).⁴⁹ Nadalje, uprava pita treba li i kako kazniti pomoćnike (misli se na ordonanse i žene koje pomažu kao rabotarke) jer mnogi ne dolaze na ispomoć; zašto kasni plaća bolničkom nadziratelju; što je s ogrje-

vom i slično. Ima i pomalo bizarnih, s današnjeg motrišta smiješnih, pitanja. Tako je npr. jedan bolesnik iz bataljuna (vjerojatno časnik) došao u bolnicu i liječnik mu je odredio vino i malo bolju hranu,⁵⁰ a to još uvijek nije plaćeno. Problem neredovitog dolaska pomoćnog osoblja vjerojatno je bio više pravilo nego iznimka jer u jednom kratkom dopisu sedmoj, osmoj i devetoj (vinkovačkoj) satniji, satnik Stehr javlja kako će se po satnijama određivati ordonasni za pomoć u bolnici. Na dnu dopisa, u dodatku upozorava se ceranska satnija o nedolasku „već jučer“ u bolnicu ordonansa iz njihove satnije i traži se odgovornost za takav postupak.⁵¹

Glavno zapovjedništvo u svome odgovoru naglašava kako treba biti strpljiv i štedljiv te neprestano tražiti priloge, a kao mjeru štednje preporučuju slamarice - jer će one biti sasvim dostaune za potrebe bolnice i jeftine su. U dopisu se još kaže da je narod očekivao kako će vlast materijalno pomagati bolnicu, siromašne liječiti besplatno, bolesnim

⁴⁸ Dokumenti, V 4073/2414 iz 1831.

⁴⁹ Isto; „...die Ansteckungs Stoffe weniger auf-niemmt...“

⁵⁰ Isto, „....dem der Arzt Wein und bessere Kost zu seiner Wiederherstellung als unumgänglich erforderlich anordenten...“

⁵¹ Isto, V 606/232 od 2. travnja 1832. U dopisu od 6. travnja 1832. godine ceranska satnija javlja da je ordonans Kožić trebao doći u bolnicu kao pomoćnik, ali je putem umro u Rokovcima. Vrlo vjerojatno se radi o ordonansu za kojeg satnik Stehr traži odgovornost, jer se radi o razdoblju od samo četiri dana između dva dopisa.

graničarima davati hranu kakva im je potrebna (osim ako je ne bi smjeli jesti): „kruh, slaninu, grah i ostalo što ponesu“. Naglašava se kako bi većina bolesnika radije ostala kod kuće i nikad ne bi ni došli u bolnicu da ih vlast nije natiđera. ⁵²

Sačuvan je bolnički račun⁵³ koji je 1. travnja 1832. poslan 8., 9., 11. i 12. satniji te prvom i drugom cehovskom odjelu,⁵⁴ jer su pacijenti bili iz tih satnija ili cehovskih branši. Nije vidljivo koje je vremensko razdoblje pokriveno računom, ali je to pokazatelj početka rada bolnice, rekli bismo, punim kapacitetom. U cijenu su uključeni i apotekarski troškovi, ali ne i liječnički honorar. Prema istom računu, u bolnici je liječeno 18 pacijenata: 11 graničara, 1 kaplar, 1 nadničar, 6 kalfi (djetića), 2 niža časnika. Uprava bolnice traži podmirenje troškova u što kraćem vremenu, jer bolnica nema novaca i, kako uvijek naglašavaju, njega bolesnika će postati upitna. Za stolarskog kalfu Perkla bio je upućen poziv „den civil chyrurg“ zbog puštanja krvi i stavljanja pijavica i liječnik je dobio honorar 4 for. i 30 novč.

Kapacitet vinkovačke bolnice bio je vrlo ograničen i brojem kreveta i liječničkim osobljem, napose ako bi se dogodila epidemija ili neka veća nesreća. Prostor za proširenje bolnice nije odgovarao svrsi (ne samo zato što je bio kraj zatvora), pa je trebalo naći prikladnije mjesto za novu i veću bolnicu. U srpnju 1832. godine poslan je dopis satnijama u kojem se ponovno kaže kako vinkovačka bolnica⁵⁵ radi i kako je nađena kuća za novu bolnicu, što je bio dobar pokazatelj da su vojne vlasti uvidjele važnost bolnice i da traže konačno rješenje. U kolovozu 1832. godine napravljen je predugovor između pukovnije i Konstantina Mandrovića o kupnji kuće s vrtom za gradnju nove bolnice po cijeni od 458 fr. i 18 novč. konv. vr., ali ta kuća nije kupljena. S druge strane, čini se da vojska nije imala određen i jasan stav prema bolničkom liječenju, pa je postojeće provizorne bolnice. U jednom dopisu glavnog zapovjedništva u Petrovaradinu iz rujna 1832. godine objašnjava se što je vojna bolnica,⁵⁶ a što „Maroden Haus“. U vojnoj se bolnici bolesnici liječe prema propisima o dijeti, a ustanove u kojima nema takvih propisa su „Maroden Häuser“ (vjerojatno se misli na ustanove za liječenje običnog građanskog i civilnog puka iz provincijala).

⁵² Isto, V 6180/3894 iz 1831.

⁵³ Isto, V 1788/855 iz 1832.

⁵⁴ Prvi cehovski odjel su bili: krojači, gumbari, proizvođači konaca i užadi, a drugi: zlatari, bravari, kovači, staklari, pekarji, brijači, sapunari, lončari, puškari, mlinari, češljari, mesari i urari.

⁵⁵ Dokumenti, V 4277/3126 iz 1832.; „Spitalsanstalt“ ili samo „Anstalt“.

⁵⁶ Isto (bez broja), Militär Heilanstalt.

Sačuvano je izvješće glavnog zapovjedništva iz Petrovaradina o inspekcijskom pregledu vinkovačke bolnice u listopadu 1835. godine. Određeno je kupovanje zimske i ljetne deke za svaki krevet, zamjena šest dotrajalih ponjava, nabava potrepština za liječnike, a posebno se upozorava o potrebi pojačavanja mjera u suzbijanju luesa,⁵⁷ jer su prethodnih godina zabilježena 23 slučaja ove bolesti, a te 1835. godine 54. Na kraju se, kao i obično u takvim dopisima, naređuje prikupljanje novaca, namirnica i građevinskog materijala za uređenje bolnice. Prilozi su, kao i ranijih godina, bili skromni, a početkom 1836. godine u bolničkom fondu nalazilo se 2226 fr. i 36 novč. konv. vr., što je trebao biti početni kapital za kupnju zgrade i adaptaciju nove bolnice.

Od prikupljenog novca 1836. godine kupljena je za 2376 fr. i 25 novč. konv. vr. kuća sa stajom i dvorišnom zgradom satnika Mađerčića u Njemačkoj ulici (tadašnji kućni broj 425, sada Zvonimirova ul. 53, tzv. stara bolnica).⁵⁸ Glavno zapovjedništvo u Petrovaradinu pozurivalo je adaptaciju zgrade, nabavku bolničkih potrepština i preseljenje bolesnika u novi prostor. Sljedeće godine imenovana je bolnička uprava: za zapovjednika je postavljen satnik Luka Posav-

čić, a za upravitelja Bolnice Johann Albrecht.

Nova je bolnica počela s radom u listopadu 1836. godine u maloj prizemnici s tri bolesničke sobe, 12 kreveta kao i prethodna, sobom za bolničara i kuhinjom.⁵⁹ Kad je pokraj ove zgrade napravljena nova i veća bolnica, objekt je služio kao stan bolničkog upravitelja. Bolnica se nalazila izvan naseljenog dijela Vinkovaca, udaljena od glavne straže (koja je bila u današnjem Muzeju) 447 hват⁶⁰ i od barutane (gdje je također bila straža) 698 hватi, pa je bolnička uprava, zbog sigurnosti i straha od pljačke, tražila od pukovnijskog zapovjedništva stražu za bolnicu koju je i dobila (što se vidi iz jednog dokumenta o potrošnji ogrjevnih drva).⁶¹ Osim spomenutih zapovjednika i upravitelja bolnice, ostalo osoblje su bili već spominjani liječnik Laurić, jedan bolničar i njegova supruga, koja je bila zadužena za kuhanje i pranje (oboje su za taj posao primali mjesечно 9 fr.) te voditelj (plaća 2 fr. mjesечно) i po jedan ordonans iz okolnih satnija. Bolnica je bila predviđena za 24 pacijenta, ali u jednom dopisu iz 1837. godine bolnička uprava „najpokornije“ (gehorsamt) pita pukovnijsko zapovjedništvo neke detalje o namještaju i na kraju dodaje da bolnica nema

⁵⁷ Isto, „Lustseuche“.

⁵⁸ Isto, sačuvan je detaljan račun o kupnji i adaptaciji zgrade (s oko 25 priloga).

⁵⁹ Isto.

⁶⁰ 1 hvat = 1,9 m.

⁶¹ Dokumenti.

mjesta za 24 bolesnika.⁶² U novoj zgradi bolnice u kolovozu 1838. godine bilo je 9 pacijenata od kojih je sedam dobivalo bolničku hranu,⁶³ a dvojica su imali svoju.

Iz jednog računa, koji je ispostavljen za liječenje Ane Katičić iz Đeletovaca koja je u bolnici provela 14 dana, iščitavamo što su pacijenti dobivali za jelo i cijene pojedinih obroka.⁶⁴ Dnevni trošak boravka u bolnici, ovisno o ponudi hrane, iznosio je između 15 i 24 novč. beč. vr. Tek kao specimen: dvije zapržene juhe (doručak i večera) i jedna goveđa juha za ručak plaćalo se 8 novč., juha od povrća s komadićima mesa (ujušak; Eingemacht) 4, pirjana (dinstana) riža⁶⁵ 4, pecivo 2, govedina s umakom 4, pola sajtlika⁶⁶ vina 3 novč. beč. vr., itd. Prema istom računu dnevni obroci su bili vrlo slični: dvije zapržene juhe i jedna goveđa (svaki dan), pecivo (žemlja), hren u octu i $\frac{1}{2}$ sajtlika vina (sve svaki dan), a za glavno jelo, bolesnica je dobivala: pirjanu rižu, tjesteninu, govedinu u umaku, varivo i okruglice od griza.

Materijalne troškove bolnice (ogrjevna drva i građevinski materijal), plaće bolničkog osoblja i liječnika u satnijskim sjedištima i dalje su snosile satnije i ce-

hovi, a satnije su osiguravale i pijavice koje su tada korištene u liječenju. O tome su sačuvana povremena bolnička izvješća pukovnijskom zapovjedništvu. Bolnica je godišnje trebala 42 m^3 ogrjevnog drveta (od toga 12 m^3 za bolničku strazu).

Prikupljanje priloga u bolnički fond za gradnju bolnice nije prestajalo, a kad bi tema malo pala u zaborav, pukovnija je naredbama ponovno poticala graničare i časnike na davanje priloga u novcu, hrani ili građevinskom materijalu. Godine 1838. uprava bolnice namjeravala je nadograditi jednu prostoriju uz bolnicu, a pukovnija je opet podsjetila na potrebu prikupljanja dragovoljnijih priloga. Iz sačuvanih popisa darovatelja i količine priloga vidimo koliko su oni i dalje bili skromni. Vinkovačka je satnija 1848. godine skupila 17 guldena i 48 i $\frac{2}{5}$ novč. konv. vr., što su uglavnom dali časnici, profesori, obrtnici i nekoliko graničara,⁶⁷ dok su ostali graničari dati: 4/8 os-

⁶² Isto, Nro. 11 iz 1837.

⁶³ Isto, „Diät-Zettel“.

⁶⁴ Isto, V 1731/2732 iz 1841.

⁶⁵ Isto, „gedienst Reiss“.

⁶⁶ Isto, 1 sajtlik = 0,35 lit.

⁶⁷ Isto; novčane priloge dali su (obično se navodi samo čin ili zanimanje i prezime, vrlo rijetko ime): pukovnik barun Neustädter, potpukovnik Reiche, potpukovnik građevinski direktor Mihajlović, pukovnik Lowetto, pukovnik barun Tkalčević, vojni komesar Heidel, satnici: Eichberger, Alković, Hemisch i Berleković, sudac Fritsch, sudac natporučnik Gubel, natporučnici Milošević i Josipović, poručnik Adamec, praktikanti: Popović, Plavšić i Martinović, vježbenik (pristav) Insty, pisari Maywald i Killy, furiri Šuvić i Krković, profesoři Stimpel, Bolthauer, Brunner i Umljenović, nadučitelj Kuss, učitelji Pavao Tomašević

maka⁶⁸ i 27 oka⁶⁹ suražice,⁷⁰ 1/8 osmaka kukuruza u zrnu, 1/8 osmaka i 21 oku ječma te 21 oku zobi.

S kakvim se problemima susreću tadašnji liječnici, pokazat će jedan primjer. U listopadu 1836. godine iz Petrovaradina je došao dopis u kojem piše kako se u slučaju dolaska u bolnicu jedne ili više ženskih osoba treba na vrijeme naći bolničarku, koja će bolesnicama pomagati za vrijeme njihova boravka u bolnici. Isto se odnosi i na mušku djecu. Bolničarke treba birati prvenstveno među vojničkim (vjerojatno graničarskim) ženama bez prisile (da ne bude rabota), a u slučaju nepronalaženja takve bolničarke, uzimat će se i civilne žene. Poželjno je da bolničarke budu mlađe od 30 godina, a zatim se nabraja način plaćanja i sl.⁷¹

Bilo je to vrijeme krute vojne uprave i teškog života seljaka graničara. Bolest

⁶⁸ Petar Tomasević, školski pomoćnik Kirin, trgovac Rech, ugostitelji Ruhmfeld i Bell, pekar Treyer, kožar Albrecht, stolar Shellenberger, krojač Zetty, kovač Udovičić i još 22 graničara.

⁶⁹ Osmak je bila zapreminska mjera za žitarice. Ovisno o području na kojem se koristio, mogao je iznositi između 23 i 29 litara, a ovisno o vrsti žitarica između 9,5 i 12,80 kg (npr. osmak pšenice iznosio je u Miholjcu 16,03 kg, a u Valpovu 15,75 kg, ječma 12,83 kg (12,60), a zobi 9,26 kg (9,45).

⁷⁰ Oka je staru tursku mjeru za težinu (1,28 kg) i zapremninu (1,5 l).

⁷¹ Dokumenti, „Halbfrucht“.

⁷² Dokumenti, R 3427 iz 1836.

se smatrala sramotom, u bolnicu su građanići išli silom vojne naredbe, a ostali kad nije bilo drugog izlaza. Iz županijskih izvješća potkraj 19. stoljeća vidljiv je i do dva puta manji broj žena u bolnici negoli muškaraca, a djece u bolnicama skoro uopće nema. Dr. Stjepan Metzger prvi dio svoga spomenutog rukopisa završava ovako: „Odredba u prvom statutu ovdašnje provizorne bolnice u 1831. godini da je zabranjeno u nju primati bolesnike od kolere, koje treba ostavljati u kućnoj njezi, daje nam vjeren uvid u stanje zdravstva ovoga kraja kao i u stanje medicinske nauke u to predbakteriološko i predaseptičko doba njenog razvitka.“⁷²

Već je spomenuto kako su epidemije boginja i kolere bile česte, širile su se velikom brzinom po cijeloj pukovniji, a satnijski i pukovnijski liječnici poduzimali su mjere koje su im bile na raspolaganju. Spomenimo zabilježenu epidemiju boginja u Mirkovcima i Lazama u veljači 1842. godine, koja je trajala do prosinca iste godine. U tjednu od 26. do 29. prosinca bilo je 12 oboljelih u dobi od jedne i pol godine do 29 godina.⁷³ Epidemija se proširila na Otok i Jankovce, ali je bilo manje oboljelih i brzo je susbijena. Relativno česte pojave epidemije boginja i kolere možemo kroz do-

⁷² S. Mecger, Nekoliko bilježaka...

⁷³ HDA, Vinkovačka satnija, kut 485 i 488.

kumente pratiti sve do kraja 19. i početka 20. stoljeća.

Pukovnijski su liječnici, u suradnji sa satnijskim, slali pukovnijskom zapovjedništvu opširna izvješća o zdravstvenim prilikama stanovništva, o problemima loših stambenih uvjeta i navika, o slaboj i nedovoljnoj prehrani, o natalitetu, mortalitetu i sl. Austrijska je vojna vlast još u prvoj polovici 19. stoljeća vodila razne statističke podatke iz kojih se danas može kvalitetno sagledati tadašnja slika života i socijalnih prilika. U jednom izvješću iz 1852. godine⁷⁴ prikazan je odnos između broja rođenih i umrlih u Vinkovačkoj satniji za razdoblje od 1838. do 1851. godine:

Godina	1838.	1839.	1840.	1841.	1842.	1843.	1844.	1845.	1846.	1847.	1851.
Broj stanovnika	10614	10866	10955	10816	11062	11137	11182	11144	11312	11536	10933
Rođenih	572	508	481	456	472	447	539	577	503	453	481
Umrlih	354	457	569	461	493	442	435	338	397	471	321
Smrtnost u postotcima	3,1 %	4,1 %	4,9 %	4 %	4,2 %	3,8 %	3,7 %	2,8 %	3,3 %	3,9 %	2,8 %

Za istu 1852. godinu, u jednom većem izvješću, koje govori uopćeno o zdravstvenim prilikama u pukovniji, dani su podatci o smrtnosti stanovništva prema godinama života: od 1 do 7 godina

umrlo je 717 stanovnika, od 8 do 19 - umrlo 282, od 20 do 50 - umrlo 596, od 51 do 60 - umrlo 233, od 61 do 70 - umrlo 245, od 71 do 80 - umrlo 67 i preko 80 godina starosti umrlo 37 stanovnika.⁷⁵

Kapacitet bolnice bio je ograničen i trebalo je napraviti novu moderniju i opremljeniju bolnicu. Za oko petnaest godina postojanja nove bolničke zgrade, odnosno više od dvadeset godina od početka rada provizorne bolnice kraj zatvora, povećao se broj stanovnika i Vinkovaca i pukovnije, a time i njihove zdravstvene potrebe. Stoga je 1852. godine kraj postojeće bolničke zgrade u Njemačkoj (Zvonimirovoj) ulici, počela

gradnja veće, za tadašnje prilike velike bolnice. U novu bolnicu useljeno je 1854. godine i ona je, uz povremene dogradnje u dvorištu, postojala preko sto godina, a zgrada i danas služi za zdravstvene svrhe. Nova je bolnica ima-

⁷⁴ HDA, Brodska graničarska pukovnija, Statistische Tabelle des Broder Gränz Infanterie Regiment No. 7. Za 1848., 1849. i 1850. godinu nema podataka, kut. 182.

⁷⁵ Isto, Statistisch medizinische Tabelle für das Broder Grenz Infanterie Regiment No 7., kut. 182.

la 50 kreveta u četiri sobe: dvije od 20 četvornih hvati i dvije od 5 četvornih hvati, liječnički stan, kuhinju, praonicu, spremište, prostor za upravu, sobu za stražu,⁷⁶ jednu kupaonicu i 3 kućna nužnika (6 pregrada i 6 mjesta za čučanje).⁷⁷ Broj bolesnika dnevno bio je između 28 i 32.⁷⁸

Godine 1864. u Brodskoj pukovniji radili su liječnici:

kod graničarske uprave:

pukovnijski liječnik
dr. Johann Briedling

nadliječnici: dr. Peregrin Chiochetti,
dr. Daniel Lipoščak

viši ranarnik⁷⁹ i veterinar Johann Kotzi;

viši ranarnici: Mathias Hofter
Ludwig Mayer
Joseph Hornstein
Andreas Kezmann;

mlađi liječnici: Leopold Holzer
Franjo Puža
Christof Jakober
Carl Neubauer
Johann Palmer
Franjo Pečenka
Ignaz Taussig.⁸⁰

Kad je 1873. godine počeo proces ukinjanja Vojne granice, u Vinkovcima je na preostalom vojnograničarskom kapitalu utemeljena Brodska imovna općina koja je preuzeila brigu nad vinkovačkom bolnicom kao Okružnom općinskom bolnicom.⁸¹ Upravljanje Bolnicom vodilo je bolničko povjerenstvo, liječnički nadzor bio je povjeren dr. Hugu Blumu i višem ranarniku Cristofu Jakoberu,⁸² upravitelj je bio voditelj računovodstva (satnik) Mijo Rogulja, a u bolnici su bila 3 bolničara i jedna bolničarka. Dnevni bolnički troškovi iznosili su 62 križara⁸³, a hrana je pripremana izvan bolnice. Jedan dijetni obrok koštao je 9 1/2 kr., cijeli obrok 30 kr., i malo kao kuriozitet: 1 sajtlik vina koštao je 10 kr., piva 5 1/2 kr., mlijeka također 5 1/2 kr., a 1 sajtlik rakije 12 kr.⁸⁴

Glavno vojno zapovjedništvo u Zagrebu naredbama je i okružnicama do konca sedamdesetih godina 19. stoljeća popunjavalо zakonodavnu prazninu u području Vojne granice. Tako je 30. svibnja 1876. godine izdalо „Okružnicu“ kojom se određuje „liečnikom i ljekarom u hr. sl. krajini, kako imadu pripisivati i sgotovljati ljekove na račun erara, javne

⁷⁶ S. Metzger, isto, str. 56.

⁷⁷ Fric Špicer, Izgradnja nove bolnice u Vinkovcima i razvoj bolničke službe od 1953. do 1958., Vinkovci 1984., str. 11; podatke o kupaonici i nužnicima S. Metzger u svom rukopisu ne spominje.

⁷⁸ S. Metzger, isto, str. 56.

⁷⁹ Oberwundarzt.

⁸⁰ S. Metzger, isto.

⁸¹ Isto, Districts Gemeinde Spital

⁸² U popisu pukovnijskih liječnika 1864. godine Ch. Jakober se spominje kao mlađi liječnik (Unterarzt).

⁸³ Krajcer (lat. crucigerus) sitni mjedeni novac u Austro-Ugarskoj.

⁸⁴ S. Metzger, Nekoliko bilježaka..., str. 57

obćinske bolnice ili obćine.”⁸⁵ Očito je i tada bilo problema s liječničkim rukopisima jer u §. 3 piše: „Zapise (recepte) mora liečnik razgovjetno napisati i svojom rukom potpisati.“ Pojedini su liječnici za državnu blagajnu bili skupi (slično današnjoj situaciji), pa se u okružniči naglašava da „Liečnici smiju pripisivati samo najnužnije ljekove i to takove koji su najjedostavniji i najjeftiniji“, a „Skupocjene ljekove nije u obće smjeti pripisivati, ako se jeftinijimi pomoći može“ (§§. 5 i 6). Za obloge se preporučuje „voda, a led samo ondje, gdje ga je lako i uz jeftinu cenu nabaviti“ (§ 8) jer se led vadio zimi iz rijeka i posebnom tehnologijom čuvao preostali dio godine. Premda je trgovina (ali i šverc) pijavicama bila razvijena, preporuka je „da se uporabljaju samo prema najvećoj potrebi“ (§ 18).

Treba zabilježiti i naglasiti kako su već 1871. godine u vinkovačkoj bolnici vršene prve obdukcije,⁸⁶ koje je vršio dr. Hugo Blum, što je prvi zabilježen slučaj obdukcija u Hrvatskoj i na širim prostorima, u našem susjedstvu (o čemu se više podataka nalazi u članku o Odjelu patologije). Početci laboratorijskog rada zabilježeni su 1873. godine kada je nabavljen prvi urometar po Helleru za

mjerjenje specifične težine tjelesnih tekućina (o čemu više podataka u člancima Odjel za medicinsku biokemiju i Dječja milosrđa Sestara sv. Križa u vinkovačkoj bolnici 1895.-1945.). Godine 1873. i 1874. vinkovačka je bolnica nabavila prve medicinske aparate: tri „Afterspecula“, tri „Steinsonde“, jedan Resonanzplatte, jedan pentom, jedan urometar po Helleru, jednu dvodjelnu lupu, jedan tonsilotom, jedan novi element za indukcionu aparat, jedan „Sectionsetui“, itd.⁸⁷

Prema zapisnicima Društva slavonskih liječnika, 1874. godine članovi Društva iz Vinkovaca bili su: okružni liječnik dr. Hugo Blum, kotarski liječnik Iv. Pečenka, prakt. liječnik Samuil Weiss.⁸⁸ Društvo se sastajalo mjesечно, na sastancima se govorilo o praktičnim problemima, zaraznim bolestima, iznosili su rijetke i neobične događaje iz svakodnevne prakse, a među diskutantima i predavačima susrećemo i vinkovačkog liječnika dr. Bluma. U zapisnicima Društva čitamo o broju pacijenata: „u Vinkovcima ostalo je koncem svibnja (1876., op. a.) 21, na novo primljeni 30, svega 51. Ozdravilo je 27, umrla su 4, ostalo u liječnici 20.“⁸⁹

U godišnjim županijskim izvješćima o stanju zdravstva ponavljaju se iz godine

⁸⁵ List zemaljske uprave za hrv. slav. vojnu krajinu. Od 1. lipnja 1876. komad IV.

⁸⁶ Obductions Protocoll, Gradski muzej Vinkovci. Zabilježene su obdukcije od 1871. do 1881. godine.

⁸⁷ S. Mecger, cit. dj.

⁸⁸ Izvori za povijest zdravstva Osijeka i Slavonije 1865.-1938. Državni arhiv u Osijeku, Osijek 2007., priredio dr. sc. Stjepan Sršan.

⁸⁹ Isto, str. 155.

u godinu iste konstatacije. Zarazne bolesti su jedan od velikih zdravstvenih problema, a posebno se ističu problemi s difterijom, beginjama i šarlahom. U županijskom izvješću za 1894. godinu difteriji i problemima koji prate saniranje ove opake bolesti posvećeno je najviše prostora (početkom 20. stoljeća bit će to trahom), jer se epidemija brzo širila po selima, vladala je velika smrtnost, higijenski uvjeti života bili su na niskoj razini, a vladalo je i veliko nepovjerenje stanovništva u liječničke savjete. Godine 1894. u vinkovačkom je kotaru epidemija difterije jače zahvatila sela: Doneće Novo Selo, Nijemce, Podgrađe, Mirkovce, Komletince, Otok (i susjedna sela vukovarskog kotara), a „bilo je i pojedinih slučajeva širom cijelog županijskog područja“.⁹⁰ U izvješću se kaže da razloge ovoj pošasti treba tražiti: „...u predrasudama staleža seljačkoga, koji ne vjeruje, da je difterija priljepčiva...“, a širenju difterije pogoduje „...što najniži slojevi bar u znatnoj većini do raskužbeništa nedrže, akoprem je dokazano, da se slinom i pljuvačkom difterija prenasa.“⁹¹ Pokazalo se da liječenje oboljelih od difterije Behringovim serumom daje dobre rezultate, pa se u izvješću prepo-

ručuje ova metoda liječenja, a pokazalo se da „nije ni kod jednoga od 44 bolesnika imalo štetnih posljedica.“⁹² Tijekom 1894. godine ovom su metodom liječena 44 bolesnika: ozdravila su 33 (75%) a umrlo 11 (25%) bolesnika. Županijska je vlast ovoj bolesti prišla vrlo ozbiljno, pa je u studenome 1894. godine poslala u Beč vukovarskog liječnika dr. Josipa Rosenzweiga da na Bečkom sveučilištu kod profesora Hermanna Wiederhofera stekne iskustvo liječenja ove bolesti. Svoja saznanja i iskustva dr. Rosenzweig je dostavio svim liječnicima u županiji, a to govori da su i liječnici vinkovačke bolnice pratili najnovija europska medicinska dostignuća i primjenjivali ih u praksi. U županijskim zdravstvenim izvješćima s početka 20. stoljeća za difteriju se kaže da ima „sporadičnih slučajeva te bolesti“, a „sa pošastnim značenjem pako vladala je difterija u kotaru vukovarskom... u mjestima Vinkovcima i Privlaci“⁹³, a „serum proti difterije... se... siromašnima bezplatno dielio.“⁹⁴

„Zakon ob uređenju zdravstva u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji od 15. studenog 1874.“ prvi je zakon kojim je bila regulirana i uređena zdravstvena služba

⁹⁰ Izvješće kr. velikog župana županije Šriemske i gradova... slavnoj skupštini županije Šriemske dne 30. svibnja 1895., str. 216. Najgora situacija bila je u Novoj Pazovi, gdje je od 32 oboljele dijete umrlo 23.

⁹¹ Isto, str. 218.

⁹² Isto, str. 219.

⁹³ U vinkovačkom je kotaru zabilježen 91 slučaj difterije.

⁹⁴ Izvješće o stanju javne uprave u županiji Šriemske za upravnu godinu 1904., str. 202, 203.

u Hrvatskoj, a bio je na snazi punih dvadeset godina. Za donošenje ovoga Zakona bila su važna dva događaja; godine 1873. počinje proces razvojačenja Vojne granice i na taj način počinje uspostava civilne vlasti u cijeloj Hrvatskoj (70-ih godina 19. stoljeća donijeto je mnoštvo važnih zakona ili su stari promjenjeni, pa možemo reći da je to vrijeme jačanja i učvršćivanja zakonodavstva u Hrvatskoj). Ovim su Zakonom zdravstvenu službu činili u županijama: županijski fizici i županijski odbor; u gradovima: gradski fizici, gradski zdravstveni odbor i primalje; u kotarima kotarski liječnici i u seoskim općinama: općinski liječnici, općinski zdravstveni odbor i primalje. Zdravstvenu službu su mogli obavljati samo „doktori medicine i kirurgije, koji su ujedno magistri primaljstva ili su doktori sveukupnog liečništva i trebaju biti vješti hrvatskom jekiku u govoru i pismu“.⁹⁵ Zakon je liječnicima dao posebnu privilegiju da, kao i vojni časnici, u slučaju smrti od zarazne bolesti, članovi njihove obitelji imaju pravo u ime mirovine na čitavu plaću bez obzira koliko su stekli radnog iskustva, a odredba se odnosila i na sukromne (privatne) liječnike.

„Zakon od 24. siječnja 1894. o uređenju zdravstvene službe u kraljevinah Hrvat-

skoj i Slavoniji“⁹⁶ velikim je dijelom dopuna prethodnog Zakona. Cjelokupno područje Hrvatske podijeljeno je u zdravstvene općine, a zdravstvenu općinu mogla je činiti jedna ili više upravnih općina. Mogle su se formirati i samostalne zdravstvene općine, koje su same snosile zdravstvene troškove. Nadležnosti zdravstvene općine bile su: čuvati puk od zaraznih bolesti, kontrolirati pogrebe, pregled mrtvaca, sudjelovati kod cijepljenje i docjepljivanja, itd.⁹⁷ Zakon je imao određenih nedostataka pa je kasnije dopunjavan odredbama, naputcima i naredbama. Svakoj je općini, ovisno o materijalnim mogućnostima, prepusteno kada će zaposliti općinskog liječnika; a dok se ne steknu uvjeti za njegovo zaposlenje, njegovu je funkciju trebao obavljati kotarski liječnik. Za formiranje županijskog zdravstvenog proračuna u Srijemskoj županiji određeno je izdvajanje od 2 %⁹⁸, a proračun se u sljedećim godinama trebao ustaliti i osigurati djelotvornost zdravstvene službe.

Potkraj 19. stoljeća u Srijemskoj je županiji (koja se prostirala do Zemuna) bilo devet bolnica, a godišnja su izvješća županu podnosile samo bolnice u Mirtovici, Vinkovcima, Vukovaru i Vrbanji

⁹⁵ Milan Smrekar, *Priručnik za političko-upravnu službu u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji*, Zagreb, 1899., knj. I., str. 177

⁹⁶ M. Smrekar, cit. dj.

⁹⁷ Isto, str. 187.

⁹⁸ Svaka županija imala je drugačiji postotak izdvajanja za zdravstvo.

(bolnica šumskih radnika).⁹⁹ U vinkovačkom je kotaru 1894. godine jedan liječnik dolazio na 5.795,66 stanovnika, ljekarna na 17.387 i jedna primalja na 2.405 stanovnika.¹⁰⁰

u županiji i do 10 000, a vjerojatno je bio i veći jer dio bolesnika nije bio registriran. Godine 1903. liječenje se obavljalo dva puta: od 1. travnja do konca svibnja i od 1. rujna do konca listopada.

	Broj bolesnika	Izlijećeno	Poboljšano	Otpušteno neizlijećeno	Umrlo	Ostalo u bolnici
1894.	605	494 (81,65 %)	11 (1,81 %)	39 (6,44 %)	38 (6,28 %)	23 (3,82 %)
1895.	907	701 (77,2 %)	108 (11,9 %)	2 (0,2 %)	22 (2,4 %)	74 (8,1 %)
1907.	2028	739 (36,5 %)	988 (48,7 %)	190 (9,3 %)	54 (2,6 %)	57 (2,8 %)
1912.	2431	1005 (41,34 %)	1004 (41,29 %)	220 (9,04 %)	77 (3,20 %)	125 (5,13 %)
1916	1831	1638 (67,36 %)	93 (16,76 %)	22 (7,10 %)	93 (3,69 %)	100 (4,97 %)

Statistika o broju bolesnika u vinkovačkoj bolnici¹⁰²

Kao što je potkraj 19. stoljeća difterija bila bolest koja je povremeno poprimala karakteristike epidemije, početkom 20. stoljeća bio je to trahom. Broj obojljelih i lijećenih od trahoma („trahomatoznih“, kako se govori u izvješćima) ili očne žari, kako je u izvješćima prevedeno na hrvatski jezik, penjao se godišnje

Ovo vrijeme odabrano je kako bi „dolazak na liečenje bio za žiteljstvo skopčan s najmanjom dangubom, na suprot tomu bio je polazak ambulatorija nemaran, pošto žiteljstvo još uvijek neshvaća veliku pogibelj koja preti vidu od te bolesti.“¹⁰³ U proljeće je liječeno 5479 obojljelih od kojih je izlijećeno 514 (9,38 %), a kocem ljeta liječeno je 4801 obojljeli i izlijećeno 514 (9,29 %).¹⁰⁴ U izvješću se, nadalje, kaže: „Ovdje valja napomenuti žalostnu činjenicu, da je tečajem 1904. od na trahomi bolujućih brisano kao više neizlječivo njih 96, to su pako sve stari zanemareni slučajevi, koji će dotične

⁹⁹ Bolnice su bile još u: Karlovčima, Petrovaradinu, Rumi, Opća javna bolnica u Žemunu i bolnica parobrodarskog društva u Žemunu.

¹⁰⁰ Izvješće kr. velikog župana županije Srijemske i gradova...

¹⁰¹ U izvješću se ne spominju bolesnici u ratnim bolnicama pa se, vjerojatno, misli samo na bolesnike koji su u bolnicu došli iz Vinkovaca i okoline. Smanjen broj bolesnika u odnosu na 1907. i 1912. godinu rezultat je rata i odlastka većine muškaraca na europska ratišta.

¹⁰² Izvješće kr. velikog župana županije Srijemske i gradova... slavnoj skupštini županije Srijemske...; podatci nisu pisani za svaku godinu.

¹⁰³ Izvješće o stanju javne uprave u Županiji srijemsкоj za upravnu godinu 1904., Vukovar 1905., str. 205.

¹⁰⁴ Isto.

dovesti do ako ne podpunog, to ipak vrlo znatnog oslabljenja dragocjenog viđa...¹⁰⁵ Liječenje trahoma bilo je besplatno, jer se na taj način htjelo poticati ljudi da ne zanemaruju pogubne posljedice ove bolesti i pristanu na „pravodobno strukovnjačko liečenje.“¹⁰⁶ U drugoj polovici 1911. godine zabilježeno je 5980 zaraženih, što nije gotovo nikakvo smanjenje u odnosu na pretходne godine. U županijskom izvješću za 1912. godinu stoji: „Trachomom je zaraženo cijelo područje ove županije, izuzam grada Petrovaradina i Sr. Karlovaca, gdje do danas nije poznat ni jedan slučaj“¹⁰⁷ U kasnijim izvješćima trahom se više uopće ne spominje, pa se čini da je bolest suzbijena. Međutim, u kotarskim godišnjim izvješćima trahom je i dalje stalna tema zdravstvenih radnika, a liječenje trahoma bilo je aktualno između dva svjetska rata, pa i poslije Drugog svjetskog rata.

U istom izvješću (1912.) prvi put se spominje „po ljudstvo vrlo pogibeljna zarazna bolest, a to je ikričavost pluća (sušica ili tuberkuloza), koja se na žalost među žiteljstvom ove županije ne samo uvriježila, već se godimice sve jače i jače širi, te na sveukupnom broju pomora participira najvećim postotkom.“¹⁰⁸ Tu-

berkuloza, koja se dvadesetih i tridesetih godina 20. stoljeća spominje u kotarskim izvješćima, u županijskim izvješćima nije spominjana do 1918. godine, premda je bolest već tada bila raširena (o ovoj temi bit će još riječi).

Godine 1905. vinkovačka je bolnica postala županijska ustanova, a nakon više od pedeset godina njezina rada, sagrađeni su novi prostori i poboljšani uvjeti i liječenja, i rada osoblja. Te su godine sagrađene operacijske sale, zarazni paviljon, kuhinja i krilo s tri kupaonice,¹⁰⁹ a Špicer dodaje da su sagrađene tri sobe za duševno bolesne, jedna soba drugog razreda, a zarazni paviljon je imao četiri sobe s 15 kreveta (i jednim ulazom), kuhinju i mrtvačnicu.¹¹⁰

Uskoro je došao Prvi svjetski rat sa svim svojim nedaćama, neimaštinom, bolestima, zarazama, bijedom i jadom koji prate sve ratove. Željeznicom se tada najbrže putovalo, a kroz Vinkovce su prolazile pruge između istoka i zapada, te sjevera i juga. Blizina istočnog bojišta (Srbija) i dobra prometna povezanost pretvorili su Vinkovce u grad bolnicu, jer je pristizalo mnoštvo ranjenika koje postojeća bolnica nije mogla zbrinuti, pa su svi veći prostori u gradu pretvarani u bolnice. Već 1914. godine otvorena je ratna bolnica „Crvenog križa“ u upravnoj zgradi željeznica (tzv. „mađar-

¹⁰⁵ Isto.

¹⁰⁶ Isto.

¹⁰⁷ Izvještaj o stanju javne uprave u Županiji srijemskoj za poslovnu godinu 1912., str. 206.

¹⁰⁸ Isto, str. 206.

¹⁰⁹ Isto, str. 57.

¹¹⁰ F. Špicer, cit. dj., str. 11.

ska škola“),¹¹¹ a u kolovozu iste godine vinkovačka je Gimnazija preuređena za bolnicu „Crvenog križa vukovarskog“.¹¹² Nastava, koja je počela tek u studenom, održavala se u zgradici Brodske imovne općine. U svibnju 1915. vojska je za potrebe bolnice zauzela i zgradu Brodske imovne općine, pa je te godine nastava, dozvolom Vlade, završila neuobičajeno ranije.

Nastava u Dječačkoj školi (danas Osnovna škola J. Kozarca) također je počela u studenom 1914. godine „u kući I(vana). pl. Agića koju je općinsko poglavarstvo preudešilo za školu. Da je obuka uopće otpočeti mogla zasluga je pogl. gosp. kr. škol. nadzornika Milutina Mayera koji se je zato energično zauzeo“,¹¹³ što znači da se te godine lako moglo dogoditi da djeca ne idu u školu. Škola je, vjerojatno kao i gimnazijalska zgrada, već u kolovozu preuređena za bolnicu.

U ljeto 1914. godine otvorena je bolnica Crvenog križa i u Građanskoj školi (koja se nalazila kraj Dječačke škole).

Nastava se održavala u dijelu zgrade Brodske imovne općine, a od siječnja

1916. i Građanska i Dječačka škola vraćene su u svoje školske prostore.

Ratne strahote nisu prestajale, već se nastavljale i povećavale, a broj ranjenika, zaraženih i bolesnih bivao je sve veći, pa su potkraj 1914. godine vojne vlasti pristupile gradnji velike bolnice kod Bršadina (tzv. „drveni Beč“), a početkom 1915. i manje bolnice u Vinkovcima; koje su proradile u proljeće 1915. godine. Ove su bolnice planirano izgrađene za potrebe zbrinjavanja ranjenika sa srbijskog i istočnog ratišta (Karpati, Galicija), a presudnu ulogu imala je prometna povezanost željeznicom i blizina Dunava. Bolnica u Bršadinu građena je kao zarazna bolnica, ali su u nju stizali transporti ranjenika. Bila je to najmodernija i najveća vojna bolnica u monarhiji. Imala je 7000 kreveta, 60 liječnika, crkvu, vlastitu električnu rasvjetu, krematorij, veliku pekaru, vlastito uzgajalište peradi i kunića. Zapaljena je i izgorjela potkraj rata 1918. godine,¹¹⁴ a u narodu je još dugo ostala - u priči i stihovima.¹¹⁵

Paralelno s bršadinskom bolnicom, građena je manja zarazna bolnica (Epidemie Spital) u Vinkovcima kod današnjeg željezničkog kolodvora, u koju su dovo-

¹¹¹ O tome vidi tekst u ovoj knjizi „Djela milosrda Sestara sv. Križa u vinkovačkoj bolnici 1895.-1945.“

¹¹² Spomenica o stope deset godišnjici Državne gimnazije u Vinkovcima 1780-1930“, Vinkovci 1930., str.36.

¹¹³ Arhivski sabirni centar u Vinkovcima (u daljem tekstu ASC), fond: Osnovna škola „J. Kozarac“, Spomenica za dječačku obču pučku učionu u Vinkovcima.

¹¹⁴ Anton Dorn, Razvoj zdravstvenih ustanova u Vukovaru, str. 135.

¹¹⁵ Zabilježeni su stihovi: Bršadine moj drveni Beču, /dok je tebe ja na frontu ne ču (odnosi se na one koji su se sami ranjavali) ili Žuti dukat suferin / Izgorio Bršadin / Izgorilo selo malo / Ni' mi ga ni žao.

ženi ranjenici s istočnih bojišta. U jednom komisijskom zapisniku iz 1915. godine kaže se kako su rezervne bolnice iz Temišvara, Vinkovaca, Caransebesa¹¹⁶ i Ilidže premještene u Vinkovce s namjernom da se bolesnike smjesti u škole, svilanu i postojeću bolnicu. Općinsko je poglavarstvo tražilo izgradnju bolnice izvan grada kako ne bi došlo do širenja zaraze na građanstvo, što je vojna vlast prihvatile. Bolnica je građena od montažnih tzv. Deckerovih sanitetskih baraka i dočekala je kraj rata. Kroz vinkovačke bolnice „Crvenog križa“ samo od 29. rujna 1914. do 31. prosinca 1915. godine prošlo je 29 095 bolesnika.¹¹⁷

Godine 1921. u vinkovačkoj su bolnici osnovani prvi specijalistički odjeli: Kirurški odjel sa 60 kreveta, Odjel za unutrašnje i zarazne bolesti sa 72 kreveta, a zbog povećane frekvencije bolesnika postojala je još rezerva od 10 kreverteva.¹¹⁸ Špicер navodi da je otvoren i Ginekološki odjel, te drugi zarazni paviljon koji je imao „dvije sobe bez pretsoblja i hodnika, bez kupaonice i s primitivnim nužnicima.“¹¹⁹ Metzger ovako komentira ovaj napredak vinkovačke bolnice: „Tako su tekovine moderne kirurgije, bakteriologije i opći napredak medicine

polagano preobražavale taj sačuvani historijski spomenik.“¹²⁰

Nažalost, dokumentacija vinkovačke bolnice stradala je u Domovinskom ratu, a u desetak sačuvanih knjiga (u pravilu se radi o knjigama prijema bolesnika u bolnicu) teško je cijelovito rekonstruirati rad bolnice, ali se mogu izvući neki pokazatelji. Najstarija je knjiga „Prijemnih zapisnika“ iz 1915., zatim iz prvih šest mjeseci 1918., 1920. godine, itd. U donjoj tablici donosimo broj bolesnika koji se lječio u pojedinim godinama:

godina	broj bolesnika
1915	2147
1918. (do 11. lipnja)	1184
1920.	2717
1921.	2109
1929. (do konca svibnja)	935
1942.	2709
1943. (do 18. svibnja)	998.

Dvadesetih i tridesetih godina 20.-og stoljeća tuberkuloza je bila bolest čijoj je preventivi posvećivana velika pozornost. Budući da nije postojao lijek protiv tuberkuloze, vinkovački su liječnici poduzeli velike i važne preventivne mjere za grad i okolna sela u traženju načina suzbijanja tuberkuloze. Metzger je u svome rukopisu, o ovoj opakoj bo-

¹¹⁶ Mjesto i pokrajina u Rumunjskoj jugoistočno od Temišvara.

¹¹⁷ A. Dorn, isto.

¹¹⁸ S. Mecger, Nekoliko bilježaka...

¹¹⁹ Fric Špicер, Izgradnja nove bolnice... , str. 41

¹²⁰ S. Metzger, cit. dj., str. 58.

Ambulanta Školske poliklinike osnovana 1927. g., na slici dr. Zlatan Sremec

lesti i mjerama koje su u vinkovačkoj bolnici poduzimane, posvetio nekoliko stranica što dovoljno govori o složenoći i važnosti ovoga problema. Metzger je imao u rukama podatke kojih više nema i zbog toga je njegov rukopis izuzetno važan za istraživanje ovoga problema. On je 1940. godine objavio veliku studiju o širenju tuberkuloze u Vinkovcima i vinkovačkom kotaru, koju je temeljio na podatcima koji su mu tada bili dostupni, a bili su rezultat višegodišnjeg rada vinkovačkih liječnika.¹²¹ Is-

traživanja i rezultati uzroka nastanka tuberkuloze ujedno su i početci socijalne medicine u Vinkovcima, pa to Metzgerovu rukopisu daje još veće značenje.

Prvi antituberkulozni dispanzer otvorio je Pierre Paul Emile Roux 1901. godine u Lilleu u Francuskoj („Dispensaire antituberculeux“). U vinkovačkoj je bolnici 1922. godine otvoren „Državni antituberkulozni dispanzer“ u drvenoj baraci kraj bolnice (prije toga u Hrvatskoj su postojale samo dvije takve ustanove - u Zagrebu i Dubrovniku). Stjepan Metzger u svom rukopisu piše kako je vinkovačka bolnica, nakon otvaranja dispanze-

¹²¹ Stjepan Mecger, Kretanje tuberkuloze u Vinkovcima i u srežu vinkovačkom, Socijalno-medicinski pregled, Beograd 1940., X-XII.

Kuhinja za „slabašnu djecu“

ra, počela poduzimati preventivne mјere protiv tuberkuloze. Prvi je problem bio ustanoviti žarišta bolesti, jer ljudi nisu prijavljivali bolesnike (možda je to razlog što ovu bolest županijska izvješća spominju samo jedanput). Vinkovački su liječnici najprije istražili u gradu sve smrtnе slučajevе od 1911. godine i locirali sve kuće i obitelji gdje se pojавila tuberkuloza. Prema Metzgerovu rukopisu „Za period Prvog svjetskog rata od 1915.-1918. godine ustanovljen je mortalitet od tuberkuloze u Vinkovcima od 71,9 – 74,4 %,¹²² a za poslijeratni peri-

od od 1919.-1923. mortalitet od 61,4 – 58,4 %. U Vinkovcima je iznađeno da je 24,3 % kuća bilo smrtnih slučajeva od 1911.-1926. g. to jest u 422 stana u 387 kuća i ustanovljena 543 smrtna slučaja.¹²³ Metzger dalje piše da je u 401 obitelji, u spomenutom vremenskom razdoblju, u šest obitelji bilo po četiri smrtna slučaja, u 16 po tri, u 71 po dva, a u 294 po jedan.

Istom metodom pokušalo se istražiti raširenost tuberkuloze po selima. Rezultat je bio neočekivan: iz sela vinkovačkog kotara u bolnici je bilo 65 % bolesnika (iz obližnjih sela vukovarskog ko-

¹²² Mortalitet u Hrvatskoj prije Prvoga svjetskog rata bio je oko 42 %; o tome vidi: S. Mecger, cit. dj., str. 124.

¹²³ S. Mecger, cit. dj., str. 62.

tara 12 %, iz županjskog kotara 87 %), pa su sela vinkovačkog kotara uzeta kao statistički model. Ispitivanje uvjeta stanaovanja je kod pridošlih bolesnika pokazalo da je „samo 17 % stanovalo u zdravim stanovima, 8 % u vlažnim, 13 % u tamnim i 60 % u zagušljivim prostorijama, dakle da su imali u 82 % nezdrave stanove.“¹²⁴ Smrtnost od tuberkuloze od 1923. do 1927. godine bila je 37,3 %, a u gradu 41,4 % („ako se izuzmu izvengradski smrtni slučajevi u bolnici 28,4 %.“).

Nakon višegodišnjih istraživanja uvjeta života u selima u svrhu suzbijanja tuberkuloze, vinkovački je dispanzer „organizirao akciju za odašiljanje slabunjače školske djece u oporavilišta, pa je tako od 1922. – 1928. g. poslano u Lipik 19, u Kraljevicu 32, na Lokrum 14, u Novi Marof 8, na Vojenac Fruške Gore 47 djece. Taj je zadatak poslije preuzeo Školska poliklinika u Vinkovcima koja je osnovana u 1927. g.“¹²⁵ Jedan od rezultata ovoga rada na terenu je i osnivanje prve zdravstvene stanice s kup-

Na poleđini fotografije piše: „Grupa školske djece iz Cericu pokraj Vinkovaca. Najveći procenat pozitivnih Pirquet reakcija je bilo među školskom djecom u Cericu (78%). Skoro sva djeца su izgubila na tuberkulozi nekoga u familiji (oca, majku, brata, strica)“

---

¹²⁴ S. Mecger, isto, str. 64.

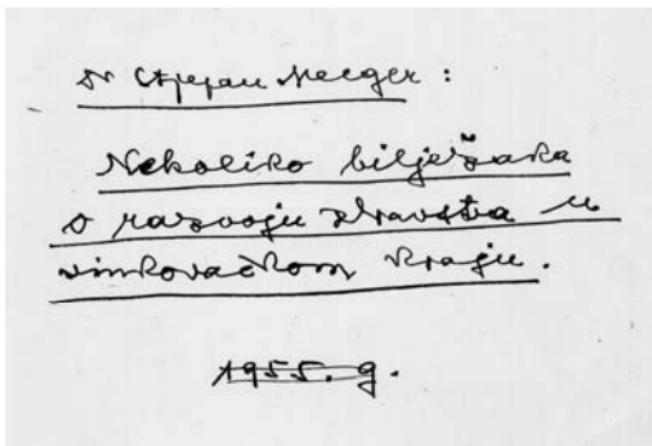
---

¹²⁵ S. Metzger, isto, str. 68.

tilom u Novim Jankovcima 1928. godine.

Na kraju ovog kratkog povijesnog pregleda nastanaka i razvoja vinkovačke bolnice, treba reći kako je u ovom tek-

stu opisan samo mali dio povijesnog razvoja te Ustanove. Bolnica u Vinkovcima nastavila se razvijati i modernizirati u teškom poratnom razdoblju poslije 1945. godine, ali i kasnije - sve do danas.

Naslovna stranica neobjavljenog rukopisa dr. Metzgera o povijesti zdravstva u vinkovačkom kraju (original se čuva u Gradskom muzeju u Vinkovcima)

Zgrada bolnice, 30-ih godina 20. stoljeća - ulična strana

Zgrada bolnice, 30-ih godina 20. stoljeća - dvorišna strana

ZDRAVSTVO U VINKOVCIМА POSLIJE 1945. GODINE

Potpomognuti sovjetskim jedinicama partizani su u Vinkovce ušli 13. travnja 1945. godine. Kao i priilikom dolaska njemačkih snaga u proljeće prije četiri godine, stanovništvo je (Hrvati, Srbi, Ni-jemci i Židovi) različito dočekalo i prihvatio novu vlast. Bolnica je bila puna, pa su i okolne kuće pretvorene u bolesničke sobe (između ostalih i kuća Helbich). U Gimnaziji je bila formirana Ratna bolnica uz kulturno prosvjetnu ekipu.¹ Nova je vlast drastičnim sredstvima osiguravala red i mir. U gradu je ubijeno puno ljudi, ali se o tome govorilo samo šaptom, i samo s prijateljima. Broj ubijenih se ne zna, ali je svaka promjena vlasti u našim krajevima donosila puno krvi.

Kirurški protokol preskače dane od 13. travnja 1945. godine do sredine svibnja,

stoga je nepoznat i opseg kirurškog rada u tih mjesec dana.

Ipak, i bivše okupacijske i nove partizanske vlasti znale su sačuvati liječnički i njegovateljski kadar, koji se u tom razdoblju nije mijenjao bez obzira na nacionalnost i religioznu pripadnost. Primjer za navedeno su liječnički tim kirurg dr. Milovan Žiga i internist dr. Stjepan Metzger, koji su vodili svoje odjele kroz sva razdoblja značajnih političkih promjena od 1926. do 1945. godine, ali i sljedećih deset godina. Značajnu pomoć imali su u časnim sestrama svetoga Križa.

Dokumenti spominju trinaest aktivnih liječnika u gradu, od kojih su u bolnici dr. Stjepan Metzger (šef Internog odjela i ravnatelj Bolnice), dr. Milovan Žiga (otac Ferdo; šef Kirurškog odjela) te mladi bolnički liječnici dr. Božidar Grabušek, dr. Blanka Čobanić (djekočki Pinter) i dr. Ljuben Panajotov, a kasnije je došao dr. Antun Kljaković na Interni

¹ Državni arhiv u Vukovaru-Arhivski sabirni centar u Vinkovcima (u daljnjem tekstu ASC), Gradska narodna odbor Vinkovci, pov. spisi, 30. lipnja 1945.

odjel. U gradu su radili i liječnici opće prakse: dr. Jovan Georgević, dr. Slavoljub Domačinović, dr. Mato Mogoš, dr. Matija Divić i dr. Adolf Štark. Dr. Vukašin Masala radio je dermatovenerologiju uglavnom privatno, jer mu je posao nakon ratnih zbivanja i raširene patologije išao dobro.

Stomatološke ordinacije su imali: dr. Stevica Georgević, dr. Luka Kratković i dr. Đuro Dekanović. Antituberkulozni dispanzer osnovan prije rata besplatno je vodila dr. Hedviga Miler, a školski dispanzer preuzeo je dr. Slavoljub Domačinović.

Sestrinska je služba počivala na časnim sestrama svetoga Križa, koje su u kompletном sastavu držale bolnicu sve do 1949. godine. Radilo je ukupno petnaest časnih sestara iz svih dijelova Hrvatske i Bosne i Hercegovine (starosti od 21 do 80 godina), različitog obrazovanja, ali s dugogodišnjom praksom stečenom tijekom desetaka godina rada u bolnici. Osim njege bolesnika, časne sestre su vodile i kuhinju i praonicu rublja sve do 31. prosinca 1948. godine.

Kako su liječnički poslovi bili strogo definirani, praktično su sve druge poslove

GODINA	1947.	1948.	1949.
Kroz bolnicu prošlo bolesnika:	4472	5854	6443
Mjesečno:	372	487	564 ²
Od toga obavljeno ambulantno:	521	1418	1662
Od toga primljeno u bolnicu:	3951	4436	4781
Mjesečno:	329	369	398
Bolno opskrbnih dana:	42901	42737	42204
Mjesečno:	3575	3561	3517
Prosječno bolesnik bio u bolnici:	10,8 dana	9,6 dana	8,8 dana
Iskorištenje bolnice (132 kreveta)	90,2 %	89,93%	132%
Prosječan broj bolesnika dnevno (na 132 kreveta)	119,1	118,7	115,6

Statistika broja bolesnika u vinkovačkoj bolnici³

² Sve mjesecne podatke izracunao autor.

³ ASC, fond vinkovačke Bolnice, Matična knjiga 1948.-1950.godine; podatci se nalaze na kraju svake godine.

vodile časne sestre. Tako je časna sestra Rudolfina Horvatić bila narkotizerka; časna sestra Majela Paulović (stara 80 godina) radila je u bolničkoj ljekarni; časna sestra Ivana Štefko (37) bila je instrumentarka; časna sestra Mihovila Mardešić (46) bila je pralja; časna sestra Amalija Borčić (49) bila je švelja; časna sestra Ivana Orović (49) bila je glavna kuvarica, kao i mlada časna sestra Tihona Molnar (25) kojoj zahvaljujemo za ovo izvješće. Preostalih osam časnih sestara radile su u smjenama pružajući njegu i terapiju bolesnicima Internog i Kirurškog odjela te radile pojedine laboratorijske pretrage. Kako se u međuvremenu školovalo osoblje za njegu bolesnika kroz tečajeve, koji su trajali po nekoliko mjeseci te se vratili bolničari koji su proveli u JNA dvije do tri godine, tako je izobraženo osoblje dolazilo na Kirurgiju, a časne sestre dekretom su preko noći otpuštene iz bolnice.

To vrijeme slabije prehrane, koja je bila racionalizirana u cijeloj Europi i naročito kod nas, bilo je vrijeme širenja tuberkuloze svih oblika. Eksplozivnost širenja ove bolesti opisuje dr. Metzger u razdoblju između dva rata, ali je poslije Drugog svjetskog rata bolest preuzimala djecu i mlade ljudе (veliki pomor). Svi interni odjeli bili su puni takvih bolesnika. Pošast drugih zaraznih bolesti također je vladala, naročito trbušni tifus,

ali i pjegavi u prvim poratnim godinama.

Zarazni odsjek, u sastavu Internog odjela, bio je smješten u gornjem paviljonu u dvorištu stare bolnice, gdje je ostao sve do 1990. godine i preseljenja u današnje prostore. Temelj terapije bila je izolacija i opservacija bolesnika uz simptomatsku terapiju; kod epidemija upotrebljavala se nova antibiotska terapija koja je bila teško dostupna.

Na Odjelu je poslije rata radila časna sestra Riharda Mrak (stara 58 godina), koja je praktički i živjela tamo, jer je bio zabranjen dolazak i mijehanje s drugim bolesnicima i časnim sestrama. To je bilo logično, ali je časna Riharda krišom održavala kontakte s ostalim sestrama Internog odjela. U donjem paviljonu (koji je najstariji dio bolnice) bili su smješteni dermatovenerološki bolesnici, kojih je u to vrijeme bilo mnogo.

Od civilnog osoblja zapošljavane su uglavnom spremacice i fizički radnici, a gledajući mjesta rođenja gotovo svi zaposleni nisu s područja Slavonije. Uz podatke o svakom radniku stoje radna i politička karakteristika; kod pojedinih stoji „izraziti Mačekovac, pa je predložen za penzionisanje“, a kod druge „nije surađivala sa okupatorom.“ Kako nije postojao dječji odjel, to je utjecaj liječnika opće prakse bio izrazito velik. Prije Prvog svjetskog rata pomor djece do pet godina činio je 50% ukupnog pomora

PROTOKOL OPERACIJA 1948 godine

TR. NR.	DAN	OPERACIJA	VRED. NAJ ZAMENJIVAJUĆE	BOlesti	Ime i doba bolje- ja, dan prema- tovanja	OPASKA
(13)	22. IV	Lap. 1605 - 218 <u>Cannulatio viae subtotalis ab dominalis</u> Liga	2-5 urcau	Fibromyoma uteri	Pavlova Lora 40 god Lora 3266	10/10 2-10
1630	22. IV	Extergatio hy- drocephali et operatio rad- icis. Drainer. Bosnien Liga	2-5 pacina	Hepatosplenome- galy tot. ac et leucia inguinalis.	Maljković Ljubo 44 god 20. IX 3268	1. < 2-10
1631	22. IV	Reoperatio fund et fundo	ant.	fundus fundicis	Pavlova Frančić Pav.	10/10 2-10
1632	22. IV	Amput. L. truncus Pav.	Kala 2-5	Gastroenteritis et bronchitis polymorpha	Ljubić Ljubo 110 20. IX 3269	10/10 2-10
1633	+	Abduktio re- cti et recto recto	+	Adenitis inguinalis et fistula	Sarajevski Jasmin 26. XII 24. XII 3270	7-10 2-10
1634	+	Exstirpacio inguinalis et fistula	pt.	Paroxysmum dystrophia muscu- larum	Kraljević Andrijević 24. XII 24. XII 3271	10/10 2-10
1635	23. IV	Lap. 1606 - 219 <u>Postremovalizacija intestinorum, fistula recto recto, fistula recto recto</u>	lepto + cella	Intestinum obstru- atum et hyper- tonicum et obstru- atum	Pavlović Jasmin 20. XII 6. I 3272	9-10 2-10
170	4. V	Evacuatio et curtaggio Pav.	0	Leptoleio placitae post partum	Ljubić Milica 28. XII 20. XII 3273	10/10 2-10
1636	20. IV	Evacuatio et curtaggio Pav.	0	Leptoleio placitae post partum	Ljubić Milica 28. XII 20. XII 3274	10/10 2-10
171						
1637	21. V	Ljekovačka Pav.	0	Fistula lutealis	Ljubić Ljubo 17 20. XII 3275	10/10 2-10
172						
1638	21. V	Spojao	0	Fistula multilocularis	Pavlović Marta 26. XII 20. XII 3276	10/10 2-10
173						

Trik. Broj	Dan	OPERACIJA 1950 god.	Vest i tehnika anestezije	Bolest	Istraž. i dobit bolnička, dan prenosi i spon. le.	Opaska*
1698	26.VI	Evacuatio et curage Ree	o	Morties incognitus muco Mucovagis granul.	Sic Magija 28.june.	Prv. le PR. 2.6.1950 S.d.
1699	-	Revisio bilobata mukozna kavumata na mukozne plasti- ce partitice et Loba. Recurvi	aether	Resection complexa ta communis obligata bina mukozaligata et partitica	Pneumon 16.ju. 363	
1700	-11	Dicision et drainage ree Loba.	ket.	Pneumon ororum dicit Emanuella	Reb. Vilma 53g.	amb. bol. bol.
1701	-12	Revisio ad adhesas re. kavum.	o	Vulnus resect reg. brevis	26.ju. Podgorac Sofija 69	amb. bol. bol.
1702	27. VII	Resectio lobi est nec et bilob. mukozal mukozna plastica bilob.	aether	Vulnus resect. mukozum ampu- tati obliterare Sesamo arter. et venae Vulnus complex reductio	Juric Milan 29g.	7/11 20 R. A.
1703	-13	Revisio bilobata mukozna kavum	Ree	Vulnus resect. kavum cum freat complex regionis coll. humeri sin	Klaric Bogoljivo 13g. 19-40 1987	
1704	-14	Revisio bilobata cum mukozna	aether	Vulnus resect ad delinquer sin cum freat profundus et superficialibus	- II -	12.7. -
1705	28.VII	Dicision et drainage Liga	keton	Pleogramo exige one pedata post vulnus celum	Pasturic Marijan 79	<u>11.6.10</u> S.d.
1706	28.VII	Comiss. et anti- liga	o	Thromb. implex m.?	Le. Kira 42 21.6. 2005	31.viii.10 J. G. Pr. 113
1707	-15	Revisio bilobata mukozna kavum	o	Vulnus mukozum cum eruptio furunc sin et reg. cutane sin	Didieric Antonel 89	7/2 20 S.d.
1708	-	Ree			27.II. 4990	

Kirurški protokol iz 1948. i 1950. godine

Liječnici vinkovačke bolnice 50-ih godina 20. stoljeća, na slici prvi slijeva je dr. T. Lukačević, prvi s desna dr. M. Domačinović, na slici je i med. sestra Emilia Čolaković

stanovništva. I poslije 1945. godine dječa su bila zaražena svim dječjim bolestima. Liječena su kod kuće i uglavnom izolacijom, opservacijom i simptomatski, ali je strogost u poštivanju propisa bila drastična, pa se na kuće postavljaju inspektorske zabrane ulaska u kuću zbog bolesti - šarlah, morbili, pertusis, mums i difterija. Tako su gotovo sva djeca te generacije preboljela navedene zarazne bolesti, ali je mortalitet u dječjoj dobi drastično pao; dok danas uglavnom nema ni morbiditeta ovih bolesti zahvaljujući cjepivima.

Mladi i srednja generacija liječeni su uglavnom u Antituberkuloznom dispanzeru gdje je mlada doktorica Pinter Čobanović, završivši kurs (tako se tada zvala dodatna edukacija) iz RTG dijagnostike i terapije, svakodnevno pregledavala bo-

lesnike i pokušavaла naći rješenja za dugotrajna liječenja njihovih teških bolesti. Bilo je potrebno zbrinuti mladog bolesnika, prvo socijalno (pronaći mu posao), a potom ga uputiti na liječenje izvan Vinkovaca, jer se smatralo kako je za poboljšanje bolesti neophodna planinska klima. Lječilišta su bila Strmac, Jordanovac i Brestovac u Hrvatskoj, Kasmidol u Bosni i Hercegovini te Golnik u Sloveniji.

Školski dispanzer na čelu s dr. Domačinovićem nastavljao je svoju pionirsку preventivnu djelatnost, koju je zacrtao osnivač struke dr. Zlatan Sremec uz pomoć prof. dr. Andrije Štampara (svi su bili đaci vinkovačke Gimnazije). Ovaj dugotrajni rad omogućio je značajno smanjenje mortaliteta djece školske dobi.

Ne smiju se zaboraviti ni napor starih liječnika, školovanih u Austro-Ugarskoj, koji su i pod novom vlašću nastavili uvrštavati napredne medicinske postupke u svakodnevni rad. U dokumentu s početka 1949. godine, tada već svjetski poznat dr. Andrija Štampar izvješćuje o edukaciji i dalnjem radu liječnika kotarskih i narodnih odbora (prije osnivanja domova zdravlja), kako bi se na regionalnoj razini održavali tečajevi s ciljem poboljšanja njegovateljske strukture i znanja „srednjeg“ kadra. Iz tog vremena postoje dokumenti i o kontroli komunalne higijene. Početkom 50-ih godina slijedi osnivanje domova zdravlja koji su integrirali poslove izvanbolničke službe.

Razdoblje austro-ugarske medicine koju su predstavljali dr. Žiga i dr. Metzger prestaje sredinom pedesetih godina, kada su u naš grad dovedena dva istaknuti liječnika dr. Fritz Spitzer (1953.) i dr. Dragutin Grünbaum (poslije promjenio prezime u Goranić) (1955.). U svojoj knjizi o izgradnji nove bolnice u Vinkovcima dr. Spitzer izvještava o organizaciji i problemima Ustanove.

Bolnica je imala Upravni odbor koji je izabran 31. listopada 1953. godine, a činili su ga Vlado Trumić (predsjednik), dr. Fritz Spitzer (ravnatelj), Jure Radišić, Eva Kumburić, Antun Lovrenčić, Antun Herceg, Alojz Arnold, Danica Buljevac i Miloš Marković. Od navedenih, samo su tri predstavnika iz Bolnice - za bolnicu s

92 zaposlena radnika, od kojih je osam liječnika i jedna magistrica farmacije (u bolničkoj ljekarni).

Bolnica je imale četiri odjela: Interni, Kirurški, Ginekološko-porođajni i Zarazni, a sveukupno je raspolagala sa 168 kreveta. Jedna soba s dva kreveta služila je svim odjelima.

Interni odjel imao je pedeset kreveta - 27 za muškarce i 23 za žene. Muški odjel bio je smješten na prvom katu, a ženski u prizemlju glavne bolničke zgrade, a podovi soba bili su betonski. Odjelom je rukovodio dr. F. Spitzer; na svom i Zaraznom odjelu imao je dva odjelna liječnika, od kojih se svaki u prosjeku brinuo za 37 bolesnika. Međusobno su se mijenjali, tako da svakih nekoliko mjeseci jedan bude na zaraznom, a drugi na internom odjelu. Na toj dužnosti bili su dr. Nikola Blažeković i dr. Ivan Petković. Osim njih, na stažu je bilo obično do tri liječnika koji su bili službenici Savjeta za narodno zdravlje NR Hrvatske – stažisti. Interni odjel imao je jednu odjelnu medicinsku sestru i četiri bolničara. Zarazni odjel imao je tri bolničarke.

Sustav rada u Bolnici se promijenio u proljeće 1955. godine, nakon epidemije trbušnog tifusa reorganiziran je rad Internog i Zaraznog odjela. Svakom bolesniku se pri dolasku u bolnicu učine laboratorijske pretrage, kompletne krvne

slika, sedimentacija, pregled urina, RTG pregled srca i pluća te serološki pregled na lues. Dodatne pretrage su RTG snimka srca i pluća, bubrega i žuči, a otvoren je i laboratorij za bazalni metabolizam i EKG. Dijetalnoj prehrani posvećena je posebna pozornost.

Kirurški odjel, smješten također u glavnoj bolničkoj zgradbi, imao je 55 bolesničkih postelja. Šef odjela bio je dr. Grünbaum od 1. lipnja 1955. godine. Prije je tu dužnost s velikim uspjehom obavljao trideset godina, sve do svoje smrti, dr. Milovan Žiga. Odjeljni su liječnici bili dr. Stjepan Rac i dr. Ivan Mates. Kirurški je odjel imao jednog liječničkog pomoćnika, četiri instrumentarke, četiri bolničara i odgovarajući broj pomoćnih bolničara. Po prijemu se vršila dijagnostika bolesnika, provodila se ispitivanja hematokrita po metodi Philips van Slyke. Uvedena je i moderna anestezija intratrahealnom metodom. Prvu je u jesen 1955. godine napravio dr. Krešimir Janoši, koji je završio u Zagrebu tečaj za liječnike ospozobljene za anesteziju te je jedanput tjedno dolazio u Vinkovce i educirao kirurške liječnike za tu vrstu anestezije. Najčešći operativni zahvati bili su iz područja abdominalne kirurgije, ali je bila zastupljena i traumatologija.

Ginekološki odjel bio je do podjele bolnice dio Kirurškog odjela, ali je primaljska služba još u Austro-Ugarskoj moranjiji bila ustrojena na području gra-

Dr. Fric Špicer, šef Internog odjela i ravnatelj bolnice od 1953. do 1958. godine

dova i okolnih sela tipom rajona. Promjenom stava o porodu izvan kuće (u bolnicu), zahvaljujući novim mogućnostima brzog transporta rođilje, formira se u privatnoj kući Bengerno (preko puta stare bolnice) rodilište 10. listopada 1951. godine. Prvi ginekolog bio je dr. Böhm, a od otvaranja Odjela 1. prosinca 1952. godine šef je bila dr. Ljubica Vučevac. Godišnje je bilo 800 poroda, a približno isto toliko i operativnih zahvata. Budući da je rodilište bilo odvojeno od Ginekološkog odjela, koji se nalazio u glavnoj zgradbi bolnice, pristupilo se gradnji rodilišta i operacijskih sala te je stvorena jedinstvena cjelina, koja je predana na upotrebu 2. studenoga 1957. godine.

Osim ovih ključnih odjela, navode se i sljedeći: Laboratorij vodi magistra Jagoda Denk, udana Smolčić, uz stručni nadzor Internog odjela; Transfuziju krvi osnovanu 1954. godine vodi tehničar s

kirurgije Spasoje Bajakić; RTG odjel uvođi RTG snimanje, a zaposlen je jedan školovani rendgen tehničar (Drago Matić) i jedan tehničar (Mane Čiča). Tehničar Čiča prethodno je bio fotografski radnik, a procesu rada naučila ga je časna sestra kojoj se ne sjeća imena. Iz Beograda jedanput tjedno dolazi dr. Milan Jelisijević kao RTG specijalist, a poslije iz Osijeka dr. Bešlin. Kabinet za EKG i bazalni metabolizam radi od 1954. godine za Bolnicu i građanstvo. U prosekturnu dolazi jedan specijalist iz Osijeka. Ljekarnu bolnice vodi Dezider Tifnatele, mr. pharm. Stručni rad i usavršavanje temelji se na kazuističkim sastancima te predavanjima istaknutih liječnika iz Vinkovaca i sa šireg područja.

Temeljni problem u bolnici 1953. godine bila je epidemija trbušnog tifusa. Uzrok epidemije bila je komunikacija između septičke jame i bunara, koji su bili oštećeni u bombardiranju potkraj Drugog svjetskog rata. Iz bunara je voda bila spremana u veliki tavanski rezervoar, gdje je trebala redovito biti klorirana - što se, nažalost, nije uvijek činilo. Kako je bolnica bila u lošem stanju, spomenuti događaj je bio povod (uz mnogo-brojne uzroke) za pristupanje planiranju izgradnje nove bolničke zgrade. Radi analize stanja pozvana je komisija Higijenskog zavoda iz Osijeka, koja je bolnici zatvorila (primani su samo hitni slučajevi), a kao hitnu mjeru naložila iz-

gradnju arteškog zdenca. Već početkom 1954. godine formirana je Komisija za izgradnju nove bolnice. Članovi Komisije bili su: dr. Fric Špicer (ravnatelj bolnice), dr. Slavoljub Domačinović (ravnatelj Doma narodnog zdravlja), inženjer Franjo Budišić (direktor Vodne zajednice), Antun Grčman (predsjednik Savjeta za komunalne poslove), inženjer Slavko Rex (direktor poduzeća „Projekt“), Dragutin Ratković (načelnik Odjela za privrednu) i Šime Marin (predsjednik Narodnog odbora gradske općine Vinkovci). Komisija je utvrdila nepostojanje uvjeta za proširenje ili dogradnju bolnice, kao i nemogućnost gradnje novih bolničkih objekata na postojećem zemljištu (iako su i ove ideje imale svoje zagovornike). Zadatak Komisije bio je odrediti odgovarajuću lokaciju, napraviti program i dati izraditi idejnu skicu buduće bolničke zgrade. Moguća mjesta izgradnje nove bolnice bili su teren u istočnom dijelu grada (u blizini potoka Barice) ili teren u blizini „Mašinske škole“. Teren u blizini potoka Barice ocijenjen je pogodnijim, jer na tom mjestu nije bilo zgrada koje je trebalo rušiti, podzemne vode nisu previsoke, dobro je povezan sa značajnjim cestovnim prometnicama, a bilo je moguće riješiti opskrbu vodom i električnom energijom te uklanjanje otpadnih voda. Napravljena je analiza kvalitete tla za gradnju (konzultirani su stručnjaci geologzi iz Zagreba), a izrađena je i ruža vje-

trova. Jedino je blizina željezničke pruge Vinkovci - Brčko ocijenjena nepovoljno. Za pomoć u izradi programa upućena je zamolba Savjetu za narodno zdravlje i socijalnu politiku NR Hrvatske.

Predložena je izgradnja zdravstvenog centra: uz Bolnicu, u nove primjerene prostore smjestili bi se i Dom narodnog zdravlja i protuepidemijska služba.

Novi zdravstveni centar (ukupne površine 21 439 m²) trebao bi imati četiri podjedinice:

1. polikliničko dispanzersku službu (2262 m²)
  - ambulante opće medicine, specijalističke ambulante (internistička, kirurška, okulistička, ORL i stomatološke ambulante)
  - dispanzere: dječji, antituberkulozni, dermatovenerološki, školski i dispanzer za žene
  - zajednički rendgen institut, odjel za medicinsku rehabilitaciju, ljekarnu, središnji laboratorij
2. bolničku službu (16 152 m²)
  - medicinski sektor
    - prijemni dio
      - zasebne prostorije za prijem na dječji, zarazni i odjel za TBC
    - stacionarni dio (7.5 m² na jedan krevet) podijeljen na 8 odjela

Kirurški	60 kreveta
Interni	60 kreveta
Ginekološko-porođajni	60 kreveta
Dječji	30 kreveta
TBC	30 kreveta
Zarazni	36 kreveta
Očni	12 kreveta
ORL	12 kreveta

- upravno-administrativni sektor
  - ekonomski sektor
3. higijensko-epidemiološki sektor (435 m²)
    - higijenska služba
    - centralni laboratorij
  4. stanove za osoblje (2590 m²).

Raspisan je natječaj za izradu idejne skice. Drugu nagradu dobio je inženjer Geršić iz Zagreba (prva nagrada nije dodijeljena). Za izradu definitivnog plana i investicijskog programa zatražen je od Bolnice i Doma zdravlja prikaz kretanja oboljelih po odjelima i ambulantama, brojčano i po vrstama bolesti. Zavod za socijalno osiguranje trebao je izvijestiti o broju osiguranika i članova obitelji upućenih izvan Vinkovaca, te o broju bolničkih dana provedenih u vinkovачkoj bolnici i u drugim bolnicama. Prema dobivenim podatcima, opravданost izgradnje novog zdravstvenog centra bi-

la je više nego očita pa je izrađen i prihvaćen investicijski plan. Pošto je bilo jasno da sredstva neće moći osigurati samo uža regija, finansijski su izgradnju trebali pomoći i Zavod za socijalno osiguranje i institucije tadašnje republike vlasti. Mjesto gdje će početi gradnja označeno je 6. listopada 1958. godine, a radove je izvodilo vinkovačko građevinsko poduzeće „Graditelj“.

Dr. Spitzer u svojoj knjizi spominje kako su dobrovoljnim radom zaposlenih izgrađeni objekti: tenis igralište i odbojkaško igralište. Sve što se događalo prije skoro šezdeset godina davalо je osjećaj poleta, svojstveno mladim ljudima ujedinjenim u ideji pomoći bolesnicima. Današnja moderna medicina, s vrlo širokom dijagnostikom, smatrala bi da se u tom vremenu za teškog bolesnika nije moglo učiniti gotovo ništa.

Dr. Spitzer je u Vinkovcima proveo više od pet godina, a odlazeći osigurao je nastavak zacrtanog rada. Rukovodeće mjesto na Internom odjelu preuzima dr. Marijan Velnić (rođen 23. lipnja 1921. godine). Patologija bolesti značajno se promijenila jer je, zbog ubrzanog rasta standarda, stanovništvo postalo u projektu starije. Sistemskim mjerama došlo je do drastičnog pada umiranja od TBC-a i zaraznih bolesti, ali se javljaju bolesti srca i krvnih žila te malignomi. Te dvije grupe, za razliku od prijašnjih godina,

Oproštaj dr. Spitzera na odlasku iz bolnice 1958. godine, na slici su i: dr. Friz Spitzer, glavna sestra bolnice Elza Parađina, med. sestra Emilia Čolaković, bolničar Mihajlo Hojski, anestetičar (kasnije gipser) Nikola Gazić

zauzimaju i prva mjesta u mortalitetu bolesnika.

Ustanova osnovana 1. travnja 1959. godine kao Zdravstveni centar mijenja ime u Medicinski centar - obuhvaća kompletno zdravstvo tadašnje velike vinkovačke općine, skrbeći se svojom bolničkom službom i za liječenje bolesnika iz županijske općine (ukupno područje ima oko 150 000 stanovnika).

Na specijalizaciju su upućeni liječnici dr. Ivan Petković i dr. Nikola Blažeković, a nešto kasnije dr. Andelko Jerković. Dr. Ivan Petković je, uz specijalizaciju, u poslijepodnevnim satima radio u ATD-u, a vršio je i upravne poslove ravnatelja Medicinskog centra. Značajna pomoć bio mu je pomoćnik za administrativne i kadrovske poslove Josip Balog (bio je značajna politička osoba, ranije sekretar Komiteta).

Tadašnje institucije vlasti Vinkovaca (predsjednik Općine inženjer Slavko Rex, a kasnije Dragutin Žanić te Vilim Pfand) uz silnu podršku dr. Zlatana Sremeca

nastojali su vinkovačko zdravstvo značajno unaprijediti; uz projekt velikog zdravstvenog centra morali su učiniti niz improviziranih rješenja premošćujući vrijeme do izgradnje ovog, za ono vrijeme grandioznog zahvata.

Iako je bila u projektu zdravstvenog centra, za Pedijatriju je 1960. godine nađena privremena lokacija. Dječji odjel je osnovao i vodio dr. Vladimir Čajkovac, a imao je 30 kreveta i ambulantnu službu s pripravnošću liječnika specijaliste. Značajnu pomoć pružao je Vinkovčanin prof. Vlado Oberiter s Pedijatrijske klinike Vinogradsko bolnice iz Zagreba.

Postavljanje kamena temeljca nove bolnice, 8. listopada 1958. g. Na slici su s lijeva na desno: D. Žanić, dr. Z. Sremec, M. Pitlik, dr. F. Špicer (imena ostalih nisu zabilježena)

Kraj 50-ih godina: stoje dr. T. Petrušev, dr. A. Jerković, dr. V. Čajkovac, dr. Ž. Matajia, dr. H. Kuveždić, ime nepoznato, dr. V. Sjerobabski, dr. D. Lanji Gombar, dr. A. Korda; sjede magistra Z. Kopić, ime nepoznato, ime nepoznato, dr. I. Petković (ravnatelj bolnice), dr. D. Goranić, dr. D. Rac, magistra J. Denk Smolčić.

Iste je godine izgrađen montažni objekt u dvorištu stare bolnice za TBC bolesti, kasnije Odjel za plućne bolesti. Imao je 50 kreveta i vodio ga je dr. Ivan Petković, uz pomoć dr. Mirjane Savić Nađ.

Kako je Interni odjel zbog promjene patologije postao pretijesan, traženo je rješenje za privremeni smještaj, mada se izgradnja Medicinskog centra privredila kraju. Dr. Ivan Petković je 1964. godine za „Vinkovačke novosti“ rekao kako će cijeli projekt biti gotov i useljen 1967. godine. Zato se pristalo na privre-

meno rješenje te je Interna preseljena u zgradu Fonda za socijalno osiguranje, a 14. studenoga 1964. godine u istoj zgradi otvoren je i novoformirani ORL odjel na čelu s dr. Antonom Kordom. To je bio sedmi odjel u Centru, a planirano je otvaranje još dva: neuropsihijatrije i okulistike. Ipak, problem je bio financiranje izgradnje nove bolničke zgrade. Općina Vinkovci trebala je osigurati 50% svih sredstava, a preostali dio republička i savezna administracija. I jedno je i drugo bilo problem, jer je prioritet brzog preseljenja imala samo Kirur-

gija koja je jedina ostala u staroj zgradici sredine 19. stoljeća.

Da bi kadrovski spremna dočekala otvaranje, Bolnica zapošljava novu grupu specijalizanata. Na specijalizaciju iz pedijatrije 1. ožujka 1963. odlazi dr. Blaževac Majstorović, potom dr. Ilija Čukušić na RTG, dr. Željko Matajia na internu; u sljedećoj grupi dr. Janko Nađ na pedijatriju i dr. Ivan Matijević na neuropsihijatriju.

Veliko područje koje pokriva medicinska znanost i u našoj je ustanovi otvorila mogućnost za tadašnje pojmove subspecijalističkih grana - na urologiju od-

lazi dr. Ozren Koščić, dr. Mirko Burić na ortopediju, dr. Milan Hajduković na okulistiku, dr. Milenko Šajber na dermatovenerologiju. Bračni par Hibšer odlučuje se za preventivne djelatnosti: dr. Lilianna Hibšer-Hreljac za školsku medicinu, a dr. Mladen Hibšer za epidemiologiju. Početkom 1968. godine dr. Milica Krstić Burić otišla je na specijalizaciju iz pneumoftiziologije, a dr. Željko Hodalić na specijalizaciju iz kirurgije. Napredovanje liječnika u ustanovi bilo je praktički zakruženo. Jedini, ali veliki problem bila je izgradnja nove bolnice, koja zbog nedostatka novca počinje jako zaostajati. Medicinski Centar je svojom bolni-

Trenutci odmora, 60-ih godina 20. stoljeća, na slici su i dr. Krešimir Butković, dr. Alenka Sudar i kasnije dugogodišnji glavni fizioterapeut Ivan Parat

Otvaranje zgrade Poliklinike 1963. godine

čkom službom pokriva vinkovačko i župansko područje s oko 150 000 stanovnika.

Kraj 60-ih godina nije bio tako optimističan. U Jugoslaviju je prispjela jedna od redovnih kriza uobičajenih za ovo područje, bez obzira kako se država zvala. Našu općinu osobito je pogodila, jer se stanovništvo bavilo uglavnom poljoprivredom i šumarstvom, bez značajnije razvijene industrije (za razliku od susjednih općina: Osijeka, Vukovara, Slavonskog Broda, Slavonske Požege). U to vrijeme sa specijalizacije se vraćaju i uvode promjene: ambiciozni mladi spe-

cijalist urolog dr. Ozren Koščić osniva Urološki odjel; ortoped dr. Mirko Burić otvara ortopedsku ambulantu; okulist dr. Milan Hajduković stvara temelje za očni odjel; dr. Ivan Matijević dobiva dvije sobe u „staroj“ bolnici za Psihijatriju; dr. Adam Tepšić dolazi na Ginekologiju. Ovakvo proširenje djelatnosti stvara ljudske i finansijske probleme. Usljed toga i nemirne političke situacije u gradu (sukob između hrvatskog i centralističkog dijela SKJ) slijedi na kraju 1969. godine ostavka dugogodišnjeg ravnatelja i osnivača Medicinskog Centra Vinkovci dr. Ivana Petkovića.

Privremeno ga zamjenjuje dr. Dezider Lanji-Gombar kao najstariji liječnik u Centru, a zatim dr. Željko Mataija. Ova imenovanja bila su privremena, do postavljanja dr. Ante Dogana za ravnatelja. Dr. Dogan je upravo stigao sa specijalizacije kao prvi fizijatar. Zamjenik mu je bio dr. Andro Tvrdeć, pomoćnik za bolničke poslove. Bio je to važan trenutak za Centar jer se dovršavala današnja (tada nova) bolnica. Nedostatak novca natjerao je vodeće ljude na uvođenje liječničkog rada u smjenama. To je na Kirurgiji umalo blokiralo rad, jer su dvojica specijalista morali biti raspoređeni u dvije smjene, a tri sekundarca u tri smjene. Radno vrijeme smjena bilo je od 7,00 do 15,00 sati; od 15,00 do 23,00 sata; a noćna od 23,00 do 7,00 ujutro. Bila je to mjera uništavanja elementarne kvalitete liječničkog rada. Zato Uprava dovodi iskusnog kirurga dr. Maksimilijana Jurkovića koji se vraća iz Etiopije i urologa dr. Petra Šarinića koji je proveo četiri godine na klinici u Hamburgu. Sve to nije moglo donijeti napretka, pa je nezadovoljstvo liječnika bilo stalno. Ipak, u ljetu 1970. godine uspjelo se dovršiti novu bolnicu do pola, pa su useljeni Ginekološki, Interni i ORL odjel. Useljenjem Šumarije u zgradu gdje je bio Interni, a Specijalne škole u bivše prostore Ginekološkog odjela, grad je uspio namaknuti sredstva za završetak zahvata. Bolnica je imala 25 000 m² površine, što se tada smatralo izu-

zetno velikim; dovršetak je zahtijevao mnogobrojne improvizacije koje je nadzorno tijelo toleriralo. Već po useljenju vidjeli su se mnogobrojni građevinski propusti, koje nije imao tko ispravljati, jer su poduzeća i privatnici koji su izradivali stolariju i bravariju praktički likvidirali svoje firme. Paralelno s ubrzanim građevinskim procesima Centar je „ključala“ i samoupravno. Sukobili su se rukovodeći ljudi s dijelom liječničkoga kadra, osobito specijalističkog. Uprava dr. Ante Dogana razriješena je početkom studenoga 1970. godine. Postavljen je za ravnatelja otolog dr. Ante Korda, iskusni pomoćnik u Upravi dr. Ivana Petkovića. Dr. Petković je u sljedećem mandatu postavljen za predsjednika Centralnog radničkog savjeta, te tu funkciju obnaša do nenađane smrti.

Bolnica je kompletno useljena u proljeće 1972. godine. Mandat dr. Ante Korda počeo je blagonaklonim stavom vodećih političkih struktura, a uprava je kompletirana najuglednijim liječnicima, ekonomistima i pravnicima. Internist dr. Željko Mataija postavljen je za pomoćnika ravnatelja za bolničke poslove, a ubrzo je poslije odlaska dr. Marijana Velnića postao i šef Internog odjela i koronarne jedinice. Dr. Tugomil Štefanić postavljen je za pomoćnika za vanjsku službu, a dr. Rudolf Klajn postao je pomoćnik za stomatološku službu. Izuzetno ugledni ekonomist Vlado Bohunicki

postaje pomoćnik za ekonomске poslove, dok pravnu službu vodi Nikola Kozina. Ovako formirana služba imala je puno povjerenje društveno-političke zajednice. U proširenoj medicinskoj službi događali su se povremeno nesporazumi; pogotovo kada je dr. Goranić poslije dugogodišnjeg bolovanja otišao u mirovinu, a novi šef dr. Petar Horki pokušao uvesti strogu disciplinu. Nažalost, nije mu uspijevalo te dolazi do zamjeranja s mladim ljudima. Tada se govorilo kako je bolje sukobiti se sa starima koji odlaže, nego s mladima koji ostaju i napreduju.

Kirurgija je imala mnogo posla, naročito razvitkom automobilskog prometa (autoput Zagreb – Beograd). Masovni turizam, Turci, Grci i drugi vozili su osam do deset putnika od sjevera Njemačke do Juga; zbog umora bilo je puno nesreća. Najveći dio posla na sebe je preuzeo mladi kirurg dr. Željko Hodalić. Uz njega je bio jaki asistentski tim: dr. Luka Kuruć, dr. Ivan Hudolin, dr. Ivan Krznarić, dr. Ivan Prgomet, dr. Ivica Mikolašević, a dr. Josip Dolanski bio je specijalizant u Osijeku i dolazio raditi preko ljeta. Ipak, veliki obim posla tražio je specijalističku pomoć - dr. Maks Jurković otišao je u Bjelovar za šefa, a Vinkovčanin dr. Krunoslav Füzy došao na Odjel kirurgije u vinkovačku bolnicu.

Sredinom sedamdesetih rentgenolog dr. Josip Stojanović i internist dr. Bran-

ko Potočić također se vraćaju u Vinkovce. Uz sve navedene mlade domaće ljudе, Ustanova se pojačala dolaskom na Interni odjel dr. Vinka Vukovića, dr. Ljubice Mogoš i dr. Josipa Stracenskog. Na Ginekološki odjel došao je dr. Ivan Šebalj, pošto je na kirurgiji obavio jednogodišnji staž unutar specijalizacije ginekologije.

Opća praksa je također primila veliki broj domaćih ljudi, tako da je Centar gotovo preko noći želio preskočiti nekoliko stepenica u razvoju, integraciji i pravednoj valorizaciji rada različitih struka.

U tom vremenu razvijan je i laboratorij značajnim prijemom diplomiranih inženjerki medicinske biokemije: Zdenke Dubovečak-Pamuković, Mire Radoš-Jakić, Vesne Tkalač i Vlatke Cvrković Jergović.

Sustav je bio pomalo anarhičan; prva žrtva stvaranja autoriteta je dr. Petar Horki. Zamijenio ga je izuzetno vrijedni dr. Željko Hodalić. Imao se utisak da živi stalno u bolnici i samo za bolnicu. U isto vrijeme dr. Slavko Smital uspijeva educirati svoju ekipu za anesteziju i reanimaciju te je unutar operacijskog trakta dobio prostor za opremanje i otvaranje intenzivne terapije. Taj dio bolnice nadilazio je kvalitetom i rezultatima rada sve standarde. Strogi sistem rada mogao je održati na takoj visokoj razini samo čovjek isključivo vezan za posao, čo-

vjek koji posao smatra najvažnijim na svijetu. Dr. Smital je takav bio i ostao isti do mirovine.

Na Pedijatriji je dr. Branka Blaževac Majstorović postavljena za šefa još sedamdesetih godina (zamijenila je dr. Vladimira Čajkovca koji je otišao u Sisak), a mirni dr. Janko Nađ stručno je surađivao sa doktoricom. Odjel je u novim prostorima useljenim 1972. godine funkcionirao solidno, a sa specijalizacije se vratio i dr. Emil Nikolić.

Na Plućni odjel vratio se dr. Zdravko Perišić, dr. Nikola Bagarić bio je na specijalizaciji za Bolnicu, a dr. Božidar Gugić za Dom zdravlja Županja. Poslije ne nadane smrti dr. Petkovića i dr. Perišića, liječnici dr. Bagarić i dr. Gugić se vraćaju na Plućni odjel.

Zarazni odjel vodio je dr. Nikola Blažević, a dr. Marija Pavičić Korda specijalizirala je infektologiju u Zagrebu i vratila se na odjel. Oba odjela su bila smještena u dvorištu „stare“ bolnice, što je bio anakronizam jer su uvjeti za bolesnike i osoblje bili katastrofalni. Pogoršavalo se stanje i u novoj bolnici jer se favoriziralo bolničko liječenje, tako da je Bolnica radila s 505 kreveta (sada nam je odobreno 396). Na RTG odjelu, poslijе odlaska dr. Ilike Čukušića i dr. Josipa Stojanovića, šef je postao dr. Kvirin Korada, a pomoćnik mu je bio dr. Marko Parać.

Izbori za radničke savjete 1977. i 1978. godine zaoštirili su odnose grupe kirurga i ravnatelja. Sukob je temeljen na nemogućnosti napredovanja i organiziranja Kirurškog odjela. Rezultirao je uključivanjem u rat komitet, sindikat, novine; ali je društveno-politička zajednica ostala neutralna. Sukob je završio oduštejanjem ravnatelja dr. Ante Korde - treba mu priznati stabilizaciju ustanove u kadrovskom smislu. Otvorio je čitav niz novih odjela: Neuropsihijatriju, Fizičkalnu medicinu, Očni odjel, Urologiju te organizirao laboratorijsku službu na višem nivou; ali je tadašnji samoupravni sustav tražio konsenzus svih interesnih grupa, što je bilo vrlo teško postići. Ustanova se radom nije uspjela prezentirati i pokazati pozitivne rezultate, te stvoriti si ugled među jednako vrijednim bolnicama.

Na dan osnivanja Zdravstvenog centra 1. travnja 1981. godine u Medicinski centar je postavljena prinudna uprava - predsjednik dr. Tugomil Štefanić. Kirurzi su u travnju bili domaćini stručnog sastanka kirurga Slavonije i Baranje, pa je zajedničkim snagama došlo do ujedinjenja u prezentaciji rada Kirurškog odjela vinkovačke bolnice. Toga 15. travnja 1982. godine postavljen je novi mladi ravnatelj dr. Vlado Maroslavac sa svojim suradnicima.

Literatura:

- F. Špicer, Izgradnja nove bolnice u Vinkovcima i razvoj bolničke službe od 1953. do 1958., Vinkovci, 1984.
- I. Balen, ur. Sto godina Opće bolnice u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod, 1998.
- B. Metzger, Jedna liječnička smrt, Liječničke novine, broj 70, Zagreb, 2008.
- G. Piasek, Kako sam stažirao u Vinkovcima, Liječničke novine
- T. Šalić, Vinkovački leksikon, Vinkovci, 2007.

osobni dokumenti dr. Mate Mogoša

dokumenti iz Arhivskog sabirnog centra u Vinkovcima

Usmena priopćenja:

Etelka Dekanović

Emilija Šuša, VMS

Elza Parađina, VMS

Prim. dr. Krešimir Janoši

Josip Dolanski, dr. med.

MOJ DOLAZAK NA STAŽ

Diplomiravši 19. prosinca 1966. godine, javio sam se u Upravu ravnatelju dr. Ivanu Petkoviću koji me uputio na kardiologa druga Josipa Baloga. Odmah sam upućen na Kirurgiju te sam se pojavio pred starim šefom dr. Goranićem, koji je vodio odjel uz 16 godina mlađeg specijalistu dr. Petra Horkija. Smjestili su me u sobu sa sekundarcima dr. Željkom Hodalićem i dr. Krešimirom Koržinekom. Obojica su bili mirni i sigurni u sebe; već su tada samostalno operirali hernije, apendikse, vene, kirurgiju šake, obrade, a povijesti bolesti pisali su povremeno „nevidljivom tintom“ - kako je znao reći naš šef. Uz kolege stažiste dr. Mirka Kneževića i dr. Slavku Smitalu povremeno sam asistirao i pisao povijesti bolesti, nove i stare zaostatke od nekoliko mjeseci. Sljedeći mjesec na staž bez prava na plaću došla je dr. Ljerka Jelavić, kasnije Rašić. Naši kirurzi pokazivali su se pravim majstorima u području abdominalne kirurgije i odavali su utisak da sve mogu uspješno riješiti – resekциje želudca, žuči sa koledoholitijazama, ileuse. Dr. Horki uvodio je na Odjel opera-

tivnu traumatologiju, jer je dr. Goranić dugo godina radio samo konzervativni pristup. Brzo su odlučivali o potrebi hitnog operativnog zahvata temeljem kliničkog nalaza, što je i logično s obzirom da je u diferencijalnoj dijagnostici jedva mogao pomoći laboratorij ili RTG, kojih nije ni bilo nakon redovnog radnog vremena. Anesteziju su vodili bolničari Nikola Gazić i Ivica Taloši, ali intubaciju bi učinio jedan od liječnika asistenata ili operator. Ambulanta je uvijek bila problem, a malih obrada i ambulantnih operacija u donjoj operativnoj trećoj sali bilo je na pretek. Bio sam iznenaden širinom patologije i velikom količinom rada, tako da je kirurgija na mene ostavila iznimno pozitivan dojam.

Nakon dva mjeseca preselio sam se preko ceste na Ginekološki odjel. Dr. Ljubica Vučevac (ginekolog) koja je u Osijeku prošla školu dr. Batorića, bila je vrlo skromna i mirna osoba za razliku od mladih specijalista dr. Andre Tvrdeća i dr. Tome Petruševa. Oni su zajedno sjedili u sobi i bili spremni aktivno rješa-

vati porod ili operirati, ali je vrlo mirna i strpljiva te iskusna šefica uspijevala problem riješiti konzervativno. Dodijeljen sam, kao i novi stažisti dr. Zdravko Perišić i dr. Zvjezdana Jakopović, za pomoć sekundarnom liječniku dr. Kvirinu Kordi. Kako je ginekologija struka u kojoj se poštiva privatnost, na odjelu nije bilo baš previše posla za nas stažiste.

Krajem travnja prešao sam na Interni odjel. U to vrijeme Vinkovci su bili domaćin Interseksijskog sastanka internista Hrvatske i Srbije. Kako je Odjel bio smješten u novoj zgradi, dobro adaptiran u bolnicu, imao sam dojam da sam dospio na kliniku. Inače, zgrada je građena za zdravstveno i mirovinsko osiguranje, ali je zbog planiranog preseљenja bolnice u još nedovršenu, a planirano zgradu privremeno prepustena Internom i ORL odjelu. Na Odjelu su radiла tri liječnika specijalista; dr. Marijan Velnić bio je šef i autoritet s vizijom razvijanja odjela i utjecaja interne medicine – kraljice medicine, na sve druge medicinske struke. Tadašnji odjel otvarao je puteve za budućnost u svim smjerovima – kardiologija, alergologija, vaskularne bolesti, nefrologija; iako su se abdominalne bolesti liječile samo kod pacijenata koji žele izbjegći operativni zahvat, a koji im je bio neminovnost ako bi dospjeli na kirurgiju. Tako se mislilo onda. Istina je da takvo stanje prevladava i u zagrebačkim bolnicama jer

se govorilo: „Ako si ušao na kirurška vrata - bio si operiran, dok su te internisti najčešće spašavali od kirurškog zahvata, a ne od bolesti“ (ovo je kirurško uvjerenje).

Dr. Andelko Jerković sjajno se snašao u tom konzervativnom tretiranju bolesnika, a tek pridošli mladi specijalista dr. Željko Matajia, pun želje za afirmacijom, ušao je u široko područje interne medicine s velikim teoretskim znanjem. Kasnije se koncentrirao na kardiologiju, čekajući trenutak preseljenja i opremanja nove bolnice. Dr. Matajia je osnovao i prvu koronarnu jedinicu u Slavoniji 1973. godine. Dr. Krešimir Butković i dr. Alenka Sudar bili su sekundarci na Odjelu i primjer savjesnosti, koja je i na nas kasnije pozitivno djelovala. U lipnju su se kao stažisti pojavili dr. Luka Kuruc i dr. Franjo Kadivnik.

Jutarnji sastanak na Odjelu bio je demonstracija, ali i raznolikost medicine. I sada se sjećam rečenice dr. Marijana Velnića: „Da bi se povećao medicinski uspjeh za 10% morate uložiti deset puta više rada i novca“. Ta genijalna rečenica izrečena 1967. godine prati nas i danas - temelj je medicinskog uspjeha ili neuspjeha te govori o potrebi ulaganja u medicinu. Manjkavost Odjela bila je u tome što su poslije radnog vremena (poslijepodne i noć) službu preuzimali stažisti. Odjel nije imao telefon, pa je u hitnim slučajevima pacijent opser-

viran u prijemnoj ambulanti do dolaska specijaliste, koji je često bio nedostupan.

Sljedeća stažistička postaja bila je Pediatrija, također smještena u centru grada u namjenski adaptiranoj zgradici. Odjel je vodio dr. Vladimir Čajkovac, iskusni pedijatar školovan u zagrebačkim bolnicama. Bio sam na stažu sa suprugom dr. Nadom Dolanski. Imali smo osjećaj da šef postavlja dijagnozu čim na vratima ugleda dijete. Kasniji pregleđ laboratorija, punkcija ili slikanje služilo je samo za dokazivanje dijagnoze; što se gotovo uvijek pokazalo točnim. Terapija je gotovo uvijek bila pravovremena i uspješna, iako su se pacijenti često vraćali u istom teškom stanju, nakon što su kod kuće proveli nekoliko tjedana ili koji mjesec. Doktor je određivao strogu dijetu, ali događalo se da roditelji na pitanje je li djitetu provedena dijeta odgovaraju kako nakon normalnog obroka dijete više nije moglo uzimati ono što je doktor odredio. Kako je bilo ljetno i vrijeme godišnjih odmora, šefa je zamijenio specijalizant pedijatrije dr. Janko Nađ. Sijed i mršav, ali vrlo miran i stabilan odavao je utisak maksimalne strpljivosti i angažiranosti - u interesu djeteta. Pomoći mu je uvijek bila glavna sestra Emilija (Mila) Čolaković (kasnije Šuša).

Oboružan pozitivnim dojmovima o našoj bolnici, upućen sam na staž u opću

praksu; prvo u Markušicu. Ambulantu opće prakse za sela Markušicu, Gaboš, Tordinici, Antin, Korođ i Mlaka vodio je dr. Marko Parać. Imali su i stomatološku ambulantu koju je vodila dr. Stojanović. Sve je bilo uređeno u obostranom interesu pacijenata i lječnika. Rad je organiziran dvosmjenski, a pripravnost uz sanitetsko vozilo bila je samo za noć. Međutim, ako su problemi rješavani navečer, noćne intervencije bile su rijetke. U tih mjesec dana nisam se micao iz ambulante - u njoj sam i stanovaо.

Nakon toga terenskog rada koji mi je donio i dvostrukе prihode (u odnosu na stažističku plaću), nastavio sam raditi na zamjenama u Vintexu i Kožari, potom u Spačvi. Dok su prve dvije ambulante bile za 300-500 radnika, uređene dvosatnim ili četverosatnim radnim vremenom bez gužve i nepotrebnih bоловanja, u Spačvi me dočekala množina pacijenata, jer je poduzeće bilo u krizi i plaće su bile niske. Kako je ambulanta bila na kraju grada, na ulazu me u dvatri navrata dočekala crna zastava koja se vidjela izdaleka. Nisam se osjećao najbolje dok nisam provjerio jesu li to pacijenti koji su prošli kroz moju ambulantu. Inače, ambulantu je vodila dr. Danica Rajki, koja je dio ambulante imala i u šumi uz željezničku prugu Vinkovci-Brčko, postaja Spačva. To malo radničko mjesto također sam posjećivao jedan do dva puta tjedno.

Završetak staža bio mi je na ORL odjelu koji se nalazio u novoj zgradi, zajedno s Internim odjelom. Sve je bilo prilagođeno vrhunskim tadašnjim saznanjima medicine, s operacijskom salom i ambulantom. Šef je bio ORL specijalist dr. Ante Korda, a sekundarac mladi i ambiciozni dr. Stanko Jukić koji je kasnije specijalizirao patologiju i postao profesor.

Jedan tjedan proboravio sam i na Plućnom odjelu, kojeg je vodio ravnatelj Medicinskog centra dr. Ivan Petković. Bio je specijalist pneumoftiziolog; miran, desetak godina rukovodeći čovjek

velike ustanove u kojoj je puno važnih ljudi - doktori i šefovi odjela koji su uvijek tvrdili kako se upravo njihov odjel zanemaruje. Na odjelu je uvijek pomagala dr. Mirjana Savić Nađ. Odjel je imao RTG, dijaskopirali su i specijalist i sekundarac svakodnevno. Filmovi se tada nisu upotrebljavali često, jer su bili vrlo skupi.

Godina stažiranja je prošla; pratio me osjećaj unutarnjeg zadovoljstva što sam u ustanovi u kojoj je medicinski rad cijenjen, vrlo opsežan, s različitom patologijom koja neprestano pristiže.

Vlado Maroslavac, dr. stom.

MEDICINSKI CENTAR OD 1982. DO 1990.

Nakon niza mjera kojima se pokušalo pomoći Medicinskom centru Vinkovci (MC) i njegovoj upravi, Skupština općine Vinkovci donijela je 31. ožujka 1981. odluku o uvođenju privremenih mjera društvene zaštite, odnosno prinudne uprave.

Privremene mjere planirane su u trajanju od devet mjeseci, jer se smatralo da će u tome roku biti riješeni nagomilani problemi. Prvi prijedlog bio je uvođenje mjera samo u Bolnicu i Radnu zajednicu, ali je u konačnici obuhvaćen Medicinski centar.

Nakon devet mjeseci ocijenjeno je kako nisu učinjeni zadovoljavajući pomaci i mjere su produžene kroz još tri mjeseca. Najznačajnije mjere bile su nova organizacija MC sa sedam OOUR-a i Radnom zajednicom, te izrada prijedloga pravilnika o raspodjeli osobnih dohodataka i sistematizaciji radnih mjesta. Članovi Privremenog poslovodnog odbora bili su: dr. Tugomil Štefanić (SIZ zdravstva), Nikola Gvozdić, dipl. oec. (Izvršno vijeće), Marijana Matanović, dipl. pravnik,

Stajka Karaban, dipl. pravnik (Skupština općine Vinkovci), dr. Ivan Matijević i Ivan Mustapić, dipl. oec. (predstavnici Medicinskog centra).

Privremena je uprava nastojala riješiti probleme dugovanja, odnosno saniranja gubitaka. No, unatoč uloženom trudu, za vrijeme trajanja mjera ostvaren je gubitak od 13 milijuna dinara. Krajem ožujka 1982. ukinute su privremene mjere društvene zaštite i obavljeni izbori za tijela upravljanja. Za vršitelja dužnosti ravnatelja RO Medicinski centar 15. travnja 1982. godine izabran je dr. Vlado Maroslavac.

Formirani su sljedeći OUR-i i imenovani vršitelji dužnosti direktora:

OUR Operativnih djelatnosti - dr. Marko Reljanović

OUR Internističkih djelatnosti - dr. Davor Mirić

OUR Dijagnostičke medicinske uslužne djelatnosti - Vlatka Jergović, dipl. ing. biokemije

OUR Primarne zdravstvene zaštite radnika - dr. Zvonimir Đurđević

Sjednica Privremenog poslovodnog odbora u rujnu 1981.
(fotografirao dr. T. Štefanić, predsjednik PPO)

OUR Primarne zdravstvene zaštite stanovništva - dr. Adam Novalić

OUR Opskrba lijekovima i sanitetskim materijalom - Zdenka Malkoč, mr. pharm.

OUR Uslužno-tehničke djelatnosti - Jozo Živković, dipl. ing. zaštite na radu

Direktor Radne zajednice (ujedno i ravnatelj RO) - dr. Vlado Maroslavac

U skladu s tada važećom legislativom osnovana su zajednička tijela: Radnički savjet RO, Izvršni odbor radničkog sa-

vjeta, Odbor za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu. Pomoćnici ravnatelja bili su dr. Ivan Prgomet za medicinske poslove i Branko Mucha, dipl. oecc. za ekonomsko-pravne poslove. Za glavnu medicinsku sestru Centra izabrana je viša medicinska sestra Elza Parađina. Osim tijela upravljanja, na nivou Centra i OUR-a bilo je obavezno izabrati osnovne organizacije sindikata, osnovne organizacije Saveza komunista, Samoupravne radničke kontrole i druga zakonom predviđena tijela.

Nakon konstituiranja svih tijela na novou Centra i OUR-a, u lipnju 1982. izvršeni su izbori za ravnatelja i sve direktore OUR-a. Birao ih je Centralni radnički savjet, čiji je predsjednik 1982. godine bio Ivan Parat.

U periodu od šest mjeseci tijekom 1982. izvršeni su izbori i svih rukovoditelja djelatnosti.

- Djelatnost opće kirurgije sa traumatomologijom - dr. Željko Hodalić
- Djelatnost za zaštitu žena, trudnica i rodilja - dr. Adam Tepšić
- Djelatnost za bolesti uha, nosa i grla - dr. Martin Rašić
- Djelatnost za očne bolesti - dr. Vladimir Tasev
- Djelatnost za ortopedске bolesti - dr. Mirkо Knežević
- Djelatnost za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju - dr. Jasna Rašić
- Djelatnost za reanimaciju i anesteziju - dr. Slavko Smital
- Djelatnost za interne bolesti sa stručnom jedinicom za kardiovaskularne bolesti - dr. Andelko Jerković
- Djelatnost za živčane i duševne bolesti sa stručnom jedinicom neurologije - dr. Ivan Marijević
- Djelatnost za zaštitu dojenčadi i djece sa stručnom jedinicom za novorođenčad i nedonoščad - dr. Branka Blaževac Majstorović

- Djelatnost za kožno-venerične bolesti - dr. Milanko Šajber
- Djelatnost za zarazne bolesti - dr. Nikola Blažeković
- Djelatnost za plućne bolesti - dr. Božo Gugić
- Djelatnost za urologiju - dr. Ivan Krznarić
- Djelatnost bolničke ljekarne - Dinka Cvenić, mr. pharm.
- Laboratorijska djelatnost - Zdenka Pamuković, mr. pharm.
- Djelatnost patologije s citologijom - dr. Šimun Križanac
- Djelatnost mikrobiologije - dr. Ljubica Potočić
- Djelatnost za radiologiju - dr. Kvirin Korda
- Djelatnost za transfuziju - dr. Dragica Koščić

Primarna zdravstvena zaštita:

- Djelatnost za primarnu i specifičnu zdravstvenu zaštitu - dr. Elizabeta Tepšić
- Djelatnost za zaštitu školske djece i omladine - dr. Nada Dolanski
- Djelatnost za stomatološku zaštitu radnika - dr. Vladimir Filipović
- Djelatnost opskrbe lijekovima i sanitetskim materijalom - Aleksandra Šimunić, mr. pharm.
- Djelatnost za stomatološku zaštitu stanovništva - dr. Domagoj Grabovac.

Zatečeno stanje tražilo je operativni plan s jasno određenim rokovima. Direktori OUR-a u pismenom su obliku naveli probleme svojih djelatnosti ravnatelju, nakon čega su načinjeni programi i prioriteti rješavanja.

Prioriteti su bili:

1. Nehumani i krajnje neadekvatni uvjeti na Plućnom i Zaraznom odjelu i na Odjelu psihiatrije.
2. Prokišnjavanje, otpadanje stropova i zatvaranje prostorija na petom katu "nove" bolnice.
3. Nalaženje novog prostora za Hitnu medicinsku pomoć, jer je 9. lipnja 1982. inspekcijskim pregledom građevinskog, sanitarnog i inspektora zaštite na radu te protupožarnog inspektora naređeno ravnatelju MC dr. Vladi Maroslavcu da do 31. prosinca 1982. izvrši zabranu rada u objektu hitne medicinske pomoći i rušenje objekta u Lenjinovoj ulici.
4. Neadekvatan način grijanja na drva i ugljen na Plućnom i Zaraznom odjelu i u upravnoj zgradi.

Problematika osobnih dohodaka bila je izuzetno veliki problem. Za vrijeme pri-vremenih mjera plaće su zaposlenika, unatoč višoj kvalifikacijskoj strukturi, bile niže od prosjeka vinkovačke općine, što je utjecalo i na rad zaposlenih, pogotovo onih sa srednjom stručnom spremom. Izradom novog pravilnika iz-

vršena je korekcija osobnih dohodaka za 28% (ali ne linearно; u konačnici za rukovodni kadar iznosio je 1,5%, za najniži do 28%). Isplata osobnih dohodaka za sve uposlene (više od 1000 osoba) vršila se "ručno", tako je brojanje predstavljalo dodatni problem. Za plaće se gotovo svakog mjeseca morala uzimati pozajmica od vinkovačkih poduzeća i tijela lokalne uprave. Njihovi rukovodeći ljudi imali su razumijevanja za probleme Medicinskog centra, pomagali su i stručno i materijalno, a MC je pozajmice redovito vraćao. Nakon što je uspostavljena suradnja sa Županjom, povećan je broj upućenih pacijenata iz tog kraja, što je povećalo i prihode.

Tijekom 1982. i 1983. godine, a nakon pribavljenje projektne dokumentacije, započela je i dovršena izgradnja stanice Hitne medicinske pomoći u čijem su sastavu bile: dvije ambulante, kabinet za logopede, prostor za HEO (Higijensko-epidemiološki odjel) i garaža za sanitetsko vozilo. UKW sistemom povezana su sva sanitetska vozila. Stanica Hitne medicinske pomoći bila je prvi novi zdravstveni objekt u Vinkovcima nakon završetka bolnice 1972. godine. Izgrađena je i uz finansijsko sudjelovanje RO Vjesnik i PIK Opskrba, koji su svoje djelatnosti smjestili unutar objekta.

Na bolničkoj zgradi napravljena je nova krovna konstrukcija pa su bolesničke sobe i operacijske sale okulistike i ORL-a

konačno stavljenе u funkciju. Zamijenjeni su prozori u operacijskom traktu i dizala koja nisu bila u funkciji. Izgrađeno je deset novih garaža za sanitetska vozila u krugu bolnice, kao i pristupna „rampa“ s kružnim tokom za poliklinički trakt u Bolnici.

Godine 1983. izgrađena je kotlovnica u upravnoj zgradi (zgrada „stare“ bolnice) i uvedeno centralno grijanje (nakon korištenja korpi s ugljenom, bila je to prava tehnološka revolucija).

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti otvorene su nove ambulante za umirovljenike u Vinkovcima, ambulante u Nijemcima i Lipovcu. Ambulante PIK-a, kao i poduzeća „Zvijezda“ i „Graditelj“ su uređene i potpuno opremljene.

U to vrijeme 150 zaposlenika (svih profila) nisu položili stručni ispit. U skladu s novim Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju, omogućeno je određenim zdravstvenim ustanovama organiziranje pripreme i polaganja stručnih ispita u vlastitoj ustanovi.

Potpisivanje povelje o suradnji Županijske bolnice Szigetvar i MC Vinkovci 1984. godine
(povelju su potpisali dr. Vlado Maroslavac i dr. Sandor Virag)

Struktura kadrova prema stupnju stručnog obrazovanja na dan 31. prosinca 1983. u RO MC

	<i>Broj radnika</i>	<i>Postotak</i>		<i>Broj radnika</i>	<i>Postotak</i>
VISOKA STRUČNA SPREMA					
<i>Liječnici specijalisti</i>	70	43,2 %			
<i>Liječnici na specijalizaciji</i>	6	3,7 %			
<i>Liječnici</i>	41	25,3 %			
<i>Stomatolozi</i>	17	10,5 %			
<i>Farmaceuti</i>	19	11,7 %			
<i>Inženjeri biokemije</i>	5	3,1 %			
<i>Ostali zdravstveni suradnici s VSS</i>	4	2,5 %			
VIŠA STRUČNA SPREMA					
<i>Viša medicinska škola</i>	26	59,1 %			
<i>Ostali</i>	18	40,9 %			
SREDNJA STRUČNA SPREMA					
<i>Medicinske sestre</i>	356	84,8 %			
<i>Babice sa sred. spremom</i>	13	3,1 %			
<i>Ostali sa srednjom stručnom spremom</i>	51	12,1 %			
NIŽA STRUČNA SPREMA					
<i>Babice niža stručna sprema, bolničari, ostali</i>	48	100 %			
EKONOMSKO-FINANCIJSKI I ADMINISTRATIVNI RADNICI					
<i>Visoka stručna sprema</i>	7	4,2 %			
<i>Viša stručna sprema</i>	13	7,9 %			
<i>Srednja stručna sprema</i>	132	80,0%			
<i>Niža stručna sprema</i>	13	7,9 %			
TEHNIČKI RADNICI					
<i>VKV</i>	10	3,8 %			
<i>KV</i>	50	19,0 %			
<i>PKV</i>	166	63,1 %			
<i>NKV</i>	37	14,1 %			
UKUPNO ZAPOSLENIH:				1102	

Za njih je organiziran seminarски način pripreme (izvan radnog vremena) uz stručni nadzor savjetnika, a polaganje je omogućeno pred komisijom Ministarstva, ali u Vinkovcima.

U okviru aktivnosti Medicinskog centra važnu ulogu imao je Zbor liječnika podružnice Vinkovci i Županija. Na sastancima Zbora vođene su, osim značajnih stručnih tema, i vrlo važne rasprave oko

organizacije rada i poboljšanja kvalitete zdravstvene zaštite. Predavanjima i uključivanjem u rad odjela svoj doprinos dali su istaknuti profesori medicinskih fakulteta i stomatološkog fakulteta: prof. dr. sc. Ivo Mlinarić, prof. dr. sc. Nijaz Hadžić, prof. dr. sc. Vladimir Hudolin, prof. dr. sc. Marjan Bervar, prof. dr. sc. Andrija Georgijević, prof. dr. sc. N. Smiljanić, prof. dr. sc. Darije Plančak, prof. dr. sc. Ivo Jajić, prof. dr. sc. Vje-

koslav Jerolimov, prof. dr. sc. Krešimir Kraljević, primarius Krešimir Janoši i mnogi drugi.

Godine 1984. potpisani je sporazum sa županijskom bolnicom Szigetvar u Mađarskoj, pa su jednom godišnje naši i mađarski stručnjaci izmjenjivali iskustva i gostovali u prijateljskim ustanovama.

U Centru je iste godine za Božić i Novu godinu prvi puta upriličen susret s umirovljenicima Centra, vrlo posjećen i dosta emotivan. U „Vinkovačkim novostima“, na stranicama Medicinskog centra, svaka dva tjedna čitatelji su bili informirani o novostima i aktivnostima u Centru, te mogli pratiti vrlo popularne napise naših liječnika o zdravlju i novostima u medicini. Za znak (logo) Medicinskog centra prihvaćeno je idejno rješenje akademskog slikara Jozе Matakovića.

Rješenje neprihvatljivih uvjeta na Plućnom, Zaraznom odjelu i Psihijatriji vidielo se jedino u gradnji novog objekta, uz glavnu zgradu „nove“ bolnice. Ta tri odjela zajedno su imala 150 bolesničkih kreveta - maksimalno popunjениh, a nisu imali osnovne sanitarno-tehničke uvjete za djelatnost koju su obavljali. S obzirom da su bili u Zvonimirovoj ulici (tada Lenjinovoj), hrana i rublje su se i po nekoliko puta dnevno vozili iz nove bolnice i natrag. Prostor Odjela psihijatrije (nekadašnjeg „starog rodilišta“ u Zvonimirovoj) bio je premalen, jer je u

dijelu zgrade bila smještena Specijalna škola. Sredstva za izgradnju prikupljana su samodoprinosom (rukovodeći ljudi MC obišli su sve mjesne zajednice i prezentirali probleme u Centru), a 140 milijuna ondašnjih dinara osigurano je iz fonda Federacije za nabavku dijagnostičke opreme za ambulantno i bolničko liječenje (siječanj 1987. godine). Bili smo jedina zdravstvena ustanova u Hrvatskoj koja je dobila tu vrstu sredstava.

Nakon završene projektne dokumentacije koju je izradio projektni biro RO Graditelj na čelu s diplomiranim inženjerom Đurom Fuksom, 28. studenoga 1985. godine otpočela je izgradnja novih objekata. Izgradnja objekata predviđena je kroz pet etapa, a šesta je trebala biti opremanje.

Aktivnosti na novoj reorganizaciji Centra započele su u siječnju 1986. godine. U lipnju iste godine prihvaćena je nova organizacija s dva OUR-a, umjesto dodatašnjih sedam.

Dr. Vlado Maroslavac izabran je, nakon funkcije vršitelja dužnosti, za ravnatelja.

Dr. Marko Reljanović izabran je za v.d. direktora OUR - Bolnička djelatnost, a dr. Zvonimir Đurđević za v.d. direktora Primarne zdravstvene zaštite. Viša medicinska sestra Kata Plavšić izabrana je za glavnu medicinsku sestru Centra. Dr. Ante Todorić izabran je za predsjednika Centralnog radničkog savjeta, a izvršen

je izbor novi rukovoditelja djelatnosti u Primarnoj zdravstvenoj zaštiti (dr. Ivanka Štanfel, dr. Vladimir Filipović, Klara Filipović, mr. pharm.). Imenovanjem Zdenka Zagorca za rukovoditelja uslužno-tehničke djelatnosti usluge tog segmenta postale su efikasnije i sistematiznije.

Formiranjem jedinstvene Radne organizacije Medicinski centar 1988. godine, stvoreni su uvjeti za racionalnije i efikasnije poslovanje. Za pomoćnike ravnatelja imenovani su dr. Ante Todorić (za medicinske poslove) i Mato Kelić, dipl. oecc. (za ekonomsko-pravne poslove).

Kadrovskim preustrojstvom povećane su i stručne aktivnosti: uvođenje novih dijagnostičkih postupaka, intenzivnije postdiplomsko usavršavanje, nabava nove opreme.

Godine 1989. završena je projektna dokumentacija i montaža centralnih medicinskih plinova u bolnici, kao i preinaka kotlovnice za grijanje na plin, koju će koristiti i Dom umirovljenika.

Dr. Vlado Maroslavac bio je ravnatelj Medicinskog centra Vinkovci do 1990. godine, kada je za vršitelja dužnosti ravnatelja imenovan dr. Josip Dolanski.

MEDICINSKI CENTAR VINKOVCI U NOVIM UVJETIMA – POSLIJE SLOBODNIH IZBORA 1990. GODINE

Sve zemlje jednostranačja, tzv. istočni blok i nesvrstana Jugoslavija izabrale su nove parlamente, ali zbog promjene privrednog sustava naše su se u mnogobrojnim problemima. Jugoslaviju su zahvatili i međunarodni sukobi koji, usprkos željama da proces prođe mirno, završavaju žestokim i krvavim ratovima: u Sloveniji kratkotrajnim; u Hrvatskoj dugotrajnim, ali pobedničkim; a rat u BiH završio je kompromisno značnim utjecajem međunarodne zajednice - pa probleme ne smijemo smatrati riješenima.

Najveći problem bila je premoć Srbije i Crne Gore u vojsci, diplomaciji, tajnim službama i svim drugim centraliziranim ustanovama smještenima (za cijelu bivšu državu) u Beogradu. Stoljećima potlačeni jugoslavenski narodi vidjeli su priliku za formiranje svoje nacionalne države, kako se to već zbilo u nekim europskim državama, ali srpski agresiv-

ni nacionalizam nije to mogao prihvati, što je dovelo do srbijanske agresije.

Vinkovci, centralno postavljeni grad u Jugoslaviji, branili su ulaz u Hrvatsku, a većina stanovništva disala je željom za samostalnošću Hrvatske gotovo beskompromisno.

Mandat ravnatelja (u početku kao vršitelj dužnosti) dobio sam 20. lipnja 1990. godine uz novo Izvršno vijeće Općine Vinkovci s dr. Draženom Švageljom zaduženim politički za zdravstvo. Okupio sam „staru garnituru“ na čelu s dr. Maroslavcem, dr. Todorićem i dr. Đurđevićem te rezimirao finansijsko i kadrovsко stanje Ustanove. Bilo je izvanredno dobro. Poslije vrlo dugog vremena radnicima, službenicima, sestrama i lijećnicima podijeljen je višak plaće u iznosu od 80%. Ustanova je uz pomoć dr. Maroslavca uspostavila kontakte sa svim važnim poduzećima za nabavku medicinskih aparata, lijekova i svega što je

potrebno za dobro funkcioniranje ustanove. Stvoren je plan ključnog investiranja u glavne odjele, ali i formiranje novih odjela. Najvažnija je bila dijagnostika koja je u svijetu najviše napredovala, pa je kupovina CT-a, specijalnog RTG-a i UZV aparata planirana investicija (više od 1 000 000 DM), što je u mandatu i ostvareno. Slijedilo je investiranje u endoskopije za Kirurški, Interni i Urološki odjel. Obnovljeni su i kreveti na intenzivnoj terapiji i Kirurgiji, a hitna služba je pojačana novim sanitetskim automobilima. Formiran je i Odjel neurologije te smješten u prostore gdje je bila fizičkalna terapija. Financijsko funkcioniranje ustanove omogućila je integriranost svih medicinskih sadržaja. Najvišu finansijsku dobit donosile su Ljekarne, koje tada nisu imale konkureniju.

Godina 1990. okrunjena je završetkom izgradnje prostora za Zarazni i Plućni odjel, koji su iz krajnje loših uvjeta useili u nove moderne prostore izgrađene samodoprinosom građana i kreditima konzorcija banaka na čelu s Ivicom Tarčićem.

Veliku ulogu ima i liječnički potencijal koji se koncentrirao na našem području pa su mnogi novi ravnatelji okolnih gradova dolazili u Vinkovce, stvarajući osjećaj integriranosti medicinskih centara sjeverno-istočnog dijela Hrvatske. Strah od agresije s istoka bio je stalан.

Val demokracije zna često donijeti i negativne pojave pa su odredbe o radnom vremenu (od 8.00 do 16.00 sati, za razliku od prijašnjih od 7.00 do 15.00), koje je donosilo Ministarstvo zdravstva, bile negativno komentirane. To je bilo razumljivo jer se Bolnica financirala preko lokalnih vlasti, a utjecaj Ministarstva bio je vrlo malen. Cilj ovakvog financiranja bio je zadržati pacijente unutar granica općinskih medicinskih ustanova i bolnica, a općina je bila (oko 26 000 zaposlenih) i velika i bogata. Političku vlast u ustanovi MC-a imao je Centralni radnički savjet na čelu s infektologom dr. Željkom Mišetićem.

U proljeće 1991. godine izabrani su i novi šefovi odjela. Sliku ustanove u napredovanju narušavala je nestabilna politička situacija s osjećajem podvojenosti većinskog hrvatskog stanovništva i srpskog, smještenog uglavnom u okolnim selima.

Ipak, eksplozija je nastala na vukovarskom području nakon akcije u Borovu Selu gdje je ubijeno dvanaest policaca, a ranjeno dvadesetak. Sve ranjene istog dana zbrinula je kirurška ekipa vukovarske bolnice, a dvije vinkovačke ekipe premjestile su sve bolesnike sljedećeg dana u našu bolnicu. Žalost u našim selima učinila je sahrane dramatičnima, jer je gotovo iz svakog našeg sela bio po jedan poginuli mladi policijac. Referendum koji je tada slijedio,

završio je 19. svibnja plebiscitarnim izjašnjavanjem za hrvatskom samostalnošću, koju je Sabor 25. lipnja 1991. godine i proglašio.

Svi ti dramatični događaji ubrzali su i selidbu bolničke Uprave u potkrovљje iznad Zaraznog i Plućnog odjela, kako bi Bolnica bila na jednom mjestu.

Nova akcija hrvatskih policijskih snaga na Mirkovce završila je s više od 20 poginulih policajaca, ali i civila nakon granatiranja Vinkovaca i Jankovaca. Slijedio je i dodatni sukob hrvatskih policijaca i podoficira JNA s dva poginula i dva ranjena. Svi su zbrinuti na našem Kirurškom odjelu, a sukob je donio dramatičnu noć (22. na 23. srpnja 1991.) našem gradu, jer su iz vojarne JNA prijetili da će razoriti grad. Poslije uspješne operacije podoficira JNA, brata zapovijedajućeg oficira JNA, situacija se smirila, a helikopter JNA s osobljem VMA prevezao je bolesnike u Beograd.

Kako je, nakon odluke Sabora o odcepljjenju Hrvatske 25. lipnja 1991. godine, potpisani moratorij od tri mjeseca, odlučili smo preko Vukovarske banke uplatiti ratu za CT i RTG. Novac je morao biti uplaćen u devizama koje je imala Vukovarska banka. Bio je to rizičan postupak, ali dalekosežno uspješan.

JNA se nije micala iz naših gradova. Stalno se pojačavala rezervistica ne poštujući odluku o tromjesečnom mo-

Stacionar u podrumskim hodnicima bolnice

ratoriju te je predsjednik Republike dekretom 13. rujna 1991. proglašio ratno stanje i blokadu svih vojarni JNA. Slijedećeg dana počeo je pravi rat u Vinkovcima. Bolnica je 15. rujna 1991. godine preseljena u podrum. Iako je bila nedjelja, Krzni štab Općine tražio je ultimativnu predaju vojarne JNA, a kako je zapovjednik vojarne odbio predati istu, u 14,00 sati počeo je napad na vojarnu. Grad se tresao od eksplozija i pucnjave, bolnica je bila puna ranjenika. Angažirani su svi kirurzi, anesteziolozi i drugi liječnici kirurških struka, te sve instrumentarke i anestetičari. Pripremljeni prostor oko centralne sterilizacije pretvoren je u tri operacijske sale. Postali smo prava ratna bolnica s 50 kirurškim kreveta i 10 kreveta intenzivne terapije. Morali smo i sve odjele (Interni, Plućni, Zarazni, Neurologiju, Psihijatriju, Gine-

kologiju s rodilištem, Pedijatriju, ORL i Očni) smjestiti u podrum. Ti dani improvizirane bolnice u podrumima bili su vrlo teški. Svi hodnici bili su zakrčeni krevetima, a posebne velike prostorije pretvorene su u odjele. Sva sreća da je dr. Ivan Hudolin nekoliko dana prije organizirao čišćenje svih podrumskih prostora.

Bolnica je bila pod stalnom artiljerijskom paljicom, samo nekoliko stotina metara udaljena od protivničke strane, pa se moralo naći drugo rješenje. Usli-

jedila je selidba svih konzervativnih odjela u Stare Mikanovce i Đakovo, a u Županju pacijenti iz napadnutih sela dolaze izravno. Tako su formirane četiri bolnice i svaka je morala imati jednu do dvije kirurške i anesteziološke ekipe. Glavna bolnica, s 50-60 operativnih zahvata dnevno u razdoblju od 15. rujna do 18. studenoga 1991. godine (oko 2500 operacija), morala je imati tri operacijske dvorane, barem pet ekipa koje su mogle oformiti samostalne ekipe, ali isto toliko i anesteziologa. Važna je bila mogućnost uklapanja i drugih liječnika

Pogled na razrušenu glavnu bolničku zgradu - pogled s istočne strane, prema Mirkovcima

Ulan u bolnicu; vide se i uništena sanitetska vozila Malteškog reda

u ekipe, a Anestezija je obogaćena mlađim liječnicima, ali su pomagali i vanjski ljudi s anesteziološkim iskustvom (dr. Velimir Grljušić, ginekolog iz bolnice Sveti Duh u Zagrebu, koji je maturirao u vinkovačkoj Gimnaziji i odrastao u Đeletovcima). Bilo je i drugih kolega koji su htjeli pomoći, ali ih nismo mogli prihvati zbog ograničenog kapaciteta smještaja u bolnici.

Timove su vodili kirurzi prim. dr. Željko Hodalić, dr. Josip Dolanski, dr. Marija Švagelj, dr. Zlatko Kokaj, dr. Antun Matić i dr. Reljica Kostić. Uz njih, ne smijemo zaboraviti mlade liječnike dr. Vjeko-

slava Čuljka, dr. Mirjanu Petrović i dr. Helenu Burger. Sestre instrumentarke su također bile stalno u službi: Ruža Matančević, Maja Jelača, Marija Turalija, Ružica Žižić Ivković, Mirjana Štabler, Ružica Rimac, Ljerka Ferić, Ružica Klemenčić, Vita Čolak. Anesteziolozi su: dr. Slavko Smital (šef do 1. studenoga, kada se razbolio i otišao u Zagreb na operaciju), dr. Ranko Kadelburg (voditelj nakon dr. Smitala) i dr. Veronika Gadžić, a mladi liječnici dr. Krinoslav Šporčić, dr. Tomislav Mišković, dr. Tomislav Ćavar i dr. Nikola Drobnjak su uz pomoć dr. Velimira Grljušića iz Zagreba brzo „ušli u posao“. Kako je bolnica zbrinja-

BOLNICA VINKOVCI

Faksimil postera „HELP HOSPITAL“

REGINA FOTO: RICCARDO SASSOLI

CAGLIARI - SALONE D'OPERAZIONE O.R. - 2002

ANCONA - DEPARTAMENTO DI ONCOLOGIA - 2002

ANCONA - DEPARTAMENTO DE CIRUGIA - 2002

ANCONA - DEPARTAMENTO DE CIRUGIA (SECCION DE ORTOPEDIA) - 2002

OTTAVIANA (MILANO) - DEPARTAMENTO DE ORTOPEDIA - 2002

BALZONI CRISTO HOSPITAL (MILANO) - 2002

REGINA & FOTO: DAVIDO TANZILLI, ANSA/ANSA

LIRE 10 MILIONI DOLARI DANNO

vala i druge bolesnike, pomoć kirurškim ekipama bili su ORL specijalist dr. Martin Božić, kasnije dr. Martin Rašić, ginekolog dr. Ivan Šebalj, okulisti dr. Ljerka Miljuš Vukovarac i dr. Ivan Prgomet te stomatolozi dr. Vladimir Filipović i dr. Zvonimir Đurđević. Posebnu funkciju imali su i gipseri „stari“ Nikola Gazić, Davor Dujmić i Marin Šimunović. Ipak je hitna služba u sastavu Medicinskog centra obavljala najopasniji posao: dr. Mladen Karlić, dr. Mirjana Graovac, dr. Blanka Huber te dr. Ljiljana Čengić uz tehničare i stare vozače, pa je Josip Perić i ranjen u jednoj akciji.

Sama organizacija prijema bolesnika bila je maksimalno racionalizirana i uz dizalo koje je radilo cijeli rat bez zastoja, smještena je pod stubište i prijema ambulanta, a tri operacijske sale u sterilizaciju. Bili smo sretni jer nam je „Siemens“, tada na čelu s inženjerom Barišićem, darovao dva pokretna RTG aparat-a izvrsnih kvaliteta te je elementarna dijagnoza bila vrlo brzo postavljena. Laboratorijska i transfuziološka služba bile su smještene odmah uz operacijske sale te je i terapeutski problem bio brzo rješavan. Lekarna u bolnici stalno je funkcionirala pod vodstvom magistre

Zima 1991./1992.: Ivan Treber, predsjednik Izvršnog vijeća i Kriznog štaba Općine Vinkovci, Vladimir Šeks, saborski zastupnik, Tihomir Zovak, predsjednik Skupštine općine Vinkovci i ravnatelj bolnice dr. Josip Dolanski

Potpredsjednik Vlade RH, dr. Zdravko Tomac i general HV Imra Agotić posjetili su bolnicu 31. 12. 1991.

Ljubice Slišković, iako je bila smještena u prizemlju zgrade na dometu neprijateljske vatre.

S obzirom na broj od 2500 zbrinutih pacijenata, radilo se istinski dan i noć, a redovno kratka primirja dočekivana su sa zadovoljstvom. Osoblje bolnice smješteno je u hodnike prema Patologiji krevet uz krevet, u kolonu. Danima, tjedni ma i mjesecima nije se izlazilo iz bolnice, a posla je bilo stalno. Kada je okupiran Cerić, a stanovništvo se u gradu smanjilo, majke s malom djecom iselile su pa je broj radnika smanjen. Uručeni su otkazi svima koji nisu dolazili na posao više od pet dana - oko 200 otkaza. Mnogi su stavljeni na čekanje jer nisu imali ambulante u kojima bi radili. Veliki broj osoblja preseljen je u satelitske bolnice u Starim Mikanovcima, Županji i Đakovu. Smjene u bolnicama formirane

su kao 24-satne smjene (24 sata rada pa 48 sati odmora), jer je bilo teško i opasno stići u bolnicu. Kako je sudsudina naše bolnice bila neizvjesna, formirane su i rezervne bolnice s kompletnom opremom: jedna u robnoj kući „Na-Ma“, a druga u Đakovu u podrumima PIK-ove zgrade. Interesantna je i patologija koja je dolazila u bolnicu. Dok smo u mirnom vremenu bili zatrpani velikim brojem bolesnika s akutnim apendicitisom, perforiranim ulkusima, akutnim kolecistitisima, u ratno vrijeme bolesnika s tim bolestima kao da je nestalo, a dolazili su ranjenici i puno prometnih trauma.

Kardinal Franjo Kuharić služi sv. misu u podrumu bolnice, siječanj 1992.

Kraj siječnja 1992.: akademici na čelu s predsjednikom HAZU akademikom Ivanom Supekom, u pratinji ravnatelj dr. J. Dolanski i predsjednik SO Vinkovci Tihomir Zovak

Tako smo poslije mnogobrojnih primirja (navodno trinaest), u bolnici dočekali i Božić, a misu polnoću vodio je naš dekan Tadija Pranjić. I doček Nove 1992. godine bio je svečan, ali uz detonacije s mirkovačkog područja.

Ozbiljnije primirje nastupilo je 3. siječnja 1992. godine pa su u našu bolnicu počele pristizati značajne posjetе, iako je i u pravom ratnom stanju postojala intenzivna politička aktivnost. Ministar Hebrang nas je posjetio već u prosincu

1991. godine, a stalno su nas posjećivali Vladimir Šeks, Luka Bebić i Slavko Degoricija. Spektakularna je bila posjeta francuskog ministra Bernarda Kouchnera 5. prosinca 1991. godine. Poljski veleposlanik Wieslaw Walkiewicz prilikom posjeta bolnicu je proglašio novom Hirošimom. Liječnici bez granica, europski promatrači, televizijske ekipe, strane delegacije iz Engleske, Škotske i Francuske te Nijemci i Austrijanci bili su u našoj bolnici gotovo svakoga tjedna. Od-

mah po posljednjem primirju, početkom siječnja kardinal Kuharić s biskupom Ćirilom Kosom koncelebrirao je svetu misu u podrumu naše bolnice, a potom dolaze delegacije Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti na čelu s akademikom Ivanom Supekom, a u gradu - u počast - zasjeda Ustavni sud.

Spomenute političke aktivnosti Bolnice temelje se na razorenoj i potpuno uništenoj zgradbi, uz očuvano sposobno osoblje čvrsto organizirano s visokim moralom i saznanjem pobjede, koja je i nagrađena priznanjem Hrvatske od Europske unije 15. siječnja 1991. godine.

U zgradi robne kuće „Vinkovčanka“ bio je pripremljen rezervni stacionar

Cijenjeni i poštovani gospodine ravnatelju!

Kako Vam nebih oduzimao suviše vremena, upućujući Vam najljepše pozdrave iz Zagreba, nastojat ću biti što kraći i jezgrovitiji.

Zovem se Dubravko Jalšovec, rođen sam u Zagrebu 1965. Liječnik sam, diplomirao na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 21. siječnja 1991. Od početka veljače stažiram i ujedno radim kao asistent na Katedri za anatomsiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

Voljan sam volonterski raditi na kirurškom odjelu Vaše bolnice, ukoliko smatraste da bih Vam u ovim trenucima mogao biti od pomoći.

Spreman sam doći u Vinkovce između 5.- 7. kolovoza 1991., ovisno o mojim obavezama na Katedri, te ostati do 25. kolovoza 1991., a ukoliko je potrebno mogu ostati i koji dan duže. Jedino što mi je potrebno s Vaša strane je osiguranje besplatnog smještaja i prehrane tijekom mog eventualnog boravka u Vinkovcima.

Očekujući Vaš odgovor primite moje najiskrenije želje za svako dobro.

Adresa: dr. Dubravko Jalšovec
Raška 19/a Zagreb 41000

U Zagrebu 22. srpnja 1991.

S poštovanjem Vaš D. Jalšovec

Zamolba dr. D. Jalšovca, tada mladog liječnika, danas spec. torakalne kirurgije i sveučilišnog profesora, za volonterski rad u Bolnici, u kolovozu 1991.

MEDICINSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
u znak priznanja i zahvalnosti za osobite čine
u spašavanju i liječenju ranjenih u tijeku domovinskog rata
dodjeljuje nagradu

MEDICINA
za čovječnost i etičnost
Svim djelatnicima
Medicinskog centra u Vinkovcima

koji su nepokolebljivo, uporno i samozatajno bili uz ranjene i bolesne,
u čast i slavu Medicine, Domovine i Čovjeka

Zagreb, 17. prosinca 1994.

Dekan:
prof. dr. sc. Niko Žurak
Niko Žurak

Faksimil povelje Medicinskog fakulteta u Zagrebu

Hrvatska Liga protiv raka
Croatian League Against Cancer

Prof.dr.Ivo Mlinarić
Buconićeva 23
41000 Zagreb

Prim.dr.Josip Dolanski
Ravnatelj Med.centra
56 Vinkovci

Dragi kolega Dolanski,

Ponosan sam i zahvalan Vama i svima kirurzima u Vinkovcima koji ste u ovo teško ali dostojanstveno doba borbe za slobodu Hrvatske pokazali da ste veliki stručnjaci, rodoljubi i poštovatelji Hipokrata.Svojim zalaganjem, znanosti i inteligentnim riješavanjem i najtežih situacija a pod nemogućim uvjetima rade Vi ste se upisali u heroje ovog našeg Hrvatskog oslobodilačkog rata zajedno sa kolegama i drugim zdravstvenim osobljem naših medicinskih centara kao i pomoćnih isturenenih kirurških ekipa na samoj ratnoj fronti

Meni je posebno draga da ste se Vi moći Vinkovčani posebno iskazali dostoјno svoga poziva i da mogu reći da ste većina od Vas bili moji djaci.Meni osobno bit će osobito draga ako Vam je ono znanje koje sam na Vas prenio pomoglo u svaladanju sadašnje komplikirane kirurške i ljudske problematike.U ovoj najvećoj epopeji u historiji Hrvatskog naroda spasili ste i spašavate mnogo mlađih života naših boraca za slobodu kao i nedužnih građana koji su stradali od zločinackih jugosoldatskih i velikosrpskih terorista. Svojim znanjem i vrhunskom tehnikom obrade ovih bolesnika, povratili ste im vjeru u život i ljudsku solidarnost te omogućili da se sa što manje invaliditeta lakše rehabilitiraju i resocijaliziraju u dalje životne tokove SLOBODNE HRVATSKE.

HRVATSKA LIGA PROTIV RAKA
CROATIAN LEAGUE AGAINST CANCER

Nisu važna odlikovanja i priznanja u našem poslu, jer samo kirurzi znaju što preživljavaju uz svoje bolesnike koje im poklanjaju apsolutno povjerenje pa tako i svoj život. Važno je ono nutarnje saznanje da smo učinili najbolje što je bilo moguće jer je to prava nagrada za takav naš samopregorni rad.

Na moju žalost bio sam dva mjeseca hendikepiran najprije upalom a onda operacijom prostate pa se nisam mogao kao kirurg dovoljno aktivirati i pomoći koliko je to trebalo. Sada sam već dobro pa se mogu i voljan sam aktivirati se u punom opsegu kirurške stručne, naučne i edukativne djelatnosti.

Ponosim se s Vama i molim Vas da to date do znanja i drugim kolegama i osoblju Vinkovачke i Vukovarske bolnice.

Vaš

Pismo potpore prof. dr. Ive Mlinarića

ZDRAVSTVO VINKOVACA U DOMOVINSKOM RATU¹

Za vinkovačko zdravstvo rat je počeo 2. svibnja 1991. godine tragedijom u Borovu Selu pogibjom 12 hrvatskih redarstvenika, pripadnika policijske uprave Vinkovci.

U pomoć ranjenim redarstvenicima prišele su dvije ekipe hitne medicinske pomoći iz Medicinskog centra Vinkovci, koje su vodili dr. Mladen Karlić i dr. Nikola Drobnjak. Ekipe su bile i zarobljene, no ipak su pušteni da ukažu pomoć ranjenim redarstvenicima, koje su pred njima još i tukli kundacima pušaka.

Oko 0,30 sati 3. svibnja na Odjel za patologiju MC Vinkovci dovezena su tijela osmorice² poginulih u Borovom Selu. Slijedeći dan je obdukcijom dokazano da su ubijeni iz snajperskih pušaka projektilima velike brzine.

Od tih dana u Medicinskom centru Vinkovci počinju užurbane pripreme za očigledni skori rat: ispravnjene su sve podrumске prostorije (skladišta i arhivi) koje su obijeljene i u koje je uvedena tekuća voda i telefon, unijeti su bolnički kreveti, a bolnička ljekarna naručuje veće zalihe sanitetskog materijala i lijekova, napravljen je i detaljni raspored evakuacije pacijenata sa svih katova u podrum, ispitani je veliki bolnički agregat, te je nabavljeno još i nekoliko manjih agregata.

9. i 13. svibnja u bolnicu su dovezene prve žrtve poginule na barikadama u našoj općini (Stari Jankovci i Mirkovci).

Tih dana dio medicinskog osoblja, iz sela naše općine s pretežno srpskim stanovništvom, ne dolazi na posao.

Osjećaj neizvjesnosti među osobljem raste te do početka rujna, zbog nedolaska na posao, otkaz dobiva 120 osoba (oko 100 srpske te oko 20 hrvatske nacionalnosti). Bolnički parenteralni labo-

¹ Rad je preuzet iz: Godišnjaka za kulturu, umjetnost i društvena pitanja, br. 9 (13), Matica hrvatska Vinkovci, Vinkovci 1992., str. 63-75.

² u izvorniku tiskarskom pogreškom naveden netočan broj (opaska autora)

ratorij povećava proizvodnju i pravi veće zalihe infuzijskih otopina.

Od početka srpnja pa do konca lipnja u bolnici, kao pojačanje, borave ekipe Sanitetskog stožera Republike Hrvatske, u početku kirurg, anestezilog, transfuziolog, instrumentarka i anesteziološki tehničar, kasnije bez transfuziologa.

U Vinkovcima 17. svibnja boravi delegacija Međunarodnog Crvenog križa iz Genève, koju predvodi gospodin Thierry Germond, susreće se i s liječnicima koji su zbrinjavali ranjenike u Borovom Selu (dr. Mladen Karlić i dr. Nikola Drobniak), a koji im svjedoče o fizičkom zlostavljanju ranjenika i mole da gospoda osobno govore s ranjenicima u vinkovačkoj bolnici, no gospodin Germond to odbija, uz obrazloženje da je njegova misija ispitivanje činjenica oko navodnog nestanka kamiona s humanitarnom pomoći, upućenog iz Srbije za Mirkovce. Unatoč čudjenja, koje mu je izrazio autor ovog teksta (osnovna funkcija Crvenog križa je zaštita ranjenika), gospodin Germond s delegacijom, bez posjeta ranjenicima u bolnici, napušta Vinkovce.

U bolnicu i dalje povremeno dovoze ranjene i poginule s barikada, no napetost osobito raste kad, jedno popodne, dvořište bolnice zaposjeda oklopni transporter okupatorske JNA s mitraljeskim cijevima uperenim u bolničku zgradu.

Snajperski metci iz Mirkovaca razbijaju prozore na bolesničkim sobama četvr-

tog kata (Odjel za ORL), te na trećem katu (Kirurgija) i u prizemlju (Dječji odjel).

19. srpnja prvi minobacački napad na Vinkovce (ujedno i prvi napad na jedan grad u Hrvatskoj), s ranjenim i poginulim, uz zbrinjavanje ranjenih i evakuaciju pacijenata na odjelne hodnike i u podrum Bolnice.

22. srpnja ponovni minobacački i avionski napad (ujedno prvi avionski napad u Hrvatskoj) na Vinkovce. Grupe hrvatski vojnici u Mirkovcima, te civilni u Vinkovcima i Starim Jankovcima. Sve operacije se još uvijek rade na trećem katu u operacijskom bloku, no u podrumu su spremne tri improvizirane operacijske dvorane.

24. srpnja, u jednoj gostonici blizu vinkovačke vojarne, ubijeni su civili Josip Sebauer i Tomislav Hasel. Ranjeni priпадnik bivše JNA Boban Kalimanović u bolnici izjavljuje pred kamerama HTV-a da ih je ubio iz pištolja vođnik bivše JNA Goran Mijailović, koji je i sam pri izlasku iz gostonice poginuo. Te večeri kapetan Mihajlović iz vojarne telefonski najavljuje ravnatelju bolnice: „napast ćemo grad, spremite se za prihvrat puno žrtava.“ Na sreću, ova se prijetnja te večeri nije obistinila.

Krajem srpnja razrađen je, u dogovoru s predstavnicima civilne zaštite, detaljan plan zbrinjavanja ranjenika po mjesnim zajednicama u zato pripremljenim pro-

storima, koji su na krovu propisano označeni crvenim križem. To je pripremljeno za slučaj masovnog ranjavanja građanstva, a da ne bi došlo do uskog grla u bolničkoj službi, zbog prihvata velikog broja lakših ranjenika. U ovom prljavom ratu neprijatelj nije poštivao ništa, tako da je sav trud bio uzaludan. Polovicom rujna, pri prvom naletu neprijateljskih zrakoplova, raketirani su svi objekti označeni crvenim križem. Osim zrakoplovnog raketiranja hrvatskih policajaca 22. kolovoza 1991. u 16,20 sati, koji su vježbali gađanje na streljuštu (poginuo Franjo Gilja, šest policajaca ranjeno), kolovoz protječe u miru. Stižu prve pošiljke pomoći u sanitetskom materijalu i lijekovima (Izvršno vijeće grada Zagreba, „Pliva“ i dr.), te u hrani („Podravka“).

Stižu i prva sanitetska vozila od Hrvata iz Njemačke (braća Lukić s prijateljima, Hrvatska katolička misija Frankfurt i dr.).

Sva pozornost se od 24. kolovoza usmjerava na pomoći Vukovaru, koji je napadnut sa svih strana. Šaljemo im potrebne lijekove, sanitetski materijal, pomožu naši kirurzi dr. Ivan Hudolin i dr. Antun Matić i medicinski tehničari. Medicinska tehničarka Mira Koprčina ostaje u vukovarskoj bolnici, kao tehničar na transfuziji, sve do pada Vukovara. Šaljemo im dva sanitetska vozila opremljena UKV radio stanicama, koje su im, u nekoliko navrata bile jedina veza s Vinkovcima.

No već 5. rujna granate ponovo padaju na Vinkovce. Dvije granate pale su i u krug vinkovačke bolnice: oštećen je Odjel za patologiju, prostor gdje su smješteni vozači sanitetskih automobila, te jedan sanitetski auto. To je ujedno i prvi napad granatama na jednu bolnicu u Hrvatskoj. Od tada do 15. lipnja 1992. godine u krug bolnice palo je oko 5000 najrazličitijih projektila (tenkovskih, topovskih, haubičkih, minobacačkih, raketne tipa „maljutka“, avionske rakete, raketne iz VBR-a te projektili iz svih vrsta pješadijskog naoružanja). Direktnih pogodaka iz teškog naoružanja u glavni objekt Bolnice vidljivo je oko 300.

Rat u Vukovaru se sve više rasplamsava. Jedina komunikacija kroz Bogdanovce je sve teža.

11. rujna, nakon ultimatuma iz vinkovačke vojarne, da im hrvatske vlasti predaju rezerviste iz Vojvodine (30 Mađara i 1 Srbin), koji su se predali hrvatskim redarstvenicima oko 13,00 sati u Ulici Bana Jelačića, a koji su odbili pucati na hrvatske postrojbe, od 18 sati pa skoro do ponoći traje minobacački i topovski napad na grad i bolnicu (na sreću bez poginulih i teže ozljeđenih).

Tri dana kasnije, 14. rujna, počinje totalni rat u Vinkovcima (koji traje sve do 15. svibnja³ 1992. godine, kada posljednje granate padaju na grad i Bolnicu).

³ u izvorniku tiskarskom pogreškom naveden netočan mjesec (opaska autora)

Prvi neprijateljski položaji su oko 500 metara od Bolnice (između je brisani prostor, na jednu stranu hrvatski vojnici u naselju Mala Bosna, na drugu stranu u Ulici Bana Jelačića), rasprskavajući metci, koji odzvanjaju po istočnoj fazi, unose nemir među osoblje, a kad tenk pogodi u zgradu, zaljuljaju se i sve stvari u podrumima.

U podrumima je oko tri stotine pacijenata, koji su se zatekli na svim odjelima (uključujući i psihijatrijski, koji je prebačen iz posebnog objekta psihijatrije u gradu, koji je bez poduma) te desetci ranjenika.

Svi podrumski prostori, uključujući i sve hodnike, ispunjeni su krevetima (u istom nizu, između osoblja, su pacijenti). U podrumu je i rodište, tako da se plač novorođenčadi miješa s hroptajima umirućih ranjenika. Zrak je zagušljiv, težak, osjeti se miris baruta.

Ekipe hitne pomoći neprekidno dovoze nove i nove ranjenike, iz grada, iz sela istočnog dijela općine, iz Nuštra te Bogdanovaca. Uz zvukove aviona, te neprekidne eksplozije bombi i granata ekipe hitne pomoći jure po gradu, izlazeći dnevno i po dvadeset puta (svaki put se pozdravljajući s ekipama koje ostaju čekajući druge pozive). Ekipe predvode mladi liječnici: dr. Mladen Karlić, dr. Mirjana Graovac i dr. Blanka Huber, a s njima su i izuzetno odvažni tehničari i

vozači (hvala Bogu nitko od njih nije niti lakše ranjen).

Dio liječnika i dio ostalog osoblja od 14. rujna u bolnici živi i radi neprekidno 8 mjeseci.

U bolnicu za voditelja bolničke ljekarne dolazi mr. Ljubica Slišković, danonoćno prima i razvrstava donacije, te izdaje lijekove građanstvu i hrvatskim vojnicima, a svakoga dana pomaže joj i mr. Zdenka Malkoč.

Bolnicu 27. rujna posjećuje biskup đakovački Ćiril Kos, te u bolnički podrum unosi malo svježine.

Koncem rujna i početkom listopada 1991. godine počinje evakuacija pacijenata u novoformirani stacionar u Osnovnoj školi Stari Mikanovci, te kasnije, dalje za Zagreb. Stacionar je oformljen medicinskim osobljem i opremom MC Vinkovci, odlukom ravnateljstva bolnice, da bi poslužio za smještaj evakuiranih ranjenika iz vukovarske Bolnice, čemu smo se svi nadali i za brzu evakuaciju kirurški zbrinutih ranjenika iz bolnice (da ne bi došlo do zagušenja skromnih podrumskih kapaciteta).

U bolničkom podrumu ostaje samo potrebno osoblje, ukupno 120 radnika, od toga 20 liječnika.

2. listopada s petog kata Bolnice, zajedno s predsjednikom Kriznog štaba dipl. ing. Ivanom Treberom gledam ulazak neprijateljskih tenkova u Cerić, na večer

Poznati američki hematolog s UCLA, prof. Robert Gale u podrumu Bolnice, u pratnji prof. dr. sc. Borisa Labara, dr. D. Švagelja i dr. A. Matića (početkom 1992. godine)

u Bolnicu stiže potvrđena vijest da je Cerić okupiran te večeri oko 18,40 sati. Od tад, i cijeli slijedeći dan, atmosfera je u bolničkim podrumima otužna, svi šute, govori se samo ono što je nužno u poslu oko prihvaćanja ranjenika. Dio našeg osoblja je i iz tog sela, svi su zdvojni, da li će neprijatelj krenuti ka gradu i bolnici?

Oko 23,00 sata te večeri zovem telefonom našeg ministra zdravstva gospodina Andriju Hebranga, objašnjavam mu

trenutnu situaciju i pitam ga što dalje? On odgovara da je najbolje da sami procijenimo i odlučimo. Odmah mu odgovaram da mi sigurno ostajemo. Ta mora odluke pratila me je u mislima sve do mog izlaska iz podruma bolnice (početkom svibnja 1992.).

3. listopada neprijateljski tenkovi ulaze u Nuštar sve do središta sela, no naši vojnici ih uspijevaju razbiti. Nestrpljivo čekamo povratak naše dvije ekipe hitne pomoći, koje prate naše vojниke u bitci

za Nuštar. Ekipe vode liječnici: Mladen Karlić i Mirjana Graovac. Vraćaju se vidno uzbuđeni, ali veseli: Nuštar je obranjen.

5. listopada novi ulazak neprijateljskih tenkova u Nuštar i ponovno je selo obranjeno. Svi ovi izuzetno teški trenutci vidljivi su na licima osoblja Bolnice.

No obrana Nuštra unosi veliki optimizam u sve branitelje, a i u nas zdravstvene radnike.

Tijekom cijelog listopada traju neprekidni artiljerijski napadi na grad, s čestim bombardiranjima iz zrakoplova. Tih dana u Bolnicu primamo dnevno oko 50 ranjenika (neke dane i oko 80), te oko 7 do 8 mrtvih (dva dana po 26 mrtvih). U dane najžešćih bombardiranja Bogdanovaca, u jednom danu bilo je 39 velikih operacija. Cijeloga rata na čelu kirurške ekipe je najiskusniji primarijus dr. Željko Hodalić, zatim kirurzi dr. Marija Švagelj, dr. Josip Dolanski, dr. Zlatko Kokaj, te veći dio rata kirurzi dr. Antun Matić i dr. Luka Kuruc (oni su kasnije u privremenoj bolnici u Starim Mikanovcima), s njima su i mladi liječnici dr. Mirjana Petrović, dr. Vjekoslav Čuljak i stažistica dr. Helena Burger. Na anesteziji je također neumorni anestezilog dr. Ranko Kadelburg, te dva mlada liječnika dr. Tomislav Mišković i dr. Nikolina Drobnjak. Veći dio rata s nama je i mlada liječnica dr. Ljiljana Čengić (kasnije u bolnici u Starim Mikanovcima).

Naše ekipe s transfuzije neumorno prikupljaju krv iz grada te iz sela neokupiranog dijela općine (tijekom cijelog rata krv i krvnih derivata nije nedostajalo!). To traje do polovice prosinca, od kada se s krvi i krvnim derivatima snabdijevamo iz Zavoda za transfuziju iz Zagreba.

U Bolnici su u stalnom pogonu, osim transfuzije: patologija, biokemijsko-hematoški laboratorij, rentgen tehničari, gipseri, medicinski tehničari u hitnoj službi, instrumentarke, anestezioški tehničari, nosači, vozači, radnici na telefonskoj centrali, kotlovnici, kuhari, pralje i spremachaice, te kompletna ekipa majstora, koja neprekidno popravlja oštećenja na instalacijama.

U privremenoj bolnici, smještenoj u Domu zdravlja u Županji, također radi dio našega osoblja, predvođeni kirurgom dr. Josipom Kišom, anestezilogom dr. Jurićem, te ginekologinjom dr. Japundžić.

Svakih nekoliko dana granate onesposobe po jedno sanitetsko vozilo. Autor ovih redaka je u više navrata na granici Slovenije i Austrije preuzimao konvoje sanitetskih vozila iz donacija, te ih uz veliku pomoć gospodina Zvonka Đomaćinovića iz vinkovačkog Crvenog križa dopremao u Vinkovce (27 sanitetskih vozila je predano na korištenje sanitetu hrvatske vojske). Da bi što je moguće

duže sačuvali vozila, odlučujemo velike holove Bolnice pretvoriti u garaže.

Veliku pomoć pruža nam gospodin Bařić - „Siemens“ Zagreb, darujući nam dva nova mobilna rentgen-aparata, koji nam cijeli rat funkcioniраju u podrumu vinkovačke bolnice i u privremenoj bolnici u mikanovačkoj školi. Veliku pomoć pružaju nam i firme „Farmacija“, „Medika“, „Fotokemika“, „Hermes“, „Hospitalija“, „Imunološki zavod“, „Medic“, „Podravka“, „Tena“ i dr.

Sigurni smo da bez pomoći Hrvata iz dijasporе (u lijekovima, sanitetskom materijalu i vozilima), ne bismo mogli uspješno zbrinuti oko 1800⁴ ranjenika.

Koncem listopada okupatorska vojska zauzima Antin, Korođ i Tordince. Ponovno je mučna atmosfera u Bolnici.

1. studenoga posjetio nas je prvi strani visoki crkveni dostojanstvenik biskup Limburga Kamphaus. Iza toga, 3. studenoga, slijedi i prvi posjet predstavnika Europske promatračke misije Bolnici. Od tada, pa kroz cijeli rat, imali smo često goste.

Početkom studenog stotine tenkova niškog korpusa (tu su i jedinice iz Kraljeva i Valjeva) kreću prema Vukovaru. Do tada su u Vukovaru, a dijelom i na istočnom dijelu naše općine, razbijena dva korpusa: novosadski i beogradski gardij-

ski. Ovoga puta količina oklopnjaka je izuzetna. Redom osvajaju sela istočnog dijela naše općine, koja su se, s neznatnim snagama, do posljednjih dana jučački držala. Okupirana su sva sela istočnog dijela općine na komunikaciji Tovarnik - Vinkovci. 16. studenoga neprijateljska vojska zauzima Lipovac, Apševce i Podgrađe, a dva dana kasnije Nijemce i Donje Novo Selo. Od toga dana, 18. studenog 1991. linija fronte se stabilizira (no na žalost tu je i danas studeni, 1992.).

Više od polovine zaposlenih, koji su cijeli rat proveli u podrumu vinkovačke Bolnice ostaje bez svojih najbližih i bez cjelokupne imovine. Ponovno teški trenutci za osoblje Bolnice, no osjeća se da su svi odlučili ostati do kraja.

16. studenoga tamburaški sastav „Zlatni dukati“ priređuje u podrumu Bolnice koncert za ranjenike i osoblje. Zvuk tambure miješa se sa zvukom eksplozija granata, a u skoro svakom oku se cakle suze. (Bio je to ujedno prvi i jedini koncert glazbenika koji, izuzev jednog člana, nisu iz Vinkovaca, u ratnim Vinkovcima).

Sljedećeg dana ponovno malo svježine: u pomoć nam iz Zagreba dolazi (na zahtjev autora ovoga teksta) kirurg dr. sc. Zlatko Reljica. Odlično prihvaćen od osoblja Bolnice (koje prvi puta doživljava da neki zdravstveni radnik, koji nije iz naše sredine, želi pomoći i fizički po-

⁴ U izvorniku tiskarskom pogreškom naveden netočan broj (opaska autora)

dijeliti rizik sa svima nama), angažirao se maksimalno na svim područjima. Baš tada topovima ruše dimnjak naše kotlovnice i pet dana ostajemo bez grijanja. Izuzetnim zalaganjem tehničkog osoblja, na čelu s rukovoditeljem kotlovnice Zvonkom Kozonićem te voditeljem tehničke službe Zdenkom Zagorcem i uz pomoć radnika „Đure Đakovića“ iz Slavonskog Broda grijanje je ponovno proradilo. U to vrijeme Bolnicu posjećuje i delegacija Stožera saniteta iz Zagreba: prof. dr. Stojanović, dr. Dešković i dr. Kujundžić. Na našu veliku žalost, zbog akutne bolesti, dr. Reljica nas nakon dva tjedna napušta i odlazi na lijeчењe za Zagreb.

Za sve nas tragični dan: 19. studenoga 1991. godine potvrđene su vijesti da je neprijatelj zauzeo Vukovar. Taj dan, i još tri nakon toga, u podrumu tišina, malo riječi, suze u očima, svi su u svojim mislima sa zarobljenima. Na televiziji gledamo one stravične trenutke ulaska okupatora u ruševine svima nama dragog, prelijepog grada Vukovara. Do Vinkovaca se, od 10. studenog pa do pada Vukovara, probilo oko 500 promrzlih i napačenih civila (starijih muškaraca, žena i nekoliko djece) i većim dijelom ranjenih hrvatskih vojnika. Svi su uz pomoć Crvenog križa i Civilne zaštite prihvaćeni, a bolesni i ranjeni smješteni u Bolnicu i privremenu bolnicu u Starim Mikanovcima.

Te dane neprijatelj svom žestinom napada Vinkovce. Ponovno puno ranjenih i poginulih, a tih dana izgorjela je i kupola tornja župne crkve (jedan od pejzažnih simbola Vinkovaca).

Sve nedjelje tijekom rata neumorni župnik župe sv. Ćirila i Metoda velečasni Pero Čorluka točno u 9,30 nedjeljom i blagdanom u podrumskom stacionaru za ranjenike i osoblje drži svetu misu. Često nas obide i bodri naš dekan i župnik Tadija Pranić s kapelanom Zvonkom.

Unatoč ovako teškim trenutcima za zdravstvo u našoj općini, u neokupiranim selima, sve vrijeme rata, rade ambulante opće prakse, stomatološke ambulante (u Vođincima i protetika), ljevkarničke stanice.

3. studenoga u podrumu je rođeno i posljednje novorođenče. Od tada u podrumu bolnice ostaje ginekolog dr. Ivan Šebalj, a sve rođilje upućujemo u rodilište privremene bolnice u Starim Mikanovcima, gdje rade ginekolozi dr. Jure Kolač, dr. Ante Todorić i dr. Ivan Vorgić.

Ranjenici tijekom cijelog studenog svakodnevno pristižu, iz grada ili iz Komletinaca, Jarmine, Nuštra, Privlake i Male Bosne. Često se događa da neki vojnik, koji je dopratio ranjenika, usput traži stomatologa. Svi su iznenadeni, jer naš oralni kirurg dr. Vladimir Filipović, neovisno o vremenu (ponekad je to i u 2 ili

3 sata po ponoći) uvijek spremno odgovara: „Nema problema“, pali reflektor i posjeda pacijenta na stomatološku stolicu u podrumskom hodniku. Cijelo vrijeme su u bolničkom podrumu i specijalisti ORL dr. Martin Božić, dr. Dragica Periškić, te specijalisti za očne bolesti dr. Ivan Prgomet i dr. Ljerka Vukovarac.

Svi oni, kada je u pitanju ozljeda iz njihove specijalnosti, priskaču u pomoć.

5. prosinca Bolnicu posjećuje ministar zdravstva i socijalne zaštite Republike Francuske gospodin Bernard Kouchner, a u njegovoj pratnji je i gospodin Georges Marie Chenu, promatrač Europske

zajednice (danas prvi ambasador Republike Francuske u Hrvatskoj).

Dva tjedna tijekom prosinca s nama radi prim. dr. Velimir Grlušić iz Zagreba, koji ponovno svojim prisustvom, smirenosuću i dobrotom podiže moral svem osoblju.

U Bolnicu i dalje svakodnevno dovoze ranjene i mrtve, a svi se u sebi pitaju, da li će obrana izdržati.

Nekoliko dana inje je obavilo našu sablasnu bolnicu, ledenice vise sa stropova, a polomljeno drveće ipak se u ovom dekoru čini ljepšim.

U prvom planu Bernard Kouchner, ministar zdravstva i socijalne zaštite Republike Francuske prigodom posjeta Vinkovcima i vinkovačkoj bolnici u pratnji Georges Marie Chenu promatrača Europske zajednice.

Svoj radni dan obično završavam oko 21 ili 22 sata, slanjem izvješća o ranjenima i mrtvima toga dana, a tada odlazim u „Hitnu“, gdje je uvijek dobro raspoložena ekipa mladih ljudi, koji uvijek imaju snage i za šalu. Često nam se pridruži i netko od naših vojnika, koji je dopratio ranjenika ili je samo na tren naišao viđeti neuništivu ekipu, koju su upoznali svi naši borci od Borova Sela do Jarmine.

Badnjak u podrumu bolnice, okićeni borovi, ljudi nešto vedrijih lica, u prostoru bolničkog restorana uređena je kapelica u kojoj je svečana ponoćka (točno u 24,00). Ponoćku drži naš dekan i župnik vinkovачki Tadija Pranjić, a koncelebrira kapelan Zvonimir Grubišić, pjeva muški oktet „Lipa“, uz glazbenu pratnju tamburaškog orkestra „Dike“. Nazočni su predsjednik Skupštine općine Vinkovaca gospodin Tihomir Zovak, predsjednik Izvršnog vijeća Ivan Treber, te cijela općinska vlada. Nakon ponoćke kratki koncert i ples, a zatim svečana večera. Cijelo vrijeme na grad i Bolnicu padaju granate, hitna dovozi ranjenike, dio ekipa radi u operacijskim dvoranama.

Na sam Božić s tamburaškim sastavom „Dike“ odlazimo čestitati Božić i ranjenicima u privremene bolnice u Starim Mikanovcima i Županji. Našim dolaskom, svi su iznenadeni, a tamburaši, po dogovoru, svakom pacijentu uz krevet sviraju pjesmu po želji (u očima puno ra-

dosti i suza) i na kraju nekoliko lijepih hrvatskih božićnih pjesama. U Županji isti prizor uz još više suza. U tada mirnoj Županji ne mogu povjerovati, da im je netko iz Vinkovaca s tamburašima došao čestitati Božić.

Bliži se kraj jedne ratne godine, na grad i bolnicu i dalje padaju granate, a ranjene i mrtve dovoze u naš podrum. Tih dana, nešto češće nego inače, znamo u kasnim noćnim satima posjetiti punkt naših branitelja u Ulici Bana Jelačića, kod popularnog Vrbe. Mladi, uvijek dobro raspoloženi dečki, puni snage i optimizma.

31. prosinca granate zasipaju grad: nekoliko ranjenih, kirurške ekipe rade u dvije operacijske (podumske) dvorane, hitna po gradu kupi ranjene.

Unatoč svemu u ponoć se nazdravlja čašom šampanjca uz zajedničku želju svih, da sljedeća godina donese dugo željeni mir (svi su u mislima sa svojim obiteljima, koje su razasute po cijelom svijetu, nadajući se da će slijedeće Stare godine biti skupa u svojim domovima).

Nova godina započeli smo svečanom svetom misom (župnik Tadija Pranjić) u 10,30 uz tamburaše „Bosutski bećari“ i lijepе božićne pjesme. Na misi je kompletan promatračka misija Europske zajednice i čelnici vinkovачke općine na čelu s predsjednikom Izvršnog vijeća gospodinom Ivanom Treberom. Nakon mise koncert za ranjenike i osoblje.

RAD MEDICINSKIH SLUŽBI U 1992. GODINI¹

Ratna i poslijeratna 1992. godina je godina vraćanja svih medicinskih službi u naš, žestinom rata 1991. godine razoreni grad. Granate su nemilosrdno padaće, istina povremeno, ali ipak vrlo često na naš grad, sve do lipnja. Posljednje granate koje su oštetile zgradu tzv. „nove“, a od tada „srušene“ bolnice pale su 15. lipnja 1992. godine.

Stanovništvo, koje je koncem 1991. godine napustilo grad ostavivši u njemu samo branitelje u uniformama hrvatske vojske, vatrogasce, medicinsko osoblje i druge najnužnije ljude, vratilo se u svoj grad najbrže što je bilo moguće. Već u rano proljeće započeti su najvažniji pravci u gradu s velikim rizikom novih razaranja.

Posjetom pomoćnika direktora Fonda gospodina prim. dr. Stjepana Tureka i glavnog arhitekta Fonda gđe ing. Ivane Turković, te savjetnika u Direkciji Fonda

N. Matkovića zacrtana je strategija obnove i funkcioniranja bolnice i izvan bolničke službe grada, općine (sada već bivše) Vinkovci te nove Vukovarsko-srijemske županije s privremenim sjedištem u Vinkovcima.

Postavke su:

1. Izvršit će se vještačenje konstrukcije srušene glavne bolničke zgrade u cilju donošenja odluke o lokaciji i eventualnoj obnovi bolnice.

2. Privremeno će se izvršiti popravak i najnužnija adaptacija bolničkih zgrada u Zvonimirovoj ulici s raspoređivanjem:

a) ginekologije s opstetricijem i pedijatrije u zgradu s desne strane ulice, koja je prije 40 godina i građena za istu svrhu;

b) interne, neurologije i psihijatrije u obnovljenu zgradu „stare“ bolnice koja je građena za vrijeme Vojne krajine, a funkcionirala je kao bolnica sve do 1972. godine, kada je u nju smještena Uprava Medicinskog centra;

¹ Rad je preuzet iz: Godišnjak za kulturu, umjetnost i društvena pitanja, Ogranak Matice hrvatske Vinkovci, br. 10 (14), Vinkovci 1993.

- c) odjeli za zarazne bolesti, pulmologija, ORL i oftamologija locirat će se u pred rat novo otvorenu zgradu zaraznog i plućnog odjela, koja će se popraviti jer je pretrpjela u ratu najmanja razaranja;
- d) kirurška i A/RE služba funkcionirat će dalje u podrumu, ali će se urediti operacijske ginekološke sale, radaonica i liječničke sobe u dilataciji E za potrebe kirurgije;
- e) sve ambulantne službe, ljekarne i stomatološka služba vraćat će se po mogućnosti na stare lokacije;
- f) služba za zaštitu djece, dječji dispanzer je cijeli rat radio uz ambulante opće prakse u zgradama Fonda zdravstvenog osiguranja, a školski dispanzer se privremeno smješta u prostorije školske zubne ambulante.

O sredstvima za ovako opsežne poslove nije bilo govora, ali je interno napravljen dogovor s direktorom naše ispostave Fonda gospodinom Ivanom Mustapićem, da sva financiranja idu preko Medicinskog centra, a ispostava će avansnim plaćanjem pokazati maksimalnu elastičnost.

Iako je proljeće 1992. godine, pa i rano ljetno bilo bogato prirodnim padalinama, pa i neprirodnim - granatama, puk željan obnavljanja i života u svom gradu ostvarivao je zacrtane ciljeve:

A. 30. svibnja 1992. godine gospodin Vladimir Šeks, naš saborski zastupnik, uz gospodina ing. Tihomira Zovka i druge saborske zastupnike na Dan državnosti otvara „staru“ bolnicu - odjeli interne, neurologije i psihiatrije.

B. 18. srpnja 1992. godine, pred izbore, otvara gospodin Vladimir Šeks već useljenu potpuno renoviranu zgradu ginekologije i pedijatrije.

C. Sljedećeg mjeseca kolovoza useljavaju planirani plućni odjel, ORL, oftalmologija, zarazni odjel.

D. Kirurgija seli na II. kat dilatacije E i F, a funkcionira također postupno najkasnije od kolovoza 1992. godine.

Grad je ponovo živio punim intenzitetom s grozničavom željom da se što prije vrati mirnom i normalnom životu. U jesen su počele raditi osnovne i srednje škole, industrija i druge djelatnosti već rade, uz sve ove improvizacije zdravstvene službe, koja je u ratu pretrpjela najveća i najteža oštećenja (uz kulturne institucije i crkve), i koja teško i mučotrpno podnosi silni teret bolesnika i svih drugih nesretnika.

23. listopada 1992. godine temeljem statičkih analiza Instituta za građevinarstvo Zagreb i Osijek i dodatnih analiza i podanaliza, Ministar zdravstva gospodin dr. Juraj Njavro konačno donosi od-

luku da se bolnica obnavlja i rekonstrui-
ra na svojoj staroj lokaciji u Zvonarskoj
ulici. Započete su predradnje za projek-
tiranje i 23. studenoga 1992. godine s
novim direktorom RF u Zagrebu gospo-
dinom dr. Eduardom Kunjkom izabrana
je firma ZO-Invest s kojom je potpisana
ugovor za idejni projekt.

Svu ovu tešku godinu prošla je ustano-
va uz vlastiti rizik financiranja bez ika-
kve pomoći sa strane (osim donacija koje
su bile različite) uz maksimalnu ko-
rektnost Fonda u Vinkovcima, te je i is-
punjavala sve svoje zakonske obvezе
prema centrali u Zagrebu.

Dajemo i detaljnije izvještaje voditelja:

- a) Bolnica u St. Mikanovcima, voditelj
dr. Dragica Periškić, pomoćnik ravna-
telja;
- b) Ginekološka opstretička služba, vodi-
telji dr. Kolak i dr. Todorić;
- c) Kirurška - A/RE služba, voditelji prim.
dr. Z. Hodalić i dr. R. Kadelburg.

Izvanbolnička služba dr. S. Grgljanić, dr.
V. Filipović, dr. M. Karalić i magistra V.
Mustapić.

Kao ravnatelj napominjem, da je Centar
s bolnicom i prije rata u daleko povolj-
nijim uvjetima radio s nizom problema,
grešaka i sukoba. Sada u improviziranim
vrlo nepovoljnim uvjetima, radi se i s
većim naporom i većim rizikom i za pa-
cijenta i za medicinsko osoblje. Ipak,

rezultat je pozitivan, a važnost bolnice
je vrlo velika jer je praktički jedina bol-
nica u krugu od 100 km, koliko je po-
trebno zaobilaznim putem do Osijeka ili
Sl. Broda. Česte primjedbe na račun Bol-
nice upravo su rezultat iznenadne vrlo
visoke važnosti bolnice u samom ratu i
u ovom poslijeratnom razdoblju.

Privremena bolnica Stari Mikanovci

Bolnica Stari Mikanovci počinje raditi
16. rujna 1991. godine kao postaja u
smjeru Zagreb, za evakuaciju teških oz-
ljedenika, a dijelom i kao dio kirurškog
odjela bolnice u Vinkovcima stacioniran
izvan zone djelovanja agresorskog top-
ništva. Za provedbu plana rada i opre-
mu bolnice osnovnim sredstvima za rad,
dijelom iz Bolnice Vinkovci, a dijelom iz
donacije, zadužen je kirurg dr. Miroslav
Kasić.

Bolnica, zapravo izmješteni dio kirur-
škog odjela, u svom početku je ospo-
sobljen za prihvat bolesnika iz Bolnice
Vinkovci, koji su kirurški već zbrinuti i
prošli ono prvo razdoblje postoperativ-
ne skrbi za koje je potrebito intenzivno
lijеčenje u odgovarajućoj jedinici (JIL).

Oformljena je ekipa medicinskih sestara
kojima rukovodi sr. Milka Gotal s puno
zalaganja i umijeća. Dr. Kasić uskoro
odlazi u Đakovo, a u Stare Mikanovce
dolazi kirurg dr. Ivan Hudolin.

U bolnici Stari Mikanovci rade se mali kirurški zahvati u lokalnoj anesteziji, no veoma brzo se ukazuje potreba za formiranjem operacijske dvorane i anestezioške službe. Opremljena je jedna operacijska dvorana te uz nju gipsaonica koja je također kasnije služila kao operacijska dvorana pri većem prilivu ranjenika. Put evakuacije ranjenika iz bolnice u Vinkovcima do Starih Mikanovaca, pa dalje, funkcioniра dobro. To čini bolnicu sve više popunjrenom i povećava opterećenje kuhinje, pranje rublja, sterilizaciju, opskrbu lijekovima.

Nastavničko osoblje Osnovne škole Stjepana Cvrkovića, u kojoj je smještena bolnica, angažirano je oko pripreme i podjele hrane bolesnicima. Također domari škole rješavaju sve tehničke probleme bolnice. Pranje rublja u početku obavljuju mještani Starih Mikanovaca i okolnih sela, a kasnije časne sestre Đakovačke biskupije. Ekonom bolnice Željko Stanković brine se o opskrbi hranom, nabavi ugljena, smještaju donacija. Do laskom dr. Tomislava Ćavara, tada specijalizanta iz anestezije i reanimacije s već određenim iskustvom, počinju se u bolnici Stari Mikanovci raditi operativni zahvati u općoj anesteziji. Kasnije kao anestezilog radi i dr. Mislav Šimunić. Naravno da je to zahtjevalo stalnu službu transfuzije krvi, rtg dijagnostiku i osnovnu laboratorijsku dijagnostiku. Bolnicom od 14. listopada 1991. godine ru-

kovodi dr. Dragica Periškić. Uskoro je određeno da se konvoj ranjenika iz Bolnice Vukovar prihvati u bolnici Stari Mikanovci, na svom putu prema Zagrebu, Varaždinu, Koprivnici.

Obavljenje su intenzivne pripreme za prihvat konvoja. 19. listopada 1991. godine konvoj od 65 ranjenika iz vukovarske bolnice dolazi u bolnicu Stari Mikanovci. Bio je to užasan prizor: teški ranjenici s amputiranim ekstremitetima ležali su u nosilima punim vode, iscrpljeni, na rubu života i smrti. U bolnici u Starih Mikanovcima ukazana im je sva potrebna skrb, smješteni su u krevete, previjeni, nahranjeni i okrijepljeni toplim čajem.

Iz Vinkovaca dolazi u Stare Mikanovce kirurg dr. Luka Kuruc. Organizirana je stalna služba sestara instrumentarki, uglavnom od instrumentarki ginekološkog i ORL odjela.

Kako se Vinkovci sve više razaraju topništvom, prijevoz ranjenika iz Jarmine i dalje prema sjeverozapadu bojišnice usmjerava se prema bolnici u Mikanovcima. U vrlo teškim uvjetima obavljuju se vrlo delikatni kirurški zahvati, nakon kojih se pacijenti odmah po stabilizaciji vitalnih parametara šalju u jedinicu intenzivnog liječenja u Slavonskom Brodu. Slavonski Brod u to vrijeme nije napadan i ima velike kapacitete, no nije na putu evakuacije zbog zapriječenosti autoceste.

Postupno se u kiruršku operaciju uvode kirurške instrumentarke, što je kirurškoj ekipi od velikog značaja. Učešće u kirurškoj ekipi pored dr. Luke Kuruca, dr. Ivana Hudolina, dr. Miroslava Kasića uzimaju dr. Marko Reljanović, dr. Ante Todorović, dr. Dragica Periškić, dr. Antun Ručević i kasnije dr. Ljiljana Čengić.

Drugi konvoj od 18 vrlo teških ranjenika iz Vukovara mikanovačka bolnica prima 21. studenoga 1991. godine.

Zbog vrlo dobre organizacije prihvata ranjenika, doprinosa u njihovom liječenju te primjerenog uključivanja u evakuaciju ranjenika iz Vukovara, bolnica Stari Mikanovci dobiva Pohvalu Predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana.

U bolnici Stari Mikanovci, od njezinog otvaranja 16. rujna 1991. godine do ukidanja bolnice 31. siječnja 1992. hospitalizirano je 704 bolesnika, te učinjeno 234 mala kirurška zahvata i 78 kirurških zahvata u općoj anesteziji.

Bolničku ljekarnu u Stari Mikanovcima, prihvaćanje i razvrstavanje doniranih lijekova vrlo uspješno je vodila magistrica Marija Zeko.

Od 21. listopada 1991. godine ginekološka služba počinje funkcionirati u bolnici Stari Mikanovci, pošto je ranije mjesec dana radila u podrumu privatne kuće u Stari Mikanovcima. Dr. Jure Kolak i dr. Ante Todorović organiziraju

kompletan rad ginekološko-porodiljske službe; opremu rađaonice, ambulante za pregled žena i trudnica i UZV pregled. U toj službi u Stari Mikanovcima obavljeno je 280 porođaja, od čega 15 carskim rezom. Uz to su rađeni brojni manji ginekološki operativni zahvati.

Bolnicu, naše ranjenike i osoblje često je posjećivao mjesni velečasni Bingula, a također su nas posjetili i dekan Tadija Pranjić, biskup đakovački Ćiril Kos te kardinal Franjo Kuharić. Kako je broj izbjeglica i prognanika u Stari Mikanovcima i okolnim selima bio prilično velik, ukazala se potreba za rad specijalističke službe. Kontinuirano radi:

- internistička ambulanta, tako da je stalno prisutan jedan od specijalista (dr. Ljubica Mogoš, dr. Branko Potočić i dr. Vinko Vuković)
- neuropsihijatrijska ambulanta (dr. Krešimir Butković, dr. Alojzija Troglić, dr. Davor Mirić)
- ortopedска ambulanta (dr. Mirko Knežević, dr. Marko Reljanović)
- urološka ambulanta (dr. Ivan Pripužić, dr. Ozren Koščić)
- pulmološka ambulanta (dr. Nikola Bagarić, dr. Božo Gugić)
- infektološka ambulanta (dr. Željko Mišetić)
- ORL ambulanta (dr. Dragica Periškić).

Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske na prijedlog Glavnog sanitetskog

stožera i general bojnika prim. dr. Prodana, ukida privremenu bolnicu u Starim Mikanovcima 31. siječnja 1992. godine. To se Rješenje praktički svelo samo na ukidanje kirurgije, dok je ginekološko-porođajni odjel na intervenciju dr. Dolanskog i dr. Švagelja u Ministarstvu zdravstva, nastavio s radom, kao i specijalističke ambulante.

**Izvješće o radu Djetalnosti
za zaštitu žena, trudnica i rođilja
od 17. 9. 1991. do 31. 13. 1992.**

Treći dan od početka bombardiranja Vinkovaca (od 16. rujna 1991.) dio stacionarnog dijela Djetalnosti premješta se u podrum privatne kuće A. B. u Starim Mikanovcima. Službujući liječnik prva četri dana je dr. Vorgić, potom od 21. rujna dr. Kolak. Dežurna primalja u sljedećih 40 dana je Anica Bakoš. U ambulantnom radu pripomagale su dvije primalje: Gordana Kucjak i Tanja Brandić, sve do 20. IX. 1991. godine. Od 5. do 17. X. uz dr. Kolaka u Starim Mikanovcima službovao je dr. Šebalj, a od 18. X. do preseljenja u Vinkovce dr. Todorović. Od 21. X. u poslijepodnevnim satima služba se premješta u osnovnu školu Stari Mikanovci, i to u tri učionice i jedan kabinet. Krevetni kapaciteti proširivani su prema fluktuaciji pacijenata. Uz pregledе žena i trudnica obavljeni su UZV pregledi. Služba je bila danonoćno

pokrivena potrebitim kadrovima. Preglede i skrb novorođenčadi obavljao je dr. Štanfel, osim u dijelu studenoga i prosinca 1991. godine, kada je bio angažiran u postrojbama HV. Od 1. studenoga 1991. godine u rad Djetalnosti umjesto jedne uključuju se tri primalje (Ana Babić, Jadranka Marić, Tatjana Brandić), uz već dvije odjelne sestre (Anica Markutović i Kata Škarica). Od siječnja 1992. godine zbog povećanog opsega Djetalnost se proširila na još jednu prostoriju. Tu radi primalja Sanja Ćurko i administratorica Ankica Omrčanin. Instrumentarske poslove obavljale su instrumentarke ratne bolnice (Marija Matićić i Marija Brkljačić). Od 1. ožujka 1992. godine zbog povećanog broja rođilja i novorođenčadi, uz postojeće djetalnike Služba se popunjava dječjim njegovateljicama (Marija Petrović, Marija Zoričić, Ljilja Lamut i Stana Slavić). Od početka 1992. godine u Djetalnosti je radio i sekundarni liječnik dr. Tomislav Čavar.

U razdoblju od 17. IX. 1991. do 5. VII. 1992. godine u Starim Mikanovcima je obavljeno 280 porođaja. Uz porođaje učinjeno je 150 opstetričkih zahvata (šivanja i sl.), 15 porođaja je završeno carskim rezom, 11 vakuum ekstrakcijom. Svi 15 porođaja zatkom dovršeni su per vias naturalis. U ambulanti je obavljeno 1615 pregleda uz 815 UZV pregleda, te 72 instrumentalne revizije mate-

rišta zbog započetih pobačaja. Od većih operativnih zahvata osim 15 sekcija, učinjene su 3 adneksektomije i 22 serklaze.

5. srpnja 1992. godine Djetalnost se premješta u Vinkovce, u Zvonimirovu 64. Ambulantni dio od 7. srpnja 1992. godine radi u prostorijama umirovljeničke ambulante, Splitska bb.

Prva dva mjeseca služuju četiri liječnika specijalista te jedan specijalist, potom još dva liječnika specijalista od rujna do prosinca.

Medicinskih sestara služuje od 13 do 17, jedna VMS, primalja 3 do 4, administratora 3, spremaćica 6 do 7. Ukupan broj uposlenih je od 33 do 38.

Tijekom navedenog razdoblja od šest mjeseci obavljeno je:

- trudnička ambulanta 2044 pregleda
- ginekološka ambulanta 2904 pregleda
- UZV ambulanta 2085 pregleda
- mali zahvati u ambulanti odjela 311
- porođaja 851
- zahvati u rađaonici 363
- operativni zahvati (veći u sali) 98

Tijekom prvih šest mjeseci 1992. godine dva specijalista iz Djetalnosti radila su u ratnoj bolnici u Županji.

Kirurška i anesteziološka služba Medicinskog centra u Vinkovcima 1992. godine

Nastavljeno izvješće iz 1991. godine, pošto su naše službe nastavile djelovati u ratnim uvjetima i 1992., prema ratnoj shemi sve do 1. VII. 1992. godine. Sastav osoblja - liječnici, srednji medicinski kadar te tehničko osoblje uključujući spremaćice, pronaču rublja, laboratorij. Od medicinskih grana u trajnoj službi radila je kirurgija, anestezija i reanimacija, ORL, očni odjel, oralna kirurgija, ginekologija, služba za transfuziju krvi, laboratorijski, RTG-odjel i patologija.

Za osnovne potrebe u našoj ratnoj bolnici radio je i interni i neurološki odjel.

Ponavljamo da su od osoblja i opreme Medicinskog centra Vinkovci uspostavljene pričuvne ratne bolnice u Županji, Starim Mikanovcima i djelomično u Đakovu, koje su bile opremljene za zbrinjavanje ranjenika u operativnom i reanimatološkom postupku, te službe, kao centri za evakuaciju naših ranjenika s prve crte bojišnice. U istom razdolju pričuvne ratne bolnice bile su servisirane i od kirurško-anestezioloških ekipa upućenih iz Sanitetskog stožera u Zagrebu. U tom razdoblju bolnica u Našicama bila je odmična bolnica za naše ranjenike, te smo tamo angažirali naše anesteziološko-reanimatološke ekipe.

Naš rad se do 1. srpnja nastavio u podrumskom skloništu, prema principima koji su važili od početka rata. Naši ranjenici stizali su vrlo brzo u našu bolnicu s obzirom na njezin smještaj, crtu bojišnice i angažman naših hitnih službi, uključujući same bojovnike, sanitetske vozače i vojni i civilni Hitni sanitet. Razlike između civilne i vojne sanitetske službe nisu postojale, jer su one i danas ujedinjene. Svi su ranjenici i hitni slučajevi stizali direktno u bolničko predvorje, koje je pretvoreno u parkiralište iz sigurnosnih razloga, a zatim su redom pristizali u bolnički podrum.

U podrumu je vršena trijaža ranjenika koju su obavljali iskusniji specijalisti te je činjena prva pomoć, RTG, laboratorijska i transfuziološka obrada, a terapija medikamentima počinje odmah nakon pregleda. Kirurški postupak slijedio je po redu hitnosti u tri operacijske dvorane usporedno, koje su i dalje bile one iste iz ranijeg izvješća.

Do 1. srpnja 1992. godine nužno liječničko, srednje medicinsko i tehničko osoblje, te administracija bili su u trajnoj 24-satnoj službi, a nakon toga se postupno prelazilo na uobičajeno radno vrijeme, uz napomenu da su kirurška i anestezijološka služba do kraja godine zadržale dvostruku trajnu službu.

Iz podrumskih prostorija iselila se Kirurška služba na II. kat i prizemlje središnje dilatacije bolničkog kompleksa. Aneste-

ziološka i reanimatološka služba i dalje ostaje u adaptiranim podrumskim prostorijama, kao i centralne sterilizacije i hitna oralno-kirurška i stomatološka služba.

Kirurški bolesnici smještaju se iz podrumskog stacionara na prizemlje i drugi kat, gdje se improviziraju dvije operacijske dvorane koje nastavljaju djelatnosti u istim osnovnim uvjetima.

Dio medicinske opreme, koja je u jeku rata bila nužna te sklonjena na sigurno, vraćamo u Vinkovce i stavljamo u dje latno stanje.

Osoblje koje je iznjelo sav teret posla i u 1992. godini je isto ono koje je ostalo u našoj bolnici od početka rata, na čelu s ravnateljem ustanove dr. Josipom Dolanskim i njegovim zamjenikom dr. Draženom Švageljom. Napominjemo, početkom rata je dio osoblja bio odlukom ravnatelja dislociran u pričuvne odmične bolnice, a dio stavljen na listu čekanja. Nastupom relativno stabilnog primirja ukinute su pričuvne ratne bolnice u Starim Mikanovcima i Županji (Cerni), a osoblje vraćeno na svoja radna mjesta u vinkovačkoj bolnici. Oprema koja je za vrijeme ratnih djelovanja sklonjena na sigurna mjesta, sada je vraćena. Karakteristike posla su se u drugoj polovici 1992. godine počele kreati prema mirnodopskim.

Osnovni statistički podaci su sljedeći: na kirurškom odjelu je tijekom rata 1992.

godine učinjeno 3306 operativnih zahvata raznih vrsta, ali od toga broja je ranjenika bilo 514, što govorи i o obrambenom efektu Hrvatske vojske i stanovništva, jer smo do kraja lipnja 1992. god. ipak bili pod stalnom neprijateljskom vatrom.

Anesteziološko-reanimatološka služba je tijekom iste godine liječila u JIL-u 577 bolesnika od kojih su 92 osobe bile priпадnici oružanih postrojbi, a 52 osobe civili. Ostatak od 376 liječenih bolesnika nisu bili ranjenici. Od ranjenih osoba u JIL-u umrlo je 16. Anesteziološka i reanimatološka služba primila je tijekom 1992. godine ukupno 1576 anestezija i 350 reanimatoloških postupaka. Od bolesnika i ranjenika, kojima je bio potreban reanimatološki postupak umrlo je 14 bolesnika i 21 ranjenik (13 vojnika i 8 civila).

Tijekom 1992. godine kirurška služba nije mogla pružiti bolesnicima smještajni i higijenski standard vezan predratnim uvjetima, a i spektar kirurških usluga morao je biti reduciran s obzirom na improvizirani operacijski trakt. Za veliki odskok naprijed ispunjeni su svi uvjeti; kako u opremi tako i u ljudima i definitivnim arhitektonsko-građevinskim planovima uz određene garancije financijskih sredstava, kada to za sada još uvi-jek ratni uvjeti budu dozvoljavali.

Literatura:

D., Runtić, Rat prije rata, Rat, Rat poslije rata, 3 knjige, Vinkovci, 1992.

A., Petričević i J. Husar, ur. Ratna kirurgija u Domovinskom ratu, Split, 2007.

ORGANIZACIJA RADA VINKOVAČKE BOLNICE U DOMOVINSKOM RATU¹

Ubojstvom dvanaest hrvatskih redarstvenika 2. svibnja 1991. godine u Borovu Selu, te dovoženjem 8 tijela poginulih na Odjel za patologiju naše bolnice (Medicinskog centra Vinkovci) svi su postali svjesni kako je rat neizbjježan. Ubrzo nakon toga, 19. lipnja, uslijedio je i prvi minobacački napad na Vinkovce i vinkovačku bolnicu, ujedno i prvi takav napad na jedan grad u Hrvatskoj. Samo tri dana nakon toga (22. lipnja) uslijedio je i prvi napad zrakoplovima na Vinkovce, što je također bio prvi takav napad u Hrvatskoj.

U oba slučaja su svi bolesnici bili evakuirani u podrum bolnice, te nije bilo ranjenih među bolesnicima i osobljem.

Uslijedile su ubrzane pripreme za rad u ratnim uvjetima, nabavka većih količina lijekova i sanitetskog materijala. Tako-

đer je po prvi puta u bolnici montiran i pušten u pogon agregat za proizvodnju električne struje i napajanje najvažnijih dijelova bolnice (operacijskih dvorana, intenzivne njage, hladnjaka za čuvanje krvi, cjevipa i lijekova, i sl.). Glavni objekt bolnice je na petom (posljednjem) katu označen velikom zastavom Crvenog križa, a novoizgrađeni dio (Plučni i Zarazni odjel otvoreni 30. 12. 1990. godine) i velikim znacima Crvenog križa na krovu. Od zastave su nakon par mjeseci bjesomučnih artiljerijskih napada na bolnicu iz pravca Mirkovaca, Jankovaca i Cerića ostali samo oстатci, a znakovi na krovu su direktno pogodjeni iz artiljerijskog oruđa.

Cijelo vrijeme trajanja rata bolnica je radila na 300 metra od prvih neprijateljskih položaja.

Početkom svibnja 1991. godine po nalogu Izvršnog vijeća (Kriznog štaba), tadašnje Općine Vinkovci, a kako bi se izbjeglo dovoženje lakše povrijeđenih u pogibeljnu opasnost (dovoženjem u bol-

¹ Rad je objavljen u: Zbornik/znanstveno-stručni simpozij Ratna bolnica Vukovar 1991. Vukovar: Udruga hrvatskih liječnika dragovoljaca 1990.-1991., Ogranak Vukovarsko-srijemske županije, 2010.

Plućni i zarazni odjel Bolnice u Vinkovcima

- otvoreni 30. prosinca 1990.

- izgled u prosincu 1991. godine

nicu), te kako bi se izbjeglo zagušenje prijemnog trakta bolnice lakše ranjenima, u svim mjesnim odborima na području grada, formirana su previjališta. Smještена su u objektima škola ili mjesnih odbora, a na krovovima su bila označena velikim znakovima Crvenog križa. Za sva previjališta koja su bila opskrbljena s nosilima, lijekovima i sanitetskim materijalom bili su određeni bolničari. Izrađena je i karta grada s ucrtanim lokacijama previjališta za lakše snalaženje građana i Hitne službe. Prije nego je i jednoj osobi u njima pružena prva pomoć, sva su previjališta raketirana iz neprijateljskih zrakoplova, te niti u jednom od njih nije previjena niti jedna osoba i od ove zamisli se moralo potpuno odustati. Od tada do kraja rata svi ranjenici su dovoženi i zdravstveno zbrinjavani u vinkovačkoj bolnici.

Organizacija rada u ratnim uvjetima

Formiranjem dislociranih zdravstvenih punktova (direktno ili indirektno, po-mazući ih medicinskim osobljem, opremom, lijekovima i sanitetskim materijalom) na ratom nezahvaćenim ili manje ugroženim područjima, nastojalo se izbjegći u najvećoj mogućoj mjeri dovoženje bolesnih i ranjenih osoba na samu crtu bojišnice, u razorenu vinkovačku bolnicu u koju su svakodnevno dopremani brojni ranjeni i poginuli hrvatski branitelji, kao i stradale civilne osobe.

Odmičnica - stacionar Stari Mikanovci

Kako smo svi vjerovali da će ranjenici iz vukovarske bolnice biti prevezeni hu-

manitarnim konvojem u organizaciji Glavnog sanitetskog stožera Republike Hrvatske i „Liječnika bez granica“ u Vinkovce, te dalje za Zagreb, uprava našeg Medicinskog centra je odlučila, a kako bi sprječila njihovu daljnju moguću ugrozu i stradanje dovoženjem u vinkovačku bolnicu (na samoj bojišnici) formirati odmičnicu – stacionar u osnovnoj školi u Starim Mikanovcima (na području naše tadašnje Općine koje nije bilo direktno zahvaćeno ratom). U odmičnici je radilo medicinsko osoblje iz naše bolnice i kompletno je bila opremljena bolničkim krevetima, medicinskim uređajima i instrumentima (potrebnim za operacije, anesteziju, intenzivnu njegu i drugi medicinski tretman). Nažalost, naša nadanja se nisu obistinila i samo je manji dio ranjenika iz vukovarske bolnice u dva navrata, prvi puta kroz okupirani dio Hrvatske i preko Vojvodine (u listopadu 1991. godine), a drugi puta (u studenom 1991. godine) kroz okupirani dio Hrvatske, zatim kroz Vojvodinu, Bosnu i Hercegovinu (Dvori, Bijeljina) nakon razmjene dopraćen do Starih Mikanovaca, gdje im je ukazana nužna medicinska pomoć nakon koje su produžili za Zagreb. Ovaj stacionar je još duže vremena korišten kao pomoćna bolnica i glavno rodilište naše tada većim dijelom okupirane Općine.

Stacionar - Dom zdravlja Županja

Zbog prihvaćanja ranjenika iz posavskog dijela naše tadašnje Općine, te za sprečavanja mogućeg stradanja stanovništva pri dolasku u vinkovačku bolnicu, Dom zdravlja Županja oformio je stacionar s operacijskom dvoranom i intenzivnom njegovom, u kojem su cijelo vrijeme rata radili: kirurg, anesteziolog, ginekolog i psihijatar, te nekoliko medicinskih sestara iz naše bolnice.

Odlukom Kriznog štaba tadašnje Općine Vinkovci i uprave Medicinskog centra formiran je stacionar s operacijskom dvoranom u podrumu i ratnom skloništu robne kuće NaMa - Vinkovčanka u Dugoј ulici u Vinkovcima. Trebao je poslužiti u slučaju potpunog razaranja vinkovačke bolnice i nemogućnosti rada u njoj ili u slučaju okruženja grada. Krizni štab je donio odluku o nenapuštanju grada, neovisno o izgledima za obranu. Stacionar je u potpunosti opremljen bolničkim krevetima, operacijskim stolom i lampama, aparatom i opremom za anesteziju, te lijekovima i sanitetskim materijalom. Na našu veliku sreću, nije poslužio svrsi za koju je namijenjen, nego je dugo vremena nakon 15. svibnja 1991. godine služio kao privremena poliklinika i dom zdravlja (specijalističke ambulante i stomatološka služba).

Stacionar - Dom zdravlja Đakovo

Radi prihvaćanja ranjenika iz područja Đakovštine, te za sprječavanje mogućeg stradanja stanovništva pri dolasku u osječku bolnicu (koja je bila izložena napadima neprijateljske artiljerije) i da bi se broj upućenih pacijenata sveo na najmanju moguću mjeru (zbog svakodnevnog priljeva velikog broja ranjenika u tu bolnicu), Dom zdravlja Đakovo formirao je stacionar s operacijskom dvoranom i intenzivnom njegom, u kojem su dio rata radili jedan kirurg i nekoliko medicinskih sestara iz naše bolnice.

Operacijske dvorane PIK-a Đakovo

Odlukom Glavnog sanitetskog stožera Republike Hrvatske, Medicinski centar Vinkovci je u podrumu upravne zgrade PIK-a Đakovo oformio dvije operacijske dvorane te ih u potpunosti opremio. Ove dvorane trebale su poslužiti kao rezervni položaj, no na sreću nije bilo potrebe za njihovo aktiviranje.

Pomoć Medicinskom centru Vukovar tijekom Domovinskog rata

Pomoć je započela slanjem dvije ekipe Hitne medicinske pomoći iz Medicinskog centra Vinkovci 2. svibnja 1991. godine u Borovo Selo po ranjene i ubijene hrvatske redarstvenike stradale u

srbočetničkoj zasjedi. Uz velike napore i pogibeljnu opasnost uspjeli su izvući sve ranjene i poginule, svi ranjenici su prevezeni u vukovarsku bolnicu, a osmorica (od ukupno 12) poginulih na Patologiju u vinkovačku bolnicu.

Po naredbi Glavnog sanitetskog stožera Republike Hrvatske dvije kirurške ekipe upućene su istoga dana kao pomoći u vukovarsku bolnicu.

Na zahtjev uprave vukovarske bolnice hitno im je upućena jedna transfuziološka tehničarka, koja je zbog prekida svih prometnih veza s Vukovarom ostala do kraja rata u vukovarskoj bolnici.

Sve do prekida zadnjeg prometnog pravca za Vukovar, preko Bogdanovaca („kukuruzni put“) dopremani su iz vinkovačke bolnice u Vukovar liječnici, potrošni medicinski materijal i medicinski plinovi.

Nakon prekida cestovnih veza s Vukovarom liječnici i potrošni medicinski materijal (ovdje posebice ističemo dvostrukе plastične vrećice za prikupljanje krvi za transfuziju, endotrahealne tube, neostigmin, plazmaekspandere...) odvoženi su iz vinkovačke bolnice u Đakovo, gdje su na improviziranom aerodromu ukrcavani u poljoprivredne zrakoplove kojima su ih hrabri hrvatski zrakoplovci noću zračnim putem dostavljali u dvorište vukovarske bolnice.

Početkom intenzivnih neprijateljskih artiljerijskih napada na Vukovar naš Me-

dicinski centar je vukovarskoj bolnici ustupio i jedno novo sanitetsko vozilo.

Tablica 1. Vrste djelatnosti i struktura visokoobrazovanog medicinskog osoblja u vinkovačkoj bolnici (u razdoblju od 19. 07. 1991. do 15. 05. 1992.)

redni broj	djelatnost	lijecnici specijalisti	lijecnici opće medicine	lijecnici stazisti	magistre farmacije
1.	HITNA SLUŽBA	0	2	0	-
2.	ANESTEZIJA I REANIMACIJA	1	2	0	-
3.	KIRURGIJA	4	2	1	-
4.	ORALNA KIRURGIJA	1	0	0	-
5.	ORL	1	0	0	-
6.	GINEKOLOGIJA	1	0	0	-
7.	OFTALMOLOGIJA	1	0	0	-
8.	BIOKEMIJSKI LABORATORIJ	-	-	-	-
9.	TRANSFUZIOLOGIJA	0	0	0	-
10.	RADIOLOGIJA	0	0	0	-
11.	PATOLOGIJA	1	0	0	-
12.	LJEKARNA S PARENTERALNIM LABORATORIJEM	-	-	-	1+1
	ukupno:	10	6	1	2

Unutarnja organizacija rada i visokoobrazovano medicinsko osoblje u ratnim uvjetima

Tijekom cijelog razdoblja najintenzivnijih ratnih zbivanja od 19. srpnja 1991. do 15. svibnja 1992. godine radile su djelatnosti sa navedenim brojem i strukturu visokostručnog medicinskog osoblja navedene u Tablici 1.

Ukupno je radilo: 10 liječnika specijalista, 6 liječnika opće medicine, jedna stazistica i dvije magistre farmacije.

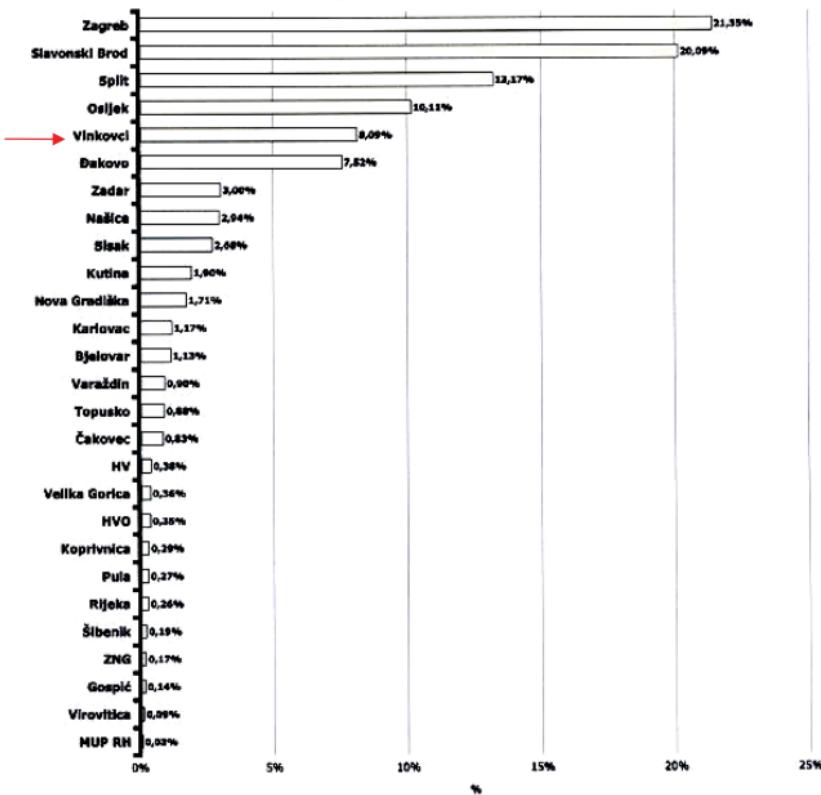
U navedenom razdoblju neprekidno je radilo i svoj nemjerljivo veliki doprinos dalo i oko stotinu viših medicinskih sestara, medicinskih sestara i tehničara, laboranata i pomoćnog nemedicinskog osoblja.

Sve navedeno osoblje Bolnice boravilo je i radilo u bolnici od 14. rujna 1991. do 15. svibnja 1992. godine 24 sata na dan (izuzev jedne magistre farmacije koja je noćila kod svoje kuće).

Liječnici na ispomoći tijekom rata u vinkovačkoj bolnici

U razdoblju najžešćeg rata od 19. 7. 1991. do 15. 5. 1992. godine u vinkovačkoj bolnici kao ispomoć boravila su dva anesteziologa i tri kirurga.

Mjesto zbrinjavanja

Hebrang, A. i suradnici (2008.), *Analiza učinkovitosti ratnog zdravstva - 1. dio.* Hrvatski časopis za javno zdravstvo, vol. 4, br. 13, www.hcjz.hr

Zaključak

Tijekom Domovinskog rata u vinkovačkoj bolnici je zbrinuto oko 2400 ranjenika i 319 poginulih od posljedica rata.

Značaj i uloga vinkovačke bolnice u zbrinjavanju ranjenika u odnosu na ostale zdravstvene ustanove u Hrvatskoj i u odnosu na ukupan broj zbrinutih ranjenika tijekom Domovinskog rata najbolje

su sagledivi iz podataka preuzetih iz rada: Hebrang, A. i suradnici (2008.), *Analiza učinkovitosti ratnog zdravstva - 1. dio*. Hrvatski časopis za javno zdravstvo vol 4, br. 13, www.hcjz.hr; a koje navodimo u prilogu.

Mjesto zbrinjavanja			
Mjesto	Broj	% od valjanih	% od ukupnih
MUP RH	8	0,03	0,03
Virovitica	26	0,09	0,09
Gospic	41	0,14	0,13
ZNG	52	0,17	0,17
Šibenik	57	0,19	0,19
Pula	80	0,27	0,26
Koprivnica	85	0,29	0,28
HVO	104	0,35	0,34
Velika Gorica	106	0,36	0,35
HV	114	0,38	0,37
Čakovec	247	0,83	0,81
Topusko	263	0,88	0,86
Varaždin	268	0,90	0,88
Bjelovar	335	1,13	1,10
Karlovac	348	1,17	1,14
Nova Gradiška	509	1,71	1,67
Kutina	564	1,90	1,85
Sisak	798	2,68	2,61
Našice	875	2,94	2,87
Zadar	893	3,00	2,93
Đakovo	1.105	3,72	3,62
Rijeka	1.210	4,07	3,96
Vinkovci	2.406	8,09	7,88
Osijek	3.006	10,11	9,85
Split	3.916	13,17	12,83
Slavonski Brod	5.974	20,09	19,57
Zagreb	6.349	21,35	20,80
NP	781	0,00	2,56
Ukupno	30.520	100,00	100,00

Hebrang, A. i suradnici (2008.), *Analiza učinkovitosti ratnog zdravstva - 1. dio*. Hrvatski časopis za javno zdravstvo, vol. 4, br. 13, www.hcjz.hr

Tablica 2. Liječnici na ispomoći u vinkovačkoj bolnici (u razdoblju od 19.07.1991. do 15.05.1992.)

<i>redni broj</i>	<i>vrsta specijalizacije</i>	<i>broj osoba</i>	<i>1. puta</i>	<i>2. puta</i>
1.	<i>ANESTEZOLOG</i>	1	<i>2 tjedna</i>	<i>2 dana</i>
2.	<i>ANESTEZOLOG</i>	1	<i>3 tjedna</i>	-
3.	<i>KIRURG</i>	1	<i>2 tjedna</i>	<i>1 tjedan</i>
4.	<i>KIRURG</i>	1	<i>3 dana</i>	-
5.	<i>KIRURG</i>	1	<i>1 dan</i>	-

„Pojedinačna ustanova u kojoj je zbrinuto najviše ranjenika ovdje je Klinički bolnički centar u Splitu, a slijede ga Medicinski centar i Opća bolnica Slavonski Brod, Opća bolnica Osijek, **Medicinski centar Vinkovci** i Klinička bolnica Dubrava. Tih 6 centara bilo je odgovorno za zbrinjavanje oko 52% svih ranjenika, dok je drugih 48% raspodijeljeno na preostala 52 centra.“

Izvori:

- Opća bolnica Vinkovci, Nerazvrstana arhivska građa 1991.-1992.
- Dnevnik Ivana Trebera, predsjednika Izvršnog vijeća općine Vinkovci i predsjednika Kriznoga stožera Općine Vinkovci (1991.-1993.)

Literatura:

- Švagelj, D. (1991.), *Zdravstvo Vinkovaca u domovinskom ratu*, Godišnjak Ogranka MH Vinkovci, br. 9 (13), 63-76.
- Švagelj, D., Šarić K. (2009), *Poginuli tijekom Domovinskog rata evidentirani na Odjelu za patologiju Medicinskog centra Vinkovci (od 2. svibnja 1991. do 15. svibnja 1992.)*, Biblioteka Zbornici, Knjiga 35, Zagreb-Vukovar, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 63-77.
- Hebrang, A. i suradnici (2008.), *Analiza učinkovitosti ratnog zdravstva - 1. dio*. Hrvatski časopis za javno zdravstvo, vol. 4, br. 13, www.hcjz.hr

dr. sc. Dražen Švagelj; Krunoslav Šarić, prof.

POGINULI OD POSLJEDICA RATNIH ZBIVANJA TIJEKOM DOMOVINSKOG RATA EVIDENTIRANI NA ODJELU ZA PATOLOGIJU MEDICINSKOG CENTRA VINKOVCI (od 2. svibnja 1991. do 15. svibnja 1992.)¹

Obrambeno oslobođilački rat za neovisnost i cjelovitost hrvatske države, poznat kao Domovinski rat, vođen je protiv agresije udruženih velikosrpskih snaga – pobunjenih Srba u Hrvatskoj, JNA, te paravojnih srpskih postrojbi iz Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine prouzročio je, tada tek uspostavljenoj hrvatskoj državi, velike ljudske i materijalne gubitke. Rat je počeo pobunom dijela srpskoga pučanstva u Hrvatskoj. Postrojbe hrvatske policije pokušale su spriječiti oružano nasilje srpskih terorista, ali je te akcije sustavno onemogućavala JNA. Sva daljnja događanja u Hrvatskoj vodila su sve intenzivnijoj po-

buni i širenju ratom zahvaćenih područja. U Srbiji se, istovremeno, podgrijavala ratna atmosfera, putem medija i masovnih „zborova podrške ugroženim Srbima u Hrvatskoj“. Početkom ljeta 1991. godine započela je otvorena agresija na Hrvatsku.

Na početku rata agresor je napao istočnoslavonske gradove i sela, posebice Vukovar, Vinkovce i Osijek. Zbog strateške važnosti, ali i zbog prirodnih resursa tadašnja općina Vinkovci² je me-

¹ Rad je preuzet iz: Zbornici br. 35 (2009) Instituta društvenih znanosti „Ivo Pilar“, Demografski kontekst i sociokultурне posljedice hrvatskoga Domovinskog rata.

² Upravno-teritorijalna jedinica prema popisu stanovništva iz 1991. godine. Činilo ju je ukupno 40 naselja. Ukinjanjem općinskog ustrojstva i uvođenjem županijske podjele hrvatskog državnog teritorija, prostor bivše vinkovačke općine upravno-teritorijalno je organiziran u dva grada (Otok i Vinkovci) i dvanaest općina i dio je Vukovarsko-srijemske županije.

đu prvima bila izložena napadima agresorskih postrojbi. Zbog neposredne blizine Srbije (s kojom kopneno graniči), a iz koje su dolazile glavne neprijateljske snage (organizirane tenkovske kolone JNA), cijela općina bila je izložena iznimno velikim razaranjima. Radi velike vojne nadmoći JNA, nenaoružano civilno stanovništvo i slabo naoružani dobровoljni pripadnici Hrvatske vojske (koja je bila u fazi formiranja), nisu imali nikakvog izgleda pružiti ozbiljniji otpor agresoru. Od tadašnjih 40 naselja koja su bila u sastavu općine Vinkovci, privremeno je okupirano 26 naselja, odnosno 51 % ukupne površine općine. Prema službenom popisu stanovništva iz 1991. godine na tom području Hrvati su činili 80 %, a Srbi samo 13 % ukupnog broja stanovnika.

Najvećim razaranjima bila su izložena naselja na prvoj liniji obrane, a posebice Vinkovci, Nuštar i Jarmina, dok je samo pet sela tadašnje općine bilo pošteđeno većih ratnih razaranja.

Od sredine rujna 1991. Vinkovci i okolica bili su izloženi sustavnom razaranju iz svih vrsta artiljerijskog dalekometnog oružja i vojnih zrakoplova. Civilno stanovništvo nije bilo pošteđeno, već je bilo jedan od ciljeva napada, što je jasno vidljivo po velikom postotku civila u ukupnom broju smrtno stradalih. Nakon okupacije Vukovara (18. studenoga 1991.) Vinkovci su, uz Nuštar, Jarminu i

Komletince, postali prva crta obrane ne samo grada, nego i cijele Hrvatske. Sustavno su razarani svi vjerski, upravni, zdravstveni, socijalni, kulturni i gospodarski objekti u gradu i okolini.

Posebno velika razaranja pretrpjela je i zgrada Opće bolnice Vinkovci, koja je sve vrijeme rata bila jedna od glavnih meta napada. Unatoč takvim uvjetima bolnica je neprekidno radila, a u njenim podrumskim prostorijama su liječnici i svo osoblje, stalno riskirajući vlastite živote, radili u nemogućim uvjetima spašavajući živote brojnim ranjenicima. Zahvaljujući osoblju Odjela za patologiju, zabilježeni su i sačuvani podaci o svim poginulima koji su prošli kroz vinkovačku bolnicu.

U radu je prikazana struktura i broj smrtno stradalih od posljedica ratnih zbivanja na širem vinkovačkom području. Svi podatci koji su izneseni u ovom radu prikupljeni su obradom autentičnih dokumenata Odjela za patologiju vinkovačke bolnice iz tog razdoblja. Obuhvaćeno je vremensko razdoblje od 2. svibnja 1991. do 15. svibnja 1992. godine. Ovo razdoblje je obuhvaćeno zato što se upravo tada na vinkovačkom području događaju najžešća ratna zbivanja. Kao početni dan uzet je 2. svibnja 1991. godine jer su toga dana zabilježene prve ratne žrtve. Naime pobunjeni Srbi potpomognuti s JNA, iz zasjede u Borovu Selu ubijaju 12 hrvatskih

policajaca (od toga 10 iz policijske postaje Vinkovci), a 23 ranjavaju. Osmoćica poginulih prevežena je na Odjel patologije vinkovačke bolnice. Kao završni dan u navedenom razdoblju uzet je 15. svibanj 1992. godine iz razloga što su toga dana, ujutro u 8 sati, Zaštitne snage UN-a zadužene za istočni sektor preuzele punu odgovornost. Nakon toga ratna događanja u vinkovačkom krajtu se smiruju te ubrzo skoro i potpuno prestaju, tako da je broj smrtno stradalih osoba bio iz dana u dan znatno manji.

Ovaj rad je prilog analizi ratnih stradanja na vinkovačkom području. Napominjemo kako izneseni podaci ne čine ukupan broj smrtno stradalih osoba na području bivše općine Vinkovci, već su obuhvaćene samo one koje su obrađene i evidentirane na Odjelu za patologiju vinkovačke bolnice. Cilj ovoga rada je na temelju činjenica pomoći rasvjjetljavanju i utvrđivanju što točnijeg ukupnog broja poginulih osoba na vinkovačkom području. Utvrđivanjem toga broja, postat će u potpunosti razvidan intenzitet ratnih operacija i agresorskih napada na to područje tijekom Domovinskog rata.

Analiza i tabični prikaz stradalog pučanstva

U radu je analizirano stradalo pučanstvo po različitim kriterijima. Svrha raščlambe po kriterijima i njena analiza jest dobivanje uvida u strukturu stradalog stanovništva, intenzitet ratnih djelovanja na pojedinim područjima, razdoblja najžešćih ratnih događanja, te najčešće uzroke smrtnog stradavanja.

Struktura poginulih prema statusu

Obradom podataka utvrđeno je da je tijekom Domovinskog rata, u navedenom razdoblju, evidentirano 319 smrtno stradalih osoba od posljedica ratnih zbiljavanja. Najveći broj stradalih čine pripadnici hrvatskih vojno-redarstvenih snaga³, njih je 201 ili 63% ukupnog broja poginulih. Stradalih civila ima 111 ili 35%. Ovako veliki postotak stradalih civila pokazatelj je karaktera rata vođenog od strane neprijateljske Jugoslavenske narodne armije i srpskih pobunjenika, koji su kao sredstvo provođenja svoga cilja na ovome području tj. okupacije Istočne Slavonije sustavno razarali gradove i sela (civilne ciljeve), te na taj način vršili nasilje nad civilnim pučanstvom. Među poginulima evidentirano je i 7 neprijateljskih vojnika, od

³ Pod pojmom hrvatske vojno-redarstvene snage obuhvaćeni su pripadnici tadašnjeg ZNG-a, HOS-a, MUP-a i Vojne policije.

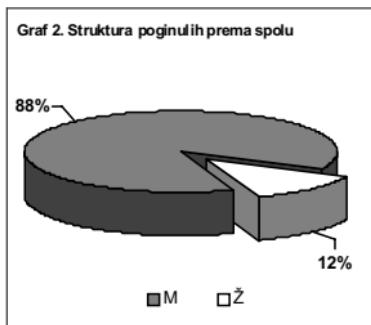
kojih su šestorica bili pripadnici JNA, sa prebivalištem na području Srbije te Bosne i Hercegovine, dok je preostali stradali imao prebivalište u Mirkovcima⁴.

Struktura poginulih prema spolu

Analizom raspodjele poginulih prema spolu razvidno je kako je broj stradalih muškaraca znatno veći, ne samo među vojno-redarstvenim snagama već i među civilima. Smatramo da je to stoga što su odlukom Kriznog štaba općine Vinkovci žene s malom djecom bile upućene u druge sigurnije krajeve Hrvatske, a neke i izvan granica domovine, te za vrijeme najžešćih napada nisu bile na ovome području. Kada se taj podatak uzme u obzir, brojka od 39 smrt-

no stradalih žena (12% ukupno poginulih), od kojih su samo dvije bile pripadnice vojno-redarstvenih snaga, jest iznimno velika i potvrđuje pretpostavku kako neprijatelj u svojim napadima nije birao ciljeve. Također u prilog ovoj tezi govori i podatak da su od 280 smrtno stradalih muškaraca, među koje su ubrojana i sedmorica neprijateljskih vojnika, njih 74 ili 26% stradalih muškaraca bili civili.

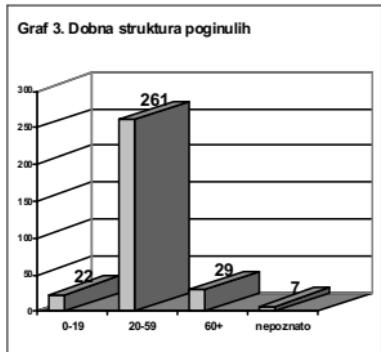

Dobna struktura poginulih

U ovome dijelu prikazati ćemo dobnu strukturu smrtno stradalog stanovništva, kako bi dobili uvid koji su dijelovi populacije najviše stradali u ratnim događanjima na vinkovačkom području. Podjelom poginulih na tri velike dobne skupine, jasno se vidi, kao što se moglo i pretpostaviti, da je daleko najveći broj poginulih u skupini od 20 do 59 godina starosti. Poginulo ih je 261 što čini 82% ukupnog broja poginulih. Osim što je

⁴ Nakon mirne reintegracije prigradsko selo Mirkovci uključeno je u sastav grada Vinkovaca.

ovaj najvitalniji dio populacije bio okosnica hrvatskih vojno-redarstvenih snaga i organizatori civilnog života na vinkovачkom području, razlog ovako velikog udjela u ukupnom broju stradalih jeste i taj što su djeca, mladež i osobe starije životne dobi bili na vrijeme evakuirani iz područja najžećih ratnih djelovanja. Unatoč tome, i u najmlađoj dobnoj skupini do 19 godina je 22 poginulih. U najstarijoj dobnoj skupini koju čini populacija od 60 godina i više, poginulo je 29 osoba. U posljednje dvije dobne skupine izrazitu većinu čini domicilno civilno stanovništvo. Za 7 poginulih osoba dob nije poznata.

Kako bismo dobili još detaljniji uvid u dobnu strukturu stradalih, izvršiti ćemo analizu podjelom na osnovne dobne skupine. Sada postaje vidljivo da najveći broj stradalih pripada populaciji u dobi od 20 do 39 godina starosti. Poginulo je ukupno 211 osoba te dobi što čini 66%

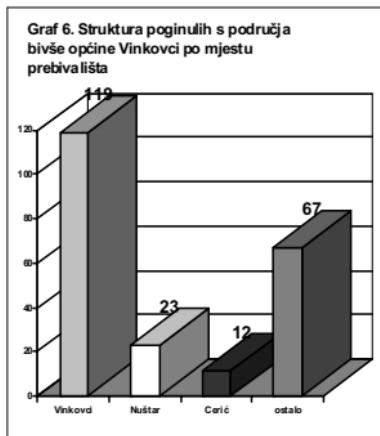
ukupnog broja stradalih. Iz gore navedenog jasno je, da je rat utjecao i na posljeratnu demografsku sliku vinkovачkog područja. Analizom i obradom podataka o dobnoj strukturi poginulih dobiveni su i slijedeći podaci:

- prosječna starost svih poginulih je 34 godine
- prosječna starost poginulih civila je 47 godina
- prosječna starost poginulih pripadnika hrvatskih vojno-redarstvenih snaga je 28 godina
- najmlađoj žrtvi je 2 godine
- najstarijoj žrtvi je 85 godina.

Struktura poginulih prema mjestu prebivališta

Uvidom u strukturu poginulih prema mjestu prebivališta željelo se prikazati koliki je udio domicilnog stanovništva u ukupnom broju stradalih. Kako bi to uspjeli podjelili smo stradalike na slijedeće kategorije po mjestu prebivališta: bivša općina Vinkovci, ostala mjesta Vukovarsko-srijemske županije, ostatak Hrvatske i inozemstvo. Upravo takvom podjelom postaje razvidno da je 221 poginula osoba imala prebivalište na području bivše općine Vinkovci što iznosi 69% ukupnog broja poginulih. Kada tome broju pribrojimo 24 poginula sa prebivalištem u ostalim mjestima Vukovar-

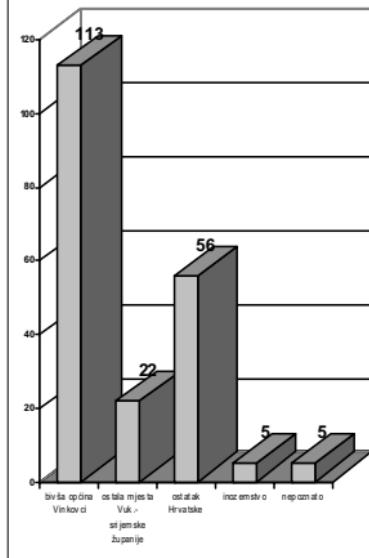
sko-srijemske županije, a koje također možemo smatrati lokalnim stanovništвом, dobivamo brojku od 77% što potvrđuje pretpostavku da je na vinkovачkom području najviše stradalo dominirano stanovništvo. 56 poginulih osoba ili 18% je s prebivalištem u ostalim dje lovima Hrvatske. Bilo je i poginulih osoba iz inozemstva, njih 11, od kojih su šestorica bili pripadnici neprijateljskih vojnih postrojbi. Za 7 poginulih osoba prebivalište nije poznato.

Daljnjom razradom strukture poginulih s prebivalištem u bivšoj općini Vinkovci, razvidno je da među poginulima ima najviše stanovnika grada Vinkovaca, njih 119 ili 54%. Nadalje se s velikim brojem poginulih ističu sela Nuštar sa 23 i Cerić sa 12 poginulih. Razlog tomu jest taj što su se ta sela nalazila na prvoj

crti bojišnice, a selo Cerić bilo je i okupirano. Iz svih ostalih naselja bivše općine Vinkovci smrtno je stradalо ukupno 67 stanovnika.

Graf 8. Struktura poginulih pripadnika hrvatskih vojno-redarstvenih snaga po prebivalištu

Primjenom jednakih kriterija podjele kao i u ukupnom broju stradalih, prikazana je i struktura poginulih pripadnika hrvatskih vojno-redarstvenih snaga. Analizom podataka razvidno je, da je najveći broj poginulih imao prebivalište na području bivše općine Vinkovci. Poginulo ih je 113 što čini 56% ukupnog broja stradalih među pripadnicima

hrvatskih vojno-redarstvenih snaga. Kada pribrojimo tome broju poginule s ostalih područja Vukovarsko-srijemske županije postaje razvidno da 68% poginulih među hrvatskim vojnim snagama čini lokalno stanovništvo. Ovaj podatak jasno nameće zaključak kako je, osim među civilima, što se moglo i pretpostaviti, domicilno stanovništvo činilo izrazitu većinu i među pripadnicima hrvatskih vojno-redarstvenih snaga, te na taj način uvelike doprinjelo obrani grada Vinkovaca, okolnih naselja i Republike Hrvatske.

Iz ostalih krajeva Hrvatske poginulo je 56 osoba (svi su pripadnici hrvatskih vojno-redarstvenih snaga), iz inozemstva 5, dok za 5 poginulih osoba prebivalište nije poznato.

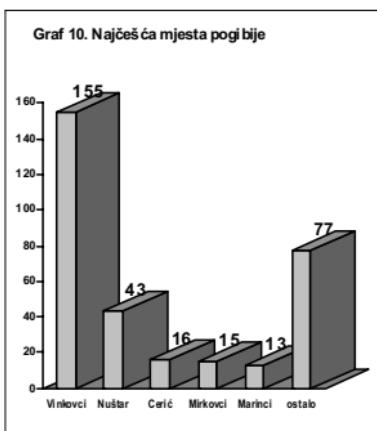
Među poginulim pripadnicima hrvatskih vojno-redarstvenih snaga s područja bivše općine Vinkovci, 44 poginule osobe su s prebivalištem u Vinkovcima, 10 poginulih je iz Nuštra, 9 iz Cericā, 8 iz Starih Jankovaca i 7 iz Otoka.

Najčešća mjesta pogibije

Prikazom najčešćih mjesta pogibije dobivamo jasan uvid u intenzitet ratnih djelovanja na području pojedinih naselja u vinkovačkom kraju. Najveći broj osoba poginuo je na području grada Vinkovaca, njih 155 ili 48,6% ukupno stradalih. Bitno je istaknuti da od toga

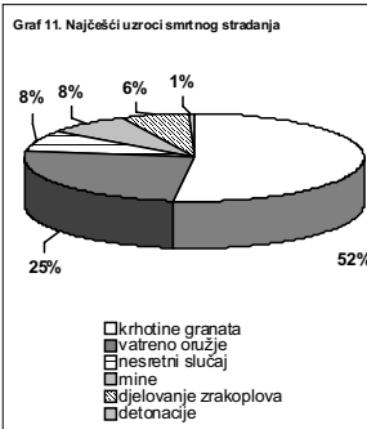
broja 52% čine poginuli civili. Iz takvog odnosa stradalih vojnika i civila razvidno je da JNA, potpomognuta pobunjenim srpskim stanovništvom i pripadnicima paravojnih formacija iz Srbije, vrši sustavno višemjesečno razaranje Vinkovaca koje je za posljedicu imalo veliki broj civilnih žrtava. Nadalje kao mjesta s velikim brojem žrtava, ističu se dva susjedna sela u neposrednoj blizini Vinkovaca, a to su Nuštar i Cericā. U Nuštru su smrtno stradale 43 osobe, dok je u Cericā broj žrtava bio manji, njih 16. Za razliku od Vinkovaca, u ovim selima udio stradalih civila je puno manji. U Nuštru civili čine 30% ukupno poginulih, dok je udio civila u stradanjima u Cericu još manji i iznosi 19%. Razlog takvom odnosu nalazi se u činjenici što su Nuštar i Cericā bili na prvoj liniji obrane, a njihovo civilno stanovništvo gotovo u potpunosti iseljeno prije najžešćih ratnih djelovanja. Iz navedenih činjenica razvidno je da se obrana grada Vinkovaca organizirala i u susjednim selima Nuštru i Cericu, kako bi se agresora zadržalo što dalje od samoga grada. Zbog nemoći da zauzmu Vinkovce, JNA i pobunjeni Srbi su iz odmazde vršili sustavno granatiranje samoga grada te stoga stradali civili čine tako veliki udio u ukupnom broju stradalih u Vinkovcima. Kao sljedeća mjesta najčešćih stradavanja ističu se prigradsko selo Mirkovci s 15 i Marinci s 13 smrtno stradalih osoba. Potrebno je istaknuti da su od 15

osoba pогinуlih u Mirkovcima njih 13 bili hrvatski vojnici stradali 22. srpnja 1991. godine prilikom pokušaja uspostave hrvatske vlasti u tom selu, koje je već tada bilo snažno uporište srpskih pobunjenika. U tom sukobu na stranu srpskih pobunjenika stala je JNA i jasno dala do znanja kakva će biti njena uloga u narednom razdoblju.

Uzroci smrtnog stradanja

Vinkovački kraj nalazio se tijekom Domovinskog rata pod višemjesečnom paljbom i opsadom udruženih postrojbi JNA i paravojnih srpskih postrojbi koje su raspolagale golemlim arsenalom oružja. Analizom najčešćih uzroka smrtnog stradanja možemo dobiti uvid u vrste oružja koje je u svrhu agresije neprijatelj najviše koristio.

TABLICA 1. Uzroci najčešćeg stradavanja

KRHOTINE GRANATA	166
VATRENO ORUŽJE	80
DJELOVANJE ZRAKOPLOVA	20
MINE	25
DETONACIJE	2
NESRETNI SLUČAJ	26

Kao oružje od kojeg je najviše osoba smrtno stradal, njih 166 ili 52%, ističu se krhotine granata. U tu kategoriju svrstane su sve vrste minobacačkih granata različitih kalibara, granate višecijevnih bacača raketa (VBR-a), haubica, te topovske i tenkovske granate koje je agresor koristio na širem vinkovačkom području. Od ukupnog broja stradalih u ovoj kategoriji 50% čini civilno stanovništvo, stoga je razvidno da je ova vrsta oružja prouzročila izrazito velika mate-

rijalna razaranja i na civilnim objektima u većini naselja vinkovačkog kraja.

Sljedeći najčešći uzrok stradavanja jest vatreno oružje (pištolji i puške) od kojeg je smrtno stradalih 80 osoba ili 25% ukupnog broja poginulih. Djelovanjem vatrene oružja najviše su stradavali pripadnici vojno-redarstvenih snaga koji su se nalazili na prvim linijama bojišnice. Međutim, među poginulim osobama u ovoj kategoriji ima i civila, a najveći broj je iz Vinkovaca. Uzrok stradavajućeg civila od vatrene oružja jest izrazita izloženost pojedinih dijelova grada prvoj crti obrane, te su stradavali, najčešće od snajperskih hitaca, dok su boravili u svojim stanovima, kućama ili dvorištima.

Djelovanjem zrakoplova, u što ubrajamо bombardiranja, raketiranja i mitralijiranja, smrtno je stradalih 20 osoba ili 6%.

Osobe koje su stradavale od svih vrsta mina, najčešćim dijelom su bile pripadnici hrvatskih vojno-redarstvenih snaga. Od ove vrste oružja smrtno je stradalih 25 osoba ili 8%. Velika stradavanja civila od posljedica djelovanja minsko-eksplozivnih naprava dogodila su se nakon ratnih zbivanja, no to razdoblje nije obuhvaćeno u ovome radu.

U kategoriju „detonacije“ svrstane su osobe koje su zadobile smrtnе ozljede od indirektnih posljedica eksplozije koja

se dogodila u njihovoј neposrednoj blizini. Na taj način smrtno su stradale 2 osobe.

Kao posebno značajan podatak ističe se 26 smrtno stradalih od posljedica nesretnog slučaja, što u ukupnom broju stradalih čini 8%. U ovu kategoriju svrstane su sve osobe koje su stradale nemajnjim aktiviranjem različitih vrsta oružja od strane njih samih ili od osoba u njihovoј neposrednoj blizini. Među stradalima, svi osim jednoga, pripadnici su hrvatskih vojno-redarstvenih snaga. Iz te činjenice razvidan je tadašnji sastav, točnije razina sposobljenosti pripadnika hrvatskih vojno-redarstvenih snaga za rukovanje pojedinim vrstama oružja. Veliki broj pripadnika tih snaga činilo je lokalno stanovništvo koje je zbog neprijateljske agresije bilo primorano u samoobrani, nedovoljno ili slabo obučeno uzeti oružje u ruke. Radilo se o nedovoljno obučenim ljudima, koji su bili nevješti u rukovanju s pojedinim vrstama oružja, a što je imalo za posljedicu ova stradanja.

Broj poginulih prikazan prema mjesecu u kojem su stradali

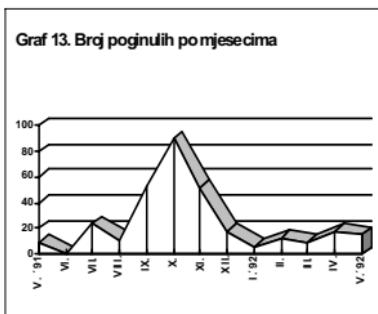
Razvrstavanje broja stradalih prema mjesecima, u razdoblju koje obuhvaća ovaj rad, daje jasan uvid u tijek i žestinu ratnih operacija na vinkovačkom području tijekom Domovinskog rata. Daljnjom analizom mogu se utvrditi dani i

tjedni najžešćih ratnih zbivanja na ovoj području. Raščlambom dobivenih podataka jasno je vidljivo da se intenzitet agresorskih napada mijenja, te da su na njega utjecali mnogi vanjski čimbenici poput situacije na ostalim bojištima diljem Hrvatske, utjecaja međunarodne politike na događaje u Hrvatskoj, kao i potpisivanja brojnih sporazuma o prekidima vatre, a koji su najčešće bili formalni ili kratkotrajni, a nakon kojih bi ponovno uslijedila velika razaranja i nove ljudske žrtve.

	I.	6
	II.	13
1992.	III.	9
	IV.	18
	V.	15

Mjesec listopad se ističe po najvećem broju smrtno stradalih, tada je stradalo 90 osoba ili 28% ukupnog broja stradalih. Ovakva stradanja u listopadu lako se daju objasniti, budući da je poznato kako su tada vođeni žestoki sukobi s agresorom u neposrednoj blizini samih Vinkovaca. Početkom listopada agresor je izvršio nekoliko pješadijskih napada na sela Nuštar i Ceric. Tada je Cerić i okupiran, te je tako agresor i sa sjeveroistočne strane stigao do pred sam grad. Kao što izneseni podatci pokazuju u tim sukobima, kao i u dalnjim cjelodnevnim granatiranjima grada i okoline, iz svih vrsta dalekometnog oružja, stradao je veliki broj osoba. Velika stradanja dogodila su se i u mjesecu rujnu kada je smrtno stradalo 54 osobe kao i u mjesecu studenome kada je poginulo 52 ljudi. Upravo taj period (rujan-listopad-studeni 1991.) je razdoblje najžešćih agresorskih napada i pokušaja okupacije naselja najbližih Vinkovcima, kao i samoga grada. U tome razdoblju smrtno je stradalo čak 196 osoba ili 61% ukupnog broja stradalih. Prosinac je dobio ipak nešto mirniju situaciju, te se broj stradalih u tom mjesec smanjio na 18.

Graf 13. Broj poginulih po mjesecima

TABLICA 2. Broj poginulih prema mjesecima

	V.	9
	VI.	0
1991.	VII.	24
	VIII.	11
	IX.	54
	X.	90
	XI.	52
	XII.	18

Početkom nove 1992. godine potpisana je Sarajevski sporazum o prekidu vatre, te je stoga mjesec siječanj bio jedan od najmirniji (6 poginulih). Međutim, kao i mnogo puta ranije, oružje JNA i pobunjenih Srba nije dugo mirovalo te je već od veljake broj stradalih konstantno rastao, a vrhunac agresorskih napada tijekom 1992. dogodio se u mjesecu travnju kada je smrtno stradalo 18 osoba i svibnju kada je poginulo još 15 osoba. Nakon dolaska Međunarodnih mirovnih snaga u Istočnu Slavoniju (15. svibnja 1992.) na vinkovačkome području dolazi do smirivanja ratnih sukoba.

Deset dana s najviše poginulih

Agresija JNA i pobunjenih Srba na vinkovačkom području ovisila je o mnogim čimbenicima koji su već ranije spomenuti, a bila je izrazito nepredvidiva. Stoga je u ovom poglavlju analizirano 10 dana tijekom kojih su se dogodila najveća smrtna stradanja na vinkovačkoj području.

Dana 22. srpnja 1991. godine smrtno je stradala 21 osoba, od toga 13 pripadnika hrvatskih vojno-redarstvenih snaga, koji su stradali u vinkovačkom prigradskom naselju Mirkovci, u neprijateljskoj zasjedi tijekom vojno-redarstvene akcije kojoj je cilj bila uspostava legitimnih hrvatskih tijela vlasti u tom naselju, koje je već tada bilo okupirano.

Nadalje u nizu tih dana ističe se 3. listopad 1991. godine kada je smrtno stradalo 16 osoba. Od toga broja najviše je stradalih u vinkovačkim prigradskim selima Ceriću i Nuštru. Tih su se dana dogodili najžešći napadi agresora na ta selja, te je selo Cerić 2. listopada i okupirano. Napad na Nuštar 3. listopada je uspješno odbijen, kao i sljedeći koji se dogodio 5. listopada 1991. godine. Toga dana smrtno je stradalo 11 osoba, i to upravo u borbama za Nuštar, te se i taj dan ubraja među deset dana s najviše stradalih na vinkovačkom području.

Osim prethodno spomenutih, u ovoj skupini su i sljedeći dani: 2. svibnja 1991., 21. rujna 1991., 24. rujna 1991., 13. listopada 1991., 2. studenog 1991., 4. prosinca 1991. i 4. svibnja 1992.

U tih deset dana koji zajedno čine 2,6% od ukupno obuhvaćenog razdoblja smrtno je stradalo 106 osoba ili čak 33% ukupnog broja stradalih. Dakle, u tih deset dana, u prosjeku je smrtno stradavalo skoro 11 (10.6) osoba na dan.

Zaključak

Tijekom agresije na Hrvatsku, za vrijeme Domovinskog rata, na Odjelu za patologiju Medicinskog centra Vinkovci, evidentirano je u razdoblju od 02. svibnja 1991. do 15. svibnja 1992. godine ukupno 319 poginulih osoba. (obuhvaćeni su - civili, pripadnici hrvatskih voj-

no-redarstvenih snaga, neprijateljski vojnici i neidentificirane osobe).

Poginulo je 111 civila (1 neindentificiran), 201 pripadnik hrvatskih vojno-redarstvenih snaga (3 neindentificirana) i 7 neprijateljskih vojnika.

Smrtno je stradalo je 39 žena i 280 muškaraca.

Najviše je poginulih iz Vinkovaca (118), 186 je s prebivalištem izvan Vinkovaca, dok je prebivalište 7 smrtno stradalih nije poznato.

Analiza broja poginulih prema mjesecima pokazuje da je najviše poginulih bilo u listopadu 1991. g. njih 90. U radu je također provedena analiza smrtno stradalih prema dobi (najmlađi poginuli ima je 2 godine, najstariji 85 godina) kao i po vrstama oružja od posljedica djelovanja kojeg se ginulo.

Iz predhodnih podataka razvidna je namjera agresora da teškim naoružanjem nanese velike gubitke u što kraćem razdoblju te na taj način uništi urbane sredine – grad Vinkovce. Posebno se ističe očita namjera onesposobljavanja i ubijanja što većeg broja civilnog stanovništva kako bi se onesposobila obrana, ali i dovelo u pitanje funkcioniranje cje-lokupnog života na području grada Vinkovaca i okolice.

Rad je prilog povijesnoj analizi stradanja stanovništva Istočne Hrvatske u Domovinskom ratu.

Izvori i literatura:

Opća bolnica Vinkovci, Nerazvrstana arhivska građa 1991.-1992.

Dnevnik Ivana Trebera, predsjednika Izvršnog vijeća općine Vinkovci i predsjednika Kriznoga štaba Općine Vinkovci (1991.-1993.)

Crkvenčić, I., Klemenčić M. (1993.), Aggression against Croatia - Geopolitical and demographic facts, Zagreb, Central Bureau of Statistics Republic of Croatia.

Šterc, S., Pokos, N. (1993.), Demografski uzroci i posljedice rata protiv Hrvatske, *Društvena istraživanja*, 2 (5):305-333.

Švagelj, D. (1991.), Zdravstvo Vinkovaca u Domovinskom ratu, *Godišnjak Ogranka MH Vinkovci*, 9 (13): 63-76.

Švagelj, D. (1991.), Popis poginulih osoba na vinkovačkom ratištu tijekom 1991. godine, *Godišnjak Ogranka MH Vinkovci*, 9 (13): 307-340.

Živić, D. (1995.), Promjene u dinamici stanovništva Istočne Hrvatske, *Geografski glasnik*, 57:71-92.

Živić, D. (2001.), Izravni demografski gubici (ratne žrtve) Hrvatske (1990.- 1998.) uzrokovani velikosrbskom agresijom i neke njihove posljedice, *Društvena istraživanja*, 10 (3): 451-484.

Živić, D. (2005.), Demografski ratni gubici kao determinanta razvoja stanovništva Istočne Hrvatske u razdoblju 1991.–2001., Migracijske i etičke teme, 21 (1-2):123-141.

Josip Dolanski, dr. med.

MOBILNE KIRURŠKE EKIPE¹

Nakon prve veće akcije redarstvenih snaga na području naše županije u Borovu Selu kada je poginulo 12 redarstvenika, a veći broj ih je bilo ranjeno te zbrinuto u bolnici u Vukovaru, stvorena je prva mobilna kirurška ekipa koja je imala zadaću pomoći vukovarskim liječnicima te organizirati transport ranjenih iz vukovarske u vinkovačku bolnicu. Ekipa je samoinicijativno sastavljena od prim. dr. Hodalića, dr. Dolanskog te instrumentarki Matančević, Žižić, gipserke Vučić i vozača Perića.

Kasnijom odlukom GS SS RH formiraju se MKE u sastavu dr. Ivan Hudolin, dr. Miroslav Kasić, dr. Antun Matić te medicinski tehničari Mijo Đurić, Zlatko Gazić, Davor Dujmić, Davor Raič sa zadatkom zbrinjavanja postrojba Zbora narodne garde, a potom osigurava izuzimanje sanitetske opreme i lijekova iz zaplijenjenih vlakova JNA prilikom povlačenja iz Slovenije.

MKE-a na čelu s dr. Matićem bila je aktivna na krajnjem istoku Hrvatske u Iloku gdje su se vršile sanitetske opreme postrojbi, uspostavio kirurški punkt u Domu zdravlja koji je djelovao sve do pada grada.

Posebno treba istaknuti aktivnosti MKE-a u potpori gradu heroju Vukovaru u koji su, unatoč okruženju do samog pada kroz uske koridore u kukuružišta, donošena materijalno-tehnička i sanitarna sredstva. Kada je obruč u potpunosti stegnut, hrvatsko je ratno zrakoplovstvo u dva navrata izvršilo tzv. Sanitetski desant teretnim padobranima iz aviona An 2. pri čemu se dostavilo najpotrebnije i medicinski najopravdajnije. Ovu akciju vodili su dr. Miroslav Kasić i dr. Stjepan Rac. Padom Vukovara većina liječnika koji su činili MKE angažira se na radu po ratnim bolnicama Vinkovci, Županja, Stari Mikanovci i Đakovico, a prelaskom u mirnodopski ustroj ponovno se aktiviraju te u svibnju 1992. dr. Hudolin odlazi u pomoć pučanstvu Bosanske Posavine, a dr. Matić i dr. Kasić odlaze na južno ratište.

¹ Rad je preuzet iz knjige: Prof. dr. sc. Ante Petričević, dr. Josip Husar i suradnici, Ratna kirurgija u Domovinskom ratu, Split 2007.

Početkom listopada 1992. godine kirurzi dr. Matić i dr. Kasić izravno sudjeluju u formiranju ratne bolnice u Tolisi preko rijeke Save u BiH.

Koncem 1992. godine odlukom MUP-a dr. Matić i dr. Kasić postaju voditelji mobilnih kirurško-anesteziooloških ekipa (KAME) koje se pridodaju postrojbama specijalne policije RH. U ekipama su još dr. Mislav Šimunić, anestezilog i dr. Tomislav Čavar, specijalizant anestezilogije, te med. tehničari Mijo Đurić, Da-

vor Dujmić, Zlatko Gazić, Željko Radović, Davor Raič kao i vozači Danijel Šota i Željko Jakubovski. KAME sudjeluju u svim akcijama koje je izvodila specijalna policija sljedećih godina, sve do potpunog oslobođanja domovine. To su prije svega akcije na Velebitu, Medačkom džepu, u Bljesku i Oluji.

Kao pričuvni djelatnici MUP-a pripadnici KAME ostaju sve do preustroja policije, tj. prestanka rada specijalne policije 2002. godine.

RATNA BOLNICA U ŽUPANJI¹

Rat na prostoru Vinkovaca se razbuktao kada je odlučeno da se s prvim primirjem dana 17. 9. 1991. godine uputi konvoj ranjenika na čelu s najmlađim kirurgom dr. Josipom Kišom u već ranije priređenu i djelomično opremljenu ratnu bolnicu Županja, koju su djelatnici preinačili od zgrade Doma zdravlja. Zbog nedostatka skloništa, više radi psihološke potpore, a manje radi sigurnosti zgrada je opasana vrećama pijeska koje su pokrivali velike prozorske otvore.

Postojeće ambulante Doma zdravlja se izmještaju, a u prizemlju ostaje Hitna služba s djelatnicima Hitne medicinske pomoći koji su tijekom cijelog rata, uz redovni ambulantni rad često odlazili i na prve crte bojišnice u slučaju ranjavanja bojovnika ili civila. Uz Hitnu pomoć, u drugom dijelu zgrade smješten je i operacijski trakt s dvije operacijske dvorane načinjene u čekaonicama Doma te

stacionar s jedinicom intenzivnog liječenja. U prizemlju susjedne zgrade formiran je ginekološki trakt s rađaonicom, a iza RTG kabinet, koji je uz pokretni rentgen, zadovoljavao potrebe za radiološkom obradom.

Od pratećih sadržaja na katu je funkcioniраo hematološki i biokemijski laboratorij te transfuziologija. Sterilizacija se rješavala odvoženjem materijala i kirurškog rublja u Tvornicu šećera. Prehrana je riješena donošenjem gotovih jela iz hotela Jelen. U glavnoj zgradi na katu uređena su dva prostora u kojima se moglo smjestiti oko 40 oboljelih i ranjenih uglavnom pokretnih jer Dom zdravlja nije imao dizalo.

Kirurški kolegij u prvima danima rata, dostupan u svakom trenutku činili su, osim spomenutog kirurga, još i ortoped dr. Stjepan Troha, anestezilog dr. Ilija Jurić, fizijatar dr. Ivo Bušić, dr. Zlatko Krtalić na poslovima radiologije te liječnik opće medicine dr. Željko Bobalić. U radu ratne bolnice sudjelovali su i pedijatar dr. Zdenko Macner, ginekolog dr.

¹ Rad je preuzet iz knjige: Prof. dr. sc. Ante Petričević, dr. Josip Husar i suradnici, Ratna kirurgija u Domovinskom ratu, Split 2007.

Emil Miandrušić, ginekolog dr. Ivo Vorgić, ginekolog dr. Zdenka Japundžić, ginekolog dr. Vesna Tkalac, pulmolog dr. Mirjana Malenica i pulmolog dr. Božidar Gugić. U organizaciji službe veliki obol dali su još dr. Zvonimir Juzbašić, dr. Darko Škalic, dr. Zlatko Topolovec, dr. Ivica Vučićević, a kao priučeni transfuziolog mora se pohvaliti dr. Šefket Šabanović. Tu su još i med. sestre Kata Plavšić, Liza Milaković, instrumentarke Nevenka Mrkonjić, Mira Klobučar, Mandana Marunček, gipser Goran Reljanović te anestetičari Branko Stojanović i Josip Stojanović.

Za vrijeme svoga postojanja, ratna bolnica u Županji zbrinula je oko 400 teže ozlijedjenih kojima je učinjena operacija u općoj anesteziji, te oko 1000 lakše ozlijedjenih. Zbog načina ratovanja gdje su naše snage izložene žestokom granatiranju minobacačima, avionskom raketiranju ili ulaženju u minska polja ozljede su bile izuzetno teške i multiple. Naj-

češće se radilo o ozljedama ekstremita koje su često završavale amputacijama, te ozljedama trbuha, uvijek penetrantnim, s oštećenjem trbušnih organa. Unatoč nadljudskim naporima u brzom izvlačenju ranjenih te njihovom transportu do prve linije pomoći, velik broj ranjenih nije mogao biti spašen.

Na sreću ratna bolnica u Županji pamti i lijepo trenutke. Rođeno je oko 400 djece. Položaj i ustroj ratne bolnice mogao se održati dok je Županja bila pošteđena većih razaranja. Početkom rata u Bosni, kada neprijatelj gubi razum i počinje bjesomučne svakodnevne topničke napade na Županju, ratna bolnica izmješta se sa svom opremom u selo Černu udaljeno desetak kilometara koje je bilo pošteđeno ratnih razaranja.

Uspostavom relativnog mira u slavonskoj ravnici, krajem studenoga 1992. godine prestaje rad RATNE BOLNICE ŽUPANJA.

Zgrada
Doma zdravlja
u Županji

HITNA MEDICINSKA POMOĆ MEDICINSKOG CENTRA VINKOVCI U DOMOVINSKOM RATU

Hitna medicinska pomoć Medicinskog centra Vinkovci tijekom Domovinskog rata dala je izuzetan doprinos tijekom ratnih stradanja civilnog stanovništva na području Vukovarsko-srijemske županije, ali i organizaciji te stvaranju vojnog saniteta.

Tijekom 1991. godine Hitna medicinska pomoć je transformirana u urgentnu službu koja se sastojala od četiri ekupe u čijem je sastavu bio liječnik, medicinski tehničar i sanitetski vozač. Bila je to mobilna ekipa mladih ljudi koja je nastojala u što kraćem vremenu biti pored svakog ranjenika, te se zbog takvih okolnosti vrlo brzo pretvorila u ratnu sanitetsku službu.

Ne znajući kakva ih stradanja očekuju tijekom Domovinskog rata 2. svibnja 1991. godine krenuli su u Borovo Selo pružiti pomoć ranjenicima, ali i pomoći kolegama iz vukovarskog Medicinskog centra. Bila je to prva spoznaja o svim strahotama nadolazećeg rata. Tijekom

tog događaja zbrinuli su sve ranjenike, ali i po prvi puta prevezli sve poginule u vukovarsku bolnicu. Poslije Borova Sela uslijedila su i druga ratna događanja u kojima su svoj doprinos dali djelatnici Hitne medicinske pomoći:

- iz okupiranog mjesta Ćelije u pratnji vojske JNA evakuirali su cijelokupno stanovništvo koje je tako spašeno od daleko veće tragedije. U noći poslije izlaska, mjesto je spaljeno;
- u suradnji s Crvenim križem iz okupiranog Orolika evakuirani su stari i bolesni stanovnici sela;
- tijekom šest najtežih mjeseci ratnog stradanja zbrinjavali su većinu ranjenih i poginulih civila i vojnika u samom gradu i njegovojoj okolici. Tijekom tog vremena zbrinuto je više od 600 ranjenih sugrađana, te prevezeno na Odjel patologije više od 50 poginulih civila i vojnika. Tijekom najtežih mjeseci ratnih stradanja naše županije, Hitna služba je pružala pomoć i zbrinjavala

ranjenike u Tordincima, Marincima, Nuštru, Bogdanovcima, Jankovcima, Nijemcima i brojnim drugim mjestima. U tim teškim danima ratnih stradanja uspijevali su najvećim dijelom pružiti pomoći, ali i dati vjeru svim ljudima koji su ostali braniti svoju domovinu.

Bilo je to vrijeme u kojem su: Mirjana, Mladen, Blanka, Ivica, Dragan, Željko, Vlado, Mato, Nikola te mnogi drugi zdravstveni djelatnici na svoj human način prkosili vihoru rata, u kojem su se našli ne svojom željom i ne svojom krivicom.

Josip Dolanski, dr. med.

ŽRTVE RATA U BOLNICI

Bolnica je mjesto gdje se u ratu pomaže ranjenicima. Nažalost, ovaj rat je izbrisao osnovne principe humanog odnosa prema osoblju i zgradi gdje se vrši tako plemeniti posao. Žrtve su jedan liječnik i jedan branitelj. Ne smijemo ih zaboraviti.

kom 1960. godine. Specijalizirao je ginekologiju u Zagrebu te se 1969. godine vratio u Vinkovce. Šef odjela postao je nakon odlaska dr. Vučevac u mirovinu. Postao žrtvom rata 18. rujna 1991. godine.

**ADAM
TEPŠIĆ,**

dr. med., specijalist ginekolog, rođen je u Karlovcu 10. kolovoza 1934. gdje je i završio osnovnu školu. Maturirao je 1954. godine u vinkovačkoj Gimnaziji kao jedan od najboljih učenika u generaciji. Studirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu i diplomirao počet-

**DALIBOR
LAGATOR,**

rođen je 20. prosinca 1966. godine u Vinkovcima. Po zanimanju je bio veterinarski tehničar; započeo je studij veterinarne. Od 1991. godine je hrvatski policijac. U službi je ranjen u Općoj bolnici Vinkovci 23. ožujka 1992. godine, a preminuo je u bolnici „Sestara milosrdnica“ u Zagrebu 31. ožujka 1992. godine.

OBNOVA RAZRUŠENE BOLNICE

Nakon smirivanja ratnih aktivnosti, bolnicu i ostale dijelove Medicinskog centra trebalo je što prije osposobiti za mirnodopski rad. Osim toga, nastojalo se aktivirati i gradska građevinska poduzeća „Graditelj“ i „Akord“, kao i male privatnike. Koncem siječnja 1992. godine bolnicu je posjetila tročlana delegacija Ministarstva zdravstva i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, snimila stanje bolničkih građevina i stanje građevina stare bolnice te rodilišta u Ulici kralja Zvonimira. Vrlo brzo postignuti su dogovori - prvo bi trebalo urediti staru bolnicu i rodilište, kako bi se osigurali potrebeni stacionarni i drugi bolnički kapaciteti.

Zgrada stare bolnice obnovljena je prva i u nju su smješteni Interni odjel, Pulumologija, Neurologija, Psihijatrija i ambulante opće prakse. Obnovu je izvršilo poduzeće „Akord“ i zgrada je osposobljena do 30. svibnja 1992. godine (tadашnjeg Dana državnosti). Potom je slijedila obnova starog rodilišta (danas prostor Psihijatrije) u koju su smještene Ginekologija i Pedijatrija. Obnova je zavr-

šena do 20. srpnja 1992. godine, na dan sv. Ilike, koji je i Dan grada Vinkovaca. Njihovu obnovu finansiralo je Ministarstvo zdravstva.

U jesen iste godine, sada već u mirnom gradu punom djece i optimističnih ljudi, Ginekologija i Pedijatrija postaju opet prioritetna djelatnost. Zahvaljujući gospodri Lemke iz Njemačke i suprugu kirurgu, uplaćen nam je preko firme „Hospitalija“ kolor UZV aparat (dr. Lemke tvrdio da takav nemaju ni njemačke bolnice, ali su nam ga ipak donirali). Tako su dobiveni relativno pristojni medicinski prostori, ali i osnovnoj školi u Starim Mikanovcima omogućen je normalan početak školske godine.

Budući da bolnica nije imala dovoljan broj tehničkih kadrova, u dogovoru s ravnateljem dr. Dolanskim, angažirali smo privatnu tvrtku „Pajtak“ iz Vinkovaca koja je, s tri svoja uposlenika Stankom Kvesićem, Ivom Mešinom i Brankom Pajtakom, visoko stručno uredila prostor podrumskog dijela bolnice za potrebe intenzivnog liječenja.

Potrebno je bilo osigurati značajna finansijska sredstva, kako bi započela izgradnja lazareta u koji bi se smjestilo mušku Kirurgiju na prvom katu, a u prizemlju otvorenu Hemodijalizu. Ravnatelj dr. Josip Dolanski, Zdenko Zagorc i Željko Markasović, dipl. ing. arh. vodili su vrlo ozbiljne pregovore sa švicarskim „Caritasom“ oko financiranja izgradnje građevine. Kontakt je uspostavio Božidar Gavazzi, najviši savjetnik u Ministarstvu zdravstva RH. Predučivši im projekte s finansijskim izračunom, u izravnoj komunikaciji u sjedištu „Caritasa“ u Luternu, brzo je osiguran novac, pri čemu je uloga voditelja „Caritasa“ Waltera Löttscha bila glavna. Poslije razgovora u Švicarskoj obavljenog 27. ožujka 1992. godine, uspjeli smo dobiti dopuštenje i sredstva od oko 250 000 DM u svrhu izgradnje lazareta površine 464 m².

Poslije uspješnih radova tijekom ratne 1992. godine, već 28. travnja 1993. godine otvoren je i useljen kat lazareta te u njega smještena muška Kirurgija s oko 30 kreveta, (danas Urologija). Otvorio ga je tadašnji župan Matej Janković.

Katolička ekspositura Sv. Anna, Županjska bolnica i zemaljski okrug iz grada Neumarkt in der Oberpfalz i katolička dijeceza grada Eichstätta uložili su veliki novac i uređaje, kako bi Bolnica u ratno vrijeme mogla imati Odjel za hemodijalizu. Gore pobrojane institucije motivirao je i vodio te sve organizirao

vlč. Franz Glötzner u cilju cijelovitog završetka projekta. Manji iznos novaca za nabavu stanice za tehnološku pripremu vode i aparate za hemodijalizu finansirali su Zagrebačka banka sa svojim komitetima i tvrtka „Voće-export“ iz Slavonskog Broda. Građevinske radove izvela je vinkovačka tvrtka „Marles“ na čelu s gospodinom Tomićem, a radove provođenja svih pripadajućih instalacija izvodila je tvrtka „Elektrometal“ iz Bjelovara. Potpredsjednik Vlade RH prof. dr. sc. Jure Radić svečano je pustio Odjel hemodijalize u kliničku uporabu 16. prosinca 1993. godine.

Pripremeno je uređeno sjeverno krilo bolnice u koju su smješteni Kirurgija (na prvom i drugom katu) i Neurologija (u prizemlju).

Neposredno prije rata kupljeni aparat za kompjuteriziranu tomografiju (CT), stigao je u zimu 1993. godine. Zbog težine, instaliran je u prizemlju zgrade poliklinike i otvoren 16. prosinca 1993. godine. Počeo je s radom nakon uvođenja klimatizacije, koju je donirao vlč. Glötzner preko tvrtke iz Austrije.

Ambulante opće prakse obnavljane su tijekom rada, a školski dispanzer starog tipa (terapeutski i preventivni - kako su ga osnovali Štampar i Sremec) smješten je u donirani kontejner u dvorište osnovnih škola u centru grada.

Na sreću, gradske su ljekarne prošle s manjim oštećenjima, te su praktički

stalno funkcionirole i donosile značajna sredstva Centru. Centralnu ljekarnu vodila je magistra Vesna Mustapić, a magistre Ružmarinka Kelenić i Marija Karabalić Zeko ljekarnu u „Termama“.

Intenzivno smo radili na iznalaženju rješenja dolaska do velikih građevinskih sustava, koji su bili u mogućnosti i spremni izraditi građevinske projekte vezane za obnovu, izvoditi građenje, pa čak i kreditno financirati cijelovitu obnovu.

Na preporuku Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u Zagrebu organiziran je posjet projektantske tvrtke „ZO-INVEST“ Zagreb, kao jedne od najjačih projektantskih tvrtki u projektiranju zdravstvenih objekata. Odmah po dogovoru započeli su snimanje postojećeg stanja građevina i infrastrukturnih sustava. Ekipu su vodili: Z. Fumić, dipl. ing. arh., Iris Karminski-Bilopavlović, dipl. ing. arh., Vesna Šesnić i dr. Mario Kovačević. Konzultantski tim iz Bolnice bili su: dr. Josip Dolanski, dr. Dragica Periškić i Željko Markasović, dipl. ing. arh. Osim navedenih, u konzultantski tim bili su uključeni i svi, u ono vrijeme aktualni, voditelji odjela i službi.

Ubrzo je između Ministarstva zdravstva i tvrtke „ZO-INVEST“ Zagreb sklopljen ugovor o izradi idejnog rješenja i medicinsko-tehnološkog programa za obnovu, rekonstrukciju i modernizaciju Medicinskog centra Vinkovci, te izradi glav-

nih izvedbenih projekata za glavne bolničke građevine, uključivo i infrastrukturne. Aktivnost firme „ZO-INVEST“ bila je permanentna, i u uredu i na terenu, a naš konzultantski tim je svakog četvrtka u ranu zoru kretao na put u Zagreb. Posao se radio mjesecima, a projekt je trebalo dovršiti što prije.

Donacijama smo pokušali priskrbiti materijal sa svih strana svijeta. Proces je tekao zahvaljujući maksimalno zainteresiranim našim ljudima u tim zemljama, ali i silnom povjerenju, koje su pokazali strani donatori. Za naš ugled pobrinula se Đakovačka biskupija, koja je samo vinkovačkoj bolnici izdala povelju *Bolnica žrtva rata*. Povelju zahvaljujemo biskupu Čirilu Kosu i tada pomoćnom biskupu Marinu Srakiću (sadašnjem nadbiskupu i predsjedniku Hrvatske biskupске konferencije).

Navedena privremena rješenja vratila su rad ustanove u predratni medicinski pogon, ali glavna zgrada, s projektima u izradi, ostala je i dalje neriješen problem. Ipak, onako srušena i neuređena ključni je politički objekt za prezentiranje rata u Hrvatskoj, jer je postavljena na granici razgraničenja. Dolazile su k nama ugledne grupe „Maltezer Hielfeidienst“ iz Njemačke i Mađarske na čelu s gospodinom Wagnerom i gospodinom Kozmom, zatim „Hofnunghilfe“ iz Weisenburga na čelu s gospodom Eichinger, te „Maltezerhife“ iz malog grada i

BISKUPIJA
ĐAKOVACKA I
SRIJEMSKA

BISKUPSKI ORDINARIJAT
54400 ĐAKOVO Štrosmayerov trg 6
Telefon: (054) 843-270

Br. 2247/1993.

Povelja

ZDRAVSTVENI - ŽRTVIVI RATA

Medicinski centar Vinkovci, Županijska bolnica u Vinkovcima, sjedištu vinkovarsko-srijemske županije, najzadorenija je bolnička ustanova u cijeloj Hrvatskoj koja je permanentno funkcionirala i sada funkcioniра.

Ranjanje je trajalo od početka rujna 1991. do sredine lipnja 1992. godine. Na bošnici je bilo oko 10.000 različitih vrsta projektila. Ipak kompletne kirurške i anestezioloske ekipe sa svim popravnim djelatnostima stalno su radile i obradile oko 2.000 vrlo teške ranjenika.

Sam grad Vinkovci najistočniji je slobodni grad u našoj županiji i Hrvatskoj. Područje broje oko 250.000 stanovnika, međutim jedan je dio privremeno pod okupacijom. Kako je najbliža bošnica udaljena oko 90 km, stanovništvo se lječi u improviziranim bolničkim zgradama i prostorima, neadekvatnim za prahvat i liječenje.

Izrađen je projekt etapne rekonstrukcije i obnove bolnice, u kojem je prva faza pređenje bolničkih prostora za liječenje djece, novorođenčadi i trudnica.

Biskupski ordinarijat u Đakovu ovom Poveljom odaje priznanje i zahvalnicu svim djelatnicima ove ustanove koja je u najtežim trenutcima bila i ostala braniti najviše humanističke vrijednosti života.

U Đakovu, 1. studenoga 1993.

+ Ciril Kos

Mons. dr. Ciril Kos
biskup đakovacki

Faksimil povelje Biskupije

općine Kirchentumbacha. Ta grupa ljudi organizaciju pomoći je usmjerila prema bolnici u Vinkovcima i naselju Blace u Rokovcima. Na čelu ogranka „Maltezer hilfe“ iz Pečuha bila je barunica Csilla Kully von Böselager (rođena Fenyes) koja je utemeljila mađarski „Maltezer Caritasdienst“ UMCD, s ogromnim utjecajem na svenacionalni Maltezerdienst. Istinski su pomagali Bolnici u najružnije vrijeme, a i kasnije, u novcu i opremi. Lik i djelo velike žene i humanitarke barunice Csille von Boeselager ne može se zaboraviti. Rat i stradanja podnosiла је teško, a svoje emocije nije mogla nikada sakriti. Nažalost, dugogodišnja joj je bolest ugasila život (preminula je 1994. godine, u 53. godini života).

Veliku pomoć nam je pružala bolnica Neuemarkt na čelu s direktorom Pilgrinom, a bolnički svećenik vlč. Glötzner gotovo se pohrvatio, jer je nekoliko puta bio u Bolnici. Ipak smo ga češće posjećivali u Neumarktu kako bi nas predstavio dijecezi u Eichstadtu, centru sjeverno-bavarskog katoličanstva. Od Dijecenze je stigla donacija kompletног materijala za instalacije u Bolnici, uz dopremu u naša skladišta. Ne smije se zaboraviti ni donacija kompletnih sanitarija „Hofnunghilfe“ iz Weisenburga, ali je, nažalost, ta donacija potpuno uniштена u skladištima za vrijeme akcije „Oluja“.

Crveni križ iz Nürnberga i Beringersdorfa, koje je vodio Ivan Kataj, nesebično

U Pečuhу kod
barunice Csille
Kully von
Böselager:
dr. J. Dolanski,
dr. N. Vego
Dolanski,
dr. D. Švagelj

su pomagali vinkovačkoj bolnici donacijama lijekova, hrane i medicinske opreme. Osoba koja je cijelo to vrijeme podržavala i pomagala njihove aktivnosti je gospođa Annelise Hügerisch Stoll.

Dragocjeni donator za preživljavanje Medicinskog centra bila je udružica „Slavonski hrast“ iz Australije, čiji je tajnik bio Ivica Joskić iz Ivankova. Ne smijemo zaboraviti ni firmu „Draeger senfro“, na čelu s gospodinom Ackermannom, koja nam je donirala respirator.

Svjetska zdravstvena organizacija povremeno nam je donirala lijekove, kao i donatori iz Baureuta među kojima je gospođa Ptičar koja nas je, uz pomoći ljekarničke službe, opskrbila lijekovima za više od 10 000 njemačkih maraka.

No, opskrba lijekovima nakon rata ipak je najviše išla preko naših hrvatskih firmi „Farmacija“, „Medika“, „Belupo“ i „Medic“ koje su u doba velike inflacije tolerirale značajna kašnjenja u plaćanju, kako bi Bolnica mogla novac usmjeriti u najnužniju obnovu, ali i pomoći u obnovi oštećenih ambulanti u gradu i okolici.

Početkom 1994. godine u Centru disalo se s optimizmom, ali zgrada je bolnice još uvijek bila u opasnoj, graničnoj zoni prema tzv. SAO krajini. I dalje smo pokušavali priskrbiti novac za obnovu, pa naši prijatelji Rita Bulic Berchtold i Beat Ambordt iz Züricha osnivaju organizaciju HOSPITAL ON TARGET - „HOT“ („Bol-

nica na nišanu“). Cilj je bio priskrbiti milijun švicarskih franaka. Organizaciju podupiru značajne naše i švicarske akademске ličnosti. „HOT“ je darovao Bolnici medicinskih uređaja u vrijednosti 48 135 njemačkih maraka i 54 348 austrijskih šilinga.

U svibnju 1994. godine „INA“, na čelu s glavnim direktorom Franjom Gregurićem, donirala je milijun kuna jedino vinkovačkoj bolnici (od svih ratom pogodenih područja i ustanova u Hrvatskoj), smatrajući je najrazrušenijom.

Vlada Kraljevine Norveške obnovila je zgradu poliklinike, pri čemu je bespovratno donirala 600 000 američkih dolara i 1 milijun njemačkih maraka. Radove je izvodilo poduzeće „Graditelj“ iz Vinkovaca. Obnovljenu građevinu svečano je predao na uporabu 1. travnja 1997. godine veleposlanik Kraljevine Norveške Njegova Ekscelencija Knut Mørkvud.

Posebnu vrstu pomoći pružila je humanitarna organizacija DEUTSCHE LEBENSBRÜCKE e. V. iz Münchenha, čiji je predsjednik bio Eduard Prinz von Anhalt, a članovi Herzog zu Sachsen, te Petra Windisch i Lolla Stellmann. Donacijom od 60 000 njemačkih maraka platili su pakiranje, transport i termičku obradu starih lijekova koje smo primali tijekom rata, a kojima je već po primitku istekao rok uporabe; ukupno se toga nakupilo 14 tona. Dana 14. svibnja 1998. godine

stari lijekovi stigli su na odredište u njemački grad Münster- Iserlohn i u spalionici su uništeni. Kako bi ovaj projekt realizirali (vođen je od 17. travnja 1996. godine), bilo je potrebno razmijeniti s gore spomenutima oko 130 pisama, osiguravajući tako uvjete za transport i ishođenje dozvola za provoz kroz Hrvatsku, Sloveniju, Austriju i Njemačku.

Još jedna njihova hvale vrijedna akcija je zajednička organizacija televizijskog predstavljanja naše ratom razrušene Bolnice na njemačkoj TV postaji SAT-1, jednoj od najgledanijih u Europi. Riječ je o serijalu „Schreinemakers live“ koji se emitirao svakog četvrtka u udarnom večernjem terminu i u kojoj su predstavljana stradanja naroda i pojedinaca. Uživo iz studija u Kölnu vinkovačku je bolnicu predstavio prim. dr. Željko Hodalić. Te večeri prikupljeno je pozivima gledatelja 160 000 njemačkih maraka. Prikupljenim novcem kupili su Bolnici operacijski stol, ginekološki pregledni stol, dva respiratora, jedan anestezijološki aparat s hemodinamskim monitorm, dva kirurška generatora s izvorom hladnog svjetla i endoskopske uređaje. I danas održavamo osobne veze s osobama koje su Bolnici zaista pomogle.

Obnova glavnih građevina bolnice (dilatacija A, I, II, III, i E), transformatorske stanice i diesel-agregatskog postrojenja, energetskog kanala i kotlovnice sa spalionicom započela je 30. rujna 1994.

godine i dovršena 16. rujna 2003. godine. Na obnovi izravno vođenoj, nadziranoj i financiranoj od strane Ministarstva zdravstva, radile su sljedeće građevinske tvrtke: „Ex-Compacto“ Vinkovci, „Radakord“ Vinkovci, „Elektrometal“ Bjelovar, „ZM-Montaž“ Zagreb i „Vratna gora“ Zagreb. Osim obnove i rekonstrukcije navedenih građevina, Ministarstvo zdravstva nabavilo je i vrlo kvalitetnu visoko sofisticiranu medicinsku opremu, a kako slijedi:

- anestezijološka oprema: Dräger, Siemens
- operacijske svjetiljke, stropni stativi: „Gebrüder Martin“, „Trumpf“
- operacijski i rađaonski stolovi, „Trumpf“
- radiološka i UZV oprema: „Siemens“, „Shimadzu“, „Hologic“
- endoskopska oprema: „Olympus“, „Pentax“
- laboratorijska oprema: „Siemens“, „Hitachi“, „Braun“, „Roche“
- oprema za fizikalnu medicinu: „Enraf Nonius“
- oftalmološka oprema: „Oculus“, „Alkon“, „Zeiss“
- inkubatori: „Dräger“
- neurološka oprema: „Oxford Instruments“
- EKG – uređaji, ergometrija, holteri: „Schiller“, „Fukuda Denshi“, „Dräger“
- bolničke postelje, oprema opća – medicinska i nemedicinska: „Linet“.

Tadašnji ministar zdravstva prof. dr. sc. Andrija Hebrang i pomoćnica ministra Katja Matijević, dipl. oec. imali su nadzor nad kompletnom obnovom i opremanjem bolnice. Puno je pomogla i Vesna Čorak, bacc. iur., koja je uvek bila pri ruci kada je trebalo ostvariti kontakt u kabinetu ministra ili u drugim službama.

Uz mnoštvo nazočnih predstavnika vlasti, bolnica, drugih ustanova i institucija, 16. rujna 2003. godine svečano je otvorio dr. Andro Vlahušić (tadašnji ministar zdravstva) obnovljene glavne građevine Bolnice s pripadajućom energetskom infrastrukturom i potpuno uređenim bolničkim krugom. Gotovo 200 milijuna kuna utrošeno je za navedene radove i opremu, a time je obnovljeno nešto više od 67 % od ukupnih građevina i pripadajućih prostora.

Na svečanom otvorenju obnovljenih glavnih građevina bolnice, 16. rujna 2003. godine ministar zdravstva dr. Andro Vlahušić, župan vukovarsko-srijemski Nikola Šafer, prof. i ravnatelj Opće bolnice Vinkovci dr. Marko Reljanović potpisali su ugovor o načinu financiranja dovršetka obnove (preostalih 33% građevina), što je podrazumijevalo građevinu „skelet“ te građevine Patologije i praoalice rublja. Tim ugovorom perfektuirano je financiranje s 30% ukupne vrijednosti investicije od strane Ministarstva zdravstva, a preostalih 65%

sredstava trebalo je osigurati kroz kreditno zaduženje, koje bi Opća bolnica Vinkovci u godišnjim anuitetima iz sredstava za decentralizirane funkcije vraćala kreditoru. Unatoč potpisu, župan vukovarsko-srijemski Nikola Šafer, prof. odustao je od tog sporazuma. U rasporedu sredstava za decentralizirane funkcije bilo je osigurano milijun kuna za obnovu krovišta građevine „skelet“. Kako je u projektima za građevinu „skelet“ predviđeno produženje, iz istog naslova finansijskih sredstava osigurano je 3 milijuna kuna.

U međuvremenu, Vukovarsko-srijemska županija kroz kreditno zaduženje u iznosu od 25 milijuna kuna osigurala je sredstva za cijelovito rješenje obnove i modernizacije građevina „skelet“, Patologije i praoalice rublja. U građevini „skelet“ površine 4661 m² do konca 2011. godine u potpunosti će funkcioniратi sljedeće medicinske službe i djelatnosti:

- u suterenu - specijalističke ambulante i dijagnostika za potrebe Interne, Pulmologije, Infektologije i Neurologije
- prizemlje - Odsjek za hemodijalizu
- prvi kat - stacionar Odjela za unutarnje bolesti s Odsjekom za koronarne bolesti
- drugi kat - stacionar Odjela za unutarnje bolesti
- treći kat - stacionar Odsjeka za pulmo-loške bolesti.

Dio prostora već se koristi (klinički) i u istom je instaliran dio visoko sofisticirane opreme: digitalna RTG snimaonica, UZV dijagnostika, spirometrija, stanica za pripremu i obradu vode za potrebe hemodijalize, stropni stativi za Koronarni odsjek.

Prostori praonice rublja obnovljeni su u cijelosti, postavljena je kompletan nova

tehnologija u funkciji pranja, sušenja i glaćanja. Uređenu praonicu Bolnica koristi od 1. siječnja 2011. godine.

Zgrada odjela patologije također je u cijelosti obnovljena, ali se čeka isporuka i postavljanje novog namještaja i za Odjel predviđenih medicinskih, laboratorijskih i drugih uređaja.

BOLNIČKI DIMNJAK

Nije moguće pisati o Bolnici, a ne spomenuti nemili događaj kada je agresor s dvije topovske granate srušio dimnjak kotlovnice dimenzija 2x1x25 metara. Bilo je to koncem listopada 1991. godine, jedne subote poslijepodne. Ne ugledavši u vidokrugu dimnjak doživio sam strašan šok. Potrčao sam prema kotlovcima i pri ulasku u postrojenje doživio sam još jedan šok: ogromne količine sitne opeke, cijeli dimnjak urušio se u postrojenje kotlovnice i prekrio kotlove i druge uređaje. Istog sam trenutka znao da je ovo kraj rada Bolnice i da ćemo morati sve sadržaje iseliti. U trenutku je nestalo opskrbe toplovom vodom, pare i grijanja. Pitao sam sebe kako sterilizirati rublje i instrumente, kuhati te osigurati toplinu i higijenu? A bila je već prohladna jesen, maglovita i vlažna.

Vratio sam se u podrum, u moj „mali office“ koji je bio i za moje ljude „srce Bolnice“, popio malo viskija i istovremeno grozničavo tražio objektivna rješenja mogućeg povratka u prvobitno stanje. Cilj je bio zadržati Bolnicu na istom mje-

stu jer je bolnica na kraju grada u ratu bila ogromna podrška braniteljima, civilima i zaposlenicima. U tom kaosu, mojim dečkima i meni pali su na um deseti genijalnih rješenja - improvizacija koje bi nas zadržale na ovoj lokaciji. Međutim, nisam se ničemu kvalitetnom domislio.

Sjeo sam u auto i odjurio u grad, u Krizni stožer koji je bio smješten u podrumu Termi. Tamo je bila velika gužva i metež uniformiranih osoba i civila. Javio sam se gospodinu Ivanu Treberu i objasnio što se dogodilo. Pridružio nam se i saborski zastupnik Drago Ereš. Na moj upit, u slučaju donošenja odluke, o mogućnosti izmjehstanja bolnice - nije znao niti pojma imao gdje bi mogli useliti. Ravnatelj dr. Josip Dolanski bio je odsutan te s njim osobno nisam uspio razgovarati i objasniti mu nastalu situaciju, ali ni čuti njegove prijedloge.

Vozeći se prema bolnici, razmišljao sam o dimnjaku i kotlovima. Svi kotlovi i oprema bili su proizvod tvornice „Đuro Đaković“ iz Slavonskog Broda. U jed-

nom trenutku sjetio sam se inženjera Ante Milovića. Spustivši se u svoj ured oko 19 sati navečer, uzeo sam telefon i u kratkom vremenu ostvario izravnu vezu s imenovanim te dobio telefonski broj vodećeg inženjera u njihovoј tvornici u Lužanima. Inženjer Milović je obećao da će ga isto odmah nazvati i dati mu potrebne naputke. I da skratim - nakon samo jednog telefonskog razgovora s tim inženjerom, kojemu sam tada izdiktirao sve parametre kotla, za četiri dana napravili su dva 8 metara visoka čelična dimnjaka i dopremili ih u bolnicu. U međuvremenu, dok su se dim-

njaci izrađivali, svi raspoloživi i slobodni zaposlenici prionuli su čišćenju kotlovnog postrojenja. Isto tako, angažirao sam veliku auto dizalicu kojom smo, uz pomoć naših majstora i montažera iz Slavonskog Broda, podigli čelične dimnjake, postavili ih na kotlove i ... u naše podrumе i druge prostore vratila se toplina. Osjećali smo neizmjernu radost i veselje, a taj događaj nitko od nas ne može zaboraviti.

Zaokupljeni poslovima, dobivali smo i svakodnevno obavijesti o stanju na vukovarskoj bojišnici. Jedne večeri, oko

Srušeni dimnjak

dva tjedna prije pada Vukovara, pozvao me na razgovor u svoju sobu ravnatelj. Zadatak je bio ozbiljan: utvrditi mogućnost pronalaženja adekvatnih prostora u našem gradu i žurno ih opremiti kako bismo imali „bolnicu u odmičnici“. Poznajući prostore robne kuće „Vinkovčanka“, rekao sam ravnatelju da je njihov podrum velik i prostran, ima ko-rektne pristupe izvana te ima i povezano atomsko sklonište. Prijedlog je, pret-postavljam, ravnatelj izložio gradskim strukturama vlasti i već sljedeći dan sam trebao organizirati formiranje za-mjenske bolnice. U tjedan dana, više od stotinu puta na relaciji od bolnice do robne kuće, prevezli smo opreme i uređaja te podrumе popunili i posložili vr-hunski sadržajno - stacionar, dijagnostiku i pomoćne djelatnosti. U večernjim

satima zadnjeg dana prevažanja opre-me ravnatelj i ja došli smo u podrum robne kuće, gdje su već bili predstavnici vlasti i ministar zdravstva prof. dr. sc. Andrija Hebrang. Nakon pregleda podruma, nije mogao sakriti svoje iznena-denje. Obratio mi se riječima: „Ovo treba objaviti u dnevnim i stranim tiskovi-nama!“ A ja kažem: „Bogu hvala da ni-smo morali preseljavati u te prostore, jer u našoj bolnici smo imali sve i izdr-žali sve!“

...mogao bih tako nizati još puno doga-daja, ali to bi već izašlo iz okvira mono-grafije.

Kompleks zgrada Opće bolnice Vinkovci danas, pogled s južne strane

MEDICINSKA DJELATNOST OPĆE BOLNICE VINKOVCI OD 1994. DO 2011. GODINE

Medicinski centar je osnovan 1959. godine, a obuhvaćao je djelatnosti doma zdravlja, polikliničko-konzilijarne zaštite, te stacionarne zaštite koju je pružala opća bolnica, a opća bolnica bila je u njegovu sastavu do 1994. godine, kad je Medicinski centar podijeljen na: Dom zdravlja i Opću bolnicu. Odluku o podjeli donijelo je Županijskog poglavarstvo Vukovarsko-srijemske županije 21. veljače 1994. godine, a 23. svibnja 1994. godine registrirana je OPĆA BOLNICA, s.p.o. VINKOVCI, Zvonarska 57.

Ukupan broj djelatnika nastalom podjelom u Općoj Bolnici Vinkovci bio je 690, od toga 665 s punim radnim vremenom i 25 djelatnika s pola radnog vremena. Godine 1994. u bolnici je radilo 55 specijalista, a na specijalizaciji su bila 34 liječnika. S višom stručnom spremom bila su 44 zaposlenika, sa srednjom 291, a nezdravstvenih i administrativnih djelatnika bilo je 245. Broj ugovorenih

kreveta s HZZO-om bio je 356. Važno je napomenuti da je Opća bolnica u Vinkovcima tada bila jedina bolnica u Vukovarsko-srijemskoj županiji dok su Vukovar i vukovarska bolnica bili okupirani i tada nedostupni hrvatskim vlastima.

Odlukom Županijskog poglavarstva godine 1996. iz sastava bolnice izdvaja se mikrobiologija i osniva se Zavod na javno zdravstvo Vukovarsko-srijemske županije u čiji je sastav ušao i Odjel za mikrobiologiju, a do današnjeg dana se nalazi u privremenom prostoru naše bolnice, do izgradnje vlastitog prostora.

Kako je napredovala obnova Bolnice i opremanje novim medicinskim aparatima te povratkom novih specijalista, sve djelatnosti su širile djelokrug i kvalitetu rada i praćenje suvremenih trendova u medicini. Naši građani iz godine u godinu imali su sve bolju i kvalitetniju zdravstvenu zaštitu. Useljenjem u obnovljene prostore ratom razrušene bolnice, s no-

Prvi hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman posjetio je Bolnicu 10. lipnja 1995. godine. U prvom redu na slici su i: tadašnji ravnatelj Jakov Krešić, dipl. oec., predsjednica Stručnog vijeća dr. Marija Švagelj, šef Kirurgije prim. dr. Željko Hodalić

vom i suvremenom opremom, naši zdravstveni djelatnici su sada u mogućnosti zadovoljiti zdravstvene potrebe i skrbiti se za osiguranike i građane naše Županije, a samo na diferencirane i visokospecijalizirane obrade i usluge upućivati bolesnike u kliničke bolnice. Bolesnici su sada smješteni i dvokrevetnim sobama, sa sanitarnim čvorovima koji zadovoljavaju najviše standarde. Broj ordinacija se svake godine povećava u skladu s povratkom novih specijalista te proširenjem djelatnosti uvođenjem novih pretraga i zahvata u skladu s novim

subspecijalistima kojih je svake godine sve veći broj u našoj ustanovi. Medicinska djelatnost Opće bolnice Vinkovci obavlja se kroz provođenje ugovornih obveza s HZZO-om s kojim se svake godine zaključuje Ugovor o provođenju bolničke i specijalističko-konziljarne zdravstvene zaštite. Nabavljena je suvremena oprema u novom operacijskom bloku i novoj Jedinici intenzivnog liječenja. Nova je endoskopska oprema, oprema na Odjelu radiologije i u Koronarnoj jedinici, ultrazvučnoj i kardiološkoj obradi. Laboratorij je novoopremljen.

ljen za hematološke, biokemijske i pretrage tumorskih markera.

Opća bolnica Vinkovci pruža zdravstvenu skrb za preko 120.000 stanovnika Vukovarsko-srijemske županije koji gravitiraju našoj ustanovi. Osim toga, bolnica pruža zdravstvene usluge i većem broju žitelja Posavske županije iz Federacije BiH, što se regulira posebnim ugovorima svake godine. Također pružamo i usluge obavljanjem preventivnih sistematskih pregleda za zaposlenike javnih i državnih ustanova. Važan segment funkcioniranja bolnice i obrade

bolesnika te ispunjavanje svih kriterija iz Ugovora s HZZO-om bilo je uvođenje informatizacije bolnice putem tzv. bolničko informativnog sustava (BIS-a) koji je počeo s radom 2005. godine nadogradnjom sustava i uključivanjem svih segmenata bolničkih djelatnosti te administrativnih praćenja. Sve djelatnosti i ordinacije su u sustavu BIS-a, liječnički i ostali nalazi spremljeni su u računala, sve usluge i zahvati se prate elektronski, kao i obračuni troškova u stacionarnom i polikliničko-konzilijsnom dijelu. Sukladno odluci Ministarstva zdravstva i HZZO-a o uvođenju sustava DTS-a

Pogled na Opću bolnicu Vinkovci s istočne strane; vidi se novouređena zgrada nove Interne, nekad tzv. „skelet“.

(dijagnostičko terapijskih skupina) u našoj bolnici već je nekoliko godina u funkciji i zadovoljava sve kriterije potrebne za praćenje bolesnika.

Nastavljen je proces informatizacije, a vrlo je važan pomak informatizacija laboratorija i povezivanje u bolnički informatički sustav. Završen je proces uvođenja Enterprise PACS sustava koji uključuje rad radiologije i endoskopije, a nudi mogućnosti prihvata i arhiviranja svih radioloških i endoskopskih slika te distribuciju slika i nalaza između odjela čime se značajno uštedjelo na potrošnji rentgenskih filmova i ostalog potrošnog materijala.

Ministar zdravstva i socijalne skrbi 21. listopada 2008. godine donio je odluku o ustrojavanju bolničke jedinice za centralno naručivanje pacijenata. U najkrćem roku Opća bolnica u Vinkovcima postupila je po odluci i sada je moguće na jednom mjestu dobiti termine pregleda za različite specijalističke usluge, a lista čekanja je transparentna i dostupna na web stranici bolnice. Pacijenti se mogu naručiti osobno, elektronskom poštom ili telefaksom. U većini djelatnosti skraćene su liste čekanja za određene dijagnostičke pretrage. Djelatnike bolnice stalno se podsjeća na odgovoran i korektni odnos prema korisnicima naših usluga u skladu s akci-

Zgrada „stare bolnice“ u Zvonimirovoj 53 danas (sada je zgrada Doma zdravlja Vinkovci)

jom Ministarstva zdravstva „Ljubaznost je početak svakog liječenja“.

Već nekoliko godina u bolnici je ustrojen i hitni bolnički prijem koji prima i obrađuje sve hitne bolesnike koji se dalje upućuju ili na hospitalizaciju ili na dalju obradu kod dežurnih liječnika određene specijalnosti. Unazad tri godine naša je bolnica uključena u PATH program koji se provodi preko Hrvatskog društva za poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite i Agencije za kvalitetu i akreditaciju. Tim se programom prate indikatori kvalitete obavljanja zdravstvenih usluga i sigurnost bolesnika što je bitno za akreditaciju naše ustanove u budućnosti. Početkom ove godine Ministarstvo zdravstva kategoriziralo je našu bolnicu u skupinu III A, kao i većinu županijskih bolnica ove veličine. Prema Zakonu o kvaliteti zdravstvene zaštite, u bolnici je ustrojena Jedinica za kvalitetu koja provodi mjere za poboljšanje kvalitete prema kriterijima Agencije za kvalitetu. Voditeljica Jedinice za Kvalitetu je dr. Jadraka Korda spec. infektolog, koja je i pomoćnica ravnatelja za kvalitetu zdravstvene zaštite. Sukladno potpisnom Ugovoru s HZZO-om bolnica raspolaže s 361 bolničkim ležajem uz dodatnih 3% ležaja koji su predviđeni za intenzivno lijeчењe.

Pregled zaposlenika po stručnoj spremi i vrsti radnog odnosa

I. ZDRAVSTVENI RADNICI	BROJ
SPECIJALISTI 86	
+ 7 magistara	97
+ 2 doktora znanosti	
+ 2 spec. med. biokemije	
Na specijalizaciji	26
OSTALA VSS doktora medicine sekundarci na Kirurgiji	3
doktori medicine - pripravnici	9
dipl. ing. biok. 2	
dipl. farm. 3	
logopeda 2	
psiholog 1	8
VIŠE MEDICINSKE SESTRE i ostali viši	68
+ pripravnici	10
SREDNJE MEDICINSKE SESTRE i ostali srednji /babice, lab. fiz./	353
NIŽA – pomoći djelatnici u zdravstvu nosači	12
UKUPNO	586
– zdravstveni djelatnici	
II. EKONOMSKO-ADMINISTRATIVNI RADNICI	
VISOKA	7
VIŠA	6
SREDNJA	59
UKUPNO	72
– administrativni radnici	
III. TEHNIČKI RADNICI, majstori, pomoćno osoblje i spremачice	
VŠS	1
KV	20
PK, NKV	137
UKUPNO – tehnički radnici	158
SVEUKUPNO	816

RADNICI NA NEODREĐENO
VRIJEME 761

RADNICI NA ODREĐENO
VRIJEME 55

ŽENE 636
MUŠKARCI 180

Broj zaposlenih 30. lipnja 2011. godine

O D J E L I	DR SPECIJALISTI	DOKTORI NA SPECIJALIZACIJI	DOKTORI PRIPRAVNICI	VŠS	SSS
Pedijatrija	9	2		3	35
Interna	11	5		2	46
Kirurgija	12	4	9 pripravnika + 3 dr. med. HMP	8+6 prip. vms.	62
Ginekologija	5	4		2	27
Neurologija	6	0		1	14
Psihijatrija	7	2		2	22
Oftalmologija	4	0		1	11
ORL	4	1		1	9
JIL	11	0		3	38
Fizikalna medicina	3	1		15 + 3 pripav.	7
Dermatologija	2	0		0	2
RTG	5	3		12 +1 prip.	1
Biokemija	2	1		4	9
Transfuzija	1	1		1	8
Patologija i citologija	3 1	1 spec. iz citologije		5	4
Urologija	4	0		1	10
Pulmologija	3	0		1	11
Zarazni	2	1		1	7
Dijaliza	-	0		1	17
Ortopedija	3	1		1	9
Glavna sestra bolnice				1	
Ukupno	98	26	9 + 3=12	63+6=78	353

Popis ravnatelja i njihovih zamjenika od 1994. g.

Od 1994. do 1998. godine ravnatelj bolnice bio je Jakov Krešić dipl. oec., a zamjenik dr. Ivan Prgomet spec. oftalmolog. Dr. Marko Reljanović, spec. ortoped bio je ravnatelj od 1998. do 1. srpnja 2004. godine, a njegov zamjenik dr. Martin Božić koji je od 1. srpnja 2004. do 1. lipnja 2005. bio vršitelj dužnosti ravnatelja, a zatim je za ravnatelja imenovan dr. Ivan Pripužić, spec. urolog a njegova zamjenica bila je mr. sc. Mirna Krajina Andričević, dr. med., spec. internist. Od 1. lipnja 2009. godine ravnatelj Opće bolnice Vinkovci je dr. Krunoslav Šporčić, anesteziolog, spec. i intenzivne medicine, zamjenik ravnatelja je dr. Martin Božić, spec. otorinolaringolog. Pomoćnica ravnatelja za kvalitetu zdravstvene zaštite je dr. Jadranka Korda, spec. infektolog. Glavna sestra bolnice je Vladimirka Vidić, bacc. med. tech.

Od izbora dr. Krunoslava Šporčića za ravnatelja 2009. godine donešen je novi Statut bolnice i novi Pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta. Dovršena je obnova tzv. „skeleta“ koji je dobio naziv „nova Interna“. U novi prostor u suternu su useljene specijalističke ambulante Internog odjela i Odjela neurologije. Od opreme, instalirana je i nova polivalentna rtg snimaonica. Nedavno je u prizemlje „nove Interne“ preseljena i

Upravno vijeće Opće bolnice Vinkovci

Ante Todorić, dr. med., spec. ginekolog,
predsjednik

Gabrijel Šokičić,
dipl. iur. univ. spec. oec.

Pavo Lukić,
dr. vet. med.

Josip Kiš,
dr. med., spec. kirurg

Ivica Knežević,
ing. radiologije

hemodializa s potpuno novom opre-
mom. Prostor potpuno zadovoljava sva
pravila selektivnog rasporeda dijalizira-

nih bolesnika kao i prostor za peritonej-
sku dijalizu.

Ravnateljstvo OB Vinkovci: Vladimirka Vidić, bacc. med. tech.
(glavna sestra bolnice); dr. Jadranka Korda, spec. infektolog,
pomoćnica ravnatelja za kvalitetu zdravstvene zaštite; dr.
Krunoslav Šporčić, anesteziolog, spec. intenzivne medicine,
ravnatelj; dr. Martin Božić, speci. ORL, zamjenik ravnatelja

Krunoslav Šporčić, dr. med.,
predsjednik Podružnice Vinkovci-Županja HLZ

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR PODRUŽNICA VINKOVCI-ŽUPANJA

Prije 84 godina, 27. ožujka 1927. godine u prostorijama ureda gradonačelnika Vinkovaca održana je osnivačka sjednica „Kluba vinkovačkih liječnika“ na kojoj je za predsjednika kluba izabran dr. Božo Steinfel, a za tajnika dr. Zlatan Sremec. Među liječnicima nazočnim na sjednici bili su i: dr. Deutsch, dr. Divić, dr. Georgević, dr. Lederer, dr. Metzger, dr. Žiga i ostali. Zadatak kluba bio je briga o staleškom statusu i drugim potrebbama liječnika Vinkovaca i okoline. Kao jedan od glavnih zadataka novoosnovanog kluba, bilo je i promicanje zdravlja i zdravstvene kulture među pučanstvom vinkovačkog kraja.

Neki od članova Kluba ostavili su dubok i neizbrisiv trag u povijesti Vinkovaca. Jedan od primjera je dr. Jovan Georgević („dr. Joco Georgijević“), koji se aktivno bavio športom i šahom, te je u Vinkovce doveo i svjetskog šahovskog prvaku 1936. godine Aleksandra Aljehina.

Među građanima Vinkovaca ostao je poznat po svom humanitarnom radu jer je svaki petak besplatno pregledao siromašne sugrađane.

Dvadeset i pet godina kasnije, 15. ožujka 1952. godine u Vinkovcima je osnovana Podružnica Zbora liječnika Hrvatske Vinkovci koju su osnovali liječnici s područja Vinkovaca i Županje kao dio Zbora liječnika Hrvatske. Zbor liječnika Hrvatske ili kako se od 1994. naziva Hrvatski liječnički zbor, osnovan je 26. veljače 1874. godine u Zagrebu kao udruga doktora medicine i doktora stomatologije osnovana radi unaprjeđenja zaštite zdravlja naroda, stručnog i znanstvenog rada te njegovanja liječničke etike i zaštite staleških interesa.

Od tada punih pedeset i devet godina traje neprekinuta aktivnost Podružnice Vinkovci-Županja Hrvatskog liječničkog zbora u koju je uloženo puno rada i zlaganja brojnih liječnika s područja Vin-

Zapisnik sjetnice održane 28. III. 1927 - 8:00 u
vrij. - sob. pop. predavaonici.

Kol. Dr. Šimenc pozdravlja prisutne Kluge i zahvaljuje im, da su
nastalo upr. brojne dobiti i pita da li Kluge osiguri rezervat
čl. sastanaka. Nisam, da bi bilo moguće i potreba da se rezervi-
jimo. Možda, da se otvara debatna o toj uobi.

Kol. Dr. Metzger: Zahvaljujem kol. prof. dr. R. Držiću, koji je mi
pre 2 godine posao ovu poslovnu, ali i s jasnim ciljevima
dodatak rad. Zato zahvaljujem kol. Dr. Šimencu, koji je mi
danas, malom i anonimno, sve dobio. Preduvode ne
prijetotiski sastanki, nego da se osmije. Kako leđnički
Dr. Šimenc: sjetnice, ako bi se Kluge nisu dobitile, po-
najmanji jedna organizacija, jer to znači više nego
obične sastane. Jednoglasno se svima predložio Kl.
Metzger i održava se, Klub vinkovačkih leđnika:

Dr. Metzger pozdravlja najstarijes leđnika kojih su bili
prof. dr. Šederer obližnji, a. je on najstariji, i želi se
ne prisustviti Kol. Dr. Bozo Stenflo predsedniku, i
kol. Dr. Šederer zamjeniku.

Dr. Šimenc pozdravlja prof. dr. Šimenc kao najstarije-
šeg, a k. dr. Metzger iz tehn. Kongresa pozdravlja P. Držiću.

Zapisnik osnivačke sjednice Kluba vinkovačkih lječnika održane 28. ožujka 1927. g.

kovaca i Županje koji su svojim osobnim radom, predavanjima, organizacijama stručnih i znanstvenih skupova u Vinkovcima, razvojem i unaprjeđenjem zdravstvene zaštite našeg grada doprinijeli boljitužu života u našem gradu. U tih pedeset godina, od malene bolnice sa svega nekoliko uposlenih liječnika te slabo razvijemo mrežom primarne zdravstvene zaštite, zdravstvo se na području Vinkovaca i Županje razvilo do velike i moderne bolnice s 365 ležaja u kojoj su zastupljene sve medicinske grane osim visokospecijaliziranih poput onkologije ili neurokirurgije, u kojoj radi 120 liječnika (90 specijalista i 30 specijalizanata), dobro razvijene mreže ordinacija obiteljske medicine kao i liječnika specijalista u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (pedijatri, ginekolozi i sl.)

Tijekom stvaranja nove Hrvatske i Domovinskog rata liječnici naše Podružnice dali su svoj obol, a neki od njih su za svoje zasluge primili odličja. Članovi naše Podružnice aktivno sudjeluju i u društvenim i političkim aktivnostima našeg grada i naše domovine. Dr. Željko Štanfel i dr. sc. Dražen Švagelj bili su zastupnici Hrvatskog sabora, dr. Švagelj je obavljao funkciju gradonačelnika Vinkovaca, a i trenutni gradonačelnik našeg grada dr. Mladen Karlić također je član naše Podružnice.

Teško je nabrojati sve zaslužne članove naše podružnice Hrvatskog liječničkog zbora koji su utkali kako svoj stručni i znanstveni rad, tako i društveni, kulturni i politički angažman u boljitužu našeg grada, ali svakako moramo barem izdvojiti liječnike koji su obavljali funkcije

Sastanak
kardiološke
sekcije
Hrvatske,
Vinkovci,
1973., na slici
su i
dr. Ž. Mataija,
dr. V.
Vučevac,
prof. dr. sc.
M. Bergovec,
u drugom
redu
dr. P. Horčić

predsjednika Podružnice Vinkovci-Županja Hrvatskog liječničkog zbora od 1952. godine do danas, a to su: dr. Ivo Pavešić, dr. Slavoljub Domačinović, dr. Fric Špicer, dr. Luka Kratković, dr. Dragutin Goranić, dr. Marijan Velnić, dr. Vladimir Čajkovac, dr. Ante Korda, dr. Ozren Koščić, dr. Slavko Smital, dr. Željko Matajia, dr. sc. Martin Rašić, dr. Andrejko Jerković, dr. Ivan Prgomet, dr. Nada Dolanski-Vego, dr. Marija Mišetić, dr. Ivanka Štanfel, mr. sc. Božo Gugić i dr. Krunoslav Šporčić.

Podružnica Vinkovci-Županja Hrvatskog liječničkog zbora trenutno broji preko dvije stotine članova i sigurno je jedna od najvećih strukovnih udruga naše županije.

Svjesni svoje zadaće, članovi Podružnice Vinkovci – Županja Hrvatskog liječničkog zbora pred sebe i dalje stavlju svoj osnovni zadatak, a to je unaprijeđenje zaštite zdravlja naroda, podizanje nivoa stručnog i znanstvenog rada, te njegovanje liječničke etike na korist stanovništva naše županije.

Zlatna plaketa „Grb grada Vinkovaca“
dodijeljena Hrvatskom liječničkom
zboru, Podružnici Vinkovci-Županja
u povodu 55. godišnjice rada i 80.
godišnjice osnivanja Kluba
vinkovačkih liječnika, 2007. g.

s. M. Ester Radičević, prof.

DJELA MILOSRDJA SESTARA SV. KRIŽA U VINKOVAČKOJ BOLNICI 1895. - 1949.

Družbu Milosrdnih sestara sv. Križa osnovao je kapucin o. Teodozije Florentini u Švicarskoj 1856. godine, uz sve-srđnu suradnju i pomoć bl. Majke M. Terezije Scherer, pod geslom – „*Potreba vremena volja je Božja*“. Sjedište Družbe je i danas u Švicarskoj, u Ingenebohlju, nedaleko od Züricha.

Biskup J. J. Strossmayer pozvao je sestre Sv. Križa u Đakovo i one su došle u Slavoniju 1868. godine, da prije svega preuzmu rad u školama, ali su vremenom razvile i zavidnu karitativnu djelatnost na cijelom području, među ostalim i u Vinkovcima, sve do danas.

Vinkovačka bolnica nije bila velika, ali je bila na važnom mjestu. Oduvijek su se u Vinkovcima račvale željezničke pruge i mjesto je time dobilo na važnosti. Provincijalna uprava Milosrdnih sestara sv. Križa iz Đakova 9. listopada 1895. godine uputila je šest sestara da u bolnici Imovne općine preuzmu njegu bolesnika. Tada je bolnica imala samo 60 bolni-

čkih postelja, ali se vremenom kapacitet povećao na oko 120 kreveta.

Sestre u bolnici preuzele su sve poslove njega bolesnika, a za pomoćne poslove čišćenja, spremanja, pomoći u kuhinji i praočnicu bilo je zaposleno civilno osoblje, kojega nikada nije bilo dovoljno. Kod težih poslova vezano za njegu bolesnika, prenošenja bolesnika i slično, sestrama su pomagali bolničari. Vremenom se povećao broj sestara, radilo je njih 15 i još pet kandidatica. U arhivu provincijalne kuće u Đakovu o počecima ovoga rada čitamo sljedeće: „9. Oktober. Übernahme des Landesspitals in Vinkovci. Als Vorsteherin wurde Sr. Rosa Horvat bestimmt und die Schwester: Sr. Valesia, Sr. Dominika, Sr. Gordiana, Sr. Stanislava, Sr. Margareta und Kandidatin Antonia.“¹

¹ Arhiv provincijalne kuće Đakovo (dalje APKĐ) Tagebuch 1868.1945.; str. 28. Njega bolesnika od strane sestara preuzeta je na molbu dr. Struppija, protomedicusa iz Zagreba, koji je osobno došao u Đakovo na dogovor o pre-

Bolesnici u sobi,
1927. godine

Časna sestra
družbe
Milosrdnih
sestara sv. Križa
s pacijentima,
1930. g.

Kao i u svim ostalim mjestima, sestre su stanovale u bolnici, ali sve do 1902. nisu imale kapelicu pa su na sv. misu išle u župnu crkvu. Te godine je pogla-

uzimanju ovoga rada. Bolnica u Vinkovcima postojala je već dulje vrijeme, ali njega bolesnika nije zadovoljavajuća. Od sestara se u tom pogledu očekivalo puno. One su ova očekivanja i ispunile.

varica s. Dominika uspjela dobiti jednu malu sobicu za kapelicu, što je uvelike olakšalo život i rad sestara. Kapelica je bila posvećena sv. Ani i na njezin blagdan 26. srpnja 1902. je blagoslovljena.

Te godine je bolnica proširena izgradnjom dviju baraka i jednoga paviljona u dvorištu. Sve do Prvog svjetskog rata ne

nalazimo zapisano nikakvih važnih događanja. Život je tekao uobičajeno. Zbog zahtjevnog i teškog posla pojedine sestre nisu mogle dugo ostati, pa je promjena sestara bila nužna i prilično česta. U to vrijeme premještaje sestara vršila je provincialna uprava u dogovoru s upravom bolnice.

Za vrijeme Prvog svjetskog rata, zbog položaja grada, u vinkovačku bolnicu pristizalo je mnoštvo ranjenika. Već na početku 1914. godine otvorena je posebna Bolnica Crvenog križa ili Ratna bolnica za dvorbu ranjenika u koju su došle tri sestre, a ubrzo još njih devet – tako je ovdje radilo 12 sestara.² Bolnica je bila smještena u zgradi mađarske škole. Zbog mnoštva ranjenika i manjka prostora u bolnici su se javljale epidemije tifusa, boginja i slično. Zbog toga je bilo dosta smrtnih slučajeva. Oboljela je od tifusa i s. Elizabeta Krejči te dobila upalu pluća i umrla 28. veljače 1915. godine. Na pogrebu je bilo mnoštvo svijeta, a sudjelovali su predstavnici i civilne i vojne vlasti. Župnik Mato Novosel održao je dirljiv nadgrobni govor. U isto vrijeme, u bolnici je oboljelo još šest sestara od tifusa.³ Sreća pa nije podlegla bolesti.

² Isto, str. 95., Bolnica je bila „Abschubstation“ - i kroz nju je prošlo mnoštvo ranjenika. Ova ratna bolnica je bila u funkciji sve do 2. lipnja 1919. godine.

³ Usp. Isto, str. 103 s.

Dan za danom dolazili su transporti ranjenika te je ova bolnica vidjela mnogo bijede i doživjela mnogo nevolja. Hodnici i sobe uvijek su bili puni ranjenika. Posvuda su bile prostre slamnjače i pomoći ležajevi, pa su liječnici i sestre jedva prolazili između ranjenika i pružali im osnovnu njegu.⁴ Kako je bila situacija u bolnici govorio nam i jedan događaj koji se zbio 1915. godine. Među ranjenicima je bio i jedan srpski vojni zapovjednik. Bio je teško ranjen, prilično grub i nepristupačan pa su ga svi izbjegavali dvoriti, jer je nerado primao bilo kakvu uslugu. Kad mu je jednoga dana pristupila s. Anuncijata Fischer, tada kućna poglavaričica zajednice, izvukao je nož i nasruuo na nju. No ona je ostala savršeno mirna i gledajući ga u oči kazala: „Ne bojim se vašega noža. Probodite me samo! To će za mene biti dobitak. Ja sam svoj život posvetila Bogu i to će me sjediniti s Njime, kojemu sam darovala svoju mladost.“⁵ Čovjek je ostao zaprpašten i veoma dirnut ovakvim postupkom sestre. Zamolio je oprost i postao sasvim drugačiji. Za nekoliko dana je umro. Bilo je još dosta sličnih događaja. Osobito je bila kritična i teška 1917. go-

⁴ Osobito dirljivo je bilo za Božić 1914. godine. Svećenik je služio misu polnoćku na hodniku koja se čula i u okolnim sobama, a svi ranjenici i bolesnici su sabrano i mirno slušali i sudjelovali - oni koji su znali i mogli.

⁵ Usp. APKD, Tagebuch 1868.-19345., str. 103.; Chronik – Zapisi Nr 23 1868.1951., str. 68.; Kronika filijala I., str. 30.

dina. Zima je bila veoma oštra. Temperature su se spuštale do minus 20 stupnjeva pa su ranjenici s fronte dolazili ne samo promrzli, nego smrznutih ekstremita koji su u većini slučajeva morali biti amputirani, a smrtnost je bila vrlo visoka. Zabilježeno je u tim danima, kad je pristizalo sve više ranjenika, da se za njihovu dvorbu javljaju mnoge ugledne gospođe iz grada. Upozorio ih je šef bolnice dr. Leo Vrbanić: „Nemojte misliti da je dvoriti ranjenike lako. Nije to samo pružiti im času vode, obrisati oznjeno čelo, promijeniti oblog. Ranjeniku treba učiniti najosnovniju njegu i ono što priroda zahtijeva. Idite i gledajte što rade milosrdne sestre, pa ćete vidjeti što vas čeka.“ A za sebe je rekao: „Volelim raditi sa zadnjom kandidaticom, nego sa jednom školovanom damom.“ Jednostavnost, poslušnost, požrtvovnost i redovnička disciplina imaju svoj čar koju čak i svijet prepoznaće i priznaje.⁶ Godina 1920. donijela je i sestrama i bolnici novu nevolju. U listopadu su izgorjele barake u kojima su bili smješteni bolesnici zaraženi tifusom i boginjama pa je u njihovom spašavanju prično opečena po licu i rukama s. Cirila. Tada je od zaraze boginjama umrla kandidatica Ana Ramljak. Istoga dana, 13. listopada s. Kleofa Unfried doživjela je na poslu moždani udar. Sami su je bolesnici na rukama odnijeli u postelju. Ka-

ko je bilo malo mjesta za bolesnike, prostor se morao proširiti. Godine 1924. Izgrađena je još jedna baraka. I sestre su neprestano morale voditi „borbu“ za svoj životni prostor. Njih dvadeset imalo je samo četiri male sobice. Kada se trebao urediti stan u bolnici za jednoga liječnika, sestre su morale dati sobu u kojoj su spavale kandidatice i prostoriju u kojoj se glaćalo rublje. Pomoćno osoblje stanova je u dvorišnoj zgradi pored ljekarne, a sestre su imale stan na prvom katu bolnice.

Dragocjene podatke o radu bolnice zabilježila je, sada već pokojna, s. Tihona Molnar. Iako je ona radila u bolnici posljednjih godina – od 1941. do 1949. godine, može se prepostaviti da je tako pa i teže, bilo ranije. Iz njezinih bilježaka iščitavamo situaciju i atmosferu u bolnici. Odjeli nisu bili podijeljeni kao danas, jer nije bilo dovoljno ni bolničkog, ni liječničkog osoblja. Slijedom toga, internom odjelu bio je pripojen zaražni i tuberkulozni odjel. Bila su samo četiri liječnika, a medicinsku njegu vršile su sestre. Nisu imale radnog vremena jer su bile i u noćnoj službi. Do jedan sat iza ponoći dežurala je jedna sestra, a onda bi probudila djevojku koja je nastavila dežurstvo, kako bi se sestra malo odmorila i ujutro nastavila raditi. Po noći je dežurna sestra bila i vratarica, dok je po danu bio zaposlen portir. Nije bilo jednostavno tijekom noći

⁶ APKD, Chronik-Zapisi, str. 69.

Bolesnička soba,
30-ih godina

Časne sestre u
radu s
pacijentima,
1935. g.

otvarati vrata, jer nikada nije bilo moguće znati tko je pred njima – bolesnik kojemu je potrebna pomoć ili netko drugi. Veoma je interesantan opis rada o samoj njezi bolesnika, kao i o nekim drugim situacijama u bolnici. Prepuštimo sad sestri Tihoni riječ: „...nekoliko riječi o laboratoriju. Imali smo jednu

malu sobicu u kojoj se jedva moglo okrenuti. Svaka sestra na svojem odjelu je morala sama napraviti one najosnovnije pretrage, koje je liječnik odredio. Svaki odjel je imao stalak za SE. Svaka je sestra morala znati kako se vadi krv i očitati SE. Urin smo pregledavali lakmus papirom. Znali smo, ako pocrni da je

pozitivan ŠUK, a za albumen smo stavljali reagens koji je bio za to određen. Ako se zamutilo znači da je albumen pozitivan. A želučani sok smo radili tako da smo dali (bolesniku) probni zajutrak i nakon izvjesnog vremena ispumpali želudac, stavili lakmus papir, pa ako je potamnio znači da je pozitivan, a ako nije promijenio boju onda je negativan. A sediment od urina se pregledavao tako da je sestra procentrifugirala i talog stavlja na stakalce pa pod mikroskop, te zvala svoga liječnika neka pogleda. Eto kako se to nekada radilo, sasvim primitivno.”⁷

Dvije-tri godine prije nego su sestre napustile bolnicu, došle su u laboratorij stručne sestre – s. Radislava Tot i s. Milutina Rođak pa su one počele raditi KKS i neke druge pretrage. Tako je se strama na odjelima bilo puno lakše, jer nisu morale raditi sve same.

Danas se ne može zamisliti bilo koji posao bez potrebnih aparata, strojeva, električne energije. U ono vrijeme, u bolničkoj kuhinji ili praonici nije bilo pomagala koja su nama danas na raspolaganju. U kuhinji nije bilo niti električnih niti plinskih štednjaka, samo štednjaci na drva. Tu su radile dvije sestre i jedna

Osim njega, časne sestre su vodile i bolničku kuhinju

⁷ s. Tihona Molnar, Uspomene na rad u vinkovačkoj bolnici, rukopis, str. 6.

djevojka te su sve morale raditi same – pripremati, kuhati, čistiti povrće, čistiti kuhinju, prati suđe. Ratne godine su bile najteže. Zalihe je 1945. godine odnijela partizanska vojska pa je pola godine bilo veoma teško. Za bolnicu su se uzgajale svinje radi mesa, a i obradivao vrt zbog povrća.

Praonica je također bila priča za sebe, bez strojeva za rublje. Jedna je sestra brinula o pranju, uz pomoć dvije djevojke. Sve što se upotrebljavalo u bolnici prano je u praponici – od posteljine, rublja za bolesnike, zavoja i materijala koji se upotrebljavao pri operacijama. Sve se pralo u lukšiji od pepela, na ruke. Glačalo se glaćalima na drveni ugljen, jer nije bilo električnih.

U svojim uspomenama sestra je Tihona posebno mjesto posvetila zaraznom odjelu. Dopustimo da ona sama objasni: „To je bila jedna zgrada u dvorištu koja je imala više malih sobica s 2, 3 ili 4 kreveta te svoju malu ambulantu. Sestra je imala također svoju malu sobicu i po-moćne prostorije. Ovdje je radila s. Riharda. Ona je s tim jadnim bolesnicima bila dan i noć, s njima je dijelila teret njihove bolesti, tješila ih, hrabrla i trpjela skupa s njima. Bila im je milosrdni Samaritanac. Ona se je brinula za sve njihove duhovne i materijalne potrebe. Hranu im je sama nosila preko dvorišta, iz kuhinje ljeti i zimi, po kiši i svakom nevremenu. Ona je hranila bolesnike,

prala suđe, spremala cijeli odjel, ložila i čistila peći u zimi, radila sve što je bilo potrebno. Zamislite kako je bilo toj sestri tako osamljenoj. Samo je kradom znala doći među nas kad smo bili zajedno. Pazila je da je nitko ne bi bio. Taj odjel je bio priključen internom, pa je njega nadgledao dr. Metzger, a on ne bi dozvolio da se sestra kreće izvan odjela, da ne bi prenijela zarazu. Na sv. misu je isto tako došla, jer je sv. misa bila u 6 sati. U to vrijeme još nije bilo nikoga od personala u bolnici, jer je radno vrijeme bilo od 7 sati, pa je uspjela poslije mise otrčati na odjel. (...) S. Riharda je uvijek bila vedra, vesela, nasmijana i zadovoljna, a bila je već u godinama.“

Sestre su u bolnici, kako je ranije spomenuto, imale malu kapelicu posvećenu sv. Ani i u njoj, što im je bilo važno, svaki dan sv. misu. Nju im je dolazio služiti župnik župe sv. Ivana Nepomuka (danas sv. Euzebija i Poliona) ili, u ono vrijeme kada s. Tihona ovdje radi, gimnaziski katehet Antun Mihaljević. Stanovaо je privatno kod jedne obitelji, a na ručak dolazio u bolnicu. Bio je pažljiv prema sestrama te uvijek dolazio u vrijeme da im ne smeta jer sestre nisu imale gostinjske sobe. Samo u slučaju kad nije mogao drugačije, ručao je sa sestrama.

Da je provincijalna uprava brinula za daljnje obrazovanje sestara, govore i činjenice o odlascima sestara u Zagreb na

razne tečajeve (za dijetetsko kuhanje) ili su pohađale našu bolničarsku školu na Vrhovcu. U Vukovaru je također bio organiziran tečaj za bolničarke pa su ga i sestre iz Vinkovaca pohađale. Dolazila im je iz Đakova s. Olivija Bodoniji i predavala neke predmete, kako bi im olakšala pohađanje tečaja, jer su sestre morale normalno raditi i imati noćnu službu. Kad je nova vlast vidjela da sestre idu u Vukovar, organizirala je 1946. godine u Vinkovcima tečaj od tri mjeseca za pomoćno osoblje koje je trebalo usvojiti barem neka znanja. Bila je to ustvari priprema za odlazak sestara.

Nakon dolaska nove vlasti, križevi su i ovdje bili prvi na udaru. Skinuli su ih iz svih soba, a već 1946. godine uzeli su sestrama kapelicu s obrazloženjem o potrebi prostorije za previjalište. Nakon toga sestre su morale svako jutro ići u župnu crkvu na sv. misu. Ni svećenik nije više smio u bolnicu, što je osobito pogodilo bolesnike. Kateheta je postao kapelan u župi jer nije više smio biti ni vjeroučitelj na gimnaziji. Sestre su radile kao da se ništa ne događa, ali su svakog dana očekivale otakaz. Početkom studenoga 1948. godine prve su otkaze doatile sestre iz kuhinje, praonice i ljekarne te jedna sestra s odjela. Morale su odmah napustiti bolnicu. Bio je to početak kraja rada sestara sv. Križa u bolnici. Od tada su sestre svakodnevno živjele u velikoj neizvjesnosti. Nisu znale

što će im donijeti dan, što noć. Dalo se naslutiti da će ubrzo morati sve otići, ali ni u snu nisu mogle predvidjeti kakvu će dramu doživjeti. Dopustimo opet s. Tihoni da nam ispriča što se dogodilo.

„Na Novu godinu 1949. smo sve sestre išle na sv. misu u 11 sati, koje smo bile slobodne. Nismo niti naslućivale što nam se spremi. Nekako poslije propovijedi, došla je milicija po nas četiri sestre: s. Rihardu, s. Priminiju, s. Purisimu i mene (s. Tihonu). Morale smo ostaviti sv. misu i odmah s njima poći u bolnicu. Dobile smo naređenje od direktora bolnice dr. Metzgera da moramo predati inventar i u roku **dva sata** nestati iz bolnice, inače ćemo u zatvor ako na to ne pristanemo. Kad smo stigle u bolnicu, već je čekao skladištar da primi inventar. On je tim drskim postupkom bio tako pogoden da ništa nije mogao, jednostavno se nije snašao, a vrijeme je prolazilo. Mi smo morale pokupiti i naše stvari. Nadstojnica s. Narcisa nam je naredila da pustimo inventar, jer nije bilo nikako moguće za dva sata predati inventar kojim smo bile zadužene nas četiri sestre. Za to bi trebale cijeli dan. Morale smo spakovati svoje stvari i otići, jer nas direktor nije više želio zateći u bolnici. Tako mi inventar nismo predale. Nadstojnica je naručila fijaker, pošto je to u ono vrijeme bilo jedino prijevozno sredstvo, a pošto je vlak za Đakovo već otišao, nismo mogle drugačije,

nego smo otišle prenoći kod mame naše s. Celije (Bartulić). Pošto je tata bio umro i na Staru godinu bio sahrađen bila je kod kuće i s. Celija. Jako su se začudile – što se to s nama dogodilo na samu Novu godinu! Ujutro 2. 1. otišle smo vlakom u Đakovo. Časna majka Amadeja se silno iznenadila. Zagrlila nas je s riječima: „Drage moje sestre! Što se to dogodilo u Vinkovcima? Mislila sam da je svuda sve u redu jer nisam dobila nikakve loše vijesti.“ Ispričale smo joj i uključile se u duhovne vježbe koje su već bile započele. (...) U bolnici su još bile ostale s. Narcisa, s. Dora, s. Nedjeljka i s. Bonita.⁸

Navedene četiri sestre su morale napustiti bolnicu 1. ožujka 1949. godine. Kako sestre koje su doobile otkaz na Novu godinu nisu predale inventar, on je nestao. Kada su zadnje četiri sestre odlazile, morale su platiti sav taj nestali inventar. Njihova plaća nije bila dovoljna pa su iz Đakova morale naknadno poslati novac, a novac za put do provincialne kuće im je posudio župnik Josip

Pavlović. Tako su sestre ostale optužene za otuđivanje bolničkog inventara.

Treba li ovome neki zaključak? Pola stoljeća rada u veoma teškim okolnostima i uvjetima zasluzilo je barem korektan otkaz. No Bog je dopustio da sestre, ne samo iz ove bolnice, odu na veoma bolan način kako bi bile svjesne svoga poslanja i da je dio njihovog života Kristov križ. One su izvršile svoju dužnost, po onome što je njihov utemeljitelj o. Teodozije Florentini jednom rekao: „Ne smijemo računati na uspjeh, moramo vršiti svoju dužnost.“ U Knjizi života je sve zapisano, ali je očima svijeta ostalo sakriveno i nepoznato što su sve sestre morale žrtvovati i pretrpjeli te koliko su dobra ljudima učinile, unatoč slabostima i ograničenjima ljudske naravi.

U novije vrijeme obnovljen je rad Milosrdnih sestara sv. Križa u vinkovačkoj bolnici. Od godine 1992. do 1997. na Odjelu pedijatrije radila je s. Felicitas Blažević. Iste godine s. Jacinta Mandura zaposlena je u biokemijsko-hematološkom laboratoriju, gdje i danas radi.

Slav. Brod, 22. ožujka 2011.

---

⁸ Usp. Isto, str. 10. s.

SESTRINSTVO U VINKOVAČKOJ BOLNICI

Prema saznanjima, uglavnom iz pisanih izvora, prve školovane medicinske sestre dolaze u bolnicu od 1956. godine. To su sestre: Emilia Čolaković (1956.), Marica Šalinović (nema podataka o godini početka rada), Elza Parađina (1957.), Mandica Frajnd (1958.), Matija Iživkić (1958.), Zlata Šimunić (1958.), Ruža Milošević (1959.).

Većina njih već je imala određeno radno iskustvo u ambulantama i poliklinikama *Doma narodnog zdravlja*, *Kliničke bolnice „Rebro“* ili patronaže. Među tim sestrama je i prva viša medicinska sestra pripravnica Matija Iživkić, stipendistica vinkovačke bolnice.

Spomenute sestre su u bolnici bile pioniri sestrinstva i morale su svojim znanjem i radom dokazati i opravdati svoje postojanje. Dolaskom na svoja radna mjesta, susrele su se s mnogim problemima i poteškoćama te su morale savladati brojne izazove. Uglavnom su sve preuzele vođenje odjela, u smislu organiziranja poslova. Neki od problema s kojima su se suočavale bili su:

- nedostatak medicinskih sestara (organiziranje smjenskog rada - sestre rade prijepodne u bolnici, a poslijepodne u terenskim ambulantama);
- prostori u kojima su se nalazili odjeli (kirurški, zarazni, ginekološki, interni s dvije sobe za tuberkulozu) bili su smješteni u starim, neprimjernim i potpuno za liječenje i skrb bolesnika nepriлагodenim zgradama;
- odjeli su bili međusobno prostorno i poslovno ovisni;
- nedovoljno sanitarnih čvorova (postojeći su bili neadekvatni i za zajedničko korištenje);
- nedostatak bolesničkih postelja (nerijetko su istodobno u postelji nekoliko dana ležala dva bolesnika, osobito na kirurškom, ginekološkom i internom odjelu).

Za glavnu sestru bolnice tada je imenovana Elza Parađina. Na tom radnom mjestu ostala je do 1959. godine, kada je po preporuci *Škole narodnog zdravlja „Dr. Andrija Štampar“* upućena na po-

Godina - 1958.

U P I T N I K
ZA OCENJIVANJE SLUŽBENIKA ZDRAVSTVENIH USTANOVA
I OPŠTI PODACI

1	Porodično i rođeno ime službenika Wilenspek Bla-a		
2	Zvanje: Međesinska sest-a	Vrsta: III. Treća.	Pleme/ razred: XV.
3	Godina rođenja: 1934	Rodni stol: 5	Školska vreme: Sednja međes. škola.
4	Naziv radnog mesta: Glavna međesinska sest-a.		
5	Safer opis poslova koje je vršio u toku godine: <i>Obavljao posao prvo gledanje roditelja u bolnici, vršio nadzor nad malajima i mlađim medicinskim kadrovnim te kontrolu vršila kurirje, shranovanje i sistiranje.</i>		
6	Otikada radi na po- sljivima za koje se ocenjuje: od 1.I. 1958.g.		
7	Kursevi, seminari, tečaji, specijalizacija u toku godine: Nema		
8	Odlaganja, povale, nagrade u toku godine: Nema		
9	Disciplinske kazne: Nema		
10	Koliko je dana obustrovanja sa posla u toku godine i zašto: 19 dana od tega 12 dana god. odnosno i 7 dana sl- bednih.		
11	Podaci o honorarom rada u toku godine:		

slijediplomski tečaj za rukovoditelje u srednjim medicinskim školama pri *Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu*. Ondje je stekla naziv diplomirana medicinska sestra prosvjetno-pedagoškog smjera. Sestra Elza jedna je od osnivača *Škole za medicinske sestre u Vinkovcima* (osnovana 1961. godine).

Njega bolesnika u vinkovačkoj bolnici do 1949. godine bila je povjerena časnim sestrama reda svetoga Križa, a do 1964./65. godine časnim sestrama Družbe Služavki Malog Isusa (1957. godine četiri časne sestre bile su na Zaraznom odjelu, 1958. jedna na Ginekologiji i jedna na Pulmologiji, 1964. jedna časna sestra na radiologiji). Osim njih, o bolesnicima su brinuli bolničari sa završenom osnovnom školom priučeni u vojsci ili sa završenim tečajem.

Postupno pridošle školovane sestre preuzimale su u Bolnici potpuni nadzor nad njegovom bolesniku - podjele lijekova, uzimanje uzoraka za laboratorijske pretrage, briga o čistoći odjela, vođenje administracije, sudjelovanje pri pregleđima i zahvatima, zaduživanje za inventar odjela. Često puta su, zbog nedostatka liječnika, asistirale tijekom operacija i „davale narkozu“. Također su same uzimale uzorke i određivale krvne grupe, priređivale krv za transfuziju, radile u laboratoriju na različitim pretragama te na radiologiji.

Tijekom ukupnog djelovanja, rad sestara bio je sustavno praćen s ciljem utvrđivanja njihovih kvaliteta. U „personalnim dosjeima“ sestara nalazio se „Upitnik za ocjenjivanje službenika zdravstvenih ustanova“ u koji su unošene bilješke, ocjene i napredovanje u radu sestara.

Potrebno je posebno istaknuti da su tada sestre, uz sav redoviti posao, dodatno radile na organiziranju i provođenju tečajeva prve pomoći te su vodile „kurseve za usavršavanje bolničara“. Istodobno su održavale tjedne stručne sastanke na odjelima („repeticije“) i mješevne kolegije sestara na nivou odjela i Bolnice, sa svrhom poboljšanja kvalitete i unapređenja zdravstvene njegе te ukupne skrbi o bolesnicima u bolnici.

Kad je 1961. godine otvorena *Škola za medicinske sestre u Vinkovcima*, u Bolnici dolaze nove generacije medicinskih sestara s izuzetnim kvalitetama. To su prepoznale i bolnice u drugim zemljama te su ih uvijek rado zapošljavale.

Od prve generacije učenika, nakon školovanja, zapošljavaju se 1964. godine u bolnici: Ljerka Patarčić, Marijana Živanović, Ivka Higl, Zlata Biljan, Dubravka Bazler, Agica Frković, Marija Vitković, Eviča Senčić, Zlatko Zalaj, Marija Radić, Zdenka Kramaček, Terezija Starčević, Anica Vestić, Bernardica Kolak, Olgica Lipković, Anica Đurović, Branka Kralj, Marija Kunić, Ljubica Jerković, Milica

Bertan, Katica Spajić, Katarina Korov, Marija Janjić, Ana Došen, Ruža Matančević i Andelka Nikolić.

Istu školu pohađale su sestre ospozobljene za predavače stručnih predmeta, opće i specijalnih njega, mentori stručne prakse, terapijske sestre. Želja za napredovanjem u struci i potrebe Bolnice potaknule su sestre na doškolovanje. Dio sestara koje su nastavile obrazovanje same su financirale troškove škоловanja, zbog tadašnjih ograničenih finansijskih mogućnosti bolnice. Godine 1964. u Bolnici je osnovana podružnica *Društva medicinskih sestara*. Prva predsjednica podružnice bila je Ruža Milošević.

Kad je 1970. godine izgrađena „nova“ bolnica, oformljuju se i novi odjeli, a kvaliteta smještaja bolesnika je znatno poboljšana. Povećava se broj usluga, dijagnostičkih i terapijskih postupaka, a samim time se znatno poboljšava kvaliteta liječenja i zdravstvene njage. Tome je, svakako, doprinijelo i primanje većeg broja medicinskih sestara u stalni radni odnos, što je ujedno omogućilo kvalitetniju organizaciju sestrinske službe i bolje rezultate u zdravstvenoj njeci bolesnika.

Nakon pogibije 12 hrvatskih redarstvenika 2. svibnja 1991. godine ravnateljstvo Bolnice, po naputku *Ministarstva zdravstva*, uvelo je najviši stupanj pravnosti. Ustrojili su se mobilni kirurški

timovi, povećale mjere sigurnosti, pojedine pripravnosti te službe na anesteziji, jedinici intenzivnog liječenja i operacijskom bloku. Pripremao se podrumski prostor bolnice u koji su kasnije smješteni bolnički odjeli, a izrađen je detaljan plan i raspored evakuacije bolesnika. Svakodnevno se u bolnici smanjivao broj medicinskih sestara. Nažalost, neke od kolega srpske nacionalnosti prešle su u neprijateljske redove. Neke sestre otišle su u izbjeglištvo, a dio sestara i tehničara u *Zbor narodne garde* i *Specijalnu policiju RH*. Sve navedeno je znatno otežalo organizaciju sestrinske službe i uopće rad u bolnici.

U vremenu od svibnja do kolovoza 1991. godine bilo je nekoliko evakuacija u podrumski prostor, a nakon 14. rujna uslijedilo je trajno preseljenje u podrum. Uvjeti rada bili su nezamislivi, tim više što se sve događalo na izmaku 20. stoljeća. Oko 300 bolesnika zatečenih na bolničkim odjelima, desetci ranjenih i novih koji su neprestano pristizali, rođilište, djetlatnici – svi podrumski prostori i hodnici bili su popunjeni krevetima i opremom koju se spašavalo s odjela. Svuda prašina, miris baruta. Operacijska dvorana bila je smještena u skućen prostor centralne sterilizacije, a u prostoru ispod stubišta bila je improvizirana ambulanta za manje zahvate, koja je ponekad poslužila i kao operacijska dvorana. Prostor za reanimaciju nalazio

se na hodniku ispred dizala, JIL i bolesnički stacionar u prostorima bivšeg skladišta i arhive.

Radno vrijeme tada nije postojalo. Radilo se neprekidno uz stalnu izloženost životnoj opasnosti, jer su neprijateljski položaji bili udaljeni oko 500 metara od bolnice. Tada je započelo organiziranje smjena u trajanju od 24 sata svaki treći ili četvrti dan, što je omogućilo sestrama i tehničarima da povremeno odu svojim kućama. Odlazak i dolazak u bolnicu bio je ravan podvigu – praćen je „kišom granata“; pravo je čudo što nitičko nije ranjen ni smrtno stradao. Jedna medicinska sestra s Transfuziologije otišla je u ispomoć u Vukovar, gdje je ostala sve do pada grada.

Dio sestara, anestetičara, instrumentarika i gipsera nekoliko mjeseci je neprekidno živjelo i radilo u bolnici - domove su zamijenili podrumom. Između napada na bolnicu i dolazaka ranjenika živjeli su i odmarali se u malim improviziranim prostorima podrumskih hodnika.

Tijekom Domovinskog rata, u nevjerojatno teškim okolnostima, sve su medicinske sestre i tehničari vinkovačke bolnice nesobično radili. U ratnim uvjetima ispunjavali su svoje obaveze profesionalno, savjesno i odgovorno uz izuzetne organizacijske sposobnosti uočene kroz rad bolnice i stacionara u Starim Mikanovcima, Županji i Đakovu.

Razdoblje neposredno nakon Domovinskog rata obilježeno je teškoćama rada u razrušenim prostorima bolnice, improviziranim uvjetima i organiziranjem sestrinske službe (velik broj medicinskih sestara, koje su radile u Bolnici do rata, nije se vratio nakon rata na svoja radna mjestra).

Tehnološki napredak, inovacije u medicini i liječenju u poslijeratnom razdoblju brzo su u bolnicu donosili velike promjene. Te su promjene poticale sestre na stručni i osobni razvoj, kako bi mogle ostati kvalitetne u svojoj profesiji i zadovoljiti sve zahtjeve i izazove sestrinske skrbi, koja se u svijetu paralelno neprekidno razvijala. Dio sestara se, uz potporu Bolnice, nakon Domovinskog rata školovao na *Zdravstvenom veleučilištu u Zagrebu* te Studiju sestrinstva pri *Medicinskom fakultetu u Osijeku*, gdje u okviru aktualnog obrazovnog sustava postižu višu stručnu spremu i prvostupništvo. Trenutno se na dodiplomskim studijima nalazi deset medicinskih sestara.

Godine 2011. u Općoj bolnici Vinkovci zaposleno je 364 medicinske sestre i tehničara: 334 ima srednju stručnu spremu, 29 je prvostupnika i jedna diplomirana medicinska sestra.

Glavne sestre Opće bolnice Vinkovci

Elza Parađina	1957.-1959., 1970.-1989.
Ruža Milošević	1959.-1970.
Kata Plavšić	1989.-1991., 2008.-2009.
Zlatko Zalaj	1991.-1994.
Ruža Matančević	1994.-2008.
Vladimirka Vidić	2009. -

Glavne sestre odjela OB Vinkovci

Interni odjel: Matija Iživkić, Marija Tomićević, Željko Teklić.
Kirurgija: Elza Parađina, Mira Babić, Branka Kolarević, Dragica Ivezic.
Ginekologija: Mandica Frajnd, Blaženka Kekez, Marija Kukić, Ružica Rimac.
Dječiji odjel: Emilia Čolaković, Dušanka Opačić, Felicitas Blažević, Kata Škarica.

Glavne sestre i tehničari bolničkih odjela - prvi red: Jadranka Radović, Kata Plavšić, Željko Teklić, Senka Kubica; stoje u prvom redu: Mirjana Štabler, Smilja Kalaica, Nevenka Pocrnić, Marija Panić, Danijela Begović, Miroslava Dugonjevac, Kata Škarica, Vladimirka Vidić (glavna sestra bolnice), Srebrenka Takšić; stoje u drugom redu: Ružica Rimac, Mirjana Tomašević, Dragan Grbavica, Martina Jularić, Dragica Ivezic, Ivana Lovaković, Mirela Budimir.

Zarazni odjel: Ružica Hojski, Janja Šamukić, Ružica Bakić, Marija Panić.

Pulmologija: Marija Jesih, Slavica Andrićlović, Marija Panić.

A/Re JIL: Nevenka Marić, Šima Vučinec, Vladimirka Vidić, Mirela Budimir.

Očni odjel: Ruža Milošević, Ana Bilić, Višta Čolak, Senka Kubica.

ORL odjel: Mira Herceg, Višnja Drinovac, Andrea Lamut.

Urologija: Ljubica Vlahović, Ljerka Partarić, Zora Puđa, Ankica Knežević, Kata Plavšić.

Transfuzija: Marija Poslončec, Zlatko Zalaj, Martina Suton.

Neropsihijatrija: Verica Martinović, Nevenka Pocrnić.

Psihijatrija: Nevenka Pocrnić.

Neurologija: Matija Pavičić, Dragan Grbavica, Vita Čolak, Ivana Lovaković.

Ortopedija: Smilja Kalaica.

Odjel za hitni prijem: Danijela Begović.

Sestrinski stručni kongresi

Jedan od načina trajne izobrazbe sestara je sudjelovanje na stručnim kongresima. Sestre u bolnici su odmah prepoznale potrebu i korisnost uključivanja u stručna društva i sekcije. Na takav način se ostvarivala nova kvalitetna suradnja i komunikacija medicinskih sestara u Hrvatskoj, ali i međunarodna suradnja.

Split, 1995. godine – Proletarna pedijatrijska škola – sudjeluju dvije sestre.

Požega, 1996. godine – Stručni sastanak medicinskih sestara i tehničara operacijskih djelatnosti Slavonije i Baranje – „Zatvoreni sistem za trahealnu aspiraciju – prednost i mane“ – L. Zetovčić i K. Barić (JIL)

Osijek, 1998. godine – Edukacija bolesnika sa šećernom bolesti – Ž. Teklić, M. Marinić, M. Đurić, M. Orlović, M. Jurić , A. Kuveždić (Interni odjel)

Vukovar, 1998. godine – XX. stručni skup medicinskih sestara kirurške operacije – „Važnost samopregleda dojki“ – D. Ivezić

Zagreb, 1998. godine - 1. Stručni skup Operacijskih sestara Hrvatske – sudjeluju četiri sestre

Požega, 2003. godine – Prevencija infekcija u Jedinicama intenzivnog liječenja

Zadar, 2004. godine – „Zadaci medicinske sestre kod perkutane traheotomije“ – A. Šlopars i L. Kos - „Dijaliza“ – J. Tešija, A. Markić (pet sestara i jedan tehničar)

Opatija, 2004. godine – Komunikacija u sestrinstvu – „Komunikacija između med. sestara i oligofrenog bolesnika s govornim poteškoćama“ – M. Hrcešin, I. Bubalović, D. Čuljak, M. Budimir

- Varaždin, 2004. godine – 5. stručni skup operacijskih sestara Hrvatske – sudjeluju četiri sestre
- Sesvete, 2006. godine – 6. stručni skup operacijskih sestara Hrvatske – sudjeluju dvije sestre
- Zadar, 2006. godine – Stručni skup Kjurških sestara Hrvatske – „Trauma glave“ – I. Lovaković
- Šibenik, 2008. godine – 1. Međunarodni kongres HDMSARIST – „Prevencija komplikacija dugotrajnog ležanja (dekubitus) u JIL-u OB Vinkovci“ – A. Šlopar, L. Kos – „Lokalna anestezija, središnji i periferni blokovi“ – D. Berić, K. Barić
- Zadar, 2008. godine – 7. stručni skup operacijskih sestara Hrvatske – sudjeluje šest sestara
- Šibenik, 2008. godine – 2. kongres Udruge medicinskih sestara i tehničara Hrvatske za neurologiju s međunarodnim sudjelovanjem – „Komunikacija sa neurološkim bolesnikom“ – M. Martini, I. Lovaković
- Zadar, 2008. godine – Pedijatrijski kongres (organiziran svake druge godine) – sudjeluju dvije sestre
- Sv. Martin na Muri, 2009. godine – 8. stručni skup operacijskih sestara Hrvatske – sudjeluju četiri sestre
- Šibenik, 2009. godine – 2. Međunarodni kongres HDMSARIST – „Praćenje infekcija u JIL-u“ – A. Šlopar, L. Kos (sudjeluje pet sestara)
- Zagreb, 2009. godine – AO – tečaj operacijskog zbrinjavanja prijeloma u operacijskoj sali – operacijske sestre
- Šibenik, 2010. godine – „Ambulanta za terapiju boli OB Vinkovci“ – B. Krtić – „Sigurnost pacijenata u anesteziji“ – A. Šlopar (sudjeluju tri sestre)
- Zagreb, 2010. godine – Hrvatski nacionalni savez sestrinstva; 1. Međunarodni kongres „Moderna Europa: Izazovi za sestrinsku praksu“ – sudjeluju dvije sestre
- Zagreb, 2010. godine – CRONIA 2010: Međunarodna konferencija o zdravlju u zajednici – sudjeluju tri sestre.
- Sestre s Dječjeg odjela, Odsjeka za neonatologiju i jedinice intenzivne koronarne skrbi redovito sudjeluju na seminarima svojih stručnih društava.

Sestrinski kongresi organizirani u OB Vinkovci

Stručni sastanak medicinskih sestara i tehničara operacijskih djelatnosti Slavonije i Baranje (1997. godine) – „Poslijeratno funkcioniranje očne djelatnosti“, „Pseudomonas infekcije hospitalizirani i ambulantnih bolesnika“ – V. Čolak, K. Medved - „Gram negativna sepsa kao posljedica perforacije šupljeg organa – prikaz slučaja“ - D. Brčić.

Treći skup internističkih sestara i tehničara Republike Hrvatske (1997. godine) Stručni skup Kirurških sestara Hrvatske (2005. godine) – „Njega bolesnika s kolostomom po procesu zdravstvene njege“ – D. Ivezić.

Treći simpozij HDMSARIST (2008. godine) – „Ambulanta za terapiju boli OB Vinkovci“ – A. Šlopar

Deveti stručni skup operacijskih sestara Hrvatske (2010. godine)

Sajam zdravlja

Sestrinstvo je nastalo na potrebi za očuvanjem, promicanjem i unapređenjem zdravlja i kvalitete života pojedinca i zajednice; a „Sajam zdravlja“ je mjesto susreta osoba koje se zalažu za taj isti cilj. Od samog početka sudjelovanja vinkovačke bolnice na Sajmu zdravlja u Vinkovcima svojim djelovanjem uključene su i medicinske sestre. Aktivno sudjeluju u opremanju, uređenju i prezentaciji izložbenog prostora Opće bolnice Vinkovci, akcijama besplatnog mjerjenja razine krvnog tlaka i šećera u krvi te stručnim predavanjima i radionicama.

ODJEL HITNOG PRIJEMA

U Općoj bolnici Vinkovci je 2. studenoga 2009. godine počeo s radom Odjel hitnog prijema. Voditelj Odjela je dr. Josip Kiš, specijalist kirurg. Glavna sestra

Odjela je Danijela Begović, dipl. med. techn. U timu rade i medicinski tehničari: Mijo Rambala, Bojan Zobenica, Domagoj Teklić, Mario Hlavaček i Tomislav Zalaj. Medicinski tehničari i sestre educirani su kroz tečajeve trijaže i zahtjevne ILS tečajeve (tečajevi neposrednog održavanja života). Zasada je Odjel smješten i funkcioniра u prostorima kirurške ambulante, zajedno s medicinskim sestrama i tehničarima, administratorima i nosačima kirurške ambulante. Predviđeni prostor za Odjel objedinjenog bolničkog hitnog prijema u fazi je planiranja i rekonstrukcije.

SESTRA ZA INTRAHOSPITALNE INFKEKCIJE

Početkom 1996. godine Stručno vijeće Bolnice usvaja Pravilnik o kućnim infekcijama. Imenuje se prvo Povjerenstvo za prevenciju, nadzor i praćenje bolničkih infekcija. Sestrom za intrahospitalne infekcije 1997. godine imenuje se Mirjana Štabler, bacc. med. tech., koja se trajno educira na tečajevima za sprečavanje bolničkih infekcija (na Kirurgiji, Ginekologiji, Urologiji, Pedijatriji, Hemodijalizi), sprečavanje bolničkih pneumonija, infekcija kirurške rane, sterilizacije i dezinfekcije. Zajedno s glavnom sestrom bolnice centralizira i reorganizira spremачice i pomoćne djelatnike u bolničkoj kuhinji te proširuje djelokrug

rada medicinskih sestara Centralne sterilizacije, koja danas radi kao Odsjek sterilizacije i higijene.

STERILIZACIJA

U „staroj bolnici“ sestre instrumentarke sterilizirale su rublje i potrošni materijal. One su bile djeće njegovateljice, bolničarke i primalje. Postojala su 3 autoklava: jedan se grijava butanom iz boce, ali se zbog sigurnosti nije koristio; preostala dva električna autoklava bila su ukupno dvije sterilizacijske jedinice i dovoljni za tadašnje potrebe. Za proizvodnju pare koristila se kišnica koja se cijedila kroz gazu. U autoklavima se sterilizirala gaza, operacijsko rublje i rukavice, koje su prane i „pudrane“ sve do 80-ih godina prošlog stoljeća. Nova gaza se upotrebljavala samo za operacije, a potom se prala i sušila u praonici te na odjelu slagala u „bunjeve“ i slala na sterilizaciju. Ta korištena gaza se koristila za previjanje, sve dok se jedna medicinska sestra nije razboljela od B hepatitis-a uslijed pranja krvavih gaza. Nakon toga, ta je praksa ukinuta. Kirurški instrumenti su se kuhalili pola sata, što je tada vrijedilo za sterilizaciju. Postojao je samo jedan set općih kirurških instrumenata koji su iskuhavani prije svakog zahvata. Oko 1965. godine počeli su se koristiti suhi sterilizatori u kojima su sterilizirani kirurški instrumenti nakon

operacije, te ostajali u njima do sljedeće uporabe.

Prva školovana medicinska sestra instrumentarka u operacijskoj dvorani, koja je medicinsku školu završila 1964. godine u Vinkovcima, je Ruža Matančević. Kirurške sestre instrumentarke bri-nule su o sterilizaciji do preseljenja 1970. godine u prostore sadašnje sterilizacije. Zbog povećanja obima posla, proširenja bolnice i nastanka novih operacijskih odjela zaposlene su medicinske sestre samo za potrebe jedinice sterilizacije. Od 1970. do 1993. godine u bolničkoj sterilizaciji postojala su dva autoklava: „Sutjeska“ od četiri sterilizacijske jedinice i suhi sterilizatori na bolničkim odjelima. Odmah po useljenju vodena se para dovodi cjevovodom. Kirurški instrumenti su kuhanici između pojedinih zahvata sve do 1990. godine, kada je dokazano da je kuhanje samo dezinfekcija. Od 1993. godine postoje dva autoklava od po osam sterilizacijskih jedinica, te formaldehidni od jedne sterilizacijske jedinice. Trenutno u Odjelu sterilizacije i higijene rade četiri iskusne i educirane medicinske sestre: Verica Božić, Vera Miškulin, Zdenka Bunić i Magdalena Milardić.

PRAONICA

Tijekom 2010. i 2011. godine renovirana je zgrada u kojoj se nalazi bolnička

praonica rublja. Nova praonica ispunjava sve potrebne standarde i zadovoljava potrebe Bolnice. Organizacija rada i voditeljstvo praonice povjereno je medicinskoj sestri Miri Tomašević, koja je iz sterilizacije prešla na ovo radno mjesto.

KONTROLA KVALITETE

U Općoj bolnici Vinkovci već nekoliko godina postoji i djeluje Povjerenstvo za kvalitetu. U timu su pet liječnika i tri

medicinske sestre prvostupnice - Srebrenka Takšić, Vladimirka Vidić i Ivana Lovaković. Nakon provedene edukacije i položenih ispita za suradnika za kvalitetu, Srebrenka Takšić dobila je certifikat i postala službeno osposobljena za izgradnju sustava upravljanja kvalitetom. Uključena je u rad Hrvatskog društva za poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite – ogrank medicinskih sestara, koji rade na izradi indikatora kvalitete zdravstvene njegе i općenito poboljšanja kvalitete u sestrinstvu.

Srebrenka Takšić, bacc. med. tech.

HRVATSKA KOMORA MEDICINSKIH SESTARA I TEHNIČARA (HKMST)

Hrvatska komora medicinskih sestara osnovana je 2003. godine. Od jeseni 2004. godine i medicinske sestre i tehničari vinkovačke bolnice članovi su Komore. To znači da su sve sestre upisane u Registar i imaju odobrenje za samostalan rad (licencu), a kroz cijelo vrijeme se trajno usavršavaju kako bi održale stečena znanja i vještine, ali i usvojile nova. Komora ima podružnice u svakoj županiji i jednu u Zagrebu. Na osnivačkoj Skupštini za Podružnicu Vukovar-

sko-srijemske županije iz OB Vinkovci izabrana je za člana Vijeća Srebrenka Takšić, bacc. med. techn. Zastupala je interese svih sestara i tehničara iz svoje matične ustanove, a kao delegat na Godišnjoj skupštini HKMS-a i cijele Podružnice Vukovarsko-srijemske županije. Iz aktivnog rada u Komori povukla se na vlastiti zahtjev u jesen 2010. godine, a funkciju je preuzela Danijela Begović, dipl. med. sestra.

Blaženka Hruškar, medicinska sestra,
predsjednica Podružnice HUMS-a OB Vinkovci

HRVATSKA UDRUGA MEDICINSKIH SESTARA (HUMS)

Ova važna nositeljica povezanosti medicinskih sestara i tehničara prisutna je u Općoj bolnici Vinkovci od samog nastajanja HUMS-a, sve do danas. Ključna uloga HUMS-a kao udruge temelji se na postizanju zajedništva svih medicinskih sestara te provođenju organiziranih seminara i edukacija prema specifičnosti jedinica liječenja.

Osim redovitim sastancima na kojima se učilo o spoznajama i razvoju sestrinstva, kako kod nas tako i u svijetu, Podružnica HUMS-a Vinkovci redovito se uključivala u niz drugih aktivnosti u zdravstvenoj zaštiti i liječenju. Rat i ratna stradanja ostavili su teške posljedice na naše Slavonce, a time i na medicinske sestre i tehničare. Potaknuti bolešću naših kolegica odlučili smo, kao Podružnica, osnovati mali skromni fonda za pomoć oboljelim medicinskim se-

strama i tehničarima te njihovim najbližim članovima obitelji. Do sada je iz tog fonda isplaćeno ukupno 6300 kuna.

U suradnji s organizacijom „Majčine ruke“ sudjelovale smo u prikupljanju novčane pomoći za opremanje stana za djecu oboljelu od malignih bolesti u Zagrebu iznosom od 2000 kuna.

Nisu samo bolesni prepoznali dobrotu i požrtvovnost sestara kao snažne karike u zdravstvu, nego su nas uvijek pratili i ravnatelji OB Vinkovci i čelnici Vukovarsko-srijemske županije, kojima smo zahvalni za pomoć u ostvarenju naših aktivnosti i akcija. Članovima HUMS-a čast je biti aktivni sudionik održavanja zdravlja, kako bi ono nadmoćno pobjeđivalo bolest. Zahvaliti treba svima koji nose sestrinstvo na krilima znanja, profesionalnosti, odgovornosti i ljubavi.

Ivana Lovaković, bacc. med. tech.,
predsjednica HKDMST Ogranak Vinkovci

HRVATSKO KATOLIČKO DRUŠTVO MEDICINSKIH SESTARA I TEHNIČARA (HKDMST) Ogranak Vinkovci

Nakon što se pojavila želja medicinskih sestara i tehničara te nakon dobivene privole mjesne crkvene vlasti koja je sadržavala suglasnost mons. dr. Marina Srakića, tadašnjeg biskupa đakovačkog i srijemskog, za osnivanje ogranka HKDMST-a u Vinkovcima te imenovanje fra Augustina Zdravka Kordića, konv. za duhovnog asistenta budućeg Ogranka, stvoreni su preduvjeti za održavanje Osnivačke skupštine HKDMST-a Ogranka Vinkovci. Osnivačka skupština HKDMST-a Ogranka Vinkovci održana je 4. siječnja 2008. godine u dvorani za predavanja na petom katu OB Vinkovci. Sva događanja su popratili predstavnici medija, novinari lokalne televizije i novina.

HKDMST je društvo koje je zacrtalo plemenite ciljeve i zadaće – u zdravstvu udružiti katoličke snage djelatnosti, prožeti ih zdravom naukom kršćanskih istina i načela, usmjeriti ih odgovornom poimanju života, humanitarnih i bioetičkih zasada te među njima promicati zdravstvenu stranu pristupa onim pojавama koje život najviše ugrožavaju, imajući na umu ljudsku osobu kao najveću

vrednotu i čuvanje života kao vrhunsko načelo djelovanja. Zadaća Društva je unošenje vrednota kršćanskog svjetonazora u sva područja djelovanja medicinskih sestara i tehničara, kako strukovnim zalaganjem tako i osobnim svjedočenjem, promicanjem čudoredne, znanstvene i strukovne izobrazbe članova prema zahtjevima suvremenosti i nauku katoličke crkve, zalaganjem za dolične i sigurne uvjete rada, odgoj, duhovni rast i zdravstvenu zaštićenost članova. HKDMST je član svjetskog društva katoličkih medicinskih sestara CICIAMS.

Aktivnosti članova HKDMST-a su usmjereni na duhovni i stručni rast te se odvijaju u okviru Ogranka, ali i na razini čitavog Društva. Članovi redovito sudjeluju na mjesечnim susretima, zajedničkim duhovnim obnovama, molitvenim susretima i hodočašćima, a na razini Ogranka Vinkovci surađuju sa duhovnim asistentom Ogranka (od travnja 2011. godine) vlč. Krešimirovom Aračićem, bolničkim kapelanom paterom Željkom Lemaićem, župnicima, HKLD Ogranak Vinkovci, Caritasom Vinkovci, Biskupijskim povjerenstvom za pastoral brani-

Bolnička kapelica

telja i stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, Zdravstvenom i veterinarskom školom dr. A. Štampara Vinkovci i drugim zajednicama i pojedincima. Od osnivanja Ogranka članovi redovito potiču i realiziraju aktivnosti povodom obilježavanja Dana bolesnika koji je ujedno i Dan HKDMST-a, a također su sudjelovali u uređivanju i otvaranju te blagoslovu kapelice Gospe Lurske (Zdravlje bolesnih) u OB Vinkovci.

U okviru zdravstvenog odgoja i savjetovanja, medicinske sestre članovi Ogranka priređuju stručna predavanja namijenjena ciljanim skupinama, a koja se održavaju u zainteresiranim lokalnim

župama uz akcije mjerjenja razine GUK-a i krvnog tlaka. Izrađen je informativni letak za suradnju sa župama i ostalim zajednicama.

Posebna pozornost se poklanja stručnom napredovanju članova. Članovi Ogranka održavaju stručno-duhovna predavanja za medicinske sestre, zasebno ili u okviru trajne edukacije pojedinih ustanova. Na razini HKDMST-a svake godine se održava kongres „Život u krilu zdrave obitelji“ s određenom tematikom, na kojem članovi Ogranka redovito aktivno i rado sudjeluju. Također treba spomenuti aktivno sudjelovanje članova Ogranka na mnogobrojnim se-

Članovi
HKDMST
na sv. misi
u bolničkoj
kapelici

strinskim kongresima, međunarodnim konferencijama i događanjima vezanim uz sestrinstvo (1. međunarodni kongres HNSS „Moderna Europa: Izazovi za sestrinsku praksu“, CRONIA, Sajam zdrav-

lja, Okrugli stol KUZ Sigurnost pacijenta; sudjelovanje u radu HNSS-a, CICIMSA-a, HKMS-a, Hrvatskog saveza za život, Hrvatske udruge grupa za potporu dojenja, Ureda HBK za obitelj, CRO

Obilježavanje
Dana bolesnika,
11. veljače

– VITA, HUIS-a). Članovi HKDMST-a su organizirali i proveli tečaj „Briga za terminalnog bolesnika“ s mnogim temama, radionicama, predavačima i studijskim posjetom oglednom hospiciju u Tuzli, te izdali zbornik radova.

Izdavačko-informativni rad donosi plo-dove - zbornike radova sa zaključcima nakon svakog održanog kongresa „Život u krilu zdrave obitelji“, web stranicu www.hkdmst.hr, glasilo „Samarianac“, sudjelovanje na HKR, Radio Mariji, tek-stove o društvu u IKA, Glasu koncila, ...,

informativne letke: Značaj zdrave pre-hrane u starijoj dobi, Zašto dojiti svoje dijete, Spolnost u razboritosti, HKDMST - zašto biti član, Facebook profil Hrvatsko katoličko društvo medicinskih sestara i tehničara.

Djelovanje i članstvo HKDMST Ogranka Vinkovci svakodnevno se povećava i proširuje na opću korist i zadovoljstvo, a članovi osobnim svjedočenjem, du-hovnim rastom i stručnim napredova-njem daju nesebičan doprinos živoj vje-ri i pozivu medicinske sestre.

Josip Dolanski, dr. med.; Josip Kiš, dr. med.

ODJEL ZA OPĆU KIRURGIJU S TRAUMATOLOGIJOM

Prvi školovani liječnici koji se bave kirurgijom došli su u naše krajeve kao pripadnici carske vojske, za vrijeme Vojne granice. Bili su to niži (Unterartz) i viši (Oberartz) vojni liječnici koji su se, prema strogo definiranom programu, školovali na bečkom *Josephinumu*.

Povijest kirurškog odjela počinje povijesnu vojnog stacionara formiranog 1831. godine i smještenog iza današnjeg Muzeja, a nastavlja se u bolnici izgrađenoj sredinom 19. stoljeća. Podjelom bolnice, tada stare 90 godina, 1921. godine osnovan je kirurški odjel. Prvi šef bio je dr. Lav Vrbanić (1871.-1939.) koji je od 1902. godine bio u službi u bolnici, ali je bio i gradski fizik i primarni liječnik. Kako je dr. Vrbanić premješten u Zagreb, iz Zemuna je 31. prosinca 1921. godine došao dr. Dušan Jurinac (1880.-1947.). Postavljen je za primarnog liječnika kirurškog odjela, da bi potom postao i ravnatelj.

Tek 1926. godine bolnica se modernizira, a za glavnog kirurga iz *Zakladne bol-*

nice u Zagrebu dolazi dr. Milovan Žiga, koji je postavio uvjet - izgradnju dodatnih sanitarnih čvorova i nekoliko apartmanski uređenih soba. Nastavljajući svoj rad na odjelu, prihvaćene su sve operativne doktrine tadašnjeg vremena. Operativni protokoli iz tog razdoblja informiraju nas o nizu raznorodnih operativnih zahvata. Tada je kirurgija obuhvaćala, osim sadašnje opće i dječje kirurgije, traumatologiju, ratnu kirurgiju, vaskularnu i torakalnu kirurgiju, te operativne zahvate u ORL, okulistici te ginekologiji o čemu svjedoči niz zahvata upisanih u operativne protokole.

Vrijeme od 1926. do 1955. godine obilježilo je ime ovog vrsnog kirurga koji je operirao hernije (ingvinalne, femoralne i postoperativne), žučne operacije (akutne i programske) te reoperacije, zatim operacije vena, prostate, dojke, želučane operacije svih tipova (prišivanje ulkusa, resekcije po Billroth-u I i II), operacije rektuma, otorinolaringološke (tumore glandule parotis), ginekološke

operacije (izvanmaternične trudnoće, kiretaže i ekstrakcije placente), a ratna kirurgija mu je bila svakodnevica.

Tadašnja traumatologija bila je maksimalno konzervativna po Boehlerovim principima, a otvorene su frakture često završavale i komplikirale se osteomijelitisom, koji je također operiran u našoj bolnici.

Velik broj mlađih novodiplomiranih lječnika, rođenih u Vinkovcima ili školovanih u našem gradu (u Gimnaziji izuzetnog ugleda i tradicije), radio je pod silnim pozitivnim utjecajem ovoga autora-teta i napredovao - tako da su 80-ih godina šefovi svih značajnijih odjela bili porijeklom iz Vinkovaca ili učenici dr. Milovana Žige (na Vojno-medicinskoj akeademiji u Beogradu prof. dr. Marijan Bervar; u Vinogradskoj u Zagrebu prof. dr. Ivo Mlinarić; u Banjoj Luci prof. dr. Stjepan Rac; u Osijeku prim. dr. Krešimir Janoši).

Dr. Dragutin Goranić – Grünbaum dolazi na mjesto šefa odjela 1955. godine s Kirurškog odjela u Osijeku. Imao je i sreće da je prije njegovog dolaska za šefa Internog odjela i ravnatelja Bolnice došao dr. Fritz Spicer, da je prvi ministar zdravstva u Vladi SFRJ bio vinkovački gimnazijalac dr. Zlatan Sremac, a visoki dužnosnik Svjetske zdravstvene organizacije prof. dr. Andrija Štampar, također učenik vinkovačke Gimnazije.

Bilo je vrijeme za napredovanje i izlazak iz stare, tada već stogodišnje zgrade, jedne od najstarijih bolnica u sjevernoj Hrvatskoj. Napredovanje medicine uzrokovalo je i odvajanje ginekologije s porodiljstvom, a time i otvaranje samostalnog odjela u posebnoj zgradbi.

U anesteziji je došlo do primjena novih tehnika, koje su zahtijevale edukaciju i dodatno angažiranje lječnika.

Škola koju je dr. Goranić prošao u Osijeku bila je škola prof. dr. Josipa Benčevića, a stavljalas je naglasak na abdominalnu kirurgiju u kojoj je dr. Goranić bio pravi majstor, pogotovo u želučanoj i žučnoj kirurgiji. To je vrijeme kada resekcija po Billrothu predstavlja pojам i vrhunac gradske bolnice, pa nije nikako čudo da je u razdoblju od 1955.-1974. napravljeno godišnje više resekcijsa nego danas na bilo kojoj zagrebačkoj kirurškoj klinici. Bio je izuzetno miran i stabilan čovjek, koji je gotovo religiozno vjerovao da odstranjenje kirurške patologije - gnojnog i nekrotičnog procesa – garantira ozdravljenje i bez dodatne zaštite antibiotika, što je prenio i na svoje učenike. Velika preokupacija dr. Goraniću bila je dosta spora gradnja nove bolnice s novom kirurgijom. Pred samu mirovinu 1972. godine ipak je dočekao useljenje, ali teška bolest onemogućila mu je provođenje svih njegovih organizacijskih ideja.

Operacijska dvorana nekad (u „staroj bolnici“)...

... i danas (u „novoj bolnici“, obnovljena nakon Domovinskog rata)

Dr. Petar Horki (1922.-1999.) bio je šef odjela od 1974. do 1976. godine i jedini rođeni Vinkovčanin na čelu Kirurškog odjela. Unio je značajne promjene u operativnoj traumatologiji radeći s dr. Goranićem, te u operacijskim salama nove bolnice. Imao je i čvrste stavove u neurokirurškim zahvatima, koji su se tada radili na kirurškim odjelima općih bolnica. Također je bio učenik prof. dr. Josipa Benčevića, čime se osobito posnio.

Prim. dr. Željko Hodalić pravi je učenik dr. Dragutina Goranića, Osječanin koji je cijeli svoj život posvetio kirurgiji u Vinkovcima. Izuzetno požrtvovan i samozatajan čovjek, u teškom razdoblju stvaranja kirurških kadrova, koji u svom sazrijevanju traže i visoku poziciju u društvenom i političkom životu grada Vinkovaca. Kompletan je kirurg, koji ne dopušta postojanje slabih mjesta u bilo kojem području abdominalne kirurgije i traumatologije. Bolesnik koji uđe u takvu ustanovu mora biti zbrinut, usprkos svim mogućim komplikacijama. To je bilo i omogućeno otvaranjem nove moderne intenzivne terapije i reanimacije, koju je po najsuvremenijim principima 1976. godine formirao dr Slavko Smil - prvi anestezilog u vinkovačkoj bolnici.

Razvojem kirurgije na kirurškim klinikama došlo je i do podjele rada pa na našem Kirurškom odjelu dr. Petar Horki

Medicinke sestre Ružica Žižić Ivković i Marija Šokčević uz anestezioološki aparat „Tiberius“, 1969. godine

i dr. Ivan Hudolin formiraju traumatologiju, dr. Josip Dolanski dječju kirurgiju, dr. Luka Kuruc hepatobilijarnu kirurgiju, iako u dežurstvu svi rade sve.

Uz značajan napredak intenzivnog liječenja i dijagnostike žučnih bolesti, Kirurški odjel napreduje u rješavanju bolesti hepato-bilijarnog trakta. Uz dijagnostiku kolelitijaze uvodi se pojам akutnog kolecistitisa, temeljem zajedničkog školovanja kod prof. Branka Oberhofera s *Vinogradsko bolnice*. Profesor, u svojoj skripti iz kirurgije (za studente stomatologije), tvrdi da akutni kolecisti-

tis treba operirati u hitnom postupku kao i akutni apendicitis. Uvođenje elektronskog pojačivača Bildverstarker u operacijski blok donijelo je mogućnost i temeljitog rješavanja koledoholitizaze, što je do tada bilo nemoguće. Intraoperativna manometrija također je pomogala u razrješavanju ovih problema.

Već 1978. godine napredovao je dr. Hodalić s dr. Füyzijem do operacije po Whippleu (duodenopankreatektomija) s uspješnim jednogodišnjim preživljavanjem pacijenta. Kirurgiju kolona pomočao je unaprijediti prof. Marijan Bervar, rođeni Vinkovčanin zaposlen na *Vojno-medicinskoj akademiji* (VMA). Prof. Bervar dao je svoj prilog i u žučnoj kirurgiji. Dječja kirurgija temeljila se na jednostavnim kirurškim zahvatima (iako je riješeno i nekoliko teških kongenitalnih anomalija). Uvedena je i metoda jedno-

dnevног liječenja, što je i referirano na sastancima kirurga Slavonije i Baranje.

Dok je abdominalna kirurgija napredovala (razdoblje od 1976. do 1982. godine), druga faza predratnog šefovanja donijela je napredovanje u traumatologiji - dolaskom dr. Ivana Hudolina. Iskustvom dr. Petra Horkija te kasnijim angažiranjem dr. Miroslava Kasića uvede se novi zahvati u kirurgiji kuka, femura, potkoljenice i kalkaneusa „dok je kirurgijom dječjeg lakteta vladao mucionom tehnikom“ primarijus dr. Željko Hodalić.

Primarijus Hodalić pisao je u medicinskim časopisima naše slavonske regije i sudjelovao na tada redovnim sastancima kirurga Slavonije i Baranje, koji su održavani od 1980. do 1994. godine pod voditeljstvom dr. Janošija. Sudjelovao je

VI. stručni sastanak
kirurga Slavonije i
Baranje, 16. travnja
1982., dvorana
„Jugoban“ u
Vinkovcima; za
govornicom dr. J.
Dolanski, sjede:
prim. dr. Ž. Hodalić,
prim. dr. K. Janoši,
prof. dr. sc.
Milošević

i na drugim stručnim sastancima u Hrvatskoj i inozemstvu, a u nekoliko navrata boravio je na dodatnoj edukaciji u New Yorku u bolnici *Mount Sinai*. Zbog stručne djelatnosti, naslov primarijusa stječe 1985. godine. Ipak, najveći dojem dao je prim. dr. Hodalić za vrijeme ratnih zbivanja kada je, u razdoblju od rujna 1991. do listopada 1992. godine, praktično neprestano boravio i radio u podrumu OB Vinkovci, gdje je više od godinu dana bio smješten Kirurški odjel kojim je rukovodio.

U tom vremenu u tri improvizirane operacijske dvorane zbrinuto je više od 2500 ranjenika, koji su svi operirani. Ovo razdoblje smatramo najtežim u povijesti naše kirurgije, koja je tada egzistirala u podrumima potpuno razrušene zgrade. Naših osam kirurga bilo je raspoređeno na četiri punkta: Vinkovci, Županja, Stari Mikanovci i Đakovo. To ratno razdoblje (1991. i 1992. godine) imalo je izetnu važnost za razvoj Kirurškog odjela vinkovačke bolnice. Upravo to vrijeme izrodilo je, unatoč svim nedacama koje rat donosi, nove ljudi - budući oslonac kirurškog odjela.

Uz već prekaljene kirurge na čelu s prim. dr. Željkom Hodalićem, dr. Lukom Kurucem, dr. Josipom Dolanskim i dr. Ivanom Hudolinom, stvorena je nova generacija kirurga: dr. Miroslav Kasić, dr. Marija Švagelj, dr. Ante Zlatko Kokaj, dr. Antun Matić i dr. Josip Kiš koji su

PROGRAM :

Otvaranje VI sastanka i pozdravne riječi:

Prim. Dr KRESIMIR JANOSI

Dr Željko Hodalić

Predstavnik društveno-političkih organizacija

Teme:

1. Dr Z. Hodalić:
RAZVOJ KIRURGIJE U VINKOVCIIMA
2. Dr Petar Horčić:
KIRURSKO LIJEĆENJE KARCINOMA RECTUMA
3. Dr Željko Hodalić:
NASA ISKUSTVA U LIJEĆENJU CARCINOMA COLONIS
4. Dr Luka Kuruc, Dr Josip Dolanski:
NASA ISKUSTVA U LIJEĆENJU DUODENALNOG ULKUSA VAGOTOMIJOM
5. Dr Josip Dolanski, Dr Zlatko Kokaj:
OPERACIJE PREPONSKIH KILA U DJECJOJ DOBI — prijedao na jednodnevno liječenje
6. Dr Ivan Hudolin, Dr Zdenka Japundžić:
OPERATIVNO LIJEĆENI PRIJELJEVI POTKOLEDJICE NA NASEM ODJELU/ tijekom petogodišnjeg razdoblja

OKLUSIJE PERIFERNIH ARTERIJA

1. I. Denpot, D. De Sny, M. Vučetić:
OPERATIVNI ZAHVATI NA EKSTRAKRANIJALNE DIJELOVIMA CEREBRALNIH ARTERIJA
2. I. Denpot, D. De Sny, M. Vučetić:
KIRURSKE MOGUĆNOSTI LIJEĆENJA EKSTRAKRANIJALNE GANGRENE NA DONJIM OKRJAJAMA
3. M. Ivanković, J. Njireća, F. Božadić:
NARI REZULTATI OPERATIVNOG LIJEĆENJA OBOLJENJA ARTERIJA NA DONJIM EKSTREMITETIMA
4. J. Šapiro, Z. Jovanović, S. Brnčić, D. Milikić:
KIRURSKA TERAPIJA OBILITERATIVNIH OBOLJENJA KRVNTH ZILA NA DONJIM EKSTREMITETIMA
5. V. Lehter, S. Makrić:
AKUTNE OBSTRUKCIJE ARTERIJE NA DONJIM EKSTREMITETIMA
6. S. Makrić, V. Lehter:
KRONICKIE OBSTRUKCIJE ARTERIJA NA DONJIM EKSTREMITETIMA
7. V. Lehter, S. Makrić, D. Vrasković:
HEMODEXTONA
8. J. Dolanski, L. Kuruc, I. Hudolin, Z. Japundžić, Z. Hodalić:

NASA ISKUSTVA U OPERATIVNOM LIJEĆENJU EMBOLIJA PERIFERNIH ARTERIJA — FOARĀT-psihi KATETEROM

Sej prigodni radnici bili će isključeni u "Zborniku VI. sastanka kirurga Slavonije i Baranje". Nakon završetka stručnog dijela sastanka, upravni odbor našeg ogranaka održat će kratki sastanak, a potom zajednički ručak za sve učesnike.

Program VI. stručnog sastanka kirurga
Slavonije i Baranje, 1982.

svoja prva kirurška iskustva stekli u krvavom ratnom vihoru. Ratne godine donose u okrilje Kirurškog odjela i buduće kirurge: dr. Mirjanu Petrović-Lukačević, dr. Vjekoslava Čuljka i dr. Mirjanu Stažić.

Nakon završetka rata do temelja razrušena bolnica ulazi polagano u obnovu, a do prvog useljenja u dio prostora obnovljenog 1995. godine, radi se u privremeno prilagođenim prostorima, u podrumu, montažnoj zgradi (poklonu švicarskog Caritasa) i prostorima predratne radaonice.

Kada smo mislili da smo kadrovski najjači, počeli smo se osipati. Dr. Hudolin u zanosu odlazi na ratišta BiH te shrvan bolešću nikada se ne vraća na Kirurški odjel (umro 2010. godine). Dr. Kokaj nesretnom igrom sudsbine pogiba 1999. godine u prometnoj nezgodi. Primarijus dr. Hodalić, fizički i psihički ponižen, nakon 22 godine vođenja Odjela umire 2000. godine od karcinoma pluća. Dva posljednja Mohikanca kirurgije odraduju u cijelosti svoj kirurški staž i odlaze u mirovinu: dr. Kuruc (2006.) i dr. Dolanški (2007.).

Mladi kadrovi, ne dopuštajući da ih uništiti beznađe poraća, u korak prate tehnološki razvoj i već 1993. godine hvataju se u koštač s minimalnom invazivnom kirurgijom uvodeći u program laparoskopske operacije žučnjaka, potom kile i crvuljka. Nakon što smo nabavili

opremu i educirali mlađe kirurge, dr. Zoran Čala izvodi prvu laparoskopsku operaciju u Bolnici. Metoda je prihvaćena i s uspjehom nastavljena. Isto tako, dr. Marija Švagelj osniva endoskopsku jedinicu u okviru Kirurškog odjela i uz pomoć dr. Josipa Kiša razvija endoskopiju do neslučenih razmjera u dijagnostici i liječenju bolesti gastrointestinalnog trakta. Traumatologija se razvija zahvaljujući entuzijazmu dr. Kasića potpomognutog mlađim traumatolozima dr. Čuljkom, a potom i dr. Slavenom Simonom.

Od 1991. do 2011. godine dosta je liječnika upućeno na specijalizaciju iz opće kirurgije, ali se mnogi nisu vratili: dr. Marko Ajduk, dr. Matko Buljan, dr. Antonija Đuzel, dr. Kristina Šemanjski. Razvoju Odjela, nakon povratka sa specijalizacije, doprinijeli su dr. Vjekoslav Čuljak (1997.), dr. Mirjana Petrović – Lukačević (1997.), dr. Mirjana Stažić (2000.), dr. Slaven Simon (2005.), dr. Davor Raič (2006.), dr. Tomislav Čačić (2007.) i dr. Kristina Edelinski - Paušalj (2010.) te iz Osijeka pristigli dr. Davor Šimundić (2003.). Trenutno su na specijalizaciji dr. Ana Štanfel, dr. Pejo Ivelj, dr. Zvonimir Rašić i dr. Tomislav Abramović.

Osim liječnika, u razvoju Kirurškog odjela sudjelovalo je i ostalo osoblje. Posebno mjesto svakako ima viša medicinska sestra i ratna voditeljica operativnog trakta Ruža Matančević, koju je na-

Djelatnici Odjela kirurgije s traumatologijom - prvi red: Jasna Grospić, bacc. med. tech., Meri Sivoš, Danijela Begović, bacc. med. tech., Dinka Kos (administrator), Suzana Banjedvorac, Marija Šokčević, bacc. med. tech., dr. Antun Matić, dr. Mirjana Petrović-Lukačević, dr. Josip Kiš (voditelj Odjela), dr. Marija Švageli, dr. Davor Šimundić, dr. Slaven Simon, dr. Mirjana Stazić, dr. Pejo Ivelji (specijalizant), dr. Tomislav Čaćić, dr. Tomislav Abramović (specijalizant); drugi red: Kata Fuček, Mirjana Božičević, Janja Pfaifer, Ivanka Nad (administrator), Franciska Štrbo, Nada Blekić, Ivana Čuić (administrator), Nevenka Segat, Marin Šimunović, Ivan Fuzić, Darko Rimac (administrator), dr. Davor Raič, dr. Vjekoslav Čuljak, dr. Kristina Edelinski-Paliušaj; treći red: Josipa Šimić, Vjekoslav Antić (nosač), Lucija Smolič-Užunović, Ivana Stjepanović, Tatjana Pranić, Thhana Draganic (administrator), Stojan Božičković, Marina Žeko, bacc. med. tech., Dragica Ivezić, bacc. med. tech., (glavna sestra Odjela), Vita Čolak, bacc. med. tech., Marica Muijan, Kristina Ižaković, Nadica Delaš, Anita Tutiš, Domagoj Teklić; četvrti red: Mijo Rambala, Mario Hlavaček, Marijan Kunac (nosač), Stjepan Vestić (nosač), Anica Meštrović, Kristina Đukić, Ružica Klemenčić, Marina Grbavac, dr. Olivera Gašić (sekundarac)

slijedila sestra Ljerka Ferić koja je odgojila mnoštvo vrsnih instrumentarki te pronašla dostoјnu zamjenu u sestri Aniti Tutiš, a potom otišla u mirovinu. Od „stare garde“ instrumentarki ostale su samo sestre Marija Brkljačić i Ruža Žižić. U zadnjih dvadeset godina treba spomenuti doprinos glavnih sestara Kirurškog odjela - viših medicinskih sestara Kate Plavšić, potom Branke Kolarević i sadašnje Dragice Ivezić.

U okviru obnovljene bolničke zgrade, ambulantni dio Kirurškog odjela s traumatologijom smješten je u prizemlju glavne zgrade te ima 3 ambulante, gipsaonicu, salu za male obrade i salu za reanimaciju.

Ambulantni dio čine: hitna kirurška ambulanta (radi 24 sata), opća kirurška ambulanta, traumatološka ambulanta, endoskopske ambulante (gastroenterološka, koloproktološka), ambulanta za vaskularne bolesti, ambulanta za bolesti dojke, ambulanta za plastičnu i rekonstruktivnu kirurgiju, ambulante za UZV trbuha i CD krvnih žila, ambulanta za dječju kirurgiju.

U ambulantama rade:

- administratori: Dinka Kos, Tanja Kovачević, Darko Rimac, Ivana Čuić;
- medicinske sestre: Franciska Štrbo, Kata Fuček, Danijela Jakubovski, Vesna Matin, Nada Blekić, Meri Sivoš, Nevenka Segat;

- gipseri: Marija Vučić, Nada Tisucki, Mijo Đurić, Marin Šimunović, Davor Dujmić, Ivan Füzy, Mato Zulumović;
- instrumentarke: Marija Brkljačić, Ružica Žižić - Ivković;
- nosači: Vjekoslav Antić, Miodrag Cigić, Stjepan Vestić, Mirko Žido, Marijan Kunac.

Odjel kirurgije s traumatologijom zauzima cijeli četvrti kat, gdje su smješteni i odsjeci.

Odsjek traumatologije vodi dr. Miroslav Kasić, a odjelni liječnici su: dr. Vjekoslav Čuljak, dr. Slaven Simon, dr. Davor Raič.

Viša medicinska sestra Jasna Grošpić i medicinske sestre Ivana Kokaj, Tajana Solarević, Suzana Banjedvorac i Nada Bučkal rade na Odsjeku traumatologije.

Na istom katu je i endoskopija su kojoj rade medicinske sestre Mirjana Božičević i Janja Pfajfer.

Odsjek opće kirurgije smješten je s lijeve strane istoga kata, iza administracije u kojoj rade Tihana i Ivanka Nađ. Voditelj odsjeka je dr. Mirjana Petrović Lukečević, a odjelni liječnici su: dr. Davor Šimundić, dr. Antun Matić i dr. Kristina Edelinski Paušalj.

Medicinske sestre Odsjeka su viša medicinska sestra Ivana Čolak te sestre: Ankica Cikać, Marica Posavčić, Snježana Bura, Tatjana Pranjić, Josipa Šimić, Lucija Smolčić-Uzunović, Milica Jagetić-Vuč-

ković, Martina Pastor i Ivana Stjepanović.

Odsjek abdominalne kirurgije nalazi se na dijelu trećeg kata i vodi ga dr. Marija Švagelj.

Odjelni liječnici su dr. Mirjana Stažić i dr. Tomislav Čačić.

Na Odsjeku rade viša medicinska sestra Marina Žako i medicinske sestre: Gordana Cindrić, Slavica Grba, Marica Mujan, Nada Gašpić, Jasmina Teklić, Višnja Bičanić, Biserka Mandek, Marija Stojanović i Nada Miličić.

Operacijski trakt smješten je u odvojeni dio trećeg kata i sastoji se od tri suvremeno opremljene operacijske dvorane s dva laparoskopska stupa, eksenzijskim stolom i elektronskim pojačivačem slike.

U operacijskom traktu rade viša medicinska sestra Anita Tutiš (voditeljica) i instrumentarke: Vita Čolak, Ružica Klemenčić, Blaženka Pritaković, Željka Proleta, Anica Meštrović, Marina Grbavica, Ljubica Rako, Silvija Despot Snježana Mišković, Stojan Božičković, Nadica Modrić-Delaš i Kristina Đukić.

Glavna sestra Kirurškog odjela sa traumatologijom je viša medicinska sestra Dragica Ivezić.

Od 1. siječnja 1999. godine voditelj Kirurškog odjela s traumatologijom je dr. Josip Kiš.

Na Odjelu je ukupno 70 bolesničkih postelja, u dvokrevetnim sobama i u tri apartmana. Zbrinjavaju povrijeđene i oboljele iz bivše Općine Vinkovci i dijela Županje (oko 150 000 stanovnika).

Broj upisanih bolesnika godišnje je oko 3 000 s oko 20 000 bolničkih dana i oko 70% operiranih, a prosječna duljina liječenja je oko 7 dana. Mortalitet je oko 3%, a uzrok je i nedostatak hospicija – često teški bolesnici završavaju svoj vijek na Odjelu. Za sve gore navedeno brine se trenutno 11 kirurga, 4 specijalizanta, 8 viših medicinskih sestara i 60 medicinskih sestara sa srednjom stručnom spremom.

Prateći suvremene pristupe u dijagnostici i liječenju kirurških bolesti u svijetu i kod nas, nastojimo aktivno sudjelovati na domaćim i inozemnim kongresima iz kirurških struka, ali i organizirati slična

zbivanja. Bili smo domaćini stručnog sastanka u organizaciji *Hrvatskog kirurškog društva* 2007. godine, a isto i Kongresa operacijskih sestara Republike Hrvatske.

Troje kirurga upisalo je doktorski studij, a troje ih je steklo laskavu titulu subspecijaliste (dva subspecijalista abdominalne kirurgije i jedan subspecijalist traumatologije).

Organizacijski smo dobro raspoređeni, stoga na Kirurškom odjelu ne postoje liste čekanja za pregled niti pretragu, a operativni program podređen je želji bolesnika.

Literatura:

Stručni sastanci Hrvatskog kirurškog društva 2002. - 2009., Knjiga I, Zagreb, 2010.

ODJEL ZA UNUTARNJE BOLESTI

Novim ustrojem postoeća je Bolnica podijeljena 1921. godine na Interni odjel i Odjel kirurgije. U sklopu Internog odjela bio je i odjel za zarazne bolesti.

Liječnika je bilo malo, specijalista još manje. Prvi internist za kojeg znamo bio je dr. Stjepan Metzger, koji je postavljen za primarnog liječnika na Odjelu za unutrašnje i zarazne bolesti u Općoj javnoj bolnici u Vinkovcima 1. siječnja 1922. godine. Uže područje rada i interesa dr. Metzgera bila je tuberkuloza te se u maloj kući u Lenijama 1. travnja 1922. godine otvara antituberkulozni dispanzer. Postao je ravnatelj vinkovачke bolnice 1927. godine i ostao na toj funkciji dugi niz godina. Od 1927. do 1930. godine organizirao je i pokretnu higijensku izložbu „Tuberkuloza kao bolest i kao socijalni pojav“. Rezultate svog dugogodišnjeg rada u članku pod nazivom „Kretanje tuberkuloze u Vinkovcima i vinkovачkom srežu“ objavio je 1940. godine u časopisu „Socijalno-medicinski pregled“. Dr. Metzger bio je ne samo vrstan liječnik, nego i čovjek

širokog obrazovanja i interesa. Umro je 1958. godine u Vinkovcima od posljedica prekomernog zračenja rentgenskim zrakama.

Dana 1. ožujka 1953. godine u dotrajalu bolnicu stigao je internist dr. Fric Špicer - novi rukovoditelj Internog odjela i ravnatelj Ustanove. Vrlo brzo po dolasku morao se suočiti sa žestokom bolničkom epidemijom trbušnog tifusa. Epidemija je bila savladana tek za dva mjeseca uz pomoć chloromycetina, po koji je dr. Špicer putovao osobno vlakom u Beograd.

Prof. dr. sc. Špicer napisao je u svojoj knjizi¹: „Ta stara, dotrajala zgradurina puna je rupa i truleži; u očajnom je stanju. Takvoj se bolnici ne može dozvoliti da se ponovo otvori“. Komisija iz Higijenskog zavoda u Osijeku donijela je odluku o zatvaranju bolnice. Već početkom 1954. godine formirana je Komisija

¹ Špicer, F. *Izgradnja nove bolnice u Vinkovcima i razvoj bolničke službe od 1953. do 1958.* Vinkovci: Medicinski centar Vinkovci, 1984.

za izgradnju nove bolnice, na čijem je čelu bio upravo dr. Špicer.

U novoj bolnici za Interni odjel predviđeno je 60 bolesničkih kreveta.

Zatvorena bolnica je čak pomalo i napredovala - 1953. godine uvodi se određivanje razine šećera u krvi (ŠUK), nabavlja se 1954. godine prvi EKG-aparat, a vodovod se uvodi u prostore WC-a i operacijske dvorane, ali i u prostorije Internog odjela i blagovaonice te kasnije i u biokemijski laboratorij. Gledano iz današnje perspektive, ta se situacija čini nevjerljivom.

Dr. Špicer bio je ravnatelj Bolnice do 1958. godine, kada je otišao raditi u Etiopiju. Na Internom odjelu pomagali su mu dr. Nikola Blažeković i dr. Ivan Petković. Glavna sestra Odjela bila je Emilia Čolaković, a potom vrlo mlada, legendarna sestra Anica Perša. Unatoč vrlo skromnim mogućnostima, entuzijazam je svladavao mnoge prepreke.

U vrijeme šefovanja dr. Špicera održani su sastanci s pacijentima, koji su iznosili primjedbe i prijedloge - što se nastojalo uvažiti. Nakon odlaska dr. Špicera, mijenjaju ga dr. Domačinović, dr Čukušić pa dr. Blažeković. U svibnju 1959. iz Osijeka je, za rukovoditelja interne službe, došao internist dr. Marijan Velnić, koji je okupio ekipu mlađih liječnika. Na Odjel je došao dr. Andelko Jerković, a godinu dana kasnije i dr. Željko Matajia.

Viša medicinska sestra Marija Iživkić ("Maca") postala je glavna sestra Internog odjela i na toj dužnosti ostala sve do umirovljenja 1997. godine. Dr. Alemka Sudar došla je na Interni odjel 1963. godine. No, osoblja još uvijek nedostaje, kako liječničkog kadra tako i srednjeg. Sestre su radile dvokratno (od 7 do 13 sati te od 17 do 19 sati), a ostalo vrijeme pokrivaju bolničarke.

Interni odjel privremeno seli 1964. godine u novoizgrađene prostore u zgradi današnjeg Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, gdje ostaje sve do preseljenja u novu bolnicu. U novoizgrađenu zgradu bolnice prvo je useljen poliklinički dio 1963. godine, potom je useljavana glavna zgrada po katovima. Interna je služba uselila u veljači 1970. godine, a u ožujku 1972. useljeni su i ostali odjeli.

Internistička ekipa popunjava se mlađim liječnicima kojima predstoji specijalizacija. Dr. Vinko Vuković zaposlio se 1968. godine, dr. Ljubica Mogoš 1970., a 1972. dr. Josip Stracenski. Internista dr. Jerkovića više je zanimala gastroenterologija pa je u rutinske pretrage uveo rektoskopiju i gastoskopiju, a kasnije i kolonoskopiju. Dr. Matajia bavio se kardiologijom.

Krajem 1972. godine dr. Velnić, iz privatnih razloga, napušta kolektiv i odlazi iz Vinkovaca. Dr. Matajia postaje rukovoditelj Internog odjela. Osnovao je već

1973. godine Koronarnu jedinicu - prvu u Slavoniji. Bilo je to samo četiri godine nakon osnivanja koronarne jedinice u Ljubljani i dvije godine nakon osnivanja u Zagrebu i Beogradu. Od 1978. godine u Koronarnoj jednici provodila se mikrokaterizacija srca (invazivna dijagnostika srca Swan Ganzovom metodom). O rezultatima rada Koronarne jedinice dr. Matajija je referirao na Jugoslavenskom simpoziju o radu koronarnih jedinica 1975. godine u Beogradu, a o mikrokaterizaciji srca na sastancima internista Slavonije 1979. i 1980. godine te na sastanku kardioloških sekcija Srbije i Hrvatske 1979. godine, ali i na sastanku Europskog kardiološkog društva održanom u Dubrovniku 1980. godine.

Sestra Elza Parađina kratko, a trajno sestra Evica Cvrković-Senčić bile su glavne sestre Koronarne jedinice, ponosa tadašnjeg Medicinskog centra Vinkovci.

Godine 1975. u Vinkovce dolazi internist dr. Branko Potočić. Dr. Vinko Vuković i dr. Ljubica Mogoš vraćaju se na Odjel nakon uspješno završene specijalizacije u Zagrebu. Nakon toga, godinama se struka usavršava kroz predani rad: dr. Matajija je vodio Odjel i bavio se kardiologijom, dr. Jerković gastroenterologijom, dr. Vuković dijabetologijom, dr. Stracenski je radio u alergološkoj ambulanti i očitavao EKG te dr. Mogoš ergometrije, dr. Sudar je vodila hospita-

lizirane pacijente dr. Matajije, a dr. Potočić njegove ambulantne.

Interni odjel imao je vlastitog hematološkog laboranta, medicinsku sestru Franku Stropački. Uz mnogo truda, a bez citologa, očitavali smo nalaze sami. Uspijevaju se postaviti i neke diferentnije hematološke dijagnoze.

Kratko nakon što bolnica „Dr Mladen Stojanović“ u Zagrebu (Vinogradска) objavljuje iskustva s primjenom fibrinolize u liječenju akutnog infarkta, prvi je kod nas primijenio streptazu dr. Potočić s dobrim uspjehom; kasnije je to postao rutinski postupak. U suradnji s dr. sc. Marijanom Vučkom, dr. veterinarske medicine, počeli smo određivati koncentraciju tiroidnih hormona. Otvorena ambulanta za bolesti štitnjače radila je solidno.

Povodom petnaeste godišnjice Centra za dijabetes, dr. Vuković je 1986. godine u Vinkovcima organizirao znanstveni sastanak dijabetologa, na kojem je sudjelovao i prof. dr. sc. Zdenko Škrabalo.

Član našeg kolektiva dr. Josip Stracenski, voditelj alergološke ambulante te vrijedan i drag kolega, umro je iznenada 13. siječnja 1989. nakon kratke i teške bolesti u 44. godini života.

Krajem 80-ih godina prošlog stoljeća planirano je proširenje bolnice. Sagradeni su betonski dijelovi „kostura“ i dovršeno je jedno krilo bolnice. Nadali

smo se proširenju Odjela te boljim mogućnostima rada, a u korist naših pacijenata, ali i nas samih. Međutim, naša se bolnica kao i čitav grad 1991. godine našla na udaru raznih projektila razorne moći. Oformljena je privremena bolnica u Starim Mikanovcima, a kasnije i ambulantne u podrumu „Name“. U to vrijeme radili su svi kirurzi, a internisti imaju tek sporadično posla. Dr. Vuković, dr. Mogoš i dr. Potočić zamjenjivali su se na trima lokacijama. Dr. Davorin Pezerović, specijalizant interne medicine, priključio se obrani.

Ratne posljedice osjećale su se dugo. Nova je bolnica razrušena, a u funkciji je ona „stara, derutna zgrada u očajnom stanju“, koja je samo olijena. Tamo su sobe s 10 kreveta, a i broj zahoda nije se povećao. Stara bolnica nije nudila udobnost, ali je poslužila. U staroj zgradi boravili smo do 26. veljače 1992. godine. Potom useljavamo u novoizgrađeno krilo „crvene zgrade“, koja je u ratu manje stradala pa je bila brže obnovljena. Dana 9. lipnja 1994. počela je raditi Hemodijaliza, kao odsjek unutar Internog odjela.

Tijekom i nakon 1991. godine personalni se sastav kolektiva znatno izmijenio. Neki su nas napustili, no došli su vrlo vrijedni ljudi: vratila nam se Slavonka prim. dr. Branka Golubić (gastroenterolog), kasnije dr. Valentina Čorić-Martinović (sada voditeljica Dijalize) i dr.

Boško Škoro, koji je unaprijedio pulmologiju - sve kvalitetne osobe protjerane tijekom rata iz Bosne.

Posao voditelja Odjela, nakon dr. Matajije, obavljaju dr. Jerković, dr. Vuković, dr. Mogoš, dr. Pezerović te sada dr. Faletar.

Sa specijalizacije se, prema rasporedu, vraćaju osim dr. Pezerovića i naši mladi kadrovi: dr. Katica Tominac Liška, dr. Zdravko Faletar, dr. Dajana Sidorov, dr. Melita Brala Trtolja (prešla raditi na dijalizu u Đakovo), dr. Silvija Juzbašić, dr. Marina Vidosavljević, dr. Ivana Delaš, dr. Vladimir Trtolja, dr. Ivana Nebrigić, dr. Goran Galić, mr. sc. Mirna Krajina Andričević, dr. med. i mr. sc. Valentina Čorić Martinović, dr. med.

Na Internom odjelu sada radi 15 liječnika specijalista - 13 specijalista interne medicine i 2 specijalista dermatovenereologije. Sedam kolega internista je subspecijaliziralo: troje kardiologiju (dr. Faletar, dr. Sidorov i mr. sc. Krajina-Andričević, dr. med.), jedan gastroenterologiju (mr. sc. Pezerović, dr. med.), jedna endokrinologiju (dr. Tominac Liška), jedna nefrologiju (mr. sc. Čorić-Martinović, dr. med.) i jedan pulmologiju (dr. B. Škoro).

Specijalisti interne medicine su: dr. Ljubica Mogoš-Lagator, dr. Silvija Juzbašić, dr. Marina Vidosavljević, dr. Ivana Delaš, dr. Vladimir Trtolja i dr. Ivana Nebrig-

gić te specijalisti dermatolozi dr. Vesna Filipović i dr. Emelina Škoro.

Trenutno rade i kolege umirovljenici mr. sc. Božo Gugić, dr. med. na Pulmologiji i dr. Branko Potočić na Dijalizi, te honorarno naš gradonačelnik dr. Mladen Karlić na Dijalizi.

Na specijalizaciji su četiri liječnika: dr. Adam Ilić, dr. Ivana Ivanković Pavelka, dr. Martina Đurović i dr. Tomislav Kremer.

Odjel je organiziran u odsjeke - za kardiologiju, gastroenterologiju, endokrinologiju s dijabetologijom, nefrologiju s dijalizom, pulmologiju te dermatologiju. Na Odjelu raspoložemo s 94 kreveta. Na Kardiološkom odsjeku rade 2 specijalista interne medicine i 3 kardiologa. Odsjek je opremljen potrebnom opremom za neinvazivnu dijagnostiku iz područja kardiologije.

U koronarnoj jedinici ima 8 kreveta. Od 2005. godine, otvaranjem centra za pri-

Liječnici Odjela za unutarnje bolesti - prvi red: dr. Tomislav Kremer (specijalizant), dr. Goran Galić, dr. Boško Škoro (voditelj Odsjeka za pulmologiju); drugi red: dr. Ivana Delaš, dr. Ljubica Mogoš Lagator, dr. Katica Tominac Liška, dr. Zdravko Faletar (voditelj Odjela), mr. sc. dr. Mirna Krajina Andrićević, mr. sc. Valentina Martinović Čorić (voditeljica Odsjeka za hemodializu)

marnu PCI u KBC Osijeku, sve pacijente sa STEMI infarktom miokarda koji ispunjavaju određene kriterije transportiramo na Kardiologiju KBC Osijek, gdje se radi primarna PCI, što bitno poboljšava kvalitetu liječenja i prognozu pacijenata s infarktom miokarda.

U Gastroenterološkom odsjeku rade jedan specijalist i jedan subspecijalist. Odsjek je opremljen potrebnom opremom za endoskopsku dijagnostiku i terapiju i UZV preglede. Obavljuju se pregledi i liječenje pacijenta s kroničnim hepatitismima.

U Endokrinološkom odsjeku rade dva specijalista, a obavlja se kompletna skrb pacijenata dijabetičara te obrada patologije štitnjače: UZV, punkcija štitnjače i laboratorijske pretrage.

Na Nefrologiji s hemodializom rade dva specijalista. Na hemodializi ima 11 po-

zicija, pacijenti se dijaliziraju u 3 smjene. Obavlja se i peritonejska dijaliza, a u sklopu bolnice rade se i AV fistule i postavljaju peritonejski kateteri.

Opremljeni su za kompletnu skrb bolesnika s kroničnom renalnom insuficijencijom kao i u terminalnom stadiju bubrežne bolesti, te bolesnika s akutnim zatajenjem bubrega.

Na Pulmologiji rade dva specijalista, obavlja se kompletna neinvazivna dijagnostika plućnih bolesti kao i bronhoskopije. U sklopu odjela radi i imunološko reumatološka, alergološka i hematološka ambulanta.

Dolaskom kolega sa specijalizacije sva-kako će se proširiti dijagnostika i terapijske mogućnosti Odjela posebno u dijelu hematologije, alergologije i reumatologije.

MEDICINSKE SESTRE INTERNOG ODJELA

Od osnutka Odjela sestre se usmjeravaju i usavršavaju u njezi internističkih bolesnika. Prva glavna sestra Odjela za unutarnje bolesti, od osnivanja do 1. lipnja 1997. godine bila je viša medicinska sestra Matija Iživkić Kolarić. Nakon njezinog odlaska u mirovinu, glavnom istrrom u periodu od 2. lipnja 1997. do 1. svibnja 1998. godine imenuje se medicinska sestra Marija Tomašević.

Razvojem Internog odjela te povećanjem opsega dijagnostičkih pretraga, sestra Tomašević 1998. godine odlazi raditi u endoskopsku ambulantu. U svibnju 1998. za glavnog tehničara imenuje se Željko Teklić, bacc. med. techn. koji je na tom radnom mjestu i danas.

Razvojem sestrinstva kao struke, vremenom su se ukazale potrebe za usmjerenjem sestara u određene specijalizacije, kako bi mogle pratiti rad interniste subspecijaliste. Već 1973. godine, osnivanjem koronarne jedinice, educirale su se sestre za njegu i liječenje kardioloških bolesnika. Kako trenutno radimo u neadekvatnim prostorima te smo još uvijek podijeljeni na mušku i žensku stranu (osim jedinice intenzivne koronarne skrbi, koja je ujedno i intenzivna te Odsjeka pulmologije i Hemodi-

jalize), nismo se formirali, gledano u sestrinskoj podjeli rada, kako to zahtijeva struka. Kada preselimo u nove prostore i ustrojimo u skladu sa sistematizacijom u Bolnici, stvaramo osnovu za normalno funkcioniranje Odjela podijeljenog na odsjekte.

Medicinke sestre i tehničari sa završenom visokom zdravstvenom školom su: Željko Teklić (glavni tehničar Odjela za unutarnje bolesti), Željka Kolak, Srebrenka Takšić i Ivana Lovaković.

Medicinske sestre sa završenom srednjom medicinskom školom: Renata Bekavac, Zrinka Biond, Branka Boras, Ana Bošnjaković, Katarina Božić, Marina Cerovski, Ljubica Cigić, Jelena Čolaković, Željka Dir, Ljiljana Dodiković, Dragica Dokšanović, Nada Dretvić, Marija Đurić, Kata Elez, Jasna Esegović, Mirela Filipović Rosandić, Mira Galić, Marina Garvanović, Vesna Gojković, Gordana Gubica, Kristina Kasteljan, Mirjana Kesegić, Blaženka Klarić, Marija Klen, Kata Kralj, Jadranka Kuzić, Jadranka Letinić, Suzana Majstorović, Ljiljana Marčinko, Mara Marinić, Marina Maršić, Ana Martinovski, Kata Menđušić, Ilija Milardić, Josip Mileticki, Ivanka Milković, Marko Miškulin, Mirjana Modic, Melita Orlović,

Iva Pandža, Anita Papić, Mijo Peraica, Katarina Puškarić, Jadranka Ripić, Jasna Ružić, Monika Serezlija, Branka Škorić, Mirjana Špoljarić, Blaženka Šutalo, Marina Tešić, Snježana Tešija, Janja Tomić, Ružica Ulmer, Gordana Vlaški, Ivana Vujić, Anica Žgela i Milan Žulj.

Medicinske sestre na Odsjeku hemodijalize: Marija Andabak, Gordana Andrijević, Ivana Bertić, Ivana Čović, Anica Duspara, Anita Karšaj, Ana Kordić, Vesna Kovačević, Nevenka Krajina, Marija

Kresić, Ivanka Krpan, Marija Miškulin, Božica Parać, Izabela Putnik, Marija Vidović, Danijela Zalaj i Josip Zalaj.

Njegovateljice: Nada Čosić, Jadranka Delaš, Ljiljana Nađ. U tijeku je preseljenje u nove prostore - zgradu „skeleta“ koja je građevinski završena, ali se čeka samo oprema kako bismo u cijelosti preselili u nove moderne prostore, koji će bitno poboljšati uvjete za naše pacijente kao i uvjete rada osoblja.

Medicinske sestre Odjela za unutarnje bolesti - prvi red: Melita Orlović, Iva Pandža, Jadranka Ripić, Ivanka Milković, Gordana Vlaški, Dragica Dokšanović, Jasna Ešegović, Marina Maršić, Ljiljana Dodiković, Ana Rajčević (njegovateljica); stoje: Snježana Tešija, Katica Kralj, Kata Mendušić, Katica Elez, Mira Galić, Marina Tešić, Mirela Filipović Rosandić, Mijo Peraica, Marija Đurić, Janja Tomić, Nada Čosić (njegovateljica), Mara Marinčić, Željko Teklić, bacc. med. tech. (glavni tehničar Odjela), Ružica Ulmer, Marina Cerovski, Željka Dir, Vesna Gojković, Željka Kolak, Jadranka Delaš (njegovateljica), Ljiljana Nađ (njegovateljica).

ODSJEK ZA PULMOLOGIJU

Tuberkuloza u Republici Hrvatskoj od sredine 50-tih godina prošloga stoljeća ima trend regresije, sa stagnacijom u ratnom razdoblju uslijed migracija stanovništva iz područja s visokom učestalošću tuberkuloze, do prošle godine kada je broj novooboljelih bio na razini 1991. godine. Kontinuirano se bilježi pad smrtnosti od tuberkuloze i dvostruko je niža u usporedbi s razdobljem prije Domovinskog rata.

Unatoč trendu regresije tuberkuloze, Republika Hrvatska nalazi se u grupi zemalja s višom učestalošću u Europi. Slično kao i u zapadnoeuropskim zemljama, i kod nas je zabilježen lagani porast atipičnih mikobakterija. Mjere suzbijanja i sprečavanja tuberkuloze stoje se u prevenciji, otkrivanju i liječenju tuberkuloznih bolesnika, evidenciji ugroženih, oboljelih i liječenih, evaluaciji provedenih mjera i nadzoru nad njihovim provođenjem. Obuhvaćene su i razrađene u općem (SZO) i nacionalnim programima, prilagođene prilikama u svakoj državi. Sukladno zakonu o zdravstvenoj zaštiti od sredine 1993. godine

ukidaju se antituberkulozni dispanzeri, a protutuberkulozna skrb se provodi na razini primarne zdravstvene zaštite i specijalističko-konzilijske ordinacije. U cilju smanjenja mortaliteta, morbiditeta i transmisije bolesti te suzbijanja razvoja rezistencije na lijekove, preporuka SZO je osiguranje standardizirane kratkotrajne terapije pod kontrolom u bolničkim uvjetima, za vrijeme inicijalne faze liječenja za sve bacilarne tuberkulozne bolesnike koji su izvor zaraze.

Prema epidemiološkim podacima, tuberkuloza je i dalje jedan od glavnih javnozdravstvenih prioriteta, što se posebno potvrđuje izraženom stopom morbiditeta i mortaliteta od ove bolesti.

Do otvaranja Odjela za plućne bolesti i tuberkulozu na našem području djelovalo je samo Antituberkulozni dispanzer za ambulantno i posthospitalno liječenje bolesnika oboljelih od svih oblika tuberkuloze, poglavito plućnih oblika, a koji je otvoren neposredno nakon Drugog svjetskog rata. U dispanzeru su djelovali liječnici specijalisti za plućne bolesti iz drugih ustanova.

Prije osnivanja Odjela, bolesnici su liječeni u drugim stacionarnim ustanovama - Breštovcu, Klenovniku, Novom Marofu, Klinici za plućne bolesti Jordanovač u Zagrebu i Odjelu za plućne bolesti „Dr. Mladen Stojanović“ (sada Klinički bolnički centar „Sestre milosrdnice“) u Zagrebu. Djeca i školska omladina se zbog tuberkuloze uglavnom premještaju u Specijalnu bolnicu za plućne bolesti djece i omladine Srebrnjak u Zagrebu. Veliki broj bolesnika upućuje se u Institut za plućne bolesti i tuberkulozu u Srijemsku Kamenicu.

Prvi Antituberkulozni dispanzer bio je smješten u parku „Lenije“ u Vinkovcima, a potom u ulici Jurja Dalmatinca te kasnije u prizemlju „stare“ bolnice. U Antituberkuloznom dispanzeru djeluje, do odlaska u mirovinu, prvi specijalist za plućne bolesti na našem području - dr. Blanka Čobanić, uz bolničarke Katicu Crkvenac i Elizabetu Jagić.

Na inicijativu dr. Blanke Čobanić, a uz podršku vodećih gradskih struktura, započela je priprema izgradnje Odjela za plućne bolesti i tuberkulozu. Iсти је, уз Antituberkulozni dispanzer, kasnije dr. Čobanić i vodila. Zbog evidentne povećane učestalosti tuberkuloznih bolesnika, poglavito plućnih oblika, utemeljena je 1961. godine odluka nadležnih tijela naše regije za donošenjem privremenog rješenja za medicinsko liječenje aktualnog zdravstvenog i socijalnog pitanja

naših stanovnika. Uz učestalije obolijevanje stanovnika naše regije, značajan broj bolesnika zaprima se i iz područja Bosanske Posavine, što još više otežava primjereno liječenje tuberkuloznih bolesnika.

Stoga se donosi rješenje o izgradnji privremenog stacionarnog objekta, tzv. barake u dvorištu Opće bolnice u Vinkovcima, kapaciteta 49 bolničkih postelja s pratećim neophodnim sadržajima: rendgenskim aparatom tipa „Morava“ (koristio se do nabavke tada suvremenog rendgenskog aparata fluorografa 1983. godine, a koji je bio u funkciji i nakon Domovinskog rata, u sklopu Dispanzera za plućne bolesti). Vođenje ove djelatnosti nakon dr. Čobanić preuzeo je dr. Ivan Petković, koji je istodobno vršio dužnost ravnatelja Medicinskog Centra Vinkovci. Dr. Ivan Petković preminuo je 1977. godine.

S obzirom na potrebu povećanja broja liječnika, primljena je u stalni radni odnos dr. Mirjana Savić, koja u svojstvu sekundarnog liječnika djeluje niz godina, a kasnije specijalizira pneumoftiziologiju na Medicinskom fakultetu u Beogradu.

Zbog većeg opsega obveza u liječenju bolesnika, povećava se broj i ostalog bolničkog osoblja - medicinskih sestara, bolničara te tehničkog osoblja: Blaž Čagalj, Ankica Lovrenčić, Ante Lovrenčić, Marija Marijanović i Ivica Miškić. Spre-

mačice su bile: Marija Barišić, Andja Bošnjak, Slavica Jakopićek i Manda Bešlić.

Uvođenjem novog oblika smjenskog rada, poboljšanom radiološkom i laboratorijskom dijagnostikom, bakteriološkom obradom te sve većim brojem bolesnika, povećava se potreba zapošljavanja liječnika specijalista za plućne bolesti. Zaposlena je prim. mr. sc. Milica Krstić – Burić, dr. med., koja je specijalizira na Medicinskom fakultetu u Zagrebu i radila na Odjelu od 1966. do 1972. godine. Dr. Zdravko Perišić specijalizirao je pneumoftiziologiju na Medicinskom fakultetu u Zagrebu i radio na Odjelu do 1977. godine. U svojstvu sekundarnog liječnika primljen je dr. Nikola Bagarić, koji je pneumoftiziologiju specijalizirao na Medicinskom fakultetu u Novom Sadu i radio na Odjelu sve do smrti 1998. godine. U tom razdoblju angažiraju se liječnici iz Beograda, Osijeka i Vukovara za povremeni rad, kako na Odjelu tako i u Dispanzeru za plućne bolesti i tuberkulozu.

Godine 1979. započinje djelovati kao specijalist pulmolog Božo Gugić, dr. med. Nakon završene specijalizacije u Klinici za plućne bolesti Jordanovac u Zagrebu, završava poslijediplomski studij iz pulmologije u Institutu za plućne bolesti na Golniku Medicinskog fakulteta u Ljubljani. Magistarski rad na temu „*Rezultati liječenja sekundarno rezistentne plućne tuberkuloze*“ obranio je

na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Mr. sc. Božo Gugić, dr. med. bio je voditelj Odsjeka za plućne bolesti i tuberkulozu do odlaska u mirovinu 2008. godine.

U međuvremenu, od 1997. godine na Odjelu za pulmologiju radila je dr. Hanifa Čepelak (za vrijeme rata izbjegla je iz Zvornika, BiH) kao specijalist interne medicine (tragično je preminula 2004. godine).

Dr. Boško Škoro liječnik specijalist interne medicine primljen je na odjel 2004. godine (došao je iz Rame, BiH). Završava potom subspecijalizaciju iz pulmologije u Klinici za plućne bolesti Jordanovac – Medicinski fakultet Zagreb. Od 2009. godine na Odsjeku za pulmologiju radi i dr. Ivana Nebrigić specijalist interne medicine.

Prva glavna medicinska sestra Odjela je Marija Jesih. Odlaskom sestre Marije Jesih 1968. godine, glavna sestra Odjela postaje Slavica Andrilović (kasnije završila višu medicinsku školu) te obnaša tu funkciju do odlaska u mirovinu 2002. godine. Glavne sestre potom su bile Lilijana Marčinko (do 2005.), Marija Panić, bacc. med. tech. (do 2009.), a sada je glavna sestra Ivana Lovaković, bacc. med. tech. Administrativnu službu obavljala je Ivanka Lošić, zatim Milka Spajić (do odlaska u mirovinu), a do danas obavlja isto Biserka Balog.

Godine 1985. utemeljen je respirometrijski laboratorij s tada suvremenim računalnim sustavom „Erich Jaeger“, koji je znatno unaprijedio funkcionalnu dijagnostiku plućne funkcije. U dalnjem razvoju povećava se broj računalnih sustava za ispitivanje plućne funkcije, što osigurava korištenje ove pretrage kako na Odsjeku pulmologije tako i u pulmoškoj ambulanti.

Dolaskom dr. Boška Škore 2004. godine nastavlja se daljnji razvoj dijagnostičkog

programa, prije svega razvoj bronhoscopske dijagnostike, a što je od osobite vrijednosti u dijagnostici malignih bolesti bronhopulmonalnog sustava - uz suradnju liječnika citologa. U dijagnostici malignih bolesti pluća značajnu podršku pruža suvremena radiološka dijagnostika, u prvom redu kompjutorska tomografija, a koja se obavlja na Odjelu za radiologiju u Bolnici.

Godine 1990. izgrađen je novi Odjel za plućne bolesti i tuberkulozu s 46 bole-

Odsjek za pulmologiju: dr. Boško Škoro (voditelj Odsjeka), Ljiljana Marčinko, Ankica Žgela, Ana Martinovski, mr. sc. Božo Gugić, dr. med., dr. Ivana Nebrigić, Ivana Lovaković, bacc. med. tech. (glavna sestra Odsjeka), Jelena Čolaković, Jasna Ružić, Branka Škorić (čući)

sničkih postelja. Sljedeće godine, zbog Domovinskog rata, dio bolesnika premješta se u bolničke podrumske prostorije, a određen broj bolesnika upućuje se na liječenje u druge zdravstvene ustanove - Bolnicu za plućne bolesti Klenovnik, Kliniku za plućne bolesti Jordanovac u Zagrebu i Odjel za plućne bolesti Kliničke bolnice „Sestre milosrdnice“ u Zagrebu.

S obzirom na ratna razaranja postojećih bolničkih objekata, odlukom ratnog ravnatelja dr. Josipa Dolanskog, značajan broj bolesnika je u studenome 1991. godine premješten u Osnovnu školu u Stare Mikanovce, gdje se pulmološke bolesnike liječi ambulantno u ambulanti obiteljske medicine, a bolesnici kojima je neophodno bolničko liječenje upućuju se u druge stacionarne pulmo-loške ustanove.

Također, tijekom prosinca 1991. godine odlukom ministra zdravstva jedan pulmolog premješten je u Dom zdravlja Županja, gdje se odvija ambulantna skrb bolesnika. Početkom svibnja 1992. godine pulmološka ambulanta premješta se u prostore Doma zdravlja Županja, a potom u prostore Osnovne škole u Cerni.

Početkom kolovoza 1992. godine započinje djelovanje Odjela za plućne bolesti i tuberkulozu u prostorima „stare“ bolnice u Zvonimirovoj ulici, do osiguranja minimalnih uvjeta za ponovno premje-

štanje u prostore „nove“ bolnice, gdje se i sada nalazi.

Medicinske sestre, medicinski tehničari, bolničarke i bolničari koji su djelovali na Odjelu za plućne bolesti i tuberkulozu, a po najnovijoj organizacijskoj shemi - Odsjeku za pulmologiju do 2011. godine su:

Ankica Lovrić, bolničarka

Marica Marjanović, bolničarka

Ivica Miškić, bolničar

Blaž Čagalj, bolničar

Ljiljana Marčinko, medicinska sestra i glavna sestra od 2002. godine

Smilja Samardžija, medicinska sestra

Slavica Andrilović, viša medicinska sestra

Verica Horvat, medicinska sestra

Marica Krsnik, medicinska sestra

Marija Panić, viša medicinska sestra i glavna sestra od 2005. godine

Rajko Vlaški, medicinski tehničar

Zora Đilas, medicinska sestra; preminula 2007. godine

Jadranka Pavelić, medicinska sestra

Franka Martinovski, medicinska sestra

Ana Martinoviski, medicinska sestra

Jasna Ružić, medicinska sestra

Vlasta Colarić, viša medicinska sestra

Anka Žgela, medicinska sestra

Jelena Čolaković, medicinska sestra

Marica Škrabo, medicinska sestra
Jadranka Kuzić, medicinska sestra
Nada Dretvić, medicinska sestra
Ilija Milardić, medicinski tehničar
Branka Škorić, medicinska sestra
Marija Marić, medicinska sestra
Blaženka Klarić, medicinska sestra
Ivana Vuić, medicinska sestra
Ivana Lovaković, viša medicinska sestra i glavna sestra Odjela od 2009. godine
Milan Žulj, medicinski tehničar.

U idućem razdoblju očekuje se završetak svih radova u novoizgrađenim prostorima, s komfornim bolesničkim prostorima gdje će se nalaziti i ostali odsjeci Djetalnosti za interne bolesti. I dalje je aktualno pitanje nedostatka liječnika pulmologa, s obzirom na značajan porast populacije bolesnika sa zločudnim bolestima bronhopulmonalnog sustava. Rješavanje toga problema jedan je od prioritetnih zadataka upravnih struktura Opće bolnice Vinkovci.

LITERATURA:

- Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske.
Naputak za suzbijanje i sprečavanje tuberkuloze. I. izdanje. Zagreb: Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske, 1998.
- Špicer, F. Izgradnja nove bolnice u Vinkovcima i razvoj bolničke službe od 1953. do 1958. Vinkovci: Medicinski centar Vinkovci, 1984.
- Špicer, F.; Rex, S. Zdravstveni centar Vinkovci. Vinkovci, 1958.
- Roglić, M.; Krstić – Burić, M. Krieg in Kroatien, Zagreb: Kroatische Gesellschaft fuer Lungenerkrankungen und Tuberkulose 1993.
- Crofton, J.; Horne, N.; Miller, F. Klinička tuberkuloza. Zagreb: Ibis grafika, 2001.
- Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske.
Naputak za suzbijanje i sprečavanje tuberkuloze. II. izdanje. Zagreb: Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske, 2010.

ODSJEK ZA HEMODIJALIZU

Još 1989. godine razmišljaо je patolog dr. Dražen Švagelj o potrebi osnivanja stručne jedinice za djelatnost hemodijalize. Pacijenti, kojima je trebala takva vrsta liječenja, transportirani su u Osijek ili Tuzlu. U Slavoniji, uz Osijek, postojala je još samo dijaliza u Slavonskom Brodu.

Trebalo je razmisiliti o opravdanosti investicije, neophodnim troškovima, lokaciji ustanove, formiranju kadra i opreme, ali i razmisiliti o održivosti toga skupog oblika liječenja koje će „gutati“ trećinu ukupnog budžeta Bolnice. Trebalо je promišljati i o svim nepredvidljivostima.

Djelatnost za hemodializu uobičajeno se osniva pri odjelu za urologiju ili internom odjelu te liječnike tih odjela treba obučiti. Planirano je formirati dijalizu za oko dvadeset pacijenata. Međutim, počeo je rat u Hrvatskoj i kupljeni novi aparati smješteni su u podrumе.

Iako se početkom 1992. godine još ratovalo, obnovila se ideja o otvaranju dijalize i već u proljeće iste godine posla-

na je grupa sestara u bolnicu „Sestara milosrdnica“ u Zagreb („Vinogradskа“) na edukaciju: Marija Andabak, Danijela Gazić, Blaženka Ivaniš, Nevenka Krajina, Ivanka Krpan, Božica Parači i Jasna Smilat. Bile su mlade i namjerno su odabране zato što nisu imale stalан posao niti duže radno iskustvo.

Aparati za dijalizu skloni su zastojima i kvaru pa tada treba reagirati brzo, stoga su na edukaciju poslati i majstori Josip Zulumović i Željko Hirjavati. Nekoliko mjeseci poslije sestara, prihvativši se tog posla, krenuo je dr. Potočić na edukaciju u istu ustanovu.

Bilo je to vrijeme kad se ni na fakultetu niti za vrijeme specijalizacije nije učilo o dijalizi. Dr. Potočić krenuo je od početka, a prof. dr. sc. Kes i dr. Iva Ratković imali su puno strpljenja. Sestre je obučavala više od tri mjeseca glavna sestra dijalize Marica Prša, stroga i uporna. Sestre su učile na aparatima „Cobe“ koje je Vinogradskа bolnica pretežno koristila, a nabavila ih je i naša Bolnica. Dr. Potočić je nakon četiri tjedna boravka u

Vinogradskoj bolnici, kako bi upotpunio znanje, edukaciju nastavio još tijedan dana u bolnicama „Rebro“ i „Sveti Duh“. No, obnova nakon rata imala je druge prioritete te nije čudno što se formiranje hemodijalize odužilo.

Nesebična pomoć stizala je tijekom i još godinama nakon rata. Prednjačila je naša dijaspora, ali i potpuni stranci - pater Franz Glötzner, župnik „Sv. Ane“ iz građica Neumarkt, tridesetak kilometara udaljenog od Nürnberga. U vrijeme kada ga je dr. Potočić upoznao, već je desetak puta dovezao šlepere krcate najraznovrsnije humanitarne pomoći, od hrane i odjeće pa do građevinskog materijala i bolničkih potrepština.

Dr. Potočić je jedanaest dana bio pri hemodijalizi u bolnici u Neumarktu jer je Odjel trebao dobiti pomoć u aparatu i potrošnom materijalu, ali se vlasnik ustanove želio uvjeriti u čije ruke predaje robu. Dodijeljen je dr. Potočić, u svrhu edukacije i provjere, jednom mladom liječniku i jednoj dragoj sestri. Tada je i upoznao patera Glötznera, koji se pokazao velikim prijateljem Hrvatske, te se njegovo ime s razlogom nalazi na ploči donatora na ulazu u prostorije vinkovačke Dijalize. Pater Franz Glötzner je i kasnije je nastavio pomagati Hrvatskoj.

Pred Božić se dr. Potočić vratio u Vinkovce, a za njim je stigao kamion polovnih, ali ispravnih aparata tipa „Gambro“

AK-10. Trebalо je stići četiri aparata, ali smo zalaganjem predsjednice Društva dijaliziranih pacijenata dobili osam. Iako su bili već malo zastarjeli, aparati su dobro poslužili. Osim aparata, bilo je kutija s linijama i dijalizatorima, iglama i heparinom. Kasnije, kada je radi zastoj u proizvodnji nestalo heparina, a Odjelu bio potreban, obraćali smo se za pomoć Dijalizi u Neumarktu. Oni bi brzom poštom poslali paket, dovoljan za mjesec dana rada. I opet, zaslugom patera Franza kao i razumijevanjem uprave Dijalize u Neumarktu.

Odustalo se od ranije dogovorene lokacije za Dijalizu i predviđena je u montažnoj prigradnji bolničke zgrade. Osoblju Dijalize pridružile su se sestre Izabella Putnik i Marija Kresić. Uz već spomenuto osoblje, Odjel je imao stalne spremmačice Andelku Haubrich i Agicu Vukovićević.

Medicinske sestre išle su na dodatnu edukaciju u mentorsku ustanovu na Dijalizu Kliničke bolnice Osijek, gdje je povremeno odlazio i dr. Potočić. Susretljiva, stručna i brojna liječnička ekipa na čelu s primarijusom dr. Markom Jakićem lijepo je primila djelatnike vinkovačke bolnice i prihvatile obaveze mentorske ustanove – djelatnicima Odjela za dijalizu Opće bolnice Vinkovci mnogo je značila ta pomoć. Edukacija je provedena tijekom jeseni 1993. i proljeća 1994. godine.

Djelatnici Odsjeka za hemodijalizu - prvi red: Marija Vidović, Nevenka Krajina, Gordana Andrijević, dr. Martina Đurović Škvarić (specijalizant); drugi red: Melita Bukovac (spremačica), Anica Duspara, mr. sc. Valentina Čorić Martinović, dr. med. (voditeljica Odsjeka), Ivanka Krpan, Srebrenka Takšić, bacc. med. tech. (glavna sestra Odsjeka), Danijela Zalaj.

Zgrada Dijalize je preuređena i stečeni su uvjeti za svečano otvorenje 16. prosinca 1993. godine u nazočnosti ministra dr. Jure Radića. Međutim, Dijaliza je stvarno počela s radom tek 9. lipnja 1994. godine. Kako je nedostajala prostorija za liječenje hepatitis pozitivnih pacijenata, liječnička ordinacija - naš jedini luksuz - prenamijenjena je u tu svrhu.

Konačno je Dijaliza proradila. Do kraja 1994. godine na Dijalizi su počele raditi

medicinske sestre Ana Kordić i Gordana Andrijević. Sljedeće godine, zbog sve većeg obima posla, zaposlene se četiri sestre: Vesna Kovačević, Anica Duspara, Anita Djedović i Anita Karšaj.

Neiskusno osoblje trebalo je pomoći barem jedne iskusne glavne sestre. Bolnica je angažirala jednu, a kasnije i drugu. Obje su se zadržale neko vrijeme sudjelujući u obuci kadra, ali su napustile Ustanovu - počinjemo raditi bez glavne sestre. Toga se posla spremno prihvati-

la sestra Danijela, neiskusna kao i ostale sestre, ali ozbiljna i odgovorna. Uz svakodnevni posao s bolesnicima, trebalo je voditi administraciju, vršiti nabavke, pisati izvještaje i slično.

U ispomoć su dolazili kvalitetni i pouzdani liječnici s Dijalize iz osječke bolnice. Poslije kratkog vremena, zadovoljni radom odjelnog osoblja, prepustaju tu službu našim liječnicima. Dr. Potočić imenovan je za šefa Dijalize u osnivanju, a sada je privremenih šef Odsjeka.

Uz puno truda uspjeli smo. Iskusnom osoblju 99% postupaka vezanih uz rad dijalize je rutina. Nama nije bilo, nipošto! Naprotiv, svega smo se pribavljali i sve provjeravali.

I najmanji problem izgledao je krupan. Acetatna dijaliza opterećenja je komplikacijama od bikarbonatne, naši aparati nisu imali mogućnost volumetrije.

Dovijamo se kako riješiti taj problem: računamo, mjerimo, važemo paciente ne samo na početku i kraju, već i tijekom dijalize - provjeravajući naše račune. I u vagu sumnjamo! Stječemo iskustvo, nedostatak kompenziramo stalnom pažnjom. U ono se doba sala rijetko napuštala. Kroz probleme smo stasali!¹

Tijekom ratnih operacija 1995. godine bila je neophodna evakuacija pacijenata. Klinička bolnica „Sestre milosrdnice“ (Vinogradrska), Opća bolnica Varaždin i Županijska bolnica Čakovec primile su većinu pacijenata, Klinika „Rebro“ pet pacijenata te preostala četiri pacijenta bolnica „Dubrava“ iz Zagreba.

Opet iz Njemačke stiže pater Franz s nekoliko šlepera. Dovozi svašta – kvalitetne krevete koji se mogu podešavati u zglobovima, što je vrlo prikladno za dijalizu, ali i ostale bolničke odjele; polovne, ali ispravne aparate „Fresenius“ 2008 C. Omogućio nam je bikarbonatnu dijalizu, nekad neophodnu, a skoro uvijek poštenu i pacijentu laksu – stoga ih se stavlja na pozicije gdje su ugroženiji pacijenti. Bojim se pobune jer bi svaki pacijent želio imati takav aparat. Ali začudo i hvala Bogu, sve prolazi mirno.²

Uskoro su na svaku poziciju došli aparati koji omogućuju bikarbonatnu dijalizu.

Dr. Karlić završio je specijalizaciju i vratio se u službu, ali kratko nakon toga postaje gradonačelnik i tu funkciju obnaša i danas.

Mnogo toga se promijenilo. Vremenom, u malu salu stavljen je i treći krevet, a u velikoj je dodan osmi krevet;

¹ Osobni osvrt autora na rad osoblja Dijalize u Općoj bolnici Vinkovci.

² Sjećanja autora iz kojih se iščitava kompleksnost problema na Dijalizi.

često dijализiramo i u „pripremi“- pro- storiji koja nije bila inicijalno za to na- mijenjena. Zapošljavanjem većeg broja liječnika omogućeno je uvođenje neop- hodne treće smjene, a i medicinskih sestara je dovoljno.

Vremenom se moraju primati i novi kadrovi. Imali smo podršku ravnatelja i šefova službe. Na edukaciju više ne treba ići u Zagreb ili Osijek, već iskusne se- stre educiraju nove djelatnice. Zbog po- trebe svakodnevног rada u tri smjene, 1997. godine primljeno još četvero no- vih djelatnika: Marija Miškulin, Željka Kujundžić, Ivana Čović i Josip Zalaj. Slje- deće godine dolaze Srebrenka Takšić i Marija Vidović, a godinu poslije Ivana Bertić. Na žalost, 30. lipnja 2001. godi- ne umrla je sestra Željka Kujundžić (mlada majka) poslije bolesti srca koja se razvila za vrijeme trudnoće i kojoj ni najvrsniji specijalisti u Zagrebu nisu mogli pomoći.

Na Dijalizi se dogodio i veliki kvar u stanici za pripremu vode, koji je tražio hitnu zamjenu instalacija. Popravci su potrajali, unatoč hitnosti. Kako većina pacijenata ne može preživjeti bez dijali- ze, Dijaliza iz Osijeka je omogućila dijali- zirati pacijente čim završi njihov radni dan (što znači nakon ponoći). Pacijenti, osoblje i radni materijal vozili su se sva- ki dan u Osijek i vraćali u Vinkovce. Ne- djeljom se radilo u četiri smjene. Puto- valo se tako pet dana, dok naša stanica

nije obnovljena. Vlasnik tvrtke „Meridi- jan“, gospodin Sikermeštar (i sam paci- jent na hemodializi) ustupio je besplat- no autobuse i vozače u to nepogodno vrijeme (siječanj 2002. godine) u noć- nim satima.

Usporedimo li broj pozicija s brojem obavljenih dijaliza, najopterećenija smo Dijaliza u Hrvatskoj. U kolovozu 2003. godine bili smo prisiljeni otvoriti i četvrtu smjenu. To mučno razdoblje potrajalo je do 5. studenoga 2007. go- dine, kada se počelo dijализirati paci- jente pri Domu zdravlja u Županji. Di- jaliza u Županji otvorena je zalaga- njem dr. Ruže Lelić, koja je tada bila saborski zastupnik i osjećala potrebu da nešto učini u korist svoga Doma zdravlja i svoje Županje. Županja je tako preuzeila 36 pacijenata i radila u dvije smjene. Tek smo tada bili u situaciji udovoljiti našim pacijentima i ponovno počeli raditi u tri smjene.³

Tijekom 2004. godine uz pomoć podu- zeća „Agmar“, nakon odgovarajućeg stručnog ospozobljavanja, Dijaliza je po- čela primati prve pacijente na perito- nejsku dijalizu. Brigu oko peritonejske dijalize vodila je dr. Melita Brala Trtolja te medicinska sestra Vesna Kovačević i glavna sestra Srebrenka Takšić, viša me- dicinska sestra.

---

³ Isto.

Dr. Potočić, dugogodišnji šef Dijalize, otišao je u zasluženu mirovinu. Novi voditelj Odsjeka za hemodializu je mr. sc. Valentina Čorić-Martinović, dr. med., internist-nefrolog. Danas Odsjek ima 48 bolesnika na hemodializu i 11 na peritonejskoj, a uskoro se planira uvesti i metoda hemodijafiltracije. Zaposleno je 18 medicinskih sestara.

U lipnju 2011. godine Odsjek za Hemodializu je preseljen u nove prostore - znatno prostranije od prostora u „starijо“ Dijalizi i u skladu sa suvremenim standardima.

No, djelatnost ipak čine ljudi, a manje aparati i prostorije.

Novi prostor Odsjeka za hemodializu

Vesna Filipović, dr. med.

ODSJEK ZA DERMATOLOGIJU I VENEROLOGIJU

Od 1970. godine dermatološku službu obnaša dr. Luka Franjić u svojoj privatnoj ordinaciji. Iste godine pri Medicinskom centru u Vinkovcima, u sastavu Internog odjela, otvoren je Dispanzer za kožno-venerične bolesti.

Dermatolog je tada bio dr. Milanko Šajber (radio od 1970. do 1991.), a med. sestra Smilja Stojančev (radila je od 1979. do 1991.). Od 1989. godine s dr. Šajberom radi i dr. Ivanka Štanfel (radila od 1989. do 1994.) U to vrijeme

Odsjek za dermatologiju i venerologiju: Evica Šarić, dr. Emelina Škoro, dr. Vesna Filipović (voditeljica Odsjeka), Marija Mešanović Ozdanovac

dermatologija je pri Zaraznom odjelu imala 3 bolesničke sobe.

Za vrijeme Domovinskog rata dermatologija radi kao ambulantni i bolnički dio, ali nakon jačih ratnih razaranja dislocirana je u ambulantu u Ivankovo, gdje nastavlja s radom do 1994. godine. U toj ambulanti radila je dr. Ivanka Štanfel, koja od 1994. nastavlja s radom u svojoj privatnoj ordinaciji.

Od 1997. godine počinje rad Odsjeka za kožne bolesti pri Odjelu za unutarnje bolesti. U odsjeku su radile dr. Renata

Vukadin (od 1997. do 2000.) i med. sestre Julka Duvančić (od 1997. do 2001.), Marija Mešanović (od 1997. do danas) i Smilja Samardžija (od 1998. do 2000.)

Dr. Vesna Filipović radi od 1999., a od 2004. i dr. Emelina Škoro. Medicinska sestra Evica Šarić radi od 2005. godine.

Dermatološka služba pruža dermatološku i venerološku skrb pacijentima vinčkovačkog i županjskog područja, a bavi se uglavnom dermatovenerološkom patologijom, dijelom i kozmetologijom.

ODJEL ZA ŽENSKE BOLESTI I PORODNIŠTVO

Prvi podatci o primaljstvu u našem kraju potječu još iz vremena Vojne Krajine i cara Franje Josipa I., kada su pored fizi-kusa i ranarnika radile i primalje koje je imenovala vojna vlast. Tečaj za porodiljstvo završavale su u Vinkovcima ili Pešti, što je ovisilo o poznавању njemačkog jezika. Ginekologija se prvi put spominje u vinkovačkoj bolnici 1921. godine i u sastavu je kirurgije, a samostalni odjel postaje u prosincu 1952. godine. Dakle, postoji gotovo šezdeset godina.

Osnivač Odjela bila je dr. Ljubica Vučevac, rođena 14. veljače 1909. godine u Prkovcima. Po završetku srednjoškolskog i fakultetskog obrazovanja u Vinkovcima i Zagrebu, a nakon službovanja od 1945. godine u Mariboru i Osijeku, dolazi u Vinkovce, gdje kao voditeljica Odjela djeluje do umirovljenja 1978. godine. Kao zasluzni građanin i cijenjeni liječnik, 1968. godine dobila je nagradu Grada Vinkovaca. Cijeli svoj životni i radni vijek posvetila je besprijekornom radu u operacijskoj sali i rađaonici, če-

sto u vrlo teškim uvjetima rada. Anesteziju pri operacijskim zahvatima davaла je glavna sestra Odjela Mandica Frajnd.

Osim dr. Ljubice Vučevac, opsežan i složen posao obavljali su liječnici:

- Dr. Jeronim Stojić, specijalist ginekolog. Radi na Odjelu od 1959. do 1965. godine, kada odlazi u Zagreb.
- Dr. Andro Tvrdeić, specijalist ginekolog. Na Odjelu je od 1959. do umirovljenja 1992. godine.
- Dr. Tomo Petrušev, specijalist ginekolog. Djelatnik Odjela od 1959. do umirovljenja 1992. godine.
- Dr. Adam Tepšić, specijalist ginekolog. Radio je od 1962. do 1991. godine, a voditelj Odjela bio je od 1978. do 1991. godine. Poginuo za vrijeme Domovinskog rata.
- Dr. Franjo Kadivnik, specijalist ginekolog. Radio na Odjelu od 1967. do 2007. godine, kad je umirovljen.
- Dr. Ivan Šebalj, specijalist ginekolog. Radi od 1969. godine, a funkciju vodi-

Djelatnici Odjela za ženske bolesti i porodništvo - čuči dr. Tomislav Čavar; prvi red: dr. Sanja Malić (specijalizant), dr. Marko Jovanovac (specijalizant), dr. Indira Vukčević, Dara Eraković, Ankica Omrčanin (administrator), Ružica Rimac, bacc. med. tech. (glavna sestra Odjela), dr. Ivan Vorgić (voditelj Odje), dr. Nikola Kolak, dr. Ksenija Drageljević (specijalizant), dr. Zvonimir Juzbašić, drugi red: Nevenka Mesic (primala), Melita Pap, Mira Hrečesin, Jela Ivanković (instrumentarka), Marija Kukić (instrumentarka), Elza Šarić (primala), Emica Papac (instrumentarka), Katarina Salopek Jelić, Ružica Gvožden, Marija Marojević (spremačica), Mara Šarićević (spremačica), Mandica Sanković (spremačica), Manda Marunček (instrumentarka), Gordana Kudjak (primala), Anica Kordić (primala)

telja Odjela obnašao je od 1995. do svoje smrti 2000. godine.

Dr. Šebalj, uz profesionalnu aktivnost, bio je i aktivni član atletskog kluba „Dinamo“ u Zagrebu (danas AK „Zrinjevac“). U razdoblju od 1950. do 1970. godine natjecao se kao vrhunski sportaš na natjecanjima saveznog i međunarodnog ranga. Bio je višestruki prvak bivše države u bacanju kugle i diska. Redovni član liječničke komisije Hrvatskog olimpijskog odbora postao je 1995. godine i tu je funkciju obnašao do kraja života.

- Dr. Jure Kolak, specijalist ginekolog. Došao je na Odjel iz Vukovara 1973. godine, a voditelj je bio od 1991. do 1995. godine, kada otvara privatnu praksu.
- Dr Ante Todorić, specijalist ginekolog. Započeo je rad na Odjelu 1975. godine, a 1994. otvara privatnu praksu.
- Dr. Zdenka Japundžić započela je specijalizaciju iz ginekologije 1982. godine i kao specijalist radila na Odjelu od 1987. do 1997. godine. Iste godine počela je raditi u specijalističkoj ginekološkoj ambulanti u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

Prva glavna sestra Odjela bila je Đurđa Bećvardi (1952.–1958.). Nakon 1958. godine glavne sestre su: Mandica Frajnd (1958.–1991.), Blaženka Kekez (1991.–1995.), Marija Kukić (1995.–

2001.) i Ružica Rimac (od 2001. do danas).

Prve primalje (od 1952.) bile su: Milica Brkić, Barica Lošić, Katica Zarečju, časna sestra Velea (Lešić, ime nepoznato) i Ana Marić. Kasnije dolaze primalje: Ivka Presečan, Ajša Begović, Mandica Trifković, Anica Pezer, Štefanija Botić, Anka Babić, Marija Matičić, Anica Bakoš, Jadranka Marić, Mira Čaleta, Dragica Klarić, Katica Stanešić, Tanja Brandić i Marija Mateović.

Medicinske sestre na Odjelu bile su: Ljiljana Matić, Anica Hađinac, Nada Štimac, Jelica Vukić, Manda Marunček, Jela Ivanković, Dara Eraković, Marija Kukić, Emica Papac i Anica Markutović.

Od osnutka do 1971. godine Odjel je bio smješten u Zvonimirovoj ulici, u zgradu preko puta stare bolnice nazvanoj „staro rodilište“- sada prostor Odjela psihijatrije). Odjel je preseljen u novu bolnicu 14. rujna 1971. godine, gdje je radio i razvijao se do početka Domovinskog rata.

Od proljeća do kraja 1991. godine djelovao je na dvije lokacije: u podrumu vinkovačke bolnice i u ratnoj bolnici u Starim Mikanovcima. Od veljače 1992. godine dio ginekologa dislociran je u Županju, a dio je ostao u Vinkovcima, da bi se u ljeto iste godine privremeno vratili u prostore obnovljenog „starog rodilišta“ u Zvonimirovoj ulici.

Za vrijeme vojno-redarstvene akcije „Oluja“ 1995. godine Odjel je kratko vrijeme ponovno preseljen u ratnu bolnicu u Stare Mikanovce, a poslije vraćen u staro rodilište. Za Božić 1997. godine Odjel ponovno seli u djelomično obnovljene prostore nove bolnice.

U poslijeratnoj obnovi, rodilište je obnovljeno na način da su u 12 dvokrevetnih i jednoj jednokrevetnoj sobi, uz majčin krevet predviđeni i krevetići za novorođenčad, tzv. „rooming in“.

Prvi naziv odjela bio je Služba za zaštitu žena, trudnica i rodilja. Od 1991. godine mijenja naziv u Odjel za ženske bolesti i porodništvo. Od 1997. godine zdravstvena zaštita žena i trudnica podijeljena je na primarnu i sekundarnu (bolničku). Danas u ginekološkim ambulantama u primarnoj zdravstvenoj zaštiti uz dr. Japundžić rade i specijalisti ginekolozi: dr. Kvetsislava Žunić, dr. Sanja Šota i dr. Mirta Kadivnik.

Prije pet godina organizirana je proslava 55. obljetnice postojanja Odjela. U sklopu proslave, predavanja su održali prof. dr. sc. Ivan Kuvačić i prof. dr. sc. Slavko Orešković pred uzvanicima iz Slavonije i Baranje. Poslije toga održano je nekoliko predavanja iz područja ginekologije i opstetricije za članove Hrvatskog liječničkog zbora Podružnice Vinkovci-Županja, zadnje je održano 6. svibnja 2011. godine.

Status „Rodilište - prijatelj djece“ stечен je u svibnju 2009. godine.

Danas na Odjelu rade specijalisti ginekolozi: dr. Ivan Vorgić (voditelj Odjela od 2000. godine do danas), dr. Tomislav Čavar, dr Zvonimir Juzbašić, dr. Nikola Kolak, i dr. Indira Vukčević. Liječnici specijalizanti su: dr. Martina Dojčinović, dr. Marko Jovanovac, dr. Ksenija Drage-ljević i dr. Sanja Malić.

Više medicinske sestre su Ružica Rimac (glavna sestra Odjela) i Marina Mađarоš.

Primalje su: Nevenka Mesić, Anica Kordić, Dušanka Stuparić, Gordana Kučljak, Elza Šarić, Blanka Knežević, Vikica Mrkonjić, Danijela Sedlar, Ivana Iskrić, Višnja Ivanšić i Sanja Pandurović.

Instrumentarke su: Manda Marunček, Jela Ivanković, Emica Papac, Marija Kučić i Ksenija Bošnjak.

Medicinske sestre su: Dara Eraković, Zorica Jurić, Melita Pap, Marina Bliml, Ivanka Kesegić, Sandra Balić, Jelena Balaj, Ružica Gvozden, Marija Petrović, Katarina Jelić i Sofija Kovačević.

Dugogodišnji administratori Odjela su: Anka Omrčanin i Zdenka Gašparović.

Odjel je smješten na 2267 m²; od toga Odsjek ginekologije 591 m², rodilište 589 m², radaonica i operacijski trakt 639 m², a ostatak su spojni hodnici. Broj bolesničkih kreveta je 50. Rade četiri

specijalističke ambulante: hitna koja radi 24 sata; ultrazvučna, ambulanta za Color Doppler i kolposkopska. Svakodnevno su dežurna dva liječnika ginekologa (prva liječnička dežurstva počela su 1972. godine, potom je uz jednog dežurnog specijalista ginekologa bio i jedan pripravan).

Podatci za 2009. godinu:

Broj hospitaliziranih pacijentica – 2464

Broj poroda – 1284

(carski rez 164, vakuum ekstrakcija 27)

Broj operacija – 103 (abdominalne, vaginalne, laparoskopske, SPARC)

Broj pregleda – 2422

Perinatalni mortalitet – 3.87 %

Od dijagnostičkih metoda provode se: kardiotokografija (CTG), amnioskopija (ASC), histerosalpingografija (HSG), ultrazvučna i laparoskopska dijagnostika, klasične abdominalne i vaginalne operacije te laparoskopski zahvati.

U tijeku je postupak popune Odjela odgovarajućim brojem specijalista, po propisanoj sistematizaciji. U skladu s tim, planiraju se oformiti nove ambulante za uroginekologiju, patologiju trudnoće, sterilitet i fertilitet te savjetovalište za kontracepciju. U planu je i nastavak edukacije kroz subspecijalizacije iz fetalne medicine i ginekološke urologije, edukacija osoblja za urodnamsku obradu pacijentica te uvođenje

novih operacijskih tehnika, histeroskopije i LETZ (eng. Large Loop Excision off Transformation Zone) metode. Unapređenje ultrazvučne dijagnostike, nabavkom 3D UZV aparata, dodatno će pomoci u otkrivanju fetalnih malformacija i dijagnosticiranju ginekoloških tumora.

Nastoje se uvesti alternativne metode rađanja (porođaj u epiduralnoj analgeziji, porođaj na stolcu, porođaj u kadi), omogućiti većem broju očeva nazočnost tijekom porođaja, unaprijediti tečajeve za trudnice i očeve, a novom reorganizacijom ginekološke skrbi omogućiti sustavnu cjelovitu skrb o ženama kroz bolnički sustav.

Poboljšanjem komunikacijskih vještina nastojat će se postići bolje razumijevanje između pacijentica i osoblja Odjela. Medijskim angažmanom osoblje može približiti i pojasniti mogućnosti i dosege liječenja koje pruža Odjel ginekologije i porodništva naše bolnice. Suradnjom, kroz zajedničke stručne sastanke, s odjelima i ordinacijama primarne zdravstvene zaštite ginekologije i porodništva iz naše i susjednih županija nastojat će se unaprijediti zdravstvena zaštita žena, trudnica i roditelja na regionalnoj razini.

ODJEL ZA DJEČJE BOLESTI

Na prijelazu 19. u 20. stoljeće poboljšavanje i smrtnost djece u Slavoniji bili su vrlo veliki. Čak 50% svih umrlih bila su djeca do pete godine života. Najstariji poznati pisani podatci o zdravstvenom stanju djece u vinkovačkom kraju su iz 1894. godine.¹ Austo-ugarska monarhija uvela je detaljno praćenje poboljšavanja i smrtnosti djece i odraslih od zaraznih bolesti: difterije, velikih boginja, šarłaha (skrleta), morbila (dobrača), pješavog i trbušnog tifusa (osipne i trbušne pošaline), parotitisa (epidemičnog zažega obušne žljezde slinavice) i dizenterije (srđobolje). Liječnici tog vremena znali su uzročnike i načine prijenosa zaraznih bolesti, ali nisu postojali lijekovi kojima bi efikasno liječili iste. Cijepljenje je postojalo jedino protiv velikih boginja (od početka 19. stoljeća), a kod ostalih zaraznih bolesti jedino učinkovite bile su preventivne mjere (kako se bolest ne bi prenijela na zdrave). Među-

tim, stanovništvo je bilo neuko, javljalo se s bolesnikom liječniku tek u kasnoj, često neizlječivoj fazi bolesti. Osim smrtnog ishoda, to je za posljedicu imalo i veliko širenje bolesti među pučanstvom. I nakon što bi se doznaло за epidemiju, stanovništvo se nije pridržavalo propisanih, često strogih, ali i jednostavnih mjera zaštite (npr. voda pomiješana s vapnom). Najsmrtonosnija zarazna bolest djece bila je difterija koja je u nekim selima imala smrtnost i do 72%. Nakon što se počeo primjenjivati Behringov serum (pasivna imunizacija protiv difterije, op. a.), smrtnost od difterije počela se smanjivati pa je 1915. godine iznosila 15%. Epidemiološka situacija početkom 20. stoljeća ipak je bila povoljnija zahvaljujući prosvjećivanju pučanstva u kojem su se, uz liječnike, angažirali i drugi intelektualci: svećenici, učitelji i neki državni službenici.

Organizirana briga za djecu u Vinkovcima počela je dvadesetih godina prošlog stoljeća: zabilježeno je kako je Državni antituberkulozni dispanzer (osnovan

¹ Izvještaj o poslovanju upravnog odbora i o stanju uprave županije slivinske za upravnu godinu 1895. podnešen sl. županijskoj skupštini održanoj 25. lipnja 1896.

1922. godine) organizirao oporavak „slabašne školske djece“ u klimatski povoljnim uvjetima (Lipik, Kraljevica, Lokrum, Novi Marof i dr.). Brigu o školskoj djeci preuzeila je školska poliklinika osnovana 1927. godine. Školska poliklinika bavila se uglavnom preventivnom medicinom, a djecu su, do osnutka dječjeg dispanzera i odjela pedijatrije, liječili liječnici opće medicine.

Odjel pedijatrije u vinkovačkoj bolnici počeo je s radom 6. siječnja 1961. godine. Dječji dispanzer, koji je počeo radom 50-ih godina, organizacijski je pri-pao pedijatrijskom odjelu.

Prvi specijalist pedijatar i šef Odjela bio je dr. Vladimir Čajkovac, a uz njega je kraće vrijeme radio i pedijatar dr. Petar Risović. U dječjem dispanzeru radila je pedijatrica dr. Mira Bekić Bogner koja je

nakon godinu dana otišla u Zagreb, te prije odlaska na specijalizaciju dr. Branka Blaževac Majstorović i dr. Janko Nađ. Dr. Blaževac Majstorović završila je specijalizaciju 1968. godine. Dr. Čajkovac radio je na Odjelu do 1970. godine kada je otišao u Sisak. Sedamdesetih godina na odjelu su radili specijalisti: dr. Emil Nikolić (1980. otišao u KBC Zagreb - Rebro), dr. Ljubica Rajković Šimundić (1988. otišla u Dom zdravlja Siget Zagreb), dr. Janko Nađ (radio je na odjelu do smrti 1998. godine) i dr. Petar Anić (umirovljen 1994., a umro 2000.)

Prije specijalizacije na Odjelu i u dispanzeru radili su: od 1982. dr. Biljana Došen, dr. Mira Zobenica i dr. Željko Štanfel; od 1986. dr. Mirjana Miškić Musa i dr. Tereza Krmešek; od 1987. dr. Diana Hočevar i dr. Zdravko Vinković. Po zavr-

Proslava na Odjelu za dječje bolesti sredinom 80-ih.

Na slici su dr. Branka Blaževac Majstorović, dugogodišnja voditeljica Odjela (stoji druga s lijeva), dr. Mirjana Miškić-Musa (stoji treća s desna) i dr. Diana Hočevar Papić (tada specijalizant, stoji četvrta s desna)

šetku specijalizacije na Odjelu nastavljaju raditi dr. Zobenica, dr. Štanfel, dr. Miškić Musa i dr. Krmek. Kratko su radili i dr. Došen (do 1991., tada otišla iz Vinkovaca) i dr. Vinković (1996. otišao u Zagreb). Od 1993. u dječjem dispanzeru i u hitnoj dječjoj ambulanti (koja je bila organizirana jedno vrijeme) radile su dr. Biljana Čalić i dr. Branka Smital Zore do odlaska na specijalizaciju iz pedijatrije 1995. godine.

Na Dječjem odjelu su kratko vrijeme radili pedijatar dr. Anto Kamenjašević (od 1. 3. do 20. 11. 1994.) te pedijatar dr. Marija Sabadoš (1. 2. do 13. 6. 1998.). Na odjelu je od 1988. pa do 2006. godine radila prim. dr. Slavica Grčević, spec. pedijatar u mirovini iz Sl. Broda.

Specijalizaciju su završili dr. Branka Smital Zore 1999., dr. Helena Karnaš 2001., dr. Marija Jurković 2004., dr. Ivana Seibl 2005., dr. Ivan Pavić 2007. (2008. otišao u Zagreb) i dr. Ariana Čapkun 2010. godine. Kao specijalisti na odjel su došli dr. Zvonko Jukić 2000. (iz Doma zdravlja Županja) i 2008. godine dr. Milica Tomić (iz Opće bolnice Orašje, BiH).

Od 2009. godine dr. Tereza Krmek je subspecijalist pedijatrijske pulmologije, a od 2011. dr. Mira Zobenica je subspecijalist neuropedijatrije.

Voditelji Odjela bili su: dr. Vladimir Čajkovac (od 1961. do 1970. godine), dr. Branka Blaževac Majstorović (od 1970.

do 1992. godine, u mirovini od 2000., radila na odjelu do 2004. godine), dr. Željko Štanfel (od 1992. do 1997. godine kada je otvorio privatnu pedijatrijsku ambulantu), dr. Mirjana Miškić Musa (od 1997. do 2000. godine kada prelazi u dispanzer), a od 2000. godine je dr. Tereza Krmek.

Najznačajnija organizacijska promjena dogodila se 1994. godine kada je primarna i sekundarna zdravstvena zaštita institucionalno razdvojena u cijeloj državi. Dječji dispanzer postao je dio Doma zdravlja Vinkovci. Nakon razdvajanja dječjeg odjela i dispanzera 1995. godine, u dispanzeru su kao specijalisti radili: dr. Diana Hočevan Papic (do otvaranja privatne pedijatrijske ambulante 2005. godine) i dr. Džafer Čerimagić (do smrti, 2003. godine), te liječnici Helena Burger (do dolaska na specijalizaciju iz pedijatrije), Snježana Dragić Nađ (kasnije specijalizirala mikrobiologiju), Marija Števanja (sada specijalist školske medicine u Slavonskom Brodu), Elvira Župančić Vučinić (sada specijalist anestezilog u našoj bolnici) i kratko Vladimir Korunčev (sada specijalist radiolog u OB Bjelovar). Danas u dispanzeru rade specijalisti pedijatri: dr. Biljana Čalić, dr. Mirjana Miškić Musa, dr. Branka Blaževac Majstorović (nakon odlaska s odjela 2004. godine). Dr. Slavica Grčević radila je u dispanzeru od 2006. do smrti 2011. godine.

Prve medicinske sestre, koje su počele raditi nakon osnivanja odjela, bile su Ružica Baličević i Marija Zoričić (radila je na Odjelu do umirovljenja 2001. godine), a njegovateljice Kristina Zgonjanin, Ljilja Martinović, Irena Mihelčić i Vida Rašić. Na Odjelu su kasnije radile i medicinske sestre: Ljerka Stojanović, Mira Dondur, Rada Lončar, Edita Celić, Olgica Nikolić, Mira Lamut, Branka Karičić, Jadranka Števanja, Marija Petrović, Ivica Rakitić, Smilja Dereta, Sofija Kovačević, Mira Mihin (do 1996.), Željka Janić (do 1996.), Jasna Neferanović (do 1997.), Marija Mešanović (do 1997.) Renata Miletović (do srpnja 1997.), Ivana Potiha (preminula u srpnju 2002.), Zdenka Dujak (do 2002.), Marija Bunić (do umirovljenja 2009.), Marija Miličević (premještena na Odjel radiologije u rujnu 2005.), Evica Šarić (od travnja 2005. premještena u dermatološku ambulantu), Svjetlana Petrinović (do rujna 2003., sada radi na Očnom odjelu), Katarina Cindrić (do kolovoza 2003.), Bojan Zobenica (do listopada 2009., sada je u ambulanti hitnog prijema) Marina Tešić (do svibnja 2010.), Iva Ištuk (do rujna 2010.).

Osim Emilije Čolaković (Šuša), više medicinske sestre bile su i Dušanka Opačić, Anka Tanjga, Slavica Brkić.

Medicinske sestre koje su radile u dječjem dispanzeru: Šima Vučinac, Jadranka Števanja, Dušanka Opačić, Ružica

Brač, Ljerka Stojanović, Mira Meseljević, Anica Čobanković, Anica Brkić i Verica Cigler.

Dječje njegovateljice bile su: Milena Zlatar, Smilja Vukotić, Ema Andreani i Smilja Poparić.

Kao administratori na dječjem su odjelu radile: Evica Jurišić, Katica Marijanović, Nevenka Rimac, Jelena Dereta, Nevenka Rimac, Elvira Papiga, Dragica Marinčović, Marica Mišković, Marija Tomić, Mirela Kolak i Nikolina Marinčić.

U kuhinji na odjelu radile su: Ana Smiljanić, Milica Lovrić, Savka Špelac.

Spremačice su bile: Vesna Barukčić, Zora Dešić, Katica Rajković, Stana Lajić, Ljubica Šibalić, Dragica Vulić, Lidija Nemet i Kata Grbavac.

Glavne sestre Odjela bile su: Emilia Šuša (od 1970. do 1976.), Dušanka Opačić (od 1977. do 1991.), Ruža Blažević (s. Felicitas) od 1992. do 1997. godine, a od 1997. godine do danas je Kata Škarica.

Glavne sestre u rodilištu bile su: Slavica Brkić (od 1988. do 1991.), Kata Škarica (od 1991. do 1997.), Ljiljana Lamut (od 1997. do 2007.) te od 2007. godine do danas je Sandra Pajić.

Do 90-ih godina prošlog stoljeća medicinske sestre nisu gotovo nikako odlazile na dodatnu edukaciju, a nije bilo ni organiziranih edukacija u bolnici. Učile su od starijih kolegica i dostupne literaturе. Bolnica je malom broju sestara

Domovinski rat:
razrušena dječja
soba u rodilištu

omogućila upis u višu školu uz rad. Devedesetih godina sestre počinju odlaziti na edukaciju po vlastitoj želji ili potrebi ustanove. U Bolnici se i mjesечно organiziraju predavanja trajne edukacije medicinskih sestara, u čemu sudjeluju i sestre s našeg odjela.

Prvi pedijatrijski odjel bio je smješten u nekadašnjoj privatnoj vili, u ulici J. Dalmatinca 37, dislociran od glavne bolničke zgrade. Odjel je imao 33 kreveta i to pretežno dojeničkih „košarica“, što je bilo adekvatno tadašnjoj epidemiologiji dječjih bolesti ovog područja. Na odjelu se moglo napraviti osnovne laboratorijske pretrage, a imali su i rentgenski aparat. Hrana i rublje donosilo se iz glavne bolničke zgrade. Dječji dispanzer, gdje su se liječila djeca iz Vinkovaca i okoline, također je bio u nekada-

šnjoj privatnoj kući, u ulici J. Dalmatinca 27. Početkom 1970. godine Dječji odjel preselio se u prostore gdje se i danas nalazi, u prizemlju nove bolničke zgrade i imao je 41 krevet. Dječji dispanzer bio je preseljen u dio koji se nastavlja na odjel i zajedno su činili funkcionalnu cjelinu. Dječji odjel i dispanzer radili su tako do 1991. godine.

Za vrijeme Domovinskog rata dječji dispanzer radio je u prostoru današnjeg HZZO-a (od veljače 1992. do ljeta 1992.) kada se preselio u prostor stare bolnice u Zvonimirovoj ulici. Uz liječnika je radila i jedna medicinska sestra. Kratko vrijeme dječji odjel je smješten u upravu stare bolnice i sastojao se od samo jedne sobe za djecu, a radila je jedna medicinska sestra prije podne i jedna smijeni.

Nakon Domovinskog rata, u ljetu 1992. godine dječji odjel (zajedno s ginekologijom) smješten je u zgradu „starog rođilišta“ u Zvonimirovoj ulici, prvu zgradu Medicinskog centra Vinkovci obnovljenu nakon rata. Odjel je imao samo dvije bolesničke sobe, prostor za medicinske intervencije i podjelu terapije te malu prostoriju za vađenje krvi. Na odjelu su radila 4 pedijatara, po dvije sestre u smjeni, glavna sestra odjela, servirka u čajnoj kuhinji i jedna medicinska sestra u mlijekojoj kuhinji. Zbog nedovoljnog broja pedijatara, po potrebi su u ispoloć dolazili liječnici iz Zagreba: prof. dr. sc. Željka Kokoš, prof. dr. sc. Zvonko Jurčić, dr. Biserka Čičak, dr. Tanja Lukanović (svi iz Kliničke bolnice Sestara milosrđnica), dr. Nevenka Huzjak iz Klinike za dječje bolesti u Klaićevoj, i kasnije prim. dr. Renata Poje (tada već u mirovini).

Sadašnji Dječji odjel nalazi se u sklopu Opće bolnice u Vinkovcima. Poslije rata je obnovljen s novijim pristupom za organizaciju. Preseljen je na „staro mjesto“, u novu bolnicu, u prosincu 1997. godine. Sada Odjel ima 20 kreveta za ležeće pacijente, a na odjelu su dvije (po potrebi i četiri) sobe prilagođene za smještaj majki koje doje - kako bi cijelo vrijeme mogle biti uz dijete. Odjel ima i dva kreveta za dnevnu bolnicu. Uz medicinsku brigu o pacijentima, na odjelu se nastojalo i humanizirati bolničko liječenje djece. Od samog početka 1999.

godine Odjel se uključio u akciju „Za osmjeħ djeteta u bolnici“ koja se odnosi na djecu hospitaliziranu u bilo kojem periodu od rođenja do završetka osnovnog školovanja, odnosno punoljetnosti. U cijeloj Hrvatskoj spomenutu akciju provode zdravstveni djelatnici i vanjski suradnici, volonteri (stručni i društveni), a ostvaruje se zajedničkom akcijom bolnica i Saveza društava Naša djeca Hrvatske. Temelji se na odredbama Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, a jedno od osnovnih prava djeteta je pravo na najbolje moguće liječenje u tijeku kojeg se moraju uzimati u obzir i emocionalna stanja djeteta i roditelja. U skladu s načelima akcije, djeca se hospitaliziraju na našem odjelu samo kada liječenje nije moguće provesti kod kuće. Uvijek izaberemo najbolju opciju za svako pojedino dijete, imajući na umu kako tjelesna bol utječe na psihi djeteta. Boravak na odjelu nastojimo učiniti što ugodnijim, stoga je roditeljima omogućeno biti uz dijete tijekom cijelog dana, a majkama dojiljama omogućen je 24-satni boravak uz dijete. Bolnički je ambijent oplemenjen, zidovi dječjeg odjela oslikani, a redovito se organiziraju kulturni i zabavni sadržaji za djecu. U sklopu dječjeg odjela aktivna je dječja igraonica „Artinčica“. Volonteri Društva „Naša djeca“ u igraonici razgovaraju s djecom, hrabre ih kroz igru i zabavne sadržaje, potiču njihovu kreativnost.

Liječnici Odjela za dječje bolesti: dr. Ariana Čapkun Šilić, dr. Helena Karnaš, dr. Mira Zobenica, dr. Zvonko Jukić, dr. Tereza Krmek (voditeljica Odjela), dr. Ivana Seibl, dr. Branka Smital Zore, dr. Marija Jurković (voditeljica Odsjeka za neonatologiju)

Početkom 2008. godine stekli smo pre-stižan naslov - DJEČJI ODJEL OPĆE BOL-NICE VINKOVCI - PRIJATELJ DJECE. Za to su zaslužni svi djelatnici Bolnice koji su svojim stručnim radom i zalaganjem us-pješno ostvarili zahtjeve humanizacije bolničkog liječenja djece.

U pedijatrijskoj skrbi su i novorođenčad rođena u rodilištu naše bolnice. Problematika zbrinjavanja novorođenčadi prošla je nekoliko organizacijskih faza - od organizacije u sastavu ginekologije do

organizacije u sastavu pedijatrijske služ-be, ali fizički smještenom na Ginekološkom odjelu.

Na početku rada Dječjeg odjela, 60-ih godina prošlog stoljeća pedijatri su svakodnevno ujutro i navečer odlazili u vizite novorođenčadi u „staro rodilište“ u Zvonimirovoj ulici. Tijekom dana nje-govala ih je pedijatrijska medicinska se-stra, a noću dežurno osoblje Ginekolo-gije. Nakon preseljenja u novu bolnicu 1971. godine, pedijatri su naizmjence

Medicinske sestre Odjela za dječje bolesti - prvi red: Dubravka Drljača, Mira Borzić, Ivanka Tanocki, Marina Razbušek, Adriana Cvitković; stoje: Milena Maširević, Lidija Ronto, Ana Baheš, Kata Škarica, bacc. med. tech. (glavna sestra Odjela), Nevenka Stuburić, Nada Petrović, Jelena Ninić, bacc. med. tech., Josipa Ćavar

radili određeni period isključivo u rodilištu. U dežurstvu je jedan pedijatar skrbio za novorođenčad u rodilištu i hospitaliziranu djecu na dječjem odjelu te radio u hitnoj prijemnoj ambulanti. Novorođenčad, kojoj je bilo neophodno intenzivno liječenje, transportirana su najčešće na Rebro u Zagreb, nešto rjeđe u Beograd, a kasnije uglavnom u Osijek. Krajem 70-ih godina nabavljen je prvi transportni inkubator. Svetiljke za fototerapiju hiperbilirubinemije nabavljene su 80-ih godina.

Za vrijeme Domovinskog rata rađaonica je kratko vrijeme bila u Ivankovu u ambulanti opće medicine, potom u privatnoj kući, a uz ginekologa i primalju radio je i pedijatar. Poslije je rađaonica preseljena u ratnu bolnicu u Stare Mikanovce i smještena u jednu učionicu, a u prostoru druge učionice nalazili su se kreveti za majke i djecu. U ljeto 1992. godine rađaonica seli u zgradu „starog rodilišta“ u Zvonimirovoj ulici (zajedno s Pedijatrijom). Zbog skučenog prostora i malog broja osoblja, a relativno velikog

Odsjek za neonatologiju - prvi red: Ksenija Ivanković, Sandra Pajić, bacc. med. tech. (glavna sestra Odsjeka), Ivanka Rončević, Marina Markić Plavšić; stoje: Ana Hladik, Mirjana Škarica, Ljiljana Lamut, Dragana Mijatović, Jadranka Malić, dr. Milica Tomic, dr. Marija Jurković (voditeljica Odsjeka)

broja poroda, novorođena su djeca smještana u krevetiće uz krevet svoje majke (tzv. „rooming in“). I Odsjek za neonatologiju preseljen je u obnovljenu bolničku zgradu u prosincu 1997., a do 2003. godine dijelio je prostor s Odjelom ginekologije. Nakon obnove radao-nice i rodilišta, Odsjek se preselio u svoj „stari prostor“. Stečeno iskustvo bilo je presudno u odluci da u obnovljenom rodilištu „rooming-in“ postane standart. U rodilištu su, u 12 dvokrevetnih i jednoj jednokrevetnoj sobi, zdrava no-

vorođenčad smještena sa svojim majka-ma.

Od 2004. godine u Odsjeku za neonatologiju stalno radi jedan pedijatar, a od 2010. godine dva.

Radi poboljšanja skrbi o novorođenčadi i povećanja opsega posla, 22. lipnja 2006. godine otvorena je jedinica za intenzivnu njegu novorođenčadi. Prostor za nju predviđen je još u projektu obnove bolnice, ali je za vrijeme obnove rađaonice taj prostor služio kao gineko-

loška operacijska dvorana. Kupljena je osnovna oprema (3 intenzivna inkubatora, perfuzori) koja je, zahvaljujući značajnoj donaciji *Drogerie Markt-a*, nadopunjena 2008. godine grijanim krevetićem, pulsnim oksimetrijem i kardiiorespiratornim monitorom.

Vinkovačko rodilište od samih početaka uključeno je u program promicanja dojenja UNICEF-a i Svjetske zdravstvene organizacije „10 koraka do uspješnog dojenja“. Jedan od najvažnijih koraka prema uspješnom dojenju, spomenuti „rooming-in“, prakticira se još od 1992. godine, kada je rodilište bilo privremeno smješteno u zgradu u Zvonimirovoj. Iako se većina od „10 koraka do uspješnog dojenja“ već provodila, od 2007. godine intenzivirali smo aktivnosti u rodilištu kako bismo zadovoljili sve kriterije i postali „Rodilište-prijatelj djece“. Educirano je svo medicinsko i nemedicinsko osoblje Dječjeg odjela i Odjela za ginekologiju i porodništvo, dječjih ambulanti Doma zdravlja Vinkovci te partronažne medicinske sestre. U rađaonici se počeo primjenjivati kontakt „koža na kožu“, potiče se dojenje neposredno po porođaju, a vrijeme odvojenosti majke i novorođenčeta smanjeno je na minimum. Osnovane su grupe za potporu dojenju i organizirani tečajevi za trudnice i očeve. Zahvaljujući velikom trudu svih sudionika akcije, 22. travnja 2009. tročlana komisija UNICEF-a ocije-

nila je kako vinkovačko rodilište ispunjava sve potrebne kriterije, na temelju čega mu je savjet projekta „Rodilište - prijatelj djece“ 25. svibnja 2009. dodijelio prestižni naziv.

U pedeset godina postojanja Odjela puno se toga promijenilo, ne samo načini liječenja i njege nego i vrste bolesti koje se liječe. Tijekom vremena, zahvaljujući tehnološkom napretku, ordiniralo se sve više parenteralne terapije. Povećana je primjena različite simptomatske terapije, a zaposleno je i više osoblja. Epidemiologija se promijenila kao i svuda, u prvom redu zbog poboljšanja socioekonomskih uvjeta, ali i primjene novih lijekova, napose antibiotika. Starije kolege sjećaju se vremena kada je na Odjelu liječen znatno veći broj djece s crijevnim zarazama (nerijetko su se javljali u kasnijoj i težoj fazi bolesti, u *toksikozi*), meningitisom, meningokoknom sepsom, reumatskom vrućicom, methemoglobinemijom, različitim trovanjima (osobito pesticidima). Ostao je u sjećanju i jedan slučaj difterije (danas o difteriji, na sreću, učimo samo iz knjiga), novorođenačkog tetanusa (1972. godine - dijete se rodilo kod kuće, a pupkovina prerezana nesterilno) i kampanjskog cijepljenja protiv velikih boginja 1972. godine.

Nakon dugog niza godina obilježenih nedostatkom specijalista, danas na Odjelu pedijatrije radi 9 pedijatara, a još

Jedinica za
intenzivnu njegu
novorođenčadi,
na slici sr.
Mihaela
Mustapić

dvije liječnice su na specijalizaciji. Sadašnji Odjel pedijatrije opremljen je za bolničko liječenje, dnevnu bolnicu, a veliki broj pacijenata dolazi i na ambulantno liječenje.

U sklopu Dječjeg odjela radi 5 subspecijalističkih ambulanti: neonatološka, alergološko-pulmološka, neurološka, nefrološka i kardiološka te opća specijalistička ambulanta. Uskoro se predviđa, a prema edukaciji sadašnjih pedijatara, početak rada gastroenterološke i endokrinološke ambulanta.

Od dijagnostičkih postupaka, koji su u određenoj mjeri ograničeni tehničkim i prostornim mogućnostima, na Odjelu se rade ultrazvučni pregledi mozga (novorođenčadi i dojenčadi), srca i abdomeна, EKG, EEG, spirometrija i alergološko testiranje.

Danas na Odjelu rade specijalisti: dr. Tereza Krmek (voditeljica), dr. Mira Zobenica, dr. Branka Smital Zore, dr. Zvonko Jukić, dr. Ivana Seibl, dr. Helena Karnaš i dr. Ariana Čapkun, a u Odsjeku za neonatologiju dr. Marija Jurković (voditeljica) i dr. Milica Tomić.

Na specijalizaciji su dr. Sanja Marinković i dr. Lidija Lučić.

Medicinske sestre na Dječjem odjelu su:

- više medicinske sestre: Kata Škarica – glavna sestra Odjela, Jelena Ninić
- medicinske sestre: Ivanka Tanocki, Gordana Jakovović, Milena Maširević, Nada Petrović, Ana Bahes, Nevenka Stuburić, Mira Borzić, Stela Čular, Zrinka Bočkarjov, Josipa Ćavar, Lidija Ronto, Dubravka Drlića, Adriana Cvit-

ković, Brigita Šućurović, Maja Dautović, Marija Gopić, Kristina Hojski, Marina Razbušek.

Medicinske sestre koje rade na Odsjeku neonatologije:

- viša medicinska sestra Sandra Pajić - glavna sestra Odsjeka
- medicinske sestre: Liljana Lamut, Stana Slavić, Ivanka Rončević, Marina Kurbanović, Marina Markić Plavšić, Nikolina Džaja, Marinela Alduk, Mirjana Škarica, Mihaela Mustapić, Ana Bliml, Martina Raič, Dragana Mijatović, Mirela Perić, Jadranka Malić, Marija Maršić, Ksenija Ivanković, Ana Hladik
- administratori: Vesna Muslim, Ivana Kovačić
- spremaćice: Marica Puškarić, Milka Zalaj, Slavica Mešin, Marija Šprem.

U 2009. godini broj hospitaliziranih pacijenata bio je 1498, a broj pregleda 16 464.

Odjel je organizirao dva skupa pedijatara Slavonije i Baranje - jedan 1985. godine i drugi u studenom 2001. godine.

Najvažniji cilj Odjela je poboljšanje kvalitete i razvoj pedijatrijskih subspecijalnosti. S obzirom da na odjelu imamo dovoljan broj pedijatara, želimo proširiti subspecijalističke djelatnosti. Uz edukaciju i opremu, neophodan je i adekvatan prostor, u prvom redu za polikliniku (ambulanti dio koristi Dječji dispanzer) te za dnevnu bolnicu koja ima posebno mjesto u zbrinjavanju kronično bolesnog djeteta, jer omogućava djetetu da samo dio dana bude u bolnici, a veći dio svog vremena proveđe u prirodnom okruženju – obitelji.

U prikupljanju podataka pomogli su dr. Branka Blaževac Majstorović i viša medicinska sestra Kata Škarica.

Igraonica za djecu
„Artinčica“

ODJEL ZA ANESTEZOLOGIJU, REANIMATOLOGIJU I INTENZIVNO LIJEČENJE

Do školovanja prvih anesteziologa kirurzi su izvodili narkozu: dr. Milovan Žiga, dr. Stjepan Rac, dr. I. Mates i ginekologinja primarijus dr. Ljubica Vučevac te priučeni bolničari i gipseri. Prvi liječnik upućen na specijalizaciju iz anesteziologije iz vinkovačke bolnice bio je dr. Krešimir Koržinek koji se nakon završene specijalizacije nije vratio u Vinkovce (ostao u Zagrebu, kasnije specijalizirao ortopediju i postao profesor i predstojnik Ortopedske klinike na Šalati). Godine 1971. na specijalizaciju je upućen dr. Slavko Smital, sekundarac na pedijatriji, koji je specijalizaciju završio u kolovozu 1974. godine. Dr. Smital osnovao je Djelatnost za anesteziologiju i reanimaciju u sklopu Medicinskog centara, koja je 1. listopada 1974. godine izdvojena iz ostalih specijalnosti OOUR-a Kirurške djelatnosti. Počinje prikupljanje kadra, opreme, prilagođavanje prostora za rad i boravak, te obuka srednjeg medicinskog kadra uz rad. Opseg poslova anesteziologije obuhvaćao je: anestezija

kod svih operativnih zahvata, reanimaciju respiratorno i kardiovaskularno insuficijentnih, zbrivanjanje bolesnika u šoku, u komi, s akutnom renalnom insufijencijom, opeklinama, akutno intoksicirane (slučajno ili namjerno) i akutne kardiovaskularne bolesti (infarkte) u timskoj suradnji s Koronarnom jednicom.

Da bi se pobrojani zadaci mogli izvršiti, zakon je predviđao da kompletirana djelatnost za anesteziju, reanimaciju i intenzivnu terapiju mora (treba) imati: sobu za buđenje poslije operacije (Recovery Room), koronarnu jedinicu (Coronary Unit), jedinicu za intenzivnu terapiju (Intensive care Unit) s ležajnim prostorom od 1 do 3% na ukupan broj bolesnika u bolnici. Mora (treba) imati jednu sestru na jednog ležećeg bolesnika u jedinici intenzivnog liječenja (JIL), jednog liječnika specijalista i jednog anesteziološkog tehničara na dvije operacijske dvorane. Osim suvremenih aparatima i drugog pribora za anesteziju, bilo

Jedinica intenzivnog liječenja, listopad 1975., na slici su med. sestre Vladimirka Ćirić i Irena Mihelčić uz pacijenta

je potrebno imati opremu za reanimaciju srčanog aresta (defibrilator), opremu za hitnu reanimaciju u transportu s mogućnošću davanja kisika, opremu za reanimaciju respiratornog sustava s mogućnošću analize plinova u krvi, opremu za reanimaciju kardiovaskularnog sustava s monitoringom srčanih akcija i mogućnošću defibrilacije te tretiranja srčanog aresta i liječenje komatoznih bolesnika.

Zakon i potrebe su bili jedno, a mogućnosti drugo. Uz velika zalaganja kadra i uz skromna ulaganja Medicinskog centra prilagođen je radni prostor, prikupljena osnovna oprema i priučen srednji kadar. Liječnika i potrošnog pribora uvek je manjkalo. U vrijeme početka rada

vinkovačkoj je bolnici gravitiralo oko 100 000 stanovnika vinkovačke i županjske općine te dijela Bosanske Posavine. Uz to treba dodati potrebu pružanja zdravstvenih usluga brojnim osobama u tranzitu, najčešće stradalih na autoputu.

Posebno je bio težak početak rada zbog manjka kadra (1 liječnik specijalist, jedna glavna sestra s višom spremom, 5 – 7 priučenih tehničara sa srednjom spremom, nekoliko sestara za budući rad u JIL-u sa srednjom spremom, 1 spremaričica). Od opreme zatečena su: dva anestesiološka aparata „Tiberius“ tvrtke „Draeger“, jedan šator za kisik tvrtke „Draeger“, jedan antidekubitor madrac s agregatom tvrtke „Draeger“. Od Kirur-

škog odjela dobivena je gipsaonica za buduću Jedinicu intenzivnog liječenja, prostor za pribor i sredstva za anesteziju, soba za boravak i dežurstvo tehničara. Od Ginekološkog odjela dobivena je soba za rukovoditelja i jedna mala soba s ležajem za liječnika u dežurstvu i s pisaćim stolom za administratora. Soba je bila povezana s tušem i WC-om.

Prvi pacijent primljen je već u drugom mjesecu rada, 21. studenog 1974. godine; 43-godišnji Vinkovčanin, s prijelomom baze lubanje, likvorejom iz oba uha, u komi, neposredno nakon prometne nesreće. Zbog njega je sutradan stigao, sa svojom ekipom i opremom, u konzlijarni pregled šef Neurokirurške klinike s Rebra iz Zagreba. Verificirao je dijagnoze, složio se s terapijom i otklonio potrebu operativnog zahvata. Nakon toga, pacijent je smješten u jednu sobu Kirurškog odjela i predan brizi anestezijologa. Četvrtog dana boravka u bolnici pacijent je prestao spontano disati, uz sačuvanu akciju srca. Zbog nedostatka respiratora za artifijelnu respiraciju i nemogućnosti transporta u drugu ustanovu, postojeći personal anestezije ventilirao je ručno, na smjeđu, pacijenta još 87 sati.

Od veljače 1975. jedini anestezijolog i osnovno priučeni tehničari obavljaju anestezije tijekom radnog vremena u šest operacijskih dvorana, ali po potrebi i tijekom poslijepodneva te noću. Ane-

steziolog je bio trajno pripravan, a tehničari dežurni po režimu 12 – 24 sata.

Jedinica intenzivnog liječenja s kontinuiranim 24-satnim radom pod vodstvom i nadzorom anestezijologa i glavne sestre otvorena je 1. listopada 1976. godine. U JIL-u, koji je imao sedam kreveta, radile su medicinske sestre educirane uz rad, po dvije u smjeni „12-24“. Postupno su nabavljeni aspiratori, monitori, asistori i potrošni pribor specifičan za rad u JIL-u. I dalje je rad otežavao manjak liječnika i sestara. Naglašena je bila i fluktuacija kadra. Iz godine u godinu povećavao se opseg poslova u Bolnici, pa tako i u našoj djelatnosti. Zbog manjka anestezijologa, na kratko vrijeme, „uskočila“ su tri kirurga u pripravnosti. Ubzro nakon toga uvedena su dežurstva liječnika uz pomoć anestezijologa iz Osijeka.

Na desetogodišnjicu rada radila su 34 zaposlenika: 1 specijalist, 1 specijalizant, 2 liječnika sekundarca pred specijalizacijom, 1 viša medicinska sestra – glavna sestra, 10 anestezijoloških tehničara, 16 srednjih medicinskih sestara u JIL-u, 1 administrator, 2 čistačice.

Djelatnost je u deset godina rada sudjelovala u liječenju 15 782 pacijenta, u dobi od jednog sata do 96 godina. Bilo je pacijenata iz Engleske, Njemačke, Francuske, Švicarske (kćer potpredsjednika Međunarodnog crvenog križa), Austrije, Italije, Mađarske, Bugarske, Grč-

ke, Turske, Irana (kapetan armije šaha Reze Pahlavija). Po potrebi surađivalo se sa zdravstvenim ustanovama u zemlji i inozemstvu. Bilo je i transporta bolesnika u druge ustanove različitim transportnim sredstvima, od običnog automobila preko helikoptera do sanitetskog aviona.

Za desetogodišnjicu rada Ddjelatnost je bila predložena za Nagradu grada Vinkovaca.

Kada su dozvoljavali opseg poslova, kadrovska konstelacija i finansijske mogućnosti matične ustanove, kadar Ddjelatnosti obogaćivao se znanjem, pasivnim ili aktivnim učešćima (i liječnici i sestre) na kongresima, simpozijima i stručnim sastancima. Postojala je stručna suradnja u matičnoj ustanovi, na poziv i suradnja s drugim ustanovama.

Do početka Domovinskog rata, koji je usporio rast i razvoj Ddjelatnosti za anesteziju, reanimaciju i intenzivno liječenje preimenovanu u Odjel za anesteziju, reanimaciju i intenzivno liječenje radili su:

Dr. Slavko Smital osnovao je Ddjelatnost i radio do umirovljenja.

Dr. Josip Ivić radio kao sekundarac, prešao u Osijek i тамо dobio specijalizaciju.

Dr. Lada Petrik – Verović završila specijalizaciju za Vinkovce, ostala u Zagrebu.

Dr. Slavko Smital, dugogodišnji voditelj Odjela i dr. Ivan Hudolin, kirurg (1987. godine)

Dr. Ivkica Brajnović – Popović završila specijalizaciju za Vinkovce i otišla u Osijek.

Dr. Ilija Jurić je poslije položenog ispita radio nekoliko godina i napustio struku.

Dr. Ranko Kadelburg je nakon položenog ispita ostao u Vinkovcima.

Dr. Veronika Gadžić je nakon položenog ispita ostala u Vinkovcima.

Dr. Mislav Šimunić nakon položenog ispita ostaje u Vinkovcima, a poslije par godina prešao je u Hitnu medicinsku službu.

Dr. Gordana Rajsman, specijalizirala i ostala u Zagrebu.

Dr. Nevenka Bohaček, specijalizirala i ostala u Zagrebu.

Tijekom ljeta 1991. godine, zbog ratnih djelovanja, nekoliko puta bolesnici i osoblje bolnice evakuirani su u podrumske prostore. Nakon 14. rujna 1991. pa sve do 15. lipnja 1992. godine većina aktivnosti odvijala se u podrumskim prostorima gdje su u prostoru sterilizacije smještene operacijske sale, prostor za male zahvate ispod stepeništa, Jedinica za intenzivno liječenje i stacionar u prostoru skladišta i arhive, a hitni prijem i reanimacija u hodniku ispred dizala.

Domovinski rat: Jedinica intenzivnog liječenja u bolničkom podrumu

Odjel je dijelio sudbinu cijele Bolnice. U improviziranom prostoru reanimacije postavljena su kolica s osnovnim anestezioškim priborom neophodnim za reanimaciju: orotrahealni tubusi, intranile, otopine, najnužniji lijekovi i potrošni materijal. Uvedena je jedinstvena „ratna“ doktrina pri prijemu unesrećenih i ranjenih bolesnika. Odmah po dolasku ranjenika postavljale su se dvije intranile, ordinirala infuzija kristaloidnih otopine te primjenu kemoprofilaksa antibioticima, antitetanička zaštita i analgetici. Nakon toga uslijedio bi detaljan pregled i trijaža bolesnika. Ova doktrina pokazala se posebno uspješnom pri prijemu većeg broja ranjenika, kada mali broj liječnika nije uspijevalo biti uz svakog ranjenika. Svi oni su dobili osnovne mjere zbrinjavanja.

Operacije su se obavljale u prostorima predratne sterilizacije, gdje su improvizirane dvije operacijske sale. Anestezija se davala uz pomoć dva stara anestezioška uređaja „Drager–Sutjeska“, a osim opće inhalacijske anestezije često se koristila i intravenska anestezija, posebice kod kraćih i manjih zahvata. Iz neopravdanog zaborava izvučen je ketamin koji se pokazao kao izuzetano koristan anestetik kod ranjenika u kardiocirkularnom urušaju. Kako se ponekad za vrijeme trajanja operacije vršila i sterilizacija, uvjeti za rad su bili izrazito teški.

Domovinski rat:
operacijska
dvorana u
podrumu („stara
sterilizacija“), na
slici su:
dr. Šporčić, pok.
Siniša Radović,
med. teh.,
dr. Mišković,
operiraju
dr. Švagelj i
dr. Petrović, stoji
prva s desna
sr. Ružica Žižić
Ivković

Pojačanjem ratnih djelovanja, posebice nakon okupacije istočnih dijelova Općine Vinkovci i organiziranjem ratnih bolnica u Starim Mikanovcima i Županji, u obje su bolnice bile opremljene operacijske sale i upućene su anestezioološke ekipe. Kako je linija bojišnice bila u neposrednoj blizini bolnice, postojala je bojazan da bi mogla biti okupirana. Osobljen je i rezervni bolnički kapacitet u podrumu robne kuće „NA-MA“, također opremljen operacijskom salom. Dio vrjednije anestezioološke opreme pohranjen je i u rezervnoj bolnici u Đakovu.

U Jedinici za intenzivno liječenje, smještenoj u podrumskom prostoru i opremljenoj sa sedam bolesničkih postelja, postojao je i osnovni monitoring kao i

mogućnost arteficijelne ventilacije bolesnika. Funtcioniranje i rad u Jedinici za intenzivno liječenje ne bi bilo moguće bez nemjerljivog doprinosu bolničke ljekarne, na čelu s magistrom Ljubicom Slišković koja ni u najtežim trenucima naše bolnice nije Jedinicu za intenzivno liječenje ostavila bez potrebnih lijekova i medicinskog materijala. Jednako veliki doprinos je i tehničke službe na čelu s Zdenkom Zagorcem jer osigurati neprestano opskrbu strujom, vodom i grijanjem, a posebice medicinskim plinovima ponekad se činilo nemogućom misijom - ali oni su to uvijek i na vrijeme uspjevali. Svi djelatnici Odjela i svi bolesnici, čiji su životi spašeni zahvaljujući i njihovom doprinosu, zbog toga su im neizmjerno zahvalni.

Početak ratnih zbivanja zatekao je na Odjelu nekoliko specijalista anesteziologa: dr. Slavka Smitala, dr. Iliju Jurića, dr. Ranka Kadelburga i dr. Veroniku Gadžić. Uz njih na Odjelu su bili i specijalizanti dr. Mislav Šimunić (trenutno na dijelu specijalizacije u Zagrebu) i dr. Tomislav Čavar. Približavanjem ratne opasnosti, u ljeto 1991. godine na Odjel dolaze i liječnici sekundarci dr. Tomislav Mišković i dr. Nikola Drobnjak.

U rujnu 1991. dolazi do promjena: voditelj Odjela postaje dr. Ranko Kadelburg; po ustrojavanju bolnice u Županji dr. Ilija Jurić prelazi u Županju, gdje provodi drugi dio 1991. i 1992. godinu radeći kao jedini anesteziolog u ratnoj bolnici Županja; u ratnoj bolnici Stari Mikanovci radio je u početku samo anesteziološki tehničar Dragan Dokšanović uz asi-

stencije kirurga, a kasnije su tamo radili dr. Smital i dr. Šimunić.

U Vinkovcima, gdje je bilo najviše ranjenika i gdje je bio najveći pritisak na anesteziologe početkom ratnih djelovanja, radili su dr. Gadžić, dr. Smital, dr. Čavar i dr. Kadelburg te sekundarci dr. Mišković i dr. Drobnjak. Kako se zbog ratnih zbivanja i sve većeg psihičkog i fizičkog opterećenja postupno osipao broj liječnika na Odjelu, u jednom trenutku ostao je samo dr. Kadelburg i sekundarci. Tada su u pomoć priskočili anesteziologi dr. Kujundžić i dr. Slaviček iz Zagreba. Posebno treba spomenuti kolegu i prijatelja dr. Veljka Grlušića, ginekologa iz Zagreba koji je uzeo godišnji odmor i došao pomoći svojim Vinkovčanima, radeći kao anesteziolog u prosincu 1991. godine na našem odjelu. Sredi-

Domovinski rat:
Jedinicu
intenzivnog
liječenja posjetio
je i Mate Laušić,
tada glavni
zapovjednik
Vojne policije, na
slici su i
dr. Šporčić,
sr. Vladimirka
Vidić i Davor
Raič,
anesteziološki
tehničar

nom prosinca 1991. na Odjel je iz hitne pomoći raspoređen i dr. Krunoslav Šporčić. Iza Božića 1991. godine dr. Tomislav Mišković na osnovu ratnog rasporeda biva raspoređen u Nuštar, tada prvu crtu bojišnice.

Neprocjenjiv doprinos uspješnom radu Odjela dali su svojim radom, na čelu s glavnom sestrom odjela višom medicinskom sestrom Vladimirkom Vidić, anestezijološki tehničari: Davor Raič, Zlatko Gazić, Zdravko Topić i Siniša Radović. Podnijeli su najveći teret, posebice u onim najtežim mjesecima krajem 1991. i početkom 1992. godine u vrijeme najžešćih ratnih događanja na našem području. Početkom ratnih djelovanja na Odjelu su radile i Olgica Kozonić te Ljilja Martinović, a u proljeće 1992. dolaze i anestezijološki tehničari Dražen Božić i Dražen Zrimšek, te poslije njih Ilijia Milardić i Stjepan Nemec. Cijelo vrijeme rata tehničar Slavko Teri aktivni je priпадnik Hrvatske vojske. Početkom ratnih zbivanja anestezijolozi i anestezijološki tehničari su neprestano bili u bolnici i obavljali svoje dužnosti, gotovo da i nisu napuštali bolnicu od rujna 1991. do lipnja 1992. godine. U tom periodu na Odjelu su radile i sljedeće medicinske sestre: Nada Oletić, Dušanka Nalbani, Jasminka Barica, Nada Gašpić, Marija Zorić, Gordana Vlaški, Ana Matušinski, Ljiljana Švrakić i Janja Sudar (pripravnica). Sestra Marija Kaselj bila je raspoređena u ratnu bolnicu u Županji.

U rijetkim trenucima mira, društveni život se odvijao na hodniku ispred jedinice za intenzivno lijeчењe gdje se družilo, razgovaralo, tješilo ili hrabriло, ovisno o težini dana. Cijelo vrijeme s dje latnicima je bio kolega i prijatelj mr. sc. Vladimir Filipović, dr. dentalne medicine i specijalist oralne kirurgije, koji je u bilo koje doba dana ili noći bio na usluzi medicinskom osoblju, ali i braniteljima.

Nakon međunarodnog priznanja Republike Hrvatske očekivao se trenutni prekid ratnih djelovanja, međutim sve do lipnja 1992. godine bilo je povremenih topničkih i minobacačkih napada na grad, tako da se i dalje radilo u podrumskim prostorima i zbrinjavalo teške eksplozivne ozljede ranjenika. Pogoršanjem situacije u susjednoj Bosni i Hercegovini, počeli su pristizati i ranjenici s tog područja.

Tijekom 1992. godine mijenja se i kadrovska struktura na Odjelu te uz voditelja dr. Kadelburga rade dr. Smilat, dr. Gadžić i dr. Šimunić kao specijalisti, a dr. Mišković dobiva specijalizaciju i odlaže u Zagreb. Dr. Čavar prelazi na Odjel za ginekologiju i porodništvo, a dr. Drobnjak na Odjel za duševne bolesti. Na Odjelu kraće vrijeme boravi nekoliko sekundaraca i pripravnika, ali se nitko od njih ne zadržava - osim dr. Šporčića koji početkom 1993. godine dobiva specijalizaciju koju nastavlja u KB Osijek, dežurajući i dalje u Vinkovcima. Iduće,

1994. godine na Odjel dolazi i nova specijalizantica dr. Ivana Vištica.

Tijekom 1992. godine formirane su i dvije kiruruško-anestezioološke mobilne ekipe, koje su pratile ekipe interventne policije iz Vinkovaca na njihovim akcijama širom Hrvatske, posebice na Velebitu. S Odjela su u ekipama bili dr. Šimunić i dr. Čavar te medicinski tehničari Davor Raič i Zlatko Gazić.

Sve do 1995. godine Odjel je dijelio sudbinu svih drugih bolničkih djelatnosti, neprestano se seleći i radeći u improviziranim uvjetima; ovisno o dinamici obnove. U tom periodu kroz Odjel je prošlo puno medicinskih sestara i tehničara, koji su stjecali znanja i vještine koje su primjenjivali na svim drugim odjelima u bolnici.

Početkom vojne akcije Bljesak, Vinkovci su ponovno doživjeli topnički napad, a Jedinica za intenzivno lijeчењe se iznova spušta u podrumske prostore gdje ostaje sve do jeseni.

Nakon vojnoredarstvenih akcija Bljesak i Oluja 1995. godine i početka mirne re-integracije istočne Slavonije, ubrzana je obnova naše bolnice, teško oštećene uslijed ratnih djelovanja. Odjel za anestezilogiju, reanimatologiju i intenzivno liječeњe dijelio je sudbinu svih drugih odjela bolnice. Sve do preseljenja u svoje nove prostore, Jedinica za intenzivno liječeњe bila je smještana u im-

provizirane prostore koje smo napuštali ovisno o dinamici građevinskih radova. U isto vrijeme došlo je i do značajnijih kadrovske promjena (dr. Veronika Gađić otišla je u Zagreb, dr. Mislav Šimunić prešao je u Dom zdravlja, dr. Ivana Vištica Raič preminula je nakon infarkta 2001.) te je ozbiljno narušena mogućnost redovnog rada na odjelu, posebice dežurstava. Bili smo prisiljeni ponovo pozvati u pomoć naše kolege i prijatelje iz KB Osijek, koji su nam nesebično pomagali. U međuvremenu, u ožujku 1998. godine voditelj Odjela postao je dr. Krunoslav Šporčić.

Iako je Odjel radio u otežanim uvjetima, zbog nedostatka adekvatnog prostora i manjka liječnika, nastojalo se pratiti moderna dostignuća i streljenja u struci. U prilog tome je, u sklopu Odjela, otvaranje Ambulante za liječeњe kronične boli 21. studenog 2001. godine. Uvidjevši da liječeњe kronične boli, kako maligne tako i nemaligne, postaje ozbiljan bolnički i javnozdravstveni problem, Odjel uz puno razumijevanje i suradnju Uprave bolnice i zajedno s Ligom protiv raka Vinkovci započeo projekt osnivanja i opremanja ambulante. Taj zajednički projekt finansijski je podržao Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, Zagrebačka banka d.d. te Gradsко poglavarstvo Vinkovci. Od tada, radnim je danima ambulanta dostupna svima koji pate od kroničnih bolova.

Jedinca za
intenzivno
liječenje
danas

Prava prekretnica u radu Odjela dogodila se 22. ožujka 2003. godine prilikom konačnog useljenja u nove prostore, na ukupno oko 600 m². Prostor koji je u potpunosti prilagođen radu jedinice za intenzivno liječenje opremljen je, za bolnicu naše razine, vrhunskom opremom (anestezioološki aparati i respiratori „Drager“, monitoring „Siemens“, kreveti posebno prilagođeni intenzivnom liječenju opremljeni s najsvremenijim natkrevetnim jedinicama i svom dodatnom opremom i uređajima, koji su neophodni za rad u tako visoko specijaliziranoj djelatnosti). Neovisno o opremi, za Jedinicu za intenzivno liječenje navljen je i bronhoskop te provedena osnovna edukacija, pa je od tada bronhoskopija postala standardna procedura. Krajem godine kupljen je i uređaj

za kontinuiranu hemodializu, izvršena edukacija osoblja te je mogućnost kontinuirane hemodialize, hemofiltracije i ultrafiltracije postala snažno oružje u borbi za boljšak naših pacijenata.

Još jedan pokazatelj kvalitete rada i želje za što boljim rezultatima je iste godine oformljena Anestezioološka ambulanta za predoperativne pregledе. Cilj navedene ambulante bio je, izdajući smjernice za predoperativnu obradu, standardizirati neophodne pretrage i pregledе koje bolesnik treba učiniti u sklopu pripreme za operaciju. Liječnik u ambulantni procjenjuje i optimalizira bolesnikovo stanje prije operacije. Bolesnik se upoznaje s vrstama anestezije i dobiva informacije o mogućim postupcima koji se tada izvode, kao i o mogu-

ćim rizicima. Iste godine dolazi i do poboljšanja kadrovske situacije na Odjelu, jer se lječnici specijalisti vraćaju sa specijalizacije.

Od osnutka pa do danas, mnogo lječnika je radilo na Odjelu za anesteziju, reanimaciju i intenzivno liječenje. Ovdje spominjemo, kronološkim redom, samo one koji su se duže zadržali na Odjelu: Slavko Smital, Ilijan Jurić, Ranko Kadelburg, Veronika Gadžić, Mislav Šimunić, Tomislav Mišković, Krinoslav Šporčić, Maja Mustač, Iva Rašić-Đanić, Elvira Župančić Vučinić, Nevenka Stojanović, Branka Tutiš Župarić, Ivana Plivelić, Tatjana Čičak i Tomislav Miškić.

Područje djelovanja Odjela obuhvaća predoperativni pregled i optimalizaciju stanja bolesnika, izvođenje opće ili regionalne anestezije, intraoperativni nadzor bolesnika i održavanje vitalnih funkcija za vrijeme operacije, kao i postoperativni nadzor u sobi za buđenje te uklanjanje boli poslije operacije. Zbog toga je ustrojen i servis za liječenje akutne boli, kao uslužna djelatnost koja provodi nadzor i liječenje boli u postoperacijskom periodu; posebice u prva 24 sata, a po potrebi i duže. Danas na Anesteziji primjenjujemo sve vrste anestezija: opću inhalacijsku, intravenoznu i njihove kombinacije, regionalnu, periduralnu i spinalnu anesteziju, kao i različite oblike blok anestezija. U 2010. godini učinjeno je ukupno 4307 anestezii-

ja, od kojih 3679 kod odraslih i 628 kod djece.

U Jedinici za intenzivno liječenje vinkovačke bolnice se kroz 24 sata liječi i zbrinjava sve najteže bolesnike - od onih operiranih, politraumatiziranih do vitalno ugroženih. Uz stalnu nazočnost liječnika specijalista i posebno educiranih medicinskih sestara, kao i mnoštva vrlo sofisticiranih dijagnostičkih i terapijskih uređaja, ponovo se uspostavljaju i održavaju bolesnikove vitalne funkcije. U Jedinici za intenzivno liječenje danas se kao rutinski postupak izvode perkutana traheotomija, kontinuirana renalna nadomjesna terapija, bronhoskopija, utvrđivanje smrti mozga i održavanje potencijalnog donora, najzahtjevniji modaliteti ventilacije. Primjenjuje se i invazivni hemodinamski nadzor (PiCCO). Rad Odjela ne bi ni izdaleka bio tako kvalitetan, da ne postoji svakodnevna suradnja s kolegama s drugih odjela Bolnice.

U ambulanti za liječenje kronične boli liječi se bolesnike s akutnom i kroničnom boli primjenom farmakoterapije, blokada, lasera, TENS-a, magnetoterapije, UVZ terapije, fototerapije i akupunkture.

Plan razvoja Odjela je usko vezan za planove Bolnice, a to je akreditacija bolnice. U idućem periodu posebni nglasak treba staviti na standardizaciju postupaka liječenja, edukaciju i utvrđi-

Djelatnici Odjela za anestezijologiju, reanimatologiju i intenzivno liječenje - prvi red: Andrijana Šibonjić, Marija Filaković, Josipa Jakšić, Mira Lamut, Blaženka Krtić, Ljiva Bago, Željka Marunček, dr. Krunoslav Šporčić (voditelj Odjela); drugi i red: Andrijana Šlopar, bacc. med. tech., Marko Čarić, Jasna Dražić, dr. Ivana Plivelić, Ivona Elez, Katica Barić, Melita Miličević, Melita Budimir, bacc. med. tech. (glavna sestra Odjela), dr. Elvira Vučinić Župančić, dr. Iva Rašić-Đanić, Ivka Bubalović, dr. Branka Tutiš Župarić; treći red: Danijela Salopek, Anica Jozić, Ivan Matkovski, Andelka Markić, Zagorka Trifunović, Mirjana Manojlović, Tomislav Pavić, dr. Maja Mustać, Dajana Bertić, bacc. med. tech.; četvrti red: Tomislav Grbavac, Zdravko Topić, Josipa Tešija, Dijana Ivezić, Ivica Marković, dr. Tomislav Mišković, Zlatko Gazić, dr. Tomislav Miškić, dr. Nevenka Stojanović

vanje kompetencija u svakodnevnoj praksi. Jedan od ciljeva je uvođenje ultrazvučnog uređaja u svakodnevnu praksu, kako u Jedinici za intenzivno liječenje za praćenje bolesnika tako i u anesteziološkoj praksi, kao pomoć pri identifikaciji krvnih žila i živaca pri izvođenju blokova perifernih živaca.

U godini obilježavanja 180 godina neprestanog rada vinkovačke bolnice, na Odjelu za anestezijologiju, reanimatologiju i intenzivno liječenje radi 11 liječnika specijalista, od kojih je jedan položio ispit uže specijalizacije (intenzivno liječenje), tri prvostupnika sestrinstva te ukupno 38 medicinskih sestara i tehničara.

Krunoslav Šporčić, anestezilog; specijalist intenzivne medicine - voditelj Odjela.

Liječnici specijalisti anesteziolozi: Ranko Kadelburg, Tomislav Mišković, Maja Mustać, Iva Rašić-Đanić, Elvira Župančić Vučinić, Nevenka Stojanović, Branka Tutiš Župarić, Ivana Plivelić, Tatjana Čičak i Tomislav Miškić.

Mirela Budimir, bacc. sestrinstva - glavna sestra Odjela.

Prvostupnici sestrinstva: Dajana Bertić i Andrijana Šlopar.

Medicinske sestre i tehničari: Zlatko Gazić, Zdravko Topić, Dragan Dokšanović, Dražen Božić, Katica Barić, Ivan Matkovski, Mira Lamut, Tomislav Pavić, Mirja-

na Varvodić, Krešimir Grbavac, Ivica Marković, Marko Carić, Marica Gillinger, Ivka Bubalović, Andjelka Markić, Josipa Tešija, Melita Miličević, Željka Marunček, Milica Zečević, Blaženka Krtić, Livia Bago, Anica Jozić, Jasna Dražić, Danijela Salopek, Ivona Elez, Marija Kotarić, Dijana Ivezić, Magdalena Milardić, Zagorka Trifunović, Andrea Kunac, Josipa Rambala, Željka Ledić, Gordana Baibić, Mirjana Manojlović, Andrijana Šibonjić, Ivana Dujmić, Marija Filaković i Josipa Jakšić.

LITERATURA

- Jukić, M. Anesteziologija u Hrvatskoj : od Ive Bettinija do danas, godine 1988. Zagreb: Medicinska naklada, 1999.
- Mlinarić, I. i sur. Povijest kirurških struka u Hrvatskoj. Zagreb: Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, 2002.
- Rašić, M.; Božić, M.; Periškić, D.; Smital, S.; Švagelj D. Ozljede larinks-a i njihova lokalizacija nakon produžene orotrachealne intubacije. Med Vjesn. 1989; 21(3): 111 – 113.
- Smital, S. Kompetencija anesteziologa u općoj bolnici. XIV Simpozij intenzivne medicine. Zagreb, 1989.
- Smital, S.; Šporčić, K.; Šimunić, M.; Kadelburg, R.; Gadžić V. Medikolegalni i etički pogledi na liječenje jehovinih svjedoka. Drugi stručni skup Hrvatskih anesteziologa Slavonije i Baranje 96. Osijek, 24. i 25. svibnja 1996.
- Rašić, M.; Smital, S.; Periškić, D. Producenja orotrachealna intubacija. Slovensko zdravniško društvo in Klinični bolniški center Ljubljana. Metlika, 1985.

Mr. sc. Ljiljana Čengić, dr. med.

ODJEL ZA ŽIVČANE BOLESTI

Odjel neurologije osnovan je u prosincu 1990. godine. Do tada je funkcionirao kao Odjel neuropsihijatrije, a liječnici se bavili liječenjem neuropsihijatrijske kazuistike (dr. Krešimir Butković, dr. Ivanka Mirić, mr. sc. Davor Mirić, dr. med.). Razlozi izdvajanja neurologije bili su primarno medicinski i u interesu bolesnika, jer su živčane (neurološke) i duževne (psihijatrijske) bolesti dva različita entiteta, s vrlo različitim kliničkim slikama te su i u samoj nastavi Medicinskog fakulteta separirani. Shodno tomu, logično je odvojiti liječenje bolesnika s psihijatrijskim i neurološkim tegobama.

Osnivači Odjela bili su mr. sc. Davor Mirić, dr. med. koji 1995. godine odlazi raditi u Zabok, dr. Ivanka Mirić koja odlazi raditi kao neurolog u Popovaču i dr. Krešimir Butković.

Glavna sestra bila je Marija Pavičić. Te rezija Kolaković bila je medicinska sestra u EEG laboratoriju, a Dragan Grbavica medicinski tehničar u laboratoriju za EMNG.

Odjelne sestre bile su: Zdenka Kokaj, Ana Bertić, Marija Dolažak, Dubravka Pavlović, Jelica Raguž, Ivanka Krpan, Srebrenka Takšić, Vesna Kovačević, Mira Tomašević, Marica Mikulić, Siniša Radović, Marija Novak, Gordana Kovač, Renata Balog, Željka Azapović, Željka Vugrek, Melita Dodig i Melita Martini.

Dr. Krešimir Butković bio je voditelj Odjela od osnutka do umirovljenja 2000. godine, a od tada do danas voditeljica je mr. sc. Ljiljana Čengić, dr. med.

Nakon prve glavne medicinske sestre Marije Pavičić, na mjestu glavne sestre (tehničara) odjela su se izmjenjivali: Dragan Grbavica (v. d. od 1995. do 2002.), Vita Čolak (od 2002. do 2003.), Mirjana Tomašević (v. d. od 2004. do 2007.), Ivana Lovaković (od 2007. do 2009.) te ponovno Dragan Grbavica (v. d. od 2009. do danas).

Odjel je 1990. godine bio smješten u prizemlju Opće bolnice u Vinkovcima (u prostoru današnjeg hematološko-biohemiskog laboratorija). Zbog ratnih zbijanja Odjel se 1991. godine, u okviru

zajedničkog internističko-neurološkog stacionara, nalazio u podrumu bolnice, a dio stacionara u podrumu robne kuće „Nama“ u Vinkovcima, te ambulanta u Starim Mikanovcima. Iste godine, nakon ratnih razaranja, zbog nedostatka smještajnih kapaciteta Odjel ostaje bez odsjeka poluintenzivne neurološke skrbi, a od 1992. godine privremeno je bio smješten u prizemlju „stare“ bolnice. Od 2000. godine Odjel je premješten u četiri sobe i predvorje na prvom katu obnovljene bolnice.

Tijekom Domovinskog rata Odjel je prihvatio bolesnike iz vukovarskog Doma za umirovljenike, iako je bio smješten u

prizemlju i izložen granatiranju. Kasnije je dio hospitaliziranih bolesnika bio premješten u podrum bolnice zajedno s internističkim kazusima, a dio je bio evakuiran. Zbog odsutnosti lječnika specijalista, vođenje Odjela preuzela je dr. Ljiljana Čengić, tada sekundarac na Neurologiji. Nakon djelomičnog smirivanja ratne situacije, u rad su se uključili povratnici mr. sc. Davor Mirić, dr. med. i dr. Krešimir Butković. Cijelo vrijeme Domovinskog rata u bolnici su radili medicinska sestra Terezija Kolaković i tehničar Dragan Grbavica koji su, uz poslove na Odjelu neurologije, pomagali i na Odjelu kirurgije.

Odjel za živčane bolesti početkom 90-ih godina. Na slici su i mr. sc. Davor Mirić, mr. sc. Ljiljana Čengić, sadašnja voditeljica Odjela (stoje) i dr. Krešimir Butković, dugogodišnji voditelj Odjela (sjedi)

Poratni oporavak, nakon privremenog boravka u djelomično adaptiranim prostorima nove i stare bolnice, počeo je useljenjem u otprilike 750 m² prostora na prvom katu bolnice 2002. godine. Time se ostvaruju uvjeti koji zadovoljavaju suvremene standarde - 25 postelja raspoređenih u 12 dvokrevetnih soba (hospitalizirani bolesnici iz dvije sobe dijeli toalet i kupaonicu) i jedan apartman. U izdvojenom polikliničkom odjelu su dvije ambulante opće neurologije, laboratoriji za CDFI (Color Doppler Flow Imaging) vratnih krvnih žila, EMNG (elektromioneurografiju), EEG (elektroenzefalografiju), evocirane potencijale i transkranjski Doppler.

Treba spomenuti kako je već u sklopu Neuropsihijatrijskog odjela započeo s radom EEG (1974.) i EMNG (1987.) laboratorij. UZV laboratorij za pregled vratnih krvnih žila radi od 1997. godine, a 2003. godine nabavlja se novi uređaj za EMNG i evocirane potencijale, dok TDC laboratorij započinje s radom 2010. godine.

Godišnje se hospitalizira oko 1000 pacijenata, a ambulantno pregleda oko 14 000.

Sada na Odjelu rade specijalisti neurolozi: mr. sc. Ljiljana Čengić, dr. med. (na odjelu od 1991. godine, specijalizirala 1996., voditeljica od 2000. godine), dr. Klementina Jasika Korda (na odjelu od 1995., specijalizirala 2000. godine), dr.

Danijel Vajš (na odjelu od 1997., specijalizirao 2001. godine), dr. Denis Kuljančić (na odjelu od 1998., specijalizirao 2002. godine), dr. Branko Miličić (specijalizirao 1996., a 2005. godine došao iz Opće bolnice Vukovar) i dr. Marija Delaš (na odjelu od 2003., specijalizirala 2007. godine).

Dr. Ljiljana Čengić bila je 1994.-1995. na znanstvenom poslijediplomskom studiju iz kliničke neurologije. Obranila je znanstveni magistarski rad „Promjene spoznajnih funkcija iza moždanog udara“ 13. lipnja 2005. godine. Objavila je 2011. godine rad „Impaired cerebral Vasoreactivity in Type 2 Diabetes Mellitus“ u časopisu „Collegium Antropologicum“ koji se citira u bazi Current Contents.

Medicinske sestre i tehničari su: Dragan Grbavica, Zrinka Hrgovčić, Maša Brklačić, Terezija Kolaković, Katarina Cindrić, Željka Vugrek, Melita Martini, Mario Budrovac, Sanja Knežović, Katica Andrijanić, Andrijana Previšić, Mato Šporčić, Iva Ištuk i Tea Krpan. Njegovateljica je Vesna Mujić. Administratorica je Marija Juzbašić, a spremaćice su Martina Oletić i Ljubica Fuček.

Odjel neurologije u potpunosti je opremljen laboratorijsima neophodnim u temeljnoj dijagnostici. Terapijske mogućnosti odjela u potpunosti prate dijagnozu i klinički status bolesnika. Ukoliko ne postoji mogućnost dovršetka

planirane terapije u Ustanovi, bolesnik se dogovorno upućuje u kliničku ustanovu (operativna terapija, plazmafereza).

Insuficijentni smo u neuroradiološkoj dijagnostici (magnetna rezonanca, više-slojna kompjutorizirana tomografija), angiološkoj dijagnostici (angiografija) te imunološkoj dijagnostici, ali to i nije u domeni razvoja naše službe.

Razvoj Odjela usmjeren je na preseljenje u novi i veći prostor potreban radi

organizacije polointenzivne neurološke skrbi, uvođenje postupka trombolize u okviru „stroke unit“, te svakako edukaciju novih kolega specijalista neurologa.

Sveukupno gledajući, Odjel neurologije Opće bolnice Vinkovci nalazi se na visokoj organizacijskoj razini, s mogućnošću dijagnosticiranja gotovo svake neurološke bolesti, vrlo rijetko zahtijevajući pomoć sofisticirane dijagnostike kliničkih ustanova.

Djelatnici Odjela za živčane bolesti - prvi red: Marija Juzbašić (administrator), Andrijana Previšić, Iva Ištuk, Melita Martini, Vesna Mujić (njegovateljica); stoje: dr. Branko Miličić, Mario Budrovac, Dragan Grbavica (glavni tehničar), mr. sc. Ljiljana Čengić, dr. med. (voditeljica Odjela), dr. Marija Delaš, dr. Denis Kuljanić, dr. Klementina Jasika Korda.

ODJEL ZA DUŠEVNE BOLESTI

*„Rađamo se u istini, ali odrastamo vjerujući u laži....
Jedna od najvećih laži u priči o čovječanstvu je laž o
vlastitom nesavršenstvu...“*

Don Miguel Ruiz

Problemi s narušenim duševnim zdravljem bili su prisutni oduvijek samo im se, nažalost, nije pridavala adekvatna i zaslužena pozornost, tako da nisu niti organizirani posebni odjeli ili ustrojbe ne jedinice koje bi zbrinjavale teške duševne bolesnike.

Tretman psihijatrijskih bolesnika bio je usmjeren samo na tzv. „teže slučajeve“ - pod tim se nazivom podrazumijevaju stanja visoke agitiranosti, psihotičnosti. Postojala je u bolnici soba broj 13 za smještaj takvih pacijenata u stezulje, a liječilo bi ih se tada pristupačnom i vrlo skromnom psihijatrijskom terapijom. Stav stručnjaka prema psihijatrijskim pacijentima bio je „što prije ih transportirati dalje“, u već davno formirane psihijatrijske ustanove. „Lakši“ bolesnici bili su prepušteni sami sebi i svojoj rodbini, a nerijetko su bili predmetom neukusnih lakrdija neodgovorne ulice.

Kako se kroz prošla desetljeća pojavljuje sve veći pritisak bolesnika s psihijatrijskim poremećajima na zdravstvene ustanove, društvena i humana misao ipak dozrijeva, što je bilo i ključno za otvaranje neuropsihijatrijske ambulante u Vinkovcima. Navedena služba radila je 1–2 puta tjedno od 1960. godine. Iako nije bila u mogućnosti svakodnevno pružati skrb za duševno oboljele, ipak se osjeća veliki kvalitetni pomak u obradi novih bolesnika, ali i promijene u postupku s osobama koje su liječene u udaljenim specijaliziranim, gigantskim psihijatrijskim ustanovama.

Stalna Neuropsihijatrijska služba počela je raditi, i to svakodnevno, 1967. godine nakon povratka sa specijalizacije dr. Ivana Matijevića, prvog vinkovačkog specijaliste neuropsihijatra.

Kako broj psihijatrijskih bolesnika raste, do tada ponuđena specijalističko konzi-

lijarna služba biva nedostatna te na inicijativu dr. Ivana Matijevića, a uz naklonost tadašnje uprave Bolnice, dolazi do formiranja Neuropsihijatrijskog odjela 1971. godine. Odjel je brojao 15 kreveta i bio smješten u vrlo skučenom i improviziranom prostoru, koji se nalazio pored zgrade „stare bolnice“, u tadašnjoj Lenjinovoj ulici.

Već nakon dvije godine postaje evidentno da spomenuti broj postelja ne uspijeva zadovoljiti potrebe pučanstva, što ima za posljedicu povećanje broja bolesničkih postelja (38) - znači da Neuropsihijatrijska služba 1973. godine ima 53 postelje. Iste godine Odjel neuropsihijatrije useljava u dvorišni dio zgrade koja se nalazila preko puta „stare bolnice“, u Lenjinovoj ulici broj 64, gdje je djelovala i „specijalna škola“ za djecu s posebnim potrebama.

Kontinuirano se nameće potreba za sve većim brojem psihijatrijskih bolesničkih kreveta u odnosu na neurološke, ali obzirom da se radilo o zajedničkom odjelu, to je bilo teško izvodivo. To je i vrijeme koje donosi mijenjanje ustaljenog ritma života relativno stabilne ruralne Slavonije: ljljaju se čvrste religiozne zasade, osjećaj sigurnosti i vrlo uski komunikacijski dijapazon vezan uglavnom za obitelj. Javljuju se neki novi odnosi, stanovništvo iz ruralnih područja „bjegi“ u urbane sredine, sve veći broj ljudi se školuje i uključuje u industriju - sve su

Dugogodišnji voditelj Odjela,
dr. sc. Ivan Matijević, spec. psihijatar

im to nepoznate situacije, a nameću im se široke društvene komunikacije u kojima se teško snalaže. Nasuprot tome, vremena za prilagodbu ima vrlo malo ili ga uopće nema.

Konačno, 1989. godine dolazi do prostornog i stručnog razdvajanja Odjela za neuropsihijatriju na zasebne jedinice: Odjel za neurologiju i Odjel za psihijatriju. Odjel neurologije smješten je u prostore nove bolnice, dok samostalni Odjel za duševne bolesti ostaje u prostorima u kojima je i ranije djelovao.

Ratna zbivanja 1991. godine zatekla su Psihijatriju u spomenutim prostorima, iz kojih je prisiljena iseliti zbog ratne opasnosti. Bolesnici su upućeni u druge psihijatrijske ustanove. „Ratne psihijatrijske ambulante“ organiziraju se u podrumu „Name“ u Vinkovcima (Duga ulica), *Domu zdravlja Županja* te u ratnoj bolnici u Starim Mikanovcima.

Smirivanjem ratnih djelovanja, kako na području grada Vinkovaca tako i na širem području Slavonije i Srijema, Odjel psihijatrije smješta se na prvi kat „stare bolnice“ u vrlo neprikladne i neadekvatne uvjete. Takvo okružje nije imalo utjecaja na kvalitetu i opseg posla koji je psihijatriji bio nametnut, pogotovo s pojavom nove kazuistike nastale kao posljedica izlaganja ratnom stresoru.

Djelatnici Psihijatrijskog odjela u Vinkovcima pohađaju brojne tečajeve za psihosocijalnu podršku stradalnicima rata; neki djelatnici odlaze na edukacije u „Centar za mir“ u Stadtschaining (Austrija), nakon čega postaju stručnjaci za rješavanje konflikt rezolucije.

Stječe se dojam da entuzijazam djelatnika raste, unatoč cijekupnom trenutačnom okružju, vjerojatno u želji da se što više učini i pomogne onima kojima je pomoći neophodna; uz istovremenu spoznaju da većina psihijatrijskih djelatnika i sama prolazi kroz kalvariju rata.

Godine 1998. Djelatnost za duševne bolesti useljava, odnosno vraća se u svoje prostore (bivša Lenjinova 64, sada ulica Kralja Zvonimira), koji su sada prošireni i adaptirani. Tadašnji kapacitet Odjela je 44 kreveta, uz dnevnu bolnicu te polikliničko-konzilijski trakt.

I danas Odjel djeluje na istoj lokaciji, broj kreveta je smanjen na 35 uz 4 kreveta dopune za detoks program ovisnika.

U dnevnoj bolnici raspolažemo s 35 stolica, odnosno svakodnevno je u tretmanu 35 bolesnika koji su uključeni u grupni i individualni psihotretman, radnu terapiju i slično.

Svakodnevno rade tri, a povremeno i više specijalističkih psihijatrijskih ambulant (dječja ambulanta, ambulanta za socijalnu psihijatriju, ambulanta za biologisku psihijatriju, ambulanta za ovisnosti, opća psihijatrijska ambulanta) kroz koje prolazi veliki broj pacijenata. Tijekom 24 sata radi i hitna psihijatrijska ambulanta u kojoj se zbrinjavaju bolesnici s urgentnom psihijatrijskom kazuistikom.

Kroz cijelo vrijeme postojanja Odjela za psihijatriju Opće bolnice Vinkovci njeđuje se koncept socijalne psihijatrije, uz kontinuirano praćenje novih zbivanja na svim područjima koje psihijatrija obuhvaća. Suradnja s psihijatrijskim klinikama, bolnicama i drugim ustanovama

ma (Centar za socijalnu skrb, prosvjeta, policija, Centri za ovisnosti i dr.) uvijek je bila zadovoljavajuća i ispunjavajuća - na obostrano zadovoljstvo i korist. Naša djelatnost provodila je i provodi psihijatrijsku skrb za gotovo 150 000 stanovnika naše županije, ali istovremeno i za dio pučanstva Bosanske Posavine. U prijeratnom periodu su djelatnici odjela bili izrazito aktivni, na čelu s dr. Ivanom Matijevićem, u osnivanju i radu Klubova liječenih alkoholičara kojih je u tom periodu bilo na desetke. Rat je učinio svoje, ali ranije navedena dimenzija aktivnog učešća djelatnika nije ugasla, tako

da ovoga trenutka na području grada Vinkovaca djeluju četiri Kluba liječenih alkoholičara (jedini na području Vukovarsko-srijemske županije).

Pojavom velikih problema vezanih uz zlouporabu opojnih sredstava, naši djelatnici (prvenstveno dr. Nikola Drobnjak) sudjeluju u osnivanju i vođenju Županijskog centra za prevenciju zlouporaba droga i izvanbolničko lijeчењe, koji je osnovan i djeluje u Vinkovcima. Djelatnici Odjela kontinuirano sudjeluju u promidžbi kvalitete življjenja i unapređenja duševnog zdravlja kroz različita

Odjel za psihijatriju, 22. 5. 1998. (PIK-ov stan). Prvi desno do dr. Matijevića je dr. Nikola Drobnjak, sadašnji voditelj Odjela.

predavanja, tribine, okrugle stolove, simpozije i kongrese. Djelatnici Odjela za psihijatriju sveprisutni su na lokalnim, državnim pa i inozemnom stručnim psihijatrijskim skupovima, ali i na skupovima koji imaju doticaj sa psihijatrijskom strukom, a što bi moglo koristiti našim pacijentima.

Psihijatrija je uistinu širok pojam, koji mora živjeti kako institucionalno tako i izvaninstitucionalno. Sve oko nas ima određene granice, osim duševnog života čovjeka. Somatika je samo kostur i potporni zid naše psihe i našeg duhovnog života. Društvo teško može bez somatike, a psihijatrija ne može bez društva.

Duševno zdravlje, kako u našoj zajednici tako i na svjetskom planu, zauzima sve važnije mjesto. Napredak ljudske civilizacije dovodi do toga da čovjek postupno svojim izumima i postavljanjem lažnih materijalnih vrijednosti počinje dje-lovati sam protiv sebe. Milijuni ljudi gube svoje identitete, osjećaju se napušteni, izgubljeni, suvišni. Teško se snalaže u svakodnevnom življenu, što dovo-di do vrlo grubih poremećaja na psihičkom planu pa sve do stvaranja trajnih invalidnosti.

Sve što ima svoju povijest - pa tako i Odjel psihijatrije u Vinkovcima, koji je navršio punih 40 ljeta i sve te godine postojao i živio zahvaljujući ljudima koji su svojom prvenstveno ljudskom prisut-

Pročelje zgrade u Zvonimirovoj ulici 64 u kojoj je smješten Odjel za duševne bolesti (nekada privatna kuća obitelji Bengerno, potom „staro rodilište“)

nošcu te stručnim radom činili Odjel psihijatrije živim organizmom. Kao takav, Odjel je mogao služiti svima onima zbog kojih je osnovan, brojnim pacijentima koji su u njegovim prostorima od zaposlenika dobivali pomoć i lijek za svoje bolesne duše.

Organizator psihijatrijske službe u Vinkovcima, a ujedno i prvi voditelj iste bio je prim. dr. sc. Ivan Matijević, specijalist neuropsihijatar. Dr. Matijević, s kojim smo imali sreću stručno odrastati, bio je

Djelatnici Odjela za duševne bolesti: Lidija Mrkonjić (spremačica), Mirjana Karlušić, Kata Tulić (spremačica), Marica Mišković (administrator), Marija Prgić, dr. Dinka Kočić Cmačić, Tomislav Matoković, Gordana Pejanović, Anica Pkačin, dipl. - socijalni radnik, Stjepan Podolski, Zvjezdana Oros, dr. Astrid Periškić Marković, Hrvoje Vilupelj, dipl. psiholog, dr. Alojzija Trogrić, dr. Slaven Tadić, dr. Goran Grizelj, Blaženka Hruškar, Nevenka Počnic bacc. med. teh. (glavna sestra Odjela), Anica Šebali, Mirjana Valjetić (administrator)

nadasve čovjek širokih i dalekih psihijatrijskih vidika. Poznata izreka govori da samo dobar čovjek može biti i dobar liječnik, a on je to uistinu i bio. Njegova plemenitost, stručnost, prijateljski, ali istovremeno i profesionalni odnos stvarao je posebno ozračje na Odjelu psihijatrije Opće bolnice Vinkovci, koje nastojimo njegovati i čuvati, i sada kad nije više među nama.

Nakon dr. Ivana Matijevića na Odjelu neuropsihijatrije, a kasnije psihijatrije rade brojni liječnici: dr. Krešimir Butković (spec. neuropsihijatar), dr. Alojzija Trogrić (spec. psihijatar), dr. Zvjezdana Jakobović-Vojvodić (spec. neuropsihijatar), dr. Davor Mirić (spec. neuropsihijatar), dr. Ivanka Mirić (Gabrić) (spec. psihijatar), dr Sanja Žanić (spec. psihijatar). Na Odjelu psihijatrije sada rade specijalisti psihijatri: dr. Nedeljka Lesandrić, dr. Nikola Drobnjak, dr. Dinka Crnaić-Koščić, dr. Slaven Tadić, dr. Astrid Periškić - Marković, dr. Vlado Divković i dr. Goran Grizelj. Specijalanzanti su dr. Mirela Čelić - Ružić i dr. Danijela Matanović.

Od osnutka Odjela 1971. pa do teške bolesti u studenom 1999. godine (koja je završila smrću 15. kolovoza 2000.) voditelj je bio prim. dr. sc. Ivan Matijević. Za pokojnog primarijusa Matijevića može se reći da je bio organizator psihijatrijske djelatnosti u istočnoj Slavoniji, koju je podigao na zavidnu razinu. Bio

je prepoznatljiv i u hrvatskoj psihijatriji, krasile su ga velike organizacijske sposobnosti, susretljivost i uvijek prisutna nemametljiva brižnost. Ugradio je veliku energiju i znanje za liječenje ovisnika te možemo reći - bio pionir za bolesti ovisnosti, posebice alkoholizma.

Dr. Alojzija Trogrlić vodila je Odjel od prosinca 1999. godine, sve do 31. prosinca 2010. godine kada odlazi u mirovnu. Cijelo vrijeme nastojala je očuvati davno određene smjernice vinkovačke psihijatrije uz kontinuiranu brigu o usavršavanju cjelokupnog medicinskog kadr-a. Unapređuje rad kako na stacionarnom djelu tako i na Odsjeku dnevne bolnice. Daje značajne obole u ponovnom organiziranju sustava Klubova liječenih alkoholičara. Od 1. siječnja 2011. godine voditelj Odjela je dr. Nikola Drobnjak.

Odjel je u svojoj povijesti imao samo dvije glavne sestre - više medicinske sestre Vericu Cvenić i Nevenku Pocrnić, koja tu dužnost obnaša i danas.

Na Odjelu je radilo, ali i radi veliki broj medicinskih sestara koje zaslužuju biti spomenute: Ančica Crnečki, Marija Konejedov, Ivanka Soldo, Dragica Karabalić, Vesna Sivrić, Verica Vodopić, Marija Štengl, Marija Pavičić, Katica Ereš, Marija Doležak, Anica Šebalj, Terezija Kola- ković, Marija Mikulić, Blaženka Hruškar, Marija Prgić, Mirjana Karlušić, Nada

Gapšić, Zdenka Kokaj, Jelica Raguž, Gor- dana Salopek, Jadranka Ripić, Darija Kunce, Ana Bertić, Marina Mađaroš, Ružica Bakić, Marica Škrlec, Vesna Beničić, Zvjezdana Oros, Jasmina Šimunić, Marija Zulumović, Jasminka Bakica i Marija Barinić.

Adekvatno funkcioniranje Odjela kroz sve ove godine ne bi bilo moguće bez medicinskih tehničara koji su bili ili su još uvijek prisutni: Dragan Grbavica, Milorad Zgonjanin, Aldo Parać, Rajko Vlaški, Frano Zelić, Zdravko Topić, Mihajlo Marinković, Zoran Paulenka, Dražen Božić, Dubravko Paun, Samir Tabak, Davor Špadijer, Branko Kovalisko, Mario Baučić, Nino Dragaš-Zakić, Stjepan Podolski, Marko Čiča, Ante Jerković, Petar Babić, Ivan Salopek, Vlatko Lovrić, Franjo Panić, Goran Gvozden, Stjepan Nemec i Tomislav Matoković.

U samim početcima rada Odjela bilo je vrlo malo ili uopće nije bilo med. tehničara, tako da su radili bolničari i pomoćni djelatnici u zdravstvu: Nikola Dereta, August Jonjić, Radule Dašić, Vaske Jakovljević, Ćiro Vidić, Vojin Dereta, Ivan Krajina, Dragan Vučić, Željko Pfajfer, Srećko Vujošević, Robert Han, Kazimir Vilić, Franjo Rendulić (neki od njih su završili medicinsku školu uz rad).

Na Odjelu su radili ili još uvijek rade: Đurđa Štefanić, prof. defektologije te Hrvoje Vilupek, prof. psiholog i Anica Prkačin, dipl. soc. radnica.

Odjel je imao i vanjske suradnike: Dragu Pavlovića, prof. psihologa i Mirjanu Matijević, dipl. soc. radnicu te Branku Urošević i Miru Stipurinac.

Za točno administrativno praćenje, bez kojeg se ne bi uopće moglo ustvrditi postojanje Odjela, bili su zaduženi administratori koji su radili ili još uvijek rade: Leposava Jelić, Ivana Kolak, Vladislava Šajnović, Marija Juzbašić, Melita Mirklošević, Elvira Papiga, Dragica Marin ković, Marina Artuković, Mirjana Valjetić i Marica Mišković.

Kroz 40 godina rada brigu o ishrani i urednosti Odjela vode spremaćice/servirke: Marica Županić, Katica Županić,

Verica Galinović, Đurđa Basarić, Anica Teri, Marija-Zorka Čipčić, Ljubica Jagrić, Jelka Jagrić, Ruža Krajinović, Roza Horvat, Marica Stipić, Jelka Dereta, Branka Vasić, Milka Milojević, Ljubica Kiš, Jadranka Čordašić, Ana Varvodić, Ruža Ević, Kata Tulić, Lidija Mrkonjić, Marija Bešlić.

Sadašnjost u kojoj živimo te budućnost koja nas očekuje stavljuju pred nas brojne zahtjeve. Trudit ćemo se kontinuirano educirati cjelokupni kadar, implementirati prostore kako bi naši pacijenti i osoblje imali što bolje uvjete za liječenje i rad te stvarati i čuvati prepoznatljivu „vinkovačku psihijatrijsku misao“.

Željko Mišetić, dr. med.

ODJEL ZA ZARAZNE BOLESTI

Godine 1921. u vinkovačkoj bolnici otvoreni su odjeli za unutarnje bolesti i zarazne bolesti te kirurški i ginekološki odjel. Odrasle pacijente koji su bolovali od zaraznih bolesti liječili su lječnici internog odjela. Djecu koja su bolovala uglavnom od klasičnih dječjih zaraznih bolesti (jer nije bilo aktivne imunizacije) liječili su u početku lječnici opće prakse, a kasnije lječnici dječjeg odjela.

Na Odjel za unutarnje bolesti 1953. godine dolazi dr. Nikola Blažeković (rođen 1923. godine u Širokom Polju), koji postaje i prvi specijalist infektolog u Vinkovcima. Od 1962. godine Odjel za zarazne bolesti postaje samostalan i njime rukovodi dr. Nikola Blažeković do odlaska u mirovinu 1989. godine. Od 1978. godine drugi specijalist infektolog na Odjelu je dr. Marija Korda (rođena 1941. godine u Gunji), koja nastavlja rukovoditi Odjelom do odlaska u mirovinu 1996. godine. Treći specijalist na Odjelu je dr. Željko Mišetić (rođen 1954. godine u Komletincima), koji rukovodi Odjelom od 1996. godine. Dr. Koleta Peić

Dr. Nikola Blažeković,
prvi specijalist
infektolog u
Vinkovcima.

Gavran (rođena 1946. godine u Subotici) je kao specijalist došla na Odjel 2. siječnja 1999. godine, a 30. travnja 2009. godine je umirovljena. Dr. Jadranka Korda (rođena 1970. godine u Vinkovcima) sredinom 2001. godine završila je specijalizaciju iz infektologije i vratila se na Odjel.

Kraće vrijeme na Odjelu su radile dr. Nada Dolanski i dr. Snježana Rakušić. Danas na Odjelu rade dva infektologa (*Ministarstvo je odobrilo jednu specijalizaciju za 2010. godinu*).

Prva glavna medicinska sestra Odjela bila je Ružica Hojski. Od 1973. do 2001. godine glavna sestra Odjela bila je viša medicinska sestra Janja Šamukić, a od

Specijalisti infektozni na Odjelu za zarazne bolesti Opće bolnice Vinkovci: dr. Jadranka Korda, dr. Željko Mišetić - voditelj Odjela,

dr. Koleta Peić Gavran.

Fotografirano 2007. godine.

2001. do 2005. godine Ružica Bakić. Od tada pa do danas dužnost glavne sestre Odjela obnaša viša medicinska sestra Marija Panić.

Medicinske sestre koje su radile na Odjelu za zarazne bolesti su: Milka Plazibat, Stojka Ilakovac, Nada Delaš, Manda Pezić, Branka Radoš, Ivka Mamić, Stamenka Mačešić, Mira Radulović, Mira Lovrić, Ivana Vuić, te medicinski tehničari: Franjo Rendulić, Ivan Kraina i Siniša Ilakovac.

Od samog početka Odjel je bio smješten u dvorišnoj zgradi „stare bolnice“, a dolaskom dr. Blažekovića smješten je u dvije dvorišne zgrade gdje je djelovao sve do prijelaza iz 1990. u 1991. godinu, kada je preseljen u novosagrađene prostore u sklopu „nove“ bolnice. Ubrzo dolazi do ratnih zbivanja te se tijekom Domovinskog rata sva infektološka djelatnost odvijala u ratnoj bolnici u Starim Mikanovcima. Godine 1992. Infektološki odjel se vraća u djelomično obnovljeni prostor Opće bolnice Vinkovci i nastavlja s radom.

Sada na Odjelu rade liječnici specijalisti dr. Jadranka Korda i dr. Željko Mišetić te specijalizantica dr. Nela Čaović.

Glavna sestra Odjela je Marija Panić, a medicinske sestre su: Marica Škrlec, Marija Salopek, Ružica Bakić, Marica Tolić, Dubravka Kedačić, Andrea Bajči i Danijela Lasić. Administratorica je Marija Tomić, spremalice su Olga Janjanin i Gordana Zovko.

Odjel za zarazne bolesti organizacijski je podijeljen na stacionar i specijalističko konzilijsarnu ambulantu.

Stacionar godišnje ima 600-700 prijema. Broj bolesničkih postelja se kretao od početnih 17 do 29, zatim se smanjuje na 18, dok danas ima 13 postelja.

Na Odjelu zbrinjavamo i liječimo bolesnike oboljele od infektivnih bolesti, a samo najkomplikiranije upućujemo na

Kliniku za infektivne bolesti u Zagrebu ili u Osijeku.

Osim zaraznih bolesti, na Odjelu liječimo sva febrilna stanja, a sve više liječimo i infekcije imunokompromitiranih bolesnika.

U dijagnostičke svrhe koristimo usluge laboratorija RTG, CT, EKG, EEG, mikrobiološkog laboratorija te konzilijarne pregledе drugih specijalnosti.

Naši infektoholozi sudjeluju u radu Povjerenstva za lijekove, Povjerenstva za suzbijanje bolestičkih infekcija te na infektohološkim sastancima, a aktivni su i u radu Hrvatskog liječničkog zbora. Odjel je u suradnji sa zagrebačkom *Infektohološkom klinikom „Dr. Fran Mihaljević“* organizirao tri tečaja trajne medicinske edukacije s temama:

1. Antimikrobnna terapija,
2. Akutne respiratorne bolesti,

Djelatnici Odjela za zarazne bolesti - prvi red: Marica Tolić, dr. Jadranka Korda, Andreja Bajčić, Ružica Bakić, Marica Škrlec; stoje: Marija Tomić (administrator), Marija Salopek, Dubravka Kedačić, dr. Nela Čaović (specijalizant), dr. Željko Mišetić (voditelj Odjela), Marija Panić, bacc. med. tech. (glavna sestra Odjela),

3. Toksoplazmoza i infektivna mononukleoza.

U Vinkovcima je 2007. godine održan 72. znanstveno – stručni simpozij s međunarodnim sudjelovanjem pod nazivom „Infektivne bolesti probavnog stava – multidisciplinarni pristup“.

Potpunom obnovom (završetkom ambulantnog dijela) bolnice, nabavom opreme te zapošljavanjem stručnog kada (još dva specijalista uz dva postojeća) Odjel će raditi prema suvremenim standardima.

Dragica Periškić, dr. med.

ODJEL ZA BOLESTI UHA, GRLA I NOSA

Djelatnost ORL službe započinje 1964. godine povratkom dr. Ante Korde sa specijalizacije na ORL klinici Šalata (Zagreb). Potreba za osnivanjem ORL odjela u Vinkovcima postajala je sve izraženija povećanjem broja stanovnika, a važna je bila i udaljenost Osijeka. Cilj je bio omogućiti domaćem stanovništvu što bolju prevenciju, skrb i komfor.

Odjel službeno počinje s radom 1. siječnja 1965. godine i u to vrijeme smješten je u prostorima poduzeća „Slavonski hrast“. Uz ambulantni dio u prizemlju, postojao je na katu prostor za 20 bolesničkih kreveta. Odjel je ostao na ovoj lokaciji do 1970. godine, kada je preseljen u novosagrađenu vinkovačku bolnicu. U sklopu ORL odjela od 1978. godine rade i dvije ambulante za rehabilitaciju govora i sluha.

Osnivač ORL odjela u Vinkovcima je dr. Ante Korda. Uz njega je kao sekundarac tada radio dr. Martin Rašić, koji 1971. godine postaje specijalist otorinolaringolog.

Godine 1979. specijalizaciju iz otorinolaringologije završava dr. Dragica Periškić, 1983. dr. Martin Božić, 2000. dr. Anica Mišković i 2007. dr. Domagoj Marinović.

Od 2010. godine na specijalizaciji je dr. Tena Vujnovac. Kratko vrijeme kao liječnici sekundarci na ORL odjelu radili su dr. Stanko Jukić (kasnije specijalizirao patologiju, otišao u Zagreb i sveučilišni je profesor na Medicinskom fakultetu u Zagrebu) i pokojni dr. Ivan Šebalj (kasnije specijalizirao ginekologiju i bio voditelj Ginekološkog odjela u našoj bolnici). Voditelji Odjela bili su dr. Ante Korda (1965. – 1981.), prim. dr. sc. Martin Rašić (1981. – 1991.), dr. Martin Božić (1991. – 1995.), a od 1995. godine voditeljica je dr. Dragica Periškić.

Dr. Martin Rašić stekao je naziv primarijus 1981. godine, a doktorsku disertaciju obranio je 1985. godine.

Kao logopedi radile su Vesna Krajinović i Vesna Prgomet, a sada rade Branka Erceg Krezo i Ivana Slunjski.

Glavne sestre na ORL odjelu bile su: Marija Čačić, Mirjana Hercog, Višnja Drinovac te sada Andrea Lamut.

Od osnivanja do danas kroz naš odjel je, uz liječnike, prošao i veliki broj zaposlenika – medicinskih sestara, bolničara, administratora i spremičica. Navodim ih poimence (uz ispriku nehotice izostavljenima): Ante Lovrenčić, Neda Bombel, Katarina Korov, Spasoje Bajakić, Mihajlo Hojski, Ivka Pleša, Srećko Vujošević, Mirjana Stegnjaja, Marija Fabijanović, Marija Benić, Ruža Hlaváček, Branka Puljiz, Branka Radulović, Marijana Čolaković, Vesna Muslim, Mara Čosić, Evica Sremac, Katica Boras.

Na Odjelu trenutno rade medicinske sestre: Nada Jularić, Mirjana Štabler, Tijana Papić, Suzana Mihelčić, Ljubica Štrapajević, Ljiljana Brkić, Marijana Matančević, Anica Jurinac, Mirjana Žgela i Ana Marija Levaković.

Ivana Momić je administrator, a Kata Herceg i Snježana Medić su spremičice.

Za vrijeme Domovinskog rata, naš je odjel iseljen s četvrtog kata u podrumske prostorije bolničke zgrade. Prenijeta je najpotrebnija oprema, dio opreme premješten je u Đakovo, a jedan dio je potpuno uništen granatiranjem iz Mirkovaca.

U podrumu smo zbrinjavali uglavnom ratne ozljede područja glave i vrata, a podatci iz tog perioda pokazuju 109 evi-

dentiranih ranjenika s ratnim ozljedama glave i vrata. Također smo pomagali kollegama kirurzima u zbrinjavanju svih ostalih ozljeda. Medicinsko je osoblje bilo reducirano, dio liječnika i sestara radio je u Vinkovcima, a jedan dio u bolnici u Starim Mikanovcima. U listopadu 1991. godine dr. Dragica Periškić imenovana je za ravnateljicu bolnice u Starim Mikanovcima, koja je bila osnovana u prostorima tamošnje osmogodišnje škole. U Mikanovcima radi i ambulanta za uho, nos i grlo te operacijska dvorana, gdje zbrinjavamo veliki broj ranjenika.

Početkom 1992. godine ambulanta za uho, nos i grlo radila je za građanstvo u prostorima robne kuće „Vinkovčanka“ u Vinkovcima.

Ospozobljen je ubrzo dio bolničke zgrade zaraznog odjela, koji je bio sagrađen prije rata i u jesen 1992. godine počeo je tamo raditi naš odjel. Operacijska dvorana je uređena u podrumu iste zgrade. Rad se postupno normalizira, a kazuistika se od ratne počela vraćati na mirnodopsku. Istovremeno je trajala obnova glavne bolničke zgrade, koja je uništena do temelja. Godine 1998. pre seljen je Odjel u obnovljenu bolničku zgradu i dijeli prostor s Očnim odjelom na prvom katu, sve do danas.

Sadašnji službeni naziv naše djelatnosti je Odjel za bolesti uha, nosa i grla te

Razorena operacijska
dvorana Odjela za ORL

kirurgiju glave i vrata. Odjel danas ima 17 kreveta, odjelnu ambulantu i ambulantu za hitne intervencije. Ambulantni dio sastoji se od dvije opće ambulante, ambulante za audiovestibulologiju, ambulante za estetsku kirurgiju te dvije logopediske ambulante.

Prosječno se godišnje na Odjelu hospitalizira oko 950 pacijenata, učini oko 800 operativnih zahvata, 500 malih ki-

rurških zahvata, a kroz ambulante prođe oko 17 000 pacijenta.

Na Odjelu danas rade četiri liječnika specijalista i jedan specijalizant: dr. Dragica Periškić (rukovoditelj Odjela), dr. Martin Božić, dr. Anica Mišković, dr. Domagoj Marinić i dr. Tena Vujnovac. Svakim danom povećava se dijapazon pretraga i operacijskih zahvata zahvaljujući nabavci opreme i liječnicima, po-

Djelatnici Odjela za bolesti uha, grla i nosa - prvi red: Nada Jularić (instrumentarka), Tatjana Papić, Suzana Mihelčić, dr. Domagoj Marinić, Mirjana Žgela, Anamarija Levaković; stoje: Ivana Momić (administrator), dr. Tena Vujnovac (specijalizant), dr. Martin Božić, dr. Dragica Periškić (voditeljica Odjela), dr. Anica Mišković, Mirjana Štabler, bacc. med. teh. (instrumentarka)

sebno mladima koji su, dolazeći sa specijalizacije, donosili nove ideje i realizirali ih.

Kvaliteta i obim operacijskih zahvata koje radimo su na zavidnom nivou. Spomenut ću samo neke: operacija krajnja, klasična i rekonstruktivna kirurgija srednjeg uha, aplikacija ventilacijskih cjevčica kod sekretornog otitisa, operacije nosne pregrade i paranasalnih sinus-a, funkcionalna endoskopska sinusna ki-

rurgija, sinusoskopija, operacije tumora nosa, lica, larinksa i vrata.

S obzirom na to da u Vinkovcima ne postoji odjel za maksilofacialnu kirurgiju, na Odjelu zbrinjavamo sve vrste apsesa lica i vrata te u suradnji s oralnim kirurzima (dr. Vladimir Filipović i dr. Daniel Špehar) traumu maksilofacialnog područja, kao i sve ozljede lica i vrata. Radimo endoskopiju nosa, fiberoendoskopiju nazofarinks-a, larinksa i tra-

heje, ezofagoskopiju i bronhoskopiju, mikrolaringoskopiju te neke zahvate estetske kirurgije. Zahvaljujući ultrazvuku i CT dijagnostici, lakše i preciznije dolazimo do podataka koji su važni za liječenje naših bolesnika.

Odjel za bolesti uha, nosa i grla te kirurgiju glave i vrata organizirao je 1977. godine sekcijski sastanak otorinolaringologa Hrvatske, a 1990. godine inter-

sekcijski sastanak Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Liječnici i medicinske sestre Odjela sudionici su mnogih oblika stručnog usavršavanja. Odjel je kadrovski ekipiran te pratimo, u našoj struci, nove metode i mogućnosti u dijagnostici i terapiji. Uz razumijevanje upravnih struktura Bolnice, možemo biti zadovoljni današnjim statusom naše djelatnosti u Bolnici i u cijeloj regiji.

Vesna Čorluka, dr. med.

ODJEL ZA OČNE BOLESTI

Odjel za očne bolesti otvoren je u ožujku 1972. godine. Rukovoditelj Odjela bio je dr. Milan Hajduković, koji od 1969. godine radi u specijalističkoj ambulanti za očne bolesti i prvi je stalni očni liječnik u Vinkovcima. Samostalni očni odjel imao je tada veliki značaj za grad Vinkovce, ali i za njegovu šиру okolicu: Vukovar, Županju, Orašje, Brčko i druga mjesta iz kojih su svakodnevno dolazili pacijenti. Odjel se nalazio u prostorima IV. kata Medicinskog centra Vinkovci i imao ukupno 28 kreveta uz dva dječja kreveta.

Od 1970. godine radila su dva oftalmologa dr. Milan Hajduković i dr. Vladimir Tasev. Krajem sedamdesetih godina na Očni odjel došli su oftalmolozi dr. Ljerka Vukovarac Miljuš i dr. Ivan Prgomet. Dr. sc. Ivan Dulić, dr. med., došao je iz Subotice 1997. godine. Dr. Vesna Čorluka završila je specijalizaciju 1998. godine, dr. Krešimir Parat 2003. godine, a dr. Domagoj Rašić 2011. godine. Po završetku specijalizacije dr. Marija Štanfel ostala je raditi na Klinici za očne bolesti KBC Zagreb – Rebro.

Prva medicinska sestra na Očnom odjelu bila je viša medicinska sestra Ružica Milošević, koja je bila i prva glavna sestra odjela. Tijekom godina povećavao se broj zdravstvenih radnika. Višu medicinsku školu završila je sestra Ljubica Edelinski. Godine 1979. sestra Anica Bilić diplomirala je na višoj medicinskoj školi za ortoptiku i pleoptiku te se počinje i intenzivnije raditi dijagnostika i liječenje poremećaja položaja oka u dječjoj dobi. Nakon Ružice Milošević, glavne sestre Odjela bile su više medicinske sestre Anica Bilić (u dva navrata), Vita Čolak (do premeštaja u kirurški operacijski trakt) i Senka Kubica od 2008. godine do danas.

Medicinske sestre koje su radile na Očnom odjelu do ratne 1991. su: Marija Škorić, Nevenka Jukić, Nevena Delaš, Mirjana Vraneš, Sanja Rajčić, Marija Lončar, Andelka Lašvić, Božica Tadić Vučićević, Ana Majstorović, Smilja Vidović, Hermina Bole i Jasminka Godoš. Administrator je bila Jadranka Bebek.

Domovinski rat donosi velike promjene u radu Očnog odjela. Početkom total-

nog rata u Vinkovcima 14. rujna 1991. godine Odjel donekle funkcioniра u svojim prostorima, sve do studenog 1991. godine. Od tada pa sve do 15. lipnja 1992. godine u podrumu vinkovačke bolnice ostali su i oftalmolozi dr. Ljerka Vukovarac Miljuš i dr. Ivan Prgomet te medicinske sestre Marija Škorić i Vita Čolak, koji su radili i opstali u izuzetno teškim ratnim uvjetima. Dr. Ivan Prgomet bio je voditelj odjela do smrti 1996. godine, a poslije njega Odjel je vodila dr. Ljerka Vukovarac Miljuš (u mirovini je od 2004. godine).

Tijekom poslijeratnog perioda Očni odjel se preseljavao u razne prostore bolnice, prateći proces i ritam obnove. Odjel je 1996. godine dobio svoje prostore uz Odjel za uho, grlo i nos na I. katu Opće bolnice Vinkovci. Odjel raspolaže s deset bolesničkih kreveta, a obnovom operacijskog trakta osposobljena je i kompletirana očna operacijska sala.

Već početkom sedamdesetih godina počeo je kvalitetan i sustavan rad u liječenju očnih oboljenja djece i odraslih. Prva operacija sive mrene obavljena je

Djelatnici Odjela za očne bolesti: Marija Lončar, Senka Kubica, bacc. med. tech. (glavna sestra Odjela), Renata Gabud, Marija Škorić, Svetlana Petrinović, dr. sc. Ivan Dulić, dr. med., dr. Vesna Čorluka (voditeljica Odjela), Marija Musić, Gordana Matoković.

28. prosinca 1972. godine. Obavljane su i operacije mrene, glaukoma, strabizma i dakriocistorinostomije. Od dijagnostičkih postupaka radilo se vidno polje po Goldmanu, dakriocistorinografije, tonografije. Također su provođene, u sklopu dječje oftalmološke ambulante, ortoptičke i pleoptičke vježbe.

Nakon preseljenja 1996. godine, uz veliki entuzijazam kolegija, počinje novo vrijeme kirurgije u vinkovačkoj oftalmologiji. Uvode se novi i suvremeni načini operativnog liječenja sive mrene uz ugradnju intarokularnih leća, PHACO operacije (prva fakoemulzifikacija učinjena je 2004. godine) uz implantaciju savitljivih intraokularnih leća. Rade se standardne operacije glaukoma, TTC (trepanotrabekulektomija), kombinirane PHACO punch operacije katarakte i glaukoma u jednom operativnom aktu, sekundarne implantacije iris claw IOL-a (intraokularnih leća), odnosno verysise intraokularnih leća. Dijagnostički se postupci uz kompjuteriziranu perimetriju upotpunjuju i ultrazvučnim oftalamološkom dijagnostikom.

Tijekom 2010. godine na Odjelu za očne bolesti vinkovačke bolnice kirurški je obrađeno 574 pacijenta, od toga je učinjeno 465 PHACO operacija, 78 ECCE-a, 13 pterigija, 2 verysise i 1 TTC.

Odjel za očne bolesti danas broji ukupno 16 djelatnika: četiri liječnika i dvanaest medicinskih sestara.

Liječnici su dr. sc. Ivan Dulić, dr. med., dr. Vesna Čorluka (voditeljica Odjela), dr. Krešimir Parat i dr. Domagoj Rašić.

Glavna sestra Odjela je viša medicinska sestra Senka Kubica (diplomirala 2008. godine).

Medicinske sestre po abecednom redu su: Marina Bočić, Renata Gabud, Branka Gavranović, Marija Lončar, Gordan Matoković, Marija Musić, Svetlana Petrinović, Sanja Rajčić, Marija Škorić i Lidiya Zetović.

Entuzijazma i ambicija na našem odjelu ne manjka. Stoga se nadamo i očekujemo podršku vodećih struktura, da u dogleđno vrijeme organiziramo naš odjel u novim prostorima. U očekivanju smo i nove opreme za operacijsku salu. Potrebe za povećanjem broja operativnih zahvata su realne i ostvarive.

Literatura:

Godišnjak za kulturu, umjetnost i društvena pitanja, Ogranak Matice hrvatske Vinkovci, br. 14, Vinkovci, 1996.

Vinkovački list, XXI, br. 21 (1973), str. 2, Vinkovci, 08. 06. 1973.

ODJEL ZA ORTOPEDIJU

Odjel za ortopediju najmlađi je odjel vinkovačke bolnice. Dana 8. veljače 2011. godine proslavljen je osam godina opstojnosti Odjela. Ortopedska djelatnost u našoj ustanovi započela je znatno ranije, početkom 60-ih godina prošlog stoljeća kada u ortopedsku ambulantu dolazi raditi tada poznati ortoped dr. Egon Maroević, ondašnji šef Odjela za ortopediju osječke bolnice. U drugoj polovici 60-ih godina umjesto dr. Maroevića, u ortopedskoj su ambulanti radili dr. Predrag Klisić i dr. Ljubiša Janković s tada čuvene Banjice iz Beograda. Kako se radilo o gostujućim liječnicima, radila je isključivo ambulanta. Zbog ortopedskih operacija, pacijenti su i dalje odlazili u druge ustanove.

Prvi stalni ortoped u vinkovačkoj bolnici bio je dr. Mirko Burić, koji je završio specijalizaciju iz ortopedije i počeo raditi 1969. godine. Već početkom 1971. godine napušta Ustanovu i odlazi u Sisak. Po odlasku, nekoliko godina dolazi subotom raditi u ortopedsku ambulantu, izvršavajući na taj način ugovornu

obvezu prema Ustanovi. Važno je napomenuti kako je dr. Burić, za vrijeme kratkog boravka u vinkovačkoj bolnici, dežurao na Kirurgiji i počeo raditi prve osteosinteze.

Dr. Mirko Knežević počeo je raditi nakon položenog specijalističkog ispita 1975. godine. U tom periodu otvorena je ortopedска ambulanta, koja radi svakodnevno. Kako je dr. Knežević bio jedini ortoped, postojao je samo ambulantni pogon, a dr. Knežević jedanput tjedno odlazi u Osijek na Ortopedski odjel, gdje svoje pacijente po potrebi upućuje i operativno liječi.

Dr. Marko Reljanović završio je specijalizaciju 1981. godine. Njegovim dolaskom stvoreni su uvjeti za proširenje djelatnosti, pa već 1982. godine na Odjelu kirurgije postoje dvije sobe sa 6 kreveta za potrebe Ortopedskog odjela. Time su stvorenii uvjeti za početak operativne ortopedije u vinkovačkoj bolnici. Prvi operativni zahvati, koji su tada izvođeni, bili su deformiteti stopala (*hallux valgus*), artrotomije koljena po Smil-

lie-u i Payeru te odstranjenje burzi, gangliona i ostali mali zahvati. Voditelj odjela je u tom razdoblju bio dr. Mirko Knežević. Na Ortopedskom su odjelu, osim navedenih liječnika, radile glavna sestra Janja Pfajfer, instrumentarka Ljerka Ferić, administratorica Mira Bušić i gipser Mišo Raič.

Godine 1985. Ortopedski odjel je bio organizator stručnog skupa o bolestima kralježnice, a osim ortopeda iz susjednih ustanova, nazočni su bili i tada vođeci ortopedi s Klinike za ortopediju iz Zagreba.

Odjel je radio sve do početka Domovinskog rata. Tada se, kao i cijela Ustanova, prilagođava ratnim uvjetima i djelatnici se, ovisno o potrebama službe, raspoređuju na rad po različitim lokacijama u gradu i izvan njega. U vrijeme Domovinskog rata u Bolnici je radila ortopedска ambulanta koju je vodio dr. Knežević, a dr. Reljanović je radio u izmještenoj ratnoj bolnici. S obzirom na potpunu razrušenost bolničkih objekata tijekom rata, u poratnom periodu se rad Odjela za ortopediju ponovo svodi na dvije ambulante smještene u zgradama tehničke službe bolnice.

Voditelj odjela 1994. godine postaje dr. Marko Reljanović. Na odjelu rade sestre Slavica Pandurović, Vera Jovanović, a instrumentarka je i tada Ljerka Ferić. Operativno liječenje se provodilo hospitaliziranjem bolesnika na Kirurškom od-

jelu, koji je i sam bio prostorno reducirani. Stoga su zahvati bili skromni po broju i opsegu. Istodobno je obnavljana bolnička zgrada u kojoj se, zbog sve većeg priljeva ortopedskih pacijenata, planirao formirati po prvi puta potpuno samostalni ortopedski odjel. Zbog toga je na Odjel 1999. godine primljen specijalist dr. Stjepan Troha, koji je došao iz Županje. Godine 2001. dolazi sa specijalizacije i dr. Dinko Raič. U prizemlju obnovljene bolničke zgrade 2002. godine uređene su dvije ortopedske ambulante. Iako bez pravih operacijskih dvorana, koje još nisu bile dovršene, na Odjelu se izvode artroskopije i parcijalne endoproteze kuka. Voditelj odjela, a ujedno i ravnatelj Opće bolnice Vinkovci bio je dr. Marko Reljanović. Odjel za ortopediju bio je 2002. godine domaćin stručnog skupa ortopeda Slavonje i Baranje.

U veljači 2003. godine Odjel za ortopediju postaje samostalan te u svom sastavu ima 5 dvokrevetnih soba i odjelnu ambulantu uz prateće prostorije. Odjel je smješten na četvrtom katu bolničke zgrade uz jedinicu za traumatologiju Kirurškog odjela. Osamostaljenjem Odjela za ortopediju povećao se i broj zaposlenih djelatnika, prvenstveno sestara. U trenutku osnivanja na odjelu su radili specijalisti: dr. Marko Reljanović (voditelj Odjela), dr. Mirko Knežević, dr. Stjepan Troha i dr. Dinko Rajič. Kao spe-

cijalizant radio je godinu dana i dr. Matanović, ali je zbog osobnih razloga odustao.

Glavna sestra Odjela za ortopediju, od osnutka pa sve do danas je Smilja Kalaića, bacc. med. techn., a ostale sestre su Mirna Reljanović, Andrijana Plivelić, Maja Barišić, Ankica Cikač, Jelica Raguž i administrator Darko Rimac. Nešto kasnije na odjel je došla i sestra Ivana Smolčić. Odjel nije imao niti ima svog

gipsera, pa se po potrebi angažiraju gipseri s Kirurgije. Odjel nema instrumentku pa i taj dio posla obavljaju djelatnici Kirurgije. Godine 2005. sestra Ankića Cikač napustila je Odjel, a na njezino mjesto došla je Gordana Butković. Tijekom 2010. godine dolaze još sestre Marina Tokić i Ivana Krtić.

Voditelj odjela dr. Marko Reljanović napustio je Bolnicu 2004. godine zbog odlaska u Zagreb. Šef odjela postaje dr.

Djelatnici Odjela za ortopediju - prvi red: Jelica Raguž, dr. Stjepan Troha (voditelj Odjela), Goran Zorić, Ivana Čurčić; stoje: dr. Dinko Raič, Smilja Kalaica, bacc. med. tech. (glavna sestra Odjela), dr. Antun Martinović, Ana Marija Balog (administrator), Gordana Butković, Maja Barišić, Andrijana Plivelić, Marina Tokić.

Stjepan Troha, koji ovu dužnost obnaša sve do danas. Dr. Mirko Knežević otiašao je 2007. godine u mirovinu, pa na odjelu ostaju raditi dvojica specijalista do povratka sa specijalizacije dr. Ante Martinovića 2010. godine. Sada na Odjelu rade trojica specijalista, a na specijalizaciji se nalazi dr. Katarina Barbarić.

Administrator Darko Rimac premješten je na drugi odjel pa poslove administracije, do povratka s edukacije sestre Mirne Reljanović, obavlja Ana Balog.

Na Ortopedskom odjelu sada rade: 3 specijalista ortopeda, jedan liječnik na specijalizaciji iz ortopedije, jedna glavna viša sestra, 7 sestara i administrator. Odjel i danas ima 10 kreveta s ordinacijom u stacionaru i dodatnim prostorijama. Kroz Odjel godišnje prođe 400-450 bolesnika, od toga veći dio operativnih.

Godišnje se izvede oko 250 operativnih zahvata, od manjih intervencija preko artroskopija do endoprotese kuka i koljena. U ambulantnom dijelu se godišnje pregleda oko 11 000 pacijenata, a većini treba napraviti dodatno i ultrazvučni pregled. Koristimo se uslugama RTG i CT-a, kao i dobro opremljenog laboratorija. Također nam je na raspolaganju citološka, mikrobiološka i patohistološka dijagnostika. Dobro i korektno surađujemo s ortopedskim odjelima naše regije i šire, a posebno s Ortopedskim odjelom KBC Osijek. Nedostatak liječnika i veliki broj bolesnika u ambulantni sputava odjelni, osobito operativni rad. Nadamo se u budućnosti doseći barem broj specijalista, kako je planom i zacrtano (pet liječnika specijalista ortopeda) te time stvoriti uvjete za širenje broja i spektra operativnih zahvata.

Ivan Pripužić, dr. med.

ODJEL ZA UROLOGIJU

Urološki bolesnici liječeni su na kirurškom, internom, a dijelom i dječjem odjelu sve do povratka dr. Ozrena Koščića sa specijalizacije 1970. godine. Liječenje su provodili kirurzi i urolog dr. Šarinić, koji je došao u Vinkovce iz Dobroja. Preseljenjem u zgradu nove bolnice 1972. godine Urološki odjel postaje samostalan, a prvi rukovoditelj je dr. Koščić. Organizirao je polikliničku i odjelnu službu te je zasluzan za uvođenje standardnih uroloških endoskopskih pretraga i endoskopskih operativnih zahvata, a godine 1988. stekao je naslov primarijusa.

Na Urološki odjel došao je 1980. godine specijalist urolog dr. Ivan Krznarić, a 1982. godine specijalist urolog dr. Ivan Pripužić.

Nakon Domovinskog rata, 1994. godine specijalizaciju završava dr. Antun Ručević, koji radi na Urološkom odjelu do 2006. godine. Dr. Igor Tomašković odlazi na specijalizaciju u Zagreb 2001. godine, ali kao specijalist urolog ostaje raditi na Klinici za urologiju KBC „Sestre

milosrdnice“ u Zagrebu. Dr. Dalibor Šimunović odlazi na specijalizaciju iz urologije 2003. godine u KBC Osijek, gdje i ostaje po završetku specijalizacije.

Tijekom 2007. i 2008. godine na Odjelu počinju raditi specijalisti urolozi dr. Ali Chreki i dr. Velimir Terzić. Sa specijalizacije se 2010. godine na Odjel vratila dr. Višnja Lanc. Početkom 2009. godine na specijalizaciju iz urologije otišao je dr. Miroslav Tomić u KBC „Sestre milosrdnice“.

Od osnivanja Urološkog odjela brigu o urološkim bolesnicima, uz liječnike, vodile su i medicinske sestre. Glavne sestre Odjela bile su Ljubica Vlahović do 1973. godine, Ljerka Patarčić od 1973. do 1983. godine i Zora Puđa od 1983. godine do početka Domovinskog rata. Po završetku Domovinskog rata glavna sestra je Ankica Knežević, a od 2001. godine viša medicinska sestra Kata Plavšić.

Na Odjelu su radile i medicinske sestre: Vladimirka Vidić, Slavica Levaković, Lucija Klepo, Katarina Šimunić, Ljuba Ma-

Djelatnici Odjela za urologiju - prvi red: Mirjana Jurić (instrumentarka), dr. Ali Chreki, Ankica Knežević (instrumentarka), dr. Višnja Lanc; stoje: Biserka Šaravanja (administrator), dr. Ivan Pripužić (voditelj Odjela), Kata Plavšić, bacc. med. tech. (glavna sestra Odjela), Dubravka Dretvić-Tadić, Anica Santovac, dr. Velimir Terzić.

rijanović, Velinka Prpić, Dušanka Lam-palov, Ana Fajdetić, Ankica Jakovljević, Vera Paradžković i Mira Klobučar. Sada su na Odjelu Jela Kalaica, Željka Pavelić, Ivanka Mikić, Mirjana Jurić, Anica San-tovac, Ozrenka Previšić, Dubravka Dret-vić-Tadić, Kristian Razbušek i Marica

Mikulić. U pisarni je prije radila Marija Krmpotić, a sada radi Biserka Šaravanja.

Spremačice na Urološkom odjelu bile su: Danica Švetak, Katica Astaloš, Kata-rina Marijanović i Mira Žido. Sada taj posao obavljaju Marijana Antinac, Du-ška Maroš i Slavica Salatović.

U početku je Urološki odjel dijelio prostor prizemlja bolničke zgrade s Koronarnom jedinicom. Budući da je tijekom Domovinskog rata prostor Odjela potpuno devastiran, poratni rad odvijao se u prostorijama sadašnjeg biokemijskog laboratorija. Godine 1998. Odjel se privremeno uselio u novoizgrađeni prostor „Lazaret”, u kojem djeluje i danas.

Za vrijeme Domovinskog rata osoblje Urološkog odjela bilo je raspoređeno u ratnim bolnicama u Vinkovcima, Županiji i Starim Mikanovcima.

Urolozi Medicinskog centra Vinkovci organizirali su u Vinkovcima 1979. godine stručni sastanak urologa Hrvatske.

Odjel je u početku rada imao 15 kreveta za odrasle i 3 dječja kreveta, a novom raspoložljom Ministarstvu zdravstva 2005. godine broj kreveta je smanjen

na 12. U sklopu odjelnog rada provodi se i endoskopska dijagnostika. U operacijskoj sali na prvom katu izvode se endoskopski zahvati te ultrazvučna dijagnostika. Na trećem katu, u bolničkom operacijskom bloku izvode se veći urološki operacijski zahvati.

U sklopu urološke ambulante obavlja se magnetoterapija, urodinamika i ultrazvučna dijagnostika.

Broj hospitaliziranih pacijenta na Urološkom odjelu 2009. godine bio je 475. Tijekom iste godine učinjeno je 300 cistoskopija, 64 biopsije prostate, 220 operativnih zahvata i 8500 specijalističkih pregleda.

Očekivanim preseljenjem u nove prostore, na Odjelu će specijalisti urolozi moći planirati izvođenje složenijih dijagnostičkih i terapijskih zahvata.

Željka Kolak, dr. med.

ODJEL ZA FIZIKALNU MEDICINU I REHABILITACIJU

Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju počeo je raditi 1971. godine radom specijalističke fizijatrijske ambulante i povratkom fizijatra dr. Ante Dogana sa specijalizacije.

Godine 1976. dolaskom specijalistice dr. Jasne Rašić, odjel počinje raditi cijelovito s fizijatrijskom ambulantom i fizioterapijom u sklopu tadašnjeg Medicinskog centra. Iste godine dr. Jasna Rašić imenovana je za rukovoditelja djelatnosti koja zapošljava 4 fizioterapeuta, medicinsku sestru i administratora. Viši fizioterapeut Ivo Parat postavljen je za glavnog fizioterapeuta (s tog mesta otiašao je u mirovinu u siječnju 2010.) Godine 1982. sa specijalizacije dolazi dr. Vlatko Kuruc. Dr. Jasna Rašić magistirala je 1986. godine temom „Socijalno-ekonomski problemi i radna sposobnost reumatskih bolesnika“ te stekla zvanje uže specijalnosti iz reumatologije. Naziv primarius priznat joj je 1988. godine.

Godine 1990. Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju je, po odluci tada-

šnjeg direktora preseljen u zgradu Dom umirovljenika, a u neposrednoj blizini bolnice, gdje je uz ambulantni dio i fizikalnu terapiju smješten i stacionar s 12 kreveta za bolesnike. Početkom srpske agresije na Hrvatsku 27. rujna 1991. zgrada je pogodjena zapaljivim projektillima i bombama te teško oštećena. Rad Odjela bio je potpuno onemogućen pa je dio osoblja obavljao poslove na Kirurskom odjelu uz prvu crtu bojišnice. Kompletna služba nastavlja s radom 1. lipnja 1993. u prostorijama bivšeg školskog dispanzera.

Od 5. kolovoza 1995. do 1. veljače 1996. godine, za vrijeme akcije „Oluja“ Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju preseljen je u podrum robne kuće „Vinkovčanka“, gdje su obavljani svi poslovi zbrinjavanja pacijenata. Nakon toga je odjel, opet privremeno, preseljen u novu bolnicu u prostorije Odjela pedijatrije.

Adaptacijom dijela polikliničke zgrade Opće bolnice Vinkovci, Odjel za fizikal-

nu medicinu i rehabilitaciju preseljen je 1997. godine u novouređene prostorije, kao poliklinička djelatnost. Prim. mr. sc. Jasna Rašić radila je u specijalističkoj fizijatrijsko-reumatološkoj ambulanti te obnašala funkciju voditelja odjela do 2009. godine. Uz to je radila i u EMG laboratoriju na Odjelu za živčane bolesti Opće bolnice Vinkovci.

Godine 2001. sa specijalizacije je došla dr. Margareta Čalić, a 2002. godine dr. Željka Kolak. Godine 2006. dolazi iz Vukovara dr. Tamara Djurić-Tuša, koja je završila edukaciju za elektromioneurografsku dijagnostiku. U siječnju 2007. godine dr. Vlatko Kuruc odlazi u mirovinu, a prim. mr. sc. Jasna Rašić u kolovozu 2009. godine.

Od lipnja 2009. godine voditelj Odjela je dr. Željka Kolak, glavni fizioterapeut Jadranka Radović, a zaposlena su četiri viša fizioterapeuta.

Ambulanta za osteoporozu počela je s radom 2002. godine. Kupljen je uređaj za denzitometriju skeleta, a medicinska sestra Zdenka Dujak educirana je za rad na uređaju. Godišnje se kod oko 2500 bolesnika učini snimanje gustoće kostiju.

Od 2006. godine na Odjelu se provodi limfna drenaža mastektomiranih žena pomoću limfomata i ručne limfne drenaže, za što su educirane tri fizioterapeutkinje. Specijalistička ambulanta za

dječju rehabilitaciju radi od 2009. godine pod vodstvom dr. Kolak i dr. Čalić.

Danas je Odjel za fizičku medicinu i rehabilitaciju poliklinički-konzilijarna djelatnost vinkovačke Opće bolnice, koja pruža medicinske usluge ambulantno i rehabilitira ležeće bolesnike na Kirurško-traumatološkom, Internom i Dječjem odjelu te jedinici intezivne njegе.

Odjel raspolaže s mogućnošću pružanja individualne i grupne kinezioterapije, hidroterapije, elektroterapije, ultrazvuka, magnetoterapije, lasera, termoterapije i masaže. Godišnje se obradi oko 7000 bolesnika.

U kazuistici dominiraju degenerativne i upalne reumatske bolesti kralježnice i zglobova, traume te posljedice cerebrovaskularnih bolesti. Znatan je broj sportskih ozljeda, postoperativnih stanja, djece školske dobi s posturalnim poremećajima te dojenčadi i male djece s neurorazvojnim odstupanjima.

Na Odjelu se obavlja praktični dio nastave za srednju medicinsku školu, smjer fizioterapija.

U tijeku je prostorno proširenje Odjela. Planirano je i daljnje opremanje te nabava novih uređaja, a fizioterapeuti planski provode stručna usavršavanja. Lječnici redovito sudjeluju na domaćim i inozemnim kongresima te stručnim sajstancima i predavanjima.

Djelatnici Odjela za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju - prvi red: Asmira Zoletić, Danijela Pajtak, Silvija Sikora, Dubravka Pavlović, Jelena Šarić, Ilka Šarić, Diana Novak, Sonja Essert; stoje: Jadranka Radović (glavni fizioterapeut), Kata Curić, Helena Ljaljić, Dubravka Pavlović, dr. Željka Kolak (voditeljica Odjela), dr. Tamara Đurić Tuša, dr. Margareta Čalić, Katica Dominiković, Ivan Pažin, Mila Pešić, Ruža Mišić, Kristina Brkić.

Djelatnici Odjela za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju:

Specijalisti fizikalne medicine i rehabilitacije – dr. Željka Kolak, dr. Margareta Čalić, dr. Tamara Đurić-Tuša i specijalizantica dr. Josipa Marić-Sabadoš.

Fizioterapeuti – Jadranka Dorić-Žeravica, Katica Dominković, Ruža Mišić, Mila Pešić, Kata Curić, Helena Ljaljić, Ilka Šarić, Nada Čajkovac-Čolić, Kristina Brkić,

Danijela Pajtak, Ana Belić, Jadranka Radović, Asmira Zoletić, Mirjana Filić, Jelena Šarić, Silvija Sikora (Ivana Marinac otišla je 2007. godine u Zagreb) te radni terapeuti Sonja Essert i Diana Novak.

Medicinske sestre – Dubravka Pavlović (od 1994. godine), Zdenka Dujak i Dubravka Pavlović (2010. godine prešla s Nurološkog odjela).

Administrator – Josip Lucić (od 2008. godine, kada je u mirovinu otišla Jasna Pavić).

Spremačica – Julijana Veselčić (od 2000. godine).

ODJEL ZA RADIOLOGIJU

Početci radiologije u vinkovačkoj bolnici datiraju od ranih pedesetih godina prošlog stoljeća kada su korišteni RTG aparati „Morava“ za dijaskopiju, na kojima su radili ftiziolozi dr. Čobanić i dr. Petković te pedijatri. Dijaskopiralo se i u mjesnim ambulantama Otoka, Markušice i Ivankova.

Do 1953. godine bolesnike se pregledavalo rendgenski samo prosvjetljivanjem (*scopia*). Od 1954. godine angažiran je jedan rendgenski tehničar, a kasnije je jedan liječnik za rendgenologiju dolazio iz Beograda jednom tjedno i pregledavao bolesnike. Od prosinca 1955. godine pregled obavlja liječnik specijalist za rendgenologiju iz Osijeka. Također su svakodnevno bolesnike s Internog i Kirurškog odjela rendgenski pregledavali šefovi tih odjela ili odjelni liječnici.

Godine 1954. uvedeno je rendgensko snimanje. Osposobljena je tamna komora, nabavljen je potreban pribor za snimanje i razvijanje filmova. Od tada se snimaju kosti, pluća i srce, žučna vrećica (*Cholecystographia*), bubrezi (*Pye-*

lographia), maternica (*Hysterosalpingographia*) i zubi.

Električna ventilacija rendgenske prostorije i tamne komore uređene su 1955. godine, uvedene su i neke nove zaštitne mjere: zaštitni stolac, olovna pregača ispod ekrana, nabavljen je nova pregača i nove rukavice, a naknadno i oklop oko stola za ukopčavanje. Počela se voditi evidencija pregleda, osnovani su kartoteka i arhiv filmova.

Na terenu su pluća snimana pokretnim fluorografom koji je bio smješten u autobus, a 1974. godine postavljen je u staru bolnicu u Zvonimirovoj ulici. Na njemu se radilo sve do 80-ih godina 20. stoljeća, kada je kupljen „Siemens ODE-LKA“ za serijsko snimanje pluća na formatu 10 x 10 cm. Taj aparat je bio u funkciji sve do kupovine „Siemens Tomaramata“ početkom 90-ih godina 20. stoljeća i do preseljenja antituberkuloznog dispanzera u novu bolnicu.

Bitan tehnološki i organizacijski iskorak učinjen je 1972. godine izgradnjom nove bolnice i kupovinom dva nova RTG

aparata „Philips 1100“ za radiografije i „Siemens Tridoros“ za dijaskopske pretrage (dijaskopije probavnog trakta i kontrastne pretrage urotrakta). Tada je kupljen i prvi aparat s TV lancem te pokretni aparat za potrebe Kirurgije i za snimanja na Odjelu.

Osamdesetih godina je nabavljeno još nekoliko aparata specijalne namjene. Među njima je „Angiomultix“ s ugrađenim automatskim „Puchov“ mjenjačem kazeta i automatskom špricom koja radi na principu komprimiranog zraka, a programirao se bušenim karticama.

UZV dijagnostika se razvijala paralelno s RTG dijagnostikom. Prvu UZV pretragu učinio je u studenom 1985. godine dr. Trajer, nakon čega slijedi značajna dijagnostička ekspanzija radiološke djelatnosti. U početcima su ultrazvučne pretrage obavljane na ginekološkom aparatu.

Radiologija je svoj prvi ultrazvučni aparat dobila 1989. godine i „Sonoline – SL“ koji je sve do nedavno radio na Ortopediji, a 1997. godine kupljen je „Siemens Versu Pro.“ Paralelno s konvencionalnim UZV abdomena, radiolozi se educiraju i u UZV dijagnostici dojke i dopler sonografiji, za što je zaslužan dr. Trajer koji je 1993. godine obranio magisterski rad iz područja UZV dijagnostike. Ultrazvuk se u vinkovačkoj bolnici počeo raditi prije nego u Vukovaru i Županji, a angiodijagnostiku je još imao samo Os-

tek, kao i UZV dijagnostiku displazije dječjeg kuka. Još jedan UZV aparat s color-dopplerom marke „Aloka L7“ kupljen je 2008. godine, te sada istovremeno rade dvije UZV ambulante. Aparat za kompjutoriziranu tomografiju marke „Hitachi“ montiran je 1993. u prizemlju dispanzerskog dijela bolnice.

Prvi CT pregled u Ustanovi učinjen je 2. prosinca 1993. godine. Novi jednoslojni spiralni CT aparat „Shimadzu“ instaliran je 2005. godine. Iste godine instaliran je i ortopanogram i RTG aparat za pojedinačno snimanje zubi, a ambulanta radi svaki dan za potrebe stomatološke službe.

Prvi polivalentni digitalni RTG aparat „Siemens Isyo“ kupljen je 2010. godine te instaliran u obnovljenom krilu bolnice, za potrebe pulmološke ambulante i hospitaliziranih bolesnika na Odjelu za unutarnje bolesti i Odjelu za zarazne bolesti.

Tijekom 2009. i 2010. godine dolazi do digitalizacije i informatizacije na Odjelu. Kupljena su dva digitalizatora za prevodenje klasičnih RTG snimaka u digitalni oblik, pa se postupno izbacuje dokumentiranje RTG snimaka na film. Istovremeno je instaliran bolnički program za obradu i pohranjivanje RTG snimaka, kako bi bile dostupne za analizu svim odjelima Bolnice.

Do početka 70-ih godina aparatima je rukovalo priučeno osoblje (medicinske

Nova digitalna RTG snimaonica Ysio

Nova digitalna RTG snimaonica Ysio - upravljački dio

sestre, bolničari, fotografi – Mane Čiča) te liječnici fitiolozi i kirurzi. Prvi završeni ing. med. radiologije je Zdravka Marin, a prvi specijalista dr. Ilija Čukušić, koji dolaze početkom 70-ih godina 20. stoljeća. Tada su iz rada upućeni na školovanje za ing. med. radiologije Ružica Baličević, Miroslava Dugonjevac i Jure Milan Todorić koji je bio dugogodišnji glavni inženjer radiologije.

U radnom odnosu su i 2 fotografa, odnosno laboranta za razvijanje filmova u komori - Ljubica Šarić i Anica Vujević. Zbog nedostatka kadra, godinama su u Vinkovce dolazili raditi radiolozi dr. Kresimir Glavina i dr. Ivan Lakić iz Osijeka.

Poslije dr. Čukušića koji je odselio u Šibenik, dolaze radiolozi dr. Josip Stojanović (prešao raditi na Institut za tumore i slične bolesti u Zagrebu te postaje profesor radiologije na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu), dr. Marko Parać (odselio u Kutinu i poslije Domovinskog rata dolazio u ispmoć) i dr. Verović (odselio u Zagreb).

Nažalost, i u 80-im godinama se nastavlja trend odjelja stručnog kadra; iz Ustanove odlazi dr. Ljerka Vidović u Zagreb, dr. Ljubica Besermenji u Zabok, a danas pokojni dr. Borivoj Delibašić u Ambulantu opće medicine Komletinci.

Od višeg inženjerskog kadra treba spomenuti Anu i Vilija Tkalčića te Marijana Čačića, koji su odselili u Zagreb.

Poslije obnove prostora Radiologije 2003. godine, izgubili smo još dva radiologa – dr. Martina Salaja (odlazi u Kliniku za traumatologiju – Zagreb) i dr. Vesnu Ćubrić (odlazi raditi u privatnu polikliniku u Split).

Dugogodišnji šef Odjela bio je dr. Kvirin Korda, čija zasluga je uvođenje mamo-grafija već desetak godina iza svjetske premijere u Strassbouru.

Od 1986. do 1998. godine voditelj djelatnosti je bio mr. sc. Aleksandar Trajer, dr. med., a od 1998. godine voditelj je dr. Dragica Matić.

Rat je čitavo vinkovačko zdravstvo stavio pred velike kušnje. Već u rujnu 1991. godine, nakon intenzivnih granatiranja, devastirani su svi prostori iznad podruma. Oštećenja vodovodnih i električnih instalacija su trajno oštetila gotovo sve fiksne RTG aparate, od kojih je jedan ipak ospozobljen i bio u funkciji čitavo vrijeme rata, a operacijske sale su servisirali manji portabilni aparati tipa „Siemens“.

U vinkovačkoj su bolnici u to vrijeme smjenski radila četiri inženjera medicinske radiologije: Ivica Knežević, Ružica Baličević, Martin Gavranović i Milan Solocki, te dr. Trajer. U dislociranoj improviziranoj bolnici u Starim Mikanovcima radila su dva inženjera: Jure Todorić i Tomislav Šaravanja. U proljeće 1992. godine u improviziranim prostorima na

području bivše „NA-ME“ radila je dislocirana UZV dijagnostika (ing. med. radiologije Zdravka Marin i dr. Aleksandar Trajer). Tijekom rata Odjel je bio značajno oštećen, i u tim uvjetima je funkcioniраo sve do obnove, koja je počela 2000. godine.

U svibnju 2000. godine Odjel je iseljen s prvog kata i dijagnostika se obavljala u prizemlju bolnice u privremenom smje-

štaju – UZV, toramat, CT i „Shimadzu“ snimaona koja je bila za sve kontrastne pretrage, kao i za ostala snimanja (osim pluća) i radila je tri godine po 24 sata (dežurstvo). Dijaskopske pretrage rađene su u privremenoj snimaonici u staroj bolnici na „Hitachi“ aparatu. Nakon obnove 2003. godine, RTG odjel je ponovno useljen na prvi kat bolnice i opremljen novom aparaturom marke „Sie-

Djelatnici Odjela za radiologiju - prvi red: ing. Tomislav Šaravanja, ing. Marko Pavlović, ing. Matej Jularić; stoje: Marina Šimić (daktilograf), dr. Dobrila Tomić, ing. Miroslava Dugonjevac (glavna inženjerka Odjela), dr. Dragica Matić (voditelj Odjela), ing. Josip Lučić, ing. Zdravka Marin, dr. Dragana Vilušić Dujmović, ing. Gordana Salaj, Tatjana Bičanić (administrator), sr. Marija Miličić, sr. Zdenka Knežević.

mens" (mamograf, polivalentna snimanica, teledirigirani dijaskopski aparat i novi UZV aparat).

Na traženje kolega kliničara, 2004. godine organizirana su dežurstva radiologa s četiri liječnika iz Ustanove i uz pomoć radiologa dr. Zlatka Krtalića iz DZ Županija te dr. Drage Mitrečića iz OB u Slavonskom Brodu.

Trenutno kolektiv broji 6 specijalista radiologa: mr. sc. Aleksandar Trajer, dr. med., dr. Dragica Matić (voditelj Odjela), dr. Ljiljana Stanojlović-Botić, dr. Diana Rukavina-Sokol, dr. Dragana Vilušić-Dujmović i dr. Dobrila Tomić.

Na specijalizaciji su liječnici: dr. Dinka Barić, dr. Ružica Ivelj i dr. Ivan Kuharić.

Inženjeri medicinske radiologije su: Miroslava Dugonjevac, Angela Bašić, Gordana Salaj, Biljana Sabljak, Tomislav Šaravanja, Ivica Knežević, Martin Gavranović, Marko Pavlović, Mario Cigić, Matjej Jularić, Josip Lučić i Zdravka Marin.

Na Odjelu su administratori Anica Šmuc i Tatjana Bičanić, daktilograf Marina Šimić i laborant Ljubica Šarić.

Odjel je 2005. godine organizirao stručni skup inženjera medicinske radiologije Slavonije i Baranje.

Mjesečno se na Odjelu pregleda između 3500 i 4000 pacijenata. Uz konvencionalna Rtg snimanja i UZV pregledе, rade se kontrastne i dijaskopske pretrage mokraćnog i probavnog trakta, snimanje zubi, mamografija, doplerska dijagnostika krvnih žila te CT snimanja.

Zahvaljujem mr. sc. Aleksandru Trajeru, dr. med., Zdravki Marin, ing. med. rad. i Juri Miljanu Todoriću za pomoć pri izradi ovog pregleda povijesti razvoja radiologije u vinkovačkoj bolnici.

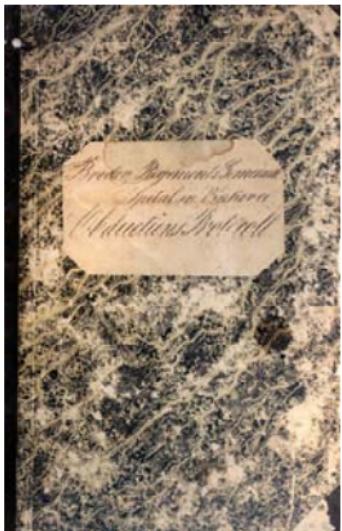
ODJEL ZA PATOLOGIJU I CITOLOGIJU

Samo četrdeset godina nakon osnutka bolnice u Vinkovcima (1831.) u vinkovčkoj bolnici nalazimo začetak službe za patologiju. Iz sačuvanog obducijskog protokola iz 1871. godine može se utvrditi da je prva obdukcija učinjena 2. ožujka 1871. godine. Obduciran je Matto Molnar iz Berka, obducent je bio poznati vinkovčki liječnik Hugo Blum, a kasnije je obdukcije vršio i Đuro Milašinović. Te godine učinjene su 4 obdukcije, a 1872. godine šest. Prvi zapisnici pisani su njemačkim jezikom s dijagnozama na latinskom jeziku, a od 1877. na hrvatskom jeziku (za usporedbu, prvi zapisnici u zagrebačkoj Klinici za ženske bolesti i porode u Petrovoj, te na početku u Zavodu za patologiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu iz 1922. godine pisani su njemačkim jezikom). Zapisnici imaju odvojeni opis vanjskog i unutrašnjeg nalaza, a na kraju zapisnika je kratki zaključak (na temelju nađenih promjena) i latinski napisana dijagnoza uzroka smrti. Kratko, jasno i pregledno potpuno sukladno današnjim pravilima struke. Zadivljujuće je kako je već tada,

po nama dostupnim izvorima (a što je kao uvodničar priopćio u svom izlaganju na 5. kongresu patologa Jugoslavije u Somboru 3. lipnja 1987. godine nedavno preminuli sveučilišni profesor patologije sa zagrebačkog Medicinskog fakulteta Ante Zimolo) bila učinjena prva obdukcija u Hrvatskoj, a i na području nekadašnje države. Jasno kako je za tako zahtjevan dijagnostički postupak u Vinkovcima tog vremena, trebalo biti potrebe i znanja.

U razdoblju od 1953. do 1956. godine izvršeno je više kliničkih obdukcija, a isječci tkiva slani su na patohistološku analizu na Zavod za patološku anatomiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Obdukcije su obavljane u mrtvačnici koja je bila smještena iza Plućnog odjela, u dvorištu iza stare bolničke zgrade (sada ulica Kralja Zvonimira 53).

Nakon useljenja dijela bolničkih odjela u novu bolničku zgradu 1970. godine, prema kazivanju prof. dr. sc. Stanka Jukića, mrtva tijela su se privremeno odлагala u improviziranoj mrtvačnici smje-

Naslovница obducijskog protokola
iz 1871. godine

St. Landst. Mat. Kliniken am Krankenhaus, geöffnet 35. 1871.

1. Gesichtsmuskel, genauerhaft an der Nase angezogen, sind die Lippen aufgewölbt, die Augen mindestens.

2. Die Lungen sind groß und blutig verfärbt durchaus angezogen, ebenso die Lungen mit dem Brustbein und Rippen, besonders die Rippe zeigt, da die Lungen sehr leichter sind. Es handelt sich um eine Leber, welche die Leberblätter sind, die rechte untere Leberblatt ist geschwollen.

3. Die Leber ist geschwollen und die Rippen sind ebenfalls leicht geschwollen, ebenso die Rippen und Rippenknorpel, ebenso die Rippenknorpel sind ebenfalls geschwollen, ebenso die Rippenknorpel, ebenso die Rippenknorpel sind ebenfalls geschwollen, ebenso die Rippenknorpel sind ebenfalls geschwollen.

4. Die Milz ist sehr groß und schwer.

5. Die Leber ist sehr schwer und schwer.

Zapisnik prve obdukcije iz 1871. godine, na njemačkom jeziku

štenoj uz glavni ulaz bolničke zgrade, a u istom prostoru rađene su i obdukcije mrtvorodene i novorođene umrle djece.

Točno 102 godine nakon početka vršeњa obdukcija u vinkovačkoj bolnici, Odjel za patologiju i citologiju utemeljio je 1973. godine dr. Stanko Jukić, koji je vodio sve postupke u svezi izgradnje, opremanja i ustroja suvremenog Odjela za patologiju i citologiju. Još za vrijeme obavljanja specijalizacije u Zagrebu, on je dva puta dovodio u Vinkovce na gradilište budućeg Odjela za patologiju i citologiju profesore s Katedre za patologiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu: Raula Hirtzlera, Božidara Obermana,

Zapisnik o paracaja troupla

Johanna Kastor pjetaka 39. puk. 3. satnije, koji
je u okviru obuci 6. provjere g. a. i učkal puk
pode posviranu.

I. Spoljniji mrtav.

1. Lice je ovisacko, velo morave, obraz upatljivo
kao klijentale, njezine u. p. ne moguće na
ljerena, očevanje zara.

II. Unutarnji mrtav.

1. Ravnata crna vratnica manjih krovova, rata je
velo moždanih plitkih, obuzet, u ajmu letećim
nazajem krovova.

2. Velik (Kehlkopf), aprije slana kostica rukoga, a vroči
gornjavi zrak (Mittlerste), i genita vratne oslene
kozak, isto ruke i čine lutor a golo velo spolja;

3. Krov krovne žalutike latko je, a vratnica

zadnjih i sljedećih, koj je sa vratnom latkom nazaj,
tako da vratni oka su pojavljivati; plitki svište oslene
u dolnjem delu jeon pastries krov je ujedno.

4. Neobična vratna vručica zanjičnog i u obliku velikih
tablaca vratnica vrtle se u slana krovne krovne vratne
vručice, ostali su latki i latki, i latki, i latki, i latki,

čine vratne (Typus abducens);

5. Testes a i stenice su pastries granitici i gledaju u
se i gledaju u vratnu vručicu,

Smrćanje.

Ja svega vidi, što je paracaj poznat, postol i predlog
osnovice latke postol, koja je postol u nazivu krov, koja
je vratna postala, latke, koja je vratna postala, u latke
velike krovne, a osobito u slana krovne gola (Kehlkopf),
veliki čega je prisla, vratnica ka plićima vratnim
plićima plićima a plićima oslanjanja, te je isti
postol veliki zanjičnog unovo. - Uzrok je smrću vratne
plitke, vratne vratne glatke.

Vukovar 3. 8. prosinac 1878. u 9 satnika pre podne

P. G. Mihalčić
Vukovar 3.

Bogdana Krstulovića i Antu Zimola, koji su, prema njegovim riječima, znatno doprinijeli poboljšanju izgradnje nove zgrade za patologiju i citologiju. Specijalizirao je patološku anatomiju i sudsку medicinu, a završio je i poslijediplomski iz citologije. Radeći kao voditelj službe u potpunosti je uspostavio rad patološkog, citološkog laboratorija i ambulante za citologiju, te uveo histokemijske metode i intraoperacijske biopsije, a radeći savjesno i stručno poslove patologa, citologa i specijaliste sudske medicine stekao je ugled na području cijele nekadašnje države.

Na početku rada Odjela prvi suradnici su mu bili: Ante Vidosavljević - pomoćnik obducenta, Ljubica Bartolović - educirani laboratorijski tehničar i Ružica Jurković - administrator, te Mara Koprčina - spremacha. Prve godine rada Odjela (1974.) bilo je 548 biopsija, a 1975. zabilježeno je 250 umrlih od kojih je 105 obducirano. Nakon doktorata, dr. Stanko Jukić u veljači 1978. godine odlazi u Zagreb, a na odjel dolazi dr. Šimun Križanac (koji je također u Zagrebu specijalizirao patološku anatomiju i završio poslijediplomski studij iz citologije), koji nastavlja savjesno i stručno raditi sva tri prije navedena područja, te također doktorira i odlazi u Zagreb. Tada Bolnica ostaje bez patologa, a 1985. godine na specijalizaciju iz patološke anatomije i poslijediplomski studij iz ci-

tologije upućen je dr. Dražen Švagelj. U tom razdoblju redovno nekoliko puta tjedno dolazi kao zamjena doc. dr. sc. Ante Trošić s Katedre za patologiju i sudsку medicinu Medicinskog fakulteta u Osijeku i voditelj Odjela za patologiju i sudsку medicinu osječke Opće bolnice.

Nakon završetka specijalizacije iz patološke anatomije i postdiplomskog studija iz citologije 1989. godine dr. Dražen Švagelj preuzima vođenje Odjela i poslove patologa i sudske medicinara, te se uključuje u nastavu iz patologije na Katedri za patologiju i sudsку medicinu

MEDICINSKI CENTAR VINKOVCI	
Djelatnost za patologiju i citologiju	
Broj: 1/74	Prijava: 21. 1. 74. Odgovor: 28. 1. 74.
Prezime i Ime:	Stanec, Željko
Odjelost:	<u>UROLOGIJA</u>
Klinička dijagnoza: <u>Neo ureteris pars intramuralis lat. dext.</u>	
Materijal: <u>Škrive-kseralne usete prilikom cistoskopije</u>	
Urologa-Hipotik: <u>Urologija - Dr. Goran Kalčić</u>	
Patohistološka dijagnoza:	
Carcinoma	
Nalaz:	
Materijal sitni komadići tkiva gradjen vodicem dijelom od krvnog ugruška, a manjim od tumorškog tkiva, koje je dijelom nekrotično. Tumorško tkivo srednje od stipešnih, izrazito hiperkroestatkih i polimorfnih stemocas prelaznog karaktera.	
 Dr. Stjepan Jukić patolog	
<small>Prispjelo: Sva radnica i organizator pred reporti ODRŽAVANjem stampane stvarno di STROJEM. Materijal štampan je u 100 g/m² srednje formalina. Vremena tvara da može postojati do 10 mjeseci.</small>	
Vidjeti: Vidjeti 2011.	

Prvi patohistološki nalaz
Odjela za patologiju i citologiju
(21. 1. 1974.)

na Medicinskom fakultetu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

Dr. Dražen Švagelj tada uvodi određivanja estrogenih i progesteronskih receptora kod karcinoma dojke (uzimanje uzoraka tkiva karcinoma dojke i slanje na Zavod za patofiziologiju KBC Rebro, gdje se iz citosola određuju estrogeni i progesteronski receptori), te neke nove histokemijske metode (alcian). Uvodi i kliničko patološke sastanke s internistima, kirurzima i anesteziolozima, ginekolozima i pedijatrima, a po potrebi i s dugim specijalistima (sa Zaraznog, Plućnog odjela, Neurologije i sl.). Prve godine od kada na odjelu ponovno radi patolog (1990.) bilo je 1992 biopsije i 74 obdukcije.

Za vrijeme najintenzivnijih ratnih stradanja (od 13. rujna 1990. do 15. svibnja 1991. godine) u bolnici žive i na Odjelu neprekidno 24 sata borave i rade voditelj patolog Dražen Švagelj (tada član Izvršnog vijeća Opcine Vinkovci i kriznog štaba zadužen za zdravstvo i socijalni rad, te zamjenik ravnatelja Bolnice), pomoćnik obducenta Željko Vidosavljević, administrator Ružica Petković i spremaćica Nada Martinović. Svi vanjski pregledi mrtvih i obdukcije rade se u obduktijskoj dvorani u prizemlju, a na odjelu je u navedenom razdoblju evidentirano 319 poginulih od posljedica rata, te još stotinjak umrlih ili stradalih zbog drugih okolnosti. Dr. Dražen Švagelj sva-

kodnevno je slao izvješća o broju ranjenih i poginulih putem telefaza kriznom štabu, policiji i centru za obavješćivanje, a elektronskim putem on i službenik Andrija Mecanović, (ponekad se povezujući radio vezom preko odašiljača na planini Meček - pokraj Pečuha u susjednoj Mađarskoj, s odašiljačem na Sljemenu kraj Zagreba) Stožeru saniteta Republike Hrvatske u Zagreb. Svu tehničku pomoć u tom poslu pružili su inženjer Vladimir Vulić iz „Elektre“ Vinkovci i Ivan Marić, dipl. ing. iz Sveučilišnog računskog centra iz Zagreba. U ratnom razdoblju, sve do lipnja 1992. godine, malobrojni bioptički materijal šalje se u Zagreb u Zavod za ginekološku i perinatološku patologiju u Kliničku bolnicu za ženske bolesti i porode u Petrovoj ulici, gdje ga rješavaju djelatnici tog zavoda pod vodstvom prof. dr. sc. Stanka Jukića.

25. studenog 1994. godine obilježena je 20. obljetnica rada Odjela sastankom Sekcije za patologiju i sudsku medicinu HLZ-a u Vinkovcima. Tom prigodom okupili su se patolozi i specijalizanti patologije iz cijele Hrvatske predvođeni predstojnicima zavoda za patologiju prof. dr. sc. Stankom Jukićem i zavoda za sudsku medicinu i kriminalistiku prof. dr. sc. Dušanom Zečevićem Medicinskog fakulteta iz Zagreba.

Dr. Dražen Švagelj izabran je u zvanje stručnog suradnika 1994. godine na Ka-

tedri za patologiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu za potrebe Studija medicine u Osijeku.

Godine 1997. magistrirao je s temom „Povezanost upale plodovih ovoja i posteljice s određenim kliničkim poremećajima i patoanatomskim promjenama utvrđenim obdukcijom ploda“, te je 1999. godine izabran u zvanje stručnog suradnika na Katedri za patologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, a 2002. doktorira s temom „Značenje metastaza u regionalne limfne čvorove za moguću promjenu FIGO stadija novotvora na vrata maternice“, također na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Nakon završetka mandata (prvog) gradonačelnika Vinkovaca u slobodnoj Hrvatskoj i saborskog zastupnika u Zastupničkom domu Hrvatskog državnog sabora dr. Dražen Švagelj se 2000. godine vraća u Bolnicu na puno radno vrijeme. Godine 2004. izabran je u zvanje docenta na Katedri za patologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Od kraja 2007. godine doc. dr. sc. Dražen Švagelj je i profesor na Veleučilištu Lavoslava Ružičke u Vukovaru, gdje vodi kolegij Bioetika.

Godine 1991. na specijalizaciju iz patologije upućena je dr. Slavica Romić, koja se sa specijalizacije vratila 1998. godine.

Početkom 1996. godine primljen je mladi patolog dr. Anto Blažanović, a u srpnju 2001. godine odlazi na specijalizaciju iz sudske medicine i po povratku sa specijalizacije 2004. godine, nakon kratkog vremena, odlazi u vukovarsku Opću bolnicu.

Početkom 2008. godine iz Zagreba u Bolnicu dolazi kao specijalizantica patologije dr. Mirta Cvrković, a krajem 2008. godine vraća se nakon završene specijalizacije.

Na specijalizaciju iz citologije za potrebe Odjela upućena je 1985. godine dr. Đurđica Šebalj, koja se 1989. godine vraća kao prvi specijalist citologije u vinkovačkoj bolnici, te citologija počinje djelovati kao odsjek u sklopu Odjela za patologiju i citologiju. Citologinja dr. Đurđica Šebalj odlazi početkom 2003. godine u Zagreb, radeći još honorarno do listopada 2004. godine, a od tada sve do danas kao citolozi rade i vanjske suradnice: mr. sc. Blaženka Staklenac iz KBC Osijek, dr. Ljubica Fuštar-Preradović iz OB Slavonski Brod i Draženka Ezgeta-Karačić iz OB Vukovar.

Na specijalizaciju iz kliničke citologije 2003. godine upućena je dr. Danijela Šegota-Mlinar, koja se vraća 2007. godine, no krajem 2010. godine odlazi u Zagreb.

Tijekom 2006. godine na specijalizaciju iz kliničke citologije upućena je dr. Iva Mardešić, koja se vraća krajem 2010. godine.

Godine 2007. uposlen je Hrvoje Jurković, dipl. ing. lab. med. koji postaje prvi voditelj patohistološkog i citološkog laboratorija.

Od svog osnutka 1973. godine djelatnost za patologiju i citologiju radi u prostoru koji je izgrađen za tu namjenu, a koji širenjem obima posla (kako citologije tako i patologije), a i ratnim razaranjima tijekom Domovinskog rata, postaje u potpunosti neadekvatan. Zbog tih razloga, 17. studenog 2003. citologija seli u novi prostor u sklopu biokemijsko-hematološkog laboratorija, gdje je i danas.

Cjelovita građevinska obnova stare zgrade Odjela započela je 12. siječnja 2009. godine. U starom prostoru radilo se do 14. siječnja, a već od 17. siječnja 2009. godine u neadekvatnim privremenim adaptiranim podrumskim prostorima nekadašnjeg parenteralnog laboratorija, bez obdukcijeske dvorane; a u kojim prostorima smo i danas.

Nakon Domovinskog rata ponovno se počinje voditi znatna briga za razvoj struke; tako se 1993. godine uz pomoć prof. dr. sc. Stanka Jukića, Adila Džubura, dipl. ing. i Berislava Božanovića, prof. uvodi telepatologija (mogućnost slanja patohistološke slike s mikroskopa na konzultacije na Katedru za patologiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu).

Voditelj odjela dr. Dražen Švagelj i voditeljica bolničke ljekarne Ljubica Sliško-

vić, mr. pharm. uvode u uporabu 4%-tni puferirani formalin za fiksaciju bioptičkog materijala, te namjenske plastične posude za priključivanje i slanje bioptičkog materijala na patologiju. Voditelj odjela također uvodi nove obrasce za sve uputnice za slanje materijala na patologiju (opću kiruršku, za endoskopske biopsije želudca, za ginekološke biopsije), a uvodi i obrazac za pisani zahtjev obitelji pokojnika za odustajanje od obdukcije. Ponovno se redovno provode kliničko-patološki sastanci s: internistima, kirurzima i anesteziozima, ginekolozima i pedijatrima, a po potrebi i s dugim specijalistima (sa Zaraznog, Plućnog odjela, Neurologije i sl.).

U patohistološkom laboratoriju uveden je substitut za ksilol i imunohistokemijska dijagnostika (uz primjenu automatskog bojača), uz veliku pomoć dr. sc. Smiljane Bolanča-Bumber iz Zagreba i lab. tehničara Mire Tunjića. Prvi imunohistokemijski preparat citokeratin (CK) izrađen je 12. siječnja 2005. godine, a već od 24. ožujka uvedeno je uz primjenu Herceptesta rutinsko semikvantitativno određivanje ekspresije Her2/neu u preparatima karcinomima dojke, a od 31. ožujka iste godine rutinski se imunohistokemijski dokazuje i Helicobacter pylori u gastričnim biopsijama. Značajnu uštedu postižemo uvođenjem propanola u rutinski rad patohistološkog laboratorija.

Kontinuirano se dovodi stručno osoblje, te nabavlja stručna literatura, posebice za rad patologa i citologa, kao i za laboratorij. Stalno se uvode novi imunohistokemijski markeri, a od 15. studenog 2007. i onaj za određivanje proliferacijskog indeksa (Ki 67); 14. listopada 2008. uvodi se uređaj (PT modul) za pretretman preparata za imunohistokemijska bojanja (mi smo drugi patohistološki laboratorij, nakon Zavoda za patologiju KBC Zagreb Rebro, koji ga uvodi u Hrvatskoj).

U lipnju 2011. zalaganjem citologinje dr. Ive Mardešić i Domagoja Knebl-Buklijaša, prof. i ing. lab. med. u rutinski rad u citološkom laboratoriju uvedena je zamjena za ksilol i imunocitokemijska dijagnostika.

U 2010. godini na Patologiji je učinjena ukupno 4781 biopsija i (od 569 umrlih u Bolnici) četiri obdukcije (mrtvorodenčad), a jednu kliničku i pet sudske obdukcije učinili su kolege patolozi na Odjelu za patologiju vukovarske Opće bolnice. Na citologiji je u istoj godini učinjeno ukupno 470 citoloških punkcija (od toga 231 pod kontrolom UZV-a), te 7059 PAPA i 2939 MGG citoloških pretraga.

Danas se na Odjelu rade sljedeće pretrage:

- na patologiji: biopsije i intraoperativne biopsije, standardno bojanje na hema-

laun-eozin (HE), većina histokemijskih bojanja, postupak dekalcinacije, imuno-histokemijska bojanja na Cytokeratin (CK), CK HMW, CK5/6, CK7, CK20, CDX-2, p63, S-100, HMB45, Vimentin, EMA, SMA, CD31, CD34, CD45, CD68, NSE, Chromogranin A, Synaptophysin, ER, PR, HER2, Ki67, p504S, p16, HP, Desmin, AFP, CEA, EA, p53, D-24 i Mn-SOD, te obdukcije i nekropsije

- na citologiji: sve vrste citoloških punkcija i ciljane citološke punkcije pod kontrolom ultrazvuka, PAPA i MGG bojanja i imunocitokemijska bojanja identična gore navedenim imunohistokemijskim.

Nakon punih 20 godina rada u privremenim uvjetima, očekujemo napokon što skorije useljenje Patologije u obnovljeni i prošireni prostor opremljen najsvremenijom opremom, te ubrzani nastavak svekolikog razvoja ovog, za Bolnicu, posebno značajnog odjela.

Djetalnici Odjela za patologiju i citologiju od osnutka 1973. do svibnja 2011. (poredani po stručnoj spremi i kronološki):

Prof. dr. sc. Stanko Jukić, dr. med., specijalista patologije i sudske medicine

Prof. dr. sc. Šimun Križanac, dr. med., specijalista patologije

Doc. dr. sc. Dražen Švagelj, dr. med., specijalista patologije

Durđa Šebalj, dr. med., specijalista kliničke citologije

Djelatnici Odjela za patologiju i citologiju - prvi red: Hrvoje Jurković, dipl. ing. med. lab. dg., Ružica Petković (administrator), Senka Hostonski (administrator), Domagoj Knebl-Buklijaš, ing. med. lab. dg. i prof. kemije i biologije, Miroslav Tunjić, med. teh.; stoje: dr. Iva Mardešić, spec. citolog, Anita Šimić, lab. teh., Andelka Dragun, kem. teh., doc. dr. sc. Dražen Švagelj, spec. patolog (voditelj Odjela), Jasna Vučina, med. sestra, Marija Grgljanić, viša lab. teh., Gordana Starčević (spremačica), Željka Perković, ing. med. lab. dg.

Slavica Romić, dr. med.,
specijalist patologije
mr. sc. Anto Blažanović, dr. med.,
specijalist patologije i sudske medicine
Danijela Šegota-Mlinar, dr. med.,
specijalist kliničke citologije
Iva Mardešić, dr. med.,
specijalist kliničke citologije
Mirta Cvrtković, dr. med.,
specijalist patologije

Ljiljana Podrug, dr. med.,
specijalist školske medicine i
specijalizantica kliničke citologije
Hrvoje Jurković, diplomirani inženjer
laboratorijske medicine
Domagoj Knebl-Buklijaš,
profesor biologije i kemije,
inženjer lab. med.
Marijana Tomić, inženjer lab. medicine
Željka Perković, inženjer lab. medicine

Marija Grgljanić, viši, lab. teh. i citoskriner
Slavica Krivokuća, viši lab. teh. i citoskriner
Anita Šimić, lab. tehničar i citoskriner
Ljubica Bartolović, med. sestra
– lab. tehničar
Jelica Miličić, med. sestra
– lab. tehničar
Jasna Vučina, med. sestra
– lab. tehničar
Anđelka Dragun, biokemijski tehničar
– lab. tehničar
Miro Tunjić, med. teh. – lab teh. i pomoćnik obducenta
Ante Vidosavljević, pomoćnik obducenta
Željko Vidosavljević, pomoćnik obducenta
Anto Bratić, pomoćnik obducenta
Ružica Petković, administrator
Senka Hostonski, administrator
Mara Koprčina, spremaćica
Nada Martinović, spremaćica
Gorana Starčević, spremaćica

Izvori i literatura:

Jurković, M. Razvoj zdravstvene zaštite u Vinkovcima. U: Vinkovci. Matica hrvatska, Ogranak Vinkovci, 2010., 197-207.

Opća bolnica Vinkovci, Nerazvrstana arhivska građa

Špicer, F. Izgradnja nove bolnice u Vinkovcima i razvoj bolničke službe od 1953. do 1958. Vinkovci: Medicinski centar, 1984.

Švagelj, D. Lacković, Z. Deliberate destruction, of the Vinkovci Hospital During the War against Croatia. Croatian Medical Journal 1992; 33 (war suppl. 2), 129-133.

Tucak, A., Glavina, K., Bosanac, V., Njavro, J., Matoš, I., Švagelj, D., Tripalo, R., Barišić, Z., Mihaldinec, Z., Markeljević, J., Lacković, Z. Razaranje zdravstvenih ustanova Slavonije i Baranje tijekom rata protiv Hrvatske (do kraja 1991). Med. Vjesn. 1991; 23(3-4), 63-92.

Švagelj, D. Zdravstvo Vinkovaca u Domovinskom ratu. U: Godišnjak. Ogranak MH Vinkovci, 9(13), 1992; 63-76.

Zimolo, A. Jukić, S., Seiwerth, S., Batelja, L. Zavod za patologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu - Prvih 85 godina. Zagreb: Medicinska naklada - Zagreb i Zavod za patologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ODJEL ZA TRANSFUZIJSKU MEDICINU

Prva transfuzija na području Slavonije dana je u osječkoj bolnici 1925. godine, direktno od darovatelja pacijentu. U to vrijeme teško je bilo naći darovatelje krvi pa su to često bili liječnici, tek posle neki rođak ili prijatelj bolesnika. Od 1927. godine transfuzije su puno češće, a sama transfuzija smatrala se kirurškim postupkom.

Prema zapisu iz 1947. godine, u tadašnjoj Jugoslaviji postojalo je šest centara za transfuziju, između kojih je i Zagreb. Slijedećih godina broj ustanova za transfuziju se brzo povećava. Nama najbliža je u Osijeku - osnovana 1950. godine, a prvi šef je dr. Grünbaum.

Dr. Dragutin Grünbaum (kasnije promjenio prezime u Goranić) prešao je radijti u vinkovačku bolnicu i može se smatrati osnivačem transfuzijske službe u Vinkovcima. Koliko je pitanje transfuzije bilo bitno govorи činjenica da je prva točka dnevnog reda prvog redovitog radnog sastanka liječnika održanog 22. ožujka 1953. godine bila: „Transfuzija krvi - pitanje organizacije i propagande

besplatne službe davalaca krvi“. Zaključeno je kako će se za početak snaći s dobrovoljnim davateljima, naročito među vojskom. Kasnije će se uspostaviti redovita stanica za transfuziju uz nabavljanje sistema, osoblja i prostorija. Poslat će se jedna osoba u Zagreb na izobrazbu koja će to sve voditi: naručit će se kartice i nekoliko novih sistema.

Prve transfuzije davane su na Kirurgiji i Ginekologiji pomoću gumenih sustava za davanje koji su bili pakirani u sterilnim vrećicama i poslije uporabe se bacali. Također se krv i uzimala pomoću gumenih sterilnih sistema. Sve vrijeme, od tada do danas, sustavi su sterilni i jednokratni i za uzimanje i za transfundiranje krvi. U vinkovačkoj se bolnici krv nikad nije davala direktno iz vene darovatelja u venu primatelja (iz ruke u ruku). Zbog važnosti transfuzije kao službe, sve više je u javnosti objavljenih članaka o vinkovačkoj transfuziji („Vinkovačke novosti“, „Glas Slavonije“, zagrebački „Glas naroda“). Već tada se postavljalo pitanje racionalnog iskorišta-

vanja krvi. Dr. D. Grünbaum je 12. veljače 1956. godine održao predavanje „O indikacijama za transfuziju krvi“ u Zboru liječnika Podružnica Vinkovci.

Prema dogovoru na sastanku liječnika, osnovana je Služba za transfuziju krvi u prizemlju bolničke zgrade, a imala je svega jednu veću prostoriju i hodnik u koje se ulazilo iz ulice Maksima Gorkog i pripadao joj je prvi prozor s ulične strane zgrade. Veća prostorija je bila pregrađena na dva dijela drvenom pregradom. U jednoj prostoriji bio je ormari, mali stol i stolica te je imala prozor do ulice, a u drugoj prostoriji je bio ležaj za darovatelje. U drvenoj pregradi bio je izrezan okrugli otvor, kroz koji bi darovatelj progurao ruku iz koje bi davao krv.

U to vrijeme Transfuzija je samostalna jedinica pod stručnim nadzorom Internog odjela. Od 1956. godine Služba za transfuziju krvi postaje sastavni dio Kjurškog odjela te do 1972. godine djeluje u okviru istog odjela, kada se seli u novu bolnicu u prostor u kojem se i danas nalazi. Tijekom svog postojanja Transfuzija je u više navrata mijenjala svoj naziv: do 1970. godine transfuzija se vodi pod imenom Služba za transfuziju krvi, od 1970. do 1972. godine Kabinet za transfuziju krvi, od 1972. do 1983. Djelatnost za transfuziju krvi i krvne derive u OUR-u Dijagnostičko-medicinske službe, od 1983. do 1991.

Djelatnost na osiguranju krvi i krvnih derivata, a od 1991. godine transfuzija postaje samostalni odjel.

Prvi liječnik koji odlazi na edukaciju iz transfuzije je dr. Ozren Koščić (1964. – 1965. godine obavio edukaciju na *Zavod za transfuziju krvi Zagreb*), ali povratkom s edukacije ne radi na Transfuziji već je svojevrsni garant kvalitete rada. U listopadu 1970. godine na Transfuziju dolazi dr. Dragica Koščić koja je odmah otišla na edukaciju u Beograd, a 1979. godine odlazi na specijalizaciju u Osijek (u okviru specijalizacije priznaje joj se tečaj), nastavlja specijalizaciju u Beogradu i 1. srpnja 1981. godine polaže specijalistički ispit te radi na Odjelu do umirovljenja 1994. godine. Dr. Marija Bekavac počela je specijalizaciju iz transfuzijske medicine 1993. godine, a 1996. položila specijalistički ispit i vratiла se na Odjel. Zbog povećanja obima posla na Transfuziji, u siječnju 2010. dolazi raditi specijalizant dr. Smiljana Podrug.

Od 1954. godine u vinkovačkoj bolnici koristila se, osim pune krvi, suha ljudska plazma nabavljana iz *Zavoda za transfuziju krvi* u Beogradu (stizala je u liofiliziranom obliku, mogla se čuvati pet i više godina na sobnoj temperaturi, podnosila je i transport na veće udaljenosti).

Prvi djelatnik u Službi za transfuziju krvi, prema usmenoј predaji, bila je časnica

sestra Veleja Peanec. Darovatelju krvi se od pretraga, u to vrijeme, samo vršilo mjerjenje tlaka, a kao zahvalu nakon darovanja krvi, poslužena mu je čašica ruma i kuhanu kobasicu „debreciner“. U posluzi darovatelja pomagala je spremačica Franca Petković (Seka).

Krv se prikupljala samo u količini potrebnoj za neposredno liječenje, nije bilo skladištenja krvi na zalihu; darovatelji krvi su bili članovi obitelji oboljelih, prijatelji ili kolege s posla. Broj prikupljenih doza je iznosio desetak boca mjesечно.

Kada je Služba za transfuziju počela djelovati u sastavu Odjela kirurgije, darovatelje su pregledavali liječnici sekundarci s odjela. Od pretraga, darovatelju se radila ABO i Rh krvna grupa i WaR¹.

Krajem 1967. godine na Transfuziji je počeo raditi medicinski tehničar Mato Lošić koji 1968. godine odlazi u Beograd na edukaciju za rad u transfuziji (u tom vremenu mijenjala ga je medicinska sestra Marija Poslončec). Tehničar Mato Lošić tijekom radnog vremena je na Transfuziji, a poslije radnog vremena pripravan te se po njega, u slučaju potrebe, odlazilo kolima Bolnice kući. Po povratku s edukacije uveo je epruvete za rad ABO krvnih grupa, Rh krvna grupa i IRR² (do tada su se testovi izvodili

na pločici). Serumi potrebni za testiranje su nabavljeni iz Beograda i bili su bezbojni te je postojala mogućnost zamjene reagensa.

Krv se uzimala u sterilne bočice s citratom zapremine 125 ml, 250 ml, 350 ml, a nabavljale su se iz Zavoda za transfuziju u Zagrebu i Beogradu.

Od 1966. godine na Transfuziji se provodi zaštita trudnica, osim ABO krvnih grupa i Rh krvnih grupa, testiraju se i iregularna protutijela, a također se testira i DAT³ kod novorođenčadi tijekom prva 24 sata života. Krv se i dalje skupljala u Ustanovi, nije se izlazilo na terene, a testirala se i testom koji isključuje žuticu.

Sedamdesetih godina služba je, i dalje, organizirana kroz 24 sata - nakon prijepodnevnog redovnog rada, ostali dio dana u obliku pripravnosti sve do 1980. godine.

Od 1972. godine uvodi se rad ABO i Rh krvnih grupa u 7 epruveta (do tada u 5). Postaje se svjesno mogućih reakcija na krv, zbog čega se na odjele donose protokoli u koje treba upisivati tijek transfuzije, ali odjeli to smatraju opterećenjem i vrlo brzo zanemaruju.

---

¹ WaR - test na sifilis.

² IRR ili kržna proba – imuno hematološko ispitivanje između serumu primatelja i eritro-

cita davatelja krvi, tj. ispitivanje podnošljivosti između krvi davatelja i primatelja.

³ DAT – direktni Coombsov test - služi za otkrivanje antitijela vezanih na eritrocite bolesnika in vivo.

Potrebe za krvnim pripravcima i plazmom se povećavaju, tako da je npr. u 1974. godini rađeno IRR za više od 800 pacijenata i izdano preko 1000 doza krvi. Od 1974. godine se, osim testova pretraživanja iregularnih protutijela, radi identifikacija i klasa otkrivenih iregularnih protutijela, tistar IAT⁴a i DATa, uvođi se panel A i panel B te određivanje fenotipa Rh negativnim krvnim grupama. Od 1974. godine obvezno je testiranje darovatelja na B hepatitis - Australija antigen⁵.

Prvi put na teren izvan ustanove odlazi se 11. lipnja 1972. godine u organizaciji Crvenog križa Vinkovci u mjesto Ilača, o čemu su „Vinkovačke novosti“ objavile članak.

JUGOSLAVENSKI CRVENI KRIŽ
OPĆINSKI ODBOR – VINKOVCI
Broj: 51/1972.
U Vinkovcima, 13. 6. 1972. g.

„NOVOSTI“ VINKOVCI

Mjesna organizacija Crvenog križa sela Ilače uz pomoć Općinskog odbora Crvenog križa Vinkovci, organizirala je dana 11. lipnja 1972. godine akciju

sakupljanja svježe ljudske krvi za potrebe vinkovačke bolnice.

Akcija je potpuno uspjela. Selo Ilača, iako sa malim brojem stanovnika, održalo se je poziv Mjesne organizacije Crvenog križa, tako da je na mjesto davanja krvi došlo oko 60 mještana. Krv je dalo 34 davaoca.

Po prvi put krv je dala mlada djevojka Jasmina M. Ladenlajter iz Ilače. Nakon što je dala krv bila je razdragana i organizator je s njom uspostavio prisani kontakt kojom je prilikom ona ispoljila želju da nešto napiše o tom događaju. Prihvatali smo njenu ponudu sa vidno izraženim zadovoljstvom.

Ovom odboru ona je predala svoj saстав pod naslovom „Dobrovoljni crveni izvori života“. Ocjenujemo da se radi o sasvim prihvatljivom sastavu i zato vas molimo da svakako nastojite ovaj njen sastav uvrstiti u jednom od nadrednih brojeva lista „Novosti“.

Ujedno vas izvješćujemo da smo na našem području u zajedinici sa kabinetom za transfuziju krvi Medicinskog centra Vinkovci, pokrenuli akcije uzimanja svježe ljudske krvi u našim selima i da će nam vaša pomoć objavljivanjem ovog sastava u listu „Novosti“ korisno poslužiti u propagandne svrhe.

Ispoljavamo naše zadovoljstvo za suradnju koja je do sada njegovana i

⁴ IAT – indirektni Coombsov test - služi za otkrivanje i / ili određivanje vrste eritrocitnih protutijela prisutnih u serumu i / ili elatu bolesnika.

⁵ Australija antigen - prvi naziv za površinski antigen virusa hepatitisa B (HBsAg) otkriven 1964. Godine, a 1965. povezan s postransfuzijskim hepatitismom.

očekujemo i ubuduće puno razumijevanje vaše kuće za humane akcije koje provodimo na ovom području.

Prvi teren u organizaciji Crvenog križa Županja obavljen je u mjestima Gradište i Cerna. Zanimljivo je da tereni traju po cijeli dan pa se planirao uvesti smjenski rad, zbog čega je povećan broj medicinskih sestara. U samoj struci uviđek su praćene novosti i vinkovačka transfuzija je među prvima uvodila poboljšanja. U prilog tome je i podatak iz svibnja 1980. godine kada je dr. D. Koščić uveo rad s LISS-om⁶ kao pojačivačem reakcija, odmah nakon *Zavoda za transfuziju* iz Beograda, a prije ostalih transfuzija u SFRJ. Od 1989. godine obavezno je testiranje darovanih doza na HIV. Godine 1990. radila se od pripravaka krvi puna krv, prani eritrociti (na Odjelu je bio instaliran laminar air flow⁷ za osiguranje sterilnih uvjeta pranja eritrocita), koncentrat DPL⁸ eritrocita, SSP⁹, plazma, plazma bogata trom-

bocitima, a svemu tome je znatno pridonijela kupovina velike centrifuge.

U lipnju 1991. godine počinje se raditi novi test na sifilis, tzv. TPHA¹⁰ - na pločama s jažicama, a do tada je test na sifilis WaR rađen na Mikrobiologiji za potrebe transfuzije. Tijekom 1992. godine uvodi se testiranje prikupljenih doza krvi na C hepatitis. Početkom Domovinskog rata 1991. godine dio transfuzije preselio je u prostore osnovne škole u Starim Mikanovcima, dok je drugi dio ostao u podrumskim prostorima vinkovačke bolnice gdje se obrađivala prikupljena krv. U ratnoj bolnici u Starim Mikanovcima posao transfuzije obavljala je jedna sestra, kojoj su zalihe krvi dojavljane iz Bolnice u Vinkovcima, a tamo je radila krvne grupe i IRR. Krv nije stizala iz drugih ustanova, već ju je tijekom Domovinskog rata skupljala naša transfuzija te se i pod granatama odlazilo na terene (21. srpnja 1991. godine na teren u Vinkovačko Novo Selo), a najviše se išlo na terene područja Crvenog križa Županja. Na terene odlaze liječnici stažisti i medicinske sestre s Transfuzije. Odaziv stanovništva na akcije prikupljanja krvi bio je izuzetno velik. Transfuzija je, po povratku u Vinkovce, nastavila rad u podrumskim prostorima. U svoje prostore na katu dispanzerskog dijela nove bolnice Transfuzija se vraća 1994.

⁶ LISS : otopina niske ionske jakosti – koristi se u imunohematološkom ispitivanju; povećava se afinitet između antigaena i odgovarajućih antitijela.

⁷ LAMINAR AIR FLOW - radni stol posebno izgrađen sa sustavom filtracije zraka preko radne površine čime se omogućuje aseptičnost rada.

⁸ DPL: deplazmatizirani eritrociti: koncentrat eritrocita – pripravak iz kojeg je izdvojena većina plazme.

⁹ SSP - plazma dobivena od jednog davatelja i smrzнута на temperaturu nižu od -30° C, ne

kasnije od 6 sati nakon uzimanja krvi.

¹⁰ TPHA - test na sifilis

godine, a prostor neko vrijeme dijeli s očnom ambulantom, jer se ista renovirala.

Dan prije početka oslobođilačke akcije Oluja (1995. godine) otišlo se na teren u Drenovce, na područje Crvenog križa Županja, radi osiguravanja dovoljne za lihe krvi. Navečer je počelo granatiranje grada pa je medicinska sestra S. Antolović, koja je došla u noćnu smjenu, prenijela najnužniji dio opreme za rad u podrumske prostore; mada se uglavnom radilo na katu u prostorima Odjeila. Tada je ponovo dio odjela privremeno organiziran u OŠ Stari Mikanovci, ali vrlo kratko. U rujnu 1995. godine враćamo se na prvi kat bolnice u prostore očne ambulante te iste dijelimo s okulistikom, jer se sada renovira naš prostor.

Na Transfuziji su za vrijeme akcije Oluja radili djelatnici dr. M. Bekavac (voditeljica), viša medicinska sestra M. Poslončenc, viši medicinski tehničar Z. Zalaj te medicinske sestre M. Uzelac, B. Turalića, A. Bertić, M. Zorić, S. Antolović i spremaćica A. Veselčić. Tijekom oslobođilačke akcije Oluja održao se u prostoru naše čekaonice sastanak Kriznog štaba, na kojem je prisustvovao i tadašnji ministar zdravstva A. Hebrang.

Tijekom proteklih godina povećava se obim rada na Transfuziji i postavlja na visoku razinu kvalitete, skuplja se i obrađuje godišnje 2500 – 3000 doza krvi, provode se testovi kvalitete proizvoda, prate se i prijavljuju u Centar za nuspojave lijekova u Zagrebu reakcije na doze krvi i krvne pripravke. Osim rada za odjele Bolnice (ABO, Rh, tipiranje, IAT,

DAT, identifikacije, titar, hepatitis markere i konzilijarne preglede), rade još 3 ambulante prijavljene u *Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje*:

1. ambulanta za poremećaje zgrušavanja krvi i hemostazu
2. ambulanta za hepatitis markere
3. ambulanta za imunohematološko testiranje.

Ukupno je u 2010. godini testirano više od 500 trudnica i preko 2200 pacijenata na markere hepatitis (dio njih i na HIV

i sifilis) te određeno oko 9000 krvnih grupa. U istoj godini rađeno je 3490 križnih proba za oko 1800 pacijenata, a na odjelu je izdano preko 1800 doza DPL eritrocita.

Oprema na Odjelu uglavnom je vrhunske kvalitete, što značajno olakšava i ubrzava rad, a nabavlja se od provjerenih proizvođača - kao i testovi, reagensi i kartice.

Osim navedenog, imamo dojam da se transfuziji, od osnutka do danas, ne daje značaj koji bi uistinu trebala imati.

Važno je istaći kako Odjelu predstoji rad na razvoju imunohematologije, imunogenetike, serologije, i koagulacije, a očekuje se prestanak prikupljanja krvi po terenima i kupovina krvnih pripravaka iz regionalnih Zavoda.

Na terenu, u akciji prikupljanja krvi; na slikama su dr. Marija Bekavac i med. teh. Zlatko Zalaj

Djelatnici Odjela od osnutka

Sestre i tehničari:

Spasoje Bajakić, bolničar - rođen 17. rujna 1934. godine, otišao u mirovinu 1970. godine.

Mato Lošić, med. tehničar - rođen je 22. ožujka 1946. godine u Starim Mikanovcima, završio srednju medicinsku školu (druga generacija *Srednje medicinske škole u Vinkovcima*) 1965. godine. Iste godine počinje raditi na Kirurškom odjelu, a krajem 1967. godine na našem

Odjelu. U Opću bolnicu Našice odlazi raditi 30. rujna 1970. godine.

Franka Stropački, laborantica - rođena 20. srpnja 1931. godine u Rajevu Selu. U vinkovačkoj bolnici radi od 1961. godine. Srednju školu za zdravstvene tehničare - laborantski odsjek u Zagrebu završava 1966. godine. Od 1. siječnja 1991. godine je u mirovini.

Marija Poslončec, viša medicinska sestra - rođena 8. ožujka 1946. godine u Đeletovcima, završila srednju medicinsku školu u Vinkovcima 1965. godine (druga generacija *Srednje medicinske škole*). Odmah počinje raditi na Kirurgiji, a povremeno na Transfuziji. Od 1970. godine stalno je zaposlena na Transfuziji, a edukaciju za rad završava 1972. godine u Beogradu. Uz rad je 1982. godine upisala višu medicinsku školu u Osijeku, koju je završila 1985. godine. Aktivna je na stručnim skupovima te 1983. godine na *VII. stručnom sastanku medicinskih sestara Slavonije i Baranje* izlaže rad pod naslovom „Dužnost medicinske sestre u prepoznavanju reakcije poslije transfuzije krvi i krvnih derivata“, a na *XIII. stručnom sastanku medicinskih sestara* 1989. godine s medicinskom sestrom Lidijom Krmek držala je predavanje na temu „Transmisiive bolesti i njihovo sprečavanje“. Za vrijeme Domovinskog rata radila je od 1. svibnja 1991. do 31. prosinca 1992. godine u Općoj bolnici Vinkovci. U periodu izme-

đu 1991. i 1993. godine obavlja poslove glavne sestre Odjela, a u mirovinu odlazi s Odjela transfuzije 31. prosinca 2001. godine.

Zlatko Zalaj, viši medicinski tehničar - rođen 3. veljače 1945. godine u Vinkovcima, srednju medicinsku školu završio 1964. godine (prva generacija *Srednje medicinske škole u Vinkovcima*). Iste godine počinje raditi u biokemijskom laboratoriju, a 1970. prelazi na Transfuziju te 1972. godine odlazi na edukaciju u *Zavod za transfuziju Beograd*. Uz rad, 1982. godine upisuje višu medicinsku školu u Osijeku koju završava 1985. godine. Godine 1980. imenovan je glavnim tehničarom na Transfuziji. Između 1990. i 1993. godine obavlja poslove glavnog tehničara Bolnice, a zatim se vraća na mjesto glavnog tehničara Transfuzije. U mirovinu odlazi 3. veljače 2010. godine.

Mira Koprčina, medicinska sestra - rođena 21. siječnja 1951. godine u Komle-tincima. Srednju medicinsku školu završila u Vinkovcima 1970., na Transfuziji počela raditi 1974. godine. Obavila edukaciju iz transfuzije 1977. godine na *Zavodu za transfuziju* u Beogradu. Za vrijeme Domovinskog rata radila je na Odjelu transfuzije od 1. svibnja do 25. rujna 1991. godine, kada na zamolbu dr. Vesne Bosanac iz Vukovara, a na usmeni nalog dr. J. Dolanskog odlazi raditi u Vukovar. Tamo je ostala do pada Vuko-

vara 20. studenoga 1991. godine. U mirovinu odlazi 30. ožujka 1993. godine.

Slavica Pleš, medicinska sestra - rođena 13. ožujka 1952. godine u Antinu, a srednju medicinsku školu završila je u Vinkovcima 1972. godine. Na Transfuziji je počela raditi 1977. godine. Edukaciju za rad na transfuziji završila 1978. godine na *Zavodu za transfuziju* u Beogradu. Za vrijeme Domovinskog rata radila je od 1. svibnja do 31. listopada 1991. godine kada je premeštena u ratnu

bolnicu u Stare Mikanovce, gdje ostaje do zatvaranja te se 1. srpnja 1992. vraća na Odjel u Vinkovce. Službu u zdravstvu napušta 1993. godine.

Lidija Krmek, medicinska sestra - rođena 21. kolovoza 1955. godine u Cerni, srednju medicinsku školu završila je u Vinkovcima 1974. godine, a u Transfuziji počela raditi 1977. godine. Sljedeće godine završila edukaciju iz transfuziologije. Na *XIII. stručnom sastanku medicinskih sestara Slavonije i Baranje* 1989.

Djelatnici Odjela za transfuzijsku medicinu - sjede: Marija Uzelac, dr. Marija Bekavac (voditeljica Odjela), Marija Zorić; stoje: Dragica Oršolić, Matija Radičev, bacc. med. tech., Martina Suton, bacc. med. tech., Blanka Turalija, Ana Bertić.

godine s višom medicinskom sestrom Marijom Poslončec pisala stručni rad na temu „Transmisivne bolesti i njihovo sprečavanje“. Od 12. siječnja 1992. radila je u ratnoj bolnici u Starim Mikanovcima, gdje ostaje do povratka Odjela u Vinkovce. Godine 1992. napušta zdravstvo.

Marija Uzelac (djevojački Knežević), medicinska sestra - rođena 9. kolovoza 1959. godine u Retkovicima. Srednju medicinsku školu završila u Vinkovcima 1978. godine i odmah po završetku stava ostaje raditi na Transfuziji. Edukaciju iz transfuziologije završila je u Beogradu 1981. godine. Tijekom Domovinskog rata radila na Odjelu od 1. svibnja do 10. studenoga 1991. godine, a zbog malodobne djece na posao u Vinkovce vratila se 1. travnja 1992. U programu trajnog usavršavanja pri Sestrinskoj komori 2008. godine prezentirala je svoj stručni rad pod nazivom „O posttransfuzijskim reakcijama“. I danas radi na Odjelu transfuzije.

Kata Udovičić, medicinska sestra - rođena 20. studenoga 1960. godine u Privlači. Srednju medicinsku školu završila je u Vinkovcima 1979. godine, na Transfuziji počela raditi 1981. godine, a sljedeće godine završila edukaciju iz transfuziologije u Beogradu. U Domovinskom ratu radila je na Odjelu od 28. do 30. rujna 1991. kada odlazi u bolnicu u Starim Mikanovcima, gdje je ostala mjesec

dana. Dana 1. studenoga 1991. vraća se na Transfuziju u Vinkovce gdje ostaje do 15. studenog 1991. godine, kada ravnatelj odobrava mirovanje radnog odnosa. Jedno vrijeme radila je u Domu zdravlja Vinkovci, a sada je u mirovini.

Vera Paradžiković, medicinska sestra - rođena 6. prosinca 1956. u Antinskoj Mlaki. Srednju medicinsku školu završila je u Vinkovcima 1976. godine. Na Transfuziji je počela raditi 1987., a odmah sljedeće godine završava edukaciju iz transfuziologije u Beogradu. Za vrijeme Domovinskog rata radila je na Transfuziji, a 1993. godine odlazi iz Ustanove.

Marija Zorić, medicinska sestra - rođena 30. studenoga 1960. godine u Vinkovcima. Srednju medicinsku školu završava u Vinkovcima 1979. godine. Na transfuziji počela raditi 1994. godine te odmah odlazi na edukaciju iz transfuziologije u Zagreb. Sada radi na Odjelu.

Ana Bertić, medicinska sestra - rođena 13. siječnja 1960. godine u Novim Mikanovcima. Srednju medicinsku školu završila 1981. u Vinkovcima. Na Transfuziji počela raditi 1993. godine. Odmah odlazi na edukaciju iz transfuziologije u Zagreb i sada radi na Transfuziji.

Blanka Turalija, medicinska sestra - rođena 22. svibnja 1961. godine u Vinkovcima. Srednju medicinsku školu završila 1980. godine u Vinkovcima. Na transfu-

ziji počinje raditi 1993. godine te odmah odlazi na edukaciju iz transfuziologije u Zagreb. Pri *Sestrinskoj komori*, a u svrhu trajne edukacije napisala je dva rada (2007. i 2008. godine) pod naslovima „Postupci pri naručivanju i izdavanju krvnih pripravaka“ i „Imunohematološko ispitivanje trudnice“. Dalje radi na Odjelu transfuzije.

Snežana Antolović, medicinska sestra - rođena 7. studenoga 1970. godine u Vinkovcima. Srednju medicinsku školu završila 1991. godine u Vinkovcima. Na Transfuziji počela raditi 1994. godine te odmah odlazi na edukaciju iz transfuziologije u Zagreb. U okviru trajne edukacije pri *Sestrinskoj komori* radi nekoliko radova. S višom medicinskom sestrom Mirjanom Štabler 2005. održala predavanje na temu „HIV i hepatitis“. Tijekom 2006. godine održala je tri predavanja („Imunohematološko predtransfuzijsko ispitivanje“, „Hepatitis A i B“ i „Hepatitis C“). U 2008. godini održala je dva predavanja pod naslovom „Psihomotorni poremećaj djeteta i utjecaj bolesti na cijelu obitelj“ i „Imunohepatološki skrining trudnica i novorođenčadi“. U suradnji s dr. M. Bekavac održala je predavanje o HIV-u 2009. godine. Dalje radi na Transfuziji.

Tomislav Zalaj, medicinski tehničar - rođen 10. svibnja 1971. godine u Vinkovcima. Srednju medicinsku školu završava 1989. u Vinkovcima. Na Transfuziji je

radio na zamjeni od 1997. do 1999. godine.

Dragica Oršolić, medicinska sestra - rođena 24. srpnja 1961. godine u Dubravama, BiH. Srednju medicinsku školu završila 1981. u Vinkovcima. Na Transfuziji počela raditi 2004. godine te odmah odlazi na edukaciju iz transfuziologije u Zagreb i sada radi na Odjelu.

Martina Suton, viša medicinska sestra - rođena 10. siječnja 1985. godine u Vinkovcima. Višu medicinsku školu završila 2006. u Zagrebu; 20. svibnja 2010. godine primljena na mjesto glavne sestre Odjela transfuzije te odmah po dolasku obavila potrebnu edukaciju za rad na transfuziji.

Spremačice:

Franca Petković, rođena 29. ožujka 1938. godine. Radila u bolnici od 1959. do 1977. godine.

Kata Lukac, rođena 5. studenoga 1930. godine u Bihaću, BiH. Na Transfuziji radi od 1971. do 1986., kada odlazi u mirovinu.

Katica Drljo, rođena 26. rujna 1959. godine. Na Odjelu radi od 1977. do 1989. godine, kada odlazi u Kanadu.

Angelina Čičak, rođena 9. ožujka 1956. godine. Na Odjelu radi od 1988. do 1993. godine.

Ana Veselčić, rođena 22. svibnja 1953. godine u Vinkovcima. Počinje raditi na Transfuziji 1992. godine, gdje i sada radi.

Liječnici:

Ozren Koščić, prim. dr. med., spec. urolog - rođen 15. svibnja 1936. u Triblju. Diplomirao na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 1961. godine, a edukaciju iz transfuzije je obavio 1965. godine u Zagrebu. Nije radio na Transfuziji. Umro je 2007. godine.

Dragica Koščić, dr. med., spec. transfuziolog - rođena 13. ožujka 1935. u Vinkovcima. Diplomirala je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 1966. godine i odmah se zapošljava u vinkovačkoj bolnici u Školskom dispanzeru, iz kojeg je 1970. godine prešla raditi na Transfuziju. Edukaciju iz transfuziologije obavila 1971. godine u *Zavodu za transfuziju krvi* Beograd. Nekoliko godina nakon edukacije, točnije 1979. godine počela specijalizaciju iz transfuziologije u Osječku, a potom nastavlja u Beogradu. Istu je završila 1981. godine. U mirovini je od 20. ožujka 1994. godine.

Smiljana Podrug, dr. med. - rođena 15. siječnja 1968. godine u Šibeniku. Studij medicine završava u Zagrebu 1994. godine, a 10. siječnja 2010. godine dolazi raditi u Opću bolnicu Vinkovci. Nakon što je dobila specijalizaciju iz transfuziologije, iste godine odlazi na specijalizaciju u Zagreb.

Marija Bekavac, dr. med., specijalist transfuziolog, voditelj Odjela za transfuzijsku medicinu - rođena 11. kolovoza

1958. u Černi. Studij medicine završava 1982. godine u Zagrebu.

Za vrijeme Domovinskog rata 1991. godine radila je pri Bolnici u ambulanti opće medicine za cijelokupno stanovništvo grada, u smjenama od 24 sata svaki treći dan. Od 1992. godine priključuje se kao liječnik 1. bojnoj 3. gardijske brigade, gdje ostaje do odlaska na specijalizaciju 1993. godine. Za vrijeme oslobođilačkih akcija „Bljesak“ i „Oluja“, iako na specijalizaciji, na poziv ravnatelja Bolnice dolazi iz Zagreba i ostaje raditi na Transfuziji do smirivanja općeg ratnog djelovanja. Odlukom predsjednika Republike dr. F. Tuđmana, za zasluge u Domovinskem ratu, odlikovana je Spomenicom Domovinskog rata 1990.-1992. godine. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Vinkovci-Županja dodjeljuje Zahvalnicu dr. Mariji Bekavac za doprinos Domovinskom ratu. Specijalistički ispit polaže 1996. godine i dolazi raditi na Odjelu.

Aktivna je članica *Hrvatskoga društva hematologa i transfuziologa*. Za III. kongres hematologa i transfuziologa 1993. godine sudjelovala je u izradi tri rada, a u suradnji s kolegama transfuziolozima iz deset bolnica Hrvatske. Spomenuti radovi su „Blood Transfusion practice Infrastructure, survey by using Quality indicators“, „Fresh Frozen Plasma, an audit of Requests“ i „Appropriateness

of Transfusion therapy: a retrospective audit in 10 General Hospitals".

Godine 2005. kod jedne pacijentice otkrila je nespecifična protutijela nepoznatih karakteristika te uzorke krvi šalje na daljnju obradu u KBC Rebro, gdje se potvrđuje sumnja na do sada nepoznato protutijelo. Novi uzorci se šalju u međunarodne referalne centre, gdje se otkriva novi antigen iz Cromer sistema KG koji dobiva ime po Vinkovcima i Hrvatskoj – CROV. O novom antigenu su objavljena dva apstrakta u časopisu „Transfusion“, 2005. i 2007. godine.

1. Z. Ivanković, B. Golubić Ćepulić, M. Bekavac, K. Hue-Roye, D. Alcantara, C. Lomas-Francis, M. E. Red, J. Poole, L. Belaygorod, D. Lublin. CROV: A NEW HIGH PREVALENCE CROMER BLOOD GROUP ANTIGEN. 58th AABB Annual Meeting and TXPO, Seattle, USA October 15-18. 2005. Transfusion 2005;45; (Supp) (Abstract).

2. K. Hue-Roye, C. Lomas-Francis, L. Belaygorod, D. M. Lubin, J. Barnes, A. Chung, K. Fung-Kee-Fung, J. Kinney, R. Goldman-Lavi, V. Yahalom, J. Poole, Z. Ivanković, D. Alcantara, M. Bekavac, B. Golubic Cepulic, R. W. Yelliquette, R. Mason, M. E. Reid. THREE NEW HIGH-PREVALENCE ANTIGENS IN THE CROMER BLOOD GROUP SYSTEM. Transfusion. 2007 Sep; 47(9):1621-9.

Za primalje Opće bolnice Vinkovci 2006. godine održala je predavanje s temom „Antiteritrocitna protutijela u trudnoći“.

Na IV. kongresu hematologa i transfuziologa 2007. godine u suradnji s dr. Katicom Sabalić-Soldo (transfuziologom iz OŽB Požega) prezentirala je rad pod nazivom „Detekcija antiteritrocitnih protutijela u periodu 1992.-1996. u Općoj županijskoj bolnici Požega i Općoj bolnici Vinkovci.“

Literatura:

Arhiv vinkovačke bolnice.

Balija, M. et al. Pojmovnik transfuzijske medicine. Zagreb: Medicinska naklada : HZZTM, 1995.

Dimić, B. et al. Transfuzija krvi. Beograd: Savezni zavod za zdravstvenu zaštitu, 1966.

Špicer, F. Izgradnja nove bolnice u Vinkovcima i razvoj bolničke službe od 1953. do 1958. Vinkovci: Medicinski centar Vinkovci, 1984.

Utvić, V. Povijest bolničkih ustanova u Osijeku od 1874 – 1974 : II dio. Osijek: Opća bolnica Osijek, 1974.

ODJEL ZA MEDICINSKU BIOKEMIJU

Biokemijski laboratorij oformljen je 1955. godine dolaskom magistre farmacije Jagode Smolčić (rođene Denk) u vinkovačku bolnicu. Na temelju odluke o osnivanju samostalnog Odjela za medicinsku biokemiju, magistra Smolčić imenovana je njegovom prvom voditeljicom.

Potreba za primjenom suvremenih dijagnostičkih, laboratorijskih metoda u zdravstvenoj skrbi bolesnika razlog je osnivanja odjela, a uvođenje biokemijskih pretraga u bolničkom laboratoriju početak je novog doba u laboratorijskoj dijagnostici Bolnice.

Prvi voditelj Odjela bila je Jagoda Smolčić, mr. pharm. Nakon što je 1954. godine diplomirala na tadašnjem *Farmaceutskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu*, pohađala je 1963. i 1964. godine trosemestralni poslijediplomski studij iz medicinske biokemije te nakon obrane magistarske radnje stekla zvanje magistar medicinske biokemije. Potom je, nakon nekoliko godina rada u laboratoriju, prema tadašnjim propisima struke

dobila i zvanje specijalista medicinske biokemije. U početku je magistra Smolčić ujedno bila i jedina stručna odgovorna osoba za „rad stručnog dijela bolničke ljekarne“. Stoga je 1959. godine imenovana za šefa centralnog kliničkog laboratorija *Zdravstvenog centra Vinčkovci* te za rukovoditelja stručnog dijela ljekarne. Njezin doprinos osnivanju Odjela bio je u uvođenju novih analitičkih metoda i tehnologija rada, nabavi nove opreme te primjeni stečenih znanja na *Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu* o uvođenju kontrole kvalitete rada u laboratorij. Magistra Jagoda Smolčić radiла je u laboratoriju do 1973. godine, kada je prešla u Gradsku ljekarnu te u laboratoriju dugi niz godina nije bilo specijalista medicinske biokemije.

Druga fakultetski obrazovana osoba, koja je vrlo kratko radila u bolničkom laboratoriju, bila je Aleksandra Šimunić, mr. pharm. Dvije godine (1963. i 1964.) bila je voditelj Odjela, dok je Jagoda Smolčić bila na postdiplomskom studiju. Potom je prešla raditi u ljekarnu.

Krajem šezdesetih godina na Odjelu su zaposlene prve diplomirane inženjerke medicinske biokemije koje su diplomirale na tek osnovanom smjeru medicinske biokemije *Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta u Zagrebu*. Prva se sa studija vratila Zdenka Pamuković, dipl. ing. medicinske biokemije (stipendist vinkovačke Bolnice). U laboratoriju je radila od 1968. godine, a nakon odlaska Jagođe Smolčić 1973. godine imenovana je za voditelja. Posao voditelja obnašala je do 1977. godine kada odlazi na postdiplomsко-specijalistički studij. Iz zdravstvenih razloga Zdenka Pamuković nije završila postdiplomski studij te je u laboratoriju radila do 1979. godine, kada prelazi raditi u bolničku ljekarnu. Na mjesto voditelja tada je imenovana Vlatka Jergović, koja je u bolničkom laboratoriju radila od 1968. do 1994. godine. Vodila je laboratorij do 1991. godine.

Marija Jakšić, dipl. ing. medicinske biokemije radila je od 1969. do 2009. godine, a imenovana voditeljicom Odjela 1993. godine kada je to mjesto napustila Vesna Tkalac.

Vesna Tkalac, dipl. ing. medicinske biokemije u laboratorij je došla 1972. i radila do 2003. godine. Tijekom Domovinskog rata od 1991. do 1993. godine bila je voditelj Odjela, kada je na vlastiti zahtjev razriješena dužnosti (voditeljstvo je preuzela Marija Jakšić).

Vida Kovač, dipl. ing. kemije radila je u bolničkom laboratoriju od 1981. do 1994. godine.

Ivka Mandura (časna sestra Jacinta) dipl. ing. kemije u laboratoriju radi od 1994. godine.

Višnja Jureša, mag. med. biokemije u laboratoriju radi od 1996. godine, a 2003. godine je završila specijalizaciju iz medicinske biokemije. Od 2009. godine je voditelj laboratorija.

Durđa Winkler, mag. med. biokemije u laboratoriju radi od 2000. godine, a 2010. završila je specijalizaciju iz medicinske biokemije.

Sandra Drmić, mag. med. biokemije u laboratoriju radi od 2005. godine, a 2010. godine započela je specijalizaciju iz medicinske biokemije.

U početcima rada na Odjelu su radili djelatnici s raznovrsnom naobrazbom. Bile su to medicinske sestre i tehničari, priučeni vojni bolničari, čak i priučeni administrativni djelatnici bez stručne školske naobrazbe, koji su posao naučili kroz rad u laboratoriju. Laboratorijski tehničari i inženjeri laboratorijske medicine bili su u manjini zbog nedostatka institucija za njihovo obrazovanje. Bolnica je bila prisiljena zapošljavati i nekvalitetno obrazovan kadar iz Bosne i Hercegovine te Srbije (imali završene stručne škole, ali bez praktičnih znanja). Zbog toga je sve do osamdesetih godi-

na na Odjelu bila velika fluktuacija kadrova. Tek od osamdesetih godina većina je zaposlenih laboratorijskih tehničara imala profesionalno i kvalitetno laboratorijsko obrazovanje. Na Odjelu je pedesetih godina radila samo jedna laboratorijska tehničarka – Elizabeta Japelj te pomoći laborant.

Početkom šezdesetih godina u centralnom laboratoriju radili su pomoći laboranti Branka Čičić i Ružica Vidaković te bolničar Ilija Mikec. Medicinske sestre Marija Melavc, Terezija Starčević, Gordana Cvetković, Slavica Cvitković, Anica Hadinac i medicinski tehničar Zlatko Zalaj su uglavnom radili u malim odjeljnim laboratorijsima. Sredinom šezdesetih su počeli raditi prvi stručno obrazovani laboratorijski tehničari: Franka Stropački, Marija Grgljanić, Štefanija Novak, Marijan Maras, Željko Jednačak, Vladimir Draženović, Milka Čupić i Branika Buzov.

Sedamdesetih godina radili su: Rade Rajić, Antun Badžek, Maria Švec - Draganić, Đurđa Abramović, Katica Smajić, Mato Veselić i Ivka Zupković. U to vrijeme u laboratoriju je ukupno radilo oko 40 djelatnika sa srednjom, višom i visokom stručnom spremom.

Osamdesetih i devedesetih, osim nekih već spomenutih, radili su: Mirjana Maras, Mira Blažević, Jadranka Pažin, Luca Josić, Mirjana Vidović, Katica Kasteljan, Eržebeta Kuljanić, Mirjana Maričić, Sla-

vica Vranić, Slavica Džijan, Gordana Vučković i Ružica Pavičić.

Početkom devedesetih su došle: Iva Hen, Gordana Grgurovac, Dubravka Muškić, Mandica Brataljenović, Mihaela Semianac, Ružica Kolar, Belimir Čaluković i Irena Dugandžić. Podjelom laboratorija na bolnički i laboratorij primarne zaštite 1994. godine broj djelatnika je prepolovljen.

Od 2002. godine u laboratoriju rade Snježana Kelić i Mišel Mikić.

Sve do osamdesetih godina na Odjelu nije postojala funkcija glavnog tehničara. Početkom osamdesetih godina na toj su se funkciji smjenjivali Štefanija Novak i Marijan Maras koji je bio glavni tehničar do 1988. godine. Od tada je glavni tehničar, sve do danas Mato Veselić.

Četrdesetih godina prošloga stoljeća u prizemlju stare bolnice u Zvonimirovoj ulici radio je jedan mali laboratorij smješten u samo jednoj prostoriji. Novosnovani odjel je u prvim danima bio smješten na dvije lokacije u staroj bolnici: tzv. „mali laboratorij“ – jedna prostorija u prizemlju zgrade za hematološke, urinske i slične pretrage, te „novi kemijski laboratorij“ – u jednoj od dvostrukih zgrada, radile se sve tadašnje biokemijske pretrage. Na nekoliko lokacija u gradu postojali su i mali laboratoriji *Doma narodnog zdravlja*. U ovim labo-

ratorijima laboranti su radili samo kvalitativne hematološke i urinske analize i analize želučanog soka. Uzorci krvi za kemijske pretrage su dostavljani u bolnički laboratorij. Dnevno je u laboratoriju Doma narodnog zdravlja, u to vrijeme, bilo 60-70 pacijenata.

Istovremeno se u Bolnici liječio sve već broj bolesnika. Stoga je nastala potreba za objedinjavanjem malih laboratorijskih na području grada. Planirano je osnivanje centralnog laboratorija u okviru higijensko-epidemiološke službe u zgradama nove bolnice – *Zdravstvenog centra Vinkovci*. U centralnom laboratoriju bio je predviđen smještaj kemijskog, bakteriološkog i serološkog laboratorija koji bi pružali usluge i polikliničko-dispanserskoj službi i bolnici.

Po završetku izgradnje polikliničke zgrade nove bolnice 1963. godine, laboratorij seli u prostore na prvom katu poliklinike gdje je osnovan centralni laboratorij, ali su još postojali i dislocirani mali odjelni laboratorijski. Tijekom 1974. godine laboratorij se preselio u podrum bolnice. Ukinuti su mali odjelni laboratorijski, osim pri Internom i Dječjem odjelu.

Tijekom Domovinskog rata (od kraja 1991. do svibnja 1992. godine), laboratorij je radio na nekoliko lokacija: u podrumskom prostoru bolnice te na pomoćnim lokacijama u osnovnoj školi u Starim Mikanovcima i u podrumu trgo-

Za mikroskopom, u laboratoriju 1969. godine.

vačke kuće „Na-ma“ u današnjoj Dugoj ulici.

Od 1999. do 2003. godine trajala je rekonstrukcija centralne bolničke zgrade u kojoj se nalazio i laboratorij. Odjel se privremeno preselio u dio prostorija mikrobiologije na prvom katu zgrade poliklinike. U kolovozu 2003. godine laboratorij je, nakon, dobio vlastiti novouređeni prostor prikladan za rad, moderno opremljen i lako dostupan pacijentima. Prostor je centralno smješten u prizemlju bolnice - što je idealna lokacija, budući da je Odjel za medicinsku biokemiju najpropulzivniji odjel u bolnici, kako za kliničke tako i za polikliničko-konzilijarne namjene.

Organizacijske promjene tijekom vremena bile su brojne. Četrdesetih godina prošlog stoljeća u „malom laboratoriju“ u prizemlju stare bolnice radio je samo jedan laborant i jedan pomoći laborant, a nadzor nad radom imao je Interni odjel. Odjel za medicinsku biokemiju, osnovan 1955. godine, činili su postojeći „mali laboratorij“ i novi „kemijski laboratorij“.

Nakon formiranja centralnog laboratorija u novoj bolnici 1963. godine, rađene su sve pretrage za pacijente iz poliklinike, dok su se za hospitalizirane pacijente radile samo biokemijske pretrage. Hematološke, urinske, pretrage stolice te želučanog soka obavljane su u malim odjeljnim laboratorijima, u kojima je radio po jedan laboratorijski tehničar koji je sam vadio krv odjeljnim pacijentima te vršio spomenute analize. Tako je postojao laboratorij pri Dječjem odjelu u današnjoj ulici Jurja Dalmatinca 33. Odjelima kirurgije, ginekologije i rodilišta pružao je usluge laboratorij u staroj bolnici u današnjoj Zvonimirovoj ulici 53. Laboratorij pri Plućnom i Zaraznom odjelu nalazio se u dvorišnoj zgradi stare bolnice, a pri Internom i Otorinolaringološkom odjelu smješten je u dijelu zgrade *Zavoda za socijalno osiguranje* na današnjem Trgu Josipa Runjanina broj 10.

Nakon preseljenja svih odjela u zgradu nove bolnice mali odjelni laboratorijsi su

nastavili s radom pri svojim odjelima, kako bi se hospitaliziranim pacijentima pružila što brža usluga osnovnih hematoloških i urinskih analiza.

Godine 1974. većina se odjelnih laboratorijskih objedinila s centralnim laboratorijem. Odjel je premješten u novi prostor u podrumu bolnice. U njemu je ukupno radilo oko 40 zaposlenika: diplomiranih inženjera medicinske biokemije, inženjera laboratorijske medicine, laboratorijskih tehničara i pomoćnog osoblja.

Sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća posao unutar Odjela bio je podijeljen na biokemijski i hematološki dio. Uzorci krvi su se zasebno vadili za pojedini dio laboratorija. Hematološki dio laboratorija vodila je Vesna Tkalac, a s njom je radio Ilija Mikec. Sve ostalo osoblje radilo je u biokemijskom dijelu.

Nakon podjele *Medicinskog centra Vinkovci* 1994. godine na *Opću bolnicu Vinkovci* i *Dom zdravlja Vinkovci*, laboratorijski je podijeljen na dvije jedinice koje su u početku bile samo formalne. Laboratorijski *Dom zdravlja* radio je u istom prostoru i imao zajedničku opremu s bolničkim laboratorijem sve do 1997. godine, kada se preselio u vlastiti prostor bivše stare bolnice u Zvonimirovu ulici.

Naziv Odjela se često mijenjao, no isti je teško utvrditi zbog netočno upisiva-

nih podataka. Popis tih naziva, pronađenih u arhivu, je:

- Biokemijski laboratorij te Centralni klinički laboratorij (pedesetih godina);
- Biokemijski laboratorij, Hematološko-biokemijski laboratorij i Laboratorijska služba (šezdесетih godina);
- Laboratorijska služba u OOУR-u Bolnička djelatnost (sedamdesetih godina);
- Kliničko-biokemijski laboratorij u OOУR-u Bolnička djelatnost (1981. godine);
- OOУR Dijagnostičke i medicinsko uslužne djelatnosti - OOУR je objedinjavao biokemijsko-hematološki laboratorij, mikrobiološki laboratorij, transfuziju, patologiju i citologiju, radiologiju, bolničku ljekarnu te centralnu prijemnu ambulantu. Ukupno je bilo 107 zaposlenih djelatnika, a direktorka je bila Vlatka Jergović, dipl. ing. (od 1982. do 1986. godine);
- Biokemijsko-hematološki laboratorij u OOУR-u Bolnička djelatnost (1986. – 1992.);
- Djelatnost za laboratorijske poslove (1992. – 1994.);
- Samostalni odjel za laboratorijske poslove (1994. – 2006.);
- Odjel za medicinsku biokemiјu (od 28. travnja 2006. godine).

Domovinski rat ostavio je svoje razaračuće tragove na zgradama, osoblju i funkcioniranju bolnice pa tako i laboratorija, ali rad nije bio prekinut. Rad Odjela za vrijeme Domovinskog rata detaljno je opisan u članku tadašnje voditeljice laboratorija Vesne Tkalac:

Rad našeg laboratorija u Domovinskom ratu

Naš Biokemijsko-hematološki laboratorij, koji radi za potrebe bolnice i sve vanjske pacijente s područja općine Vinkovci i dijelom sa županjskog područja, smješten je u podrumu bolničke zgrade. Dio našeg prostora odmah smo ustupili za potrebe službe transfuzije, a kasnije još za ekonomat i administraciju (ukupno 7 prostorija). Za vrijeme uzbuna na hodnicima su boravili i pacijenti s kata dok se za njih nije adaptirao preostali, na sreću, vrlo veliki podrumski prostor.

Budući da je zgrada Medicinskog centra Vinkovci, smještena u neposrednoj blizini fronte, bila česta meta svih vrsta napada i vrlo je oštećena. Mi smo uspjeli sačuvati našu opremu i prostor i na taj način, donekle normalno raditi.

U rujnu mjesecu 1991., kada su napadi učestali, broj je ranjenih porastao, a civilno pučanstvo u većem broju počelo napuštati grad, prešli smo na novu organizaciju rada. Cilj je bio što manje

se izlagati granatama na putu do radnog mjesta.

Četiri dipl. ing. medicinske biokemije radile su svaka po tri cijela dana naizmjence, da bi kasnije to bilo osam do deset dana neprekidno. Slično su radili i tehničari i spremachaice, s tim da se išlo na to da što manji broj ljudi radi, a da služba zadovoljava.

Ranjenici primljeni u bolnicu nakon obrade su transportirani u druge centre gdje nije bilo rata, da bi se oslobođio prostor za nove i da bi bili što kraće izloženi svakodnevnim napadima.

U Starim Mikanovcima, 20 km udaljenim od Vinkovaca, otvorena je bolница u zgradbi osmogodišnje škole i uz nju laboratorij. Tako je dio kadrova prešao na tu lokaciju (po jedan tehničar se smjenjivao svaki mjesec).

Kasnije, u siječnju 1992. godine specijalističke ambulante preselile su u grad u podrum robne kuće „Na-ma“ gdje je također proradio laboratorij za vanjske pacijente s uposlena dva dipl. ing. medicinske biokemije i dva tehničara. Tako je s upola manje ljudstva laboratorij uspješno radio na tri lokacije, uz nadljudske napore.

Radile su se sve analize kao u mirnodopsko vrijeme, ali uz velike poteškoće što se tiče nabave reagensa (testova), a naročito održavanja aparata jer

serviseri iz Zagreba već od ljeta 1991. nisu htjeli dolaziti na naše područje. Nešto smo uspjeli popraviti sami, a ostalo je prešlo na ručnu obradu. Pomačali su nam iz laboratorija u Županji i Osijeku te nekoliko kolegica iz Zagreba, kojima puno zahvaljujemo.

U prosincu 1991. godine, kada je rat bio najžešći, a bolnica često bez struje i vode, nametnulo se pitanje jesu li potrebne baš sve te analize ili treba raditi samo najosnovnije (i to na stari, gotovo zaboravljeni način). Dilema je riješena preseljenjem dijela laboratorija na bolju lokaciju i u bolje uvjete, te popravljanjem kotlovnice i ostalog na postojećoj lokaciji.

Kako se rat postupno smirivao i civilno se pučanstvo počelo vraćati u grad, postupno smo upošljavali sve više tehničara (koji su bili na tzv. „čekanju“) da bi se u petom mjesecu 1992. godine našli skoro svi na okupu. U međuvremenu nas je napustilo petero radnika.

‘Kraj’ rata smo dočekali s oštećenim aparatima uslijed čestih prekida struje i detonacija, ali bogatiji za jedan rabljeni mikroskop iz Zagreba, jedan neispravni „Coulter“ iz Pule i nekoliko starih centrifuga iz Njemačke. Reagensi su bili pri kraju, a za veće nabavke nije bilo sredstava, tako da smo radili i radimo nešto manju paletu pretraga i to većinom ručno.

Posljedice rata osjećamo u svim sferama osobnog i radnog života, ali da se rat ponovi, postupili bismo isto.

3. ožujka 1993. članak poslan časopisu *Biochemia medica*

Vesna Tkalac, šefica laboratorija,
dipl. ing. medicinske biokemije

Početci laboratorijskog rada u Vinkovcima spominju se još 1873. godine kada je nabavljen prvi urometar po Helleru za mjerjenje specifične težine tjelesnih tekućina. U samim početcima rada laboratorijske pretrage su se radile ručnim metodama, organoleptički ili s minimalnim pomagalima, tzv. metodama poljske bolnice.

Paleta laboratorijskih pretraga, koja je do tada obuhvaćala samo hematološke i urinske testove proširena je 1953. godine analizama prvih kemijskih pretraga: šećer u krvi i mokraći, ostatni dušik, jetreni testovi – bilirubin (po H. van den Berghu i kalorimetrijski), timol-test zamućenje i timol-flokulacija, koloidno-koagulacijske reakcije proteina seruma za dijagnostiku jetrenih bolesti (po Weltmannu), kao i druge, danas opsonolentne pretrage. Uvedeni su pregledi stolice na amebnu dizenteriju, hemato-krit te serološka reakcija krvi na lues (po Wassermannu). Osnivanjem samostalnog Odjela 1955. godine počinje se određivati aktivnost amilaza u krvi i uri-

nu te koncentracija kloridi u krvi. Iduće godine nabavljena je nova laboratorijska oprema te su se radile gotovo sve kemijske analize krvi, urina i punktata, koje su tada bile u upotrebi i u laboratorijima kliničkih bolnica. Kupljen je prvi elektrofotometar po Lange-u, nova analitička vaga, aparatura za mikrokjeldahl (oprema za analizu proteina), aparat za analizu šećera u krvi, redestilator i digestor (za zaštitu kod analiza s toksičnim i nagrizajućim reagensima). U oba tadašnja laboratorija (hematološki i bioķemski) uvedene su instalacije za butanplin te vodovod kojeg do tada nije bilo.

U to vrijeme su o laboratoriju vinkovačke bolnice pisali i neki listovi. Tako „Glas rada“ koji je izlazio u Zagrebu, u broju 52. od 20. 12. 1956. godine na 7. stranici pod naslovom „Bolesnici predlažu“, između ostalog piše: „U bolnici su uvedeni, ima tome već godinu dana, kemijski i hematološki laboratorij. Uz novu aparaturu za ovaj laboratorij nabavljen je i novi elektrofotometar koji omogućava da se obavljaju gotovo sve medicinske pretrage.“

Krajem šezdesetih godina počele su se raditi i nove enzimske pretrage – alkalna i kisela fosfataza, lipaza, aminotransferaze, zatim pretrage masti, kolesterola, uree, kreatinina, mokraće kiseline, ukupnih proteina, kalcija, magnezija, anorganskih fosfata, bikarbonata, željeza i TIBC-a te neke druge biokemijske pre-

trage. Uveden je funkcionalni test klijrena kreatinina. Radile su se i osnovne koagulacijske pretrage – PV, fibrinogen, vrijeme krvarenja i vrijeme zgrušavanja.

Sedamdesetih godina, zbog dotrajalosti stare i nemogućnosti nabavke nove adekvatne opreme, pretrage su se uglavnom radile ručnim metodama. U laboratoriju je postojala samo jedna centrifuga s osam mesta te dva fotometra „Iskra“. Od pretraga su uvedene analize bakra, LDH, CK, HBDH, GDLH, triglicerida, LE-stanica i neke druge.

Osamdesetih godina počele su se raditi specifične proteinske pretrage. Nabavljena je moderna oprema za elektroforezu proteina i lipoproteina – „Cellomatic“. Nabavljen je novi aparat za analizu acido-baznog statusa i plinova u krvi – „Radiometer Kopenhagen“. Tada je nabavljen i prvi hematološki brojač – „Coulter Counter“ model ZF sa šest hematoloških parametara (leukociti, trombociti, eritrociti, hemoglobin, hematokrit i MCV).

Neposredno prije rata (1987. godine) laboratorij je nabavio prvi višekanalni automatski analizator – „IL-Monarch“ za široki spektar biokemijskih pretraga. Istih godina je nabavljen plameni fotometar za analizu natrija, kalija i litija, kao i novi hematološki brojač stanica „Coulter Counter“ model JT (s kompletom krvnom slikom i 3-parametarskim DKS-om).

Ubrzani razvoj dijagnostike, ali i napredak cjelokupne medicinske struke obilježili su sredinu devedesetih godina. U to vrijeme je nabavljen biokemijski automatski analizator – „Hitachi 904“, novi moderni hematološki brojač – „Coulter STKS“ s peterodijelnom diferencijalnom krvnom slikom i mogućnošću određivanja retikulocita, novi poluautomatski jednokanalni koagulometar, novi analizator acido-baznog statusa i plinova u krvi – „Ciba Corning 248“, oprema za elektroforezu proteina i lipoproteina te nekoliko spektrofotometara za specijalne pojedinačne analize seruma, plazme, urina, likvora, punktata i drugih tjelesnih tekućina.

Tijekom poslijeratne rekonstrukcije dijela zgrade u kojem je bio smješten i laboratorij, postojeća oprema je „ugurana“ u vrlo skućen prostor - dvije prostorije koje smo dijelili s mikrobiologijom te dio tamošnjeg hola i hodnik. Tijesan prostor nije bio razlog smanjenju opsega posla. Štoviše, broj analiza se iz dana u dan povećavao. Uvedene su i neke nove analize poput C-reaktivnog proteina, glikiranog hemoglobina, imunoglobulina i drugih specijalnih protein-skih pretraga, koje su ubrzo postale najtraženije laboratorijske pretrage.

Nakon useljenja u vlastite prostorije 2003. godine, nabavljen je novi biokemijski analizator „Olympus AU 400“ koji je po prvi puta imao i ion-selektivnu

jedinicu te mogao, iz istog uzorka, obraditi gotovo sve biokemijske pretrage, koje su za pacijenta tražene. Nabavljen je i novi hematološki brojač „Abbott CelDyn 3200“ s pet-parametarskom diferencijalnom krvnom slikom i mogućnošću brojanja retikulocita te pomoćni hematološki brojač „Abbott CelDyn 1700“ s tri-parametarskom DKS-om. Nabavljen je i višekanalni koagulometar „Stago Diagnostic STArt-4“ za sve osnovne te nekoliko specijalističkih koagulacijskih pretraga. Povratkom Višnje Jureša sa specijalizacije, laboratorij nabavlja prvi imunokemijski analizator „Roche Diagnostic-Elecys 1010“ te tako počinje s analizama hormona, tumorskih bilijskih, imunoglobulina E, troponina i drugih imunokemijskih analiza.

Imunokemijske analize su trenutno među najtraženijim pretragama našeg odjela, a svakako prevladavaju kod obrade ambulantnih, odnosno izvanbolničkih pacijenata. U ovom trenutku, broj pacijenata kojima je potrebna imunokemijska laboratorijska dijagnostika veći je od sto na dan. Zbog progresivnog povećanja broja imunokemijskih pretraga imunokemijski analizator je 2006. godine zamijenjen većim „Roche Diagnostic-Elecys 2010“, a već 2010. godine još većim analizatorom – „Siemens-Advia Centaur XP“.

Prvi automatski čitač urinskih traka „Roche Diagnostic-Urisys 1800“ nabav-

ljen je 2007. godine, a 2009. godine je nabavljen novi analizator za koagulacijske pretrage „Sysmex CA1500“ te pomoćni analizator manjeg kapaciteta „Sysmex CA560“, koji imaju mogućnost analize svih osnovnih kao i specijalističkih koagulacijskih pretraga. Tako su uvedene dodatne koagulacijske pretrage poput antitrombina i D-dimera.

Broj pacijenata, kojima je potrebna laboratorijska obrada, svakim danom je sve veći i trenutno obrađujemo od 250 do 420 uzoraka biološkog materijala na dan. Laboratorij ima alternativni mjerni instrument za sve vitalne pretrage koje radi, stoga se gotovo ne može dogoditi da neka analiza ne bude učinjena zbog kvara ili problema s nekim od aparata.

Moderniziran je rad laboratorija uvođenjem suvremene informatičke opreme i povezivanjem bolničkog i laboratorijskog informatičkog sustava BIS i LIS. Time je izuzetno olakšan i ubrzan rad u laboratoriju te neusporedivo poboljšana kvaliteta rada, ali i izbjegnuta gotovo svaka pogreška koja se mogla dogoditi u dotadašnjem ručnom prepisivanju rezultata na nalaze. Omogućeno je izuzetno lako pretraživanje arhiva starih nalaza, praćenje promjene vrijednosti pojedinih analiziranih parametara nekog pacijenta kroz duži vremenski period, ponovno izdavanje starih nalaza i druge mogućnosti.

Preseljenjem u novi prostor 2004. godine, Odjel je po prvi put priredio stručno predavanje za članove *Zbora liječnika - Podružnice Vinkovci i Županja te Društva medicinskih biokemičara Podružnice Slavonije i Baranje* na temu „Uloga dijagnostike parathormona kod pacijentata na kroničnoj dijalizi“. Navedeno predavanje pripremile su magistre Višnja Jureša i Đurđa Winkler. Predavanje „Rak i tumorski biljezi“, a potom „Dijagnostika alergija“ priredile su spomenute magistre, u suradnji s novom magistrom na našem odjelu Sandrom Drmić. Odjel je organizirao i stručno predavanje za medicinske sestre na temu „Odjeli i laboratorij - suradnjom do zajedničkog cilja“, zatim i za liječnike Opće bolnice Vinkovci na temu „Koliko pretraga pacijentu treba – racionalna laboratorijska dijagnostika“. Predavanja je priredila magistra Višnja Jureša.

Laboratorij danas

Trenutno na Odjelu radi dvadeset dje-latnika:

Višnja Jureša, mag. med. biochem., specijalist medicinske biokemije, voditelj Odjela

Đurđa Winkler, mag. med. biochem., specijalist medicinske biokemije

Sandra Drmić, mag. med. biochem., specijalizantica medicinske biokemije

Ivka Mandura, dipl. ing. kemije

Mato Veselčić, glavni laboratorijski tehničar – prvostupnik laboratorijske medicine

Mira Blažević, prvostupnica laboratorijske medicine

Štefanija Novak, prvostupnica laboratorijske medicine

Katica Smajić, prvostupnica laboratorijske medicine

Belimir Čaluković, laboratorijski tehničar

Irena Dugandžić, laboratorijski tehničar

Luca Josić, laboratorijski tehničar

Snježana Kelić, laboratorijski tehničar

Eržebet Kuljanić, laboratorijski tehničar

Mišel Mikić, laboratorijski tehničar

Jadranka Pažin, laboratorijski tehničar

Mirjana Vidović, laboratorijski tehničar

Ivka Zupković, laboratorijski tehničar

Ljubinka Tadić, administrator

Marijana Malenica, administrator

Lucija Širić, spremaćica.

Laboratorijski prostor se nalazi u centralnom dijelu bolnice, u prizemlju na ukupno 372,86 m² površine, ali je dio trenutno u posjedu Odsjeka za citologiju - dok se njihov prostor ne završi. Odjel je samo dijagnostički (bez stacionara) i sastoji se od djelatnosti koja pruža dijagnostičko-laboratorijske usluge pacijentima iz bolničkog stacionara, iz primarne zdravstvene zaštite te iz poli-

Djelatnici Odjela za medicinsku biokemiju - prvi red: Marijana Malenica (administrator), Lucija Širić (spremačica), Eržebet Kuljanić, lab. teh., Jadranka Pažin, lab. teh.; stojje: Belimir Čaluković, lab. teh., Ivka Mandura (č. s. Jacinta), dipl. ing. kemijske, Višnja Jureša, mag. med. biochem. (voditeljica Odjela), Mira Blažević, bacc. lab. med., Mato Veselčić, bacc. lab. med. (glavni tehničar), Luca Josić, lab. teh.

klinike, u slučaju potrebe specijalističke laboratorijske dijagnostike.

Broj hospitaliziranih pacijenata kojima se pruža 24-satna laboratorijska obrada je od 120 do 200 dnevno. Laboratorij obradi još 120-160 uzoraka od pacijenata iz primarne zaštite te 30-40 uzorka od pacijenata iz poliklinike.

U laboratoriju tako, osim redovitih aktivnosti za hospitalizirane pacijente,

radi jedna hitna ambulanata i dvije specijalističke ambulante za medicinsku biokemiju. Ukupan broj pacijenata kojima je u 2010. godini pružena laboratorijska obrada bio je 85 368, a broj analiza:

308 069 biokemijskih pretraga u serumu i plazmi

8 259 biokemijskih pretraga u urinu

461	biokemijskih pretraga u punktacijama tjelesnih tekućina i likvoru
59 607	hematoloških pretraga
28 561	koagulacijska pretraga
45 851	imunokemijska pretraga
3 664	pretrage acidobaznog statusa, plinova u krvi i ioniziranih elektrolita
42 486	kvalitativnih urinskih pretraga
703	pretrage stolice na okultno krvarenje
497 661	ukupno pretraga tijekom 2010. godine.

Dijagnostičke mogućnosti Odjela u današnje vrijeme su obrada ukupnog spektra biokemijskih pretraga u serumu, plazmi, mokraći, likvoru, punktacijama tjelesnih tekućina te znoju, kako na osnovnoj tako i na specijalističkoj razini. U ovom trenutku se na popisu biokemijskih analiza nalazi 55 različitih testova u koje spadaju metaboliti i supstrati, enzimi, lipidi, proteini, elektroliti, elementi u tragovima te funkcionalni testovi. Hematološke pretrage za dijagnostiku anemija, upalnih bolesti, alergijskih poremećaja i dijagnostiku leukemije se sastoje od kompletne krvne slike i još 14 različitih hematoloških testova. Uvedene su dodatne pretrage za poremećaje

koagulacije, poput antitrombina te D-dimera za sve učestalije bolesti dubokih venskih tromboza te plućnih embolija, ukupno 9 različitih koagulacijskih testova. Laboratorij ima suvremenu opremu za kvalitativne i kvantitativne pretrage urina. Oprema za imunokemijske analize vrhunske je kvalitete i prati najnovije svjetske trendove u ovoj grani laboratorijske dijagnostike. Trenutno se rade analize troponina, imunglobulina E, 6 različitih endokrinoloških testova i 10 testova tumorskih biljega. Imamo mogućnosti analize velikog broja alergo-testova, vitamina, biljega koštane pregradnje, dodatnih endokrinoloških testova i tumorskih biljega te još nekih imunokemijskih testova, ali pretrage još nisu uvedene zbog finansijskih ograničenja. Pretrage acido-baznog statusa, plinova u krvi i ioniziranih elektrolita radimo na nešto starijoj, ali kvalitetnoj opremi.

U Bolnici postoji potreba za proširenjem paleta specifičnih proteinskih pretraga (elektroforetske, imunoelktroforetske i imunofiksacijske tehnike) za autoimune i bolesti imunološkog sustava te analizama sredstava ovisnosti i praćenja koncentracije lijekova tijekom terapije. Ove tehnike i oprema su danas široko dostupni, a stručno osoblje posjeduje i potrebna specijalistička znanja. Čeka se, međutim, povoljnija finansijska situacija za nabavku navedene opreme.

Odjel je već pedeset godina uključen u državnu kontrolu kvalitete rada koju provodi *Hrvatsko društvo medicinskih biokemičara*. Za svoj kvalitetan rad sva-ke godine dobiva Certifikat o kvaliteti, što pacijentima osigurava sigurnost u nalaze koje dobivaju.

Magistre medicinske biokemije su članice *Hrvatskog društva medicinskih bio-kemičara* i *Hrvatske komore medicinskih biokemičara*. Redovito sudjeluju u programima cijeloživotnog obrazovanja, na stručnim i znanstvenim skupovima te kongresima u Hrvatskoj i inozemstvu, a u svrhu kontinuiranog praćenja novih trendova i dostignuća u struci.

Literatura:

Špicer, F. Izgradnja nove bolnice u Vinkovcima i razvoj bolničke službe od 1953. do 1958. Vinkovci: Medicinski centar Vinkovci, 1984.

ODJEL BOLNIČKE LJEKARNE

Na području današnjih Vinkovaca, arheobotaničkim ispitivanjima lokaliteta Sopot (1) (5300. – 3800. g. pr. Kr.) saznađemo o životu stanovništva, prehrambenim navikama koje su uključivale i korištenje raznih trava i biljaka (drijen, baza, bijela loboda, mak, kopriva, kiseliča), a neke od njih su imale i ljekovita svojstva pa se može pretpostaviti da su, pored ishrane, mogle biti korištene i za liječenje (op. autora).

Područje današnje Hrvatske bogato je antičkim nalazima vezanim za ljekarništvo (2) (npr. kutija za ljekarie s tri pilule iz 1. stoljeća pronađena u Ninu je među rijetkim u svijetu). Među brojnim nalazima iz Cibala (3), rimske kolonije na mjestu današnjih Vinkovaca, a inače vrlo organizirane urbane infrastrukture, su i razni tipovi tarionika finije i grublje izrade (finiji su presvučeni terrasigillatom) pečaćeni imenima majstora, razni tipovi boca, male boce i posudice za mirise i balzame (balzamariji i lakrimariji), skalpel, sonda i spatula. Vinkovačko područje može se pohvaliti

posudom u obliku patke (vjerojatno je služila za brojanje kapi) koja je gotovo identična poznatijoj, nađenoj u Stenjevcu kod Zagreba, iz 1.-2. stoljeća.

Ne može se tvrditi, ali se može pretpostaviti da su tarionici mogli služiti i za usitnjavanje ljekovitog bilja, balzamariji za čuvanje balzama (ili pripravaka aromatičnog mirisa) kao sredstva za liječenje rana ili čuvanje tijela umrlih (balzamiranje).

U srednjem vijeku katolički su svećenici i redovnici bili brižni čuvari naslijeđa liječništva i ljekarništva, a i sami su u svojim vrtovima uzgajali ljekovito bilje. Na ovom prostoru nisu pronađeni arheološki nalazi.

U 18. stoljeću liječenje se i nadalje provodi ljekovitim biljem, pojavljuju se i lijekovi životinjskog i mineralnog podrijetla, a ponekad u narodu se kombiniraju s magijom i vradžbinama.

Tijekom boravka u Slavoniji 1782. godine Matija Piller i Ludovic Mitterpacher opisuju narodne običaje i liječenje (4).

Tarionik

Spatula

Kapaljka u obliku ptice

Navode da se za liječenje groznice koristi čaj od kićice, vodena bolest se lijeći čajem od borovnice, za opektotine se koriste maslac ili listići crvenog luka, a na rane stavljaju lišće od trputca.

Prvi liječnici i ostalo zdravstveno osoblje dolazi u Slavoniju u sklopu carske vojske te se i ljekarništvo odvija kroz njihovo djelovanje pri garnizonima. U Vojnoj krajini postojale su dvije vrste ljekarni (5): garnizonske (tzv. Garnison-apothekerke) u većim garnizonima i vojničke ljekarne (tzv. Feldapotheke) u manjim mjestima, a koje su od 1804. godine davane u koncesiju civilnim ljekarnicima. Jedna ljekarna mogla se otvoriti za četiri do pet tisuća stanovnika i moralala je biti dobro opskrbljena, osobito za vrijeme zaraza. Tadašnji „dućani i sitničarije“ nisu smjeli prodavati lijekove. Ljekarnici nisu smjeli izdavati važnije lijekove bez recepta. U Vojnoj krajini vrijedila je samo vojnička farmakopeja iz 1796. godine, pa je isto tako vrijedila i za građanske ljekarne koje su imale ugovore s vojskom. Farmakopeja je vremenom nadopunjavana i korigirana. Antun Vrgoč naveo je najtipičnije lijekove za liječenje pojedinih bolesti iz tog vremena. Svrab su liječili crnim sapunom i sumporom, nagluhost se liječila kamilicom s octom i aq. laxativa, zujanje u ušima s Ol. Amygdalarum i kamforom. „Ludilo“ su liječili purgativima, emeticima, itd., a kada ništa ne bi po-

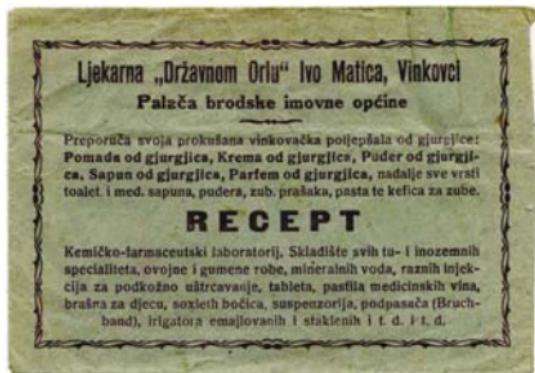
Balzamarij

magalo pripisivano je „nesretnoj ljubavi“. Kuga je liječena chinom, kamforom i valerijanom, a kožu su premazivali uljem i katranom, jer se smatralo da se zaraza prenosi preko kože.

Od početka 19. stoljeća pa do 1945. godine u Vinkovcima su postojale četiri građanske ljekarne. (6)

Dopisom ratne kancelarije u Beču od 1807. godine odobrava se osječkom apotekaru Josephu Fatzu otvaranje filijalne ljekarne u Vinkovcima. Nije poznato je li zakupio postojeću vojnu ljekarnu (današnja zgrada Gradskog muzeja Vinkovci), kao što nije poznato kada ju je prodao ljekarniku Venzelu Haasu von Grünenwaldtu (vodio istu u zajednici s Josipom Domcem). Nakon smrti Josipa Domca 1838. godine, ljekarnu preuzima njegov sin Sigismund Domac i vodi do 1877. godine, kada ju predaje svom sinu Juliju Domcu. Julije Domac je ljekarnu vodio do odlaska u Graz na studij kemije 1879. godine, a iste godine ljekarnu kupuje Josip Kallivoda von Falkenstein iz Našica. Krajem 1916. godine ljekarnu kupuju Ivo Matica i Krešimir Fibić, a od 1930. godine ljekarna je u vlasništvu Ive Matice i posluje dobro sve do Drugog svjetskog rata. Godine 1908. ljekarna preseljava u zgradu Brodske imovne općine, gdje se nalazi i danas.

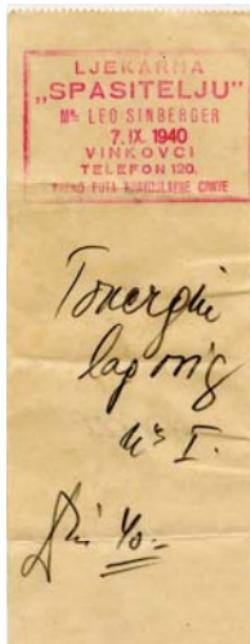
U pismu Julija Domca navodi se da je, za vrijeme njegovog vođenja, ljekarna nosila naziv „Zum österreichischen Adler“ (Kod austrijskog orla), dok se u vrijeme ljekarnika Ive Matice zvala „Ljekarna Državnom orlu“ – vidljivo iz recepta dr. Zlatka Sremeca od 23. 5. 1932. godine s pečatom ljekarne o izdavanju lijeka Tabl. Eumenoli. Recepti su bili potrhanjivani u malim omotnicama s podatcima o ljekarni i preporukama.

Reklamni materijal ljekarne
«Državnom orlu» vl. Ivo Matica

Prepostavlja se da je drugu građansku ljekarnu u Vinkovcima osnovao ljekarник iz Babine Grede Friedrich Herzig 1879. godine. Godine 1881. prodao ju je ljekarniku Ladislavu pl. Allemannu, koji za nju dobiva pravo otvaranja druge ljekarne u Vinkovcima (Naredba Glavne Komande 7. brodske regimente od 18. 5. 1881.). Allemannova ljekarna pod nazivom „Kod Sv. Trojstva“ nalazila se u sadašnjoj Dugoј ulici, a nakon rušenja zgrade preseljena je na suprotnu stranu (kućni broj 11), gdje se nalazi i danas. Nakon preseljenja, od 1928. do 1941. godine vodi je ljekarnik Aleksandar Jovanović te mijenja naziv u „Narodna apoteka“. Od 1941. do 1945. godine ljekarnu vodi Vladimir Lorek, a kad je nacionalizirana mijenja naziv u Vinko-

Račun iz
ljekarne
„Spasitelju“,
1940 g.

vačka ljekarna II te je pod rukovodeњem ljekarnika Toše Petkovića, zatim ljekarnika Dezidera Tüfentälera, Zorislava Dürra i Paje Bosnića.

Otvaranju treće ljekarne u Vinkovcima prethodilo je nekoliko natječaja, žalbi, usuglašavanja Sabora i Vlade da bi 1917. godine odobrenje za otvaranje dobio Hinko pl. Davila. Početkom 1918. godine ljekarna je počela s radom pod nazivom „Kod Spasitelja“ u Ulici bana Josipa Jelačića 6 (tada u prizemlju „Hotela Lehrner“). Nakon njegovog odlaska

1920. godine, ljekarnu vodi Leon Bakarac, zatim Adolf Hecht, Viktor ili Stjepan Puks, Vladimir Lorek, Mato Pavletić pa Leo Sinberger (vodi ljekarnu 1940. godine – iz tog vremena postoji recept s pečatom ljekarne na kojem je vidljivo da ljekarna nosi naziv „Spasitelju“).

Od 1941. do 1944. godine ljekarnu vodi ljekarnik Juraj Vrgoč. I ova je ljekarna nakon 1945. godine nacionalizirana i mijenja naziv u Vinkovačka ljekarna III, a upravu nad njom dobila je mr. ph. Štefica Plemić – Banović. Od 1950. godine vođenje ljekarne preuzima Nada Laskarin, zatim mr. ph. Jelena Stojić od 1959. godine. Ljekarna se zatvara i preseljava 1963. godine u poliklinički novoizgrađeni dio bolnice, kada su sve tri ljekarne pripojene Medicinskom centru Vinkovci.

Četvrtom građanskom ljekarnom u Vinkovcima, otvorenoj 1930. godine, rukovode Aleksandar Krasnöj i Jelena Rubić. Nalazila se na uglu današnjih ulica Jurja Dalmatinca i Kralja Zvonimira, a zatvorena je 1945. godine.

Prema dostupnim podatcima, ljekarna u sklopu vinkovačke bolnice postojala je već početkom 20. stoljeća, a u sastavu Opće bolnice u Vinkovcima na adresi Zvonimirova ulica 53 prvi puta se spominje 1954. godine (7), kada se dodatno oprema i proširuje. Do 1955. godine ljekarnom honorarno rukovodi mr. ph.

Recept dr. Zlatana Sremca,
1932. godine

Dezider Tüfentäler, a nakon toga ljekarnu vodi farmaceutski tehničar Nedjeljka Kuzmanović. U to vrijeme kemijskim laboratorijem rukovodi mr. ph. Jagoda Denk (udana Smolčić) i u bolničkoj ljekarni ujedno obavlja poslove iz nadležnosti magistre farmacije. Ljekarna je u

to vrijeme imala destilator za vodu i skladište smješteno u podrumskom dijelu zgrade. Magistra Jagoda Smolčić sve do 1957. godine nadzire rad bolničke ljekarne.

Nakon zatvaranja i preseljenja Vinkovачke Ljekarne III i bolničke Ljekarne iz Zvonomirove ulice u poliklinički dio zgrade nove bolnice 1963. godine, osniva se Centralna Ljekarna kojom rukovodi mr. ph. Jelena Stojić, a s njom dolaze i farmaceutski tehničari Ivana Subotić i Katica Mađaroš, te spremaćica Anica Jurković. Nakon odlaska magistre Stojić 1965. godine, rukovođenje Centralnom Ljekarnom preuzela je magistra farmacije Aleksandra Šimunić (od 1963. godine radila u biokemijskom laboratoriju, a u vanjsku Ljekarničku djelatnost odlazi 1970. godine). Po sjećanjima mr. ph. Dinke Cvenić (u bolničkoj Ljekarni od 1965. godine) i magistre farmacije Marije Zeko (u bolničkoj Ljekarni od 1976. godine), Ljekarna je od samog preseljenja imala, pored zatvorenog dijela koji je snabdijevao bolničke odjele i seoske ambulante, i otvoreni (vanjski) dio za snabdijevanje vanjskih pacijenata, jer u to vrijeme nisu postojale Ljekarničke stanice po selima. Nakon odlaska magistre Šimunić, rukovođenje bolničkom Ljekarnom preuzima mr. ph. Dinka Cvenić koja, uz ostalo, radi i na poslovima otvaranja parenteralnog laboratorija. Do tada se rad odvijao u neadekvatnom

prostoru i uvjetima, pa je odlučeno da se parenteralni laboratorij smjesti u podrumski dio bolnice.

U kasnim 1960-im montira se aparatura za proizvodnju pročišćene (demineralizirane) vode kojom su snabdijevani bolnički odjeli, gradske i seoske ambulante, vanjska Ljekarnička služba te povremenno i vukovarska bolnica. Instalira se redestilator za proizvodnju vode za injekcije, za pripravu infuzijskih otopina. Kupuje se i „Sartorius“ oprema za sterilnu filtraciju uz pomoć membranskih filtera. Gotove infuzijske otopine su redovito slane na provjeru kvalitete u Zavodu za kontrolu i ispitivanje lijekova u Zagrebu. Magistra Cvenić dobila je 1976. godine priznanje Hrvatskog farmaceutskog društva za doprinos unapređenju farmaceutske djelatnosti, a 1977. godine odlazi na specijalizaciju iz farmaceutske tehnologije te rukovođenje preuzima mr. ph. Marija Strugar (rođena Jurić). Na temelju novih zakonskih propisa, republička inspektorica Ministarstva zdravstva mr. ph. Jelka Pojatina zatvara početkom 1977. godine vanjski dio Ljekarne. U tom periodu ukida se rad Ljekarne u dvije smjene, a još jedno vrijeme Ljekarna radi svaki dan i od 17 do 19 sati, te nedjeljom od 10 do 12 sati. Magistra Cvenić vratila se sa specijalizacije 1980. godine i ponovno preuzela rukovođenje bolničkom Ljekarnom, a magistra Strugar je otišla u vanjsku

ljekarničku službu (Ljekarna II). Godine 1989. rukovođenje ljekarnom preuzela je magistra farmacije Marija Zeko, a parenteralni laboratorij vodila magistra Cvenić. Iste godine uvodi se kompjutorsko poslovanje koje doprinosi kvalitetnijem, bržem i jednostavnijem radu.

Početkom 50-ih godina 20. stoljeća voditelj ljekarni je magistar farmacije Mirko Benzon, a od 60-ih ljekarnama rukovodi magistra farmacije Marija Strugar (rođena Jurić). Od 1970. godine magistra Šimunić rukovodi vanjskom ljekarničkom djelatnošću. Prije njezina dolaska Ljekarnu I vodila je mr. ph. Mara Čukušić, a Ljekarnu II mr. ph. Marija Strugar. Za vrijeme rukovođenja magistre Šimunić, do 1982. godine, osnivaju se ljekarničke stanice po selima (najprije u Nijemicima, zatim u Starim Mikancima, Otoku, Markušici i Ivankovu), što je doprinijelo poboljšanju opskrbe lijekovima stanovništva po selima. Od 1976. godine voditeljica jedne smjene u Ljekarni I je magistra Smolčić, a druge smjene magistra Zdenka Malkoč. Početkom 1982. godine Bolnica ima sedam OOUR-a i radnu zajednicu, a jedan od OOUR-a je i vanjska ljekarnička djelatnost (Ljekarna I, Ljekarna II i ljekarničke stanice). Direktorica OOUR-a u periodu od 1982. do 1985. godine bila je mr. ph. Zdenka Malkoč, voditeljica Ljekarne I je mr. ph. Jagoda Smolčić, a voditeljica Ljekarne II mr. ph. Zlata Kopić. (od 1964.

godine je voditeljica Ljekarne II s povremenim prekidima, a od 1980. godine ponovo je voditeljica iste do odlaska u mirovinu 1991. godine). Od 1986. godine Bolnica ima tri OOUR-a pa se u sklopu OOUR-a Primarne zdravstvene zaštite nalazi vanjska ljekarnička djelatnost, a rukovoditeljica je mr. ph. Klara Filipović do 1990. godine. Nakon magistre Filipović rukovođenje ljekarničkom djelatnošću preuzima magistra farmacije Ljubica Slišković. U tom periodu započinje obnova ljekarničkih stanica i reorganizacija poslovanja. Nažalost, prije Domovinskog rata obnovljena je samo ljekarnička stanica u Nijemicima.

Medicinski centar razdvaja se 22. travnja 1994. godine na Opću bolnicu Vinkovci i Dom zdravlja Vinkovci, a vanjska ljekarnička služba ostaje u Domu zdravlja.

Nakon 1991. godine ponovno se mogu otvarati i privatne ljekarne.

Prvu privatnu ljekarnu otvorila je mr. ph. Biserka Šimunić Šibalić 1993. godine u Ulici V. Gortana br. 11 u Vinkovcima. Godine 1994. otvorene su u Vinkovcima još tri privatne ljekarne: u Zvonimirovoj 47 (mr. ph. Ružmarinka Kalenić), u Starčevićevoj 40 (mr. ph. Željka Ivezić Iličić) te u Ulici hrvatskih žrtava 18 – ljekarna „Sv. Josipa“ (mr. ph. Tea Ulman Curi洛vić). Mr. ph. Kalenić otvorila je još jednu ljekarnu u Vinkovcima 1997. godine (u Dugoj ulici), potom u Starim Jan-

kovcima i Vukovaru. Magistra Šibalić otvorila je 2000. godine i ljekarnu u Ni-jemcima. Magistra Curilović otvorila je drugu ljekarnu 2004. godine u ulici A. Kačića Miošića u Vinkovcima, a 2010. godine obje ljekarne preuzele su „Lje-karne Pablo“. Mr. ph. Iličić otvorila je 2009. godine ljekarnu i u Mirkovcima.

Magistra farmacije Marija Zeko u svib-nju 1991. godine, nakon prvih žrtava dovezenih u vinkovačku bolnicu, poja-čano snabdijeva bolničku ljekarnu lije-kovima te infuzijskim otopinama i po-trošnim medicinskim materijalom. U dogovoru s *Farmacijom Osijek* dovoze se velike količine infuzijskih otopina, a što daje dodatnu sigurnost radu bolni-čkih odjela.

Osim bolničke ljekarne, i Ljekarna I se intenzivnije snabdijeva lijekovima i po-trošnim medicinskim materijalom. *Medi-ka* iz Borova doprema veću količinu lijekova i potrošnog medicinskog mate-rijala u Ljekarnu I kao mjeru predostrož-nosti koja se, nažalost, pokazala oprav-danom. Obje ljekarne i nadalje rade, a u Ljekarni I obavlja se i noćno dežurstvo. Pred početak totalnog rata u Vinkovci-ma (8), noćno dežurstvo obavljaju ma-gistre farmacije Maja Salaj i Ljubica Sliš-ković. Dana 14. rujna 1991. godine, po-slije snažnog granatiranja Vinkovaca, magistra Slišković nakon noćnog dežur-stva iz teško oštećene Ljekarne I prelazi u bolničku ljekarnu, a magistra Salaj

prelazi u Ljekarnu II i u njoj ostaje raditi cijelo vrijeme rata.

Bolnička ljekarna bila je tada već dobro snabdjevena, a parenteralni laboratorij proizvodi zalihe infuzijskih otopina. Uz magistru Slišković, u bolničku ljekarnu prelaze iz vanjske ljekarničke službe far-maceutski tehničar Marica Zalaj te po-slije i laborant Pero Pavoković.

U listopadu 1991. godine magistra Zeko otišla je u stacionar smješten u osnovnoj školi u Starim Mikanovcima, a ma-gistra Slišković preuzima rukovođenje bolničkom ljekarnom te zajedno s magi-strom farmacije Zdenkom Malkoč (u bolničkoj ljekarni radila od 1990. godi-ne) nastavlja daljnje snabdijevanje lje-karne, preuzimanje donacija, izradu ma-gistralnih pripravaka, izdavanje odjeli-ma i ambulantama, kao i izdavanje iz donacija građanima i hrvatskim vojnici-ma. Uz navedene djelatnike, u ljekarni stalno rade farmaceutski tehničari Mir-jana Cecelja i Andelka Dragun, admini-stratorica Kata Marijanović, spremaćica Terezija Marinković, a Dinka Kos radila je u rujnu i listopadu (nakon toga odlazi na Odjel kirurgije). Djelatnici Ljekarne I i Ljekarne II tijekom Domovinskog rata rade u Ljekarni II, gdje je voditeljica dje-latnosti mr. ph. Vesna Mustapić, sve do 1994. godine. Tijekom rata rade i ljekar-ničke stanice u Ivankovu i Starim Mika-novcima. Ljekarničku stanicu u Ivanko-vu vodila je farmaceutska tehničarka

Dubravka Meštrović, a u Starim Mikanovcima magistra farmacije Danijela Gašparović (pripravnica). Farmaceutska tehničarka Marica Zalaj koncem listopada 1991. godine prelazi iz bolničke ljekarne u Stare Mikanovce, te vodi ljevkarničku stanicu zajedno sa magistrom Gašparović. Ljekarna I ponovno počinje s radom 1. kolovoza 1992. godine.

Već u srpnju 1991. godine, u organizaciji tadašnjeg zamjenika ravnatelja bolnice dr. Dražena Švagelja, pristižu prve donacije lijekova i sanitetskog materijala iz Frankfurta i Kanade (posredstvom dr. Lade Zibar) u kojima dolazi i prvih pet vanjskih fiksatora za zbrinjavanje teško ozlijedjenih ekstremiteta.

Dobrotom pojedinaca i institucija, kako iz Hrvatske tako i iz svijeta, u bolničku ljevkarnu pristižu brojne donacije, a i bolnička ljekarna upućuje zamolbe s cijenjam potrebama. Među prvim donatorima su: *Društvo invalida cerebralne i dječje paralize iz Zagreba*, *Glavni stožer saniteta Republike Hrvatske*, *Hospitalija*, *Fotokemika*, *Tena* (gospodin D. Spajić), *Pliva*, *Medika Zagreb*, *Farmacija Zagreb*, *Karitas Zagreb*, *Hrvatski crveni križ – Gradska društvo Vinkovci* (gospodin Z. Domačinović), *Imunološki zavod Zagreb*, *Medic Zagreb*, *Podravka*, *Krka Novo Mesto (Slovenija)*, donacija iz Mađarske (gospodin J. Kell), donacija iz Švicarske (gospođa M. Stocker), donacija iz Ofenbacha, *Siemens Zagreb* (go-

spodin Barišić), *Badel Zagreb*, *Hrvatska katolička misija Freiburg*, *Hrvatska katolička misija Köln*, donacija iz Campionogara, *Hrvatska katolička misija Hanau*, *Crkva Božja iz Vinkovaca* (župnik J. Jendričko), *Karitas Milano* (gospođa R. Perica) i mnogi drugi.

Teško je nabrojati mnogobrojne donatore, ali je važno naglasiti da već od sredine rujna 1991. godine *Glavni stožer saniteta Republike Hrvatske* kontinuirano upućuje u Bolnicu vitalne lijekove i potrošni medicinski materijal temeljem potreba ili njihove realne procjene. Jednako tako, redovito doprema donacije i *Hrvatski crveni križ – Gradska društvo Vinkovci*.

Zahvaljujući donacijama uspješno su zbrinjavani ranjenici. Dio donacija upućivan je u vukovarsku bolnicu (dok je to bilo moguće), dio u stacionar u Starim Mikanovcima i u privremenu bolnicu smještenu u Domu zdravlja u Županji.

Svi djelatnici Bolnice sudjelovali su u smještanju donacija u bolničku ljevkarnu. Djelatnici bolničke ljekarne ne mogu zaboraviti kako tadašnji dekan i župnik Tadija Pranjić, prilikom jednog od čestih posjeta bolnici, istovara i unosi invalidska kolica, štake i sanitetski materijal.

Iz pristiglih donacija izdvojene su i velike količine neupotrebljivih lijekova zbog isteka roka valjanosti (ponekad i preko

10 godina), neadekvatnog pakiranja – bez osnovnih podataka o lijeku, nepo-
stojanja indikacija, napuštenosti u upo-
rabi, sumnjivih uvjeta transporta, raz-
nih oštećenja ambalaže, neadekvatnog
skladištenja (u nekim slučajevima velike
količine ljudskog albumina) te zbog ne-
registriranosti istih u Republici Hrvat-
skoj i slično.

Količinu neupotrebljivih lijekova u Bol-
nici povećale su od proljeća 1992. godi-
ne i donacije koje su, zbog intenziteta
rata i neprekidnog granatiranja grada i
bolnice, odlagane po selima. Bolnica se
suočila s tonama otpada. U teško razru-
šenoj bolnici pokušava se pronaći za-
tvoreni prostor za smještaj neupotreblj-
ljivih lijekova, što se konačno realiziralo
3. studenoga 1992. godine. Na taj način
su zaštićeni građani i okoliš. Uloženi su
veliki napori kako bi se zaštitilo Bolnicu
od daljnog povećanja neupotrebljivih
lijekova, kontaktima s *Ministarstvom
zdravstva republike Hrvatske* i inzistira-
njem da donatori upućuju lijekove u
skladu s bolničkim potrebama, odnosno
specifikacijama. Krajem siječnja 1993.
godine od *Ministarstva zdravstva* stigao
je naputak o postupanju s neupotreblji-
vim lijekovima. Budući da predlagane
mjere tada nisu dovele do konačnog
rješenja, neupotrebljni lijekovi su i da-
lje u Bolnici. U travnju 1994. godine ravnatelj dr. Josip Dolanski dopisom moli
Ministarstvo zdravstva za daljnje upute
o sprječavanju moguće ekološke kata-

strofe. Situacija se pogoršava, a tijekom
prosinca 1994. godine došlo je i do sa-
mazapaljenja lijekova. U siječnju 1996.
godine tadašnji ravnatelj Jakov Krešić
obavještava *Ministarstvo zdravstva* o
kritičnom stanju i o mogućim nesagledi-
vim posljedicama za Opću bolnicu, sta-
novništvo i okoliš. Zahvaljujući kontakti-
ma voditelja tehničke službe Zdenka Za-
gorca s potpredsjednikom Deutsche Le-
bensbrücke e. V. iz Münchena Petrom Windisch, uspijeva se organizirati pakir-
anje, transport, carina i zbrinjavanje
neupotrebljivih lijekova. Dana 14. svib-
nja 1998. godine spaljuje se u Dortmundu,
o trošku spomenute organizacije,
29 tona neupotrebljivih lijekova. Ravnatelj
bolnice Jakov Krešić i pomoćnica
ravnatelja za medicinska pitanja dr. Ma-
rija Švagelj podržali su, pomogli i omogućili akciju, a istu su proveli djelatnici
Bolničke ljekarne, djelatnici Tehničke
službe te djelatnici Uprave bolnice.

Magistra farmacije Ljubica Slišković,
Zdenko Zagorc, diplomirani ekonomist
Jakov Krešić, doktorica Marija Švagelj i
humanitarna organizacija Deutsche Le-
bensbrücke e.V. iz Münchena prijavljeni
su na javni natječaj za dodjelu priznanja
i nagrada za dostignuća na području za-
štite okoliša u 1999. godini *Državnoj
upravi za zaštitu prirode i okoliša*.¹ Dana

¹ Na javni natječaj prijavio ih je dr. sc. Dražen Švagelj, tadašnji saborski zastupnik, 23. ožuj-
ka 1999. godine.

Dodjela priznanja za sanaciju neupotrebljivih lijekova iz donacija na području Vinkovaca, 5. lipnja 1999. godine u Zagrebu. Na slici su dr. Marija Švagelj, spec. kirurg (tada predsjednica Stručnog vijeća Bolnice), Jakov Krešić, dipl. oecc. (tada ravnatelj OB Vinkovci), Ljubica Slišković, mag. pharm. (voditeljica Bolničke ljekarne), prim. dr. Stjepan Bačić (tada zamjenik ministra zdravstva), Petra Windisch iz Deutsche Lebensbrücke e.V. München, dr. Ante Kutle (tada ravnatelj Državne uprave za zaštitu okoliša) i Zdenko Zagorc, dipl. oecc. (voditelj Službe za tehničke poslove OB Vinkovci)

5. lipnja 1999. godine Grupa za sanaciju neupotrebljivih lijekova iz donacije na području Vinkovaca i Deutsche Lebensbrücke e.V. iz Münchena dobile su priznanje.

Bolnica bi vrlo teško zbrinula veliki broj ranjenika, da nisu pristizale brojne vrijedne donacije. Neki donatori su, nažalost, koristili tešku situaciju i slali lijekove isteklih rokova trajanja, ali su uz

mnogo truda djelatnici Bolnice uspjeli, prvi u Hrvatskoj, uništiti neupotrebljive i opasne lijekove na ekološki najsigurniji način.

Uz navedene opsežne poslove vezane za zbrinjavanje neupotrebljivih lijekova, Bolnička ljekarna nastoji što kvalitetnije opskrbiti sve korisnike Bolnice (bolničke odjele i ambulante) s gotovim lijekovima, medicinskim potrošnim materijala-

lom, te sa sitnim inventarom (tlakomjeri, stetoskopi, instrumenti i ostalo) koji je najvećim dijelom uništen u ratu.

Također su djelatnici obavljali vrlo zahtjevan posao razvrstavanja velike količine doniranih lijekova, s obzirom da su lijekovi dolazili iz cijelog svijeta pod različitim zaštićenim nazivima, s uputama na raznim jezicima, kao i lijekovi ne-registrirani u Republici Hrvatskoj. Nakon razvrstavanja bi dobili oznaku „donacija“, a bolnički odjeli su kontinuirano primali informacije o stanju na skladištu i rokovima trajanja (kako bi na vrijeme bili potrošeni). Višak donacija je proslijedivan bolnicama diljem Hrvatske, u skladu s njihovim potrebama.

Od svibnja 1993. godine do rujna 1995. godine ljekarnom rukovodi mr. ph. Ružica Došen. Nastavljaju se sve započete aktivnosti vezane za snabdijevanje bolnice i normalizaciju poslovanja. Od rujna 1995. godine pa do danas ljekarnom ponovo rukovodi magistra Ljubica Slišković.

Zbog započetih radova na obnovi bolnice, osobito nakon 1994. godine, bolnički odjeli mijenjaju lokacije. Dotrajalost opreme i neekonomičnost dovode do zatvaranja parenteralnog laboratorija 1994. godine. Bolnička ljekarna presejava 1996. godine u nemamjenske prostore podrumskog dijela bolnice, u kojima se nalazi i danas. Prostori ne odgo-

varaju uvjetima koji su postavljeni za zdravstvene djelatnosti. Postoji potreba i želja za odgovarajućim smještajem bolničke ljekarne, kako bi u budućnosti mogla odgovoriti zahtjevima struke.

Iskustva stečena tijekom rata su dodatno potaknula djelatnike Bolnice na očuvanje i zaštitu zdravljia djelatnika i građana te očuvanje okoliša. Stoga se provodi edukacija djelatnika koji rukuju opasnim kemikalijama, od strane *Hrvatskog zavoda za toksikologiju*. Djelatnici Opće bolnice Vinkovci su prvi koji, uz djelatnike županijskih zavoda za javno zdravstvo, prihvataju obveze koje proizlaze iz Zakona o opasnim kemikalijama i postupaju u skladu s Pravilnikom o uvjetima i načinu stjecanja te provjere znanja o zaštiti od opasnih kemikalija, a što podržava i organizira voditelj Službe zaštite na radu Jozo Živković, dipl. ing. Djelatnici bolničke ljekarne završili su edukaciju 2002. godine, a ona se kontinuirano u Bolnici provodi do danas. U ožujku 2003. godine ravnatelj *Hrvatskog zavoda za toksikologiju* prof. dr. sc. Franjo Plavšić, u okviru Sekcije za bolničko-ljekarničku djelatnost, održao je opširno predavanje o potrebi usklađivanja zdravstvene djelatnosti s navedenim zakonskim propisima pod naslovom „Kemijska sigurnost“, a magistra Slišković u svom predavanju iznosi iskustva o postupanju s opasnim kemikalijama u Općoj bolnici Vinkovci.

U lipnju 2004. godine *Hrvatsko farmaceutsko društvo* dodjeljuje priznanje magistri Ljubici Slišković za doprinos unapređenju farmaceutske djelatnosti.

Od 1. travnja 2006. godine u Bolničkoj ljekarni uveden je novi računalni program koji omogućava umrežavanje svih bolničkih korisnika, što doprinosi jednostavnijem i kvalitetnijem radu. Omogućeno je slanje svih vrsta izvješća korisnicima, upravi Bolnice, Stručnom vijeću bolnice, Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, Hrvatskoj agenciji za lijekove i medicinske proizvode, te sve vrste analiza i podataka za potrebe poslovanja.

Bolnička ljekarna osigurava redovitu opskrbu Bolnice lijekovima i medicinskim proizvodima. Iz godine u godinu povećava se broj novih lijekova, a sasvim time i troškovi. Osobito su veliki troškovi za „skupe lijekove“, među kojima je sve veći broj bioloških. Ulažu se veliki napor za racionalizacijom u potrošnji lijekova. Nakon što su uvedeni generički lijekovi, otvorena je mogućnost kupnje lijekova po nižim cijenama. *Opća bolnica Vinkovci* prva je u Hrvatskoj provela javnu nabavu za lijekove, što je poslije propisano i od strane *Ministarstva zdravstva*. Bolnička ljekarna redovito pruža korisnicima u Bolnici informacije o lijekovima vezano za indikacije, farmakovigilanciju, podatke o statusu lijeka na listi lijekova Hrvatskog

zavoda za zdravstveno osiguranje, dostupnost na tržištu i ostalo. Obavlaju se konzultacije s voditeljima Odjela, liječnicima, glavnim sestrama i predstvincima farmaceutskih tvrtki i veledrogerija. Bolnička ljekarna svakodnevno izrađuje magistralne i galenske pripravke te godišnje izradi oko tisuću magistralnih pripravaka (prašci, podijeljeni prašci, otopine za vanjsku primjenu, sterilne otopine za ispiranje rana, kapi za nos, kapi za uho, razne kreme i masti, tekući puderi i ostalo) koji se evidentiraju u knjizi kopije recepata i oko pedeset serija galenskih pripravaka (evidentiranje kroz Laboratorijski dnevnik). Za navedeno, prethodno se izvrše kvalitativne analize supstanci po propisima (reakcije identifikacije) iz farmakopeje – hrvatske ili europske (prosječno godišnje oko sto analiza), a važno je i ispravno skladištenje lijekova i medicinskih proizvoda. Redovito se prate rokovi trajanja lijekova i provode se kroz Kartice evidencije rokova trajanja lijekova. Posebno se prati ulaz imunobioloških lijekova koji se također evidentiraju (godišnje oko 300 ulaza). Evidentira se i prati potrošnja opasnih kemikalija. Bolnička ljekarna preuzima i razvrstava rashode s odjela (farmaceutske i kemijske), koje predaže ovlaštenom sakupljaču i distributeru za daljnju obradu na ekološko siguran način.

Svakodnevno pristizanje robe zahtjeva stručnu, ali i ekonomsku obradu. Godi-

šnje se evidentira preko 4000 ulaznih primki, a isto toliko i narudžbi Bolničke Ljekarne. Prosječno se godišnje pripremi te izda lijekova i medicinskih proizvoda temeljem 6000 izdatnica.

Promjene bolničke liste lijekova (izlazi u prosjeku jednom, a nadopunjuje se i nekoliko puta godišnje) zahtijevaju kompletne ili djelomične promjene kartica u računalu.

Magistri farmacije su članovi *Hrvatskog farmaceutskog društva, Hrvatske ljekar-*

ničke komore i Europskog udruženja bolničke farmacije, a prema mogućnostima sudjeluju na hrvatskim i europskim kongresima, simpozijima, stručnim predavanjima i ostalim stručnim skupovima.

Navedene poslove u Bolničkoj Ljekarni danas obavljaju sljedeći djelatnici: Ljubica Slišković, mag. pharm. (voditeljica Odjela), Ana Orešković, mag. pharm., Katarina Jurić, mag. pharm., farmaceutski tehničari: Vesna Alković, Đurđica

Djelatnici Bolničke Ljekarne, na slici: Kata Marijanović-Fontana (ref. materijalnog knjigovodstva), Vesna Alković, farm. teh., Katarina Jurić, mag. pharm., Martina Milić, farm. teh., Đurđica Levnaić, kem. teh.

Ljevnač, Martina Milić i Jadranka Veselić, referent materijalnog knjigovodstva Kata Marijanović – Fontana, a Mladenka Stojanović obavlja poslove administratora i spremičice.

S namjerom kronološkog iznošenja dođađaju vezanih za struku i poslovanje ljekarničke djelatnosti spomenuta su imena nekih djelatnika. Međutim, značajan doprinos u radu dali su svi djelatnici, do čijih podataka se došlo preko osobnih dosjea iz bolničkog arhiva te pismenih i usmenih izvora.

U nastavku, navode se imena djelatnika od početka pedesetih godina do današnjeg dana:

Magistri farmacije: Mirko Benzon, Marija Strugar (Jurić), Jagoda Denk (udana Smolčić), Jelena Stojić, Marija Čukušić, Zlata Kopić, Melania Rotkvić, Terezija Curilović, Mirjana Pavičić Ružić, Aleksandra Šimunić, Vera Štefanac, Dinka Cvenić, Zdenka Pamuković, Zdenka Malkoč, Bosiljka Ribić, Branka Brence, Marija Maričić, Klara Filipović, Vesna Čupić, Željka Hanžić, Slavica Došen, Marija Zeko, Željka Ivezić, Marija Martinov, Biserka Šimunić Šibalić, Ljubica Slišković, Vesna Mustapić, Ružmarinka Kalenić, Snježana Kralj, Jadranka Krizmanić Pavlović, Spomenka Bezlaj, Jelka Kustor, Vesna Lacić (udana Jovičić), Vladimira Gorzo, Jasna Smolčić, Maja Salaj, Ružica Došen, Ksenija Muhar, Dubravka Raić, Ivka Štrkalj, Danijela Gašparović, Mira

Juzbašić, Marija Berketa, Ana Orešković i Katarina Jurić

Viši farmaceutski tehničari: Josip Smolčić i Mato Džajić

Farmaceutski tehničari: Nedjeljka Kuzmanović, Ivana Subotić, Katica Mađaroš, Jelena Teodorović, Marija Nemeš, Marica Zalaj, Ivan Kovač, Mišo Bukumirović, Marica Puškarić, Štefica Andraši, Zdenka Ivanko, Ljubinka Tadić, Dubravka Meštrović, Đurđica Ljevnač, Mirjana Cecelja, Anđelka Dragun, Sofija Kolvrat, Nevenka Radman, Nevenka Vnuk, Milan Čosić, Irena Ćutuk, Branka Pasanec, Jadranka Veselić, Blaženka Mijić, Ika Jurić, Mirjana Sabo, Milica Stjepanović i Ružica Žižanović

Laboranti: Dara Jurković, Marica Batinić i Petar Pavoković

Administratori: Ružica Čordašić, Biserka Balog, Nada Dašić, Marinko Ivanišević, Kata Marjanović - Fontana, Ruža Marijanović (udana Vrankić), Nikola Vrankić, Zlata Stričević, Ruža Bukumirović, Ljerka Dujmić, Zdenka Vidaković, Eva Pauković, Ružica Nemeš, Hrvojka Omrčen, Ljubica Katoliković, Nada Horvat i Blanka Babić

Spremačice: Katica Pufler, Anica Jurković, Terezija Marinković, Ivka Varvodić, Desa Macut, Katica Marinković, Barica Popović, Marija Horvat, Anica Štorek, Mara Pavlović, Kata Jurković, Ana Ištaković, Anđelka Šebalj, Marina Tešić, Bogdanka Petrović i Evica Ambrinac.

Literatura:

1. Krznarić – Škrivanko, M. Vinkovci u prapovijesti. U: Landeka, M.; Švagelj D. Vinkovci. Vinkovci: Ogranak Matice hrvatske u Vinkovcima, 2010; 11-23.
2. Grdinić, V. Ilustrirana povijest hrvatskoga ljekarništva. Zagreb: Hrvatsko farmaceutsko društvo: Nakladni zavod Matice hrvatske, 1997.
3. Vulić, H. dipl. arheolog, Gradski muzej Vinkovci
4. Babić, Ž. Zdravstvo u VII. Brodskoj graničarskoj pukovniji do izgradnje nove bolnice 1857. godine u Vinkovcima. Godišnjak, broj 14, Ogranak Matice hrvatske Vinkovci, Vinkovci, 1997.
5. Vrgoč, A. Ljekarništvo u bivšoj hrvatsko-slavonskoj Vojnoj krajini. Godišnjak Pododbora matice hrvatske, broj 4, Vinkovci, 1965.
6. Šimunić, A.; Šimunić, M. Ljekarništvo u Vinkovcima u prošlosti. Godišnjak za kulturu, umjetnost i društvena pitanja, broj 12, Ogranak Matice hrvatske Vinkovci, Vinkovci, 1994.
7. Špicer, F. Izgradnja nove bolnice u Vinkovcima i razvoj bolničke službe od 1953. do 1958. Vinkovci: Medicinski centar, 1984.
8. Švagelj, D. Zdravstvo Vinkovaca u Domovinskom ratu. Godišnjak za kulturu, umjetnost i društvena pitanja, broj 9 (13) za 1991. godinu, Ogranak Matice hrvatske Vinkovci, Vinkovci, 1992.

SLUŽBA ZA USLUŽNO-TEHNIČKE DJELATNOSTI

I stara Bolnica iz 1857. i nova iz 1970. godine - obje su urasle u naš grad i okolinu. Stopljene u urbanitet postaju često neprimjetne i samorazumljive, ali upravo u neprimjetnosti i samorazumljivosti skriven je njihov specifični problem i imanentna opasnost po njih. Njihove nenadoknadive važnosti postajemo svjesni tek kada im se njihova namjena naruši (kao u Domovinskom ratu), a narušeno ispraviti skupo je i teško, ponekad i nemoguće.

Izgradnje, dogradnje, preinake i proširenja bolničkih građevina nazočne su svih ovih godina, u svim segmentima, kako medicinskim tako i nemedicinskim, a što jeinicirano brzim razvojem polikliničkih, dijagnostičkih i stacionarnih potreba. Znanost i nove tehnologije neumitno nas na to tjeraju. Promjene razine standarda zdravstvene zaštite, demografski i epidemiološki podatci također. Čak imaju presudnu važnost. Sile akcije su i sama specifičnost lokalne razine, koja definira određene bolesti kao

glavne uzroke pobola i smrtnosti (koronarne i maligne bolesti, traume i politraume, bronhopstrukтивne bolesti, zarazne bolesti, alergijska stanja i drugo). Reforma zdravstvenog sustava stavlja je pred našu Bolnicu određene probleme, ali i izazove. Temelj reforme postat će djelatnost i kvaliteta, a ne kvantiteta.

Prioritet je osnivanje jedinstvenog hitnog prijema za sve specijalnosti, s naglaskom kvalitete hitne dijagnostike i brze intervencije u hitnim stanjima. Naravno, za ovaj projekt moramo u Bolnici i zajednici brzo iznaći prostor i sredstva za konačno rješenje.

Na to se nadograđuje moderna i suvremena intenzivna njega i koronarna jedinica u funkciji zbrinjavanja cjelokupne hitne kazuistike konzervativnih struka Bolnice. Budućnost će zasigurno nametnuti osnivanje centralnog JIL-a uz prethodnu kadrovsku ekipiranost i prostorno tehničku opremljenost. U sklopu postojećih prostornih kapaciteta bit će po-

trebno uvoditi kategorije dnevnih bolnica (npr. Kirurgija, ORL, Oftalmologija).

Nužan je i preustroj polikliničke zdravstvene zaštite, jer Bolnica ima dovoljno prostora i uz suradnju s osnivačem i vlasnikom te uz pomoć Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje omogućiti Domu zdravlja Vinkovci i Županijskom zavodu za javno zdravstvo da se isele u vlastite prostore.

U sklopu bolničkih građevina, a iseljenjem ambulanti i službi Doma zdravlja i Županijskog zavoda za javno zdravstvo treba žurno razmotriti, planirati i osigurati finansijska sredstva za rekonstrukciju i uređenje istih, budući da Bolnica nema za sve odjele osigurane prostore - kako nalažu struka i stvarne potrebe (Neurologija, Urologija, Oftalmologija, dijelom Infektologija i mogući hospicijski odjel za njegu terminalno oboljelih pacijenata). Na taj način dosegnut će se viši komfor odjela, odnosno pacijenta i osigurati bolji radni uvjeti medicinskog osoblja.

I na kraju, upravljanje i kontrola rada u svim segmentima Bolnice mora postati temelj trajnog praćenja parametara kvalitete i uspješnosti. Time će se rad svih zaposlenih ravnomjerno raspodijeliti, dobrim dijelom smanjila bi se lista čekanja u dijagnostičkim službama i stacionaru, a osjetno će porasti kvaliteta zdravstvene usluge.

Ove aktivnosti ili bolje reći jasni i stvarni zaokreti iz starog u novi ustroj naići će na brojne poteškoće: Ijudske, financijske, možda političke ili neke druge. Zato samo njegovom i promicanjem današnjih vrijednosti, predanim radom, vizionarstvom i superiornošću duha rezultati će biti pozitivno ostvarivi.

Nemedicinske djelatnosti, kroz povijest bolnice, jedan su od važnih čimbenika u funkciranju medicinskih sustava, a rad bolnice zasigurno prate od njezinog osnutka. Nažalost, mi nemamo puno podataka o tome. Međutim, za očekivati je da su i u ono vrijeme Bolnici bili na raspolaganju određeni zanatski profili.

U dalnjem tekstu referirat će se na službe, odjele i odsjeke uslužno-tehničkih djelatnosti.

Uslužno-tehničke djelatnosti mogu se koncepcionalno podijeliti na:

- tehničke (održavanje građevina, instalacija, sustava te medicinskih aparata i uređaja)
- uslužne (bolnička kuhinja, pravonika, rublja, energetski blok, higijena).

Između 1955. i 1960. godine Bolnica je već imala električara, strojobravara, vodoinstalatera, automehaničara i stolaru. Bili su to:

1. Vlado Jozić, VKV električar
2. Ivan Bukna, VKV strojobravar
3. Bogdan Poštić, VKV bravar

4. Mihajlo Bikov, VKV automehaničar
5. Ivan Apčak, KV stolar.

Nakon useljenja u novu bolnicu povećao se i broj zaposlenih u tehničkoj službi:

1. Zdravko Zlatar, VKV električar
2. Lazar Panić, KV vodoinstalater
3. Zdenko Zagorc, elektrotehničar
4. Branko Željković, KV vodoinstalater
5. Željko Jurilj, KV vodoinstalater.

U to vrijeme šef Tehničke službe bio je Josip Balog, a umjesto njega 1973. godine imenovan je Nenad Winkler, grad.teh. U sastavu djeluje i „ekonomat“ ili centralno skladište sa zalihamama svih potrošnjih materijala i prehrane, osim lijekova i medicinskog potrošnog materijala. Tih godina skladište je vodio Mihailo Unukić, potom Jozo Rimac pa Nikola Vrankić i sve do Domovinskog rata Anton Čordašić.

Bolnička kuhinja i pronača rublja bile su do useljenja u novu bolnicu malog kapaciteta; vrlo brzo je bilo potrebno osigurati veće i modernije prostore i opremu. Bolnička kuhinja brojila je, do preseljenja 1971. godine, osam zaposlenika i bila je prostorno mala sukladno broju bolesničkih kreveta.

Stavljanjem u uporabu nove kuhinje osiguran je prostor, moderna oprema i kvalitetni skladišni prostori. Hrana je pripremana sukladno zahtjevima odje-

la, uz poštivanje dijetnog režima, ali se raspodjela i transport do bolesnika odvijaju ručno. Zapravo, spravljena hrana preuzimala se na izlaznom dijelu kuhinje u velikim posudama, iz kojih su u čajnim kuhinjama odjela servirka i odjelna sestra vršile porcioniranje iste. Bolničku kuhinju vodila je do početka Domovinskog rata Katica Teodorović, a glavni kuhar bila je Lucija Jonjić.

Pronača rublja radila je u skučenom, podrumskog dijelu zgrade današnjeg područnog ureda Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Bila su u uporabi dva stroja za pranje rublja kapaciteta po 25 kilograma punjenja, jedan stroj za cijeđenje, jedna sušara i trovaljčani stroj za glaćanje ravnih površina. Zaštitna i radna odjeća glaćane su ručno. U to vrijeme pronaču rublja vodila je Marica Nađ. Stara tehnologija preseljena je koncem 1972. godine u nove prostore, koji se nalaze u sklopu gospodarskih građevina bolnice (Patologija, kotlovnica, pronača rublja i tehničke radionice).

Razumijevanjem ravnatelja dr. Ante Korde i njegovog zamjenika dr. Krešimira Butkovića, Radnički savjet Medicinskog centra Vinkovci donio je odluku da se postojeći prostori pronačice rublja pripreme građevinski, instalacijski i tehnički za prihvat i postavljenje nove tehnologije u funkciji pranja, cijeđenja, sušenja i glaćanja svih vrsta rublja i odjeće. Godine 1976. Uprava za voditelja

praonice rublja postavlja Zdenka Zagorca. Budući da je Medicinski centar Vinkovci imao postavljenih oko 500 kreverte, kapacitet nove praonice bio je 1200 kilograma rublja na dan. Svi uređaji u praonici rublja bili su pogonjeni visokotlačnom parom, koju je proizvodio poseban kotao.

Kotlovnica je bila kapaciteta $3 \times 3,5$ MW (dva parna i jedan vrelovodni kotao). Parni kotlovi bili su u funkciji za potrebe bolničke kuhinje i centralne sterilizacije, a vrelovodni za potrebe centralnog grijanja. Parom se pripremala sanitarna topla voda za potrebe cijele bolnice. Kotlovi su u svom radu koristili loživo ulje-mazut, a za te potrebe imali smo pod zemljom četiri spremnika, svaki kapaciteta 100 tona. U to vrijeme kotlovincu je vodio strojarski tehničar Zvonko Kozonić. Zaposleno je bilo i osam ložača koji su se kasnije morali, zbog automatizacije kotlovnice, doškolovati i položiti ispit za strojara ATK.

Do 1982. godine uslužno-tehničke djelatnosti bile su organizirane pri Radnoj zajednici Medicinskog centra Vinkovci, uz česte reorganizacije. Kuriozitet u formi nepisanog pravila je zbrinjavanje invalidnih radnika, neradnika ili viškova s bolničkim odjela na radna mjesta u portirnicama, tehničkoj službi, bolničkoj kuhinji, praonici ili na održavanju bolničkog kruga. Tehnička služba imala je tako 17 zaposlenih, bolnička kuhinja 21

zaposlenog, praonica rublja 24, kotlovnica 9 i portirnice 16 zaposlenika.

Prema tadašnjoj strukturi uprave, jedna od osnovnih organizacija udruženog rada (OOUR) bila je „Uslužno-tehnička djelatnost“ u kojoj su organizirane sve tehničke i uslužne djelatnosti, osim administrativnih koje su bile u sastavu Radne zajednice. Za direktora ovog OOUR-a imenovan je inženjer Jozo Živković. Uprava bolnice na čelu s dr. Vladom Maroslavcem zasluzna je za razvoj Ustanove, naročito tehničkog i tehnološkog razvoja.

Od 1986. godine statutarnom promjenom prestaje funkcionirati OOUR „Uslužno-tehničke djelatnosti“ čije službe i odsjeci prelaze u sastav Radne zajednice, kasnije u sastav OOUR-a Bolnička djelatnost. Tijekom tog vremena tehničku službu vodi Z. Zagorc, građevinsku operativu N. Winkler, a kotlovcu i praonicu rublja Z. Kozonić. Uprava bolnice 1989. godine dovodi u Medicinski centar V. Smolčića, dipl. ing. strojarstva iz tvornice „Vintex“ i postavlja ga za koordinatora svih uslužno-tehničkih djelatnosti.

Nakon prvih demokratskih izbora nova općinska vlast na mjesto ravnatelja postavlja dr. Josipa Dolanskog. Već te godine počinju politički problemi u tadašnjoj državi i priprema se agresija na osamostaljenu Republiku Hrvatsku. Uprava bolnice nalaže Tehničkoj službi

da trajno poduzima mjere i aktivnosti u svezi izrade planova i stvarnih priprema za slučaj izvanrednih događanja. Čiste se podrumski prostori od nepotrebnih stvari, vrši se ličenje istih te određene prilagodbe instalacija; planiraju se zalihe tehničkih materijala; vrše pripreme za zaštitu i osiguranje podrumskih prostora bolnice, patologije, pravonice rublja i kotlovnice te prostora u kome je postavljeno diesel-agregatsko postrojenje.

Događaj u Borovu Selu i nedugo nakon toga prvo granatiranje grada i bolnice pokazalo je svu nakanu u provedbi bestijalnog iživljavanja i agresorskih naka na JNA i srpskih paravojnih i četničkih ekstremista, u želji da se Domovinu is presijeca, okupira i sustavno razore gradovi i naselja. Tehnička služba u punom sastavu uz naputke uprave Bolnice i dr. Ivana Hudolina uspjela je dobrim dijelom osigurati podrumske prostore za rad vitalnih medicinskih službi. Već u srpnju 1991. godine premještamo odjele s viših katova u podrum, a u Osnovnoj školi u Starim Mikanovcima formira se pričuvna bolnica.

Agresija i pravi rat, sustavno granatiranje, razaranje i ubijanje branitelja i civila počinje 14. rujna 1991. godine i traje do 15. lipnja 1992. godine. Tih devet mjeseci grad i bolnica bili su u paklu. Sve kirurške službe s pratećom logistikom smještene su u podrum i dio pri-

zemlja, a druge u pričuvnu bolnicu u Starim Mikanovcima. Dio zaposlenika srpske nacionalnosti napustio je svoja radna mesta pa u tehničkoj službi ostaje mali broj majstora. Bilo je i drugih zaposlenika koji su prestali dolaziti na posao. Samoinicijativno sam, bez odluke uprave, preuzeo s preostalim zaposlencima kompletну brigu o svim tehničkim i tehnološkim cijelinama bolnice, a radi osiguranja minimalnih tehničkih uvjeta za rad medicinskih službi.

U tih devet mjeseci nastojali smo sve što su dnevno agresori srušili ili oštetili vratiti u prvobitnu funkciju, bez obzira na danonoćnu agresiju koja nam nije dopuštala predah. Naročito se radilo na trajnoj zaštiti otvora korištenih prostora, popravcima svih instalacija te na održavanju sustava opskrbe električnom energijom, vodom, parom i grijanjem. Silan napor ulagao se u osiguranje pobrojenih poslova, što je značilo život za bolnicu - njezin opstanak i ostank na ovoj lokaciji.

Paralelno s ovim aktivnostima, trajan problem bilo je i osiguranje potrošnog materijala svih vrsta. Međutim, uz angažman i ogromnu pomoć direktora Robne kuće „Vinkovčanka“ Mate Mešina, rješavali smo vrlo uspješno probleme osiguravanja prehrambenih artikala i drugih tehničkih i potrošnjih materijala za svakodnevnu uporabu. Kako rat u Bosni 1991. godine još nije počeo, u

dva navrata sam išao u nabavke u Bosanski Šamac. Medicinske plinove, u vrlo opasnim uvjetima, dovozili smo u velikim bocama preko Đakova iz Osijeka. Materijale za zaštitu prostora u obliku betonskih ploča, opeka i hrastovih balvana rješavao sam preko vinkovačkih tvrtki „Dilj“, „Marles“ i „Vibrobeton“.

U tim najtežim vremenima ove poslove u Bolnici obavljali su: Jozo Zulumović, Branko Željković, Bono Mišić, Josip Krm-potić, Stanko Kvesić, Ivan Mešin, Stjepan Vestić, Franjo Sanković, Stipo Kovacić, Krešo Kekež, Željko Marinčić, Karlo Oros, Željko Aščić, Ilija Mikić, Mato Veselić, Ivan Štivić, Ivan Sertić, Andrijana Gugić, Anica Zulumović i Zdenko Zagorc.

Nadljudske napore ulagali su zaposlenici kotlovnice: Zvonko Kozanić (voditelj), Stjepan Mecanović, Ivan Bunić, Ivan Ma-can, Goran Mecanović i Damir Kavšek.

Kuhinja je u ratu, pod ozbilnjim vođenjem i nadzorom Željka Teklića, besprizekorno odradila sve zadáce, kao i pravonica rublja koju je vodila Andrijana Gugić. Ukupno 40 osoba vodilo je brigu o tehničkim i uslužnim poslovima. Ostali djelatnici ovih služba bili su raspoređeni u Starim Mikanovcima, Županji i Đakovu jer su i tamo postojali pričuvni medicinski prostori. Treba navesti samo jedan primjer: Josip Zulumović, Branko Željković i Zdenko Zagorc su tijekom dva dana prevezli potrebnu opremu i instalirali jednu kompletну operacijsku

dvoranu, manji stacionar i druge prateće potrebne sadržaje u upravnoj zgradi PIK-a Đakovo „Mimoza“. Vrijednu i kapitalnu opremu, koja nije bila potrebna u ratno vrijeme, sačuvali smo na način da smo istu pohranili u prostorima Đakovačke biskupije.

Upravno vijeće Opće bolnice Vinkovci postavlja 1. lipnja 2009. godine na mjesto ravnatelja dr. Krunoslava Šporčića, koji inicira izmjene i dopune određenih akata - Statut Opće bolnice Vinkovci i Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Opće bolnice Vinkovci. Novim statutom uređuje se ustrojstvo i rad Službe za javnu nabavu i tehničke poslove, a koja se sastoji od dva odjela: Odjel za javnu nabavu, Odjel za uslužno tehničke poslove.

Odlukom ravnatelja Bolnice imenovani su:

Zdenko Zagorc, dipl. oecc za voditelja Službe za javnu nabavu i tehničke poslove

Anita Škala Košir, dipl. iur. za voditelja Odjela za javnu nabavu

Željko Marinčić, bacc. ing. za voditelja Odjela za uslužno tehničke poslove.

Odjel za javnu nabavu vodi Anita Škala Košir i sastoji se od Odsjeka nabave, u kojem radi 5 djelatnika:

1. Anita Škala Košir, voditeljica Odjela
2. Vinko Lesandrić, voditelj Odsjeka

Odjel za javnu nabavu i investicije: Hrvoje Čačić, Snježana Karalić, Krešo Kekez,
Biserka Kovač, Vinko Lesandrić, Anita Škala Košir, dipl. iur.

3. Kreško Kekez, glavni skladištar
4. Snježana Karalić, skladištar prehrane
5. Biserka Kovač, administrativni referent.

Odjel se bavi cijelovitom provedbom nabave svih roba, radova i usluga te skrbi o glavnem skladištu i skladištu živežnih namirnica, ali provodi i druge za to potrebne administrativne poslove.

Odjel za uslužno tehničke poslove, koji je vodi Željko Marinčić, sastoji se od sljedećih odsjeka i zaposlenika:

- a) Odsjek za održavanje i prijevoz:
  1. Hrvoje Čačić, administrator
  2. Mile Čačić, elektrotehničar
  3. Ivica Karalić, rukovatelj medicinskih plinova
  4. Dejan Kovač, elektrotehničar
  5. Josip Krmpotić, bravar
  6. Stanko Kvesić, monter centralnog grijanja
  7. Ivan Matančević, elektrotehničar na dijalizi
  8. Ivan Mešin, vodoinstalater

9. Ilijan Mikić, pomoći radnik
 10. Bono Mišić, vodoinstalater
 11. Vinko Petričević, elektrotehničar
 12. Mile Petrović, elektrotehničar
 13. Ivan Sertić, pomoći radnik
 14. Vlado Šaronja, stolar
 15. Mato Veselčić, pomoći radnik
 16. Jozo Zulumović, elektrotehničar na
     dijalizi
 17. Vlado Hlavaček, vozač
 18. Zlatko Marinčić, vozač
 19. Hrvoje Mecanović, vozač
20. Karlo Oros, vozač
 21. Tivadar Oros, vozač.
 b) Odsjek kotlovnice i spalionice:
 1. Žarko Oršolić, strojar ATK i voditelj
     Odsjeka
 2. Ivan Bunić, strojar ATK
 3. Antun Čolaković, strojar ATK
 4. Franjo Elez, strojar ATK
 5. Damir Kavšek, strojar ATK
 6. Ivan Macan, strojar ATK
 7. Goran Mecanović, strojar ATK
 8. Stjepan Mecanović, strojar ATK.

Odjel za uslužno tehničke poslove - prvi red: Tivadar Oros, Hrvoje Čačić, Mato Veselčić, Bono Mišić, Ivan Sertić, Jozo Zulumović; drugi red: Željko Marinčić (voditelj Odjela), Stanko Kvesić, Mile Čačić, Vinko Petričević, Vlado Hlavaček, Mile Petrović, Josip Krmpotić, Vlado Šaravanja, Zdenko Zagorc, dipl. oec. (voditelj Službe); treći red: Dejan Kovač, Karlo Oros, Zlatko Marinčić, Hrvoje Mecanović, Ivan Mešin, Ivica Karalić

Žarko Oršolić (voditelj kotlovnice),
Stjepan Mecanović, Antun Čolaković

c) Odsjek prehrane:

1. Mirjana Oršolić, dijetetičar-nutricionist i voditeljica Odsjeka
2. Duška Božić, servirka
3. Željkica Celjak, servirka
4. Marica Čolaković, servirka
5. Jadranka Čordašić, servirka
6. Kate Duvančić, pomoćna djelatnica u kuhinji
7. Marija Fritz, kuvarica
8. Ljubica Hojsak, kuvarica
9. Marija Ilić, servirka

Bolnička kuhinja - prvi red: Emilija Vrselja, Snježana Karalić, Mirjana Oršolić (voditeljica), Snježana Lovrek, Ljubica Hojsak, Mara Potkonjak, Ana Krizmanić, Željka Celjak; stojе: Ivanka Samardžija, Marija Palković, Duška Božić, Manda Šimić, Ana Špehar, Nataša Vestić, Kata Duvančić

10. Franjo Jemrić, kuhar
11. Branka Kekez, pomoćna djelatnica u kuhinji
12. Anica Keškić, servirka
13. Dubravka Klarić, kuhanica
14. Ana Krizmanić, servirka
15. Snježana Lovrek, kuhanica
16. Marija Lucić, servirka
17. Marija Palković, kuhanica
18. Andelka Perlić, pomoćna djelatnica u kuhinji
19. Sanja Poparić, servirka
20. Mara Potkonjak, servirka
21. Marija Požgaj, servirka
22. Marija Sabljak, servirka
23. Ivanka Samardžija, administrator
24. Manda Šimić, kuhanica
25. Ana Špehar, kuhanica
26. Nataša Vestić, kuhanica
27. Emilija Vrselja, pomoćna djelatnica u kuhinji.

d) Odsjek praonice rublja:

1. Mirjana Tomašević, medicinska sestra i voditeljica Odsjeka

Praonica rublja - prvi red: Snježana Bajić, Ruža Akrap, Nataša Cvitić, Jelena Fištrović, Marica Rimac, Ivana Franjić; stoje: Ivan Kalajica, Andrijana Gugić, Marija Lukac, Jadranka Pintarić, Kata Korica, Slađana Marković, Dubravka Mustapić, Katica Štivić, sr. Mirjana Tomašević (voditeljica).

2. Ružica Akrap, pralja
  3. Snježana Bajić, pralja
  4. Marica Bunić, krojačica
  5. Nataša Cvitić, pralja
  6. Jelena Fištrović, pralja
  7. Ivana Franjić, pralja
  8. Andrijana Gugić, pralja
  9. Kristina Hojski, pralja
  10. Kata Korica, krojačica
  11. Marija Lukac, pralja
  12. Ivanka Markić, pralja
  13. Marković Slađana, pralja
  14. Slavica Mijatović, pralja
  15. Dubravka Mustapić, pralja
  16. Jadranka Pintarić, pralja
  17. Verica Plavšić, pralja
  18. Marica Rimac, pralja
  19. Katica Štivić, pralja
  20. Nada Trepšić, pralja.
9. Marija Lekić, spremičica
  10. Marija Marojević, spremičica
  11. Kata Herceg, spremičica
  12. Delfa Martinović, spremičica
  13. Lidija Mrkonjić, spremičica
  14. Branka Vasić, spremičica
  15. Mandica Sanković, spremičica
  16. Slavica Patačić, spremičica
  17. Milka Zalaj, spremičica
  18. Nevenka Kotarlić, spremičica
  19. Jasna Rimac, spremičica
  20. Dušanka Maroš, spremičica
  21. Marija Hunjet, spremičica
  22. Ruža Fleger, spremičica
  23. Ana Veselčić, spremičica

e) Odsjek sterilizacije i higijene:

1. Štabler Mirjana, bacc. med. tech. i voditeljica Odsjeka,
2. Zdenka Bunić, medicinska sestra
3. Verica Božić, medicinska sestra
4. Magdalena Milardić, medicinska sestra
5. Verica Miškulin, medicinska sestra
6. Marija Antinac, spremičica
7. Ruža Brčić, spremičica
8. Ljubica Veselčić, spremičica

Sterilizacija: Mirjana Štabler, bacc. med. teh. (voditeljica), Magdalena Milardić, Vera Božić, Verica Miškulin

Spremačice - prvi red: Anica Marić, Marica Petričević, Vesna Vulić, Andreja Varga, Ljubica Fuček, Darija Vidosavljević, Ljubica Veselčić; stoje: Delfa Martinović, Marica Puškarić, Marija Šprem, Duška Maroš, Vesna Predovan, Ruža Fleger, Marija Hunjet, Jelena Stanušić, Marica Mendeš, Sanja Nadarević

24. Marija Šprem, spremačica	36. Jelena Stanušić, spremačica
25. Anka Horvat, spremačica	37. Evica Surop, spremačica
26. Kata Tuljić, spremačica	38. Julijana Veselčić, spremačica
27. Đurđica Pintarić, spremačica	39. Anka Čajkovac, spremačica
28. Nevenka Cvitkušić, spremačica	40. Ljubica Grubanović, spremačica
29. Eržebet Mandić, spremačica	41. Marija Marčinko, spremačica
30. Janja Dugalić-Ursa, spremačica	42. Vesna Predovan, spremačica
31. Marica Mendeš, spremačica	43. Ankica Marić, spremačica
32. Manda Pavlović, spremačica	44. Gorana Starčević, spremačica
33. Karmela Matasović, spremačica	45. Marija Bešlić, spremačica
34. Mara Šarčević, spremačica	46. Melita Bukovac, spremačica
35. Olga Janjanin, spremačica	47. Branka Penava, spremačica

48. Marica Puškarić, spremičica	60. Jelica Jurić, spremičica
49. Ankica Miličević, spremičica	61. Anđelka Tešija, spremičica
50. Jadranka Hundrić, spremičica	62. Ivana Grebenac, spremičica
51. Mirjana Slavić, spremičica	63. Slavica Mešin, spremičica
52. Snježana Medić, spremičica	64. Vesna Vulić, spremičica
53. Slavica Salatović, spremičica	65. Marija Petrović, spremičica
54. Sanja Nadarević, spremičica	66. Sanja Smoljković, spremičica
55. Marica Petričević, spremičica	67. Andreja Varga, spremičica
56. Gordana Zovko, spremičica	68. Lucija Širić, spremičica
57. Katica Špoljarec, spremičica	69. Đurđica Maroš, spremičica
58. Martina Oletić, spremičica	70. IvanaPapac, spremičica
59. Darija Vidosavljević, spremičica	71. Ljubica Fuček, spremičica.

SLUŽBA ZA EKONOMSKE POSLOVE

Zbog nedostatka pisanih dokumenata početak obavljanja ekonomskih poslova ne može se točno odrediti, ali se sa sigurnošću može ustvrditi da se ovi poslovi kontinuirano obavljaju od 1956. i to prvo u okviru tadašnjeg Medicinskog centra Vinkovci, a od 1994. godine do danas u okviru Opće bolnice Vinkovci.

Tijekom razvoja ustanove ekonomski poslovi se obavljaju unutar važećih društvenih i zakonskih okvira, te u okviru organizacije provođenja zdravstvene djelatnosti.

Sukladno Pravilniku o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Opće bolnice Vinkovci iz ožujka 2010. godine, ekonomski poslovi se obavljaju kroz Službu za ekonomске poslove, koja u svom sastavu ima sljedeće ustrojbene jedinice.

1. Odjel za ekonomске poslove:

- odsjek zdravstvene administracije,
- odsjek plana, analize i informatike.

2. Odjel za financije i računovodstvo:

- odsjek financija
- odsjek računovodstva.

Poslove voditelja djelatnosti ekonomskih poslova u razdoblju od 1956. godine obavljali su sljedeći zaposlenici:

Ivan Kalmar – SSS
Olga Kikić – SSS
Leopold Jovanić, dipl. oec.
Vladimir Bohunicki, dipl. oec.
Anto Stipić, dipl. oec.
Ivan Mustapić, oec.
Jan Slonka, dipl. oec.
Branko Mucha, dipl. oec.
Ivan Grgurić, dipl.oec.
Mate Kelić, dipl. oec.

Mira Nadj – SSS

Katica Dragun, mag. oec. – i nadalje

Dubravko Korenika, dipl. oec.

Poslove vezane uz ekonomsku djelatnost u razdoblju od 1956. godine do

Djelatnici Službe za ekonomski poslove - prvi red: Darko Rimac, Željko Stanković, Antonio Zagorc, Dejan Šijačić, Ivan Kalajica, Jozo Rimac (glavni administrator Bolnice), Domagoj Mataković, drugi red: Anica Šmuc, Ivana Kovačić, Marina Šimić, Katica Dragun, dipl. oec. (voditeljica Službe), Anica Badžek, Dušanka Počuća, Ivka Pleničić, Kata Jurković, Marina Artukocić, Mirejana Valjetić, treći red: Zrinka Krušelj, Ivanka Nadž, Marija Juzbašić, Ankica Omrčanin, Ljubica Elez, Nada Mataković, Marija Kaselj, Ružica Petković, Senka Hostenksi, Marica Mišković; četvrti red: Lana Čujak, Branislava Gili, Josipa Herveović, Snejžana Kalinić, Ana Marija Balog, Tihana Draganac.

umirovljenja obavljali su sljedeći zaposlenici:

Ratimir Kikić
Nada Segetlja
Zlatica Pejić
Zdenka Parat
Ljubica Butorac-Herak
Vilko Kapetanović
Dragica Jovanovac
Branka Čičić
Adela Pavošević
Marija Peti
Marica Bajakić
Marijana Beni
Brigita Pligl
Novica Vlaški
Milka Rašić
Katica Mirić
Katica Liška
Vera Balaš
Maja Mirković
Pavle Kozonić
Stjepan Jurković
Popović Dušanka
Ivan Greganić, oec.
Nada Greganić
Tanja Božičević
Andrija Matančević
Ivan Ujević, dipl. oec.
Pavo Stipurinac
Ivan Konjevod

Ruža Vrankić
Vladislava Šajnović
Jelica Bočev
Verica Babić
Stanko Šitum
Mira Takšić.

Danas poslove u Službi za ekonomске poslove obavljaju zaposlenici:

Nada Mataković
Marija Kaselj
Anica Badžek
Marica Lončarević
Dušanka Počuća
Dubravka Kasalo
Ana Begčević
Željko Stanković
Domagoj Mataković
Dejan Šijačić
Antonio Zagorc
Mirela Kolak
Ljubica Elez.

Unutar Službe za ekonomске poslove ustrojen je i Odsjek zdravstvene administracije sa sljedećim zaposlenicima:

Jozo Rimac
Lana Čuljak
Nevenka Rimac
Ivka Plenčić
Zvonimir Jurković
Snježana Kalinić

Ljerka Gubica
Ivana Nađ
Tihana Draganić
Dinka Kos
Ivana Čuić
Darko Rimac
Tanja Kovačević
Ankica Omrčanin
Zdenka Gašparović
Vesna Muslim
Ivana Kovačić
Ružica Petković
Senka Hostonski
Kata Jurković
Marina Artuković
Melita Salopek
Biserka Balog
Marija Tomić
Anica Šmuc
Tatjana Bičanić
Mirjana Valjetić
Marica Mišković
Zrinka Krušelj
Anamarija Balog
Biserka Šaravanja
Josip Lučić
Mirjana Malenica
Marija Juzbašić
Ivana Momić
Branislava Gili
Josipa Hervoević.

Tomislav Bertović, mag. iur.

SLUŽBA ZA PRAVNE, KADROVSKE I OPĆE POSLOVE

Prema raspoloživoj dokumentaciji pravnih, kadrovskih i administrativnih poslova su se tijekom rada Ustanove obavljali kroz razne organizacijske oblike, zavisno od postojećih društvenih, odnosno zakonodavnih uvjeta organizacije zdravstvene djelatnosti.

Navedeni poslovi se kontinuirano obavljaju u okviru Medicinskog centra Vinkovci, te kasnije Opće bolnice Vinkovci od 1956. godine, a i određeni broj godina prije - što se zbog nedostatka pisanih dokumenata ne može sa sigurnošću odrediti.

Djelatnost pravnih poslova obavljali su od 1956. godine sljedeći zaposlenici:

1. Ilija Čiča 1956. – 1963.
2. Josip Balog 1962. – 1974.
3. Katica Tomašević, dipl. pravnik 1966. – 1968.
4. Gordana Horvat, dipl. pravnik 1969. – 1994.
5. Nikola Kozina, dipl. pravnik 1971. – 1973.

6. Josip Dragun, dipl. pravnik 1970. – 1971.
7. Franjo Zubović, dipl. pravnik 1977. – 2001.
8. Jasna Rosandić-Šantalab, dipl. pravnik 1978. – 1992.
9. Blanka Pripužić, dipl. pravnik 1982. – 1994.
10. Tomislav Bertović, mag. iur., od 1991.
11. Lana Komšić, dipl. pravnik od 2007.

U okviru organizacijske jedinice pravnih, kadrovskih i općih poslova tijekom godina poslove su obavljali ili još obavljaju sljedeći zaposlenici:

1. Mladenka Smital
2. Tihomir Pavoković
3. Marija Mataković
4. Savinka Bulatović
5. Marija Pjaca
6. Jadranka Brčić
7. Jelica Fuzy
8. Ante Komar

Odjel za pravne, kadrovske i opće poslove: Jela Lukač (dostavljač), Jelica Šijačić (referent za kadrovske poslove), Lana Komšić, dipl. iur. (voditeljica odjela), Gordana Antonelli (voditelj urudžbenog zapisnika), Marija Terzić, prof. (knjižničarka)

9. Marija Ištuk
10. Jelka Šijačić
11. Maja Matijević
12. Gordana Antoneli
13. Marija Terzić
14. Vlasta Kelava
15. Jela Lukač.

Odjel za sigurnost i zaštitu na radu

1. Jozo Živković, dipl. ing. zaštite na radu, voditelj Odjela
2. Ivan Kalajica
3. Elvira Papiga
4. Nikolina Marinčić

Odsjek obrane i fizičke zaštite

1. Branko Sokola
2. Franjo Sanković
3. Lovro Dukarić
4. Zlatko Ivić
5. Dejan Kikić
6. Zlatko Varvodić
7. Željko Gvozden
8. Petar Babić
9. Franjo Veljača
10. Željko Aščić
11. Ivica Jerković
12. Damir Jerković

Odjel za sigurnost i zaštitu na radu - prvi red: Željko Gvozden (portir), Lovro Dukarić (portir), Dejan Kikić (zaštitar), Franjo Sanković (portir), Stipo Kovačić (portir), Zlatko Ivić (zaštitar); drugi red: Franjo Veljača (telefonist), Nikolina Marinčić, Jozo Živković, dipl. ing. zaštite na radu (voditelj Odjela), Elvira Papiga, Ivan Kalajica (vojni referent), Zlatko Varvodić (zaštitar)

Marija Terzić, prof.

STRUČNA KNJIŽNICA OPĆE BOLNICE VINKOVCI

U okviru Službe za pravne, kadrovske i opće poslove, a u sastavu Odjela za pravne, kadrovske i opće poslove nalazi se stručna medicinska knjižnica čije se osnivanje i rad veže za nabavu najvažnijih medicinskih publikacija, ali i za stvaranje i čuvanje knjižničnog fonda.

Podatci o početku rada knjižnice nisu poznati. Svjedok o postojanju nabavke knjiga u vinkovačkoj bolnici za liječnike je knjiga *Psychologische Typen*¹ iz 1930. godine s utisnutim pečatom Banovinske bolnice u Vinkovcima iznad kojeg je rukom napisano „Knjiga inventara str. 84 red. broj 111“. U toj sačuvanoj staroj knjizi nalazimo i pečate Biblioteke Medicinskog centra Vinkovci te Medicinske knjižnice Medicinskog centra Vinkovci.

Prema podatcima pronađenima u knjizi prof. dr. sc. Špicera² knjižnica je sredi-

nom pedesetih godina prošlog stoljeća primala časopise „Medicinski glasnik“, „Srpski arhiv celokupnog lekarstva“, „Vojno-medicinski pregled“ i „Schweizerische Medizinische Wochenschrift“. Bolnica se 1953. godine preplatila na „Bilten naučne dokumentacije za medicinu, farmaciju i veterinu“ koji omogućuje preuzimanje članaka u obliku fotokopije ili mikrofilma iz mnogih svjetskih medicinskih časopisa. Za pretpostaviti je kako o nabavi knjiga, pored svih ostalih poslova, brine tadašnji ravnatelj Ustanove.

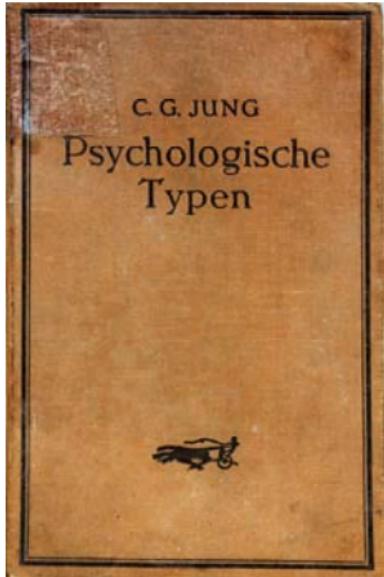
U to vrijeme knjižnica je već postojala, jer prof. dr. sc. Špicer piše kako je „bolnička biblioteka, koja je smještena u prostoriji za dnevni boravak liječnika, obnovljena mnogim knjigama na našim i stranim jezicima“.³

¹ Jung, C. G. *Psychologische Typen*. Zürich [etc.]: Rascher & Cie. A.-G., Verlag, 1930.

² Špicer, F. *Izgradnja nove bolnice u Vinkovcima i razvoj bolničke službe od 1953. do*

1958. Vinkovci: Medicinski centar Vinkovci, 1984.

³ Isto.

Naslovnica najstarije knjige
u bolničkoj knjižnici

Knjiga je bila u vlasništvu Banovinske
bolnice u Vinkovcima, a potom
Medicinskog centra Vinkovci

U zapisniku sa 1. sastanka liječnika od 22. ožujka 1953. godine pod trećom točkom dnevnog reda (od navedenih osam) piše:

„PITANJE STRUČNIH ČASOPISA I BIBLIOTEKE –

Jedan bi kolega bio zadužen za časopise i knjižnicu. On prvi prima časopis i dodjeljuje ga drugima na čitanje. Dr. Turko javlja se dobrovoljno da preuzme na sebe tu dužnost. Ona mora zatražiti od Jugoslavenske knjige katalog svih knjiga i edicija s cijenama i da se poveže sa Zborom liječnika, da se knjige naručuju u dogovoru s njima... Prim. Žiga predlaže da se za biblioteku adaptira soba broj 10 (sa dva pisača stola i ev. ormara). To bi bila kao asistentska soba, ili liječnička biblioteka i soba“.⁴

Na sastanku Aktiva knjižničara općine Vinkovci, organiziranom od vinkovačke Narodne knjižnice i čitaonice, Matična služba koja „ima stručnu i savjetodavnu ulogu i posao nadzora nad svim bibliotekama na području općine“ izvjestila je kako „u ova dva mjeseca koliko Matična služba djeluje, voditeljica je snimila stanje na području grada, što znači da je obišla sve specijalizirane knjižnice u Vinkovcima. Od specijaliziranih to su: Knjižnica Gradskog muzeja, Centra JAZU i Poljoprivrednog fakulteta – Smjer me-

⁴ Zapisnik I. sastanka liječnika Opće bolnice Vinkovci od 22. 3. 1953.

hanizacija, a postoji još i knjižnica Medicinskog centra koja trenutno ne radi. One su uglavnom sređene, i zadovoljavaju kriterije svoje namjene.⁵

Svi navedeni podatci su vrlo oskudni, ali su vrijedni jer govore o postojanju knjižnice u vinkovačkoj bolnici. Prema štirim usmenim informacijama i oslanjajući se na sjećanja djelatnika Bolnice, knjižnica je prije Domovinskog rata radila na petom katu bolnice, (gdje se nalazi i sada), a radile su u njoj: Irena Voda (udana Kovač; profesorica je u vinkovačkoj Gimnaziji) i Izabela Nadudvari (profesorica engleskog jezika, radi u Tehničkoj školi u Vinkovcima).

Koliki je bio knjižnični fond u tom razdoblju ne zna se, jer je u Domovinskom ratu stradala bolnica, a time i fond knjižnice kojeg se nije uspjelo sačuvati.

Razvojni put knjižnice poznat je od 1995. godine, a o tome svjedoči postojeći Inventar knjiga u koji je prva knjiga upisana 6. siječnja spomenute godine. Prelaskom Bolnice u obnovljene prostore, uredio se i prostor za knjižnicu ukupne površine 40-ak četvornih metara.

Knjižnica nosi naziv Stručna knjižnica Opće bolnice Vinkovci i smještena je na staro svoje mjesto – peti kat centralne zgrade, te funkcionalno opremljena. Fond stručnih knjiga i biomedicinske

periodike stvarao se uglavnom donacijama liječnika, knjižnica iz Hrvatske, Ministarstva znanosti i tehnologije, Hrvatske matice iseljenika, Zaklade Sabre i mnogih drugih. Od liječnika suvremenika zaslužnih za razvoj knjižnice posebno je za istaknuti doc.dr.sc. Dražena Švageila, dr. med.

Djelatnice Stručne knjižnice u periodu nakon Domovinskog rata su:

Marija Šarić radila je u knjižnici do 2004. godine (tada je studentica Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Pedagoškog fakulteta u Osijeku).

Vlasta Kelava radila je u knjižnici od 2004. do 2009. godine (srednja stručna spremka).

Marija Terzić počela je raditi u knjižnici 19. siječnja 2009. godine (profesorica hrvatskog jezika i književnosti; u ak. god. 2009./2010. upisala Izvanredni diplomski studij informacijskih znanosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu).

U Stručnoj knjižnici Opće bolnice Vinkovci građa je organizirana prema National Library of Medicine klasifikacijskoj shemi.

Knjižnica posjeduje Inventar knjiga, a specijalizirani fond obuhvaća više od 1500 jedinica omeđenih publikacija, u koji se ubraja i referentna literatura.

⁵ Vinkovački list, XXXVI, br. 16 (1989), str. 19, Vinkovci, 28. 04. 1989.

Biomedicinska periodika u tiskanom obliku nije obrađena, a ne postoje ni knjižnični katalozi. U knjižnici je građa izlučivana, ali nikada nije provedena revizija i otpis knjižnične građe.

Kako u prošlosti, tako i danas temeljna je svrha bolničke knjižnice nabava i osiguravanje dostupnosti znanstvenih i stručnih publikacija, te pružanje pouzdanih informacija iz kvalitetnih izvora s područja biomedicine. Stoga knjižnici predstoji, osim netom navedenog, i sredivanje postojećeg fonda te stvaranje kataloga, ali i organizirati se prema načelima knjižničarske struke.

Treba napomenuti kako su skupljeni podatci vrijedni za povijest bolničke

knjižnice u Vinkovcima, s obzirom na uništenost podataka i fonda knjižnice u ratnim razaranjima tijekom Domovinskog rata.

„ ... Knjige su stvorile iskrenih priroda.

*Stvorile su bibliofile, bibliomane,
bibliotekare,
učene miševe što nagrizaju papir.
Jake, strasne, gorke prirode ostavile
su same o sebi
malo znakova u spisima ...“*

Tin Ujević

Marija Jurković, dr. med.; Ljubica Slišković, mag. pharm.

ISTAKNUTI VINKOVAČKI LIJEĆNICI, STOMATOLOZI I FARMACEUTI

Osim niza liječnika, stomatologa i farmaceuta koji su svoju životnu i profesionalnu energiju uložili u razvoj medicinske struke i zdravstveno prosvjećivanje stanovnika ovog kraja, uz Vinkovce ili vinkovačku Gimnaziju rođenjem i/ili školovanjem povezano je nekoliko njih koji su svojim znanjem stekli ugled i izvan lokalne zajednice, neki od njih, sjevremeno, i na svjetskoj razini.

Široj javnosti nedovoljno poznat **KARL HEITZMANN** rođen je u Vinkovcima 2. listopada 1836. godine gdje mu je otac službovao kao pukovnijski veterinar¹. Obitelj je 1844. preselila u Budimpeštu, gdje je mladi Heitzmann započeo studij medicine, a 1857. godine nastavio u Beču. Bio je učenik najpoznatijih profesoara tog vremena: kirurgiju je učio kod Schuha, dermatologiju kod Hebre, a eksperimentalnu patologiju kod Roky-

tanskog. Od 1874. godine nastavio je raditi u New Yorku gdje je otvorio laboratorij za mikroskopiranje kroz koji je prošlo oko 1000 učenika i u kojem je napravljeno oko 50 znanstvenih radova. Heitzmann je 1872. godine otkrio **hematoblast** (iako je slava otkrića pripala francuskom hematologu Hayemu koji ga je neovisno otkrio i objavio 5 godina kasnije)². Bio je izrazito darovit ilustrator (nije poznato da je imao formalnu likovnu naobrazbu). Oslikao je čitav niz svojih i tuđih djela: zajedno s bratom Juliusom oslikao je II. svezak čuvenog von Hebrinog dermatološkog atlasa. Svjetsku slavu stekao je izradom anatomskog atlasa koji je prvi puta tiskan 1870. godine i doživio 9 izdanja. Iz Amerike često je putovao u Europu, na jednom takvom putovanju umro je u Rimu 1896. godine.

¹ I. Hackstock, The Heitzmann family-pioneers in the medical community, *Acta dermatovenerologica alpina, pannonica et adriatica*, 2000, Vol 9, No 1

² L. Glesinger, *Vinkovčanin Karlo Heitzmann-zaboravljeni liječnik i umjetnik, Saopćenja, Pliva, Zagreb, 1974, svezak 17, broj 3*

Učenik vinkovačke Gimnazije bio je **ANTUN LOBMAYER** (Ruma, 1844. – Zagreb, 1906.),³ Medicinu je studirao u Beču od 1863. do 1869. godine, dvije godine bio je asistent znamenitog kirurga Billrotha, a potom se još jednu godinu usavršavao u porodništvu. U domovinu se vratio 1872. i to u Osijek. Bio je jedan od osnivača Društva slavonskih liječnika (1874.), njegov tajnik i jedan od pokretača i glavni urednik „Glasnika Društva slavonskih liječnika“ 1877. godine. Iste je godine u Zagrebu otvoreno Zemaljsko rođilište i Primaljsko učilište, a Lobmayer je izabran za ravnatelja i prvog profesora učilišta. Jedan je od rijetkih liječnika koji je, prije otvaranja zagrebačkog Medicinskog fakulteta, imao titulu nastavnika zagrebačkog Sveučilišta: 1887. imenovan je docentom sudske medicine i zdravstvenog zakonodavstva. Od 1885. do 1897. godine bio je glavni urednik „Liječničkog vjesnika“ za koje je vrijeme preporodio i razvio taj časopis.

MILAN AMRUŠ (Sl. Brod, 1848. – Zagreb, 1919.) zaslužni zagrebački gradonačelnik u dva mandata na prijelazu 19. i 20. stoljeća, vojni liječnik (studirao je na Jozefinumu u Beču) i pravnik, također je bio učenik Gimnazije⁴.

ANDRIJA ŠTAMPAR (Brodski Drenovac, 1888. – Zagreb, 1958.) vinkovačku Gimnaziju polazio je od 1898. do 1906.⁵ godine. Studirao u Beču i diplomirao 1911. Još kao student objavio je oko 70 didaktičkih medicinskih članaka i pamfleta u svrhu zdravstvenog prosvjećivanja. Tijekom Prvog svjetskog rata sudjelovao je u radu Crvenog križa, a 1918. godine imenovan je zdravstvenim savjetnikom u Komisiji za socijalna pitanja u Hrvatskoj. Već u 31. godini života preuzeo je dužnost u Jugoslavenskoj zdravstvenoj organizaciji u Beogradu u okviru koje je organizirao svoj revolucionarni higijensko-epidemiološki i preventivni program. Njegov rad podržala je Liga naroda i Rockefellerova fondacija koja je i sufinancirala izgradnju Škole narodnog zdravlja u Zagrebu 1927. godine. Imenovan je za generalnog inspektora higiene pri Ministarstvu socijalne skrbi i javnog zdravlja 1930., ali kako je 1931. godine odbio ući u vladu kralja Aleksandra, prisilno je umirovljen. Od 1933. do 1936. boravio je u Kini kao stručni savjetnik kineske vlade. Godine 1938. održao je niz predavanja na poznatim sveučilištima u SAD-u (Yale, Cornell, Harward, Berkley, i drugi). U Zagreb se vratio 1939. godine kada je postao redovni profesor na Medicinskom fakultetu, a godinu dana kasnije izabran je i za dekanu. Drugi svjetski rat proveo je u

³ V. Dugački, Antun Lobmayer, Liječničke novine, Zagreb, 2003., broj 20

⁴ J. Šarčević, Poznati učenici i profesori vinkovačke Gimnazije, 225 godina vinkovačke Gimnazije 1780.-2005., Vinkovci, 2006.

⁵ Andrija Štampar, <http://www.snz.hr>

Grazu, u zatvorskim uvjetima, gdje je napisao knjigu „Liječnik, njegova prošlost i budućnost“. Akademске godine 1945./46. izabran je za rektora zagrebačkog Sveučilišta. Član JAZU postao je 1947., iste godine i predsjednik. U drugom mandatu bio je dekan Medicinskog fakulteta od 1952. do 1957. godine. Jedan je od osnivača Svjetske zdravstvene organizacije. Predsjedavao je Zdravstvenoj konferenciji u New Yorku 1945. i Prvoj zdravstvenoj skupštini 1948. godine u Ženevi. Svoje socijalno-medicinske ideje, ali i ideje reforme medicinskog obrazovanja širio je putujući diljem svijeta, a osobito traga ostavio je u Afganistanu, Etiopiji i Sudanu. Za svoj rad 1955. godine dobio je nagradu Fondacije Leona Bernarda, najveće međunarodno priznanje za zasluge na polju socijalne medicine⁶.

ZLATAN SREMEC, (Gradište, 1898. – Zagreb, 1971.) maturirao je u Gimnaziji 1917.⁷ Studij medicine započeo je u Beču, ali je prešao na novoosnovani Medicinski fakultet u Zagrebu gdje i i diplomirao 1923. godine kao prvi diplomant novog fakulteta. Po završetku studija vratio se u Vinkovce, a 1943. preselio je

u Zagreb. Pripadao je antifašističkom pokretu, bio je vijećnik ZAVNOH-a i član hrvatske delegacije na Drugom zasjedanju AVNOJ-a. Po završetku Drugog svjetskog rata bio je zastupnik u Narodnoj skupštini Jugoslavije (1945.-1953.), zastupnik u Saboru NR Hrvatske (1946.-1963.), ministar zdravlja u DFJ, ministar prosvjete u vlasti NR Hrvatske, predsjednik Sabora (1953.), uz druge brojne funkcije u društveno-političkim organizacijama.

VLADIMIR ČAVKA (Orašje, 1900. – Beograd, 1984.) maturirao je u Vinkovcima 1918., a studij medicine završio u Beču 1924. godine. Specijalizirao je oftalmologiju 1928. godine na Klinici za očne bolesti u Zagrebu kada je izabran za asistenta na zagrebačkom Medicinskom fakultetu. Poznat je po tome što je konstruirao korneorefleksometar 1935. godine. Za vrijeme Drugog svjetskog rata bio je voditelj Očnog odjela Državne bolnice u Beogradu, a po završetku rata pozvan je u Sarajevo gdje je sudjelovao u osnivanju i otvaranju Medicinskog fakulteta i Očne klinike. Od 1956. do 1960. godine bio je upravitelj Očne klinike i profesor Medicinskog fakulteta u Beogradu, ali se ponovno vratio u Sarajevo i radio na istim dužnostima do umirovljenja 1973. godine. Bio je redoviti član ANUBIH, pokretač i prvi glavni urednik Medicinskog arhiva i Jugoslavenskog oftalmološkog arhiva.

⁶ F. Valentić, Znameniti novogradiški liječnici u prošlosti, 160 godina Opće bolnice Nova Gradiška, Nova Gradiška, 2006.

⁷ J. Šarčević, Poznati učenici i profesori vinkovačke Gimnazije, 225 godina vinkovačke Gimnazije 1780.-2005., Vinkovci, 2006.

JOSIP FALIŠEVAC (Stari Mikanovci, 1911. – Zagreb, 1991.) studij medicine završio je u Zagrebu 1937. godine. Od 1947. do umirovljenja 1981. godine djelovao je u Klinici za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“ u Zagrebu. Bio je redoviti profesor na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Kao savjetnik Svjetske zdravstvene organizacije boravio je u južnoj Aziji gdje je prenosiо iskustva pri suzbijanju variole, koje je stekao tijekom epidemije velikih boginja 1972. u ondašnjoj Jugoslaviji. Proučavao je tropske bolesti i zoonoze, a glavno područje interesa bila je antimikrobnna terapija.

IVO MLINARIĆ rođen je u Vinkovcima 1922. godine, gimnaziju završio u Bihaću, a Medicinski fakultet u Zagrebu 1947. godine. Bio je aktivni sudionik u II. svjetskom ratu i Domovinskom ratu u zdravstvenoj službi. Specijalizaciju iz kirurgije započeo pod kraj 1950. godine u Općoj bolnici u Zadru i završio u Općoj bolnici „Merkur“ u Zagrebu i na kirurškoj Klinici „Rebro“ u Zagrebu gdje je položio i specijalistički ispit iz opće kirurgije 1956. godine. Radio je kao specijalist kirurg u Bolnici „Merkur“ i jedno vrijeme bio vršitelj dužnosti predstojnika Kirurškog odjela. Od 1961. do 1965. godine radio je kao predstojnik kirurške službe u Općoj bolnici Virovitica gdje započinje gradnju kirurškog operacijskog trakta, a nakon dvije godine preu-

zeo je vodstvo kirurške službe u Općoj bolnici Bjelovar gdje uvodi rad u eksperimentalnoj kirurgiji i započinje rad na doktorskoj disertaciji. Od 1965. godine do umirovljenja 1987. godine radio je na Kirurškoj klinici bolnice „Dr. Mladen Stojanović“ u Zagrebu (sada Kliničke bolnice „Merkur“). Doktorirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 1967. godine, a primarius postao 1968. Prvih godina radi pretežno pod vodstvom prof. Oberhofera na kardijalnoj kirurgiji, a od 1970. godine u suradnji s kardiologozima uvodi elektrostimulaciju srca. Habilitira za docenta na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 1972. Za naslovnog izvanrednog profesora iz predmeta Kirurgija izabran je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 1975. godine. Redovni profesor kirurgije na istom fakultetu postao je 1981. godine. Od 1993. do 1995. godine predavač za predmet prometna medicina na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu.

Bio je predstojnik Kirurške klinike Medicinskog i Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, član Senata Akademije medicinskih znanosti Hrvatske, voditelj Odbora za medicinu Znanstvenog vijeća za promet HAZU, dopredsjednik Hrvatske lige protiv raka, počasni član Hrvatskog liječničkog zbora i redovni član Francuskog kirurškog društva. U domaćim i stranim časopisima objavio je preko 200 radova i izdao 7 monogra-

fija, udžbenika i knjiga. Umro je u Zagrebu 2010. godine.

VLADO OBERITER rođeni je Vinkovčanin (1923.) gdje je završio pučku školu i maturirao 1941. godine. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 1947. Gotovo cijeli radni vijek (od 1949. do 1990.) proveo je u Klinici za pedijatriju Kliničke bolnice „Sestre milosrdnice“ u Zagrebu čiji je bio i predstojnik od 1977. do umirovljenja. Doktorsku disertaciju obranio je 1967. godine, 1971. postao je docent, a 1974. izabran je za izvanrednog profesora pedijatrije na Stomatološkom fakultetu. Redovni je član Akademije medicinskih znanosti Hrvatske. Živi u Zagrebu, u mirovini, ali znanstveno i dalje aktivan.

MIJO ŠIMUNIĆ (Podgrađe, 1923. – Zagreb, 2006.) maturirao je ratne 1943. godine, nakon čega je upisao studij medicine u Zagrebu i diplomirao 1951. Nakon položenog specijalističkog ispita iz opće medicine 1968., postao je savjetnik za zdravstvo u Ministarstvu zdravstva Hrvatske. Doktorirao je 1976. na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Od 1985. do 1990. godine bio je docent, a potom redoviti profesor na Katedri za socijalnu medicinu i higijenu Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Bio je osobito aktivan u borbi protiv pušenja, o čemu je napisao i priručnik „Zašto (ne)pušiti“. Nakon umirovljenja 1990.

postao je član Hrvatskog društva umirovljenih liječnika te bio njegov predsjednik od 1998. do 2004. godine (na tom mjestu naslijedio je prof. dr. Frica Špicera).

STANKO JUKIĆ rođen je 1941. godine u Lipovači kraj Vukovara. Osnovnu školu završio je u Cericu, a gimnaziju 1960. godine u Vinkovcima. Medicinski fakultet je upisao 1960. i završio 1965. godine u Zagrebu. Obvezatni liječnički staž obavio je u Vinkovcima. Specijalizaciju iz patologije na Zavodu za patologiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu završio je 1972., a iste je godine završio poslijediplomsku nastavu iz medicinske citologije te prijavio i magistarski rad „Citokemijsko ispitivanje melanina eksperimentalnoga melanoma hrčka“ kojeg je obranio 1974. godine. Specijalistički ispit iz patologije položio je 1973. nakon čega se vratio u Medicinski centar Vinkovci, gdje je aktivno doprinio izgradnji i oblikovanju Odjela za patologiju i citologiju. U Vinkovcima je ostao kao voditelj Odjela do početka 1978. godine, kada kao patolog prelazi na Odjel za patologiju Opće bolnice „Sv. Duh“. Prije toga, 1975. godine, položio je i specijalistički ispit iz sudske medicine, tako da se za vrijeme rada u Medicinskom centru Vinkovci bavio i sudske medicine, odnosno sudske-medicinskim vještačenjima, a za potrebe tadašnjih općinskih sudova u Vinkovcima,

Vukovaru, Županji, Osijeku, te Okružnoga suda u Osijeku. Ovim poslovima povremeno se bavio i nakon dolaska u Zagreb. U nekoliko navrata vještačio je i u ime Fakultetskoga vijeća.

U Medicinskom centru Vinkovci bavio se političkim radom i obavljao je funkciju direktora OOUR-a Bolničke djelatnosti, kako se to tada zvalo. U Općoj bolnici „Sv. Duh“ u Zagrebu radio je od početka 1978. do listopada 1980. godine, kada prelazi na Zavod za ginekološku i perinatalnu patologiju Klinike za ženske bolesti i porode KBC-a Zagreb, gdje je radio kao nastavnik u kumulativnom radnom odnosu, stručne i nastavne poslove, ali i kao voditelj toga Zavoda. Doktorsku disertaciju: „Istraživanje melanoma kože na osnovi Clarkove klasifikacije“ obranio je 1985. godine, a potom održao habilitacijsko predavanje: „Upalne promjene posteljice“ nakon čega je izabran u znanstveno-nastavno zvanje docenta. U kumulativnom radnom odnosu s Medicinskim fakultetom je od 1985. godine, a odlukom savjeta Medicinskog fakulteta u Zagrebu stalno radno mjesto mu je od 1986. godine Zavod za patologiju, Šalata 10. Za izvanredniog profesora u kumulativnom radnom odnosu izabran je 1988., za redovitog profesora 1993., a reizborom 1999. u trajno zvanje redovitog profesora.

Do rujna 2007. godine obnašao je dužnost predstojnika Kliničkog zavoda za

patologiju KBC-a Zagreb. Dobrovoljno odlazi u mirovinu 31. ožujka 2009. Od siječnja 1991. do 2007. godine obnašao je dužnost pročelnika Katedre za patologiju. Kao pročelnik katedre, uspješno je objedinio neuropatologiju i ginekološku patologiju u jedinstvenu katedru za patologiju. Kao nastavnik i voditelj Katedre za patologiju, sudjeluje u organiziranju i vođenju nastave, te vođenju ispita na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, kao i na dislociranim studijima medicine Medicinskog fakulteta u Zagrebu (Split i Osijek). Ima ukupno 17 radova i 2 sažetka citiranih u CC, te 65 radova objavljenih u časopisima indeksiranim u Index Medicus, Excerpta Medica i sl. Ima preko 200 citata u SCI ili SCII. Član je Međunarodnog udruženja ginekopatologa, Međunarodnoga udruženja ginekoonkologa, kao i Europskoga udruženja patologa. Bio je aktivni član u društvenim organizacijama, te savjetu Medicinskog fakulteta u Zagrebu, kao i član različitih komisija kako na Medicinskom fakultetu tako i u KBC-u Zagreb. U dva mandata bio je i član komisije za izbor nastavnika. Bio je član Znanstveno-nastavnog vijeća, Odbora za nastavu i komisije za magisterije, a sada je član povjerenstva za sudsko vještačenje. Autor je tri knjige patologije za studente više medicinske škole, kao i dva izdanja patologije ženskog spolnog sustava. Autor je i drugih nastavnih tekstova, te koredaktor prijevo-

da „Osnovi patologije“ u izdanju Školske knjige.

ZVONIMIR SUČIĆ rođen je u Lipovcu 1954. godine. Osnovnu je školu završio u Otoku, a maturirao u vinkovčkoj Gimnaziji. Na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 1979. godine. Od 1984. godine je specijalizant iz radiologije u Zavodu za radiologiju Opće bolnice „Sveti Duh“ u Zagrebu. Specijalistički ispit iz radiologije položio je 1987. godine i od tada radi kao specijalist radiolog u istom Zavodu. Od 1989. godine radi na magnetnoj rezonanciji i kompjutoriziranoj tomografiji u Zavodu za radiologiju Opće bolnice „Sveti Duh“. Magistarski rad „Usporedna analiza infiltrativnih promjena jetre kompjutoriziranim tomografijom i magnetnom rezonancijom“ obranio je 1993. godine, a doktorsku disertaciju „Značaj paramagnetskih kontrastnih sredstava u dijagnostici ekspanzivno infiltrativnih procesa spinalnog kanala magnetnom rezonancijom“ obranio je 1996. godine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Godine 1996. postavljen je na mjesto predstojnika Zavoda za radiologiju Opće bolnice „Sveti Duh“, a primarijus je od 1997. godine. Od 1995. godine sudjeluje u dodiplomskoj i poslijediplomskoj nastavi na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Subspecijalizaciju iz neuroradiologije završio je 2004., a od iste godine je i

pročelnik Katedre za radiologiju. U znanstveno-nastavno zvanje izvanredni profesor u kumulativnom radnom odnosu na Katedri za radiologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku izabran je 2005. i ponovno 2010. u znanstveno-nastavno zvanje naslovni izvanredni profesor u Visokoj zdravstvenoj školi za znanstveno polje Kliničke medicinske znanosti-predmet radiologija 2006., a u znanstveno-nastavno zvanje naslovni izvanredni profesor u Katedri za radiologiju i opću kliničku onkologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, za predmet radiologija 2007. Radi u Zavodu za radiologiju Kliničke bolnice „Sveti Duh“ u Zagrebu na mjestu predstojnika Zavoda.

Objavio je preko dvadeset stručnih i znanstvenih radova od kojih su neki tiskani u vodećim svjetskim medicinskim časopisima kao: „European Radiology“, „Collegium antropologicum“, „Headache“ i „Cytokine“. Član je Upravnog odbora Hrvatskog društva radiologa od 1994. godine.

DRAŽEN ŠVAGELJ rođeni je Vinkovčanin (1955.) gdje je završio osnovnu školu i maturirao 1974. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 1981. Nakon završetka studija vratio se u Vinkovce, 1989. završio je specijalizaciju iz patologije i radio na Odjelu za patologiju i citologiju, čiji je voditelj od iste go-

dine. Magistirao je 1997. godine s temom „Povezanost upale plodovih ovoja i posteljice s određenim kliničkim poremećajima i patoanatomskim promjenama utvrđenim obdukcijom ploda“, te je 1999. godine izabran u zvanje stručnog suradnika u Katedri za patologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Doktorirao je 2002. godine s temom „Značenje metastaza u regionalne limfne čvorove za moguću promjenu FIGO stadija novotvora vrata maternice“, također na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U zvanje docenta izabran je na Katedri za patologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku 2004. godine. Od kraja 2007. godine profesor je i na Veleučilištu Lavoslav Ružička u Vukovaru gdje sada vodi kolegij bioetike. Osim stručnog i znanstvenog rada, izrazito je aktivan i u društvenom, političkom i kulturnom životu Vinkovaca. Od 1983. do 1985. bio je rukovoditelj OOOUR-a primarne zdravstvene zaštite stanovništva Medicinskog centra Vinkovci, od 1990. do 1992. zamjenik ravnatelja Medicinskog centra. Nakon završetka mandata (prvog) gradonačelnika Vinkovaca u slobodnoj Hrvatskoj (1993. – 1997.) i saborskog zastupnika u zastupničkom domu Hrvatskog državnog sabora (1997. – 2000.) vraća se u Bolnicu na puno radno vrijeme. Danas je predsjednik Ogranaka Matice hrvatske u Vinkovcima, Lige

za borbu protiv raka Vinkovci, Gradskog društva Crvenog križa, Zmajskog stola Družbe Braće Hrvatskog Zmaja u Vukovaru, član Glavnog odbora Maticе hrvatske i Vijeća za laike Hrvatske biskupske konferencije.

ZDENKO KOVAC rodio se u Vinkovcima 1956. godine, a maturirao u vinkovачkoj Gimnaziji 1975. Diplomirao je medicinu u Zagrebu 1980. godine. Doktorat medicinskih znanosti stekao je 1984. Radio je i školovao se u SAD, Izraelu, Argentini i Japanu tijekom kojeg vremena je dobio više stipendija i nagrada (Utilitas, Fulbright, Fogary, FEAS, WHO, stipendija japanske vlade). Profesor je na Katedri za patofiziologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu čiji je i pročelnik od 1998. godine. Bio je i prorektor za međunarodne odnose zagrebačkog Sveučilišta od 1998. do 2002. Od 2006. predsjednik je edukacijskog odbora International Society for Pathophysiology. Suurednik je i glavni autor 5 udžbenika patofiziologije (jedan od njih na engleskom jeziku) te više desetaka znanstvenih i stručnih radova. Osim toga, uveo je koncepcionalno praktično novu metodologiju problemskih seminara na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. U razdoblju od 1990. do 1995. godine sudjelovao je u stvaranju države Hrvatske kao savjetnik u Vladi, zamjenik i pomoćnik ministra.

ANTE TVRDEIĆ rodio se u Vinkovcima 1961. godine, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju, 1987. je diplomirao, a 1994. godine doktorirao na zagrebačkom Medicinskom fakultetu. Od 1988. do 1998. radio je u Institutu „Ruđer Bošković“ u Zagrebu kao znanstveni i viši znanstveni asistent. Godine 1998. prešao je na Medicinski fakultet u Osijeku. Od 2008. godine izvanredni je profesor na Katedri za farmakologiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

MARINA SAMARDŽIJA rođena je 1961. godine u Vinkovcima. Gimnaziju je završila u Osijeku, a na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, dislociranom studiju u Osijeku diplomirala je 1984. Od 1986. godine zaposlena je u KBC Osijek. Specijalizirala je transfuzijsku medicinu 1992. godine. Voditeljica Odjela za transfuzijsku medicinu postala je 2007. godine.

Završila je doktorski poslijediplomski studij i obranila doktorsku disertaciju pod naslovom „Povezanost polimorfizma CYP2C9 s dozom i komplikacijama terapije oralnim antikoagulansom varfarinom“ na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2005. godine.

U znanstveno-nastavno zvanja docentice na Katedri interne medicine Medicinskog fakulteta u Osijeku izabrana je 2006. godine, a izvanredni profesor je od 2011. godine.

Predsjednica je Katedre za kliničko-laboratorijsku dijagnostiku Medicinskog fakulteta u Osijeku od 2006. godine.

Osnovno znanstveno i stručno područje interesa joj je transfuzijska medicina – serološka dijagnostika zaraznih bolesti prenosivih krvlju i farmakogenetika.

Član je Povjerenstva za transfuzijsku medicinu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi RH.

Oobjavila je 6 radova u časopisima koji se indeksiraju u Current Contentsu (CC), 2 rada u časopisu koji se citira u Science Citation Indeks-u (SCI) te 3 rada u časopisima indeksiranim u drugim međunarodnim indeksnim publikacijama; 6 sažetaka kongresnih priopćenja objavljenih u časopisima koji se indeksiraju u CC-u te 20 sažetaka kongresnih priopćenja objavljenih u časopisima koji se indeksiraju u drugim međunarodnim indeksima. Bila je pozvani predavač na domaćim i međunarodnim stručnim skupovima i kongresima, sudjelovala u organizaciji 7 stručnih simpozija i 2 kongresa. U uredničkom je odboru časopisa Biochemia medica i Medicinskog vjesnika.

Na Medicinskom fakultetu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku uključena je u izvođenje dodiplomske i poslijediplomske nastave. Napisala je priručnik „Krvlju prenosive bolesti“ za istoimeni izborni predmet.

Član je Hrvatskog liječničkog zbora, Hrvatskog društva za hematologiju i transfuzijsku medicinu i American Association for the Advancement of Science za 2003. godinu. Član je Glavnog odbora Hrvatskog crvenog križa, dopredsjednik Crvenog križa Osječko-baranjske županije i član Upravnog odbora Hrvatskog društva za hematologiju i transfuzijsku medicinu.

DAMIR GUGIĆ rođen je u Vinkovcima 1962. godine. Nakon završene osnovne i srednje škole (tadašnji CUO „Matija Antun Reljković“), upisao je Medicinski fakultet u Zagrebu gdje je diplomirao 1988. godine s diplomskim radom „Solidni maligni tumori u dječjoj dobi“, a 1989. upisao je poslijediplomski studij iz onkologije. Početkom svibnja 1991. prijavio se u Hrvatske dragovoljce. Tijekom Domovinskog rata obnašao dužnost načelnika sanitetske službe 109. brigade Hrvatske vojske. U čin bojnika odlikovao ga je predsjednik Republike. Od rujna 1992. godine radio je u KBC Osijek, Odjel za radioterapiju i onkologiju gdje je obnašao dužnost voditelja odjela. Magistarski rad obranio je 1995. godine s temom „Učinci zračenja na plućnu funkciju pacijentica oboljelih od raka dojke“. Prvu specijalizaciju iz radiologije završio je 1996., a drugu, iz radioterapije i onkologije 1999. godine, kao takvu, prvi u Republici Hrvatskoj. Doktorsku disertaciju s temom „Doza

ozračenja torakalnih organa prilikom kompjuterizirane tomografije prsnog koša“ obranio je 2005. godine. U zvanje docenta na Medicinskom fakultetu u Osijeku na Katedri za onkologiju i radiofizičku hemiju izabran je 2006. U tijeku je prema za izbor u zvanje izvanrednog profesora. Do sada je objavio 7 radova citiranih u Current Contents, 4 rada u Index medicusu i veći broj službenih kongresnih radova i priopćenja. Prošao je edukaciju u M.D Andersom Texas Medical Centar Houston USA, a godine 2007. boravio je na stručnom usavršavanju u Švedskoj (Vaxeo). U svom stručnom radu posebno se bavi tumorima pluća i dojki.

PREDRAG KNEŽEVIĆ rođen je 1963. u Starim Mikanovcima. Maturirao je u vinkovačkoj Gimnaziji 1982. godine, a diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 1989. godine. Specijalizaciju iz maksilofacijalne kirurgije završio je 2000., subspecijalizaciju plastične kirurgije glave i vrata 2007. Poslijediplomski studij iz otorinolaringologije i maksilofacijalne kirurgije završio je 1996. godine, magistrirao 2000., a doktorirao je 2006. godine. Asistent je na Medicinskom fakultetu u Mostaru od 2006. godine. Od 2008. predavač je na Edukacijsko-reabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Izabran je za docenta na Stomatološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2009. Usavršavao se u Sloveniji, Aus-

trijs, Njemačkoj, Škotskoj, Italiji, Mađarskoj i Švicarskoj. Zaposlen je na Odjelu za plastičnu i rekonstruktivnu kirurgiju Klinike za kirurgiju lica, čeljusti i usta Kliničke bolnice Dubrava u Zagrebu. Član je Europske asocijacije za kranio-maksilofacialnu kirurgiju. Osnivač je i predsjednik Udruge roditelja djece s rascjepom usne i/ili nepca - Osmijeh. Član je međunarodne volonterske organizacije „Operation Smile“ koja u sklopu misija organizira kirurško liječenje djece s rascjepom usne i nepca u nerazvijenim zemljama svijeta.

SANJA DOLANSKI BABIĆ rođena je u Zagrebu 1965. godine, a osnovnu školu i gimnaziju završila je u Vinkovcima. Upisala je inženjerski smjer fizike na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu na kojem je diplomirala 1991. Završila je poslijediplomski studij i obranila magisterij iz područja fizike čvrstog stanja na PMF-u. Rad na doktorskoj disertaciji s temom „Električna i dielektrična svojstva vodenih otopina genomske deoksi-ribonukleinske kiseline“ (2008.) usmjerio ju je prema polju biološke fizike. Cjelokupan znanstveni rad izradila je na Institutu za fiziku u Zagrebu gdje je suradnik, trenutno na znanstvenom projektu „Jako korelirani anorganski, organski i biomaterijali“ Koautor je u 10 objavljenih znanstvenih radova u CC. Zaposlena je u Zavodu za fiziku i biofiziku Medicinskog fakulteta u Zagrebu od

1993. godine, sada u znanstveno-nastavnom zvanju docenta. Sudjeluje u nastavi više obaveznih i izbornih kolegija iz fizike za studente medicine te stomatologije.

ŽELJKO VERZAK rođen je 1967. godine i maturirao u Vinkovcima 1986. Diplomirao je na Stomatološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1992., doktorirao je 2001. godine, 2003. izabran je za docenta, a 2007. za izvanrednog profesora. Zaposlen je u Zavodu za pedodonciju. Voditelj je dodiplomskog kolegija „Opća i socijalna stomatologija“, poslijediplomskog specijalističkog kolegija „Management u stomatologiji“ te poslijediplomskog doktorskog kolegija „Epidemiologija kariesne aktivnosti u adolescenata“. Pročelnik je Kliničkog zavoda za pedodonciju (od 2006.), ravnatelj Referentnog centra za preventivnu stomatologiju te voditelj Odjela za dentalnu traumatologiju.

BILJANA KUZMANOVIĆ ELABJER rođena je u Vinkovcima 1968. godine. Osnovnu školu završila je u Nuštru, a gimnaziju u Vinkovcima. Na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala je 1992. godine. Tijekom Domovinskog rata aktivna je kao dragovoljac časnik za vezu u Hrvatskom Uredu pri Europskoj Misiji. Kao prva žena prevoditelj poslana je 15. siječnja 1992. godine na teren s European Community Moni-

toring Mission Teams, te je proputovala sva ratišta istočne i zapadne Slavonije. Završila je dva poslijediplomska studija na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Stupanj magistra znanosti je stekla 1997. godine, a doktora znanosti 2000. godine. Od studenog 1995. godine radila je kao znanstveni novak na projektu „Pohranjivanje rožnice u kunića - očna banka“, Lions Hrvatska očna banka u Zagrebu. Specijalistički ispit iz oftalmologije položila je 2002. godine. Od 2002. do 2005. godine bila je zaposljena u Specijalističkoj oftalmološkoj ordinaciji doc. dr. sc. Lj. Henč-Petrinović u Zagrebu. Od rujna 2005. godine radi kao specijalist oftalmolog na Klinici za očne bolesti Kliničke bolnice „Sveti Duh“ u Zagrebu. Obnaša dužnost zamjenika predstojnika Klinike te pročelnika Odjela za prednji segment oka. Primarni interesi rada su joj okuloplastična kirurgija i kirurgija prednjeg segmenta oka, posebice katarakte. Na Katedri za oftalmologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku izabrana je 2008. godine u naslovno suradničko zvanje višeg asistenta iz znanstvenog polja Kliničke medicinske znanosti, znanstvene grane oftalmologija. Na Sveučilištu u Zagrebu izabrana je 2008. godine u znanstveno zvanje znanstvenog suradnika u znanstvenom području biomedicine i zdravstva - polje kliničke medicinske znanosti, a 2010. u znanstveno zvanje višeg znanstvenog

suradnika u znanstvenom području biomedicine i zdravstva - polje kliničke medicinske znanosti. Znanstveno-nastavno zvanje naslovnog docenta stekla je 2010. godine, u znanstvenom području biomedicine i zdravstva, znanstvenom polju kliničke medicinske znanosti, znanstvenoj grani oftalmologija u nastavnoj bazi Kliničke bolnice „Sveti Duh“ u Zagrebu, a pri Medicinskom fakultetu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Predavač je na dodiplomskom studiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, stručnom poslijediplomskom studiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, doktorskom poslijediplomskom studiju, te na poslijediplomskom tečaju stalnog medicinskog usavršavanja I. kategorije Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U svom znanstvenom i stručnom području usavršavala se u međunarodno prepoznatim institucijama u zemlji i inozemstvu. Objavila je brojne znanstvene radove u relevantnim indeksiranim časopisima. Prezentirala je 70-ak radova na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima. Jedan je od autora i glavnih urednika prvog udžbenika iz oftalmologije na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku. Dobitnica je nagrade E.S.O.P.R.S. Junior Award Europske udruge za okuloplastičnu i rekonstruktivnu kirurgiju za najbolji znanstveni rad mladog znanstvenika do 35 godina. Kao

prvi liječnik iz Hrvatske je 2010. godine primljena u puno članstvo iste udruge.

HRVOJE JURIĆ rođen je u Vinkovcima 1971. godine. U rodnom gradu završio je osnovnu i srednju školu (CUO „Matija Antun Relković“, maturirao 1990.) Na Stomatološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je u srpnju 1995. godine. U školskoj godini 1994./95. dobitnik je nagrade Rektora Sveučilišta za najbolji studentski rad. U Zavodu za dječju i preventivnu stomatologiju Stomatološkog fakulteta u Zagrebu radio je od kolovoza 1995. kao znanstveni novak. Magistarski rad pod naslovom „Vrijednosti dentocult testova u djece nakon primjene različitih postupaka za kontrolu plaka“ obranio je u prosincu 1999. godine. Specijalistički ispit iz pedodoncije položio je 2001. godine te od tada radi kao specijalist u Zavodu za dječju i preventivnu stomatologiju KBC-a Zagreb. Doktorsku disertaciju pod naslovom „Razina kariogene flore sline i plaka kod djece nakon primjene različitih sredstava za kontrolu plaka“ obranio je u ožujku 2002. godine. U zvanje docenta na Zavodu za dječju i preventivnu stomatologiju Stomatološkog fakulteta u Zagrebu izabran je 2003. godine. Od 2003. do 2007. godine voditelj je dodiplomskog kolegija oralna higijena. Danas je voditelj dva poslijediplomska kolegija i to u stručnom poslijediplomskom studiju kao i doktorskom studiju.

U zvanje izvanrednog profesora izabran je 2007. godine. Predsjednik je Hrvatskog društva za dječju i preventivnu stomatologiju Hrvatskog liječničkog zbora od 2007. godine. Do sada je objavio više od 80 znanstvenih i stručnih radova od kojih je određeni broj s CC prepoznatljivošću. Sudjelovao je u prijevodu dva sveučilišna udžbenika te je koautor za šest poglavlja u druga dva sveučilišna udžbenika iz područja dječje stomatologije. Član je mnogih domaćih i inozemnih stručnih udruga i društava (Hrvatska stomatološka komora, Hrvatsko stomatološko društvo HLZ-a, Hrvatsko društvo za dječju i preventivnu stomatologiju HLZ-a, Hrvatsko endodontsko društvo, European Academy of Paediatric Dentistry, European Society of Endodontics, International Association of Dental Traumatology, European Organisation for Caries Research, International Association of Paediatric Dentistry). Uža područja interesa su mu prevencija karijesa, kemijska i mehanička kontrola plaka, mikrobiologija usne šupljine, endodontski postupci kod mlječnih i mladih trajnih zubi, dentalna traumatologija te estetski rekonstruktivni postupci.

ISTAKNUTI FARMACEUTI

JULIJE DOMAC (1853. – 1928.)⁸ rođen je u Vinkovcima gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Studij farmacije pohodao je u Beču 1874. godine, a potom od 1877. do 1879. godine vodi očevu ljekarnu u Vinkovcima, a u Grazu je 1880. godine doktorirao kemiju. Profesor je farmakognozije na Sveučilištu u Zagrebu (1887.–1924.), utemeljitelj i predstojnik Farmakognoškog zavoda (1896.), dekan Mudroslovnog fakulteta u Zagrebu (1901.), rektor (1911.) i prorektor Sveučilišta (1912.). U Grazu je kod glasovitog profesora L. Pebala odredio mjesto dvostrukе veze u kemijskom spoju heksenu, što predstavlja i prvi znanstveni rad iz organske kemije u Hrvata. Autor je mnogih znanstvenih i stručnih radova iz kemije i farmacije, te srednjoškolskih udžbenika iz organske i anorganske kemije. Najpoznatije djelo je „Uputa u farmakognoziju“ koje je ujedno i komentar farmakognoškom dijelu I. i II. izdanja Hrvatsko-slavonske farmakopeje. Hrvatsko farmaceutsko društvo utemeljilo je 1955. godine počasnu nagradu „Medalja Julije Domac“ koja se dodjeljuje istaknutim pojedincima za najviša dostignuća u farmaceutskoj znanosti.

ANTUN VRGOČ (1881. – 1949.)⁹ sveučilišni profesor farmakognozije, književnik i povjesničar ljekarništva. Rođen je u Gunji gdje je završio osnovnu školu, a gimnaziju u Vinkovcima. Doktorirao je iz bioloških znanosti (1910.), a bavio se fiziološkom botanikom i farmakognozijom, te farmaceutskom kemijom i farmakobotanikom. U Prvom svjetskom ratu je mobiliziran i proveo je šest godina u ruskom zarobljeništvu što je opisao u knjizi *Moje uspomene na svjetski rat 1914 – 1920.* Nasljedio je profesora Julija Domca 1924. godine te postao izvanredni profesor i predstojnik Zavoda za farmakognoziju na zagrebačkom Sveučilištu. Bio je prvi dekan samostalnoga Farmaceutskog fakulteta od 1942. do 1945. godine. Uz stručne udžbenike najčešće je obrađivao teme iz ljekarničke struke, a bavio se i književnim radom.

ANTUN KÖGL (1853.–1903.)¹⁰ Vinkovčanin, ljekarnik i donator, organizator farmacije u Hrvatskoj. Studij ljekarništva završio je u Beču, a potom kao ljekarnik radio u Zagrebu. Poticao je znanstveni i stručni razvoj farmacije. Pomašao je siromašne darovite studente, a svoju kuću u Masarykovoј ulici u Zagrebu darovao je hrvatskim ljekarnicima, gdje se danas nalazi sjedište Hrvatskoga farmaceutskog društva.

⁸ Vladimir Grdinić, *Ilustrirana povijest hrvatskoga ljekarništva*, Zagreb, 1997.

⁹ V. Grdinić, cit. dj.

¹⁰ V. Grdinić, cit. dj.

JAROSLAV JEČMEN (1894.–1977.¹¹) rođen u Vinkovcima gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Nakon diplomiranja (1920.) vratio se u Vinkovce i radio u javnoj ljekarni. Od 1945. godine honorarno predavao na Farmaceutskom fakultetu. Ubrzo postao izvanredni profesor te predavao galensku farmaciju s receptologijom i bio predstojnik Zavoda za farmaceutsku tehnologiju. Bavio se znanstvenim i publicističkim radom.

STANISLAV ILAKOVAC (1883. – 1942.)¹² rođen je u Vinkovcima gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Farmaciju studirao u Grazu. Zaslужan je za studij farmacije i otvaranje Farmaceutskog fakulteta u Zagrebu. Pisao je stručne i znanstvene rasprave iz kemije i farmacije u farmaceutskim stručnim glasilima. Djela su mu „Homeopatija“ i „Lijekovi iz životinjstva“.

IVANA ČEPELAK (rođ. Žužić) rođena je 1946. godine u Suhopolju, a osnovnu školu i gimnaziju završila u Vinkovcima. Farmaceutsko-biokemijski fakultet završila u Zagrebu 1970. godine, smjer medicinska biokemija, magistrirala 1976. i doktorirala 1982. godine, a specijalistički ispit iz medicinske biokemije položila 1990. godine. Tijekom 1983. godine

bila je na studijskom boravku (područje enzimologije) na Martin Luther Univerzitetu Halle – Wittenberg u Njemačkoj. Redoviti je profesor na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, voditelj je tri kolegija na diplomskom i tri kolegija na poslijediplomskom doktorskom studiju. Također je voditelj kolegija medicinska kemija i biokemija na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Od početka svoje znanstveno istraživačke aktivnosti radiла na području enzimologije. Objavila je oko 150 znanstvenih i stručnih radova. Autor je i suautor 4 sveučilišna udžbenika, suautor većeg broja priručnika za studente. Aktivnosti profesorice Ivane Čepelak su brojne: bila je predsjednik Povjerenstva za znanstveni rad Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta te prodekan za znanost u nekoliko mandata, član nastavnog povjerenstva, predstojnik Odsjeka za biomedicinske znanosti, predsjednik etičkog povjerenstva i dugogodišnji voditelj poslijediplomskog znanstvenog – doktorskog studija, član Matičnog povjerenstva za Biomedicinu i zdravstvo, član upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za kontrolu lijekova, član Nacionalnog vijeća za znanost Republike Hrvatske, član ispitnog Povjerenstva Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske za specijalističke ispite iz Medicinske biokemije i laboratorijske medicine. Aktivan je član Hrvatskog društva medicinskih biokemičara kao i Hrvatske ko-

¹¹ 225 godina vinkovačke gimnazije 1780. – 2005., Gimnazija M. A. Reljkovića u Vinkovcima, Vinkovci, 2006.

¹² Isto

more medicinskih biokemičara gdje obnaša mnoge funkcije. Sudjeluje u organizaciji kongresa i simpozija medicinskih biokemičara, te je član Savjeta časopisa *Biochemia Medica* i član uredništva časopisa *RAD* Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Dobitnik je državne nagrade za znanost, odličja „Marijana Fišer Herman“ te brojnih povelja i zahvalnica Hrvatskog društva medicinskih biokemičara i Hrvatske komore medicinskih biokemičara.

BRANKA ZORC (rođ. Ivezić) rođena je 1954. godine u Vinkovcima gdje je završila osnovno i srednje obrazovanje. Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu završila je 1977. godine. Poslijediplomski studij iz kemije, smjer organska kemija, završila je 1982. godine. Doktorat prirodnih znanosti područje kemija postigla je 1985. godine. U više navrata kratkotrajno je boravila na stranim sveučilištima: The Florida State University (Tallahassee), McGill University (Montreal), Facolta di farmacia (Padova). Od 1978. godine radi na Zavodu za farmaceutsku kemiju Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta, prvo kao volonter, zatim kao asistent, docent, izvanredni profesor i na kraju kao redoviti profesor (od 2011.). Predaje kolegije farmaceutska kemija za studente studija farmacije, terapijska primjena biomakromolekula na poslijediplomskom studiju farmaceutskih znanosti te kolegij

dermatics na specijalističkom studiju Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta. Bavi se sintezom potencijalnih ljekovitih tvari te pripravom prolijevova poznatih ljekovitih tvari. Do sada je objavila 66 znanstvenih radova, 33 stručna rada, 17 znanstveno-popularnih članaka i 6 patentnih prijava. Aktivno je sudjelovala na više od 90 kongresa u našoj zemlji i inozemstvu. Član je Državne komisije za kemiju koja organizira i provodi državna natjecanja iz kemije te organizira i vodi pripreme srednjoškolaca za natjecanje na Međunarodnoj kemijskoj olimpijadi. Član je Hrvatskog farmaceutskog društva i Hrvatskog kemijskog društva i višegodišnji tehnički urednik časopisa *Acta Pharmaceutica*. Osim toga dugo razdoblje bila je jedan od tehničkih urednika časopisa *Chemical and Biochemica Engineering Quarterly*, član Vijeća Europske federacije za farmaceutske znanosti (European Federation for Pharmaceutical Sciences) i predsjednik Sekcije za farmaceutske znanosti pri Hrvatskom farmaceutskom društvu.

FRANJO PLAVŠIĆ rođen je u Privlaci 1946. godine gdje je završio osnovnu školu, a gimnaziju u Vinkovcima. Diplomirao je na Tehnološkom fakultetu u Zagrebu 1970., magistrirao 1973., a doktorirao 1981. godine. Redoviti je sveučilišni profesor toksikologije na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu u Zagrebu od 1990. godine. Radio je u „Plivi“

kao istraživač, na Rebru kao pročelnik Zavoda za toksikologiju i kliničku farmakokinetiku, te kao predstojnik Centra za biomedicinska istraživanja KBC-a. Od 1998. godine ravnatelj je Hrvatskog zavoda za toksikologiju.

Na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu u dodiplomskoj nastavi vodi predmet analitička toksikologija, a na diplomskom studiju forenzičku u Splitu forenzičku kemiju i toksikologiju. Vodi specijalistički poslijediplomski studij te zdravstvenu specijalizaciju analitička toksikologija na FBF-u, te kolegij toksikologije na poslijediplomskim studijima Medicinskog, Farmaceutsko-biokemijskog, Tehnološkog i Veterinarskog fakulteta. Bio je član Matičnog povjerenstva za kemiju te kasnije biomedicinu Rektorskog zbora i Ministarstva znanosti Republike Hrvatske, te obnašao još mnoge dužnosti iz područja toksikologije na razini države.

Dragovoljac je Domovinskog rata. Godine 1991. osnovao je toksikološku službu pri Glavnem sanitetskom stožeru. Kao zapovjednik službe, sudjeluje u svim obrambenim i oslobođilačkim ak-

cijama Hrvatske vojske te je dobio najviša odlikovanja i mnoga druga priznajna. Nakon rata je pročelnik Odsjeka za toksikologiju Kriznog stožera Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske, te nadalje sudjeluje u svim organizacijskim poslovima toksikološke zaštite do danas.

Profesor Plavšić je autor preko 170 znanstvenih i stručnih radova, urednik 13 stručnih knjiga, više poglavlja u različitim stručnim knjigama, autor tri međunarodna patenta, te autor mnogih izvješća i stručnih elaborata. Bio je član uredničkih odbora i savjeta više znanstvenih i stručnih časopisa i član predsjedništava mnogih strukovnih udruga. Aktivno se bavi zaštitom okoliša i jedan je od osnivača pokreta za zaštitu prirode „Lijepa naša“. Dobitnik je Državne nagrade za zaštitu okoliša 1988. godine.

Profesor Franjo Plavšić bavi se i književnim radom. Objavio je četiri romana, tri zbirke priča, te mnogo kratkih priča. Za roman „Gospod nas jedini nije zaboravio“ dobio je 2003. godine Nagradu Josip i Ivan Kozarac. Član je Društva hrvatskih književnika od 2005. godine.

**POPIS DOKTORA MEDICINE, DOKTORA STOMATOLOGIJE,
MAGISTARA FARMACIJE, DIPL. ING. MEDICINSKE BIOKEMIJE
I DIPLO. ING. KEMIJE U MEDICINSKOM CENTRU U
VINKOVCIIMA I OPĆOJ BOLNICI U VINKOVCIIMA
OD 1. 1. 1959. GODINE DO 30. 6. 2011. GODINE¹**

DOKTORI MEDICINE

Abramović Tomislav	Bekavac Marija	Buljan Matko
Adam Vera	Bekić-Bogner Miroslava	Burić Mirko
Ademi Abdurahman	Benčević Tanja	Butković Krešimir
Ahel Mohammed-Zaky	Berak-Bergman Ksenija	Chreki Ali
Ajduk Marko	Bertić Ljubica	Crnaić-Koščić Dinka
Aleksić Nada	Besermenji Ljubica	Cvrković Mirta
Anić Petar	Blagojević Nada	Čačić Tomislav
Anušić Iva	Blažanović Anto	Čajkovac Vladimir
Babić Tatjana	Blažeković Nikola	Čalić Biljana
Babogredac Zlata	Blaževac Majstorović Branka	Čalić Margareta
Bagarić Nikola	Bohaček Nevenka	Čanković Mira
Ban Vladimir	Boras Slivar Sanja	Čaović Nela
Banić Josipa	Botić Stanojlović Ljiljana	Čapkun-Šilić Ariana
Barbarić Katarina	Božić Martin	Čavić Tatjana
Barić Dinka	Brala-Trtolja Melita	Čengić Ljiljana
Batory Ivan	Bratuša Terezija	Čepelak Hanifa
Bećarević Renata	Braun Rikard	Čičak Tatjana
	Brzak Konstantin	Čisar Ivica
	Budimir Tanja	Čizmar Vlada
		Čobanić Blanka

¹ Popis je izrađen prema matičnoj knjizi zaposlenih i korigiran prema podatcima dostupnim uredništvu.

Čolaković Dubravka	Đanić Vinko	Hamiđić Dobrila
Čondor Anamarija	Đukić Petar	Hardi Vedrana
Čorić Martinović Valentina	Đurić Tuša Tamara	Henig Leonard
Čubrić Vesna	Đurović Martina	Hibšer Mladen
Čukušić Ilija	Đuzel Antonija	Hočevat Papić Diana
Čuljak Vjekoslav	Edelinski Paljušaj Kristina	Hodalić Željko
Ćavar Tomislav	Ernomut Dušan	Horki Petar
Ćelić Mirela	Faletar Zdravko	Houra Zlatko
Ćorluka Vesna	Filaković Josip	Hreljac Hibšer Ljiljana
Debelić Mladen	Filić Blaženka	Hromin Albert
Dejanović Vesna	Filipović Vesna	Huber Blanka
Delaš Ivana	Franić Luka	Hubert Mihalj
Delaš Marija	Füzy Krunoslav	Hudolin Ivan
Delibašić Jasmina	Gaćo Rizah	Igrec Jasminka
Delibašić Borivoj	Gadžić Veronika	Igrec Renato
Delić Ante	Gali Sanja	Ilić Adam
Divković Vlado	Galić Goran	Ilić Dragutin
Dobutović Davor	Galić Ivan	Iljazović Luka
Doganić Ante	Galić Krešimir	Ivanković Pavelka Ivana
Dojčinović Martina	Gantar Antica	Ivelj Pejo
Dolanski Vego Nada	Gašić Olivera	Ivelj Ružica
Dolanski Josip	Glavaš Boras Snježana	Ivić Dubravka
Domaćinović Miroslav	Glodić Nataša	Ivić Josip
Domaćinović Slavoljub	Goleš Tomislav	Jakelić Lucija
Došen Biljana	Golubić Branka	Jakobović Zvjezdana
Drageljević Ksenija	Goranić Dragutin	Japundžić Zdenka
Drobnjak Katica	Grgljanić Stjepan	Jelić Josip
Drobnjak Nikola	Grizelj Goran	Jerković Andelko
Dulić Ivan	Grubač Zlatko	Jovanić Dubravka
Duraković Jadranka	Gugić Božo	Jovanovac Marko
Đajić Feliks	Gugić Damir	Jovičić Petar
	Hajduković Milan	Jukić Jerka

Jukić Stanko	Korda Ante	Lakić Ivan
Jukić Zvonko	Korda Jadranka	Lanc Vedrana
Juras Marija	Korda Klementina-Jasika	Lanc Višnja
Jurić Ilija	Korda Kvirin	Lanji Gombar Dezider
Jurišić Katarina	Korda Marija	Lipovac Tatjana
Jurković Maksimilijan	Koržinek Krešimir	Lončar Dobrić Desanka
Jurković Marija	Kostić Nada	Lončar Dragica
Juzbašić Silvija	Koščić Dragica	Lučanin Katica
Juzbašić Zvonimir	Koščić Ozren	Lučić Lidija
Kadelburg Ranko	Koščić Ozren Ml.	Magdić Jelica
Kadivnik Franjo	Kovačević Marija	Malbaša Thompson Sanja
Kahirović Vesna	Kovačević Nenad	Malić Sanja
Kamenjašević Ana	Krajina Andričević Mirna	Malnar Mario
Kamenjašević Anto	Kraljević-Šmalcelj Marijana	Malnar Mirela
Kapulica Željko	Kratković Aleksandar	Malobabić Vujo
Karaica Bojan	Kratković Luka	Mandić Petrović Viktorija
Karlić Mladen	Kremer Tomislav	Mardešić Iva
Karnaš Helena	Krešić Kata	Marić Ruža
Kasić Miroslav	Krivokuća Igor	Marić Sabadoš Josipa
Kelenc Darko	Križanac Šimun	Marinić Domagoj
Kirinčić Darko	Krmek Tereza	Marinković Sanja
Kiš Josip	Krstić Burić Milica	Marković Novica
Klaić Drago	Krznarić Ivan	Marojević Ivan
Knez Svetlana	Kuharić Ivan	Martinović Antun
Knežević Ljiljana	Kuljanić Denis	Marušić Ante
Knežević Mirko	Kuruc Luka	Matajka Željko
Kokaj Zlatko	Kuruc Vlatko	Matanović Danijela
Kolak Jure	Kusić Ante	Matanović Hrvoje
Kolak Nikola	Kuterovac Lidija	Mates Ivan
Kolak Željka	Kutlić Erika	Matić Antun
Kolarić Monika	Kutlić Milutin	Matić Dragica
Komlinović Đurđa		Matijević Dalibor

Matijević Ivan	Pačarić Božana	Popović Ivkica
Matijević Željko	Palković Barbara	Popović Pavč Nada
Meseljević Helena	Pancić Branko	Potočić Branko
Miandrušić Emil	Pancić Menalo Mirjana	Potočić Ljubica
Mikolašević Ivica	Pandžić Nada	Pražić Miljenko
Miličić Branko	Parać Marko	Prgomet Ivan
Miljuš Vukovarac Ljerka	Parat Krešimir	Pripužić Ivan
Mirić Davor	Pavešić Ivan	Puzić Bojan
Mirić Ivanka	Pavić Ivan	Rac Danica
Mišetić Marija	Pavlica Radmila	Rac Stjepan
Mišetić Željko	Peić Gavran Koleta	Raič Davor
Mišić Vulić Mirjana	Perišić Zdravko	Raič Dinko
Mišić Ivan	Periškić Marković Astrid	Raič Ivana
Miškić Musa Mirjana	Periškić Dragica	Rajki Danica
Miškić Tomislav	Perkunić Adrijana	Rajković Šimundić Ljubica
Mišković Anica	Perović Slavko	Rajsman Gordana
Mišković Tomislav	Petković Anica	Rakušić Snježana
Mogoš Ljubica	Petković Ivan	Rašić Domagoj Ivan
Momčilović Radosav	Petrović Ana	Rašić Džanić Iva
Mudri Dunja	Petrović Lukačević Mirjana	Rašić Jasna
Mustač Maja	Petrušev Tomo	Rašić Ljerka
Mustapić Lesandrić Nedjeljka	Pezerović Davorin	Rašić Martin
Nad Snježana	Pilipović Mira	Rašić Zvonimir
Nađ Janko	Planinić Darko	Rebić Vicko
Naprtal Boris	Pleština Pijuković Marcela	Reljanović Marko
Naprtal Anica	Pliveljić Ivana	Repušić Slavo
Nebrigić Ivana	Pocrnić Milan	Risović Petar
Nikolić Emil	Počuča Ranko	Romić Slavica
Nizeteo Dorijan	Podrug Ljiljana	Ručević Antun
Novalić Adam	Podrug Smiljana	Rukavina Sokol Dina
Obajdin Dušanka	Popović Franjo	Ružić Nikola
		Sabadi Fabečić Višnja

Sabadoš Marija	Šimunić Mislav	Trtolja Vladimir
Salaj Martina	Šimunović Dalibor	Tutiš Župarić Branka
Sanković Ana	Škoro Boško	Tvrdeić Andro
Savić Nađ Mirjana	Škoro Emelina	Urošević Borislav
Schiefelbein Edmund	Šota Sanja	Uzelac Tanja
Schubert Tepšić Elizabeta	Šporčić Krunoslav	Uzunov Bedić Olivera
Seibl Ivana	Šporčić Dolores	Vajš Danijel
Sever Branko	Štanfel Ana	Velnić Marijan
Sidorov Dajana	Štanfel Ivanka	Verović Ante
Simon Slaven	Štanfel Marija	Verović Lada
Sjerobabski Vladimir	Štanfel Željko	Vidosavljević Domagoj
Sjerobabski Đurok Đurđa	Štefanić Tugomil	Vidosavljević Marina
Smital Slavko	Štimac Andrija	Vidović Ljerka
Smital Zore Branka	Štrbac Dragica	Vilišić Dujmović Dragana
Sotinac Marija	Šuć Stojković Milena	Vinković Zdravko
Stažić Mirjana	Švagelj Dražen	Vlahović Ivan
Stipanović Zvonimir	Švagelj Marija	Vnuk Josip
Stoimenov Denčo	Tadić Slaven	Vorgić Ivan
Stojanović Josip	Tasev Vladimir	Vrapčenjak Josip
Stojanović Nevenka	Tatalović Đoko	Vrdoljak Jakob
Stojić Jeronim	Tepšić Adam	Vrdoljak Javor
Stracenski Josip	Terzić Velimir	Vučevac Ljubica
Sudar Alenka	Todorić Ante	Vujnovac Tena
Svilar Branimirka	Tomašković Igor	Vukadin Renata
Šajber Milenko	Tomić Dobrila	Vukčević Indira
Šarić Zoran	Tomić Milica	Vuković Vinko
Šarinić Petar	Tomić Miroslav	Vukušić Vesna
Šebalj Đurđica	Tominac Liška Katica	Vuletić Žanić Sanja
Šebalj Ivan	Trajer Aleksandar	Zege Danko
Šegota Mlinar Danijela	Trgovčić Dragutin	Zibar Lada
Šemanjski Kristina	Trogrić Alojzija	Zlatković Ljiljana
Šimundić Davor	Troha Stjepan	Zobenica Mira

Zobundžija Vladimir
Zore Zvonimir

Zorić Branko
Zorić Vera

Zvonarić Denis
Župančić Vučinić Elvira

DOKTORI STOMATOLGIJE

Bajić Miroslav	Jeli Karlo	Petković Spomenka
Barković Marija	Jelić Pavica	Plavšić Ivan
Borjoli Anica	Jozić Mirjana	Popović Miladinka
Brekalo Blanka	Karalić Mato	Popović Slavoljub
Čilić Ivan	Kasić Ruža	Raič Nikica
Dir Dražen	Klajn Rudolf	Raič Vesna
Đurđević Zvonimir	Kozina Željko	Reljanović Domina
Đurišić Miroslav	Krizmanić Mirjana	Rister Vera
Filipović Danica	Kurolt Vladimir	Samurović Ninko
Filipović Vladimir	Majetić Ljerka	Stojanović Ratka
Galić Kornelija	Marin Vladimir	Šljukić Miloš
Georgević Stevan	Maroslavac Vlado	Šokčević Martinka
Grabovac Domagoj	Martinović Slobodan	Špoljar-Vrsalović Melita
Grabovac Katarina	Matijević Petar	Tasev Dumitra
Grbac Nikola	Matošević Petar	Vidić Đuro
Grubić Hrvoslava	Meštrović Filka	Vratarić Đurđica
Hađinac Ivan	Milanović Srboljub	Zobundžija Vladimir
Hojić Zlata	Miljuš Dubravka	
Horvačić Zlata	Mišetić Katica	

MAGISTRI FARMACIJE, DIPLOMIREDANI INGENJERI MEDICINSKE BIOKEMIJE I DIPLOMIREDANI INGENJERI KEMIJE

Berketa Marija	Jureša Višnja	Pavičić-Ružić Mirjana
Bezlaj Spomenka	Jurić Katarina	Ribić Bosiljka
Brence Branka	Juzbašić Mira	Rotkvić Melania
Curilović Terezija	Kalenić Ružmarinka	Salaj Maja
Cvenić Aničić Dinka	Kopić Zlata	Sikora Ivana
Čukušić-Balen Marija	Kovač Vida	Slišković Ljubica
Čupić Vesna	Kovačić Raič Dubravka	Smolčić Denk Jagoda
Došen Čulibrk Slavica	Kralj Snježana	Smolčić Jasna
Došen Ružica	Krizmanić Jadranka	Strugar Marija
Drmić Sandra	Kustor Jelka	Šimunić Aleksandra
Drobac Biljana	Lacić Vesna	Šimunić Šibalić Biserka
Filipović Klara	Malkoč Zdenka	Štefanac Vera
Gašparović Danijela	Mandura Ivka	Štrukalj Ivka
Gorzo Vladimira	Maričić Marija	Tkalac Marija Vesna
Hanžić Željka	Martinov Marija	Vlainić Mato
Ivezić Željka	Muhar Ksenija	Winkler Đurđa
Jakšić Marija	Mustapić Vesna	Zeko Marija
Jergović Vladimira	Orešković Ana	
Jovičić Vesna	Pamuković Zdenka	

U spomen pok. Ivanu Kozorcu¹

„IVA“

Dok ovo pišem - moj pokojni priatelj leži u grobu, pokrit ledenom zemljom, zemljom svojega rodnog kraja, koji mu je davao impulz za njegova djela.

On je negdje lagano umro u svom tom kraju, ležeći u jednostavnoj seljačkoj kućici, umro među ljudima svojim, koje je u raznim oblicima opisao.

Spuštala se tužna, maglovita jesen, a njegov je život polagano nestajao. Kad sam nedavno kod njega bio, on se osjećao bolje.....Ali to bolje bilo je samo prividno.....Osjećao se bolje samo radi toga, stoe uvijek mogao da vidi onu okolinu, iz koje je proizašao, s kojom je usko spojena njegova mladost i cito njegov život.

Prije šest godina se upoznamo. On je bio pisar, a ja sam polazio gimnaziju. Obojica smo bili seljani samo smo se u mišljenjima rastajali. On je bio rođeni pjesnik i pripovjeđač, što se na prvi mah moglo vidjeti, a ja siromašno đaće nedouče, baveći se vječno prirodnim naukama.

Ipak smo se slagali.

Sjećam se onih dugih zimskih noći. Mi smo se sastajali kod IVE u maloj jednoj sobici. On bi čitao pjesme, a mi smo slušali. Iza pjesama došle su pripovjeti. Na to se obično na-

dovezala debata, koja je znala dugo u noć potrajati.

Mladi zanosni ljudi, preobrnuli bismo čitav svijet.

Meni je imponirao onaj veliki zanos kod IVE. Njemu je literatura bila svetinja. Kad bi nam čitao po koju pjesmu, onda ju je on čitao s veoma mnogo života. Sav bi se uživio u svoje djelo.

Sjećam se, za krasnih večeri jesenskih, znali su momci iz našeg sokaka da pjevaju pjesme, one bećarske pjesme, što ih samo po Slavoniji čujemo. Iva bi to elektrizalo, to je bio šokački momak. Sam nam je znao ispjевati koju narodnu, pak bi se u nju uživio kao u malo koju.

Jednom sam našao Ivu bolesna. Bacao je krv. Mene je to rastužilo, znao sam što ga čeka.

I u bolesti se nije mogao okaniti svojih pjesama i pripovjeti. I onda je radio, dapače još više nego ikada. Lice mu je gorilo od vrućice, a on bi nam čitao svoje sastavke opet sa zanosom i ljubavi.

Da, on je bio jedan od rijetkih literata, koji su se bavili jedino literaturom. Autodiktat u potpunom smislu čitao je veoma mnogo. Čitao je ruskih stvari, i prevađao ih dapače.

Sve je sam naučio. Škola mu nije dala ništa. On je dapače mrzio školu. Već u drugom redu gimnazije dobije drugi red iz hrvatskog jezika i otiće u pisare. Nijesu ga u školi trpjeli jednostavno radi toga, jer on nije pazio, nego je čitao lijepu knjigu.

Iva je uz lijepu knjigu volio i pjesmu, pjevana na narodnu, što je navijaše odgovaralo njegovo duši.

¹ Objavljeno osam dana nakon smrti Ivana Kozarca.

A. Štampar: U spomen Ivanu Kozarcu "IVA" „Pokret" br. 267., srijeda 23. XI. 1910.

Kad je pjesmu slušao, onda je bio izvan sebe, oči su mu se sjale nekim posebnim sjajem, on je sav u nju utonuo, osjećajući s narodnom, netaknutom dušom.

Naljepših mu je časova pribavio moj školski drug i član ondašnjeg društva, daroviti pjevač Pisarević. Znao sam doći s njim neopáženo pod Ivin prozor, a naš Svetu zapjevao bi najmiliju Ivinu pjesmu „Magla pala“.

Jaki njegov glas dopirao je daleko po našem sokaku probijajući magle, što su se skupile nad mutnim Bosutom. Ta je pjesma u onoj okolini djelovala simbolično budeći u nama posebna čuvstva i nove misli.

Svetu nas je držao svojom pjesmom u stalnom nekom raspoloženju. Mi smo ga volili, jer je on tom svojom osobinom najviše na nas djelovao.

Raziđosmo se. Ja i Svetu na visoke škole, a Ivu uzeše u soldate. Nijesu marili za njega, nijesu se obazirali na njegovu tuberkulozu, uzeli su ga bez milosrđa.

Raziđosmo se kao da nikada nijesmo zajedno bili. Ivu pritegla soldačija, mene anatomsija, a Svetu njegovo pjevanje.

Ivo je lzašao iz soldačije s vrućicama, s jasnou aktivnom tuberkulozom i s odbrojenim danima. I opet smo se sastali.

Nije to više bila ona mala seljačka kućica kraj Bosuta, nije bilo više u lijepoj našoj Slavoniji, veću lječilištu za sušičave na Zagrebačkoj gori.

Iva je došao sav slomljen, s velikim vrućicama, ali s nadom u ozdravljenje. Ja sam mu morao bisti prijatelj i liječnik.

Slabo mu je bilo od pomoći. Tri je mjeseca bio na lječilištu, ali bez uspjeha.

Ali više nije bio onaj Iva u Vinkovcima. Duga bolest slomila je u njega volju i nade. Kušao je da piše i pjeva, ali nikada s uspjehom. Sve je popustilo.

Na časove ga je hvatila dobra volja, i onda je mnogo pripovijedao o svojim seljanima, najviše o strini Mari, pripravljajući ugodne časove bolesnicima, koji su u istoj sobi ležali.

I u toj sobi bio je jedan pjevač kao i naš dobar Svetu, ali slabijeg glasa iz bolesnih pluća. Kraj IVE je Sezao, ležao u vrućici kao i on, ali s nadom u život i ozdravljenje.

Zapjevao bi i on lijepim glasom, ali s nekim dubokim molom iste one pjesme, koje je nekad naš Svetu pjevao. Nekako tužno dopirao je taj glas jedva preko zida bolesničke sobe.

Gledao sam mojega Ivu u tim časovima. On nije mogao podnijeti mojega pogleda, prikrio se pokrivačem i zaplakao je. Plakao je nad onim prošlim lijepim danima.

Osjećajući kako je teško bolestan, još je više težio za zdravljenjem, za prošlim danima. Predao mi je jednu pjesmu, koja je valjda zadnja, što ju je spjevao, pak će stoga i objelodaniti.

Namijenjena je bila jednom pučkom zdravstvenom listu, o kojem sam onda govorio i namjeravao ga izdavati:

Za čovjeka svakog odvijek
Kroz sav život sreća j' prava,
Bez prestanka kad je njemu
Tijelo zdravo, duša zdrava.

Ali sreću čovjek otu
U svom zdravlju rijetko gledi,
I bolestan istom shvaća
Da mu zdravlje mnogo vrijedi.

U bolesti istom vidi,
Da nad zdravljem dobra nije,
Koj b' bilo veće, više,
Potrebniće i cjenije

Onda vidi: zdravlje ljudsko
Nada svaki je imutak,
I veselju i radosti
U njemu je pravi vrutak

A ... kada ga bolest pusti
Ozdravljenje njem je slavlje
I on pomno otad čuva
Svoju sreću: svoje zdravlje.

I on je otišao s lječilišta slab, gotovo nemoćan, pripravan na smrt i praćen suzama onih, koji su ga volili, koji su žalili za njim.

Došao sam opet k njemu na ono isto mjesto, gdje smo sproveli najljepše dane svoje mladosti. Bio je još slabiji, još nemoćniji.

Rastah se s njim uvjeravajući ga, da će ga na Božić posjetiti.

Tko zna, očeš li me onda naći, - rekao je moj Iva i zašutio prikrivši svoje uvelo lice u jastuk.

Izašao sam van, jedva se suzdržavajući od suza ...

Vani je počimala jesen ... lišće je padalo.

„Zbogom, moj prijatelju!
... Zbogom, Iva!
Laka ti zemlja!"

Nakladnik:

Opća bolnica Vinkovci

Ogranak Matice hrvatske u Vinkovcima

Za nakladnika:

Krunoslav Šporčić

Lektor:

Marija Terzić

Korektori:

Marija Jurković

Marija Terzić

Naslovnicu oblikovao:

Dubravko Mataković

Fotografije:

Zvonimir Tanocki

Tiska ZEBRA Vinkovci

Naklada: **1500** primjeraka

Tiskanje dovršeno u kolovozu 2011.

